

REVEREND. AC ILLUSTR.
ARCHIEPISCOPI JANUENSIS
P. F.

JACOBI DE VORAGINE
ORDINIS PRÆDICATORUM
SERMONES
AUREI

IN OMNES
(QUADRAGESIMÆ)
DOMINICAS

ET
[2.] FERIAS

A
VETUSTATE ET INNUMERIS PROPE MENDIS REPURGATI
PER
R. P. F. RUDOLPHUM CLUTIUM

ORDINIS PRÆDICATORUM, SS. THEOLOGIÆ BACCALAUREUM
CUM NOVIS NOTIS MARGINALIBUS,
RECENTIQUE SERMONUM AC RERUM
INDICE LOCUPLETISSIMO

TOMUS I. [2]

CUM LICENTIA ORDINIS SPECIALI.

AUGUSTÆ VINDELICORUM ET CRACOVIAE,
APUD CHRISTOPHORUM BARTL, BIBLIOPOLAM. MDCC LX.

ARCHEPISCOPUS JANUENSIS

18

JACOBI DE VORAGINE

STERMONE

A U R E I

IN OMNES

QUADRAGESIMA

DOMINICAS

FERIAS

△

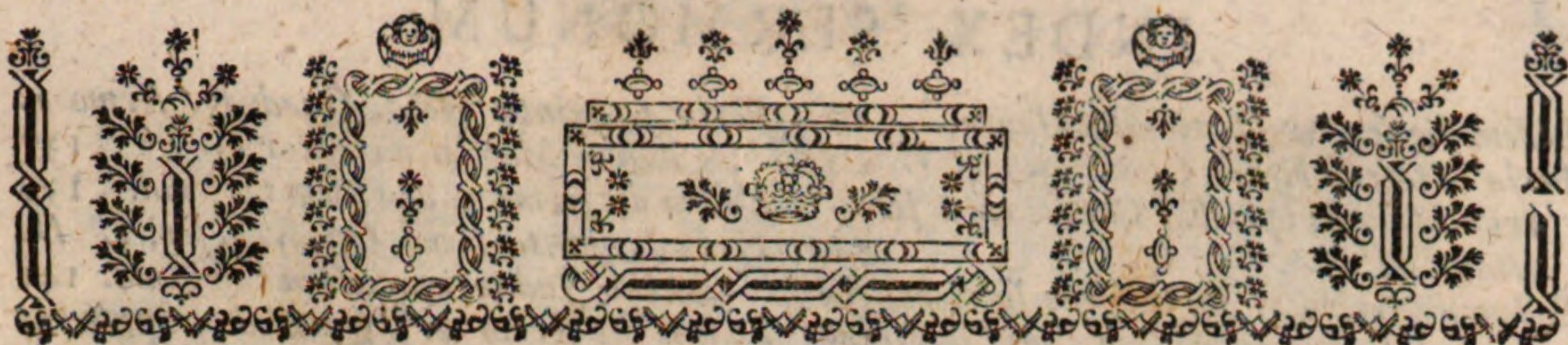
R. P. F. RUDOLPHUM CLETHM

CUM NOVIS NOTIS MARGINALIBUS

RECEBINTHQUE VERMONUM AC RERUM

INDICE FOCUPATISSIMO

.I 2 U M O T

INDEX SERMONUM

IN HOC QUADRAGESIMALI CONTENTORUM.

F eria quarta Cinerum. De exhortatione peccatoris ad pœnitentiam, Sermo primus. 1	Eodem die sermo 2. Quod B. Virgo Christum genuit. 38
Eodem die, de miseria hominis sermo secundus. 4	Dom. 2. Quadrag. ser. 1. De Chananæa. 39
Feria 5. post Cin. de servo Centurionis ser. 1. 6	Eodem die ser. 2. De Christi magna misericordia erga Chananæam. 41
Eodem die de eadem materia, sermo secundus. 8	Feria 2. secundæ Hebd. Quadrag. ser. 1. Quod quædam pertinent ad Christum ut filius est Dei, quædam ut filius hominis. 43
Feria 6. post Cin. sermo primus. De Amore. 9	Eodem die ser. 2. De exaltatione Christi in Cruce. 45
Eodem die, sermo secundus. De iustitia Christiana. 11	Feria 3. secundæ Hebd. Quadrag. ser. 1. De Regulis Prælatorum, ac subditorum. 46
Sabbato post Cin. sermo primus. De parentibus. 12	Eodem die ser. 2. De lata, spatiosaque superbiæ via. 49
Eodem die Sabbato post Cin. sermo secundus. De B. Virginis pietate, & dignitate. 14	Feria 4. secundæ Hebd. Quadrag. ser. 1. In quo Christus passionem suam prædicit. 51
Dominica. Quadrag. ser. 1. De diaboli tentatione. 16	Eodem die sermo 2. De tribus calicibus in hac vita existentibus. 52
Eodem die sermo 2. De eadem materia. 18	Feria 5. secundæ Hebd. Quadrag. sermo 1. De triplici hominis statu. 55
Feria 2. primæ Hebd. Quadrag. ser. 1. De iudicio. 20	Eodem die sermo 2. De pœnæ multiplicationis divitis causa. 57
Eodem die sermo 2. De eadem materia. 21	Feria 6. secundæ Hebd. Quadrag. sermo 1. De Vineæ. 58
Feria 3. primæ Hebd. Quadrag. sermo 1. De spirituali ingressu Christi in animam nostram. 23	Eodem die ser. 2. De eadem materia. 60
Eodem die ser. 2. Ad quid ædificata sit Ecclesia. 25	Sabbato secundæ Hebd. Quadrag. ser. 1. De peccatoris aversione ejusdemque conversione. 62
Feria 4. primæ Hebd. Quadrag. sermo 1. De mala hominum generatione. 26	Eodem die sermo 2. De Virginis erga filium materna dilectione. 64
Eodem die, sermo 2. De bona hominum generatione. 28	Dom. tertia Quadrag. ser. 1. De dæmoniaci curatione. 66
Feria 5. primæ Hebd. Quadrag. sermo 1. De Judæorum pertinacia. 29	Eodem die ser. 2. De dæmoniorum principibus. 68
Eodem die sermo 2. De observatione verbi Dei, ejusdemque efficacia. 31	Feria 2. tertiæ Hebd. ser. 1. De Eliæ, Eliæque historia. 69
Feria 6. primæ Hebd. Quadrag. sermo 1. De gravitate morbi, ejusdemque curatione. 33	Eodem die ser. 2. De lepræ malignitate. 71
Eodem die sermo 2. De quatuor medicinis spiritualibus peccatori exhibitis. 35	Feria 3. tertiæ Hebd. ser. 1. De quinque documentis, nos ad salutem trahentibus. 73
Sabbato primæ Hebd. Quadr. ser. 1. De gloria sanctorum. 36	Eodem die ser. 2. De fraterna correctione. 75
Jacobi de Voragine, Quadr. Tom. I.	Feria 4. tertiæ Hebd. Quadrag. ser. 1. de Pharisæorum superstitione. 77
	(* 2) Eodem

INDEX SERMONUM.

<i>Eodem die ser. 2. De triplici planta.</i> 79 <i>Feria 5. tertiæ Hebd. Quadrag. ser. 1. De tribus magnis operibus Christi erga febricitantem.</i> 81 <i>Eodem die sermo 2. De diversis speciebus februm, tum corporalium, tum spiritualium.</i> 83 <i>Feria 6. tertiæ Hebd. Quadrag. sermo 1. De Samaritanæ cum Christo colloctione.</i> 85 <i>Eodem die sermo secundus. De triplici aquarum differentia.</i> 86 <i>Sab. tertiæ Hebd. Quadrag. ser. 1. De Adultera.</i> 88 <i>Eodem die ser. 2. De Christi humilitate.</i> 90 <i>Dominica quarta Quadrag. ser. 1. De panibus.</i> 92 <i>Eodem die sermo 2. De declaratione duplicis nominis hujus Dominicæ.</i> 94 <i>Feria 2. quartæ Hebd. Quadrag. ser. 1. Quod Christus ejecit vendentes in templo.</i> 97 <i>Eodem die ser. 2. De Phariseis avaritia.</i> 99 <i>Feria 3. quartæ Hebd. Quadrag. sermo 1. De Judæis diversimode sentientibus de Christo.</i> 100 <i>Eodem die sermo 2. De pluribus infirmitatis causis, ejusdemque curatione.</i> 102 <i>Feria 4. quartæ Hebd. Quadrag. ser. 1. De cæci nati curatione.</i> 104 <i>Eodem die, ser. 2. De signis cujuslibet spiritualiter illuminati.</i> 106 <i>Feria 5. quartæ Hebd. Quadrag. sermo 1. De statu peccatoris.</i> 107 <i>Eodem die sermo 2. De Viduitate.</i> 109 <i>Feria 6. quartæ Hebd. ser. 1. De suscitatione Lazari.</i> 111 <i>Eodem die sermo 2. De justorum lætitia.</i> 113 <i>Sabbato quartæ Hebd. Quadrag. ser. 1. Quod Christus lux est.</i> 115 <i>Eodem die ser. 2. Quod beata Virgo est Aurora, Luna, & Sol.</i> 117 <i>Dom. in Pass. ser. 1. De quatuor veritatibus.</i> 120 <i>Eodem die ser. 2. De Judæorum magna malitia.</i> 122 <i>Feria 2. quintæ Hebd. Quad. ser. 1. De benigna invitatione Christi.</i> 124 <i>Eodem die sermo 2. De gratia.</i> 126 <i>Feria 3. quintæ Hebd. Quad. sermo 1. de Judæorum inter se differentia.</i> 128 <i>Eodem die ser. 2. De triplici festo.</i> 131 <i>Feria 4. quintæ Hebd. Quadrag. ser. 1. Quomodo Christus se habuit contra singulas Judæorum insidias.</i> 133 <i>Eodem Feria 4. quintæ Hebd. Quadrag. ser. 2. de duplici ovium differentia.</i> 135	<i>Feria 5. quintæ Hebd. Quadrag. sermo 1. de Mariæ Magdalænæ historia.</i> 137 <i>Eodem die sermo 2. de eadem materia.</i> 139 <i>Feria 6. quintæ Hebd. Quadrag. ser. 1. De concilio Judæorum contra Christum.</i> 141 <i>Eodem die sermo 2. Quomodo expediebat Christum mori.</i> 143 <i>Sabbato quintæ Hebd. Quadrag. sermo 1. De clarificatione.</i> 145 <i>Eodem die sermo 2. de Beata Virgine.</i> 147 <i>Dominica in Ramis Palmarum sermo 1. de quatuor obsequiis Christi exhibitis.</i> 150 <i>Eodem die ser. 2. De duplici processione.</i> 152 <i>Feria secunda sextæ Hebdomadæ Quadragesimæ ser. 1. De genere passionis Christi, ejusdemque fructu.</i> 154 <i>Eodem die sermo 2. qualiter Christus, existens in cruce trahit ad se peccatores.</i> 156 <i>Feria tertia sextæ Hebd. Quad. ser. 1. Quod Christus dicitur Agnus.</i> 158 <i>Eodem die sermo 2. De octo legatis, quos Christus in morte dimisit.</i> 160 <i>Feria 4. sextæ Hebd. Quad. ser. 1. De pœna passionis Christi.</i> 162 <i>Eodem die ser. 2. De effusione sanguinis Christi.</i> 164 <i>In die Cænæ Domini, sermo 1. De præparatione communionis.</i> 166 <i>Eodem die ser. 2. Quod Christus in cœna sumpsit personam amici, servi, ac Episcopi.</i> 168 <i>In die Parasceves, sermo 1. De maxima charitate, & pietate Christi, Judæorumque crudelitate.</i> 170 <i>Eodem die sermo 2. De decem mysteriis hujus diei.</i> 173 <i>Sabbato sancto ser. 1. de Christi sepulchro.</i> 175 <i>Eodem die sermo 2. De maximo Virginis dolore.</i> 177 <i>In die sancto Paschæ sermo 1. De jucundissima Resurrectione.</i> 179 <i>Eodem die sermo 2. de eadem materia.</i> 181 <i>Feria 2. Paschæ, sermo 1. Quod Christus peregrinus fuit.</i> 183 <i>Eodem die sermo 2. qualiter Christus resurrexit.</i> 186 <i>Feria 3. Paschæ sermo 1. Quod Christus semper stetit in medio.</i> 188 <i>Eodem die sermo 2. de manifestatione resurrectionis per omnes quinque sensus.</i> 190 <i>Sermo de Passione Domini.</i> 191 <i>Sermo de Planctu Beatæ Mariæ Virginis.</i> 211
---	--

FINIS TABULÆ SERMONUM
QUADRAGESIMALIUM.

QUA-

QUADRAGESIMALE
AUREUM
EXIMII DOCTORIS
FRATRIS
JACOBI DE VORAGINE,
ORDINIS PRÆDICATORUM,
QUONDAM
ARCHIEPISCOPI JANUENSIS,
SERMONES QUOTIDIE
CONTINENS DUOS.

IN DIE CINERUM.

SERMO I.

In quo exhortatur peccator ad pœnitentiam, per mortis meditationem, & peccatorum dolorem.

Jere. 6.

Quadragesima cum a Dominica incipiat, cur feria 4. inchoetur, 3. rationes.

IL I Apopuli mei accingere cilicio, & conspergere cinere; luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum. Quamvis solemnitas quadragesimalis in sequenti dominica inchoetur, Ecclesia tamen hos quatuor dies præcedentes addidit, ut quadragenarius numerus impleatur. A prima enim dominica usque ad Pascha, quadraginta duo dies sunt, de quibus dum sex dies
Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.

dominicales subtrahuntur, solummodo triginta sex jejunabiles remanent: & ideo adduntur isti quatuor dies præcedentes; ut facer numerus quadraginta dierum impleatur, quem Christus suo jejunio consecravat. Sunt tamen quædam aliæ rationes mysticæ, quare potius in quarta feria, quam alia feria istud jejunium inchoatur.

Prima est: quia in quarta feria mors Christi fuit tractata, & cum deliberatione firmata; scilicet feria quarta ante dominicam de ramis. Nam tunc principes sacerdotum cum senioribus populi congregati sunt in atrium Caiphæ principis sacerdotum: ad quos Judas accessit, & Christum tradere promisit, & illi pecuniam dare pollicitus fuit. Igitur pœnitentiam
1. Ratio. Matth. 26.
(A)

tentiam quadragesimalem facimus, ut Christo patienti compatiamur. Et quia ejus mors fuit in quarta feria tractata, ideo merito quarta feria hoc jejunium inchoatur.

2. ratio.

Secunda ratio est: quia in feria quarta sol, & luna, & cætera cæli luminaria creata fuerunt. In principio enim creavit Deus quamdam nubeculam lucidam, quando dixit, fiat lux, & facta est lux; & illa nubecula tres dies solem præcedentes illuminavit quadam tenui claritate: quemadmodum diluculo fieri solet. Quarta autem feria sequenti (ut dictum est) Deus solem, & cætera luminaria fecit, & ideo dies illa, dies plena claritatis fuit; totum autem tempus nostrum est tenebrosus: tempus autem quadragesimale est lucidum tempus: Juxta illud: *Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Conveniens igitur fuit, ut tempus tam lucidum in die lucida inchoationem inciperet.

Eph. 5.

3. ratio.

Tertio ratio est: quia feria quarta, dies mercurii vulgariter nuncupatur. Est autem Mercurius Planeta Cælestis, qui secundum Astrologos regnat in Virgine, dominatur aquæ, semper est cum Sole, & præest facundia. Disponit enim homines ad facundiam, & eloquentiam acquirendam. Unde dicitur, quod gentiles vocabant Paulum Mercurium, qui erat dux verbi. Recte igitur jejunium in die mercurii inchoatur, ad innuendum, quod homines in hoc tempore debent habere munditiam corporum, abundantiam lachrymarum & perseverantiam bonorum operum: ut scilicet semper sint cum sole, id est cum Christo. Prædicatores autem debent habere facundiam prædicationum; & ideo, ut istud jejunium facilius suscipiatur, hodie sancta mater Ecclesia fideles ad memoriam suæ mortis inducit, dum in capitibus Cineres ponit: ad quod etiam propheta, immo etiam Dominus per prophetam nos in verbis præmissis inducit dicens: *Filia populi mei, &c.* Populus autem Dei, est populus Christianus: Filia ergo populi Dei, est anima cujuslibet Christiani. Quam quidem animam Dominus ad tria hortatur; scilicet, Ad duræ pœnitentiæ assumptionem, cum dicit: *accingere cilicio, &c.* Ad mortis meditationem, cum dicit: *Conspergere Cinere, &c.* Ad peccatorum dolorem, cum dicit: *Luctum fac tibi, planctum amarum.*

Animam ad tria hortatur Deus.

I.

Cilicium quid.

Medicina aspera melius curat.

Primo igitur hortatur ad duræ pœnitentiæ assumptionem cum dicit: *accingere cilicio.* Cilicium enim est indumentum durum, & asperum, de pilis Camelorum contextum per quod pœnitentia aspera significatur; quæ quidem melius curat peccata, quam levis. Sicut dicit Christus per tria exempla super Matth. Primum est: quia medicina aspera melius curat humores, quam levis. Secundum est: quia malas herbas melius eradicat

rastrum ferreum, quam ligneum. Tertium est: quia malos nodos lapidum, melius præscindit malleus ferreus, quam plumbeus. Peccator quidem tria incommoda patitur. Primum est: quia est plenus corruptis humoribus vitiorum. *Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus suis:* ideo indiget medicina, id est pœnitentia amara, Isai. 38. *Ecce in pace amaritudo mea amarissima.* Amaritudo enim pœnitentium, quæ est causa pacis in conscientia, debet esse amara, amarior, amarissima. Amara: quia pactum, quod in baptismo cum Deo fecerat, cum abrenuntiaverat diabolo, & omnibus pompis ejus, confregit. Amarior; quia timore Dei postposito, per multa crimina discurret. Amarissima: quia Deum, & ejus gratiam perdidit. Unde Jer. 2. *Scito, & vide, quia malum, & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum.* Ecce, quia peccator Deum perdidit, & non est timor ejus apud eum. Ecce, quia ejus timorem postposuit, & abjecit; & ideo per diversa facinora discurret: *Asæculo confregisti jugum, rupisti vincula.* Ecce, quia pactum baptismale fregit. Secundum incommodum est, quia peccator habet multas radices malarum concupiscentiarum, quæ quidem extirpandæ sunt rastrum ferreo, id est duro jejunio. Unde Col. 3. *Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram, Fornicationem, Immunditiam, libidinem, & concupiscentiam malam.* Nisi enim malæ herbæ radicitus extirpentur, cito germinant malos fructus. *Ne qua radix amaritudinis supergerminans impediatur, & per illam inquantur multi.* Sunt enim aliqui, qui malas herbas eradicant tantum, quantum ad folia: & ideo adhuc renascuntur. Tales sunt, qui peccata quantum ad exteriora quandoque relinquunt, consensum tamen non deserunt: & ideo inventa opportunitate ad peccata redeunt. Alii partem radicis frangunt & aliam partem relinquunt. Tales sunt, qui consensum deserunt: sed tamen malas cogitationes patiuntur, qui sæpe in peccata relabuntur. Alii sunt, qui radices herbarum funditus extirpant. Isti sunt, qui malas cogitationes a corde suo eradicant, & ideo ulterius germinare non possunt. Tertium incommodum est: quia peccator pœnitens alligatus est adhuc nodis, & nexibus peccatorum, Quidam tamen habent istos nexes factos de stipula: alii de fœno: alii de ligno: Juxta illud. *Si quis Superædificat lignum, fœnum, stipulam,* per quæ tria pœnæ purgatorii intelliguntur. Istos autem nexes melius frangit malleus ferreus, id est pœnitentia dura, quam levis. Unde August. Majorem quisque in se severitatem debet exercere: ut a se judicatus, minus judicetur a Deo.

Peccator tria patitur incommoda. Psal. 13.

Pœnitentia quomodo esse debeat.

Heb. 12. Pœnitentium varii modi.

1. Cor. 3.

August.

II.

Secundo hortatur anima ad mortis meditationem cum dicitur: *Conspergere cinere:* sicut hodie etiam in capitibus cinere aspergimur,

Gen. 3.

mur, & dicitur nobis: *Memento, quia cinis es, & in cinerem reverteris.* Homo quidem de cinere est formatus, & cinereum portat corpus, & in cinerem redigendus est. *Reverteris in terram, de qua sumptus es.* Ecce, quia de terra factus es: quia pulvis es.

Jer. 22.

Ecce, quia cinereum portas corpus, & in pulverem reverteris. Ecce, quia in pulverem, sive in cinerem redigendus es. Si ergo ab aliquo peteretur; Unde venis, quid portas, aut quo vadis, Posset respondere; de cinere, cinerem, & in cinerem. Hoc est; de cinere venio, cinerem porto, & in cinerem redeo. Ideo dicitur ter homini. *Terra, terra, terra, audi verbum Domini*, id est, tu homo qui venis de terra, & portas terram, & qui vadis in terram: Audi verbum Domini, quod tibi hodie dicit Dominus per Ecclesiam suam: *Memento, quia cinis es, & in cinerem reverteris.* Utile autem est habere memoriam hujus cineris triplici de causa. Primo, quia cinis terram fecundat; sic memoria mortis ad bene operandum sollicitat. Unde Gregor. sollicitus in bono opere, qui semper cogitat de extremo fine. Secundo, quia cinis ignem conservat, & maxime si est calidus; quia frigidus cinis, ignem extinguit: sic & memoria mortis, cordi ferventer impressa, gratiam Spiritus sancti conservat. Sunt tamen quidam, qui frigidam istam memoriam mortis habent, sicut illi, qui animam cum corpore morituram credunt. Talis memoria potius gratiam extinguit, quam conservat. Tertio, quia cinis maculas lavat, sic memoria mortis lavat omnes maculas peccatorum. Unde Eccl. 7. *Memorare novissima tua, & in aeternum non peccabis.* Lavat enim maculam superbiæ. Si quis enim ad instar Pavonis gloriatur in pennis virtutum, pedes, id est finem suum, consideret: & sic superbiam ejus deponet. Eccl. 10. *Quid superbis terra, & cinis?* Lavat etiam maculas luxuriæ: sicut enim bestia cum cauda expellit muscas; sic homo cum mortis memoria expellit cogitationes immundas; Gregor. Nihil sic ad domandum carnis desideria valet, quam unusquisque, quod hic diligit, quale sit futurum post mortem penset. Lavat etiam maculas avaritiæ. Nullus enim divitias debet congregare, quando considerat,

Cineris memoria utilis est triplici de causa.

Gregor.

quod in fine nihil portat, nisi nuditatem, saccum & cinerem. *Nudus egressus sum de Job 1. utero matris meæ, & nudus revertar illuc.* Item, *saccum consui super cutem meam, & Job. 16. operui cinere carnem meam.*

Tertio hortamur ad peccatorum dolorem, III. cum dicitur: *Luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum.* Planctus pœnitentis, Planctus pœnitentis qualis esse debeat. Planctui triplici debet assimilari, scilicet, planctui matris unigenitum plangentis, planctui draconis, & planctui struthionis. Unde, *Faciam planctum velut draconum; & luctum quasi struthionum.* Nam dolorosior planctus inter omnia animalia rationabilia, est planctus, qui fit pro morte unigeniti: dolorosior planctus inter omnia animalia irrationabilia est planctus draconis: dolorosior inter omnia volatilia, est planctus struthionis. Peccator quidem tria bona perdit.

Primo animam suam: ideo debet plangere ad instar mulieris unigenitum plangentis. Unigenita nostra est anima nostra, quia unam tantum habemus. Si enim duas habereamus; possemus una perdita super alia consolari. Secundo perdit peccator caput suum, id est Deum suum; ideo debet plangere ad instar draconis. Draco enim, & quilibet serpens caput custodit, & corpus exponit: sic quilibet debet exponere corpus macerationi, & perditioni, ut possit custodire caput suum, id est Dominum suum. Sed dicitur: quod Elephas inveniens draconem in semitis, caput ejus cum planta conterit, & draco maximum planctum facit: sic etiam diabolus in nobis occidit Dominum, quando nos ad peccatum trahit: ideo debemus plangere, & dolere. Tertio Peccator perdit omnia sua merita: & ideo debet plangere ad instar struthionis. Struthio enim ova sua in pulvere calido derelinquit, sed rediens, & a bestiis ea conculcata inveniens, magnum ululatum facit. Ova nostra sunt merita nostra, quæ tunc dæmones conculcant, quando ad animam per consensum intrant: Juxta illud. *Vadent Job 10: & venient super eum horribiles*, ideo peccator debet plangere, & dicere: *Miserere mei Deus, quoniam conculcavit me homo.* Psal. 55.

EADEM DIE CINERUM.

SERMO II.

De miseria hominis; quomodo, 1. scilicet miser est ex parte principii, 2. ex parte medii, & 3. ex parte finis.

Job. 39.

Comparatus sum luto, & assimilatus sum favillæ, & cineri. Misericordiam conditionis humanæ describit sanctus Job in verbis præmissis, ex parte principii, medii,

& finis. Nam ex parte principii, homo habet vilitatem: quia de luto formatur, cum dicitur; *comparatus sum luto*. Ex parte medii habet vanitatem, & mutabilitatem; quia multiplicitate mutabilitate circumdatur cum dicitur. *Et assimilatus sum favillæ*. Ex parte finis habet miserabilem pœnalitatem: quia in cinerem redigendus est, cum dicitur, *Cineri*.

I.

Homo compositus ex quatuor elementis.

Circa primum notandum, quod licet homo sit ex quatuor elementis; Deus tamen in compositione corporis humani parum posuit de tribus elementis, & multum de luto, sive de terra. Elementum quidem aquæ manifestatur in ipsis humoribus. Elementum ignis in calore naturali, & in luce visiva. Elementum aeris in respiratione flatus. Elementum vero terræ, in carne & ossibus. Et sic patet quod Deus multum posuit de terra ibi, & parum de cæteris elementis. Parum ibi posuit de igne, ut homo parum haberet de igne concupiscentiæ, avaritiæ & iracundiæ: tamen aliqui videntur de igne facti, quia nimis sunt supradicto igne inflammati. 1. Joan. 5. *Totus mundus in maligno positus est*, id est in malo igne. Parum etiam posuit de aere, ut homo parum haberet de elatione superbiæ, & tamen aliqui videntur esse de aere facti, quia nimis sunt superbi. Non fuit mirum si primus Angelus superbivit, qui nihil de luto habuit. Sed mirum est, quando homo, qui est vile lutum, intumescit. *Quid superbis terra & cinis?* Tales pascuntur vento. *Ephraim pascit ventum*. Ventus tamen non pascit sed inflat. Et quia sunt inflati, ideo aliqua levi febre puncti, statim detumescunt. Parum etiam posuit de aqua, ut homo haberet parum de levitate, & inconstantia. Et tamen aliqui videntur de aqua esse facti: quia levitate nimia agitantur. *Levis est super faciem aquæ*. De talibus dicitur: *Stultus ut luna mutatur*. Nam luna modo est plena, modo media; modo minus quam media; modo vacua. Sic multi in ista Quadragesima incipiunt bene jejunare, devote orare, & largas eleemosynas dare. Isti sunt luna plena. Postmodum dimittunt jejunia; tamen faciunt eleemosynas, & orationes. Isti sunt luna media. Et deinde dimittunt jejunia, & orationes; tamen faciunt adhuc eleemosy-

1. Joan. 5.

Eccl. 10.

Osee 12.

Job. 24.

Eccl. 27.

nas. Isti sunt luna minus quam media. Deinde dimittunt totum. Isti sunt luna omnino vacua. Ideo bene dicitur; *Stultus ut luna mutatur*. Multum autem Deus in compositione humani corporis de elemento terræ posuit. Terra enim est elementum frigidum, & infimum. Quia sicut dicitur: *Terra autem* Eccl. 1. *in æternum stat*. Ex his ergo innuitur, quod homo debet habere frigiditatem contra æstum concupiscentiæ, avaritiæ, & iracundiæ. Debet habere inferioritatem contra tumorem superbiæ; & debet habere firmitatem contra levitatem inconstantia. Ideo dicitur; *Non ventiles te ad omnem ventum*: Ecce quod non debet habere elevationem superbiæ. *Esto firmus in via Domini*; Ecce quod non debet habere infirmitatem inconstantia. *Esto mansuetus ad audiendum verbum Domini ut intelligas*. Ecce quia non debet esse inflatus iracundia, sed patiens, & mansuetus. Secunda miseria hominis attenditur ex parte medii; id est ipsius vitæ, quæ est medium inter nativitatem, & mortem. In qua quidem vita homo habet mutabilitatem; & ideo assimilatur favillæ. Sicut enim favilla est levis, & levi flatu dispergitur, sic vita hominis est instabilis, & multiplicitate variatur mutabilitate. Unde Job: *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, &c.* Istam autem mutabilitatem habet homo in corpore, in mente & in operatione. Prima est ad similitudinem herbæ. Secunda ad similitudinem statuæ. Tertia ad similitudinem umbræ.

II.

Job 14.

Isai. 40.

Jac. 1.

Primo quidem herba viret, deinde floret, deinde arescit; ultimo marcescit. Sic corpus hominis viret in sanitate, floret in juventute, arescit in senectute, marcescit in morte. *Omnis caro fenum, & omnis gloria ejus quasi flos feni: exsiccatur fenum, & cecidit flos, &c.* *Ortus est sol cum ardore, & arescit fenum, & flos ejus decidit, & decolor vultus ejus deperit*. Secunda mutabilitas est in mente. Nam secundum Bernardum, mens nostra a mundo habet cogitationes curiosas, a carne voluptuosas, a diabolo malitiosas. Potest etiam dici, quod a Deo habet cogitationes gratiosas. Cogitationes autem gratiosæ sunt quando quis cogitat, qualiter potest placere Deo per contemplationem, & proximo per ædificationem. Cogitationes curiosæ sunt, quando mens seipsa deserta, transit ad investigandum aliena. Cogitationes voluptuosæ sunt, quando homo carnalibus delectationibus pascitur. Cogitationes autem malitiosæ sunt, quando homo contra innocentes fraudes molitur. Magna igitur mutabilitas est: quando mens humana mutatur de cogitationibus gratiosis, in cogitationes curiosas, de curiosis in voluptuosas, de voluptuosas in malitiosas. Et ista mutabilitas est ad similitudinem statuæ Nabuchodonosor. Dan. 2.

noſor. Nam ſicut dicitur: *Caput ejus erat de auro, peſtus & brachia de argento, venter & femora de ære, tibia ex ferro, & pedes de luto.* Tunc igitur mens eſt aurea & argentea, quando habet cogitationes gratioſas, hoc eſt quando fulget coram Deo per contemplationem, & proximo per converſationem. Tunc enim eſt ærea, quando habet cogitationes curioſas: æs enim ſonorum eſt. Tunc enim eſt ferrea, quando habet cogitationes malicioſas, per quas cæteros opprimit. Tunc eſt lutea, quando habet cogitationes voluptuoſas. Tertia mutabilitas eſt in operatione; opera enim mundanorum ſunt circa acquisitionem divitiarum, & honorum. Et iſta mutabilitas eſt ad ſimilitudinem umbræ. Nam umbra hominis aliquando præcedit, aliquando ſequitur, aliquando a latere comitatur. Illam, quæ præcedit, homo non poteſt comprehendere. Illam quæ ſubſequitur, non poteſt homo effugere. Illam quæ comitatur, cito perdit. Sic eſt de divitiis & honoribus mundi, quæ aliquando præcedunt, & fugiunt, ita quod non poteſt homo eos comprehendere ſine magno labore, aliquando ſubſequuntur, & ſe ingerunt, & tamen non poſſunt poſſideri ſine mentis turbatione, & timore. Et propter iſta duo dicitur: *Si dives fueris non eris immunis a delicto. Si enim ſecutus fueris, non apprehendes; & ſi præcucurreris, non effugies.* Aliquando nos concomitantur: ſed tamen cito perduntur, nec poſſunt perdi ſine dolore. Ideo dicitur: *Divitiæ conſervatæ in malum Domini ſui, pereunt in afflictione peſſima.* Ecce quanta inſtabilitas in divitiis, & honoribus invenitur, quia non habitæ requiruntur labore: habitæ ingerunt mentis turbationem, & timorem: perditæ adducunt dolorem. Tertia miſeria hominis attenditur ex parte finis, id eſt mortis, ubi homo futurus eſt cinis. Iſtius autem cineris memores eſſe debemus, ideo in hoc die incineramur, & ſuper caput noſtrum legitur lectio, qua dicitur, *Memento quia cinis es, &c.* Iſta autem memoria mortis, valet ad contemnendum ea, quæ homines mundani appetunt. Deſiderant enim divitiis cumulare; ſuper alios ascendere; corpus delitioſe paſcere, & animam in voluptatibus enutrire. Poſt mortem autem recipiunt quatuor hæredes,

ſcilicet parentes, beſtias, vermes, & dæmones. Parentes divitias rapiunt: ideo ſtultum eſt eas cum tanto labore acquirere, quas oportet aliis dimittere, & nihil ſecum portare. Relinquunt alienis divitias ſuas. Eccl. 5. *Sicut egreſſus eſt nudus de utero matris ſuæ, ſic revertetur, & nihil ſecum auferet de labore ſuo.* Secundi hæredes ſunt beſtiæ, quæ ſuper foveam aſcendunt, & ſtercora ibi faciunt, & oſſa pedibus frangunt. Stultum eſt igitur ſuper alios velle aſcendere per honorum excellentiam, quoniam poſt modicum tempus beſtiæ aſcendunt ſuper eorum foveam. Terti hæredes ſunt vermes, qui eorum corpus comedunt. Job. 21. *Simul in pulvere dormient, & vermes operient eos.* Stultum eſt igitur carnem ſuam impinguare, quæ debet poſt modicum vermibus eſſe cibus. Quarti hæredes ſunt Dæmones, qui animam rapiunt, ut paret de illo qui animam ſuam in delitiis tenebat dicens. *Anima mea babes multa, &c.* ut paret Luc. 12. cui reſponſum eſt: *Stulte hac nocte animam tuam repetent a te,* ſcilicet Dæmones. De iſtis hæredibus dicitur Eccl. 10. *Cum enim morietur homo, hæreditabit ſerpentes, & beſtias, & vermes.* Ecce quales hæredes peccator poſt mortem recepturus eſt, ſcilicet beſtias ſuper foveam aſcendentes, vermes carnes corrodentes, ſerpentes infernales animam devorantes, & ſerpentes terreſtres, id eſt parentes, terram ſeu bona terrena comedentes, id eſt terrenas divitias rapientes. Iſti quatuor hæredes quos habet homo poſt mortem, tanguntur Job. 5. *Conterentur in porta:* Hoc refertur ad beſtias, quæ ſæpe oſſa conterunt in porta, id eſt in foſſa. *Cujus meſſem famelicus comedet:* Hoc refertur ad vermes, qui comedunt meſſem, id eſt carnem, quam malo ſemine ſeminavit? Juxta illud Galat. 5. *Qui ſeminat in carne, de carne metet & corruptionem. Et ipſum rapiet armatus.* Hoc refertur ad dæmones, qui noſtris malis operibus ſe armant. *Et bibunt ſitientes divitias ejus.* Hoc refertur ad parentes, qui magno deſiderio ejus divitias rapiunt, & pro anima ſua nullam eleemoſynam faciunt.

Eccl. 11.

Eccl. 5. 12.

III.

Homines mundani quatuor habent hæredes poſt mortem.

FERIA V. POST CINERES.

SERMO I.

In quo de tribus fit mentio. 1. De Servo patiente, quod peccatorem signat. 2. De Centurione supplicante, quomodo commendatur. 3. Et de Christo subveniente.

Matth. 8.

Cum intrasset Iesus Capbarnaum, accessit ad eum Centurio, rogans eum dicens: Domine puer meus jacet in domo paralyticus, & male torquetur. Judæa tunc temporis erat tributaria Romanis, & ideo Romani per universam Judæam tribunos ponebant, & Centuriones. Unde iste Centurio a Romanis fuerat ibi positus: & sub potestate sua centum milites habebat. Hic quemdam servum suum sibi pretiosum habebat, qui paralyticuserat; ideo accessit ad Iesum rogans, ut eum sanaret: Sed non videtur, quod primo personaliter accesserit, nec rogaverit. Dicit enim. *Misit ad eum seniores, rogans eum ut veniret, & sanaret servum suum.* Ideo dicitur, quod personaliter non fuit, nec rogavit: sed per nuntios, id est per seniores Judæorum. Potest tamen dici, quod personaliter venit, sed Judæis, tanquam familiaribus Christi, verbum suum commisit. In hoc igitur Evangelio de tribus personis fit mentio; scilicet de servo patiente, de centurione supplicante, & de Christo subveniente. Circa primum scilicet circa servum, notandum est, quod ipse tria incommoda patiebatur, quia jacebat, paralyticus erat: & male torquebatur. Propter ista tria merito signat peccatorem. Peccator enim jacet: id est in immunditiis peccatorum quiescit, & fæter. *Computruerunt jumenta in stercore suo.* Sunt autem quidam, qui stant & ultra non procedunt, sicut tepidi, & negligentes: & isti sunt mali. *Utinam frigidus esses, aut calidus, sed quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo.*

Joel. 1.

Apoc. 3.

Luc. 9.

Jer. 48.

Alii sunt, qui retrocedunt, sicut recidivantes, & isti sunt peiores. *Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro aptus est regno Dei.* Alii sunt qui jacent in immunditiis suis quiescentes, & isti sunt pessimi. *Requievit in facibus suis.*

Motus triplex.

Secundo peccator est paralyticus, habet enim paralyticus motum inordinatum in membris. Eodem modo peccator inordinate movetur. Est autem secundum Dionysium triplex motus, scilicet circularis, obliquus, & rectus. Motus circularis est, quo quis movetur per amorem ad mundum. Tales enim per omnia mundi oblectamenta circuitum fa-

ciunt, non invenientes satietatem, sed famem.

Famem patientur ut canes: Idem. In circuitu impii ambulant. Motus autem obli-

quus est, quo quis movetur per amorem ad semetipsum. Non enim ad alios amorem porrigit, sed ad seipsum reflectit. De isto amore dicitur: *In novissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes:* Motus rectus est, quo quis movetur ad Deum per amorem. Non enim circuit per mundum; non reflectit amorem ad seipsum; sed directe ad Deum. *Recte diligunt te. Et pedes eorum pedes recti.* Quando igitur aliquis inordinate movetur per amorem, aut ad mundum, aut ad seipsum; tunc est paralyticus. Quando vero ordinate movetur ad Deum, tunc paralyticus curatus est.

Tertio peccator male torquetur, & hoc propter malam conscientiam quæ ipsum affligit, & torquet. Mala enim conscientia, est sicut vermis animam semper mordens, cujus morsus habet acerbiteratem, continuitatem, & perpetuitatem. De duobus primis dicitur. *Nocte os meum perforatur doloribus, & qui me comedunt non dormiunt.* De tertio dicitur; *Vermis eorum non morietur.* Circa personam Centurionis quatuor demonstrantur commendabilia, sicut dicit Chrysost. scilicet bonitas, humilitas, fides & sapientia. Bonitas ejus in hoc apparet, quod servum paralyticum non abjecit, nec despexit: sed ad Christum accedens, studiose pro eo rogavit. Non enim despiciebat in servo servilem conditionem, quia sciebat se cum illo unum Dominum habere communem. Domini enim cum servis suis, velint nolint, quatuor communia habent. Unum est ex parte principii; quia omnes ab uno Domino & de eodem luto sunt formati, & omnes nudi, & pauperes nati. *Ecce & me sicut te fecit Deus, & de eodem luto ego quoque formatus sum.* Unde Sap. *Nemo ex regibus habuit aliud nativitatis initium.* Secundum est ex parte medii, quia omnes mortales sunt brevis vitæ. *Omnis potentatus brevis vita.* Et breves dies hominis sunt. Tertium est ex parte finis; omnes in eandem mortis putredinem reducuntur. *Putredini dixi: pater meus es, &c.* Quartus est ex parte fori, quia omnes sub uno iudice rationem reddere compelluntur. 2. Cor. 5. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi; ut referat unusquisque prout gessit in corpore suo, sive bonum, sive malum.* Secundo in Centurione fuit magna humilitas cum dixit: *Non sum dignus, &c.* Unde August. dicendo se esse indignum, fecit se dignum, non ut in ejus parietes, sed ut ejus in cor intraret Christus. Non enim esset magna felicitas, si Deus intraret parietes ejus, & non esset in pectore ejus. Chrys. Quia indignum se dicit suscipien-

Psal. 58.

Psal. 111.

2. Tim. 3.

Cant. 1.

Ezech. 1.

Quando quis est paralyticus.

Job 30.

Isai. 66.

Ex quatuor commendatur centurio.

Domini cum servis quatuor habent communia.

Job 33.

Sap. 7.

Eccl. 10.

Job 14.

Job 17.

2. Cor. 5.

August.

Chrys.

pien.

piendo Christum in domo, dignus factus est regno.

Tertio fuit in Centurione magna fides, cum dixit: *Tantum dic verbo & sanabitur puer meus.* In Deo consideratur verbum, velle, & opus. Verbum autem Dei est potestativum. *Sermo illius potestate plenus est.* Unde *Ipse dixit, & facta sunt.* Velle Dei est operativum. August. Ejus facere est a se fieri velle. *Omnia quaecumque voluit Dominus, fecit.* Opus Dei est manens in æternum. *Didici quod omnia opera quæ fecit Deus perseverant in æternum.* Leprosus igitur petiit velle Dei, quod est operativum, cum dixit: *Domine, si vis potes me munda- re.* Propheta petiit opus Dei, quod est ma- nens in æternum, cum dixit. *Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.* Iste autem Centurio verbum Dei petiit, quod est pote- stativum, cum dixit. *Dic tantum verbo, & sanabitur puer meus.*

Quarto, in Centurione fuit magna sapien- tia, cum a minori arguit dicens: *Nam & ego homo sum sub potestate, habens sub me milites.* Isti autem milites tripliciter possunt accipi.

Primo pro ipsis Angelis: Ac si dicat, potes imperare angelis tuis, qui sunt milites tui, qui statim tuo ministerio, infirmitatem fugabunt. August. Si ego homo sub potesta- te habeo potestatem jubendi; quantum potes tu cui serviunt omnes potestates? Vel possunt accipi pro infirmitatibus & sanitatibus corpo- ralibus; ac si dicat, potes dicere infirmitati recede, statim recedet: Sanitati ut veniat, & statim veniet. Vel possunt accipi pro bonis cogitationibus, & malis. Unde dicit Hay- mo. Possunt per subiectos Centurionis, bo- næ, vel malæ cogitationes accipi. Malis di- camus ut recedant, recedunt. Bonas autem vocemus, venient. Circa personam Christi

III. notandum, quod Christus dixit quinque mul- tiplici documento plena. Primum fuit ver- bum magnæ humilitatis, cum dixit: *Ego veniam & curabo eum.* Glossa. Magna est humilitas: quia servum dignatus est visitare. Ad filium cujusdam Reguli ire noluit, ne di- vitias honorare videretur. Ad istum autem servum venire voluit, ne servilem conditio- nem spernere videretur. Notandum autem quod Christus aliquando invitatus ire noluit, sicut ad filium Reguli; aliquando non invita- tus ire voluit, sicut hic; aliquando invitatus ivit, sicut ad filium Archisynagogi. Ex qui- bus datur intelligi, quod Christus aliquorum orationes non exaudit, de quibus dicitur; *Petit is & non accipitis, eo quod male peti- tis.* Aliquorum desideria prævenit, Sap. 6. *Præoccupat enim eos, qui se concupiscunt,*

ut se prior illis ostendat. Aliquos ad votum exaudit. *Clamavit ad me, & ego exaudiam.* Psal. 90. Secundum fuit verbum æquitatis, in eo quod fidem Centurionis commendavit. Licet enim esset gentilis, tamen ejus devotionem non re- spuit, sed laudibus extulit dicens: *Non in- veni tantam fidem in Israel.* In veritate Act. 10. *comperi, quod non est acceptor personarum Deus.* Quod autem dixit, *Non inveni tan- tam fidem in Israel:* intelligitur de præsentī tempore, quia in Patriarchis, & Prophetis majorem invenit; & intellige, B. Virgine semper excepta. De Apostolis autem quidam dicunt, quod cum de novo essent conversi, non erant tunc temporis tantæ fidei. Vel, *non inveni tantam fidem,* id est, tam faci- lem, quia Apostoli, antequam crederent, multa signa viderunt. Iste autem nullum sig- num viderat. Vel, *non inveni tantam fi- dem in Israel,* id est, tantæ fidei confessio- nem. Nullus enim ita aperte confessus fue- rat ejus majestatem. Tertium verbum fuit magnæ gratiæ quoad salvandos, cum dixit; *Multi venient ab Oriente & Occidente, & recumbent, &c.* Et non solum ab Oriente, & Occidente, sed etiam a Septentrione, & Me- ridie. Illi veniunt ab Oriente, qui conver- tuntur in juventute: Illi ab Occidente, qui convertuntur in senectute: Illi ab Aquilone, qui inter adversa servant patientiam: Illi a Meridie, qui inter prospera servant tempe- rantiam. Quartum verbum fuit magnæ ju- stitiæ quoad damnandos cum dixit. *Filii au- tem regni,* id est, qui fuerunt nati pro reg- no habendo, sed reddiderunt se indignos: *ejicientur in tenebras exteriores.* Dicuntur Quid pertenebras exte- riores intelli- gatur. autem tenebræ infernales exteriores, respectu interiorum, quas peccatores in hac vita ha- buerunt. Vel dicuntur exteriores tenebræ, qui sunt extra ambitum divinæ misericordiæ. Peccata enim prout considerantur in præsentī, sunt tenebræ interiores, quia sunt inter am- bitum misericordiæ Dei, quia adhuc possunt misericordiam Dei obtinere: sed prout consi- derantur in futuro, sunt tenebræ exteriores, quia sunt extra ambitum misericordiæ Dei: Vel dicuntur tenebræ exteriores, quia sunt extra omnem diem. In cælo quidem sunt dies sine tenebris; in mundo sunt tenebræ cum diebus, in inferno sunt tenebræ sine diebus. Quintum verbum fuit magnæ potentiæ, cum dixit: *Vade, & sicut credidisti fiat tibi.* Alii medici sanant cum labore, cum morosa dilatione, & imperfecte. Iste autem medi- cus est tantæ potentiæ, quod sanavit facilliter, id est, solis verbis quando dixit: *fiat tibi.* Sanavit velociter, quia statim illa hora sana- tus est. Unde sequitur: *Et sanatus est puer ex illa hora.* Sanavit perfecte, quia in cor- pore, & anima creditur fuisse sanatus.

EADEM QUINTA FERIA POST CINERES.

SERMO II.

*De eadem materia, ut supra Sermone
precedente.*

Matth. 8.

*Intentio Eccl.
in quadages
est ut ad pœ-
nitentiam re-
deant pecca-
tores.*

*Semper in
Deum spe-
randum.*

I.

Joan. 8.

2. Petr. 2.

Jer. 5.

Prov. 18.

*Molle disso-
lutum, dissipa-
tum.*

Marc. 7.

Num. 19.

Eccl. 21.

Accessit ad eum Centurio rogans eum, & dicens, Domine puer meus jacet in domo paralyticus, & male torquetur. Tota intentio Ecclesiæ in ista Quadragesima est, ut peccatores ad pœnitentiam redeant. Et quia hoc per se non possunt, sanctorum orationes debent postulare, & in Dei misericordia sperare. Ideo in præsentī Evangelio tria ponuntur. Primo misera paralytici conditio, per quam peccator intelligitur cum dicitur, *Puer*. Secundo Centurionis supplicantis devotio, per quam signatur, quod debemus ad sanctos viros recurrere, qui pro nobis intercedant, cum dicitur: *Accessit ad eum Centurio, &c.* Tertio benigna Christi curatio, per quam notatur, quod de Dei misericordia semper debemus sperare, cum dicitur: *Ego veniam, & curabo eum.* Circa primum notandum, quod misera conditio istius pueri in tribus erat. Nam & servus erat, & paralyticus, & male torquebatur. Ideo merito signat peccatorem, qui est servus peccati & diaboli, & omnium vitiorum. *Omnis qui facit peccatum servus est peccati, & A quo quis superatus est, ejus servus est.* August. peccator servus est tot dominorum, quot vitiorum. *Servietis diis alienis, & dixit diis in plurali, quia superbus est servus Luciferi, avarus servus Mammonæ, luxuriosus servus est Asmodæi.* Secundo peccator est paralyticus. Est autem paralyticus morbus qui membra reddit mollia, dissoluta, & dissipata; talis est voluptuosus, & deliciis assuetus. Proverb. 18. *Qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis.* Est autem differentia inter ista tria, quæ ponit Salomon hic, scilicet molle, dissolutum, & dissipatum: Nam molle est, quod cedit omni duro. Dissolutum est, quod nullo vinculo est colligatum: Dissipatum, quod est penitus confractum, sicut patet in vase fictili confracto. Tales igitur homines sunt molles, qui omnis adversitatis tentationi cedunt. *Orta autem tribulatione, & persecutione propter verbum, scandalizantur continuo.* Non sunt etiam aliquo vinculo timoris, vel amoris ligati, ideo sunt immundi. *Vas quod non habuerit operculum, nec ligaturam desuper, immundum erit.* Sunt etiam confracti, ideo nullum bonum propositum retinere possunt. *Cor fatui quasi vas confractum, & omnem sapientiam non tenebit.* Tertio pec-

cator male torquetur: Aliquando enim torquetur. Aliquando male torquetur. Aliquando pessime torquetur. Torquetur enim per prospera, per curam superfluam. Boëtius de consol. Quam multis amaritudinibus humanæ felicitatis dulcedo respersa est! Unde refert Tullius in Tusculanis, quod cum gloriam Dionysii tyranni quidam laudaret, & beatum diceret, iussit illum in throno aureo collocari, mensam omnibus deliciis plenam ante eum præparari, gladium vero acutissimum fera equina ligatum super caput ejus appendi. Cumque ille propter timorem non comederet, dixit ei Dionysius; Talis est vita mea, quam tu beatam putabas. Male autem torquetur peccator inter adversa, propter impatientiam. Ista enim duo, scilicet prosperitas, & adversitas torquent omnes. Unde dicit commentator super librum Boëtii de consolatione philosophiæ. Quod Philosophi posuerunt duo dolia in limine domus Jovis. Unum plenum vino, & aliud plenum aceto; de quibus ingredientibus bibere oportebat. Domus Jovis est mundus iste. Dolium vino plenum, est prosperitas. Dolium plenum aceto, est adversitas; de quibus oportet gustare omnes mundum ingredienti. Pessime torquetur peccator inter peccata. Ambros. Quæ pœna gravior, quam interius vulnus, scilicet conscientia? Nonne hoc magis fugiendum quam mors, quam exilium, quam dispendium? Circa secundum scilicet orationem centurionis notandum, quod ejus oratio exaudiri meruit propter tres comites, quos secum habuit, scilicet fraternam compassionem, humilitatem, & fidem. Habuit enim compassionem in servo, qui tam male torquebatur; humilitatem de seipso, cum dixit: *Non sum dignus, ut intres sub tectum meum.* Habuit fidem de Christo cum ait: *Sed tantum dic verbo, &c.* Ista autem tria taliter ordinantur, quod compassio orationem format, humilitas in cælum sublevat, fides omnia impetrat. Oratio igitur quam format compassio, multum est acceptabilis Deo. Chrys. Pro se orare naturæ est, pro aliis vero est gratiæ. Pro se orare rei necessitas cogit; pro alio autem charitas fraternitatis hortatur. Dulcior autem est ante Dominum oratio, non quam necessitas rei transmisit; sed quam charitas fraternitatis hortatur. Humilitas autem orationem sic formatam habet in cælum sublevare, *Oratio humiliantis se nubes penetrat.* Eccl. 35. Fides autem orationem sic formatam, & sic elevatam omnia impetrare facit. *Omnia quæcumque orantes petitis, credite quia accipietis, & fiet vobis.* Circa tertium, scilicet Christi curationem notandum, quod curavit velociter sive faciliter. Quod est contra illos, qui

Notandum.

II.
Oratio centurionis propter tria meruit exaudiri.

Eccl. 35.

Marc. 11.

III.
Christi miraculosa curatione.

qui

qui nimis faciunt se rogari. Christus autem mox, ut Centurio eum rogavit: respondit: *Ego veniam & curabo eum.* Sic facilis Christus fuit ad curandum David, quem curavit tribus syllabis quando dixit: *Peccavi.* Sic facilis fuit ad curandum Petrum negantem, quem curavit paucis lachrymis. Sic facilis fuit ad curandum Publicanum, quem curavit quinque verbis, quando dixit: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Secundo curavit eum liberaliter: quod est contra multos qui nimis magna salaria perunt. Christus autem tam liberalis fuit, quod nihil à Centurione petiit, nisi fidem cum dixit: *Vade, & sicut credidisti, fiat tibi.* Sic liberalis fuit Christus Apostolis, quibus pro parvis retribus, regnum cœlorum dedit. Sic liberalis fuit viduæ, quam pro duobus minutis justificavit. Sic liberalis est omnibus, qui bonam voluntatem habent, & frigida calicem remunerat. Tertio curavit totaliter quod est contra multos, qui ab una infirmitate liberant; & ab alia liberant, & ab alia liberare non possunt.

Christus autem istum perfecte liberavit; ideo dicitur: *Et sanatus est puer ex illa hora.* Hic notandum quod quidam sunt palalytici quantum ad sensum, sed non quantum ad motum. Sicut sunt hæretici, qui videntur habere motum operationis bonæ, sed non habent sensum fidei rectæ. Et ideo paralytici sunt, quia sicut dicitur. *Sine fide impossibile est placere Deo.* Alii sunt paralytici quantum ad motum, sed non quantum ad sensum, sicut sunt mali Christiani, qui de Deo bene sentiunt, sed ad bona opera facienda moveri nolunt. De quibus dicitur; *Confitentur se nosse Deum: factis autem negant.* Et fides sine operibus mortua est. Alii sunt paralytici quantum ad sensum & motum, sicut sunt multi pessimi, & scelerati: qui nec habent fidem, nec alia bona opera faciunt. De quibus dicitur in epistola Judæ. *Hi sunt arbores autumnales, bis mortuæ.* Quando igitur Christus reddit alicui sensum fidei rectæ, & motum operationis, tunc paralytis perfecte curatur. Rogemus, &c.

FERIA SEXTA POST CINERES.

SERMO I.

De Amore: In quo ostenditur, quomodo Christus nos retrahat ab amore parvo, diminuto, & inordinato: 2. Quomodo amorem magnum, perfectum & ordinatum amplecti debeamus.

& inducit nos ad amorem magnum, & latum, qui est diligere inimicum, cum dicit: *Audistis quia dictum est antiquis: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum.* Ego autem dico vobis: *diligite inimicos vestros.* Circa quod intelligendum est, quod odium quadrupliciter potest considerari: aut prout est in animo, aut prout exterius manifestatur, in aliquo rancoris signo, aut prout est in contumelioso verbo, aut prout est in injurioso facto. Circa istam quadruplicem differentiam odii Christus vult, ut inimicos quadrupliciter diligamus.

Primo in animo, ideo dicit: *Diligite inimicos vestros.* Secundo in facto, ideo dicit: *Benefacite his qui vos oderunt.* Tertio in signo, ideo subdit: *Et orate pro persecutoribus & calumniatoribus vos.* Magnum enim signum amoris est pro inimicis orare. Quarto in verbo, ipsos salutando, unde subdit: *Si salutaveritis fratres vestros tantum, &c.* Istam quadruplicem dilectionem omnes homines debent impendere inimicis, saltem in communi. Debemus enim diligere inimicos in animo: in quantum sunt creaturæ Dei bonæ. Ideo dicitur. *Omnis creatura Dei bona.* Si quis igitur in suo inimico odisset naturam Dei, in statu salutis non esset. Debent etiam homines orare pro inimicis, saltem in communi. Si enim aliquis pro omnibus fidelibus oraret, & ab illis orationibus generalibus inimicos excluderet, in statu salutis non esset. Perfecti autem pro inimicis orare debent, non tantum in generali, sed etiam in speciali. Similiter si aliquod collegium, vel aliquam multitudinem hominum salutarer, ab

AUdistis quia dictum est antiquis: *Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum.* Sic est de amore cordis sicut est de naturali corporis calore. Calor enim naturalis, aliquando est nimis parvus, sicut in puero, aliquando est nimis defectivus, sicut in sene, aliquando est nimis inordinatus, sicut in febricitante, aliquando est magnus, perfectus, & ordinatus, sicut in viro bene complexionato, & perfecte sano. Eodem modo amor cordis aliquando est nimis parvus, sicut quando quis tantum diligit amicum: aliquando est nimis defectivus, sicut quando quis diminute, & imperfecte diligit Deum: aliquando est nimis inordinatus, sicut quando quis inordinate diligit seipsum: aliquando est magnus, ordinatus, & perfectus; scilicet, quando quis diligit inimicum, perfecte diligit Deum, & ordinate diligit seipsum. Dominus igitur in præsentī Evangelio nos retrahit ab amore parvo, & diminuto, & inordinato, & inducit nos ad amorem magnum, perfectum, & ordinatum.

Primo igitur retrahit nos ab amore parvo, & diminuto, qui est diligere amicum, *Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.*

ab illa salutatione generali inimicos excludere non debet; & si excluderet, in statu salutis non esset: Perfecti enim non tantum in generali, sed etiam in speciali orare, & salutare debent. Similiter si aliquis aliqua beneficia alicui communitati exhiberet, non essent inimici à talibus beneficiis excludendi. Et si aliquis excluderet, videretur, quod livorem retineret, contra illud quod dicitur.

Levit. 19.

Non quæras ultionem, nec memor eris injuriæ civium tuorum. In casu tamen necessitatis tenentur etiam omnes inimicis beneficia exhibere; juxta illud: *Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necesse habere, & clausit viscera sua ab illo, quomodo charitas Dei manet in eo:*

1. Joan. 3.

Perfecti autem debent inimicis beneficia exhibere, non tantum in communi; sed etiam in speciali; non tantum in articulo necessitatis: sed etiam sine articulo necessitatis: quia ad ipsos spectat *non vinci à malo, sed etiam vincere in bono malum.*

Rom. 12.

II.

Matth. 5.

Secundo Dominus retrahit nos ab amore defectivo, & imperfecto, qui est, imperfecte diligere, cum dicit: *Estote ergo perfecti, &c.* Scilicet in amore Dei, sicut & pater vester cælestis, id est, sicut Deus pater diligit nos perfecte, sic nos ipsum perfecte diligere debemus. Ille autem perfecte Deum diligit, qui ipsum plus diligit, quam sua. *Si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam,* plusquam seipsum. Ideo dicit: *qui non accipit crucem suam, scilicet seipsum mortificando propter me, non est me dignus.* Plusquam suos. *Qui amat patrem, & matrem plusquam me, non est me dignus.* Isto triplici modo Christus etiam nos dilexit, plusquam sua, id est plusquam regnum & domum suam. Plusquam suos, id est, angelos: qui erant hæreditas sua: quia eos dimisit, & nobiscum parentelam contraxit. Plusquam seipsum: quia propter nos seipsum in mortem tradidit. De his tribus dicitur; *Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam, dedi dilectam animam meam in manibus inimicorum, &c.*

Jere. 12.

III.

Matth. 3.

Tertio Christus retrahit nos ab amore inordinato, quo quis inordinate diligit seipsum, cum ait: *Attendite ne justitiam vestram faciatis*

coram hominibus. Ille enim inordinate se diligit, si bona quæ facit ad seipsum reflectit, *Inordinate & inde gloriam quærit.* Magna enim inordinatio est, quod aliquis sibi attribuat illud *fit.*

quod est proprium Dei, scilicet gloriam. Vult enim Deus ut de operibus nostris habeamus meritum. *Labores manuum tuarum, Psal. 127.*

quia manducabis, &c. Proximus habeat bonum exemplum. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, &c.* Et Deus habeat hanc gloriam. *Gloriam meam alteri non dabo. Isai. 42.*

Sed vanè gloriosus meritum perdit, & proximo scandalum facit; & tandem gloriam non invenit. Sed notandum quod secundum

Chrysi. vana gloria potest accidere, aut in principio operis, aut in medio, aut in fine.

Tunc enim est in principio, quando quis aliquod bonum ex sola vana gloria facere incipit:

& tunc illud opus est vitiosum, quia ex vitiosa radice processit, & est potius intermittendum, quam faciendum. Et illud Dominus prohibet hic cum dicit: *Attendite ne justitiam vestram, &c.* Aliquando vero vana gloria est in medio operis, sicut quando quis ex recta intentione aliquod opus bonum incepit, & in prosecutione aliquis motus vanæ gloriæ se ingerit: tale opus non est intermittendum, sed perficiendum; quia ex quo hoc ex bona radice processit, vitari non poterit, maximè cum sit potius inimici tentatio, quam alicujus vanæ gloriæ passio; unde legitur de sancto Bernard. quod cum semel gratiose prædicaret, & ex hoc aliquis motus vanæ gloriæ se ingereret, tentatori respondit: *Nec per te incepti nec per te dimittam.* Ali-

quando vero in fine operis accidit homini quoddam gaudium mentis, & complacentia

cordis, de eo quod tale opus bene complevit, vel de eo quod bene prædicavit: Et ista talis complacentia, opus præcedens vitare non potest; quia naturale est quod quilibet delectatur in operibus & sermonibus suis.

Lætatur homo in sententia oris sui. Immo

etiam sancti viri magnum habent gaudium de operibus quæ faciunt propter Deum. Unde super illud: *In custodiendis illis retributio multa:* dicit Gloss. Non tantum pro eis in futuro redditur præmium sed etiam hic in eadem custodia, Magnum est gaudium servire ei, cui servire regnare est.

Varie sese ingerit vana gloria.

Prov. 15.

Psal. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Psalm. 18.

EADEM

EADEM FERIA SEXTA POST CINER.

SERMO II.

De justitia Christiana; in quo triplex justitia esse denotatur, scilicet perfectorum, activorum, & contemplativorum, & in quo quælibet consistat.

Matth. 6.

Atendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus. Inter fideles qui salvantur, quidam sunt activi, quidam contemplativi, quidam perfecti. Ideo in præsentī Evangelio describitur justitia perfectorum, quæ consistit in inimicorum dilectione: justitia activorum, quæ consistit in eleemosynarum largitione: & justitia contemplativorum, quæ consistit in devota oratione. Prima igitur justitia quæ consistit in inimicorum dilectione, notatur cum dicitur: *Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros.* Diligere enim inimicos non est omnium, sed perfectorum tantum. Dicit enim August. in Enchiridio, quod hoc tam bonum magnum, id est, diligere inimicos, non est tantæ multitudinis, quantum credimus exaudiri in oratione, cum dicitur: *Dimittite nobis debita nostra.* Notandum est quod inimicis debemus amorem, odium, compassionem, & beneficium. Possunt enim inimici quadrupliciter considerari. Primo, scilicet quantum ad naturam, prout homines sunt ad imaginem Dei facti, & tunc sunt diligendi. Unde quidam de hoc reprehenduntur. *Homo homini servat iram, & à Deo quærit medelam, in hominem sibi similem non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur.* Secundo possunt considerari quantum ad culpam, & tunc sunt odiendi. Debemus enim inimicos diligere in quantum homines, & odisse in quantum mali sunt. Unde dicit August. quod cum dico homo malus, duo dico, scilicet homo, & malus. In quantum vero homo, est diligendus, in quantum malus, odiendus. Taliter odit eos Deus, in quantum scilicet sunt peccatores, sed diligit eos, in quantum sunt pœnitentes. Unde altissimus odio habet peccatores, & misertus est pœnitentibus. Tertio possunt considerari quantum ad pœnam, id est in quantum sunt pœnæ æternæ addicti: & quantum ad hoc debemus eis compati. Valde enim compati debemus, quando eos ad mortem æternam ire conspiciamus: *Vidi prævaricantes & tabescebam.* Unde Beda: Vera justitia compassionem habet, falsa dedignationem. Quarto considerantur quantum ad indigentiam, & tunc debemus eis impendere beneficium, & auxilium; juxta illud: *Si esurierit inimicus tuus: ciba illum: si sitit, potum da illi.* De-

Inimicis debetur amor, odium, compassio & beneficium. Inimici quadrupliciter considerantur.

Eccl. 23.

Eccl. 12.

Psal. 118.

Rom. 12.

Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.

bemus autem diligere inimicos propter debitum, propter fructum, & propter vitandum periculum. Debitum quidem est, quia si volumus, quod Deus dimittat nobis multa debita, debemus proximo dimittere pauca. Hoc signatum est in servo, qui debebat regi decem milla talentorum: & in servo qui debebat conservo centum denarios. Ubi dicit Chrysost. Tanta est differentia peccatorum, quæ committuntur in Deum & in hominem, quanta differentia est inter decem millia talentorum, & centum denarios. Magna autem, & multo plus. Ipse enim corpus fecit, & animam inspiravit, filium misit, cælum aperuit, & nos filios suos fecit. Nunquid igitur si unaquaque die moreremur pro illo, retribueremus ei aliquod dignum? Nequaquam. August. Non possum (dicit aliquis) diligere inimicum. O quicumque es, attendis quid tibi fecerit homo, & non attendis quid tu feceris Deo. Quod non dimittis homini parum, ut feceris Deo. Quare non multum; Secundo debemus diligere inimicos propter fructum, qui quidem est duplex. Unus est in præsentī, scilicet peccatorum remissio. Unde August. Ad dilectionem inimicorum vos admoneo: quia ad sanandum vulnera peccatorum nullum medicamentum utilius esse cognosco. Alius est in futuro scilicet æterna remuneratio. August. Diligere inimicos grandis est labor in hoc sæculo, sed grande præmium in futuro: quia per amorem hominis inimici efficieris amicus Dei. Tertio debemus diligere inimicos propter vitandum periculum. Nam secundum August. habere odium in corde est quasi habere gladium, scorpionem, & ignem. De primo sic dicit in quodam sermone. Qui aliis nocere desiderat, similis est illi, qui gladio se transverberat, ut tunicam alterius cadat. De secundo sic dicit idem in sermone. Frænate iram, quæ vos stimulat ad vindictam. Ira enim scorpio est, si te interius flammis excitaverit. Si igitur te vis vindicare de inimico tuo, ad ipsam iram tuam te converte: quia ipsa est inimica tua, quæ occidit animam tuam. Tertio sic dicit super psalm. Sic puta malitiam esse quomodo ignem. Si incendere vis aliquod, illud quod igni apponis prius ardet, nisi enim ardeat non incendit. Verbi gratia cum faculam apponis igni, prius ardet, quam aliud possit incendere. Ita ergo malitia procedens ex te & quid vastat antequam te malitia tua; ut alteri non noceat fieri potest, quod autem tibi non noceat fieri non potest. Secunda est justitia activorum, quæ consistit in eleemosynarum largitione: sed quia ista justitia omnino perditur, quando propter humanum favorem impenditur, ideo Dominus istam justitiam ordinat dicens: *Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere, &c.* Illi canunt tuba, qui habent jactantiæ verba,

Inimicos diligere debemus propter tria.

Matth. 18.

Duplex fructus ex dilectione inimicorum.

*Eleemosyna
valet homini
in vita, in
morte, & post
mortem.*

2. Cor. 9.

Eccl. 17.

Luc. 16.

Eccl. 29.

Luc. 6.

Matth. 5.

Luc. 6. 3.

illi adhibent manum sinistram, qui habent intentionem obliquam. Quando autem ipsa eleemosyna pure fit propter Deum, tunc valde utilis est, & fructuosa; valet enim homini in vita, in morte, & post mortem. In vita quidem valet, quia impetrat remissionem culpæ: Unde de bono eleemosynario: Eccl. 3. *Sicut in sereno glacies solventur peccata tua, acquirit benedictionem gratiæ. Qui seminat in benedictionibus de benedictionibus metet, & gratiam ipsam conservat in corde.* Unde eleemosyna dicitur: *Gratiam hominis quasi pupillam conservabis.* Secundo eleemosyna valet homini in morte, nam animam egredientem de corpore associat, unde Ambrosius. Non sunt hominis opes, quas secum ferre non potest. Sola autem misericordia, seu eleemosyna, comes est defunctorum; patronos in adiutorium advocat. Unde Bernardus. Pauperes non sunt contemnendi, ut egeni; sed exorandi, ut patroni. Unde *facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis recipiant vos.* Hostes expugnat. Unde dicitur de eleemosyna: *Super scutum potentis, & super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit.* Tercio eleemosyna valet post mortem. Nam de salute hominis summo regi literas repræsentat. Solet enim Papa quibusdam concedere literas simplicis justitiæ, scilicet omnibus qui dicunt se injuriam pati; quibusdam literas misericordiæ, scilicet pauperibus & egenis, quibusdam literas supererogantis gratiæ, scilicet bene meritis. Et quoniam servi Dei in hac vita fuerunt pauperes, & egeni, & multas injurias passi sunt, & benemeriti, ideo aliquando repræsentant literas summo regi, literas simplicis justitiæ, de quibus dicitur: *Date & dabitur vobis.* Literas gratitiæ misericordiæ, de quibus dicitur: *Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Literas superabundantis gratiæ, de quibus dicitur: *Mensuram*

bonam & confertam, &c. Tertia justitia est contemplativorum, quæ consistit in oratione devota: sed quia hæc justitia perditur, nisi ab humano favore abscondatur: ideo Dominus eam ordinat dicens: *Et cum oratis non eritis sicut hypocritæ tristes, &c.* Et infra: *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum & claude, &c.* Ostia ista claudenda sunt quinque corporis sensus, qui mentis intentionem sæpe distrahunt nisi claudantur. Cubiculum est ipsa conscientia in qua anima requiescit, istud autem cubiculum cum sit summi regis, debet esse mundum, quietum, odoriferum: tunc igitur cubiculum conscientiæ est mundum, quando est sine peccati contagione. Taliter propheta suum cubiculum mundabat dicens: *Lavabo per singulas, &c.* Orationes igitur, quæ procedunt de cubiculo mundo, exaudiuntur, quæ autem de immundo, a Deo reprobantur, juxta illud: *Cum multiplicaveritis orationem non exaudiam, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.* Tunc cubiculum conscientiæ est quietum, quando est sine strepitu malarum conscientiarum, concupiscentiarum, & cogitationum, sed multi sunt, qui quando orant, aliqua inania cogitant, talium orationes non sunt Deo gratæ, de talibus dicitur: *Populus bic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me, sine causa autem colunt me.* Tunc autem illud cubiculum conscientiæ est odoriferum, quando est plenum devotione. Tales orationes quæ procedunt de cubiculo odorifero, sunt Deo valde redolentes. Tales orationes odoriferas, scilicet quando cubiculum conscientiæ est plenum devotione, optabat propheta dicens: *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.* Illæ autem orationes a Deo exaudiuntur, quæ exeunt de cubiculo mundo, quieto, & odorifero, id est quando ipsæ orationes sunt puræ, attentæ, & devotæ.

*Conscientia
cubiculum
nuncupatur
& quale esse
debeat.*

Psal. 6.

Isai. 1.

Matth. 15.

Psal. 140.

SABBATO POST CINERES.

SERMO I.

De pœnitentibus, in quo I. declarat, quare per navem pœnitentia intelligatur, 2. quæ pericula pœnitentibus solent accidere, una cum adiutoriis ad omnia.

CUm sero esset factum, erat navis in medio mari. Sicut dicitur. Joan. 6. Postquam Christus quinque millia hominum de quinque panibus satiavit, voluerunt eum facere regem, existimantes, quod eos semper sic pasceret, & quod sub eo nihil sibi defice-

ret. Quod cum Christus cognosceret, fugit in montem. Et sicut dicit Matt. in isto Evangelio, Christus facto miraculo panum, iussit discipulos ascendere in naviculam, & tunc fuerunt in magno periculo, & timore ratione loci, quia tunc in medio mari, & ratione venti, quia erat eis contrarius, & ratione absentiae naucleri, quia Christus non erat cum eis, & ratione temporis, quia erat sero, & ratione visionis, quia videntes Christum, putaverunt esse quoddam phantasma. Si enim aliqui nautæ essent in medio mari, & esset nox, & haberent ventum contrarium, & non haberent secum nauclerum, & viderent ali-quod monstrum, non est dubium, quin in magno periculo se esse crederent. Sed Christus

*Periculum
Apostolorum.*

Per navem
Pœnitentia
intelligitur.

stus ad eos venit, eos confortavit, & ventum sedavit. Per istam autem navem, pœnitentia intelligitur, in qua consueverunt multa pericula accidere, sed Deus dat eis multa adjutoria. In hoc autem Evangelio tria considerata sunt. Primo quare per navem intelligitur pœnitentia: Secundo, quæ pœnitentibus consueverunt accidere pericula: Tercio, quæ sunt adjutoria.

Somnus San-
ctorum non est
absque me-
rito.

Primo notandum, quod pœnitentia signatur per navem ex eo, quod homines per mare hujus mundi ad portum paradisi deducit, & sicut homo in navi existens dormiendo, & quiescendo, & comedendo, vadit ad portum, sic verus pœnitens dormiendo vadit ad portum paradisi. Ideo enim dormiunt, ut ad laudandum Deum, fortiores exurgant. Ideo dicit Gregor. Quod somnus sanctorum non vacat a merito, immo etiam sanctorum somnia aliquando sunt meritoria juxta illud; *Reliquiæ cogitationis diem festum agent tibi.* Reliquiæ cogitationum sunt ipsa somnia, quæ sanctis viris accidunt ex bonis meditationibus quas vigilando habuerunt, quæ quidem faciunt Deo magnum festum. Similiter veri pœnitentes comedendo adeunt ad cœlum; ideo comedunt, ut fortiores sint ad serviendum Deo. *Sive manducatis, sive bibitis, omnia in gloriam Dei facite.* Similiter veri pœnitentes quiescendo vadunt in cœlum: ideo enim quiescunt, ut fortiores sint ad laborandum. Sicut enim mali utuntur sua fortitudine ad malum, sic boni ad bonum; juxta illud: *Fortitudinem meam ad te custodiam.*

1. Cor. 10.

Psal. 58.

2.
Pœnitere vo-
lentes qua-
tuor patiun-
tur pericula.

Job 1.

1. Periculum.

2. Periculum.

Gal. 5.

Isai. 54.

Circa secundum notandum, quod illi, qui volunt facere pœnitentiam, quatuor interdum pericula patiuntur. Primum patiuntur a diabolo, scilicet tentationem, quæ signatur per ventum contrarium; erat enim, inquit, *ventus contrarius.* Iste enim est ventus, de quo dicitur: *Ventus vebemens irruit a regione deserti, & concussit quatuor angulos domus.* Anguli domus quatuor sunt virtutes animæ; scilicet prudentia, justitia, temperantia, & fortitudo. Tunc igitur isti quatuor anguli concutiuntur, & domus cadit, quando gravi tentatione pressus, non habet usum illarum virtutum. Nam cadit prudentia, quando non præcaver a futuris periculis, cadit justitia, quando non satisfacit, de culpis præteritis, cadit temperantia, quando intemperate utitur prosperis, cadit fortitudo, quando non habet patientiam in adversis. Secundum periculum patiuntur in carne, scilicet phantasmatum illusionem; quod notatur per hoc, quod *putaverunt esse phantasma.* Sæpe enim caro offert animæ multa phantasmata concupiscentiarum. *Concupiscit caro adversus spiritum,* & ad istud opus caro habet tria adjutoria, scilicet diabolum, qui concupiscentiam inflamat. *Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne pru-*

nas, hoc est, exteriores sensus, qui concupiscibilia repræsentant. *Oculus meus depræ-* Thren 3.
datus est animam meam, in cunctis filiabus urbis meæ, hoc est, vina, & cibaria exquisita, quæ concupiscentiæ materiam ministrant. *Nolite inebriari vino in quo est luxuria.* Ephes. 5.
Ideo Apostolus istam talem materiam in se refrenabat dicens. *Castigo corpus meum,* 1. Cor. 9.
& in servitutem redigo. Tercium pericu- 3. Periculum
lum patiuntur, a mundo, quod notatur per hoc quod dicitur *navis erat in medio mari;* Mundus iste est mare, in quo sicut in mari multi absorbentur, unde August. Amas sæculum, absorbebit te: amatores suos novit vorare, non portare. Ideo rogat Propheta dicens; *Non me demergat tempestas aquæ,* Psal. 68.
neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum. Rogat Propheta, scilicet, aut quod non demergatur, aut quod non absorbeatur, aut quod non includatur. Illi demerguntur a sæculo tempestuoso, qui cadunt in mortalem culpam; sed tamen adhuc possunt liberari, illi absorbentur in profundo, qui per longam consuetudinem profundati sunt, & isti sunt aliquando a maxima misericordia Dei liberandi. *Di-* Psal. 67.
xit Dominus ex Babilonia convertam, convertam in profundum maris. Sed tunc puteus os suum urget, & claudit, quando profunditas peccatorum animam in desperationem dejicit. Quartum periculum patiuntur in 4. Periculum
statu præsentis miseriæ, in quo sunt in multiplici ignorantia, & in Dei imperfecta cognitione: quod notatur per hoc, quod dicitur; *Erat sero.* In præsentem enim vita cognitio est serotina, in cœlo vero est meridiana. *Vi-* 1. Cor. 13.
demus nunc per speculum in ænigmate: Ecce cognitio meridiana. In inferno enim erit cognitio nocturna. *Nulla vis ignis poterat illis lumen præbere, nec syderum limpida flammæ illuminare poterant illam noctem horrendam.* Sap. 17.

Tercio contra ista pericula dantur pœnitentibus multa adjutoria. Primum est de Deo magna fiducia, ad quam Christus inducit, cum ait. *Confidite, ego sum, nolite timere.* Nullus enim debet fiduciam ponere in se, sed in Deo. Qui enim in Deo ponunt fiduciam, super firmam petram fundamentum operum suorum stabiliunt, & illud est contra primum periculum, scilicet tentationem diaboli. Tales enim non timent tentationem diaboli; nec gravem, & occultam; nec gravem, & apertam; nec levem, & apertam. *Descendit pluvia:* Illud refertur ad tentationem levem, & apertam; *& venerunt flumina;* Illud refertur ad tentationem gravem, & apertam, *& flaverunt venti;* Illud refertur ad tentationem gravem, & occultam, *& non cecidit domus: fundata enim erat super firmam petram.* Secundum est oratio clamorosa, quod notatur, cum dicitur: *& exclamaverunt:* & istud est contra secundum periculum, scilicet phantasmata malarum cogitatio-

Psal. 37.

gitationum, contra quæ debemus ad eum clamare, sicut clamat Propheta, dicens: *Miser factus sum, & curvatus sum usque in finem, tota die contristatus ingrediebar: quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus.* Non

Sap. 8.

enim possumus habere carnis continentiam, nisi per orationem devotam. *Et ut scivi, quoniam non possem esse continens, nisi Deus det: adii Dominum, & deprecatus sum illum.* Tertium est dominicæ passionis meditatio assidua. Quod notatur per hoc quod dicitur: quod omnes infirmi, qui tangebant fimbriam vestimenti ejus, sanabantur. Vestimentum Christi est corpus ejus. Fimbria, quæ est ultima pars, est passio ejus; qui enim illam tangit per devotionem, relevatur ab omni tribulatione; & istud est contra tertium periculum, scilicet amaritudinem mundi. Ipsa enim Christi passio, omnes tribulationes dulcorat. *Recogitate eum, qui talem susti-*

Heb. 12.

nuit pro peccatoribus adversus semetipsum contradictionem; ut non fatigemini animis vestris deficientes. Greg. Si passio Christi ad memoriam reducit, nihil est, quod non æquo animo toleretur. Quod significatum est in ligno misso in aquas amaras, quæ sunt in dulcedinem versæ. Quartum est, illustratio divina, quod notatur per hoc, quod dicitur: *circa quartam vigiliam noctis venit ad eos.* Et istud est contra quartum periculum, quod erat ignorantia. Ad illos enim venit, & lumen suæ scientiæ infundit illis, qui sunt in vigilia. Sicut enim vita beatorum est tota festivitas: & vita damnatorum est totas luctus; sic vita peregrinantium, scilicet vita præsens debet esse vigilia, ut sic de vigilia perveniat ad festum; & vigilia debet esse quarta. Illi autem quatuor vigiliis faciunt, qui suas cogitationes, locutiones, operationes, & sensus corporis vigilanter custodiunt.

Exod. 15.

Vigilias quatuor qui faciunt.

EODEM DIE, SABBATO POST CINERES.

SERMO II.

De Beata Virgine, in quo ejus dignitas, & pietas demonstratur.

Joan. 6.

E*Rat navis in medio mari, &c.* Sicut dies dominica dedicata est dominicæ resurrectioni, & feria sexta dominicæ passioni, sic dies sabbati dedicata est gloriosæ Virgini, & ideo in sabbatis, quæ occurrunt in quadragesima aliquid de ipsa loquemur ad ejus gloriam, & honorem. Ecclesia namque, ut dictum est, diem sabbati virgini consecravit, & hoc multiplici ratione.

Maria quæve dies sabbati dedicatur.

Luc. 2.

Prima est, quia passio Sanctorum convenit in aliqua die celebrari. Beata autem virgo, & si non passa sit martyrium carnis, passa est tamen martyrium mentis: juxta illud, *tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Et illud martyrium in ea continuatum fuit in tota sexta feria, & toto sabbato sequenti. Sexta autem feria dedicata est martyrio filii: & ideo sequens sabbatum dedicari debuit martyrio matris. Secunda ratio est: quia sicut in die sabbati Deus requievit ab omni opere suo, sic Christus intrans Mariæ uterum, requiem invenit in ejus ventre, & mente. In nullo enim alio sancto Spiritus sanctus requiem habuit, nisi in Christo, & in Virgine Beata, quia in aliis sanctis habuit aliquid repugnans, saltem peccatum veniale;

in Christo autem, & Virgine nihil repugnans invenit, & ideo perfecte ibi requievit. Tertia ratio est; quia sicut Dominus in sabbato omnes creaturas fecit, & complevit; sic in Beata Virgine universa refecit; fecit tunc Deus universa opera naturæ, quæ per peccatum fuerunt corrupta; sed in Beata Virgine fecit opera gratiæ, per quæ fuerunt omnia reparata. Quarta ratio est: Quia sicut Deus diem sabbati benedixit, sic Beata Virgo fuit ab omnibus benedicta: & a Deo; quia ipsam elegit: & ab Angelo; quia ipsam salutavit: & a toto mundo; quia ipsam laudat, & veneratur. Quinta ratio est; quia ut sabbatum est medium inter diem gaudiosum, scilicet dominicam, & diem pœnosum, scilicet feriam sextam; sic ipsa est mediatrix inter Deum, & hominem. Sexta ratio est; quia in die sabbati tota fides periit, & in sola B. Virgine remansit: & ideo merito hæc dies sibi dedicata fuit: igitur per navem supradictam Beata Virgo intelligi potest. De qua duo dicuntur seu notantur.

Primo quantæ sit dignitatis, per hoc, quod dicitur navis. Secundo quantæ sit pietatis, per hoc, quod dicitur in medio mari. Dicitur autem Beata Virgo navis ex mercibus, quibus onusta fuit, quæ quidem ejus sunt virtutes, quibus decorata fuit, & ornata, quæ sunt, humilitas, virginitas, & fecunditas. Nam per humilitatem placuit Deo, per virginitatem Angelis, per fecunditatem mundo. *Tu gloria Jerusalem, id est Dei, qui est visio pacis nostræ, & hoc propter humilitatem.*

Maria dicitur navis, & quare.

Judic. 15.

militatem suam. *Tu letitia Israel*, id est Angelorum, qui semper Deum vident, & hoc propter suam virginitatem. *Tu honorificentia populi nostri*, id est generis humani, & hoc propter fecunditatem, per quam nobis genuit Salvatorem. Secundo attenditur dignitas ejus ex mercatore, quem portavit. *Facta est quasi navis institoris de longe portans panem suum.* Iste est panis, de quo dicitur:

Prov. 21.

Joan. 6.

Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi. Et iste panis, qui venit de longe. Vere de longe, quoniam de cælo in terram. Vere de longe, quia cum iste panis constet ex duplici pasta scilicet natura divina, & humana; illæ tamen vere in infinitum a se distant. Vere de longe, quia talis portatio, id est incarnatio longe est a meritis nostris, quoniam nulla nostra merita meruerunt, ut Deus homo fieret. Tertio attenditur ejus dignitas ex arbore, qua ista navis insignita fuit, de qua arbore dicitur: *Cedrum de Libano tulerunt, ut facerent tibi malum.* Arbor cedrina istius navis, fuit Christus, qui assimilatur cedro; non tantum propter sui sublimitatem; sed etiam propter fructus qualitatem. Poma enim cedrina in aliqua sui parte sunt dulcia, in aliqua sunt acetosa, & in alia inter dulce, & acetosum sunt media, per quæ signantur in Christo tres substantiæ. Ejus enim divinitas fuit dulcissima, ejus caro fuit amaritudine plena, ejus anima fuit dolore plena in quantum naturæ suæ relicta patiebatur, & fuit dulcedine plena in quantum fruebatur. Quarto attenditur ejus dignitas ex velo, quod in ista navi appensum fuit. De quo velo dicitur: *Byssus varia de Ægypto texta est tibi in velum.* per istud velum etiam signatur ipse Christus. Istud autem velum dicitur fuisse varium: quia fuit pictum de colore albo, rubeo, & aureo. In Christo enim fuit, ut dictum est, caro, anima, & divinitas. Ex carne igitur refulsit color albus, propter suam puritatem. Ex anima color rubeus, propter suam charitatem. Ex divinitate color aureus propter suam pretiositatem. *Dilectus meus candidus*, propter carnis puritatem; *rubicundus*, propter animæ charitatem; *electus ex millibus*, propter divinam maiestatem.

Ezech. 27.

Ezec. 27.

Cant. 5.

Secundo.

Secundo ostenditur de ista navi quantæ sit pietatis in eo, quod dicitur esse *in medio mari.* Per mare intelliguntur peccatores pœn-

tes, qui pro suis peccatis habent multas amaritudines: Ista igitur navis est in medio mari, quia est mediatrix inter Deum, & ipsos peccatores. In quantum autem est mediatrix assimilatur lunæ, & soli. *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol.* Primo igitur assimilatur auroræ, quia sicut aurora est medium inter diem & noctem; sic & ipsa inter Deum & peccatorem. Quando enim peccator est in nocte peccati, tunc tentationes, & dæmones per ejus cor transeunt, juxta illud; *facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestiae sylvæ.* Adveniente autem aurora, id est Virginis gratia, tentationes recedunt, dæmones fugiunt, & homines ad bene agendum habiles fiunt. Unde sequitur, *ortus est sol;* id est aurora. Sol enim oritur tunc, quando lux sua incipit apparere; & *congregati sunt*, scilicet mali motus tentationum, ut recedant. *Et in cubilibus suis collocabuntur*, scilicet dæmones, ut in infernum vadant. *Exibit homo ad opus suum;* ut scilicet ad bene operandum habilis fiat. Secundo in quantum est mediatrix assimilatur lunæ. Sicut luna lucet in nocte, & est vicina terræ, & habet virtutem efficacem super mare, sic & ipsa, scilicet Maria, lucet peccatoribus, dando eis lumen suæ gratiæ; & est vicina eis, cito eis succurrendo per effectum misericordiæ: Et ostendit virtutem suam super afflictos, & amaricatos; dando eis dulcedinem consolationis suæ. *Transite ad me omnes qui concupiscitis me:* & sic vobis dabo misericordiam meam, & a generationibus meis adimplemini: id est a virtutibus, quas in vobis genero, *Spiritus enim meus super me dulcis*, id est visitatio mea, qua dulciter eos consolor. Tertio in quantum est mediatrix, assimilatur soli. Nam sicut sol habet tres planetas superiores, & tres inferiores, & ipse est in medio constitutus, sic & ipsa habet supra se tres in Trinitate personas, & sub se tres status salvandorum, scilicet Virgines, Continentes, & Conjugatos, & ipsa est in medio constituta, reconcilians tres status supradictos salvandorum ipsi beatissima Trinitati, cui est honor, &c.

Maria auro-
ra, luna, &
soli assimi-
latur.
Cant. 6.

Psal. 103.

Psal. 103.

Eccl. 24.

DOMINICA PRIMA QUADRA- GESIMÆ.

SERMO I.

*In quo ostenditur modus, quo Christum
diabolus tentavit, & 2. Quomodo
victus remansit.*

Matth. 4.

*Christus qua-
re voluit ten-
tari post bap-
tismum.*

DUctus est Iesus in desertum a spi-
ritu, ut tentaretur a Diabolo.
Sicut Christus voluit mori, ut
morte sua nostram destrueret, sic
voluit tentari, ut per suam ten-
tationem nostras tentationes superaret. Vo-
luit autem tentari immediate post baptismum,
ut tentatis daret consolationis remedium, fuit
enim tentatus, quando a patre fuit filius ap-
pellatus, quando Spiritus sanctus super eum
in specie columbæ mansit; quando cælos aper-
tos vidit; quando quadraginta diebus & no-
ctibus jejunavit, ut per hoc deretur intelligi,
quod si aliquis tentatur, propter hoc non est
minus a peccato mundatus; non est minus fi-
liatione Dei dignus; non est minus Spiritus
sancto plenus, non est minus cælo dignus,
non est minus in sua pœnitentia Deo acceptus.
Tentari igitur voluit, ut nostras tentationes
vinceret; ut tentatis consolationem præberet,
ut diabolo, quod esset Dei filius occultaret.
Sciebat enim diabolus per Scripturas, & Pro-
phetas, quod filius Dei nasciturus erat, quod
per eum suum dominium erat amissurus; &
ideo sollicitè observabat, ut sciret, quando
nasceretur.

*Diabolus
conjecturis
tantum Chri-
stum non cer-
te cognovit.*

Audiens autem, sicut dicit Chrysost. An-
gelum Christi nativitatem pastoribus nuntian-
tem, Angelorum multitudinem jubilantem,
Joannem digito demonstrantem, Patrem in
baptismo testificantem, Spiritum sanctum co-
lumbæ specie descendentem, & nunc ipsum
quadraginta diebus, & quadraginta noctibus
jejunantem, eum esse Dei filium suspicaba-
tur. Sed videns eum esurientem, ipsum
esse purum hominem dubitavit. Volens igitur
certificari, utrum esset Dei filius, vel ho-
mo purus, ipsum tribus telis tentationum ag-
gredi voluit, quibus hominem primum pro-
stravit.

3. Tela dia-
boli.

Gen. 3.

Nam sicut dicit Gregorius, diabolus pri-
mum hominem de gula tentavit, & vicit,
quando de ligno vetito manducare suavit.
Tentavit de vana gloria, cum dixit: *Eritis
sicut Dii.* Tentavit de Avaritia cum dixit,
eos scire bonum & malum. Sicut enim avar-
itia est in appetitu superflue pecuniæ, sic
etiam in immoderato est appetitu scientiæ.
Eodem modo tentavit ipsum de gula cum di-
xit: *Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes
fiant.* Cogitabat enim in se dicens: Si lapi-

des in panes converterit, filius Dei est; si au-
tem convertere non poterit, homo purus ap-
parebit. Sed sic Christus responsum tempe-
ravit, quod ipsum cognoscere non potuit:
dicens: Scriptum est: *Non in solo pane vi-
vit homo, &c.* Ac si dicat: Cum homo con-
stet ex corpore & anima, verbum Dei sit ci-
bus animæ, & cibus corporis sit panis, &
nullam mentionem facias de cibo animæ, sed
tantum de cibo corporis; manifestum est,
quod tua suasio tentatio est. Tunc, sicut di-
cit Chrysost. Diabolus intra se cogitavit di-
cens: Iste homo sanctus videtur esse. Sancti
autem viri, & si non vincantur vitio gulæ,
sæpe tamen vincuntur vitio vanæ gloriæ. Et
ideo eum assumpsit, & super pinnaculum tem-
pli eum statuit. Nec fuit indignum in Christo
(sicut dicit Gregorius) si a Diabolo se permi-
sit assumi, qui a membris suis se permisit oc-
cidi. Vel illa assumptio potest intelligi de-
ductio. Dicit autem Gloss. quod verisimile
est diabolum in humana specie apparuisse,
sed tamen Christus sic egit, ut a nemine vi-
deretur. Et dicit diabolus, *si filius Dei es,
mitte te deorsum.* Hoc ideo dicit, ut ex tali
præcipitatione, & nulla secuta læsione, om-
nes ad eum concurrerent, ut eum adorarent,
& ex hoc vanam gloriam incurreret. Vel
ideo dicit, ut per hoc diabolus potentiam
suam cognosceret. Sed Christus sic tempera-
vit responsum, ut diabolo relinqueret dubium,
dicens: *Non tentabis Dominum Deum tuum.*
Ille Deum tentat, qui vult explorare quan-
tum possit apud Deum: cum tamen habeat
ex humana ratione, quid facere debeat. Sic
Christus poterat aliter de templo descendere,
quam per jactantiam præcipitare se. Quia
igitur non potuit eum superare de gula, nec
de vana gloria, voluit explorare, si posset
eum tentare de avaritia. Et ideo *duxit eum
in montem excelsum valde, & ostendit ei om-
nia regna mundi.* Ostendit autem sibi non
ea quæ nesciebat judicando, sed secundum
Chrysostomum ostendit ei, ac si aliquis in lo-
co excelso positus, manum extenderet, di-
cens: Ecce ex illa parte est Africa, ex illa Pa-
læstina, ex illa Græcia, ex illa Italia, & hu-
jusmodi. *Hæc omnia tibi dabo, si cadens
adoraveris me.* Et quoniam istud continebat
injuriam Creatoris, Christus eum repulit di-
cens: *Vade Satana in infernum.* Scriptum
est enim: *Dominum Deum tuum adorabis, Deut. 6.
& illi soli, &c.* In aliis duabus tentationi-
bus, quæ videbantur continere injuriam suam,
placide respondit, in ista autem, quæ contine-
bat injuriam Creatoris, dure redarguit. Unde
Chrysost. in propriis injuriis esse quemquam
patientem, laudabile est; injurias vero Dei
dissimulare, impium est.

*Deum tenta-
re quis dici-
tur.*

Diaboli mo-
dus tentandi.

Ex supradicto ordine tentationis patet, quod consuetudo diaboli est incipere a levioribus, & procedere ad gravia, & deinde ad graviora, deinde ad gravissima. Istud etiam patet in Job. Incepit autem a levioribus, scilicet quando omnes res temporales sibi abstulit; deinde processit ad gravia, quando filios extinxit; deinde ad graviora quando corpus ejus vulneravit; tandem ad gravissima, quando fiduciam de Deo per amicos suos sibi auferre conatus fuit. Illi enim merita sua extinguiebant dicentes, quod propter peccata sua fuerat percussus, quod fuerat tyrannus & hypocrita magnus. Sed Job contra primam tentationem se defendit, per nativitatis, & mortis considerationem, dicens: *Nudus egressus sum de utero matris meae, & nudus revertar illuc.* Contra secundam per datoris oblationem; quia ille, qui filios dedit, ille accepit, sic dicens: *Dominus dedit, Dominus abstulit.* Contra tertiam per manus paternae percussione, quia manus ejus percusserat, qui percutit ad correptionem, non ad subversionem, dicens; *si bona suscepimus de manu Domini, &c.* Contra quartam per bonorum suorum numerationem. Unde 29. capit. Bona sua enumerat non ad jactantiam, sed ad spem excitandam dicens: *oculus fui caeco, & pes claudus, &c.*

Job. 1.

Job. 2.

Job. 29.

Christus quo-
modo diaboli
tentationes
superavit.

1. Reg. 28.

Tentationi-
bus diaboli
quomodo sit
resistendum.

Eccl. 10.

1. Tim. 6.

Job. 1.

1. Cor. 15.

Istum etiam ordinem servavit diabolus in tentatione Christi. Incepit enim a tentatione levi, cum tentavit de gula. Tentare de pane, & maxime famis tempore, levis tentatio est. Processit ad gravem, quando eum tentavit de vana gloria. Processit ad gravio-rem, quando eum tentavit de avaritia. Processit ad gravissimam, quando eum tentavit de idololatria. Istas autem tentationes Christus superavit, sapienter, fortiter, & perseveranter. Sapienter quidem, quia per scripturæ testimonia ipsum diabolus vicit: quod figuratum est in victoria Goliath, ubi dicit Gloss. David vicit Goliath tribus lapidibus de torrente; & Christus diabolus tribus testimoniis de lege. Eodem modo, & nos possumus contra diabolus scripturæ testimoniis respondere; si enim tentat nos de superbia, & appetitu bonorum, debemus respondere, scriptum est: *Quid superbis terra, & cinis? omnis potentatus brevis vita.* Si tentat de appetitu divitiarum, respondeamus, scriptum est. *Nihil intulimus in hunc mundum baud dubium, quod non auferre quid possumus.* Item: *Nudus egressus sum de utero matris meae, & nudus revertar illuc.* Si tentat de appetitu deliciarum carnalium, respondeamus illud: *Caro, & sanguis regnum Dei non possident.* Gloss. Per carnem, & sanguinem venter & libido, id est opera carnalia designantur.

Exemplo enim Christi, qui tentationes suas vicit per scripturam, debemus etiam in-

urias nostras vincere sapienter magis, quam Sapienter potenter. Ille sapienter vincit, qui scit injuriantibus rationabiliter respondere, vel qui scit cor suum vincere, & dissimulare, vel qui scit a facie injuriantium se absentare. De primo: *Melior est sapientia, quam vires, & vir prudens quam fortis.* De secundo: *Melior est patiens viro forti: & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium.* De tertio: *Honor est homini, qui separat se a contentionibus: omnes autem stulti commiscuntur contumeliis.* Secundo Christus vicit fortiter. Non enim aliquando cessit, sed fortiter restitit: & sic nos debemus resistere: *Resistite diabolo, & fugiet a vobis.* Diabolus enim dicitur a dia, quod est duo, & bolus, quia vult facere de homine duos bolos: corpus scilicet & animam devorando. Taliter enim diabolo debemus resistere, & fugiet a nobis, & bene dicit *fugiet*, a quibusdam enim non exit, sed in eis quiescit, sicut in avaris, superbis, & luxuriosis. *Sub umbra dormivit:* ecce umbra avaritiæ, *in secreto calami:* ecce vanitas superbiæ, *in locis humentibus:* ecce turpitudine luxuriæ. Ab aliquibus vero exit, sed non recedit; sed ibi prope expectat: sicut ab illis, qui sæpe patiuntur recidivum, ad quos cito se scit reversurum, juxta illud: *Revertar in domum meam, unde exivi.* Ab aliquibus autem exit, & recedit, non fugit, sed lento passu incedit, sicut a tepidis, quos non plene deserit. Ab aliquibus vero exit, & fugit, sicut a viris perfectis, qui fortiter ei resistunt, & ipsum in fugam convertunt. Nam sicut dicit Gregor. Diabolus cum resistitur, est ut formica; cum vero ejus suggestio recipitur, fortis est ut leo. Tertio vicit Christus perseveranter, quia in nullo ei cessit, sic & nos perseveranter vincamus, ut nunquam diabolo cedamus.

Tunc autem ei non cedimus, quando ad instar Apostoli, cum ipso pugnamus, qui dicit: *Ego igitur sic curro, non quasi in incertum,* Miles enim strenuus primo debet habere robustum animum ad aggrediendum, ut scilicet contra hostem fortiter currat? & quasi certus de victoria ipsum invadat. Ideo dicit: *Ego sic curro non quasi in incertum.* Exultat audacter, in occursum pergit armatis. Secundo debet habere robustam manum ad feriendum. Ideo subdit; *sic pugno, non quasi aërem verberans,* quod non pugno verbis, sed factis. *Manus tua in cervicibus inimicorum tuorum.* Cervix diaboli est ipsa suggestio, quæ quando amputatur, ex toto diabolus vincitur. Tertio debet habere fortem humerum ad sustinendum; debet enim fortiter sustinere macerationes sponte assumptas. Ideo dicit; *sed castigo corpus meum, &c.* Et tribulationes a Deo immixtas, Psal. *Posuisti tribulationes in dorso nostro,* ab inimicis illatas. *Supra dorsum meum fabri caverunt, &c.*

Sapienter
quis vincat.

Sap. 6.

Prov. 16.

Prov. 20.

Jac. 4.

Job. 40.

Luc. 11.

In aliquibus
manet dia-
bolus, a qui-
busdam exit.
Gregor.

1. Cor. 9.

Militis con-
ditiones.

1. Cor. 9.

Gen. 49.

Ps. 56.

Psal. 128.

EADEM DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ.

SERMO II.

De eadem materia, ut supra.

E*T cum jejunasset 40. diebus, & 40. noctibus postea esuriit.* Processus, & ordo tentationis Christi talis fuit. Ipse enim jejunavit; jejunando esuriit, esuriendo tentatus fuit, tentatus superavit: & tunc post victoriam ministerium Angelorum accepit. Primo ergo jejunavit 40. diebus, & 40. noctibus, exemplo Moyfis & Eliæ, qui in isto numero jejunaverunt, sed nullus eorum virtute propria jejunavit. Moyfes enim jejunavit sustentatus divina allocutione, Elias sustentatus Angelica refectione; Christus autem propria virtute.

Jejunare debemus tribus de causis.
Gregor.

Nos autem in isto numero jejunare debemus tribus de causis, quas ponit Greg. in Homil. Nos enim offendimus Deum de corpore nostro, de tempore nostro, & de operibus nostris. Corpus enim nostrum ex quatuor elementis est compositum, & ideo ad diversa vitia est promptum. Quia igitur compositum est de terra, ideo promptum est ad desiderandum terrena, & ad peccatum avaritiæ. Quia est de aëre, ideo promptum est ad desiderandum sublimia, & ad peccatum superbiæ. Quia est de igne, ideo promptum est ad inflammationem malæ concupiscentiæ. Quia est de aqua, ideo promptum est ad vitium levitatis, & inconstantiae. Quia igitur ex corpore, ex quatuor elementis composito, ad diversa vitia prompti sumus: ideo sæpe mandata, quæ per decalogum sunt accepta, contempsimus, & ideo justum est, ut ipsum corpus quaterdecies affligamus. Secundo offendimus Deum de tempore nostro: Dedit enim tempus, ut in ipso pœnitentiam faciamus, & tamen nos ipsum in vanitatibus nostris expendimus. *Dedit ei locum pœnitentiæ, & ipse*

Job. 14.

Quod tempus abutitur eo in superbiam. Facit tamen Deus nobiscum pactum, ut scilicet novem temporis partes teneamus nobis, in quibus nostra negotia faciamus: & saltem decimam partem demus sibi, in qua sibi serviamus, & pœnitentiam agamus: & ista est quadragesima, quæ est decima pars anni. Sicut dicit Gregor.

Gregor.

A prima, inquit, Dominica Quadragesimæ, usque ad Pascha, sex hebdomadæ evenerunt, quarum dies 42. sunt, ex quibus dum sex dies dominicales, ab abstinentia subtrahuntur, 36. in abstinentia remanent. Dum vero per trecentos 66. dies annus ducitur, quasi anni nostri decimam Deo damus. Tertio offendimus Deum de operibus nostris. Opera enim nostra debent esse circa observationem decem mandatorum, & complementum quatuor Evangeliorum, quæ tunc complentur,

quando habemus dilectionem Dei, & proximi. Vel quando complemus duo mandata, scilicet ut faciamus aliis, quod nobis volumus fieri, & non faciamus aliis, quod nobis nolumus fieri. Sed nos in operibus nostris nec præcepta servamus, nec Evangelium custodimus, & ideo justum est, ut per 40. dies Deo satisfaciamus.

Est autem jejunium nostrum magnæ virtutis, quia Deum placat, & dæmonem fugat. Placat quidem, & reconciliat Deum, sicut patet in Ninivitis, qui jejunaverunt, & jumenta similiter jejunare fecerunt, & ideo Deus eis reconciliatus fuit. Unde dicit Ambros. Quale est hoc, Christianum non facere, quod pecudes fecerunt: nisi quod stolidior est pecude, qui indicto sibi a Sacerdote jejunio, non jejunat? Et pecus quidem declinat foveam, & cavet præcipitium: tu autem non vis declinare periculum jejunando, quod cernis. Desperationis enim genus est tunc manducare, cum jejunare debeas; tunc gaudere cum debeas deplorare. Secundo, jejunium diabolum fugat. Diabolus enim est serpens, piscis, lupus, & canis. Sicut enim, secundum Ambros. Sputum hominis jejuni serpentem interficit, sic jejunium diabolum occidit: & sicut piscis natat in fluvio, & moritur in sicco, sic diabolus delectatur in aquis deliciarum, & moritur in sicco abstinentiarum: & sicut fames expellit lupum de nemore, sic jejunium expellit diabolum de corde: & sicut aqua bulliens fugat canem de coquina, sic oratio fervens fugat diabolum de anima. *Hoc genus demoniorum in nullo potest ejici, nisi in oratione & jejunio.* Secundo Christus jejunando esuriit. In hoc autem quod Christus jejunavit 40. diebus & 40. noctibus, ostenditur omnipotens Deus. In hoc autem quod esuriit, ostenditur homo fuisse infirmus.

Legimus autem tribus vicibus Christum esuriisse, Prima vice esurivit, & non habuit ad comedendum nisi lapides, sicut hic pater. Lapis est durus, frigidus, & siccus. Per lapides enim intelliguntur homines, qui non possunt ad pœnitentiam frangi. Homines frigidi, qui non possunt aqua divinæ gratiæ humectari. Tales non possunt incorporari a Christo, sed a diabolo. Diabolus enim cum sit lapideus, lapides sibi incorporat. *Cor ejus indurabitur quasi lapis.* Alia vice esurivit, & non habuit ad comedendum, nisi folia. Ut habetur de ficulnea, quæ non habuit nisi folia, cui Christus maledixit. Sicut autem Christus non comedit lapides, id est corda dura; sic non comedit folia, id est verba. Arbor producit folia, gemmas, flores,

Jejunii effectus.

Jonæ 2.

Ambros.

Diaboli nomina.

Marc. 9. 28.

Quid per lapides.

Cor Job. 41.

Matth. 21.

res, & fructus. Folia sunt bona verba, gemmæ bonæ cogitationes, flores bonæ voluntates, fructus bona opera. Sicut igitur homo non pascitur de foliis, nec de gemmis, nec de floribus, sed de fructibus; sic Deus non delectatur nec in nostris verbis, nec in cogitationibus, nec in voluntatibus, sed in bonis operibus. Tertio Christus quotidie esurit, scilicet nostram conversionem, & salutem. Istum cibum Christus tantum desiderat, quod etiam illum ostiatim mendicat. *Ego sto ad ostium & pulso, Si quis aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & cenabo cum illo, & ipse mecum*, id est, ad Scottum, sive ad symbolum. In ista cæna debet peccator tria fercula ponere, id est contritionem, confessionem & satisfactionem. Deus autem ponit tria alia, scilicet remissionem culpæ, collationem gratiæ, & promissionem gloriæ. Sed multi sunt de natura jocularum, qui semper vellent comedere de alieno, & nihil de suo. Vellent quod Deus eis peccata dimitteret, gratiam suam tribueret, & gloriam suam daret: ipsi autem nec volunt habere contritionem, nec facere confessionem, nec exhibere satisfactionem.

Apoc. 3.

Peccator in cæna penitentia ponit 3 fercula.

III. Christus quadrupliciter tentari voluit. Heb. 4.

Misericordiam aliorum quomodo cognoscit.

Exod. 2.

Tertio Christus esuriendo tentatus fuit. Quamvis autem sint multæ causæ, quare Christus voluit tentari: Apostolus tamen principalem ponit dicens; *Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris: tentatum autem per omnia, &c.* Ex quo patet quod voluit tentari, ut tentatis, & tribulatis melius sciret misereri. Nemo enim potest moveri ad compassionem & misericordiam, nisi aliorum cognoscat miseras; quas quidem potest cognoscere vel audiendo, vel videndo, vel experiendo, sicut verbi gratia, si audio quod passio illata sit gravis pœna, jam illud scio per auditum, & tunc habentibus multum compatiar. Si autem video aliquem a dicta passione detentum, & video ipsum in magna tribulatione consistere, se horribiliter agitare, & querulosis vocibus conclamare: jam illud scio per visum, & tunc magis compatiar. Sed si illam passionem in corpore meo patior; tunc illud scio per experientiam, & tunc deinceps patientibus maxime compatiar. Humanum autem genus ante incarnationem Christi multas tentationes & miseras patiebatur, propter quod sæpe ad Deum clamabat, & totum cælum clamoribus replebat: & tunc Deus ejus miseras, licet ab æterno sciret, tamen quodammodo scivit per auditum. *Ingemiscunt filii Israel propter opera, vociferati sunt, & ascendit clamor eorum ad Deum ab operibus & audivit gemitum eorum.*

Tunc Deus humani generis clamoribus excitatus, de cælo descendit, & carnem assumens in mundum venit, & triginta tribus annis in mundo mansit; & nostras tentationes, & miseras vidit, & sic illud quod sciebat per auditum, postea scivit per visum, & tunc est *Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.*

magis misericors factus. *Vidi afflictionem populi mei, qui est in Ægypto, & clamorem ejus audivi, & descendi liberare eum.* Tandem nostras tentationes, & miseras scivit per experientiam, quia omnes in sua persona expertus fuit: & ideo factus est maxime misericors. Expertus enim est paupertatem, tentationem, lassitudinem, famem, tribulationem, & mortem. In his enim voluit nobis esse similis, ut sciret melius nobis misereri. *Debit per omnia fratribus similari, ut misericors fieret.* Si igitur aliquis paupertate permittitur, scit modo melius misereri, quia ipse pauper fuit. Si aliquis tentatur, scit ei modo melius misereri, quia ipse fuit tentatus. Si aliquis patitur tribulationem, famem, lassitudinem, vel dolorem mortis, scit ei modo melius misereri, quia hæc omnia passus est ipse, & *tentatus potens est & eis qui tentantur auxiliari.* In eo enim in quo passus est ipse, & tentatus; potens est eis qui tentantur auxiliari.

Exod. 3.

Hebr. 2.

Ibid.

Quarto, Christus tentatus superavit, & vicit. Vicit autem tentationes ipsas, eis in suis principiis obviando. Nam mox, ut in eum diabolus tentationes inferebat, Christus eas repellebat; sic & homo, mox ut Diaboli suggestiones senserit, eas in suo initio debet repellere. Nam ut dicit Hieron. Lubricus est serpens antiquus, & nisi in capite teneatur, totus statim illabitur. Habet igitur serpens infernalis caput, scilicet malam suggestionem, habet corpus, scilicet malum consensum, habet caudam, id est consummationem operis. Ubi autem ponit caput suggestionis, statim ponit corpus consensus; & ubi ponit corpus consensus, statim ponit caudam operis. Et ideo in suo capite, id est, in sua suggestionem est conterendus. In aliquibus igitur iste serpens est quantum ad caput, corpus & caudam; qui scilicet habent malas suggestiones, consensus, & opera.

IV. Modus vincendi.

Serpens.

Tentationis diaboli ordo.

Sunt tamen quidam qui in ista Quadragesima dimittunt peccatum quantum ad opus, sed tamen post Pascha ad illud redire intendunt. Isti amputaverunt serpenti caudam, sed tamen adhuc vivit in eis quantum ad corpus, & caput; id est, quantum ad consensum, & suggestionem. Aliqui peccatum dimittunt quantum ad opus, & consensum; tamen tamen adhuc malas suggestiones. Isti amputant corpus, & caudam, adhuc tamen vivit in eis quantum ad caput. Sed si vis istum serpentem vincere, bene studeas caput ei amputare; id est pravam ejus suggestionem repellere; & tunc tibi nocere non poterit nec quantum ad corpus, id est, opus: quia amputato capite suggestionis, tota confRACTA est virtus infernalis serpentis. Ideo dicitur Gen. 3. *Ipsa conteret caput tuum.*

Peccatum relinquentium varias.

Quinto post victoriam ministerium angelorum accepit, ideo dicitur: *Et ecce Angeli accesserunt, & ministrabant ei.* Quæ ministratio

V.

Ministrant Angeli tripliciter intelligi potest.

tio tripliciter potest accipi. *Primo*, de temporali subventionem, ut sit sensus; *ministrabant*, id est, sibi esurienti cibo subveniebant: taliter cibum olim Angeli Eliæ ministraverunt. *Secundo* potest intelligi de adoratione, ut sit sensus; sibi *ministrabant*, id est tanquam Deum sup-

pliciter adorabant; juxta illud: *Adorate eum omnes Angeli ejus*. *Tertio* potest intelligi de congratulatione, ut sit sensus; *ministrabant*, id est, sibi pugnanti congratulabantur. Unde *benedicite Domino omnes virtutes ejus, ministri ejus, qui facitis voluntatem ejus*. Psal. 102.

FERIA SECUNDA PRIMÆ HEBDOMADÆ.

SERMO I.

De judicio. In quo ostenditur omnia in universali judicio adesse, quæ in quolibet judicio requiruntur.

Matth. 25.

3. In omni judicio.

Cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli ejus cum eo. Sicut dicit Beatus Isidorus in libro de summo bono. In quolibet judicio tres personæ requiruntur, scilicet Judex, reus, & actor: & ideo in isto Dei extremo judicio istæ tres personæ requiruntur. Nam persona judicis exprimitur cum dicitur; *Cum venerit filius hominis in maiestate sua*: Persona actoris cum dicitur: *& omnes Angeli ejus cum eo*: Persona rei, cum dicitur, *& congregabuntur ante eum omnes gentes*. Judex igitur erit Christus, qui iuste judicat: cujus iudicium corrumpi non potest.

I. Quot modis iudicium corrumpitur.

Job. 12.

Sap. 6.

Psal. 48.

Prov. 6.

Bernard.

Quatuor enim modis, ut dicit Isidor. corrumpi iudicium consuevit; scilicet timore, amore, odio, vel munere. Christi autem iudicium non corrumpitur timore, quia potentissimus est: *Nunquid timens arguet te, & veniet tecum ad iudicium?* Immo quanto potentiores erunt, tanto durius iudicium sustinebunt. *Potentes potenter tormenta patientur*. Secundo non corrumpetur amore, quia iustissimus est. Ideo contra fratres suos scilicet falsos Christianos, sententiam proferet, & nihil proderit eis allegare fraternitatem, quod scilicet sit frater eorum. *Frater non redimit*. Nec allegare similitudinem, quod scilicet sit homo similis eis: ideo subditur, *redimet homo?* & debet allegari interrogative, & responderi negative. Nec eis aliquid valebit precum multiplicitas. Ideo subditur: *Non dabit Deo placationem suam*. Nec sanguinis Christi pretiositas, quia ipsam contempserunt. Ideo subditur: *Et pretium redemptionis animæ suæ*. Tertio non corrumpetur munere, quia ditissimus est. *Non acquiescet cujusquam precibus nec suscipiet pro redemptione dona plurima*. Bern. Veniet dies illa, in qua plus valebunt pura corda, quam astuta verba; conscientia bona,

quam marsupia plena. Augustin. Expectatur dies iudicii, & aderit æquissimus iudex, qui nullius potentis personam accipiet, cujus palatium nullus Episcopus, vel Comes, vel Abbas auro, vel argento corrumpere poterit. Quarto, non corrumpetur odio, quia optimus est. In eum enim qui optimus est, odium cadere non potest: ipse enim omnia diligit, quæ creavit. *Diligis omnia, quæ sunt, & nihil eorum odisti, quæ fecisti*: & quia diligit, non odio, sed cum dolore, & compassionem punit. Isai 1. *Heu consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis*; ubi sic dicit Glossa. More pii patris punit, & plangit.

Secundo ponuntur actores, sive accusatores; qui erunt Angeli, nobis ad custodiam deputati, qui tanquam scientes omnia mala quæ peccatores fecerunt, ipsos graviter accusabunt. *Revelabunt celi iniquitatem ejus*: Præter autem istos accusatores; stabunt contra peccatores etiam diabolus; totus Mundus, & proprium scelus. De accusatione diaboli sic dicit August. Dicturus est adversarius in iudicio æquissime Judex, iudica istum meum esse ob culpam, qui noluit tuus esse per gratiam, tuus per misericordiam, meus per miseriam, tuus per passionem, meus per persuasionem, tibi inobediens, mihi obediens, a te accepit immortalitatis stolam; a me accepit hanc pannosam tunicam: tuam vestem dimisit, cum mea huc venit: æquissime iudex, iudica istum esse meum, & mecum damnandum esse. Et ponit diabolus quinque allegationes, quibus vult ostendere peccatorem damnandum esse secum.

Prima est talis: Tu obtulisti sibi gratiam tuam, ego meam culpam: tuam gratiam contempsit, meam culpam recepit: ergo debet esse meus.

Secunda talis est: Tu creasti eum per naturam, ideo deberet esse tuus; sed fecit se meum per magnam suam culpam, & miseriam, ideo debet esse meus.

Tertia talis est: Tu sustinuisti pro eo gravem passionem ideo deberet esse tuus: ego vero obruli sibi meam suggestionem, sed ipse tuam passionem contempsit, & meam suggestionem recepit, ideo debet esse meus.

Quar-

August.

Sap. 11.

2. Accusatores in iudicio.

Job. 10.

August.

Quinque allegationes contra peccatores facit diabolus.

I.

II.

III.

IV. Quarta est talis : duo sunt , scilicet obedientia , & inobedientia . Quicumque ergo est tibi obediens , & mihi inobediens est tuus ; & tibi inobediens est meus ; sed iste fuit tibi inobediens , ergo debet esse meus .

V. Quinta talis est , tuum est facere hujusmodi vestem fulgidam virtutum , meum est facere sibi vestem pannosam , sordidam vitiorum . Quicumque autem habet vestem virtutum est tuus , qui vero habet vestem vitiorum , est meus ; sed iste tuam abiecit , & meam secum portavit : ergo debet esse meus . Secundus accusator est totus Mundus , omnia scilicet elementa . Istud ostendit Hugo de Sancto Victore dicens ; Cælum dicet , ego sibi lucem ministravi ad solatium . Aer dicet ; ego omne genus avium sibi dedi ad obsequium . Aqua dicet ; ego diversa genera piscium sibi dedi ad usum . Terra dicet ; ego panem & vinum dedi sibi ad nutrimentum . Ideo ignis clamabit , a me comburatur . Aqua clamabit ; a me demergatur . Aer clamabit ; a me ventiletur . Terra clamabit ; a me absorbeat . Infernus clamabit ; a me deglutatur . *Armabit omnem creaturam contra insensatos .* Tertius accusator est proprium scelus ; nam omnia peccata , quæ modo sunt occulta ; extra tunc prosilient , & suum accusabunt actorem . Nam tinea vestimentorum accusabit vani gloriosum ; ærugo metallorum accusabit avarum ; merces pauperum defraudata accusabit tyrannum violentum ; iniquum ædificium accusabit usurarium . De tribus primis dicitur : *Divitiæ vestrae putrefactæ*

sunt , & vestimenta vestra a tineis comesta sunt . Aurum , & argentum vestrum æruginavit ; & ærugo eorum in testimonium vobis erit . Et infra ; *Ecce merces operariorum , quæ defraudata est a vobis clamat , & clamor eorum in aurem Domini Sabaoth introivit .* De quarto dicitur : *Lapis de pariete clamabit , & lignum , quod est inter juncturas ædificii respondebit .*

Abac. 3.

Tertio ponuntur rei ipsi mali , scilicet a sinistris collocati , qui erunt in multa angustia positi . Sicut ostendit Gregor. dicens . O quam angustæ erunt tunc viæ reproborum . Superius erit Judex iratus , inferius horrendum chaos ; a dextris peccata accusantia , a sinistris infinita dæmonia ad supplicium trahentia , intus conscientia mordens , foris Mundus ardens . Quid faciet peccator sic deprehensus ? latere erit impossibile , apparere intolerabile . Ex his patet quod peccator non poterit fugere sursum , quia ibi est judex iratus , qui gladio bis acuto , qui de ore ejus procedit , ipsum incideret . Nec fugere a dextris , quia ibi sunt peccata , quæ ipsum apprehenderent . Nec fugere a sinistris , quia ibi sunt dæmones , qui eum ad supplicia traherent . Nec fugere , vel abscondere intra se , quia ibi est vermis conscientia , qui ipsum totum corroderet . Nec fugere extramundum , quia totus est plenus igne , qui ipsum totum combureret : Et ideo non restat , nisi ut inferius in fornacem cadat . Matth. 25. *Ibunt bi in supplicium æternum , &c .*

3.

Angustiam magnam patientur damnati.

Totus mundus contra peccatores insurget. Creaturarum verba contra peccatores.

Sap. 5.

Jac. 5.

FERIA SECUNDA PRIMÆ HEBDOMADÆ.

SERMO II.

*De eadem materia, quomodo in judicio
Dominus ordine procedat.*

Matth. 25.

Esurivi , & non dedistis mihi manducare . Sicut dicit B. August. Si aliquis esset , qui de tota scriptura nihil sciret , nisi solum istam lectionem præsentem , hoc solum sibi sufficeret ad salutem , quia ibi continentur merita & demerita ; præmia & supplicia bonorum & malorum . Quamvis in extremo judicio omnia facta discutiantur hominis , tamen solum de eleemosynis fit hic mentio . Et rationem hujus assignat August. in lib. 50. Homil. dicens ; tacet Dominus omnia recta facta justorum , & omnia mala iniquorum , & solum laudat eleemosynarum largitionem , & damnat aviditatem . Quare hoc ? quia om-

nia crimina eleemosynis redimuntur , si tamen mores mutaveris . Pro peccatis enim præteritis eleemosynas quis facit ; si vita mutata , & inde recedat , & huc accedat . Si autem dicat aliquis in corde suo . Si quotidie peccavero , & eleemosynas fecero nunquid peccata extinguo ? Et respondit August. Extinguis , sed tamen tu cum eis extingueris . Pereunt enim peccata tua , sed tecum . Non enim in gehenna peccare permittitur , aut cum te cæperit torquere ignis æternus , de satiandis libidinibus non cogitabis . Quamvis igitur de solis eleemosynis videatur in judicio quæstio movenda : de omnibus tamen factis ratio reddetur , & in ipso judicio Dominus ordinate procedet . Nam primo culpas examinabit , deinde examinatas ponderabit , postmodum ponderatas sententiabit , ultimo sententiatas executioni demandabit .

Quare de eleemosyna fit mentio in Evangelio.

August.

Primo igitur culpas examinabit; quod notatur cum dicitur: *Esurivi, & non dedistis mihi manducare.* De qua examinatione dicitur; *Causam quam nesciebam, id est, quam me nescire ostendebam, diligentissime investigabam.* Examinabit quidem, & investigabit omnia cogitata. *In cogitationibus impii interrogatio erit.* Examinabit omnia verba. *De omni verbo otioso, quod loquuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicii.* Omnia facta. *Cuncta quæ fiunt adducet Dominus ad iudicium.* Omnia omissa sicut patet in hoc Evangelio, ubi de omissis reprobi arguuntur. *Omnia commissa.* Quatuor enim nobis Deus commisit; scilicet tempus, ut ipsum utiliter expendamus: res temporales, ut ipsas pauperibus erogemus: Corpus, ut ipsum in munditia teneamus: Animam ad imaginem Dei factam, ut ipsam honoremus. Sed de tempore malam rationem reddunt otiosi, qui ipsum negligenter expendunt, Bern. Omne tempus nobis impensum, requireretur a nobis qualiter sit expensum. De rebus malam rationem reddent avari, qui nolunt eas communicare: sed ipsi soli manducare. *Inveni requiem mihi, & nunc manducabo de bonis meis solus.* De corpore malam rationem reddent luxuriosi, qui corpus suum maculaverunt. Unde dicitur de Salomone: *Potestatem habuisti in tuo corpore, & dedisti maculam in gloria tua.* De anima malam rationem reddent superbi, avari, & luxuriosi qui Dei imaginem deleverunt, & imaginem diaboli superinduxerunt, *Mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis hominis corruptibilis, & volucrum, quoad superbos, qui super alios volare volunt, & quadrupedum, quoad luxuriosos, quia luxuriam in corpore exercuerunt, quod ex quatuor elementis componitur: & serpentum, quoad avaros, qui semper terram appetunt.*

Secundo, Judex æternus culpas examinatas ponderabit, quando dicit: *Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Ecce magna ponderatio, quia illud quod fit, vel non fit egenis, fieri, vel non fieri reputatur Deo. De ista ponderatione dicitur: *Pondus & statera iudicia Dei sunt.* Solent campsores monetas in statera ponderare, & eas, quas inveniunt nullius ponderis, id est nullius valoris, vel minoris in ignem projiciunt, vel incidunt. Illas autem quas inveniunt æquales vel majoris, in thesauro reponunt. Michael namque Archangelus (secundum Ecclesiæ representationem) animas ponderabit, quæ omnes in quatuor ordinibus erunt. Nam quædam erunt vacuæ, quædam semiplenæ, quædam plenæ, quædam superplenæ. Illæ erunt vacuæ, quæ nulla bona secum portaverunt. Talis appenderetur, & sibi diceretur. *Appensus es in statera, & inventus es nihil habens: talis projicietur in fornacem inferni.*

Illæ erunt semiplenæ, quæ ad pœnitentiam redierunt; sed tamen satisfactionem congruam, morte præveniente non impleverunt. Talis appenderetur, & sibi diceretur. *Appensus es in statera, & inventus es minus habens, & projicietur in fornacem purgatorii.* Aliæ sunt, quæ quamvis deliquerint, tamen satisfecerunt. Talibus diceretur: *Appensus es in statera, & inventus es satis habens.* Aliæ sunt quæ opera satisfactionis habuerunt, sicut sunt viri perfecti. Talibus diceretur: *Appensus es in statera, & inventus es multum habens.* Isti duo reponentur in thesauro cælesti.

Tertio, Judex æternus culpas ponderatas sententiabit, quando dicit: *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & Angelis ejus.* Ex qua sententia manifeste colligitur, quod implacabiliter Deus contra reprobos sit iratus. Dato enim, quod reprobi sibi dicant: Non sumus Domine digni regnum vestrum possidere, tamen placeat vobis, ut possimus ad pedes vestros manere. Respondebit: *Discedite a me.* Dato quod sibi dicant: Et si nos repellitis a vobis, saltem benedictionem vestram nobis date. Respondebit: vos maledictionem meam habeatis. Ideo subdit: *Maledicti.* Dato, quod dicant, saltem ad aliquem locum refrigerii nos mittatis. Respondebit: *in ignem.* Dato quod subjungant, saltem brevem terminum nobis præfigatis. Respondebit: *æternum.* Dato quod dicant, saltem aliquem bonum Dominum nobis præficiatis, qui clementer nos regat. Respondebit: *Qui paratus est diabolo.* Dato, quod subjungant, saltem aliquam bonam societatem nobis date, cum quibus possimus consolari. Respondebit. *Et Angelis ejus.* Quasi dicat, pro Domino habeatis diabolum majorem; pro sociis vestris dæmones minores. Sententia autem justorum contraria erit, cum dicit: *Venite benedicti Patris mei, &c.* Ac si dicat: Illis dixi, discedite a me: sed vobis dico, venite ad me. Illis dedi meam maledictionem, sed vobis do meam benedictionem; ideo venite benedicti. Illos mitto in ignem, vos introduco in regnum cæleste, ideo possidete regnum, illis dixi ut maneant in igne perpetuo; vobis dico, ut maneatis in regno æterno, quod paratum est vobis. Illis dixi, ut habeant in principem suum ipsum diabolum; vobis dico, ut habeatis in principem vestrum patrem meum; ideo venite benedicti Patris mei. Illis dixi, ut habeant in socios dæmones infernales; vobis dico, ut habeatis in socios Angelos meos cælestes, illos scilicet Angelos, de quibus dictum est; *cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli ejus cum eo.*

Quarto Judex æternus culpas sententiatas executioni mandabit, quod notatur, cum dicitur. *Et ibi ibunt in supplicium æternum, justi*

4. Modis
quis juvari
potest, ne sen-
tentia execu-
tioni man-
detur.

justi autem in vitam eternam. Quatuor au-
tem modis quis se juvare consuevit, ne sen-
tentia executioni mandetur, aut per appella-
tionem, aut per supplicationem, aut per que-
relam falsi, aut per integram restitutionem.
Nullo autem istorum modorum damnati ser-
vare, vel defendere poterunt, quin illa sen-
tentia executioni mandetur, aut per appella-
tionem, aut per supplicationem, aut per
querelam falsi, aut per integram restitutio-
nem. Non per appellationem, quia eorum
crimina erunt notoria, & in notoriis appel-
latio non habet locum. Hieronymus: Ade-
rit dies illa, in qua facta nostra quasi in qua-
dam tabula picta demonstrabuntur. Non
per supplicationem, quia si omnes sancti pro
ipsis supplicarent, Deus non audiret. *Noli*

Hier.

orare pro populo isto in bonum, quoniam gla- Jerem. 14.
dio, & fame, & peste consumam eos. Non Job. 41.
parcam ei, & verbis potentibus, & ad de-
precandum compositis. Non per querelam
falsi, ut dicant, quod illa sententia lata sit
per falsos testes iudice circumvento, quia si-
cut dicitur: *Salvatorem animæ tuæ nihil* Prov. 24.
fallis. Ipse novit decipientem, & eum qui
decipitur. Non per integram restitutionem,
ut scilicet ad statum pristinum restituatur,
quia sicut dicitur: *Impossibile est eos, qui se-* Hebr. 6.
mel illuminati sunt, & gustaverunt donum
cælestis, & participes facti sunt Spiritus
sancti, & prolapsi sunt, scilicet per finalem
impœnitentiam, rursus renovari ad pœni-
tentiam.

FERIA TERTIA PRIMÆ HEBDOMADÆ.

SERMO I.

*De spirituali ingressu Christi in Animam
nostram, & quomodo ad Chri-
stum suscipiendum esse
debeat.*

Matth. 21.

Cum intraret Iesus Hierosoly-
mam, commota est universa Ci-
vitas, &c. Sicut patet in supe-
rioribus, illud quod in isto Evan-
gelio legitur, factum fuit in do-
minica in Ramis palmarum; quando scilicet
Dominus cum magno honore fuit receptus,
sed propter exhibitam reverentiam, non di-
misit iustitiam, quia mox templum intravit,
& omnes vendentes & ementes inde eiecit;
nec propter severam iustitiam omisit suam
misericordiam; quia cæcos, & claudos sana-
vit: per quod datur intelligi, quod iudex &
prælatus propter impensum sibi favorem non
debet dimittere iustitiæ rigorem; nec propter
rigorem iustitiæ debet dimittere dulcedinem
misericordiæ.

Iudex & Præ-
latus propter
honorem, ius-
titiam dimit-
tere non debet.

Christus tria
loca intravit.

In serie autem hujus Evangelii notatur,
quod Christus tria loca intravit; scilicet Je-
rusalem, templum, & Bethaniam. Per quæ
loca signatur mens humana, quia debet esse
pacifica; & tunc erit Jerusalem, quæ inter-
pretatur visio pacis. Debet esse Dei habita-
tio grata; & tunc est templum. *Vos estis*
templum Dei vivi. Debet esse ad obedi-
endum prompta; & tunc est Bethania, quæ in-
terpretatur, domus obedientiæ. *In auditu*
auris obedivit mihi. Ingrediente autem Do-
mino primum locum, scilicet Jerusalem, tota

2. Cor. 6.

Psal. 17.

civitas commota est: ita intrante Domino ani-
mam per gratiam prævenientem; omnes po-
tentia animæ debent commoveri per dolorem,
& contritionem peccati. *Commovisti ter-* Psal. 59.
ram & conturbasti eam: sana contritiones
ejus, quia commota est. Sed notandum est,
quod quidam sunt duri, scilicet qui nullo
modo commoventur; alii qui cordialiter com-
moventur. Sunt enim quidam duri, quidam
attriti, quidam contriti. Duri sunt obstina-
ti, qui ad pœnitentiam non possunt frangi,
de quibus dicitur: *Secundum duritiam tuam,* Rom. 2.
& impenitens cor tuum, thesaurizas iram
in die iræ & revelationis iusti judicii Dei.
Cor durum male habebit in novissimo, & qui Eccl. 3.
amat periculum, in illo peribit. Alii sunt
attriti, qui scilicet de suis peccatis leviter, &
superficialiter commoventur, in istis est at-
tritio, id est quædam levis pœnitudo; & ista
attritio licet sit bona, tamen non sufficit, non
enim parvum, sed magnum dolorem de pec-
catis Deus requirit, qui dicit: *Luctum uni-* Jere. 6.
geniti fac tibi planctum amarum. Alii Contriti, qui
sunt, qui præcordialiter commoventur; qui dicantur.
scilicet omnia peccata sua dolendo minutim
conterunt, & in minutas partes frangunt do-
lendo profunde de peccatis magnis, & par-
vis, & peccatorum circumstantiis, & non
tantum de omnibus in communi; sed etiam
de quolibet in speciali; & talis dolor vocatur
contritio, id est, simul tritio: quando scili-
cet cor simul omnibus viribus animæ minutim
omnia peccata terit. *Cor contritum & hu-* Psal. 50.
miliatum Deus non despicias, &c. Minus
dicit, & plus significat, id est, multum di-
liger. Ista tria, scilicet obstinationem, at-
tritionem, & contritionem videre possumus
per tria exempla. Primum est, quia semen
jactum

*Exempla su-
pradicta
ostendunt.*

*Exemplum
secundum.*

*Exemplum
tertium.*

Psal. 79.

Joan. 2.

*Quid per co-
lumbam,
nummulari-
os, boves &
oves deno-
tetur.*

jectum in terram duram, & non scissam & grossam non crescit; jactum vero in terram scissam in grossas partes parvum fructum reddit: jactum autem in terram cultam, & minutim tritam, multum fructum affert. Cor obstinatum est tanquam terra dura, quæ nulum fructum facit: cor attritum est tanquam terra in grossas partes scissa, quæ parvum fructum reddit; cor contritum est terra minutim trita, quæ multum gignit. Secundum exemplum est, quia species aromatica, si est integra, redolet parum; si frangitur, multum redolet, si conteratur, redolet plurimum. Sic etiam cor hominis integrum, & durum coram Deo non redolet, sed fœtet: Scissum vero per quamdam attritionem redolet, sed parum; contritum vero per vehementem dolorem, redolet multum. Tertium exemplum est, quia de grano integro non potest fieri panis; de grano vero grosso modicum trito, fit panis, sed non sapidus & delicatus. Eodem modo de corde integro, & duro non potest fieri panis Dei, sed panis diaboli. De corde autem attrito etsi panis fiat; tamen non multum sapidus: de corde autem contrito, fit panis Deo sapidus, Angelis delicatus, & pœnitentium nutritivus. Psalm. *Cibabis nos pane lachrymarum.*

Secundo intravit in templum, & ejecit inde vendentes, & ementes, & mensas nummulariorum; & cathedras vendentium columbas evertit. Et est intelligendum, & ejecit de templo vendentes, & ementes oves & boves, prout dicitur, in alia ejectione. Postquam Christus intravit cor hominis per gratiam prævenientem movendo ipsum ad contritionem; tunc intrat per gratiam proficientem, purgando illud per confessionem, ejiciendo inde oves & boves, nummularios, & columbas. Per columbam, quæ est avis libidinosa, significatur peccatum luxuriæ: per nummularios signatur peccatum avaritiæ: per boves, qui cornibus ventilant, peccatum superbiæ signatur: per oves signatur peccatum acediæ, & inertiae. Omnia ista a templo cordis per confessionem sunt abjicienda. Vel potest dici quod per illos, qui vendunt columbas signantur simoniaci, qui vendunt dona Spiritus sancti, quod est peccatum Clerico-

rum: per nummularios intelliguntur cupidi, & avari; quod est peccatum mercatorum; per boves signantur superbi, quod est peccatum magnatorum, & Prælatorum: per oves signatur peccatum hypocritarum, quod est peccatum Religiosorum, juxta illud: *Attende a falsis Prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, &c.* Purgato autem corde per confessionem, Christus illud sanat dando indulgentiæ remissionem. Unde subditur, quod accesserunt ad eum infirmi, cæci & claudi, & curavit eos. Curat quidem illos, *Christus quos curet.* qui peccant per infirmitatem humanam; isti sunt infirmi. Curat illos qui peccant per ignorantiam; isti sunt cæci. Curat illos qui peccant per malitiam; isti sunt claudi qui volunt servire Deo, & mundo. *Usquequo 3. Reg. 18. claudicatis in duas partes? si Dominus est Deus sequimini eum, si autem Baal sequimini illum.*

Tertio, Christus intravit cor per gratiam prævenientem, commovendo per contritionem: per gratiam subsequenter, purgando per confessionem, tandem intrat per gratiam perficientem, perficiendo ipsum cor per obedientiæ satisfactionem. Et hoc est intrare Bethaniam, quia Bethania domus obedientiæ interpretatur. Ille autem vere obedit, qui de omnibus peccatis suis plenam, & perfectam satisfactionem facit. Satisfactio enim ipsius aliquando est minor quam debet, aliquando æqualis, aliquando major. Quando est minor, Deus tunc supplebit in purgatorio de rigore suæ justitiæ, quia sicut dicit Aug. *Sicut nullum bonum est irremuneratum, sic nullum malum remanet impunitum.* Quando vero est æqualis, tunc valet ad dimissionem culpæ; de æquali satisfactione dicitur: *Humanum dico propter infirmitatem carnis vestrae. Sicut enim exhibuistis membra vestra servire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem.* Quando autem est major quam videantur peccata requirere, tunc valet illa satisfactio ad dimissionem culpæ, & ad cumulum gloriæ, de qua dicitur. *Mensuram bonam & confertam & coagitatam, & supereffluentem dabunt in sinum vestrum.* *Satisfactio triplex.* *August.* *Rom. 6.* *Luc. 6.*

FERIA TERTIA PRIMÆ HEBDOMADÆ.

SERMO II.

In quo ostenditur, quod Ecclesia ædificatur Deo ad habitandum, homini vero ad orandum.

Math. 21.

Domus mea domus orationis vocabitur. Quandocunque Dominus in Jerusalem ibat: statim ad templum properabat; per hoc nos instruens, ut quando ad aliquem locum imus, primo ad Ecclesiam pergere debemus. Postquam ad templum ivit, inde omnes vendentes, & ementes de templo ejecit. Sacerdotes vero propter avaritiam ordinaverant, ut in porticu templi, oves, & boves, & columbæ venderentur, ne aliqui ex defectu hostiæ sacrificia intermittere cogerentur. Et si forte aliqui ad emendum pecuniam non haberent, ordinaverunt ut ibi nummularii essent, qui eis mutuarent. Christus autem facto flagello de funiculis omnes istos ejecit. Et sicut dicit Hieron. inter cætera miracula, quæ fecit Christus, illud fuit potissimum; scilicet quod unus homo cum tanta potestate vendentes, & ementes ejecit, & mensas nummulariorum, & cathedras vendentium columbas everit; & mirum fuit, quomodo Judæi ista fieri permiserunt. Ad quod dicit Hieron. quod a facie Christi quidam fulgor mirabilis procedebat, qui omnes in terrorem convertebat, & sibi contradicere non audebant. Nusquam legitur, quod tantam vindictam exercuerit sicut hic. Multa enim opprobria sæpe audivit, multas injurias sustinuit, & nunquam vindictam expetiit, nisi modo. Et ideo est, quia illæ aliæ injuriæ erant suæ propriæ, & ideo eas vindicare noluit. Ista autem erat injuria patris, & ideo eam severe vindicavit, ut doceret nos, quod injurias proprias debemus remittere, injurias vero Dei severe vindicare.

Ejicere vendentes & ementes fuit potissimum Christi miraculum.

Injuriam hanc quare vindicavit.

Ecclesia Dei ad duplex officium ædificatur.

Primo.

2. Per. 7.

Nos autem e contrario facimus; quia de injuriis Dei non curamus, nostras autem implacabiliter persequimur. Ejiciendo autem Christus oves & boves de templo, dicit, quod supra positum est. *Domus mea domus orationis vocabitur.* Ex quo verbo habetur, quod Ecclesia Dei ad duplex officium ædificatur, scilicet Deo ad habitandum, ideo dicit: *Domus mea*, id est, mihi ad habitandum electa; & homini ad orandum. Ideo subditur: *Domus orationis vocabitur.* Est igitur domus Dei Ecclesia; quia in ipsa habitat, juxta illud: *Elegi enim, & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum; & permaneant oculi mei, & Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.*

cor meum ibi cunctis diebus. Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem ejus, qui in loco isto oraverit.

Ex quibus verbis habetur, quod Deus in Ecclesia ponit nomen suum, cor suum, oculos, & aures. Nomen suum ibi ponit, quia a seipso eam nominari voluit. Sicut enim domus in qua habitant superbi, vocari potest domus Luciferi, & domus illa in qua habitant usurarii, domus Mammonæ; & domus in qua habitant immundi, domus Asmodæi; & taberna potest vocari domus Beelzebub; quia propter multitudinem epularum, ibi convenit multitudo muscarum; sic domus in qua habitant fideles, & conveniunt devoti, dicitur domus Dei. *Non est hic aliud, nisi domus Dei, &c.* Secundo in Ecclesia cor suum posuit, id est, amorem suum. Et ideo multum pro malo habet, quando aliquis aliqua illicita exercet ibi. Sicut patet hic, quando de templo vendentes, & ementes ejecit. Legitur in historiis quod Pompejus porticum templi Dei in stabulum equorum suorum convertit; & usque ad tempus illud semper fuit victor hostium; nunquam postea pugnavit, quin semper vinceretur. Tertio Deus in Ecclesia posuit oculos suos; quibus videt genuflexiones, & eleemosynarum largitiones; quibus etiam videt ornamentorum pompas, & vanitates. Ambros. Qui in oratione vult exaudiri, amota a se pompa inclinare se debet, ut Dei misericordiam provocet. Habitus namque superbus nec impetrat, nec de se recta credi facit, & quanto magis mulier hominibus splendescere videtur, tanto magis a Deo despicitur. Legitur, quod cum Esther regina se ornasset & depinxisset, ut Regi Assuero placeret, ipsa e converso Regem in iram convertit; sed colore roseo in pallorem converso, ipsum placavit. Sic & quando mulier vultum suum pingit, Deum offendit; sed quando de vultu suo non curat, Deum placat. Quarto Deus in Ecclesia posuit aures suas, quibus audit orationes devotorum. *Audi vi orationem tuam, & lachrymas tuas vidi.* Quibus etiam audit verba detractorum. Legitur de sancto Sixto Januensi Episcopo; quod semel in Ecclesia confitens, in risum maximum est provocatus, asserens, se vidisse dæmonem, qui verba loquentium in Ecclesia scribebat. Et cum charta deficeret, & ille dentibus eam elongare veller, charta subito fracta fuit, & ille cum capite suo sic ad murum percussit, ut sonitus collisionis audiretur, & vulnus capitis sequeretur. Audit & illos clericos, & monachos, qui negliger cantant, & Psalmos, & versus, & lectiones

Deus quid in Ecclesia ponat.

Gen. 28.

Ambros.

Esther 15.

Isai. 38.

Exemplum.

Exemplum. lectiones multas omittunt. Legitur, quod quidam sanctus Monachus vidit quemdam demonem nomine Titivillum, per sedes Monachorum discurrentem, qui videbatur aliqua colligere, & in sacculo recondere. Qui a sancto viro adjuratus dixit, se colligere omissiones Psalmorum, & quolibet die mille vicibus sacculum adimplebat. Unde de hoc quidam facit hujusmodi versus: Fragmina Psalmorum Titivillus colligit horum. Quotidie mille vicibus se sarcinat ille.

Secundo.

2. Par. 6.

Triplici de causa non exauditur oratio.

Chrys.

1. Tim. 3.

Secundo Ecclesia constructa est ad orandum. Deus enim orationes fidelium in Ecclesia orantium, libenter exaudit. Unde dicitur. *Quicumque oraverit in loco isto, exaudietur de habitaculo tuo.* Dicit tamen Beda, quod tribus de causis contingit orationes non exaudiri. Primo quando petimus indigna, id est, ea quæ non decet Deum dare, & nobis non expedit accipere, ut sunt temporalia. Chrysost. Illa pete a Deo, quæ tibi expediunt accipere, & illum deceat dare. Si autem semper tu petis terrena, aut difficile impetras, aut forte non impetras. Quomodo enim illa tibi præstabit libenter non habenti; quæ si haberes admonet ut contemnas? Legitur in fabulis Poetarum, quod Midas Rex petiit ab Apolline Deo suo, ut quicquid tangeret aurum fieret; & concessum est ei. Cum ergo cibum & potum tangeret manibus, vel labiis, statim vertebatur in aurum, & fame mortuus est. Per quod datur intelligi, quod avarus semper divitias desiderat, quæ tamen sunt sibi causa mortis, juxta illud; *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli: & in desideria multa, & inutilia, & nociva, quæ immergunt hominem in interitum, & perditionem.* Et subditur. *Quæ mergunt*

homines in interitum. Secundo, orationes non exaudiuntur, quando petimus indigne, id est, existentes in aliquo crimine. Cum Isai. 1. *multiplicaveritis orationem, non exaudiam. Manus enim vestra sanguine plene sunt. Op- Thren 3. posuisti nubem tibi, ne transiret oratio. Mi Zach. 5. sit massam plumbeam in os amphoræ,* id est, animæ, & dixit; *Hæc est iniquitas.* Ex his habetur, quod peccatum assimilatur sanguini, & nubi, & plumbo. Quia igitur peccatum est tanquam sanguis, ideo orationem commaculat, ut non audiat in conspectu Domini apparere: Quia enim peccatum est, tanquam nubes, ideo orationem obtenebrat, & ideo nescit per viam Domini incedere. Quia etiam peccatum est tanquam plumbum; ideo orationem aggravat in tantum, ut non possit in cælum ascendere. Terrio orationes nostræ non exaudiuntur, quando petitur pro indignis, id est pro peccatoribus, qui sunt in proposito peccandi. Ideo scimus, quia *Joan. 9. peccatores Deus non audit. Si steterint Jer. 15. Moyses, & Samuel coram me, non erit anima mea ad populum istum.*

Exemplum. Exemplum legitur in vitis patrum: quod cum quidam graviter tentaretur, & quidam sanctus pater pro eo oraret, & tentatio non recederet, vidit sanctus pater, Deo sibi revelante, quod spiritus fornicationis in diversis formis mulierum coram illo fratre ludebat: & ille talibus adplaudebatur: nec in aliquo resistebat. Vidit etiam ipsum Angelum increpantem, quare non resisteret, & quare se non juvaret. Tunc dixit pater illi fratri; Inveni causam, quare orationes meæ, quas pro te faciebam non exaudiuntur; quia non es dignus. Oportet igitur quod te adjuves, quod corpus maceres, & tentationibus resistas, quod cum ille fecisset, sanatus est.

FERIA QUARTA PRIMÆ HEBDOMADÆ.

SERMO I.

De mala hominum generatione, quomodo aliqui curiosi, quidam duri, alii recidivantes sunt.

Matth. 23.

Generatio duplex a mundi exordio fuit.

Acceperunt ad Jesum Scribæ, & Pharisei dicentes: Magister volumus a te signum videre: Qui respondens ait illis; *Generatio mala, & adultera signum querit, &c.* Semper a mundi principio fuit duplex generatio, scilicet malorum, & bonorum. Et istæ duæ generationes adinvicem current usque ad diem judicii. Post judicium autem

omnes boni erunt per se in cælo, omnes mali per se erunt in inferno. Prima igitur generatio, scilicet mala, habet tres differentias hominum perversorum. Quidam enim sunt curiosi ad sciendum, & inquirendum. Alii sunt duri ad convertendum. Alii sunt recidivantes in peccatum.

Primi, scilicet curiosi sunt illi, qui dixerunt. *Magister volumus a te signum videre.* Tales enim nolunt credere, nec ad Deum converti, nisi videant mirabilia. Sed sicut dicit August. Si quis adhuc prodigia, ut credat inquirat, magnum prodigium est, qui mundo credente, non credit. In primitiva Ecclesia mirabilia frequentius fiebant, quam modo.

Tripliciter in primitiva Ecclesia miracula frequentius fiebant.

modo. Et hoc triplici de causa. Prima est; quia erat tunc Ecclesia introducenda, sed postquam est introducta, jam miracula non sunt necessaria. Sicut cera filo imponitur, ut ipsum inducat, seu introducat; & postquam filum introductum fuerit, cera necessaria non erit. Secundo quia Ecclesia tunc non erat in fide roborata; modo autem quia roborata est, mirabilia necessaria non sunt. Et ponit Gregor. exemplum de planta, cui tamdiu aquam infundimus, quoadusque ipsam in terra convaluisse videamus; & postquam radices firmaverit, inundatio necessaria non erit. Tercio, quia Ecclesia modo est in meritis cumulanda. Sed sicut dicit Gregor. Fides non habet meritum, cui humana ratio præstat experimentum.

Exemplum.

Secundi de genere malorum sunt duri, qui nullo modo volunt converti, nec per efficaciam passionis dominicæ, nec per verba divinæ sapientiæ, nec per exempla sanctitatis, & vitæ. Non enim volunt converti per efficaciam dominicæ passionis; quod notatur, cum dicitur: *Generatio prava, & adultera signum quærit, & signum non dabitur ei, nisi signum Jonæ prophætæ.* Quasi dicat: istud sit vobis signum, ut credatis. Sicut enim Jonas fuit in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus; sic tribus diebus & tribus noctibus sepultus ero, & postea resurgam. Qui igitur ad memoriam dominicæ passionis non convertitur, videtur quod ejus cor sit durius petris, quæ in passione Christi scissæ sunt. Ejus conscientia sit fœtidior monumentis; quia tunc aperta fuerunt. Eorum animæ sint miserabiliores mortuis; quia tunc multacorpora surrexerunt. Sunt terræ insensibiliores; quia tunc terra contremuit. 2. Nolunt converti per verba divinæ sapientiæ, & sacræ scripturæ; & tamen Ninivitæ ad prædicationem Jonæ conversi fuerunt: Ideo *Ninivitæ surgent in judicio cum generatione ista, & condemnabunt eam*, operatione scilicet facti; quia illi crediderunt simplici prophætæ, isti autem nolunt credere Domino prophetarum. Tales hodie sunt multi, qui nolunt converti ad prædicationem veritatis; sed ipsa verba Dei aut fastidiunt juxta illud: *Omnem escam abominata est anima eorum.* Aut in memoriam non recondunt. *Qui merces congregavit*, id est, verba Dei, quæ sunt merces vitæ æternæ: *misit eas in sacculum pertusum.* Aut certe operibus complere contemnunt. *Estote factores verbi, & non auditores tantum, fallentes vosmet ipsos.* Tercio nolunt converti per odorem sanctitatis, & vitæ. Fama enim sanctitatis Christi tanta fuit, quod ad se omnes convertere debuit. Si enim fama sapientiæ Salomonis Reginam Austri ad se traxit, multo fortius fama Christi, qui fuit sapientior, & sanctior Salomone, omnes ad se trahere debuit. Ideo dicit: *Regina Austri surget in judicio cum generatione ista, & condemnabit eam, Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.*

quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis: & ecce plus, quam Salomon hic.

Odor quidem famæ Christi assimilatur *Odor famæ* odori cedri, myrrhæ, & vineæ. *Quasi cedrus exaltata sum in Libano.* Ibidem: *Quasi myrrba electa dedi suavitatem odoris.* Ibidem: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris:* Odor vineæ fugat bufones. In Christo autem fuit magna paupertas, magna humilitas, & maxima puritas. Odor igitur suæ paupertatis, est sicut odor cedri; & ideo debet fugare omnes serpentes, id est omnes motus avaritiæ. Sicut enim terram comedit serpens, sic avarus semper terrena concupiscit. Sed odor paupertatis Christi debet mutare ejus animum serpentinum, ut terrena non diligat, sed cælestia concupiscat. Paupertas etiam Christi apparuit in nativitate, quia in præsepio reclinatus: In vita, quia nulla propria domo fuit dotatus: In morte, quia in alieno sepulchro fuit sepultus. *Vulpes foveas habent:* Christus in morte non habuit foveam propriam sed alienam. *Volucres cæli nidos:* Christus in nativitate non habuit, nisi præsepe asperum. *Filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet,* id est domum propriam ad habitandum. Odor humilitatis est tanquam odor myrrhæ: qui debet expellere vermes, id est motus superbiæ. Non est enim aliquis vermis, qui ita corrodat, sicut superbia, quæ quidem rodit in anima nostra merita. *Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus: ne forte elidatur virtus tua per stultitiam; & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquantur velut lignum aridum in eremo.* Odor igitur humilitatis Christi debet expellere istos vermes superbiæ. *Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde.* Augustin. O pellis morticina, quid tenderis? O sanies fœtida, quid inflaris? princeps tuus humilis & tu superbus? Odor suæ puritatis est sicut odor vineæ, qui expellit bufones, id est motus luxuriæ. Dicitur ad litteram, quod de genitalibus hominis mortui sæpe nascuntur bufones. Unde in foveis sæpe bufones inveniuntur. Puritas igitur Christi debet expellere istos bufones diaboli. Christus enim semper puritatem dilexit; & in ortu suo: quia de purissima Matre nasci voluit: & in vita, quia ipsam servavit puritatem, & docuit; *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt.* Et in morte; quia in lintheis purissimis corpus suum involvi voluit, & modo regnat in cælo, quia non nisi in mundis corporibus requiescit. *Inanimas Sanctas se transfert.*

Christi cui assimilatur. Eccl. 24.

Matth. 8.

Eccl. 6.

Matth. 11.

August.

Matth. 5.

Sap. 7.

Tertii de genere malorum sunt illi, qui recidunt sæpe. Sæpe enim contingit, quod homo ad pœnitentiam redit, & tunc immundus spiritus ab eo recedit. Ille autem circuit per corda sanctorum, si forte in eis habitare

Luc. 11.

Diabolus habitat in corde umbroso, vacuo, & humido.

Job. 40.

habitare possit. Et hoc est, quod dicit: *Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca inaquosa, &c.* Diabolus enim non habitat, nisi in umbroso, & vacuo, & humido; juxta illud: *Sub umbra ejus dormit in secreto calami, & in locis humentibus.* Corda autem sanctorum non sunt umbrosa, sed fulgida claritate virtutum. Non sunt vacua, sed plena abundantia bonorum operum. Non humida, sed arida ab humore deliciarum. Et ideo redit ad primos, unde exivit. Sed tamen invenit domum cordis illorum vacuam, scopis mundatam, & ornatam. Tria namque sunt necessaria cuilibet pœnitenti, scilicet bonorum operum exercitatio, cordis purificatio, & honesta conversatio. Quan-

Tria pœnitenti sunt necessaria.

do igitur quis habuerit ista, diabolus non invenit, qua parte intrare possit. Sed si aliquod foramen invenit, mox intrare conatur. Sæpe igitur contingit, quod pœnitens domum conscientiae suae mundat scopis confessionis, & conversationem exteriorum ornat moribus honestis, sed tamen vacat ab operibus bonis: & hoc est, quod dicit; *Invenit eam vacantem, & scopis mundatam, & ornatam.* Et quia foramen invenit; ideo septem spiritus; id est septem peccata mortalia secum assumit, & in domum illius intrat; & sic homo periculosissime recidivat. Et hoc est, quod dicit; *Et sunt novissima hominis illius pejora prioribus.*

FERIA QUARTA PRIMÆ HEBDOMADÆ.

SERMO II.

De bona hominum generatione, quoad sanctitatem, & quoad dignitatem.

Matth. 12.

Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater, & soror, & mater est. Superius Dominus egit de generatione malorum; hic agit de generatione bonorum. De qua duo ostenduntur. Primo quantæ sint sanctitatis, cum dicitur; *Quicumque fecerit voluntatem, &c.* Secundo quantæ sint dignitatis, cum subditur. *Ipse meus frater, & soror, & mater est.* Sanctitas igitur illorum, qui sunt boni, consistit in eo, quod Dei faciunt voluntatem. Et sicut in generatione malorum sunt tres differentiae, qui Dei resistunt voluntati, scilicet curiosi, duri, & recidivantes, sicut dictum est in sermone superiori; sic in generatione bonorum sunt quatuor differentiae, qui Dei faciunt voluntatem: Hanc assignat Apostolus dicens; *Ut probetis quæ sit voluntas Dei bona & beneplacens, & perfecta.* Quod autem dicit beneplacens, includit etiam placens.

Rom. 12.

Bonorum quatuor differentia.

Voluntas Dei bona in quo consistat

Sunt igitur, qui faciunt voluntatem Dei bonam; & isti sunt boni. Alii, qui faciunt voluntatem, & placentem, & isti sunt meliores. Alii, qui faciunt voluntatem Dei beneplacentem; & isti sunt optimi. Alii, qui faciunt Dei voluntatem perfectam; & isti sunt peroptimi. Voluntas Dei bona consistit in vitando prohibita, id est præcepta negativa; sicut *non occides, non machaberis, non*

furtum facies, &c. Voluntas Dei placens *Voluntas Dei* consistit in faciendo præcepta affirmativa; sicut *bonora patrem, & matrem: Estote misericordes: Date & dabitur vobis.* Et ad ista implenda indiget quilibet timore, & amore. Nam timor inducit hominem ad vitandum mala. *Per timorem Domini declinat omnis homo a malo.* Amor enim incitat hominem ad servandum Dei præcepta. *Si diligitis me mandata mea servate.* Voluntas Dei beneplacens consistit in conservando Dei consilia, scilicet consilium paupertatis, castitatis, & obedientiae. Voluntas Dei perfecta consistit in servando supererogata; sicut quando quis consilio paupertatis superaddit nihil habere, seu conservare; relinquere superflua, & etiam necessaria. Consilio castitatis superaddit non tantum servare castitatis continentiam, sed etiam virginalem munditiam. Consilio obedientiae superaddit servare obedientiam, non tantum usque ad damna rerum, sed usque ad mortem.

Dignitas autem hujus generis hominum consistit in hoc, quod sunt fratres, sorores, & matres Christi. Et istam dignitatem habet homo servando Dei voluntatem, & habendo cum Christo eandem naturæ conformitatem. Nam servando Dei voluntatem, efficitur homo frater, & soror & mater Christi. Tunc igitur homo est mater Christi, quando in cordibus aliorum Christum generat. Talis mater erat, qui dicebat: *Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur in vobis Christus.* Tunc est frater, & soror Christi, quando facit cum Christo, ejusdem patris voluntatem. Nam Christus facit voluntatem patris. *Descendi de Cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me.* Nos etiam petimus, ut Dei voluntatem

Dignitas bonorum.

Gal. 4.

Joan. 6.

Matth. 6. luntatem faciamus. *Fiat voluntas tua sicut in caelo, & in terra.* Secundo homo acquisivit istam dignitatem, ut scilicet vir dicatur frater Christi, & mulier soror Christi, propter eandem naturæ conformitatem: propter quod Christus vocat suos fratres dicens: *Narrabo nomen tuum fratribus meis.*

Inter Deum, & hominem est major fraternitas, & major affinitas, & major consanguinitas, quam inter Deum & Angelum. Est enim fraternitas major, quod pater ex hoc, quod fraternitas, quæ causatur ex altero parentum est magna, quæ autem causatur ex utroque parentum: est major. Angelus est frater Christi tantum ex parte patris cælestis, qui est pater Christi, per æternam generationem, & Angelorum scilicet per creationem: Homo vero est frater Christi ex parte patris, sicut & Angelus, & ex parte matris, quia virgo Beata est mater Christi, & nostra. Secundo inter Deum & hominem est major affinitas, quam inter Deum & Angelum. Affinitas autem, quæ causatur dando tantum, aut recipiendo tantum, est magna. Sed quæ contrahitur utroque modo, dando scilicet, & recipiendo est major. Sed Deus filiam, scilicet imaginem suam, & similitudinem Angelo dedit; quando ipsum ad similitudinem suam creavit. Homini vero, & imaginem suam dedit; & insuper sororem nostram scilicet humanam naturam filio suo accepit. *In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans:* Tertio inter Deum & hominem est major consanguinitas, quam inter Deum & Angelum. Pertinere uni ex una linea, est magna consanguinitas, ex duabus lineis est major. Quando Deus Angelum ad imaginem suam creavit, tunc ipsum de progenie sua quodammodo fecit. Hominem vero, & de suo genere fecit: juxta illud: *Ipsius enim genus sumus.* Et insuper de nostro genere fecit: *Qui factus est de semine David secundum carnem.*

Quia igitur inter Deum, & hominem est tanta fraternitas, affinitas, consanguinitas: ideo talis parentela erit homini ad magnam securitatem in judicio, & ad magnam felicitatem in regno. Primo quidem erit ei ad magnam securitatem in judicio: valde enim homo justus securus esse potest in judicio, qui fratrem suum justum judicem esse videbit. Bernard. Puto quia jam me spernere non poterit os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Dæmones quidem in judicio videbunt Christum, tanquam judicem punientem; Angeli videbunt ipsum tanquam Dominum præsentem, sed homines videbunt ipsum tanquam fratrem hominem de sua progenie descendentem. Quia sicut dicitur: *Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abraham apprehendit.* Secundo ista talis fraternitas, & parentela erit homini ad magnam felicitatem in regno. Legitur quod Joseph in convivio suo dedit majorem partem Benjamin, qui erat frater suus ex utroque parente, quam cæteris, qui erant fratres sui ex altera parentela. Christus enim Angelis, qui erant fratres sui, ex parte patris cælestis, dat unam partem, scilicet refectionem in sua deitate. Homini vero dat duas partes, scilicet refectionem in sua deitate, in qua reficitur anima; & refectionem in sua humanitate, in qua reficientur omnes quinque sensus corporis. Nam visus reficietur in videndo Christi faciem, ita ut quilibet dicat: *Valde mirabilis es Domine, & facies tua est plena gratiarum.* Olfactus reficietur in sentiendo redolentiam Christi: ita ut quilibet dicat: *Trabe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum.* Os reficietur loquendo ore ad os cum Christo; ita ut quilibet dicat: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel, &c.* Auditus reficietur in audiendo dulcissimam vocem Christi; ita ut quilibet dicat: *Sonet vox tua in auribus meis: Vox enim tua dulcis.* Tactus reficietur in tangendo, & amplexando vestigia Christi; ita ut quilibet dicat: *Tenui eum, nec dimittam.*

FERIA QUINTA PRIMÆ HEBDOMADÆ.

SERMO I.

In quo Dominus Judæis eorum ostendit pertinaciam, nullo modo liberos eos esse demonstrans.

Joan. 8. 30.

DIcebat Jesus ad eos, qui crediderunt ei, Judæos; dum quadam vice Dominus prædicaret, erant ibi discipuli sui, erant etiam ibi quidam de Judæis de novo

conversi. Dominus igitur direxit sermones suos ad illos, qui de novo fuerant conversi dicens: *Si vos manseritis in sermone meo, &c.*

Quibus ostendit, quod si sermonem suum bene servaverint, tria bona inde consequentur. Primo, quia erunt vere discipuli sui; ideo dicit: *si manseritis in sermone meo, vos discipuli mei eritis.* Audire enim libenter, & retinere verba Dei, indicat, quod homo sit vere discipulus Dei. *Qui ex Deo est, verba Dei audit.* Secundo, quia cognoscent ve-

ritatem Dei, unde subdit; *Et cognoscetis veritatem.* Verbum Dei intellectum illuminat, ut quis veritatem Dei cognoscat. Psalm. 118. *Lucerna pedibus meis verbum tuum.* Tercio quia liberantur a servitute peccati; ideo subdit: *Et veritas liberabit vos.* Verba diligenter recondita faciunt vitare peccata. Ibid. *In corde meo abscondi eloquia tua; ut non peccem tibi.* Ista audientes, qui erant ibi, & qui nondum erant conversi, graviter tulerunt: maxime pro eo quod dixerat: *Et veritas liberabit vos.* Putantes Christum de carnali liberatione dicere, & quod ipsi servi essent. Et propter hoc inter ipsos Judæos, & Christum longa disputatio orta est. Tota enim ista disputatio non est, nisi de libertate, & servitute. Judæi enim volebant ostendere se esse liberos; Christus autem ostendit eos esse servos. Ostendunt igitur se esse liberos, quia habent triplicem libertatem. Primo libertatem quæ causatur ex carnis propagatione; quia habent liberum patrem dicentes: *Semen Abraham sumus*: & infra: *Pater noster Abraham est.* Secundo dicunt se habere libertatem ex animi virtute, cum dicunt: *& nemini servivimus unquam*: ac si dicant, tantæ sumus magnanimitatis, & virtutis: quod nullis rationibus unquam volumus servire, nec subjici, nisi Deo, ubi dicit Gloss. Mentuntur: quia Joseph servivit Ægypto; patres servierunt in luto: isti servierunt Cæsari in tributo. Tercio dicunt se habere libertatem, quæ causatur ex divina filiatione, & adoptione, cum dicunt: *nos ex fornicatione non sumus nati: unum patrem habemus Deum.* Ex his igitur tribus volunt ostendere se liberos esse; & quia ex libero patre nati sunt, quia habent libertatem animi; quia sunt in Dei filios adoptati. Christus autem ostendit, quod nullam de istis libertatem habent. Et primo ostendit, quod non habent libertatem illam, quæ causatur ex carnis propagatione, quia licet Abraham pater eorum fuit, ipsi tamen de ejus filiatione degenerant, eo quod ipsum in suis operibus non imitantur. Abraham enim tria commendabilia fecit, unum, quando ad Dei præceptum filium suum immolare voluit; secundum, quando Deo continue obedivit dicenti sibi: *exi de terra tua, & de cognatione tua*; tertium, quia Deo credidit dicenti sibi, *semini tuo dabo terram hanc.* Abraham igitur ad Dei præceptum filium suum occidere voluit, sermoni Dei obedivit, & veritati Dei credidit. Judæi ergo contra præceptum Dei volebant Christum occidere; unde ait, *scio quia filii Abraham estis; sed queritis me interficere*: sermoni Christi volebant obedire; unde subdit: *quia sermo meus non capit in vobis.* Quia est sicut hamus, qui dum capit capitur; & veritati quam eis prædicabat, nolebant credere: unde subdit; *si filii Abraham estis, opera Abraham facite: Nunc autem queritis me interficere, hominem, qui veritatem loquutus sum vobis, quam audivi a Deo; hoc Abraham non fecit.*

Secundo ostendit quod non habent illam libertatem, quæ causatur ex animi virtute, quia sunt servi peccati; unde ait, *qui facit peccatum, servus est peccati.* A quo quis superatus est, hujus & servus est, & quia servi sunt, ideo sunt exheredandi. Unde subdit: *Servus non manet in domo in æternum.* Istam autem libertatem non possunt assequi nisi per filium; unde subdit: *si ergo filius vos liberaverit, vere liberi eritis; quia libertate Christus vos liberavit.* Tercio ostendit, quod non habent illam libertatem, quæ causatur ex divina filiatione. Si enim Deus esset pater eorum, tunc Christum diligerent tanquam filium suum; unde ait: *Si Deus pater vester esset, utique diligeretis me.* Ego enim ex Deo processi, & veni, sicut filius a patre, per æternam generationem. Psalm. 118. *Domine dixit ad me: filius meus es tu.* Secundo diligerent tanquam nuntium, & legatum suum; unde subdit: *Neque a meipso veni. Auditum audivi a Deo, & legatus ad gentes missus sum.* Jerem. 49.

Tercio diligerent eum, tanquam verbum suum: quia filius est verbum patris; unde subdit. *Quare loquelam non cognoscitis?* Joan. 8. quasi dicat; debetis me cognoscere, quia ego loquor verba patris mei, cum sim verbum patris mei, *ego ex ore altissimi prodii*, sicut autem Judæi ex invidia non poterant videre Christum, juxta illud: *Gravis est nobis ad videndum*; sic ex invidia non poterant eum sustinere, vel eum audire; & ideo subdit, *quia non potestis audire sermonem meum.* Postquam Christus ostendit, quod non habent istas tres libertates, quibus gloriabantur, nec libertatem originis, nec virtutis, nec divinæ filiationis, consequenter ostendit quantum defecerunt, quia de filiatione Dei transierunt in filiationem diaboli, & qui consueverunt habere patrem cælestem Deum, modo habent patrem diabolum infernalem; unde subdit; *vos ex patre diabolo estis*, quod autem diabolus sit pater eorum ostendit, quia ipsum in tribus imitantur. Ille enim est iniquus in desiderando, crudelis in occidendo, & mendax in fallendo. Eodem modo se habent Judæi in Christum; diabolus enim est iniquus in desiderando, sic & Judæi contra Christum inique cogitando, unde dicebat: *desideria patris vestri vultis facere: venite, & cogitemus contra justum cogitationes.* Secundo diabolus est crudelis in occidendo: eodem modo Judæi Christum occidere disponebant. Unde subdit; *ille homicida erat ab initio*, ubi dicit Gloss. Homicidam esse non solum qui ferro, sed etiam qui verbo occidit, ut diabolus parentes occidit: unde *lingua eorum gladius acutus.* Tertio diabolus est mendax in fallendo, eodem modo Judæi Christum suis mendaciis infamabant, unde subdit: *In veritate non stetit, quia veritas in eo non est.* Cum loquitur mendacium ex propriis loquitur, quia mendax est, & pater ejus, sic &

Joan. 9.

& Judæi suis mendaciis Christum infamabant dicentes, ipsum esse peccatorem in corde. *Nos scimus quia hic homo peccator est: seductorem in ore. Recordati sumus, quia seductor ille dixit adhuc vivens, &c. & transgressorem in opere. Non est hic homo a Deo,*

qui sabbatum, non custodit, quia igitur Judæi contra Christum, sic inique cogitabant, sic crudeliter eum occidere disponebant, sic mendaciter eum infamabant; ideo ex patre diabolo erant.

EADEM FERIA QUINTA PRIMÆ HEBDOMADÆ.

SERMO II.

De observatione verbi Dei, ejusdemque efficacia.

Joan. 8. :

S*l manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem. Veritas liberabit vos. Cum quidam ex Judæis ad fidem essent conversi, Dominus volens eos in fide recepta confirmare, hortatur eos, ut sermonem suum diligenter observarent, & tunc erunt veri discipuli. In verbis igitur præmissis duo tanguntur: primo enim Dominus hortatur eos ad sui sermonis observantiam, cum dicit; si manseritis in sermone meo: secundo hujus observantiæ sermonis ponit triplicem efficaciam cum dicit: vere mei discipuli eritis.*

Ambros.
Verbum Dei triplicem virtutem habet.

Jer. 23.

Psal. 119.
Prov. 18.
Luc. 24.

Pal. 119.

Ezech. 36.

Joan. 15.

Circa primum notandum, quod utile est valde sermonem Dei observare. Nam sicut dicit Ambr. super *Beati immaculati*. Verbum Dei habet triplicem virtutem; scilicet inflammativam, illuminativam, & mundativam. Primo virtutem inflammativam, si enim homo in amore Dei est frigidus, verbum Dei ipsum inflamat cum sit ignis. Nunquid non *verba mea sunt quasi ignis*, ait Dominus? *Ignitum eloquium tuum vehementer, & servus tuus dilexit illud: Omnis sermo Dei ignitus.* Sic inflammati erant qui dicebant: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur nobis in via*: Secundo habet virtutem illuminativam: si enim homo est ignorans, vel in fide dubius, verbum Dei ipsum illuminat cum sit lux. *Lucerna pedibus meis verbum tuum.* Mandatum Dei lucerna est, & lex lux. Tertio habet virtutem mundativam. Si homo aliquibus vitiis est infectus, verbum Dei ipsum mundat, cum sit aqua cælestis. *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Jam vos mundi estis, propter sermonem quem locutus sum vobis.* Sed si sermo Dei habet inflammare, illuminare, & mundare, quare ergo illi, qui audiunt verba Dei, non statim inflammantur, illuminantur, & mundantur? Ad quod dicendum, quod

licet verba Dei sint ignis; tamen multi inflammari non possunt, ex eo quod inter se & istum ignem divisionem faciunt, & murum ferreum ponunt ipsum peccatum. *Ecce non est abbreviata manus Domini, ut salvare nequeat: sed iniquitates vestrae diviserunt inter vos, & Deum vestrum, & peccata vestra absconderunt faciem ejus a vobis ne exaudiret. Erit a vobis hæc iniquitas, sicut interruptio cadens, & requisita in muro excelso.* Multi etiam sunt, quos licet verba Dei, sicut lux habeant illuminare, tamen non illuminantur, ex eo quod ad ipsum lumen non appropinquant, sed nimis se elongant. Nam sicut dicitur, *quia appropinquant pedibus ejus, accipient de doctrina illius. Accedite ad eum, & illuminamini.* Multi sunt quos licet verba Dei habeant mundare, cum sint aqua cælestis, tamen non mundantur ex eo, quod animus eorum conversus est in terram. Nam sicut dicit August. talis est unusquisque, qualis est dilectio sua: si terram diligis, terra es; si Deum diligis, Deus es: sicut enim lateres aqua non lavantur, sed magis inquinantur, sicut nec tales cum in terram sint conversi. *Facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt.*

Secundo, ponitur efficacia verbi Dei, quæ triplex est. Prima est, quia verba Dei faciunt hominem discipulum Christi: ideo subdit: *Vere discipuli mei eritis.* Istud enim signum est, quod homo sit discipulus Christi, quando verbum Dei libenter audit. *Qui ex Deo est, verba Dei audit.* Aliud signum est, quando discipulus Christi respuit omnem amorem illicitum, & appetit omnem amorem divinum. Amor autem illicitus triplex est; scilicet domesticus, terrenus & carnalis; domesticus est, quando quis in malo amat parentes suos. Carnalis est, quando quis amat suas animalitates, & carnalitates. Terrenus, quando quis nimis amat mundana. Istos tres amores debet abjicere discipulus Christi. *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum & matrem suam, hoc refertur ad amorem domesticum: adhuc & animam suam, & hoc refertur ad amorem carnalem. Et qui non renun-*

Isai. 59.

Isai. 30.

Deut. 32.

Psal. 32.

August.

Osee 9.

De efficacia verbi.

Amor illicitus triplex est.

Luc. 14.

renuntiat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus, & hoc refertur ad amorem terrenum. Debent autem discipuli Christi habere amorem spirituales, & divinum, qui consistit in dilectione Dei, & proximi. In hoc cognoscent omnes, quod estis mei discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem.

Joan. 13.

Veritas cui opponatur.

August.

Luc. 16.

Prov. 5.

Job 21.

Job. 30.

Secunda efficacia sermonis Dei est, quia illi qui verba Dei observant, veritatem Dei cognoscunt: ideo ait. *Et cognoscetis veritatem.* Sicut dicit August. Veritas opponitur falsitati, duplicitati, & vanitati. Illud enim quod verum est non est falsum, non est duplex, non est vanum. Verba ergo Dei faciunt nos agnoscere de mundo veritatem, quia faciunt nos cognoscere, quod omnia mundana sunt falsa, duplicia, & vana. Falsa quidem sunt, quia Mundus promittit in divitiis satietatem, & dat vacuitatem, sicut patet in illo divite, qui ad tantam vacuitatem devenit, quod guttam aquæ habere non potuit. In aliis promittit delectationem, & dat amaritudinem. *Favus distillans labia meretricis, novissima autem illius amara, quasi absinthium.* In honoribus promittit sublimitatem, & dat dejectionem subitam. *Tenent tympanum, & cytharam, & gaudent ad sonitum organi. Ducunt enim in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Elevasti me & quasi super ventum ponens, elisisti me valide.* Secundo ipsa mundana sunt duplicia, & mixta. In mundo enim nihil est purum, sed omnia sunt mixta, Isai. 1. *Vinum tuum est mixtum aqua.* Si quidem gaudium est mixtum dolore, sapientia est mixta oblivione, sanitas est mixta ægritudine, vita est cum morte mixta. In præsentem enim vita ista sunt mixta, sed in beata vita erunt pura in inferno erunt fœculenta: Deus enim separabit a gaudio dolorem, a sapientia oblivionem, a sanitate ægritudinem, a vita mortem; & omnes fœces, scilicet dolorem, oblivionem, & infirmitatem, & mortem, projiciet in infernum: Sanctis autem remanebunt omnia purissima, scilicet gaudium sine dolore, sapientia sine

oblivione, sanitas sine ægritudine, vita sine morte. Tertio ipsa mundana sunt vana; habent enim vanitatem ex parte principii, quia ex nihilo sunt: ex parte medii, quia multiplicitati mutabilitati sunt subdita: ex parte finis, quia cito ad nihilum redigenda. *Cuncta subjacent vanitati:* hoc refertur ad vanitatem ex parte medii. *De terra facta sunt,* hoc refertur ad vanitatem ex parte principii. *Et in terram pariter revertuntur:* hoc refertur ad vanitatem ex parte finis.

Tertia efficacia verbi Dei, quia illi, qui servant verba Dei, assequuntur plenam libertatem. Ideo subdit: *Et veritas liberabit vos.* Tales enim habent libertatem animi in arguendo, & in non peccando; ipsi enim libere arguunt vitia potentum. *Eccl. 43. In diebus suis non pertimuit principem, & potentia nemo vicit illum.* Hanc libertatem animi habuerunt etiam Philosophi: unde Diogenes Philosophus, cum Alexandrum argueret, & ille suam potentiam allegaret, sibi respondit Diogenes. *Potentia tua, & gloria tua, aut est præterita, aut est futura, aut præsens. Præteritam non timeo; quia jam non est: futuram non pertimesco; quia dubia & incerta est: præsentem parvi pendo; quia momentanea, & in ictu oculi annullanda est.* Tales etiam habent libertatem animi in non peccando; quia dedignantur se servos esse peccati. Augustin. Peccator est servus tot Dominorum, quot vitiorum: unde etiam cum Alexander coram Philosopho supradicto, dominatorem mundi se esse diceret, ille ait, nequaquam es Dominus; sed servorum meorum es servus. Superbia enim est ancilla mea, & domina tua; concupiscentia carnis est ancilla mea, & domina tua. Ista enim sub pedibus teneo, & tibi dominantur, & ideo es servus ancillarum mearum. Cum igitur famuli Alexandri vellent in eum irruere, ait Alexander: *vide ne quis eum contingat, quia servus Dei est, & veritatem dicit.*

Philosophi
libertatem
animi habue-
runt.

August.

FERIA SEXTA HEBDO- MADÆ PRIMÆ.

SERMO I.

*In quo diversitas, & gravitas morbi,
atque curatio denotatur.*

Joan. 5.

Erat dies festus Judæorum, & ascendit Jesus Hierosolimam. Cum esset festum Pentecostes, Dominus ad templum ivit; erat tunc juxta templum quædam congregatio aquæ, quæ dicebatur probatica piscina: Dicebatur autem probatica a probatione, quod est ovis, quia oves, quæ Deo immolabantur, ibidem lavabantur. Piscina autem per contrarium dicebatur, quia piscibus carebat. Ibidem autem erant quinque porticus, in quibus jacebant multi ægroti, qui expectabant aquæ motum, qui fiebat per Angelum. Dominus igitur tanquam bonus filius, sæpe ibat ad templum, ut patrem honoraret, & eundi libenter ad Ecclesiam exemplum daret: tanquam prædicator sollicitus, sæpe ibat ad festa, ubi conveniebant multi, ut multos lucrificaret: tanquam benignus medicus, sæpe infirmos visitabat ut ipsos sanaret. Sicut hic, quia infirmos in porticibus jacentes, visitavit, & unum sanavit. Alii autem forte de novo venerant; iste autem multo tempore fuerat ibi commoratus. Vel forte aliis expediebat, ut haberent illam infirmitatem corporis, ut sanaretur infirmitas mentis in eis. Vel forte secundum Glossam unum sanavit, ut unitatem commendaret. Debet enim quilibet esse unitus cum Deo per fidem, cum proximo per charitatem, & sibi ipsi per cordis integritatem. Circa istos infirmos, de quibus hic fit mentio, duo sunt videnda, scilicet diversitas, & gravitas morbi, & modus curandi.

Primo.

Diversitas, & gravitas morbi notatur in hoc quod dicitur; quod ibi erat multitudo languentium magna, cæcorum, claudorum, & aridorum. Omne peccatum aut fit per inertiam, aut per ignorantiam, aut per infirmitatem humanam, aut per certam malitiam, aut per consuetudinem longam. Illi qui peccant per inertiam, & desidiam sunt languidi; & languent propter defectum & propter inopiam gratiæ. Psal. *Oculi mei languerunt præ inopia.* Iste languor, quando est recens, cito potest curari: Sed quando homo longo tempore in desidia perseverat cum difficultate curatur. *Languor prolixior gravat medicum; brevem languorem præcidit medicus.* Illi qui peccant per ignorantiam, intelliguntur per cæcos. *Cui non præsto sunt hæc, cæcus est, & manu tentans oblivionem, ac-* Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

Peccatum
quot modis
fit.

Psal. 87.

Eccl. 10.

1. Pet. 1.

ciens purgationes veterum suorum delictorum. Illi qui peccant per infirmitatem humanam, intelliguntur per claudos, qui non habent firmum gressum. *Usquequo claudicatis in duas partes?* Illi qui peccant per malitiam intelliguntur per aridos, de quibus dicitur: *Arui tanquam testa virtus mea.* Tales enim arefacti sunt ab omni humore gratiæ, & voluntatis bonæ; ideo dicit, *Arui tanquam testa virtus mea.* Tales enim vix aut nunquam veniunt ad confessionem; ideo subdit: *Et lingua mea adhæsit faucibus meis.* Tales enim in suis malitiis sæpe moriuntur, ideo subdit: *Et in pulverem mortis deduxisti me.* Illi qui peccant per consuetudinem inveteratam, intelliguntur per illum infirmum qui triginta octo annos in infirmitate sua habebat; in quorum persona dicit Propheta, *Inveteravi inter omnes inimicos meos. Quid est Israel, quod in terra inimicorum es? Inveterasti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis, deputatus es cum descendentibus in lacum inferni.* Ideo autem potius sanavit istum inveteratum, quam aliquem languidum, cæcum, claudum, vel aridum. Ad innuendum, quod si Deus aliquando justificat hominem qui peccavit per consuetudinem longam non debet desperare aliquis, qui peccavit per desidiam, ut languidus; per ignorantiam, ut cæcus; aut per infirmitatem humanam, ut claudus; aut per malitiam ut aridus.

3. Reg. 13.

Psal. 21.

Psal. 6.

Bar. 3.

Quare potius
hunc sanavit
Christus.

Secundo ponitur modus curandi, qui erat Secundo.

per immersionem in piscinam; quia qui prius descendebat post motionem aquæ salvus fiebat. Istam autem virtutem ista piscina a tribus habebat: primo ab hostiis sacratis, quæ ibi lavabantur, & postea Deo sacrificabantur: secundo a ligno Crucis; dicitur enim in historia scholastica, quod regina Saba invenit in domo saltus quoddam lignum, de quo dixit Salomoni quod in illo ligno quidem suspendendus erat ille, per cujus mortem regnum Judæorum deleri debebat: ideo Salomon illud lignum in profundum terræ, in visceribus abscondi fecit: postea vero ibi probatica piscina facta est. Tempore vero passionis Christi prædictum lignum supernavit, & illud Judæi acceperunt, & crucem de eo paraverunt. Tertio habebat illam virtutem a motu Angeli descendentis. Per illam igitur piscinam intelligitur pœnitentia, in qua lavantur omnia peccata, erit fons patens domui David, & habitantibus in Jerusalem, in ablutionem peccatoris, & menstruata. Iste fons pœnitentiæ olim erat occultus; quia nullus tantam pœnitentiam facere poterat, quod

Piscina a tribus
virtutem
habuit.

Pœnitentia
per piscinam
intelligitur.

Zach. 13.

(E)

quod regnum cæleste acquireret. Sed modo omnibus est patens. Ideo dicitur: *Erit fons*
Qui lavantur patens. In isto etiam fonte lavantur a negli-

in isto fonte.

Quando pœ-
nitentia est
virtuosa.

Rom. 12.

Col. 3.

Nota de pas-
sione Christi.

1. Mach. 6.

Passio Christi
cacos sanat.

Apoc. 3.

gentia viri activi, qui intelliguntur per David, qui interpretatur manu fortis. Lavantur etiam, & viri contemplativi, qui intelliguntur per habitantes in Jerusalem. Omnes enim tam activi, quam contemplativi, sæpe aliquas negligentias committunt, & ideo lavari indigent. In isto etiam fonte lavant peccatores omnia peccata, five sint carnalia, five spiritualia; ideo dicit: *In ablutionem peccatoris*, five sint corporalia, ideo dicit. *Et menstruata.* Tunc autem iste fons, & piscina pœnitentiæ est virtuosa ad sanandum omnia peccata: quando in ea invenitur hostia salutaris; lignum crucis, & motus Angeli descendentes, ut supra dictum est. Per hostiam salutarem intelligitur mortificatio carnis. *Exhibeatis corpora vestra hostiam viventem sanctam, Deo placentem.* Gregor. Hostia quippe, & immolatur, & viva est, quando homo ab hac vita non deficit, & tamen se carnalibus desideriis occidit, & ad illam mortificationem nos monet Apostolus dicens: *Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam & avaritiam, quæ est simulacrorum servitus.*

Per lignum Crucis signatur memoria passionis Christi; talis enim est in tantum virtuosa, quod sanat omnes infirmitates prædictas, scilicet languidos, cæcos, claudos, & aridos, & inveteratos. Sanat enim omnem desidiam, & hoc signatur, quod in passione Christi terra mota fuit, quia meditatio passionis Christi desidiosos movet ad sollicitudinem, & fervorem, quod signatum est. Dicitur quod Elephantibus ostenderunt sanguinem uvæ, & mori ad acuendos eos in prælium. Christus enim uva est in torculari crucis compressa; unde multum sanguinis emanavit: fuit & morum, quia in morte denigratus fuit. Hujus igitur uvæ sanguis debet nos acuerere, ut simus ferventes ad præliandum contra demones, & peccata. Secundo passio Christi cacos sanat, id est peccata facta per ignorantiam, quod signatum est in Longino, qui cum clare non videret, gutta sanguinis Christi in ejus oculos cecidit, & clare vidit statim: est enim sanguis Christi collirium, quod sanat omnem infirmitatem, & cæcitatem oculorum. *Collirio inunge oculos tuos ut videas.* Terrio sanat claudos, id est, peccata facta per infirmitatem humanam, sicut patet

in Petro, qui ex humano timore Christum in sua passione negavit: sed Christus ipsum respexit, & eum sanavit. Quarto sanat aridos, id est peccata, quæ fiunt per malitiam; sicut patet in latrone, qui erat a dextris ejus, qui multa mala commisit, & tamen Christus sibi pepercit, & regnum cæleste sibi dedit. Quinto sanat peccata, quæ fiunt per consuetudinem longam, in quibus homines putrescunt. Hoc signatum est in passione Christi, quia multa corpora sepulta, & jam putrida surrexerunt. Per motum aquæ, qui fiebat per Angelum, signatur motus animæ; quia ipsa anima ministerio Angelorum, quantum ad omnes suas potentias, scilicet memoriam, intelligentiam & voluntatem, debet in pœnitentia moveri. Memoria debet quidem moveri ad recogitandum, & dolendum de omnibus peccatis suis. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* De isto motu dicitur: *Ipsi videntes*, scilicet sua peccata, *sic admirati sunt* de Dei potentia, *conturbati sunt*, per magnam contritionem; *commoti sunt*, ad se curandum per satisfactionem veram; *tremor apprehendit eos*, propter pœnam æternam, cui se obligaverant. Intelligentia debet moveri sapienter, & discrete ad confitendum, & cognoscendum, & ad intelligendum circumstantias peccatorum. De isto motu potest intelligi quod dicitur in Psal. *Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius*, &c. Sicut enim ebrius, illud quod bibit cum delectatione, postea rejicit cum dolore; sic & pœnitens peccata, quæ fecit cum delectatione, debet vomere per confessionem, & ruborem. *Verba congregantis filii vocantis.* Peccata enim quæ peccator congregavit, male operando, debet vomere confitendo, & sicut ebrius nullum tenet secretum; sic nec peccator debet Sacerdoti aliquod celare peccatum. Voluntas debet moveri ad satisfaciendum. De isto motu potest intelligi illud. *Commoveatur a facie ejus universa terra.* Terra est caro nostra de terra formata a qua maxime satisfactio est assumenda, juxta illud, *Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem; ita tunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem*, &c. Et dicit universa: quia omnia quæ sunt in nostro corpore debent satisfacere, scilicet oculi lachrymando; aures verba Dei diligenter audiendo; os Deum laudando, & orando; manus eleemosynas largiendo, pedes ad Ecclesiam properando.

Quid per motum aquæ signatur.

Isai. 38.

Psal. 47.

Pœnitens ebrius assumitur.

Prov. 13.

Psal. 95.

Rom. 6.

EADEM FERIA SEXTA PRIMÆ HEBDOMADÆ.

SERMO II.

*De quatuor medicinis spiritualibus,
quæ a Deo peccatori
exhibentur.*

Joan. c. 5.

*Medicus pe-
ritus, quid er-
ga infirmum
agat.*

SUurge, tolle grabatum tuum, & am-
bula. Peritus medicus medicinas ad-
hibet, prout infirmo expedire videt.
Si enim videt infirmum malis humo-
ribus plenum, dat ei medicinam pur-
gativam; & si nimis videt eum debilitari,
dat ei aliquam medicinam confortativam; &
si videt in ipso aliqua infirmitatis accidentia
remanisse, dat ei medicinam meliorativam,
quæ ipsi infirmo quotidie sanitatem augeat,
donec ipsum pristinæ sanitati restituat, & ni-
hilominus postquam fuerit restitutus, dat ei
medicinam præservativam, quæ ipsum a casu,
& infirmitate futura præservet, ne ipsum re-
cidivare contingat. Istas quatuor medicinas
(spiritualiter loquendo) iste medicus spiri-
tualiter isti infirmo, per quem peccator intelli-
gitur, exhibuisse videtur.

Primo enim exhibuit medicinam purgati-
vam: ista est contritio, & confessio, quæ pec-
catorem ab omnibus humoribus corruptis,
id est, ab omnibus vitiis, & peccatis mun-
dat, & purgat. Istam medicinam exhibuit,
cum eum a peccato surgere præcepit, dicens.
Surge, id est, a peccato conterendo & con-
fitendo recede. Homini enim stanti non di-
citur surge, sed sedenti, & jacenti; sedens
tamen cito surgit, jacens vero difficilior.
Sancti autem viri stant, ideo necesse non ha-
bent surgere; debent tamen videre ne cadant.

1. Cor. 10.

Psal. 126.

Qui se existimat stare videat ne cadat. Pec-
catores autem de novo cadentes sedent, &
ideo de facili surgere possunt: tales Propheta
alloquitur dicens, *surgite postquam sederi-
tis, qui manducatis panem doloris*: quasi
dicat, postquam sedistis in peccato, ibidem
aliquantulum sedendo, surgite priusquam
jaceatis in ipso inveterascendo; nihilominus
manducetis panem doloris, magnam contri-
tionem habendo. Illi enim qui sunt in pec-
catis inveterati jacent, & ideo difficilior sur-
gunt; de quorum numero erat iste, qui tri-
ginta octo annis infirmus jacuit: Tales sunt,
qui a sua juventute usque in senectutem in
peccatorum fœcibus requiescunt, quorum
cor est pars diaboli, & plenum vino corru-
pto malorum desideriorum; nec aliquando,
vel raro efficitur vas Dei, ut recipiat vinum
gratiæ spiritualis. *Fertilis fuit Moab*, sci-
licet in malis operibus ab adolescentia sua,

Jerem. 43.

Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

*Et requievit in fœcibus suis, nec transfusus
est de vase in vas.*

Secundo, dedit ei medicinam confortati-
vam: ista est spes veniæ, quæ animam mul-
tum confortat. Istam exhibuit cum dicit:
Tolle grabatum tuum. Grabatum dicitur a
graba, quod est caput, & significat mentem, unde dicitur, *Grabatum*
quæ est animæ caput. Tunc igitur grabatum
tollimus, quando mentem nostram ad Deum per
veram spem veniæ erigimus; & ista spes ve-
niæ animam peccatoris multum confortat, &
firmat, cum sit anchora Dei. *Confugimus Heb. 6.*
ad tenendam propositam nobis spem, quam
sicut anchoram animæ tenens tutam & fir-
mam, multum confortat, cum sit galea Dei.
Induti lorica fidei, & galeam, scilicet spem Eph. 6.
salutis, *assumite.* Multum delectat, cum
sit nuntia misericordiæ Dei. *Qui timetis Eccl. 1.*
Dominum, sperate in illum, & in oblecta-
tionem veniet vobis misericordia.

Tertio dedit ei medicinam meliorativam,
ista est satisfactio. Istam exhibuit cum dixit,
Et ambula, scilicet satisfaciendo de virtute in
virtutem, de bono in melius procedendo.
Sunt autem tres species satisfactionis, scilicet *Satisfactionis*
orationes, jejunia, & eleemosynæ. Sunt igitur *species tres*
rur quidam qui ambulant, quidam qui subsi-
stunt, quidam qui retrocedunt. Illi qui am-
bulant sunt, qui de orationibus transeunt ad
jejunia, de jejunio ad eleemosynas. Illi
subsistunt, qui tantum stant in uno, scilicet
orando, vel in jejunando, vel in eleemosy-
nas largiendo. Illi autem retrocedunt qui
omnia ista dimittunt, & ad vomitum rever-
tuntur.

Quarto dedit ei medicinam præservati-
vam, quæ est conservare ab his, quæ sunt,
vel esse possunt occasio peccati. Istam medi-
cinam exhibuit cum ait: *Ecce sanus factus es,*
jam noli peccare, ne deterius tibi contingat.
Ubi Dominus monet, quod quilibet qui sa-
natur a peccato, caveat sibi a recidivo, cum
ait; *ecce sanus factus es, jam noli peccare.*
Deinde ponit recidivationis magnum pericu-
lum cum subdit: *Ne deterius tibi aliquid*
contingat. Ut homo vero a recidivo sibi
caveat necesse est, ut duo faciat; scilicet ut
carnem mortificet, & peccandi occasiones
vitet. Debet ergo corpus suum mortificare,
juxta illud: *Castigo corpus meum, & in ser-*
vitutem redigo, &c. *Mortificate membra*
vestra, quæ sunt super terram; non dicit
quæ sunt sub terra, vel in terra; sed *super*
terram. Membra quidem nostra sunt sub
terra in morte; & tunc non sunt apta ad mor-
tificandum, sed ad putrefactionem: in terra
sunt

*Quomodo
fiendum, ut
a recidivo
caveatur.*

1. Cor. 9.
Col. 3.

sunt in senectute, quando scilicet prostrata sunt ex debilitate. Unde & senes dicere consueverunt; ego sum in terra; & tunc non sunt membra apta ad mortificationem, sed ad vegetationem. Super terram vero sunt in iuventute; unde de talibus dicere consuetum est: Iste est super te; & tunc membra apta sunt ad mortificationem, ne vitia in eis regnent. *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentiis ejus.* Oportet etiam, quod ille qui non vult recidivare, occasiones peccati vitet, sicut sunt malæ societates: *Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit, amicus stultorum efficietur eis similis.* Sicut sunt malæ cogitationes. *Nunquid abscondere potest homo ignem in sinu suo, ne vestimenta illius ardeant?* sicut sunt malæ opportunitates; quia sicut dicitur: *Si ab imbecillitate virium vitetur peccare; si invenerit tempus malefaciendi, malefaciet:* sicut sunt impudici respectus, & lascivæ confabulationes cum mulieribus. *Speciem mulieris alienæ multi admirati reprobi facti sunt, &c.*

Rom. 6.

Prov. 13.

Prov. 6.

Eccl. 10.

Eccl. 9.

Deinde ponit Dominus, quam periculosa sit recidivatio in peccatum, cum ait: *Ne detur rursus aliquid tibi contingat,* & istud periculum attenditur. Primo ex parte Dei, quia recidivans graviter peccat propter suam ingratitude, & ideo a Deo gravius punitur. Secundo ex parte diaboli, quia recidivans fortius a diabolo custoditur. Sicut enim miles castrum, quod semel perdidit, si postea illud recuperat, fortius munit, & cautius custodit, sic diabolus peccatorem recidivantem fortius munit, quia septem spiritus nequiores se ibi ponit, ut patet Matth. 12. id est ad omnia septem peccata mortalia ipsum trahit. Tertio ex parte hominis, quia recidivans facilius postmodum in peccata labitur. Nam postquam toties recidivare se conspexit, jam ex quadam mala consuetudine peccare pro nihilo ducit. *Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit: sed sequitur eum ignominia, & opprobrium.*

Prov. 13.

SABBATO PRIMÆ HEBDOMADÆ.

SERMO I.

De gloria Sanctorum, quæ ab amœnitate loci, a Dei majestate, a consortii jucunditate, & a proprii subjecti glorificatione describitur.

Matth. 17.

Assumpsit Jesus Petrum & Jacobum, & Joannem, & duxit illos in montem excelsum seorsum & transfiguratus est ante eos. Ista transfiguratio signat gloriam beatorum: Nam cum Petrus modicum gustum divinæ dulcedinis prægustasset, tanta dulcedine est repletus, quod quodammodo factus est ebrius: unde dixit: *Faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moyse unum, & Eliæ unum, nesciens quid diceret.* Sicut dicitur. Nec petivit pro se, ut aliquod tabernaculum sibi fieret, quia beatum se putabat, si in talibus tabernaculis janitor fierimeretur. Si ergo modicus gustus tantam fecit dulcedinem; quantam faciet plenitudo, quando scilicet implebitur, sicut dicit Prophetæ. *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ.* Per illam igitur transfigurationem, sanctorum gloria significatur: quæ a quatuor describitur. Primo ab amœnitate loci. Secundo a majestate Dei. Tertio a

Luc. 9.

Psal. 35.

jucunditate consortii. Quarto a glorificatione proprii subjecti.

Amœnitas autem loci ostenditur in hoc, quod dicitur, quod ista transfiguratio est facta in monte; nam in monte herba viridis apta pascuis nasci consuevit. In monte igitur cælesti herba viridis nascitur, quæ ovibus Dei in pascuis datur; juxta illud: *Pascam eos in montibus Israel, &c. ibi requiescent in herbis virentibus.* Ista herba est Christus, juxta illud: *Germinet terra,* id est beata Virgo, *herbam virentem,* id est Christum Deum, & hominem; & dicitur Christus viridis, & non albus, vel niger; quia color albus, vel niger sunt colores extremi: Color autem viridis, est color medius inter album, & nigrum. Natura autem non delectatur circa extrema, sed circa media; & ideo oculus non delectatur naturaliter circa colores extremos, id est album, & nigrum, sed circa colores medios, id est viridem, juxta illud: *Gratiam, & speciem desiderabit oculus tuus, & super hoc virides sationes.* Natura igitur divina, & humana sunt quasi duo extrema; scilicet album, & nigrum. Natura enim divina habet excessibilem claritatem, & ideo oculus noster ad eam non potest perringere. *Solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem:* Natura vero humana habet de se quamdam obscuritatem. Oculus igitur humani intellectus in naturam divinam

Quare in monte transfiguratus est.

Ezech. 34.

Gen. 2.

Quare Christus viridis dicatur.

Eccl. 40.

Natura divina & humana, quasi duo extrema sunt.

1. Tim. 6.

divinam non poterat se elevare propter nimiam claritatem; nec in humana poterat invenire refectiones propter suam imperfectionem, & obscuritatem; ideo conjuncta est natura divina naturæ humanæ in unitate personæ in Christo; tanquam scilicet color albus, & niger: & sic ipse Christus totus viridis, id est amœnus, & delectabilis est factus: ideo Christus vocat se lignum viride dicens:

Luc. 13.

Si in viridi ligno hoc faciunt, in arido quid fiet? In monte igitur cælesti invenitur herba viridis, id est, Christus totus delectabilis, cujus visio est pascua ovium; quia pascuntur & intus in contemplatione deitatis, & extra in contemplatione humanitatis. *Ingre-*

Joan. 10.

dietur, & egredietur, & pascua inveniet. In hoc etiam monte cælesti inveniuntur rosæ martyrum, violæ Confessorum, & lilia Virginum.

Secundo describitur ista transfiguratio Christi a majestate Dei. In illa enim transfiguratione tota divina majestas, id est, tota Trinitas apparuit; scilicet pater in voce, filius in humanitate, & Spiritus sanctus in nube, sicut dicit Gloss. per quod datur intelligi, quod gloria sanctorum consistit in fruitione beatæ Trinitatis. Habet quidem homo tria tabernacula in anima; ubi non Moyse, nec Elias, sed tantum ipsa beata Trinitas habitat; scilicet memoriam, intelligentiam, & voluntatem: nam filius habitat in tabernaculo intelligentiæ implendo ipsam Dei plenissima cognitione, Spiritus sanctus habitat in tabernaculo voluntatis, implendo ipsam Dei suavissimo amore: pater habitat in tabernaculo memoriæ implendo ipsam cogniti, & dilecti perpetua retentione. De istis tribus tabernaculis, & mansionibus Trinitatis dicitur: *Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.*

Tabernacula tria habet homo in anima.

Joan. 14.

Quare plures fuerint in transfiguratione.

Tertio describitur hæc transfiguratio a jucunditate consortii; quia ibi fuerunt Moyse, Elias, Petrus, Jacobus, & Joannes: In cælesti enim gloria habebimus in socios omnes sanctos veteris, & novi testamenti. San-

cti autem veteris testamenti distinguuntur ad duos ordines, scilicet in patriarchas, qui intelliguntur per Moysem: & in prophetas, qui intelliguntur per Eliam. Sancti autem novi testamenti distinguuntur in tres ordines; scilicet in martyres, qui intelliguntur per Jacobum, qui interpretatur supplantator: in confessores qui fuerunt pleni sapientia Dei, qui intelliguntur per Petrum, qui interpretatur agnoscens: & virgines quæ intelliguntur per Joannem; quia virgo a Deo est delectus. Vel potest dici, quod Christus voluit habere testimonium sui adventus ab illis qui sunt in cælo id est a patre; quando dixit: *hic est filius meus dilectus.* Ab illis, qui sunt in mundo, id est a Petro, Jacobo, & Joanne; Ab aliis, qui sunt in terrestri paradiso, scilicet ab Elia; & ab illis, qui sunt in inferno, sive in limbo, id est a Moyse, ut non tantum in ore duorum vel trium testium stet omne verbum, sed in ore quatuor testium stet omne verbum.

Quarto describitur hæc transfiguratio a glorificatione subjecti, cum dicitur: *Resplenduit sicut sol facies ejus, vestimenta ejus facta sunt alba sicut nix.* In hoc signatur beatitudo, & gloria; quibus corpora sanctorum induentur maxime autem per hoc, quod facies ejus resplenduit sicut sol. Notantur quatuor dotes, quibus corpora sanctorum dotabuntur. Sol enim habet immensam claritatem & per hoc signatur dos claritatis. *Tunc justi fulgebunt sicut Sol in regno patris eorum.* Est enim radius solaris tantæ subtilitatis, quod vitrum penetrat: & per hoc ostenditur dos subtilitatis, per quam nullum corpus obsisteret; sicut pater, quando Christus post resurrectionem januis clausis intravit. Est etiam sol magnæ velocitatis; & per hoc notatur dos agilitatis; quia sicut ait Augustin. Ubique volat spiritus, illic erit protinus & corpus. Est etiam sol substantiæ incorruptibilis; & per hoc notatur dos impassibilitatis. *Seminatur in corruptione, surget in incorruptione.*

Matth. 17.

4. Dotes sanctorum.

Matth. 13.

1. Cor. 15.

EODEM SABBATO PRIMÆ HEBDOMADÆ QUADRAGESIMÆ.

SERMO II.

De Beata Virgine quomodo Christum genuit, dilexit, & in omnibus ei complacuit.

Matt. 17.

Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Christus habet in cælo patrem sine matre, & in terra habet matrem sine patre. Quamvis autem pater propositum verbum dixit; nihilominus tamen, & matri convenire potest, ut dicit: *Hic est filius meus dilectus*: prout igitur matri convenit, tria de filio dixit. Primo, quod ipsum tanquam vera mater filium genuit, cum dixit: *hic est filius meus*. Secundo quod ipsum singulari amore dilexit, cum ait: *Dilectus*. Tertio quod sibi semper in omnibus complacuit, cum subjunxit: *In quo mihi bene complacui*.

Maria fuit tota mater, & vera mater Christi.

Jer. 31.

Circa primum notandum, quod ipsa fuit Christi vera mater, & tota mater. Aliæ matres, & si sint veræ matres, non sunt totæ matres; quia pater in generatione filii, partem habet. Ipsa autem tota mater fuit, quia tota substantia corporis Christi de suis visceribus sumpta existit. Ideo dicitur: *Creavit Dominus novum super terram: femina circumdabit virum*. Quod tribus modis exponi potest.

Femina circumdabit virum tripliciter exponitur.

Primo sic solet homo circumdare, quod est suum proprium, non quod est alienum: cæteræ matres puerum in utero non circumdederunt; quia caro pueri non fuit tota propria ipsarum, sed est ibi de alieno, scilicet de semine paterno: sola autem virgo Maria in utero circumdedit filium suum; quia in ejus utero nihil de alieno fuit, sed totum virginis existit. Secundo potest aliter sic exponi: nam sicut dicit Augustin. cæteræ figuræ diversis lineis clauduntur, sola autem linea, seu figura circularis, una tantum linea clauditur: caro autem cæterorum puerorum ex diversis lineis perficitur; quia ex semine amborum parentum generatur: generatio autem Christi dicitur circumdatio; quia facta est tantum de una linea, id est, de carne virginica. Tertio exponitur sic: Illud est circumdatum, quod ex omni parte est clausum: nam si in aliqua parte apertum fuerit circumdatio non erit. Beata igitur virgo Christum circumdedit: quia ante partum, & in partu, & post partum clausa permanfit.

Quomodo Deum diligere tenemur.

Secundo Beata Virgo singulari amore Christum dilexit. Secundum enim Bernard.

debemus diligere Deum dulciter, ne caro nos alliciat; fortiter, ne adversitas mundi nos frangat: & sapienter, ne diaboli astutia nos decipiat. Istis tribus modis Beata Virgo Christum dilexit. Primo dulciter eum dilexit; quia præ nimia dulcedine tota liquefacta fuit. Sicut enim aurum liquefcit ad ardorem ignis, sic ejus anima tota liquefacta fuit ad ardorem divini amoris. *Anima mea liquefacta est*. Tam dulciter dilexit, quod amor ejus in ea extasim faciebat. Fecerat quidem amor extasim in filio, quando in cruce existens sua vulnera oblivioni tradebat, & matris memor erat: sic & extasim fecerat in matre, quæ in medio interfectorum manebat, nec ipsos expavescebat. Secundo dilexit eum fortiter: nam tempore passionis Christi quidam fuerunt fortes in amore, sed debiles in associatione, & fide, sicut Apostoli, qui ipsum vivum dilexerunt; sed tamen ab ipso recesserunt, & fidem perdiderunt. Alii fuerunt fortes in associatione, & in amore, sed tamen debiles in fide; sicut devotæ mulieres, quæ Christum mortuum dilexerunt, & ab ejus cruce non recesserunt: sed tamen fidem perdiderunt.

Quomodo Maria Christum dilexit.

Cant. 5.

Beata autem Virgo fuit fortis in amore, quia filium semper dilexit; immo facilius fuisset ei mori, quam ab ejus dilectione separari. *Fortis est ut mors dilectio*: fortior in associatione, quia juxta crucem immobilis stetit. *Stabant juxta crucem Jesu mater ejus, &c.* Fuit fortissima in fide: quia fides in ipsa sola remansit, nec tempore passionis extinguere potuit: ideo bene dicitur de ea: *Non extinguetur in nocte*, id est tribulatione passionis, *Lucerna ejus*; id est fides ejus, quæ totum mundum illuminat.

Cant. 3.

Joan. 19.

Prov. 31.

Tertio dilexit eum sapienter, quod patet per tria signa. Primum est quantumcumque filius suus esset puer delicatus, tamen in his, quæ Dei erant, sibi parcere nolebat, sed ad festivitates eum ducebat. Secundum est, quod quantumcumque eum diligeret; tamen nunquam sibi dissuadere voluit, quin crucem ascenderet, & mortem pro humano genere sustineret. Tertium est, quod quamvis sciret filium suum in Cruce positum, gravissimos dolores pati; tamen nunquam sibi suavit, ut de Cruce descenderet, & a doloribus sibi parceret: ex quo instruuntur parentes, quod filios suos a pueritia bonis studiis debent assuefacere: nec a bonis propositis, & operibus pœnitentiæ eos retrahere, nec ut pœnitentiam assumptam deserant, debent eis persuadere.

Maria sapienter Christum dilexit per tria.

Ter-

Tertio.

Christus curam semper de matre habuit.

Luc. 2.

Tertio Christus matri semper complacuit. Ille filius matri complacet, qui de matre curam sollicitam habet. Christus curam de matre habuit in sua infantia, quia sigilla pudoris sibi illibata servavit. In sua pueritia, quia in omnibus sibi subditus fuit. *Descendit, & venit Nazareth, & erat subditus illis.* In sua juventute; quia invitatus ad nuptias, ad

preces matris aquam in vinum mutavit. In sua passione; quia de Cruce ipsam Joanni commendavit. Post suam resurrectionem; quia sicut dicit Sedulius: Christus resurgens, primo Mariæ apparuit. Post suam ascensionem; quia ad ejus mortem venit, in anima, & corpore ipsam assumpsit; & ad suæ majestatis dexteram collocavit.

DOMINICA SECUNDA IN QUADRAGESIMA.

SERMO I.

De Chananæa, 1. quomodo captat benevolentiam, 2. miseriam insinuat, & misericordiam implorat, 3. de duritiis quas ei Christus ostendit, & 4. de comitibus quos secum duxit, ut exaudiri mereretur.

Matth. 15.

Egressus JESUS secessit in partes Tyri, & Sydonis: & ecce mulier Chananæa a finibus illis egressa clamavit dicens ei: *Miserere mei Domine fili David.* Ista mulier volens filiae suæ sanitatem impetrare, sapienter sciuit allegare. Primo enim apud Christum captabat benevolentiam in eo, quod vocabat eum Dominum, & filium David. Et in hoc confitetur eum esse verum Deum, in quantum vocat eum Dominum: Et verum hominem; in quantum dicit ipsum esse filium David. Secundo insinuat suam tribulationem, & miseriam cum dicit: *Filia mea male a daemonio vexatur.* Tertio implorat ejus misericordiam cum dicit: *Miserere mei.*

Duritiis 4. Christus Chananæa ostendit.

Christus autem quatuor magnas duritias ostendit sibi, non ut eam confunderet, sed ut ejus fidem & constantiam probaret. Prima duritia fuit in hoc, quod nihil sibi respondere voluit, tanquam si esset excommunicata, vel Christi responsione indigna. Unde dicitur, *quod non respondit ei verbum.* Secunda duritia fuit in hoc quod dixit, ipsam non esse de ovibus Israel. Unde dixit: *Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel.* Oves autem Israel erant oves Dei. In hoc ergo quod dixit eam non esse de ovibus Israel, insinuavit ipsam non esse de ovibus Dei; & per consequens relinquebatur, quod esset de ovibus diaboli. Tertia duritia fuit in hoc, quod ipsam canem appellavit: Non solum enim ipsam dixit non esse Dei ovem, sed etiam esse canem. Quarta duritia fuit in hoc quod dixit eam non esse dignam

vesci pane cum dixit: *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.* Ecce quot, & quam magnas duritias Christus sibi ostendit, ut ejus constantiam probaret. Non est aliqua mulier ita patiens, nec ita sancta, quæ si alicui quantumcumque magno viro loqueretur, & ipse sibi tanquam excommunicatæ loqui noller, & insuper illam ovem diaboli diceret, & canem appellaret, & indignam eam pane esse assereret, quæ non recederet turbata, & scandalizata. Ipsa autem in omnibus constans, & patiens semper fuit. Nam quantum ad primam duritiam se habuit prudenter. Quamvis enim a principio ire noluerit ad Petrum, nec ad Jacobum, nec ad Joannem, nec ad aliquem alium discipulum, sed ad ipsum Christum: Tamen videns Quod Christus sibi respondere nolebat, providit sibi, & ad discipulos ivit, rogans eos, ut pro ipsa intercedere dignarentur. *Tunc accedentes discipuli rogabant eum dicentes: Dimitte eam, id est, fac quod ipsa petit, & sic recedet, quia clamat post nos.* In hoc enim eam tenes, quia quod petit non complēs. Quantum ad secundam duritiam habuit se magnanimiter; nam dum discipuli pro ea rogarent, & ipse diceret eam non esse de ovibus Dei, & consequenter de ovibus diaboli, illa hoc audiens sumpta fiducia protinus ad eum appropinquavit, & adoravit eum dicens: *Domine adjuva me.* Ac si dicat; usque modo fui ovis diaboli, modo vellem esse de ovibus Dei. Et in signum hujus adoro vos, sicut ovis pastorem suum; idcirco, *Domine adjuva me,* sicut pastor adjuvat ovem suam debilem, & infirmam. Quantum ad tertiam duritiam se habuit humiliter; quia quando Christus canem eam vocavit, ipsa hoc non negavit, sed canem se esse confessa fuit, dicens: *Etiam Domine.* Ac si dicat: Domine me vocas canem, canis tuus volo esse. Domini autem canum non expellunt eos; & si eos expellunt per unam portam, per aliam revertuntur. Si ego sum canis, non debes me expellere a te; & si expuleris me, ad te protinus redibo. Quantum ad quartam duritiam se habuit sapienter, quando ei dixit quod

Quomodo ad duritias singulas se habuerit Chananæa.

quod non erat digna comedere panem filiorum. Illa respondit sapienter; Domine non peto panem, sed micam; quia illud quod peto est tibi parva mica, & maxime si ego sum canis, sicut me vocasti. Et consuetudo est quod Domini dant canibus, & catellis suis saltem micas: ergo da istam micam quam peto, id est filiae meae curationem. Et respondit ei Iesus: *o Mulier magna est fides tua.* Jam non voco te canem, sed mulierem fidelem, quia tanta est fides tua, quod me superavit, & vicit: Et ideo fiat tibi sicut vis. *Et sanata est filia ejus ex illa hora.*

Optimam societatem secum Chanaan duxit.

Isai. 42.

Patientia in tribus injuriis comprobatur.

Notandum est autem, quod quando quis ad aliquam sublimem personam gratiam aliquam petiturus accedit, illos secum in societatem ducit, quos illius personae amicos esse credit. Ista igitur mulier ad Christum volens accedere, & sanitatem pro filia impetrare, illas virtutes secum assumpsit, quas Christo magis gratas esse cognovit, scilicet patientiam, fidem, humilitatem, & perseverantem orationem. Patientia enim fuit soror Christi; Fides autem filia Christi: Humilitas est mater Christi: Et oratio nuntius fidelis ad Christum. Primo igitur assumpsit patientiam; quae fuit soror Christi, quia ipsum nunquam deseruit, nec in vita, nec in morte, sed tanquam soror individua semper eum associavit, *Tacui semper, filii, patiens fui, &c.* Ista autem patientia in tribus injuriis comprobatur, scilicet verborum, rerum, & personae. In his tribus patientia istius mulieris probata fuit. Primo namque sustinuit injuriam in verbo, quando Christus ipsam canem appellavit. Non est aliqua mulier ita patiens, quod si canis diceretur ab aliquo, saltem responderet, non est verum, quod sim canis, sed bona domina de terra mea. Ista autem non tantum patienter portavit, quod Christus eam canem vocavit, sed etiam seipsam canem appellavit. Sciebat enim, quod Christus dicebat hoc non causa injuriandi, sed causa probandi. Secundo sustinuit injuriam in rebus, quia omnibus bonis expoliata fuit a Judaeis, unde dicit Hilarius, quod Chanaanæ terras in quibus Judæi sunt, prius coluerunt: qui ultimo bello consumpti; vel in loca vicina dispersi, vel in servitutem subiecti, nomen suum circumferunt. Ex illis ergo ista Chanaanæa fuit, quae Judæis admixta creditur cognovisse ex lege, Christum ex semine David nasciturum esse. Illam injuriam, scilicet bonorum suorum ablationem libenter portabat. Tertio sustinuit injuriam personalem, scilicet filiae suae oppressionem, quia a diabolo graviter opprimebatur; quam oppressionem propriam reputabat: Unde non dicebat; Domine miserere filiae meae, sed *miserere mei Domine.* Istam autem talem injuriam non libenter sicut primam, nec patienter sicut secundam, sed graviter ferebat. Si Christus canem eam vocavit, de hoc habuit magnam lætitiā. Si homo bona sua

rapuit, & in servitutem ipsam redegit, de hoc habuit patientiam: Sed quod diabolus in domo sua habitaret, de hoc patientiam habere non poterat; & ideo ad Christum clamabat: *Miserere mei, &c.* Hoc est contra multos, qui in adversitatibus a Deo datis murmurant, & in persecutionibus hominum blasphemant: Sed si in domo animae suae diabolus habitat, de hoc non curant, nec ad Deum clamant.

Secundo assumpsit fidem, quae est filia Christi, quia ab ipso in cordibus nostris generatur: *Christum Habitare per fidem in cordibus nostris.* Eph. 3. Illam autem fidem istam mulier habuit: unde dixit ei Christus: *o mulier magna est fides tua.* Tunc autem fides est magna, quando est operibus conjuncta, *Fides magna quando est.* charitati admixta, perseverans, & firma. Fides enim, quae est sine operibus, habet otiositatem; & talis est fides malorum Christianorum. *Fides sine operibus mortua est.* Jacob. 2. Si vero non est charitati adjuncta, habet inutilitatem. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* 1. Cor. 13. cap. v. 2. Et ista est fides daemonum, qui sunt extra statum merendi, nec ulterius charitatem habere possunt. De quorum fide dicitur: *Tu credis, quia unus est Deus, & bene facis; & daemones credunt & contremiscunt.* Jac. 2.

Si autem fides non est perseverans, & firma, habet pusillanimitatem: Et ista est fides debiliū; de qua dicit; *Modica fidei quare dubitasti? Ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt;* Matth. 14. Luc. 8. His tribus modis fides istius mulieris fuit magna. Fuit enim operibus conjuncta, quia vacabat operibus misericordiae, tam corporalibus in quantum filiae infirmæ serviebat, quam spiritualibus in quantum pro ipsa orabat. Fuit charitati admixta; vera enim charitas aliena incommoda reputat sua: unde ista mulier vexationem filiae suae suam propriam reputabat. Fuit etiam perseverans, & firma, quia saepe repulsa fuit, & tamen perseveravit.

Tertio assumpsit humilitatem, quae fuit mater Christi. Dicit enim Bernard. quod beata Virgo, etsi virginitate placuit, tamen ex humilitate concepit; quantumcumque enim fuisset virgo, si humilis non fuisset, Deum non concepisset: & quia per humilitatem concepit, ideo humilitas quodammodo mater fuit Christi; istam autem humilitatem ista mulier secum habuit; & ideo exaudiri meruit juxta illud: *Respexit in orationem humilium.* Psal. 101. Humilitatem autem suam ista mulier ostendit exemplo; verbo, & facto. Exemplo, quia Christum adoravit: Verbo, quia se catulam asseruit: Facto, quia inter Judæos in servitute humiliter conversabatur; quod fuit magnae virtutis, cum Judæi essent superbi: inter superbos enim scire humiliter conversari, mag-

Maria ex humilitate Christum concepit.

magna virtus est. Duo enim humiles, & mansueti possunt ad invicem conversari. Unus humilis, & unus superbus possunt adinvicem pacificari. Duo autem superbi, nunquam adinvicem pacificari possunt, nec convenire. Videmus enim quod duo corpora plana possunt adinvicem applicari. Unum autem corpus sphæricum, & unum corpus concavum, recipit intra suam concavitatem illius tumorem. Duo autem corpora sphærica, & tumida applicari non possunt, nisi in puncto. Eodem modo duo homines humiles, & mansueti possunt ad invicem pacificari, & lætari. *Audiant mansueti, & lætentur.* Christus erat humilis, & discipuli ejus erant humiles: & ista mulier erat humi-

lis, adeo ad invicem bene conveniebant. Nam ipsa orabat: discipuli pro ea intercedebant, & Christus ejus preces exaudiebat. Unus autem humilis, & unus superbus, possunt ad invicem pacificari: quia humilis intra suam humilitatem recipit, & supportat illius tumiditatem. *Cum bis qui oderunt pacem, Psal. 119. eram pacificus.* Eodem modo ista mulier erat humilis, & Judæi superbi, qui ipsam subjugaverant in servitutem: & tamen cum illis humiliter serviebat, & sciebat vivere, & eorum superbiam humiliter supportare. Duo autem superbi ad invicem pacificari non possunt, nisi in puncto. Pungere quidem se possunt, pacificari non possunt. *Inter superbos semper jurgia sunt. Prov. 13.*

Psal. 33.

DE EADEM DOMINICA II. QUADRAG.

SERMO II.

In quo 1. ostenditur Christi magna misericordia, 2. Chananæ instans petitio: 3. ejus filie vexatio: 4. discipulorum magna compassio.

Matth. 15.

Ecce mulier Chananæ a finibus illis egressa clamabat, dicens ei: *miserere mei Domine fili David.* Si aliquibus viris in exemplum proponerentur, qui præcesserunt: forsitan se excusarent, & dicerent, non possumus sanctos imitari, qui tot donis Spiritus sancti præventi fuerunt. Rursus si proponerentur fœminis in exemplum aliqui viri fortiter Deo fervientes, se excusarent, & dicerent: nos cum simus fragiles, viros non possumus imitari. Ablata est enim excusatio in ista muliere Chananæ, tam viris, quam fœminis. Si ergo non potes tu vir imitari sanctos; vel tu fœmina non potes imitari viros; saltem uterque imitemini hanc mulierem, quæ tantæ fidei, & orationis existit apud Deum. In præsentī Evangelio de quatuor personis fit mentio, scilicet de Christo; de muliere Chananæ; de Filia a dæmonio male vexata; & de discipulis pro ea orantibus. In Christo autem commendatur magna miseratio; in muliere instans postulatio; in filia a dæmonio mala vexatio; in discipulis magna compassio. Commendatur igitur in Christo magna miseratio; ideo mulier quamvis sciret Christum habere omnipotentiam, per quam filiam suam sanare posset; habere sapientiam, per quam sanare sciret, non petit potentiam, non sapientiam; sed tantum misericordiam ejus, *Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.*

*Primo,
Misericordiam tantum
petit Chananæ,*

dicens: *Miserere mei Domine fili David.* Licet enim Deus ante incarnationem multum esset misericors, tamen postquam assumpsit carnem de David, & factus est homo; tunc factus est magis misericors. Licet Deus prius videretur humano generi durus: tamen in ipsa sui incarnatione, oleo Spiritus sancti sic fuit unctus, quod factus est postmodum mitis, & mansuetus. Sicut enim accidit in corio duro, & rigido, quod quando inungitur, flexibile, & molle efficitur. *Spiritus Domini super me; eo quod unxit me, ad annuntiandum mansuetis misit me. Isai. 61.*

Olim erant quatuor dura, & inflexibilia, *Quatuor dura olim fuerant.* scilicet cælum, quod nullum hominem voluit recipere: Angelus qui nullius animam volebat ad cælum portare: Deus qui humanum genus sibi nolebat reconciliare: & Mors, quæ bonos, & malos ad infernum festinabat deducere. Sed in Christi incarnatione in tanta abundantia effusa est unctio Spiritus sancti, quod ista quatuor dura, facta sunt flexibilia; siquidem cælum est unctum, & sic factum est flexibile, quod omnes pœnitentes suscipit. Angelus etiam unctus est; & sic factus est mansuetus, ut animas omnium sanctorum virorum, ac sanctarum mulierum deducat. Deus autem pater est unctus, & factus est in tantum ad misericordiam flexibilis quod peccatorem pœnitentem ad misericordiam recipit. Mors est uncta, & facta est mansueta; ira quod modo a sanctis desideratur, & nulli sancto viro de cætero dominatur. Et dicunt illud Phil. 10. *Cupio dissolvi, & esse cum Christo.* Sciens ergo ista mulier Christum in incarnatione fuisse unctum, & factum esse mansuetum; ideo ad memoriam hoc reduxit, dicens: *Miserere mei Domine fili David.*

(F)

Secundo

Secundo.

Secundo ponitur persona mulieris Chananæ, in qua fuit instans petitio: petiit enim utiliter, humiliter, ferventer, & sapienter. Utiliter quidem petiit, petendo scilicet illud, quod erat sibi utile, & Deo acceptum; non enim petiit divitias, licet omnibus bonis esset a Judæis expoliata; non etiam petiit vindictam, licet de terra sua esset expulsa; non petiit libertatem, licet cum cæteris Chananæis in servitutem esset a Judæis subjugata: sed petiit dæmonis expulsionem, a quo filia sua tenebatur obsessa. Sed multæ sunt matres, quæ plus curant filiis suis congregare divitias, quam dæmonis expulsionem. Tales multum flebunt; quando filios suos ad infernale patibulum duci videbunt, & dici poterit eis: *Filia Jerusalem nolite flere super me, sed super vos ipsas flete & super filios vestros.* Flebunt quidem super Christum, ut inducant eum ad compassionem. Flebunt super ipsas, quia non adhibuerunt circa filios suos debitam correctionem. Flebunt super filios, quos videbunt traditos ad æternam damnationem. Sed primas lachrymas Dominus removeret, ne scilicet super eum plorent; quia non possent eum ad misericordiam inclinare: alias duas concedit eis; quod scilicet plorent super se, & super filios suos: ac si dicat Dominus: *Nolite flere super me, quia nunquam me ad misericordiam inclinabitis: sed flete super vos, quia filios vestros non correxistis: & super filios vestros, quos in perpetuo tormento videtis.*

Luc. 23.
C. 28.Psal. 101.
Humilitas
orationi con-
iuncta tria
bona facit.

Eccl. 35.

Secundo petiit humiliter, & in tantum humiliavit se, quod canem, sive catulam se appellavit. *Respexit in orationem humilium.* Humilitas enim orationi conjuncta, tria bona facit. Unum est, quia ipsam in cælum deducit. Secundum est, quia usque ad Deum appropinquare facit; immo non consolatur, donec Deo appropinquat. Tertium est, quia nisi Deus concedat illud, quod petiit, non recedit. Ista tria tanguntur. *Oratio humiliantis se, nubes penetrat, ecce primum: & donec appropinquat non consolatur, ecce secundum: & non discedit donec respiciat altissimus, ecce tertium.*

Psal. 118.
145.In corde sunt
duo.

1. Cor. 14.

Orantium
varii modi.
Osee. 10.

Matth. 15.

Tertio petiit, ferventer, quod notatur in clamore; non enim clamabat tantum ore; sed maxime corde, juxta illud: *Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine.* Et bene dixit *in toto corde meo.* Cum enim in corde sint duo, scilicet intellectus, & affectus; illi clamant in toto corde, qui in oratione sua attentionem suam habent, & devotionem, juxta illud: *Orabo spiritu, orabo & mente.* Alii clamant cum medio corde, qui scilicet habent attentionem, & nullam sentiunt devotionem. *Divisum est cor eorum.* Alii clamant cum nullo corde, qui scilicet nullam habent attentionem, nec devotionem. *Populus autem hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.*

Quarto petiit sapienter, quia sapienter scivit allegare dicens: *Nam & catelli edunt de micis, &c.* Unde Christus respondit ei, ut dicitur Marci 7. *Vade, exiit dæmonium a filia tua.* Allegavit & superius Christi misericordiam, cum dixit, *Miserere mei Domine fili David.* Et suam miseriam cum dixit; *Filia mea, &c.* Ista duo multum inclinant Deum ad nos, sicut dicit Propheta. Primo enim inclinat ipsum ad miserendum sua paterna misericordia, ideo dicit: *Quomodo miseretur Pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se.* Secundo inclinatur eum nostra miseria, ideo subdit: *quoniam ipse cognovit figmentum nostrum.* Ubi ponit miseriam, quam habet homo ex parte principii: quia est sicut figmentum de terra formatum, ideo dicit: *quoniam ipse cognovit figmentum nostrum.* Deinde ponit miseriam, quam habet ex parte finis; ubi futurus est pulvis, & cinis; ideo subdit: *Recordatus est quod pulvis sumus.* Tertio ponit miseriam, quam habet ex parte medii, id est vitæ, quia ad instar herbæ, vel floris, homo in vita modo florescit in juventute, modo arefcit in senectute, modo marcescit, & putrescit in morte, ideo subjungit: *Homo sicut fenum dies, &c.*

Duo ad misere-
rendum De-
um inclinant.

Psal. 101.

Tertio fit mentio de filia male a dæmonio vexata. Per hoc signatur peccator, qui aliquando a dæmonio vexatur male, aliquando pejor, aliquando pessime. Male vexatur dum est inter prospera, & adversa; nam in-
Tertio.
Peccator fi-
gnatur per
filiam Cha-
nanæ vexa-
tam.

ter prospera habet homo intemperantiam, inter adversa habet impatientiam. Dicit enim Augustinus, quod homo aliquando est bonus inter bona, aliquando malus inter mala: aliquando malus inter bona. Est enim aliquando bonus inter bona, sicut quando aliquis sanctus vir inter honores, & divitias constitutus, non dimittit suam bonitatem: deinde inter prospera servat temperantiam, & humilitatem: talis fuit Abraham, Job, David, & alii sancti Patres, qui de divitiis pauperes sustentabant, & inter honores se non exaltabant. Unde dicebat unus eorum: *Domine non est exaltatum cor meum.* Aliquando est bonus inter mala; sicut quando aliquis servus Dei inter mala adversa patitur, sed inter hæc non frangitur: sed sicut aurum in igne recipit majorem claritatem: sic servi Dei inter adversa majorem acquirunt sanctitatem. Augustinus. Quod fornax auro, lima ferro, flagellum grano, hoc facit tribulatio viro justo. In igne probatur aurum, & argentum, homines vero receptibiles, in camino humiliationis. Aliquando homo est malus inter mala, sicut quando aliquis peccator aliqua patitur adversa, & tamen non emendatur; sed pejor efficitur: *frustra conflavit conflator; malitiæ enim eorum non sunt consumptæ; argentum reprobum vocate eos, quia Deus projecit illos.* Aliquando vero homo est malus

August.

Psal. 130.

August.

Jere. 6.

lus inter bona, sicut quando homo malus multa beneficia a Deo recipit, & non cognoscit, sed potius intumescit: *Prodiit, quasi ex adipe iniquitas eorum.*

Psal. 71.

Tria homini non dant quietem.

1. Tim. 3.

August.

Isti igitur qui vel habent impatientiam in adversis, vel elationem in prosperis, male a Dæmonio vexantur. Pejus autem vexatur peccator inter peccata. Nam sicut colligitur ex dictis Salomonis, tria sunt, quæ homini non dant quietem in domo sua; scilicet fumus, stillicidium, & uxor mala. Per fumum intelligitur superbia, quæ ascendit, sed cito evanescit; & sicut fumus oculos excæcat, sic superbia mentem obscurat. Per stillicidium intelligitur avaritia, quæ in corde hominis multas anxietates, & sollicitudines stillat. *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli.* Per malam uxorem intelligitur mala carnis concupiscentia, quæ homines stimulat, & inquietat. Male igitur peccator vexatur, qui in peccato superbiæ, vel avaritiæ, vel luxuriæ est: pessime autem vexatur peccator in consuetudine longa; tunc enim a diabolo tenetur, & per diversa vitia vexatur Augustin. in libro confess. Suspirabam ad te ligatus non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate: velle meum tenebat inimicus, & inde catenam mihi fecerat, & constrinxerat me. Quippe ex voluntate perversa perfecta est libido. Et dum servitur libidini, facta est consuetudo, & cum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Quibus quasi annulis sibimet an-

nexis, unam catenam appellavit; tenebat me obstrictum dura servitus.

Quarto fit mentio de discipulis, in quibus fuit magna compassio; ideo rogabant pro ea dicentes; *Dimitte eam, quia clamat post nos.* Ex quo docemur, quod quando aliquid a Deo petere volumus, & nos indignos esse reputamus, ad sanctos viros accedere debemus.

Ut autem illorum orationes petenti profint quatuor in se debent habere, prout ostendit Dionysius in Ecclesiastica Hierarchia. Primum est, ut illud, quod petit desideranter concupiscat. *Desiderium pauperum exaudivit Dominus.* August. Servat tibi Dominus, quod non cito vult dare, ut tu discas desiderare. Secundum est, ut sit in statu gratiæ, quia aliter Deus non exaudiret, si in peccato mortali esset. *Si steterint Moyses, & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum.* Tertium est, ut se insufficientem recognoscat, & istum ad quem accedit sufficientem esse credat. Unde amicis Job, qui non erant digni exaudiri, præcepit Dominus. *Job servus meus orabit pro vobis, faciem ejus suscipiam.* Quartum est, ut iusta petat; Chrysost. Illa pete a Deo, quæ & tibi expediant; & illum deceat dare. Si autem semper petas terrena, aut difficile impetras, aut forte non impetras: quomodo enim illa tibi libenter præstabit non habenti, quæ si haberes admonet te, ut contemnas?

Oratio quatuor in se habere debet ut profit. Dionys. Psal. 10. August.

Jere. 15.

Job. 41.

Chrysost.

FERIA SECUNDA SECUNDÆ HEBDOMADÆ.

SERMO I.

In quo I. declaratur quædam pertinere ad Christum, ut filius Dei est, quædam, ut filius hominis est, & 3. quædam ad Judeos, qui peccatores signant.

Joan. 8.

Ego vado, & quæretis me, & in peccato vestro moriemini. In isto Evangelio Dominus ponit quædam verba, quæ pertinent ad ipsum in quantum est filius Dei; quædam quæ pertinent ad ipsum in quantum est filius hominis; & quædam quæ pertinent ad Judeos, per quos peccatores intelliguntur.

Christus tria habet.

In quantum ergo Christus est filius Dei, tria se habere dicit; scilicet cælestem originem, essentiam invariabilem, & æternitatem Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

stabilem. Primo igitur habet cælestem originem, quod ostendit cum dicit: *Ego de supernis sum.* Habet quidem Christus quoddam supremum, scilicet deitatem; quoddam infimum, scilicet humanitatem quantum ad carnem, & quoddam medium, scilicet animam rationabilem. Homo enim erat famelicus, captivus, & a Dei visione exclusus: quia igitur homo erat famelicus, ideo Christus dedit sibi suum infimum, scilicet suam carnem, in refectioe. *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.* Quia vero erat captivus, dedit ei suum medium, id est animam, in redemptionem. *Animam meam pono pro ovibus meis.* Quia autem erat a Dei visione exclusus; dedit ei suum supremum, id est, divinitatem, in fruitionem: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum.* Secundo, habet Christus essentiam invariabilem, ideo subditur; *si enim non credideritis, quia ego sum.* Non dicit, quia ego fui, vel ero, sed ego sum; (F 2)

Primo, Cælestem originem.

Joan. 6.

Joan. 10.

Joan. 17.

Secundo, Dei essentia invariabilis.

- Exod. 3.
Jac. 1. fum; ut ostendar suam invariabilem essenti-
am. *Ego sum, qui sum. Apud quem non
est transmutatio, nec vicissitudinis obum-
bratio.* Omnis enim creatura mutabilis est
ex parte principii, quia de nihilo facta est,
& ex parte medii, quia multiplici vanitati sub-
jecta est: & ex parte finis, quia in terram
omnia rediguntur. *Cuncta subjacent vani-
tati*, quoad medium. *De terra facta sunt
omnia*, quoad principium, & *in terram
pariter revertuntur*, quoad finem ultimum.
In Deo autem nulla est mutatio, sed ipse ma-
nens immobilis, omnia movet. Boetius.
Stabilis ipse manens, dat cuncta moveri.
- Eccl. 3. Tertio habet æternitatem stabilem, ideo
dicit; *Ego principium, qui & loquar vobis.*
In hoc autem quod vocat se principium osten-
dit, quod habet cum patre coæternitatem,
& æqualitatem. Æternitatem autem osten-
dit August. duplici exemplo. Primo exem-
plo ignis, dicens: Da mihi ignem sine splen-
dore, & credam patrem sine filio esse. Se-
cundo exemplo imaginis, & virgulti, dicens:
ponamus aliquid natum super aquam, ut
virgultum, aut herbam; nonne cum imagine
sua nascuntur? Æqualitatem autem ejus cum
patre ostendit Gregor. duplici ratione, di-
cens: Quid mirum si æqualis est patri, qui
prior est matre; Christum quoque Dei virtu-
tem, & Dei sapientiam esse Apostolo atte-
stante dicimus: quis autem homo æquanimi-
ter ferret, si quis ei diceret: Magnus qui-
dem es, sapientia tua minor est te.
- Tertio. *Æternitatem
stabilem.*
Joan. 4. Gregor. *Æqualitas
divina dupli-
citer osten-
ditur.*
- August. Exemplum.
- Tria de Chri-
sto dicuntur
ut filius ho-
minis.
Joan. 8. Secundo in quantum fuit filius hominis,
tria de eo dicuntur, scilicet quod fuit valde
securus, valde sanctus, & ad patiendum
valde spontaneus. Primo quidem fuit valde
securus, quod notatur cum dicitur: *Qui me
misit mecum est, & non reliquit me solum.*
Homo enim in nullo statu est securus; nec
in vita, nec in morte, nec post mortem.
Nam in vita potest cadere. *Qui stat videat
ne cadat.* In morte diabolus nititur ipsum
decipere; dictum fuit serpenti: *Tu insidia-
beris calcaneo illius.* Post mortem diabolus
conatur laqueos apponere. *In via hac, qua
ambulabam, absconderunt superbi laqueum
mibi.* Christus autem fuit valde securus,
quia pater eum nunquam reliquit; sed sem-
per secum fuit in vita, & morte, & post
mortem. Nam secum fuit in vita, omnia
opera faciendo. *Pater autem in me manens,
ipse facit opera.* Item, *si non facio opera
Patris mei, nolite mibi credere, si autem
facio, & si non vultis mibi credere, operi-
bus credite, ut cognoscatis, & credatis,
quia ego in Patre, & Pater in me est.* Fuit
secum in morte, daemones & omnes hostes
debellando. *Dominus mecum est tanquam
bellator fortis: idcirco, qui persequuntur
me cadent, & infirmi erunt.* Fuit secum
post mortem ipsum resuscitando. *Non de-
relinques animam meam in inferno, nec da-
bis sanctum tuum videre corruptionem.* Se-
cundo, Christus fuit valde sanctus, cum vo-
luntatem Dei semper fecit; quod notatur
cum dicitur: *Quia quæ placita sunt ei, fa-
cio semper.* Nemo enim est, qui & si ali-
quando beneplacita Dei faciat, qui semper
faciat: Nemo est, qui aliquando non omit-
tat aliqua, vel qui aliquando aliqua negli-
genter non faciat, vel qui aliquando venialia
non committat; Christus nihil unquam omi-
sit. *Quid est quod debui facere vineæ meæ,
& non feci?* Nihil unquam negligenter,
sed sollicitè fecit. *Exultavit ut gygas ad
currendam viam.* Nullum etiam peccatum
commisit. *Qui peccatum non fecit, nec in-
ventus est dolus in ore ejus.* Tertio Christus
fuit voluntarie passus, quod notatur per hoc,
quod in suis prædicationibus, passionem su-
am manifestabat, dicens: *Cum exaltaveri-
tis filium hominis, &c.* Vocat autem exal-
tationem suam passionem: eo quod Christus
non sub tecto voluit pati; sed in aere voluit
elevari.
- Joan. 8. Psal. 13. 6. 1. Pet. 2.
- Christus qua-
re in aere vo-
luit in morte
elevari.
- Patiebatur enim non tantum, ut homines
redimeret; sed etiam ut elementa purgaret.
Infecta quidem fuerat terra, ex innocentis
sanguinis effusione. Insecta fuerat aqua, ex
hostiarum idololatrarum oblatione. Infectus
fuerat aer ex immolatorum thurificatione.
Infectus ignis, ex sacrificiorum concremati-
one: sed Christus mundavit terram, quando
triginta tribus annis super eam ambulavit:
mundavit aquam, quando in flumine Jorda-
nis baptizari voluit: mundavit aerem, quan-
do in aere crucifixus fuit: mundavit ignem,
quando Spiritus sanctus in specie ignis de-
scendit.
- Tertio Christus dixit quædam, quæ spe-
ctant ad Judæos, per quos intelliguntur pec-
catores. De quibus tria dixit. Primo, quod
habent viam contrariam vitæ Christi, cum
dicit: *Quo ego vado, vos non potestis veni-
re.* Christus enim ibat per viam humilita-
tis, & ipsi erant superbi, per viam pauper-
tatis, & ipsi erant avari: per viam puritatis,
& ipsi erant immundi. *Sicut exaltantur
cæli a terra, sic exaltatæ sunt viæ meæ a
viis vestris, & cogitationes meæ, a cogi-
tationibus vestris.* Secundo dixit quod ha-
bituri sunt regionem infimam, cum ait: *Vos
de deorsum estis.* Est enim post hanc vitam
quidam locus supremus, scilicet cælum, ad
quem ituri sunt viri perfecti; quidam medi-
us, scilicet purgatorium, ad quem ituri sunt
viri imperfecti, qui secum portaverunt li-
gnum, fœnum & stipulam: quidam est locus
infimus, scilicet infernus, ad quem ituri sunt
peccatores, & mali; de quibus dicitur hic:
Vos de deorsum estis, &c. De hoc triplici
loco dicitur: *Calix in manu Domini, vini
meri plenus mixto, & inclinavit ex hoc in
hoc; verumtamen fœx ejus non est exinan-
tu, bibent omnes peccatores terræ.* Calix
plenus
- Tria loca post
hanc vitam.
- Psal. 74.

Mai. 5.

plenus vino mero, est regio beatorum, ubi pura gloria percipitur. Calix plenus vino mixto, est regio purgandorum, ubi post admixtionem pœnæ dabitur gloria. Calix plenus fœce est regio damnandorum, ubi ira Dei usque ad fœces bibetur, juxta illud: *Bibisti de manu calicem iræ ejus, & potasti usque ad fœces.* Tertio Christus dixit de malis: quod habent mortem periculosam, cum ait, *Moriemini in peccato vestro.*

Circa quod sciendum, quod aliud est mori in peccato; aliud mori in peccato. Pro peccato quid peccato autem non est mortuus nisi unus, scilicet Christus, *qui pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injustis.* Peccato autem moriuntur viri sancti: *Peccatis mortui justitiae vivamus.* In peccato autem moriuntur scelerati; de quibus dicitur hic:

Moriemini in peccato vestro.

EADEM FERIA SECUNDA SECUNDÆ HEBDOMADÆ.

SERMO II.

In quo 1. denotatur, quod Christus in Cruce voluit exaltari, ut nos doceret. 2. ut ab hostibus conservaret. 3. unde nos revocaret, & 4. unde recuperaret.

Joan. 8.
cap. 8. v. 28.

Cum exaltaveritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum. Quia homo in terra jacebat, & sursum ascendere non poterat; ideo Christus ad terram venit, ut ascensum homini præpararet, & ad cælum per eum ascendere posset. Si igitur Christus in cælo semper mansisset, nimis fuisset in loco alto; nec homo ad ipsum se erigere potuisset: si vero in terra steteret, nimis fuisset in loco depresso. Ideo Christus voluit pati in loco medio, id est, in aere, ut homo ad ipsum posset ad cælum ascendere. Et hoc est quod dicit: *exaltate filium hominis, scilicet in aere ipsum crucifigendo, tunc cognoscetis; quia ego sum, scilicet mediator, vos Deo reconciliando.*

Quare Christus in cruce exaltari voluit.

Christus in cruce docuit 4. lectiones. August. Joan. 19.

Notandum autem est, quod Christus in cruce voluit exaltari, tanquam in cathedram; unde nos doceret, tanquam in speculam, unde nos ab hostibus conservaret; tanquam in spectaculum, unde nos revocaret; tanquam in patibulum, unde perditos recuperaret.

Primo igitur exaltari voluit in Cruce tanquam in cathedram, unde nos doceret: Augustin. super Joan. Lignum illud in quo fixa erant membra morientis, & cathedra fuit magistri docentis. Docuit autem Christus de cathedra Crucis quatuor lectiones. Prima fuit lectio magnæ pietatis, quando scilicet matrem Joanni commendavit, dicens: *Ecce mater tua.* Per quod datur intelligi, quod filii tantæ debent esse pietatis ad parentes, quod non tantum in vita debent eis curam agere; sed etiam

quando moriuntur, debent pro eis orare. Secunda lectio est charitatis quando dixit, *Pater dimitte illis: quia nesciunt quid faciunt;* ecce quanta charitas, quia illi eum occidebant, & ipse pro ipsis orabat. Tertia lectio est magnæ compassionis, quando dixit: *Deus meus ut quid dereliquisti me:* Ecce quanta compassio, quia dereliquerant eum noti, & proximi, seu propinqui. Dereliquerant eum discipuli; derelictus videbatur a patre; mater eum non dereliquerat, quæ juxta crucem semper stabat. Quarta lectio fuit magnæ devotionis, quando dixit: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.* Ecce quanta devotio, quoniam totus vulneratus erat: Inter vulnera suæ animæ memor erat. Per quod datur intelligi, quod in articulo mortis existens, omnia alia debet mittere, & curam suæ animæ debet habere.

Secundo Christus in Cruce exaltari voluit tanquam in speculam unde possit nos ab hostibus conservare. Solent homines speculam erigere, & homines speculatores ibi ponere, ut viatoribus ibi clament, ut ab hostibus se observent. Ambulantibus vero per viam mundi, multa pericula imminet tam a mundo, carne frangere per impatientiam, quam a qui vult quæ vult allicere per concupiscentiam, quam etiam a diabolo, qui vult decipere per astutiam. Ideo Christus in speculam crucis ascendit, & clamat ne dimittamus nos a mundo frangi, nec a carne allici, nec a diabolo decipi. Clamavit autem multipliciter in cruce. Primo orationibus devotis; Secundo lachrymis amaris. De his duobus habetur: *Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesque ad eum, qui possit illum salvum facere a morte cum clamore valido & lachrymis offerens, &c.* Tertio clamavit sanguine, &c. *Accessistis ad sanguinis asperersionem, melius loquentem, quam Abel.* Quarto clamavit corde; nam ipsum cor homini manifestavit, quando latus suum aperiri voluit, & talis apertio fuit maxima amoris clamatio.

(F 3)

Ter-

Tertio ascendit in crucem tanquam ad spectaculum, unde nos revocaret. Quando enim aves ad Dominos suos redire nolunt, solent ad spectaculum ascendere, & ostenso aliquo frusto carnis, assibilare, & sic eas revocare non cessant. Homo avis contumax a Deo avolaverat. *Ephraim quasi avis avolavit.* Ideo Christus, crucis spectaculum ascendens, totum corpus suum cruentavit, ut ad se fugitivos homines revocaret. Sed notandum, quod triplici de causa aves ad Dominos suos redire nolunt, aut quando sunt nimis repletæ, aut quando in devoratione prædæ sunt occupatæ; aut quando non sunt bene domesticæ. Ista triplici de causa homines ad Deum non redeunt, sed potius fugiunt. Primo quando divitiis sunt repleti nimis. *Incrassatus est dilectus, & recalcitravit: incrassatus, impinguatus dereliquit factorem suum, & recessit a Deo salutari suo.* Secundo quando spurcitiis peccatorum sunt dediti; tales similes sunt corvo, quem Noe de arca emisit, qui devorationi cadaverum se dedit, & ideo ad arcam non rediit. Tertio, quando non sunt bene domesticæ. Dicitur de leone, quod quando coram leone flagellatur canis, leo domesticatur. Multo autem fortius domesticatur canis, si ante ipsum flagellaretur leo. Pueri etiam volentes domesticare aves, & ad loquendum docere, dant eis vinum bibere. Nullum est animal ita silvestre, quod ex beneficiis non efficiatur mansuetum, & lene. Et tamen multi sunt ita silvestres, quod domesticari non possunt; nec ex flagellatione leonis, id est Christi, nec ex potu sui sanguinis, nec ex collatis beneficiis.

Osee 9.
v. 11.

Triplici de
causa homi-
nes ad Deum
non redeunt.
Deut. 32.
v. 15.

Exemplum.

Quarto ascendit in crucem tanquam in Antiqua consuetudo. Paxillum, ut inde perditos recuperaret: consuetudo fuit antiquis, quod res perditæ, quando inveniebantur, in paxillo suspendebantur. Olim perditæ erant Angeli quantum ad sui numeri diminutionem. Erant perditæ activi, quia non poterant facere aliqua meritoria opera. Erant perditæ prælati, quia non poterant subditos instruere per aliquam salutiferam exhortationem. Erant perditæ contemplativi; quia non poterant Deo vacare per aliquam dulcem inspirationem. Sed ista omnia, & quæ erant perditæ per Christum sunt inventa, & in paxillo crucis suspensa. Et hoc est, quod dicitur: *Figam illum paxillum in loco fidei &c. & suspendent super eum omnem gloriam domus Patris ejus. Vasorum diversa genera. Omne vas parvulum a vasis creaturarum usque ad omne vas musicorum.* Et hoc quod dicitur: *Suspendent super illum omnem gloriam patris ejus,* refertur ad Angelos, qui sunt gloria domus Dei: hoc quod dicitur: *omne vas parvulum,* refertur ad subditos, & activos: hoc quod dicitur: *a vasis creaturarum,* refertur ad prælatos, qui vino sacre Scripturæ alios habent imbuere: hoc quod dicitur: *usque ad omne vas musicorum,* refertur ad contemplativos, qui habent in cordibus suis decantare Domino. *Nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed impleamini Spiritu sancto loquentes vobismetipsis in Psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino.*

Isai. 12.

Eph. 5.

FERIA TERTIA SECUNDÆ HEBDOMADÆ.

SERMO I.

In quo 1. tres regulæ Prælatorum, &
2. tres Subditorum a Christo datæ
ponuntur.

Matth. 23.

Regulas omnibus
Christus dedit.

Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisei; omnia ergo quacunque dixerint vobis servate, & facite. In præsentī vita Dominus esse voluit quosdam Prælatos, & quosdam subditos, & utrisque certas regulas dedit.

Tres regulæ
prælatorum.

Prælati namque dedit tres regulas. Prima est, ut subditos verbis, & exemplis instruant: secunda est, quod sibi fortia, & subditis leviora imponant: tertia est, quod de

potestate sibi collata non gloriantur, nec superbiant. Contra primam regulam faciunt verbosi: contra secundam superstitiosi: contra tertiam, ambitiosi Prælati. Est igitur prima regula prælatorum, ut subditos verbis, & exemplis instruant. Sed contra hanc regulam faciunt Prælati verbosi, qui bona multa dicunt, sed nulla bona faciunt, quos Dominus reprehendit dicens: *Super cathedram Moysi, &c. Omnia ergo quacunque, &c. sequitur Secundum opera eorum, nolite facere: dicunt enim & non faciunt.*

Monet igitur subditos, ut quando sunt aliqui prælati, qui habent bona verba, sed mala opera, non despiciant verba propter opera, sed relinquunt vitam, & accipiant doctrinam. Et illud dicit Chrysost. super Matt. *Prælatorum malorum bona verba despici non debent triplici exemplo. Chrys.*

xi.

triplici exemplo dicens; Ecce vilis terra pretiosum aurum ducit. Nunquid propter vilem terram pretiosum aurum contemnitur? Aurum eligitur, & terra relinquitur: sic, & vos doctrinam accipite, & mores relinquite. Secundum exemplum ponit, dicens; apibus herbae non sunt necessariae; sed flores colligunt, & herbas relinquunt: sic & vos flores doctrinae colligite, & conversationem relinquite. Potest addi tertium exemplum, quia spinæ lilia producant, & tamen homo lilia odorat, & spinas vitat. Sic etiam quilibet debet vitare vitam spinosam praelati, & accipere Dei doctrinam odoriferam. Primum exemplum pertinet ad praelatum immundum, qui est sicut lutum habens aurum. Est enim lutum propter immundam vitam; & ideo de plateis caelestis Jerusalem expurgabitur, & in cloacam infernalem projicietur. *Ut lutum platearum delebo eos.* In isto luto aurum invenitur, quando doctrina sana ab eo proferitur. Verba enim Dei dicuntur aurum; quia sicut aurum est incorruptibile; sic verba Dei conservant hominem a putrefactione peccati.

Psal. 118. *In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi.* Secundum exemplum pertinet ad praelatum superbum; est enim sicut herba habens florem amœnum. Sicut enim herba viret, & cito arescit, sic superbus cito extollitur, & subito dejicitur. **Psal. 89.** *Mane sicut herba transeat, mane floreat, & transeat, vespere decidat, induret & arescat.* Per mane intelligitur juvenus, five sanitas, five vita: Per vespere e converso intelligi potest senectus, vel infirmitas, five mors: & huic triplici statui respondent tria verba, quæ sequuntur: scilicet *decidat, induret, & arescat.* Est ergo sensus, quod superbus viget in mane sanitatis; sed decidit in lutum in vespere infirmitatis: floret in mane juventutis, sed induratur in vespere senectutis: viret in mane præsens vitæ; sed arescit in vespere mortis. Ista herba florem producit, quando praelatus superbus verba Dei proponit: & dicuntur verba Dei flos, quia sicut flos producit fructum, sic verba Dei faciunt hominem generare opus suum bonum; *voluntarie enim genuit nos verbo veritatis.* Tertium exemplum pertinet ad praelatum avarum; quia est sicut spina habens lilia: divitiæ enim spinæ vocantur, sicut habetur: *Quod autem in spinas cecidit bi sunt: qui audierunt, & a sollicitudinibus, & divitiis & voluptatibus vitæ euntes, suffocantur.* Tunc autem ista spina producit lilium, quando praelatus avarus profert Dei verbum. Et dicitur verbum Dei lilium; quia sicut ad odorem lilii serpentes fugiunt, & homines attrahuntur; sic homines serpentine verbum Dei fastidiunt. *Omnem escam abominata est anima eorum.* Boni autem dulciter appetunt. *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua.*

Secunda regula praelatorum est, ut sibi fortia, & subditis leviora imponant. Contra istam regulam faciunt praelati superstitioni, quos

Dominus reprehendit dicens: *Alligant onera Math. 23. gravia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere.* Et istud est contra sacerdotes, qui pœnitentias nimis graves imponunt. Quod tamen non debet fieri tribus de causis secundum Chrysost. Prima est propter majus periculum; quia sæpe talis homo pœnitentiam sibi datam projicit, & tanquam desperatus ad peccata redit. Et ponit exemplum dicens: Si enim pondus super humeros adolescentis posueris, quod non possit portare; necesse habet, ut aut pondus rejiciat, aut sub pondere confringatur; sic homini, cui grave pondus pœnitentiæ ponis, necesse est, ut aut pœnitentiam dejiciat, aut suscipiens dum ferre non potest scandalizetur, & amplius peccet. Secunda ratio est propter vitandum Dei judicium, unde subditur; Denique fiet ramus, modicam pœnitentiam imponentes. Nonne melius est propter misericordiam dare rationem quam propter crudelitatem? *Judicium sine misericordia illi, Jac. 2. qui non fecit misericordiam.* Talis poterit dicere Deo: Domine sicut feci aliis, facias mihi: aliis fui misericors, & tu esto mihi misericors. Istam allegationem facit propheta dicens: *Non abscondi misericordiam Psal. 39. tuam, & veritatem tuam a concilio multo. Domine ne longe facias miserationes tuas a me.* Ac si dicat; sicut aliis misericordiam meam non abscondi; sic & tuam a me non abscondes. Tertia ratio est propter liberalem Dominum. Chrysost. Ubi paterfamilias largus est, dispensator non debet esse tenax. Si Deus est benignus, ut quid sacerdos ejus austerus? Deus quidem adeo largus est, quod peccatum dimittit aliquando tribus syllabis, sicut patet quando David dixit: *Peccavi. 2. Reg. 12.* Aliquando cum paucis lachrymis, sicut patet in Petro, qui egressus foras flevit amare. *Matth. 26.* Aliquando cum solo proposito cordis, juxta illud prophetae: *Dixi; id est firmiter deliberavi. Confitebor adversus me injustitiam Psal. 31. meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.*

Tertia regula praelatorum est, quod de sua potestate non superbiant. Contra quam regulam faciunt Prælati ambitiosi, quos Dominus reprehendit cum dixit: *Omnia vero opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus; dilatant enim phylacteria sua, &c.* Illud vitium vanæ gloriæ vere Prælati est commune; & difficile potest vinci, duplici de causa sicut dicit Chrysost. Prima causa est, quia omnia vitia habent bona contraria, per quæ vincuntur, sicut fornicatio vincitur per castitatem; superbia per humilitatem, iracundia per mansuetudinem; sola autem vana gloria non habet aliquod bonum per quod superetur. Secunda causa est, quam ibidem Chrysost. assignat; quia ex omni re nascitur, quod eam exterminet: sicut ex ligno nascitur vermis, qui ipsum corrodit, ex vestimento nascitur tineæ, quæ ipsum exterminat; ex oleribus nascitur æruca, quæ olera cor-

Vana gloriæ vitium Prælati est commune.

Psal. 17.

Psal. 118.

Psal. 89.

Jac. 1.

Divitiæ spinæ vocantur.
Luc. 8.

Psal. 106.

Psal. 118.

corrumpit; sic ex aliquo bono opere nascitur vana gloria, quæ ipsum opus inficit. Et quoniam vana gloria de bono opere nascitur; ideo non extinguitur per bonum, sed magis nutritur. Postea subdit Chrysost. Nullum ergo remedium potest esse contra vanam gloriam, nisi oratio sola; & adhuc ipsa vanitatem habebit, nisi caute effusa fuerit.

Subditorum
regula tres.

Matth. 23.
v. 8.

Secundo Christus ponit in Evangelio regulas subditorum, quæ sunt tres. Prima est, ut sibi non assumant officium docendi, unde ait: *Vos autem nolite vocari Rabbi, &c.* Officium enim subditorum non est docere, sed audire; sicut enim in corpore aliud est officium oculi, aliud auris, & aliud cæterorum membrorum: sic Ecclesia aliud habet officium ad Prælatos, aliud ad subditos. Prælati enim ad instar oculi habet illuminare, subditus vero ad instar auris habet audire, sicut ergo confusio esset in corpore, si omnia membra essent oculi; sic confusio esset in Ecclesia, si omnes fideles, vellent docere. *Si dixerit auris, quoniam non sum oculus, non sum de corpore, non ideo non est de corpore: Si totum corpus oculus, ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus?*

1. Cor. 12.

Secunda regula subditorum est, ut non appetant esse filii terreni, sed filii Dei, & ideo subdit, *patrem nolite vocare vobis super terram; unus enim est pater vester, qui in cælis est.* Sunt enim tria signa, per quæ cognoscuntur filii Dei, & filii terreni. Primum est, quia filii Dei respiciunt ad cælum cælestia desiderando, dicentes: *Pater noster, qui es in Cælis.* Filii autem mundi respiciunt ad terram, terrena desiderando. *Ipsi de mundo sunt, & ideo de mundo loquuntur, & mundus eos audit.* Isto modo probat aquila pullos suos; nam illos, quos videt respicere ad cælos, tanquam proprios nutrit; illos autem, quos videt ad terram respicere, tanquam degeneres abjicit. Secundum signum est, quia filii Dei sunt albi per puritatem; filii autem terreni nigri sunt per impuritatem. Dicit enim Gloss. super illud. *Pullis corvorum invocantibus eum:* quod pulli corvorum, quamdiu habent pennas albas, pascuntur a Deo, sed postquam incipiunt nigresce-

Matth. 6.

Joan. 14.

Psal. 146.

re, pascuntur a corvis: per quod datur intelligi, quod Deus pascit illos tanquam filios, qui sunt albi per munditiam: Diabolus autem pascit illos, qui sunt nigri per malitiam. Tertium signum est; quia filii Dei parentes suos honorant, & nutriunt; filii autem terreni, e converso eos despiciunt. Legitur, quod Ciconiæ parentes suos cum senuerint in nido collocant, & usque ad mortem eos ibi nutriunt; filii autem viperarum, ventrem matris lacerant, & occidunt. Illi ergo sunt filii Dei, qui parentes honorant & fovent; qui *timet Dominum, honorat parentes.* Illi autem qui eos despiciunt, non sunt filii Dei, sed viperæ; & ideo maledicti. *Est maledictus a Deo, qui exasperat matrem.*

Eccl. 3.

Ibid.

Tertia regula subditorum est, quod non debent exaltari, sed humiliari, imo subditur: *Qui autem se exaltaverit, humiliabitur, &c.* Sunt enim quædam levia, & quædam gravia, & quædam media. Nam levium est sursum elevari; & gravium est dejici deorsum. Humilitas enim facit cor leve: & ideo ipsum elevat usque ad cælum. *Oratio humiliantis se nubes penetrat.* Superbia vero facit cor grave; & ideo ipsum in profundum dejicit. *Dejecisti eos dum allevarentur.* Unde dictum est Luciferi dicenti: *In cælum conscendam: Verumtamen ad Infernum detraberis in profundum laci.* Anima vero dum est corpori adjuncta, licet de se habeat levitatem, tamen a corpore habet gravitatem, juxta illud; *Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam:* & ideo animæ sanctorum, quamdiu sunt in hac vita, nec omnino elevantur propter corporis gravitatem; nec omnino in terra commorantur, cum habeant cælestium desideriorum aviditatem: sed in medio commorantur, modo ascendentes per contemplationem in cælum; modo descendentes ad terram per necessariorum provisionem. Unde dicitur; *Elevavit me spiritus inter terram, & cælum.* Non dicit propheta: Posuit me in terram; quia ibi sunt avari; nec dixit; elevavit me in cælum, quia ibi sunt superbi, sed dixit, elevavit me inter cælum & terram, quia ibi sunt sancti prout sunt in hac vita corruptibili positi.

Eccl. 35.

Psal. 72.

Isai. 14.

Sap. 9.

Ezech. 3.

EADEM FERIA TERTIA SECUNDÆ HEBDOM. QUADRAGESIMÆ

SERMO II.

De lata spatiosaque superbie via, 2. De angusta, arctaque humilitatis.

Matth. 23.

Chrys.

Qui se exaltaverit humiliabitur; & qui se humiliaverit exaltabitur. Postquam Dominus Scribas, & Phariseos de superbie ambitione reprehendit; consequenter discipulos ad humilitatem reducit; quia sicut dicit Chrysost. Infructuosum verbum est, in quo sic alter confunditur, ut alter non erudiatur: nam Deus, inquit, quod non propter malos castigationem super terram transmittit, sed propter bonos: Scit enim, quia malos flagella non corrigunt; sed malos castigat, ut corrigat bonos; quia nisi bonus admonitus fuerit per negligentiam evanescit.

Species superbie tres.

Isai. 14.

Luc. 9.

Marc. 10.

Gen. 3.

Tob. 4.

Isai. 5.

Jer. 4.
Rom. 8.

Ponit autem Dominus in verbis prædictis duas vias, & duos fines viarum. Prima est via superbie, quæ est lata & spatiosa, & ducit ad perditionem. Secunda est via humilitatis, quæ est arcta, & angusta, & ducit ad salvationem. Superbia autem est quoddam rivium, eo quod habet tres vias, id est tres species superbie. Prima est superbia in affectu; & ista ortum habuit in cælo: secunda est in intellectu; quæ ortum habuit in paradiso: tertia est in actu; & ista est sparsa per totum mundum. Prima igitur, scilicet superbia est in affectu; quæ consistit in appetitu excellentiæ; & istam habuit Lucifer in cælo, qui voluit dominari, & usque ad cælum exaltari. *In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, &c.* Et quia superbia est naturæ cælestis, ex eo, quod in cælo orta fuit: ideo sæpe viros spirituales, & cælestes invadit, sicut invasit Apostolos: *Intravit autem cogitatio in eos quis eorum esset major.* Accesserunt ad Jesum Jacobus, & Joannes & dixerunt: *Da nobis ut unus ad dexteram tuam, & alius ad sinistram tuam sedeamus in gloria tua.* Secunda superbia est in intellectu, quæ consistit in appetitu vanæ, & mundanæ scientiæ: & ista ortum habuit in paradiso, quando primi parentes voluerunt habere scientiam Dei. *Eritis sicut dii, scientes bonum & malum.* Ista superbia multos invadit, quia multi sunt in suo sensu sapientes. Ideo dicitur: *superbiam nunquam in tuo sensu, aut in tuo verbo dominari permittas. Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes.* Tales non appetunt sapientiam Dei, sed mundi. *Sapientes sunt, ut faciant mala, bene autem facere nescierunt.* Prudentia carnis

Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

mors est. Tertia superbia est in actu, quæ consistit in irrogatione injuriæ, & ista sparsa est in toto mundo, quia mali & potentes bonos opprimunt, & persequuntur. *Opprimamus pauperem justum, & non parcamus viduæ, nec veterani revereamur canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex justitiæ. Impius prævalet adversus justum. Quare respicis super iniqua agentes & taces devorante impio justioverem se, & facies homines quasi pisces maris?*

Sap. 2.

Abac. 1.

Sed nunc videamus ad quos fines viæ istæ perducunt. Prima est via superbie, quæ perducit ad profunditatem infamam: unde dictum fuit. *Lucifero dicenti: In cælum ascendam, &c. Veruntamen ad infernum detraheris in profundum lacu.* Legitur, quod quidam dixit Alexandro superbo. Quamvis Leo sit rex animalium: tamen sit sæpe cibus formicarum: & arbor procera cito eradicatur a violentia ventorum: sic & tu quamvis sis rex hominum, tamen cito eris cibus vermium: quamvis sis altus, tamen cito eris depressus.

Superbia quæ ducat.

Nota contra superbos.

Secunda superbia ducit ad æternam ignorantiam. Legitur, quod Arist. post mortem suam cuidam discipulo suo apparuit dicens: se totam scientiam suam amisisse; nec aliquid scire, nisi pœnam suam. *Nec ratio, nec sapientia nec scientia erunt apud inferos.*

Eccl. 9.

Tertia superbia perducit ad infernalem cruciationem; Mali enim persequuntur bonos in persona, aliquando usque ad sanguinem persequendo, aliquando in terrena substantia bonis omnibus ipoliando, aliquando in fama, falsa crimina imponendo: sed illi, qui in persona usque ad sanguinem alios persecuti sunt, sanguine iræ Dei inebriabuntur. *Sanguinem sanctorum & prophetarum effuderunt: & sanguinem dedisti eis bibere, digni enim sunt. Hic bibet de vino iræ Dei.* Legitur quod

Persequen-
tium varietas
eorumque
pœna.

Apoc. 16.

Ibid. 14.

Thamaris regina caput Cyri regis in utrem sanguine plenum misit dicens: Satiare sanguine, quem sitisti. Illi, qui persequuntur alios in terrena substantia, in ventre scinduntur, & in auro liquefacto concremabuntur. *Divitias, quas devoravit evomet: & de ventre illius extrahet eas Deus.* Legitur quod Nero Imperator, qui fuit alienarum rerum raptor, visus est apud inferos balneare se in auro liquefacto; & cum vidisset cuneos advocatorum, dixit eis: venite ad me venale genus hominum, & mecum balneamini; quia vobis optimam partem reservavi. Ille, qui persequitur alios in fama, falsa crimina imponendo, omnia sua crimina in collo suo imponentur, & ab omnibus cognoscuntur. *Vi-*

Job 10.
Nero advo-
catis.

Thre. 1.

(G)

collo

Nahum. 3. collo meo. Revelabo pudenda tua in facie tua, & ostendam cunctis gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam.

Philip. 2. Secunda via est humilitas, & per istam viam ivit Christus: Humiliavit semetipsum factus obediens usque, &c. Ivit Beata Virgo. Luc. 1. Respexit humilitatem ancillæ. Iverunt omnes sancti, tam majores quam minores: Omnis mons, & collis humiliabitur. Isai. 40. Finis autem viæ humilitas est; quia ducit ad gratiam in præsentia: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Jac. 4. Et ducit ad gloriam in futuro: Qui humiliatus fuerit erit in gloria. Job. 22.

Humilitas
quid mereatur.

Psalm. 103.

Gregor.

Cant. 1.

August.

Ipsa quidem humilitas meretur gratiæ impletionem; impletæ augmentationem; augmentatæ conservationem: conservatæ glorificationem. Primo namque meretur gratiæ impletionem: Qui emittis fontes in convallibus, id est, gratiam suam præstat humilibus: inter medium montium pertransibunt aquæ. Duo montes sunt duæ species superbiæ; quarum una nascitur ex re temporali, alia ex re spirituali. Inter istos duos montes, est vallis humilitatis, non declinans ad aliquam speciem superbiæ: & in isto medio pertransibunt aquæ gratiarum. Secundo humilitas meretur gratiæ impletæ augmentationem; & hoc potest ostendi per tria exempla. Primo per exemplum pupillæ; quia secundum Gregor. Quanto pupilla est nigrior & minor; tanto est lucidior. Sic & homo quanto est despectior coram Deo, tanto est formosior in conspectu ejus: unde dicitur: Nigra sum scilicet reputatione mei: & ideo formosa in conspectu Dei. Secundo per exemplum candelæ, quæ quanto plus inclinatur, tanto magis accenditur: sic & homo quanto plus coram Deo inclinat se per humiliationem, tanto plus inflammatur in Dei charitate. Tertio per exemplum aquæ, quæ quanto plus descendit, tanto magis ascendit. August. Descendite, ut ascendatis ad Deum, cecidistis enim ascendendo contra eum. Sic & homo quanto plus descendit per humilitatem, tanto plus ascen-

dit per gratiam. Tertio humilitas meretur gratiæ augmentatæ conservationem, & hoc ostenditur per tria exempla. Primo per exemplum cineris: sicut enim cinis ignem conservat, sic humilitas conservat gratiam spirituales. Taliter conservanda docetur: Quid Eccl. 10. superbis terra, & cinis? Taliter conservabat, qui dicebat: Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis, & cinis? Gen. 18. Secundo per exemplum arboris: rami enim arboris, qui sunt in imo positi, sunt securi, sed qui sunt in alto, sæpe franguntur a violentia venti: ideo Lucifer corruit; quia in imo stare noluit. Tertio per exemplum pulveris: virtutes enim sine humilitate, sunt sicut pulvis; sed cum humilitate, sunt sicut terra firma & solida. Greg. Qui sine humilitate virtutes Gregor. congregat, est quasi qui pulverem ante ventum portat. Quarto humilitas meretur gratiæ augmentatæ glorificationem: & hoc ostenditur per tria exempla. Primo per exemplum turris dicens: Cogitas magnam fabricam construere in altitudine, de fundamento cogita humilitatis. Qui enim volet turrem construere, per quam ascendat ad cæli celsitudinem, ponat pro fundamento humilitatem. Illud fundamentum ponit Apostolus dicens: Dei ædificatio estis: ut sapiens 1. Cor. 3. architectus fundamentum posui. Secundo per exemplum arboris; unde dicit: Arborem attendite; figit radicem in humili, verticem tendit ad cælum, sine radice auras petit, ruina est, non incrementum. Qui igitur figit in imo humilitatis, facit fructum sursum cælestis societatis. Quodcumque reliquum 4. Reg. 17. fuerit de domo Juda, mittet radicem deorsum, & faciet fructum sursum. Tertio per exemplum ætatis. Vis magnus esse, a minimo incipe. Homo enim prius est parvus, & postmodum per ætatem crescit, & fit magnus. Ideo dicitur: Nonne cum parvulus 1. Reg. 15. esses in oculis tuis, caput factus es in tribubus Israel? Ideo dicitur: advocans Jesus parvulum, statuit eum in medio eorum, & dixit: Quicumque humiliaverit se sicut parvulus iste, hic major est in regno Cælorum. Matth. 18.

FERIA QUARTA SECUNDÆ HEBDOMADÆ.

SERMO I.

*In quo Christus passionem suam prædicit,
indiscrete petentes arguit, & in-
dignatos discipulos ad pacem
reducit.*

Matth. 20.

A Scendens Jesus Hierosolymam: assumpsit duodecim discipulos suos secreto, & ait illis: Ecce ascendimus Hierosolymam, &c.

Sæpe Dominus passionem suam, & resurrectionem suam discipulis suis prædicebat, sive ut ex hoc se Deum esse ostenderet, quia futura prævidebat, sive ut discipulorum animos roboraret, ne scilicet adveniente passionis tempore scandalizarentur: quia sicut dicit Gregor. Minus enim jacula feriunt, quæ prævidentur: sive ut passionem ejus videntes, resurrectionem ejus futuram sperarent. In hoc ergo Evangelio Dominus tria facit: primo suam passionem prædicit, & hoc in principio hujus Evangelii: secundo indiscrete petentes redarguit; & ista pars incipit ibi: *Tunc accesserunt ad eum mater filiorum Zebedæi, &c.* Tertio discipulos indignatos ad viam pacis reducit; & ista pars incipit ibi: *Et audientes decem indignati*

Quare de pas. sunt. Circa primum notandum, quod licet modo non sit tempus passionis, Ecclesia tamen in hoc Evangelio de passione mentionem facit; ut ad sustinendam quadragesimalem pœnitentiam, fideles ferventius animentur.

In 40. quid
habere teneamur.

In hac enim Quadragesima fideles debent habere contritionem cordis, confessionem oris, & satisfactionem operis; & ista satisfactio consistit in tribus, scilicet in jejunando, in orando, & in eleemosynas largiendo: memoria autem passionis ad omnia ista hominem inducit. Primo inducit ad dolendum, & conterendum de peccatis suis; hoc signatum est in hoc, quod in passione Christi petra scissæ sunt; per quod datur intelligi, quod memoria passionis Christi sæpe corda lapidea ad contritionem frangit. Legitur quod est quoddam genus lapidum adamantum, qui non possunt frangi, nec per ignis combustionem, nec per mallei percussionem; franguntur autem per sanguinis calidi infusionem; sic etiam multi sunt, quos non frangit ad pœnitentiam nec martyrum tribulatio, nec judiciorum Dei comminatio; frangit autem eos dominica passio. Secundo memoria passionis Christi inducit hominem ad confitendum: in hujus significationem, in passione Christi monumenta aperta sunt, & multa corpora Sanctorum, qui dormierant exierunt & surrexerunt. Monumentum fœtidum est cor nostrum, in quo tot sunt corpora mortua, quot sunt peccata mortalia: & ideo monumentum tunc aperitur, & mortui resurgunt, quando peccator ad memoriam passionis Christi os suum aperit, & peccata vicario Domini dicit. Ideo dicitur: *Surge qui dormis & exurge a mortuis & illuminabit te Christus.* Tertio inducit ad jejunandum; qui enim considerat, quod Christus jejunavit, & esurivit, de facili sua jejunia sustinebit.

tendum: in hujus significationem, in passione Christi monumenta aperta sunt, & multa corpora Sanctorum, qui dormierant exierunt & surrexerunt. Monumentum fœtidum est cor nostrum, in quo tot sunt corpora mortua, quot sunt peccata mortalia: & ideo monumentum tunc aperitur, & mortui resurgunt, quando peccator ad memoriam passionis Christi os suum aperit, & peccata vicario Domini dicit. Ideo dicitur: *Surge qui dormis & exurge a mortuis & illuminabit te Christus.* Tertio inducit ad jejunandum; qui enim considerat, quod Christus jejunavit, & esurivit, de facili sua jejunia sustinebit.

Christus enim tribus vicibus esurivit. Primo quando quadraginta diebus & noctibus jejunavit, & tunc non habuit ad comedendum, nisi lapides, sicut habetur. Alia vice esurivit, & sitivit, scilicet in passione, quando dixit: *Sitio*; & tunc non habuit ad comedendum nisi fel, & ad bibendum nisi acetum. *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto.* Alia vice esurivit, & tunc non habuit ad manducandum, nisi folia fici: sed Christus nec lapides voluit comedere, nec folia manducare, nec acetum bibere; quia ipse non incorporat homines lapideos, nec duros, & obstinatos, nec habentes tantum folia: scilicet verbosos tantum; nec homines acetosos per odia, & rancores amaros. Quarto inducit ad orandum: multum enim inducitur homo ad orandum, quando considerat, quod Christus in cruce taliter oravit; nam oravit verbis pietatis. *Dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt.* Oravit lachrymis: *in diebus carnis suæ*, id est passionis suæ, *preces supplicationesque ad eum, qui posset illum salvum facere a morte, cum clamore valido, & lachrymis offerens.* Oravit effusione sanguinis. *Accessistis ad sanguinis asperersionem melius loquentem, quam Abel:* quia sanguis Abel petebat vindictam, sanguis vero Christi misericordiam. Quinto inducit nos ad eleemosynarum largitionem; non enim debet homo esse avarus, quando considerat, quod Christus in passione sua fuit tam largus. Ipse quidem largus fuit in largiendo; quia latroni paradisum dedit: largus in parcendo: quia persecutoribus suis totaliter indulgit: largus in redimendo; quia non guttam, sed totum sanguinem pro nobis dedit, & effudit.

Secundo indiscrete petentes redarguit. Jacobus & Joannes mediante matre petierunt quod unus federet ad dexteram, & alius ad sinistram: non enim hoc petere voluerunt per se: quia petere primatum

pro aliquo ignorante tolerabile est: ipso vero sciente, & consentiente, reprehensibile est: pro se vero verecundum, & vituperabile. Dominus autem volens ipsos reprehendere, non respondit matri, sed filiis; tum quia sciebat, quod ista petitio a filiis procedebat; tum quia fœmina erat, ad innuendum; quod non est honor homini contendere cum muliere; tum quia erat vetula, & pium est mulieres vetulas consolari, nec eas objurgare: tum quia erat amica, & ideo noluit eam reprehendere, sed sibi deferre; tum quia erat mater & ipse sciebat, quod quælibet mater naturaliter amat filios suos, & bonum ipso- rum desiderat.

Christi re-
sponso.

Respondit autem Dominus eis valde modeste, & discrete: quia non dixit dabo, quia ex hoc alii fuissent indignati; nec dixit non dabo; quia ex hoc isti fuissent confusi: sed suam responsionem temperavit dicens: Dabo vobis, & non dabo. Non enim dabo ex eo, quod estis mei propinqui, dabo autem si fueritis meriti: & ideo dixit: *Potestis bibere calicem*, scilicet passionis, *quem ego bibiturus sum?* Dixerunt: *Possumus*. Nam Joannes bibit, quia fuit virgis flagellatus, in oleo adustus, veneno potatus, in exilium relegatus. Jacobus bibit, qui fuit capite truncatus. Eorum autem petitio quodammodo verificata est; quia ad dexteram, & ad sinistram sunt ambo; habent enim plusquam petierunt. Per sinistram vita præsens; per dexteram autem vita beata designatur.

Quid per dex-
teram Chri-
sti, & sini-
stram intel-
ligitur.

Sedent igitur hi duo Apostoli a sinistris Dei; quia corpus beati Jacobi, & sepulchrum beati Joannis in multa gloria habentur. Sedent a dextris Dei; quia eorum animæ bea-

tificantur. Vel potest dici, quod dextera Christi est oriens, sinistra est occidens. Sedet igitur Joannes a dextris: quia ejus corpus est ex parte orientis. Sedet Jacobus a sinistris; quia ejus corpus est ex parte occiden- tis: Vel potest dici quod per dexteram intel- ligi potest Christi deitas, per sinistram ejus humanitas. Post beatam igitur resurrectio- nem, ibi Apostoli, & alii sancti sedent ad dexteram: quia eorum animæ beatificantur in contemplatione divinitatis. Sedebunt ad sinistram Dei; quia eorum visus corporalis, beatificabitur in visione humanitatis Christi.

Tertio Christus discipulos indignatos ad pacem reduxit, eos ad humilitatem deducen- do, & seipsum in exemplo præbendo. Scie- bat enim, quod humilitas est causa pacis, sicut e converso superbia est divisionis, juxta illud: *Inter superbos semper jurgia sunt: qui autem omnia agunt cum consilio, regun- tur sapientia*: videmus enim, quod duo cor- pora plana possunt ad invicem applicari: cor- pus autem sphaericum, & concavum possunt ad invicem convenire: quia concavum recipit sphaericum intra suam concavitatem; duo au- tem sphaerica non possunt applicari, nisi in puncto. Eodem modo duo homines plani, & mansueti, vivunt pacifice, & jucunde: *Audiant mansueti & lætentur*: Unus super- bus, & unus mansuetus convenire possunt; quia mansuetus intra concavitatem suæ humi- litatis recipit tumorem illius elationis: *Cum bis, qui oderunt pacem eram pacificus, &c.* Duo autem superbi non possunt convenire, nec applicari nisi in puncto. Pungere quidem se possunt, pacificari vero non possunt, & ideo bene dicit Salomon: *Inter superbos sem- per sunt jurgia*.

Humilitas est
pacis causa.

Prov. 13.

Psal. 33.

Psal. 119.

EADEM FERIA QUARTA, SECUN- DÆ HEBDOMADÆ, QUADR.

SERMO II.

In quo ostenditur 1. in hac vita tres
esse calices, similiter & in alia.

Et 2. qui in eis bibant.

Matth. 10.

Potestis bibere calicem, quem ego bi- biturus sum? Dicunt ei: *Possu- mus*. Ait illis: *Calicem quidem meum bibetis, &c.* Isti duo Apo- stoli in petitione ista non fuerunt bene discreti; quia voluerunt metere antequam seminare, coronam percipere antequam de- certassent, bravium habere antequam cucur-

rissent: & ideo Christus eos reprehendens dicit: *Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* Hoc est, potestis pati pro nomine meo; sicut ego pas- surus sum pro vestra salute?

Appellatur autem passio Christi calix; quia calix dicitur a calore; vel secundum Isi- dor. dicitur a calo quod est lignum: erat enim calix antiquitus quoddam vas ligneum, in quo infirmis medicina propinabatur; quæ medicina erat amara, & calida, & sanativa: quia passio Christi fuit propinata in ligno cru- cis cum amaritudine doloris, cum fervore amoris, & cum effectu nostræ curationis.

Calix quare
Christi passio
vocetur.

Notan-

Deus habet
tres Calices
in presenti:
& tres in fu-
turo.

De primo Ca-
lice qui bi-
bant.

Effectus primi
calicis.

Joan. 4.

Chrysost.

August.

Joan. 4. 14.

Phil. 3.

Pl. 103.

Prov. 40.

De secundo
calice qui
biberunt.

Chrys.

Math. 3.

Notandum autem, quod Deus habet tres calices in presenti, & tres in futuro. Primus calix præsens est plenus balsamo. Secundus est plenus absinthio. Tertius est plenus sanguine rubicundo. Primus calix in presenti est plenus balsamo: est enim calix gratiæ innocentiae. Secundus calix est pœnitentiae. Tertius calix est passionis dominicæ. In primo calice, qui est plenus balsamo Spiritus sancti, & gratiæ bibit Christus, qui spiritu sancto plenus fuit; de cujus plenitudine accipiunt omnes. Bibit virgo Maria: quia Dei gratia fuit plena. Biberunt omnes sancti Apostoli in Pentecoste, qui Spiritu sancto fuerunt repleti. Biberunt omnes iusti, qui habent gratiam Dei.

Sunt autem signa per quæ cognoscitur, quando aliquis in isto calice biberit: & ex ista potatione tria sequuntur. Primum est mundanæ sitis extinctio. *Qui bibit ex aqua hac sitiet iterum, qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum.* Chrys. Vere non habet super terram quod amet, qui donum cæleste in veritate gustaverit. August. Qui biberit de fluvio paradisi, cujus gutta est major Oceano, restat ut in eo sitis mundi hujus penitus extincta sit. Vocat August. fluvium paradisi, amorem Spiritus sancti: Oceanum autem vocat collationem omnium amorum mundanorum. Quando igitur una gutta amoris Spiritus sancti in cor hominis venit, totam collationem amorum mundanorum extinguit. Secundum est mentis in cælestibus habitatio: qui enim calicem Spiritus sancti bibit, frequenter in cælum per desiderium salit. *Aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis, id est salire facientis in vitam æternam.* Taliter faciebat qui dicebat: *Nostra conversatio in cælis est.* Tertium est mentis exultatio. Sicut enim supra nubes semper est serenum: infra vero nubes turbulencia, & impetus ventorum, sic in cordibus sanctorum virorum semper est serenitas, & jucunditas cordis: in cordibus vero terrenorum, semper turbulencia cogitationis, & nullam jucunditatem facit Spiritus sanctus. *Vinum letificat cor hominis. Secura mens quasi jube convivium.* Secundus calix est plenus absinthio; & iste calix est pœnitentiæ, in quo calice biberunt Apostoli post Christi passionem; bibit Maria Magdalena; biberunt omnes pœnitentes. Si enim ille, qui biberat in calice balsami divinæ gratiæ, perdiderit ipsam gratiam; accedat ad hunc calicem, & bibat de absinthio amaræ pœnitentiæ, & quando fuerit amarior, tanto erit virtuosior. Chrysost. Aspera medicina melius curat, ubi morbus curabilis est, quam levis. Istud autem absinthium amaræ pœnitentiæ debet dulcorari per spem cælestis gloriæ. *Agite pœnitentiam, appropinquavit enim regnum cælorum.* Ecce promissum præmium. Et dixit, *agite*, non dicite; quod est contra prædicatores verbosos, qui

dicunt, & non faciunt. Nec dixit cogitate, sed *agite*, quod est contra illos, qui habent multa bona proposita, sed non complent per bona opera. Nec dixit fingite, sed *agite*; quod est contra hypocritas, & ostentatores, qui fingunt se habere exterius pellem ovina, & intus habent voluntatem lupinam. Nec dixit agitis in futuro, sed *agite* in presenti; quod est contra procrastinatores, cum tamen dicatur: *Ne tardes converti ad Dominum*, Eccl. 4. *& ne differas de die in diem?* & consequitur superior auctoritas. *Appropinquavit enim regnum cælorum.* Magna liberalitas Dei, quia regnum cælorum nobis appropinquare facit: major, quia ipsum regnum nobis tribuit. *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum:* maxima, quia ipsum regnum intra nos est: *Regnum Dei intra vos est.* Tertius calix est plenus sanguine, & iste est calix dominicæ passionis. In isto calice bibit ipse Christus, sicut ipse dicit hic: *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* Biberunt omnes martyres. *Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione & laverunt stolas suas in sanguine agni.* Omnis autem alius sanguis habet inficere; solus vero sanguis Christi habet dealbare, & ideo habet naturam lactis. Nec mirum, si enim lac est sanguis bis coctus, scilicet in venis, & in mamillis, & in virtute illius duplicis decoctionis convertitur in albedinem, multo fortius sanguis Christi dealbare habebit, qui non tantum bis, sed ter fuit excoctus, scilicet igne amoris. *Majorem hac dilectionem nemo habet: ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Amor enim ignis est, juxta illud: *Ignem veni mittere in terram.* Igne passionis: *Ignem nos examinasti, sicut examinatur argentum:* Item *Ossa mea, sicut cremium aruerunt.* Cremium est lardum in sartagine adustum, & aridum, de quo omnis pinguedo exivit. Corpus ergo Christi fuit cremium, quia in sartagine crucis sic fuit igne passionis adustum, quod totus sanguis de eo exivit, & in cruce sicut lignum aridum remansit. Fuit etiam coctus igne doloris: *O vos omnes qui transitis per viam attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus.*

Dolor enim Christi fuit magnus intensive, quia intensum dolorem in cruce sensit: & propter loci nervositatem, quia pedes & manus sunt nervosæ: & propter totius corporis ponderositatem. Fuit etiam magnus ostensive. Illum enim magnum fuisse dolorem ostendit Christus, qui in cruce flevit, ut habetur; ostendit sol, qui lucem suam subtraxit: ostendit terra, quæ contremuit. Fuit etiam magnus extensive: quia ab instanti suæ conceptionis, usque ad ultimam horam suæ passionis se extendit: mox enim ut conceptus fuit, suam passionem prævidit, & semper in imaginatione habuit: & ideo nunquam unum diem, nec unam noctem in tota vita sua sine dolore

Psal. 30. dolore pertransivit. *Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.*

Tres calices
post hanc
vitam.

Psal. 74.

Animarum
differentia.

Cant. 5.

Purgatorium
quare calix
dicitur.

Isai. 1.

1. Cor. 15.

Habet etiam Deus tres calices post hanc vitam, quorum primus est plenus vino mero: secundus vino mixto: tertius fœce. De his tribus calicibus dicitur: *Calix in manu Domini vini meri*: quantum ad primum: *plenus mixto*, calix scilicet quantum ad secundum: *Verum tamen fœx ejus non est exinanita*: bibent omnes peccatores terræ quantum ad tertium. Quædam animæ sunt, quæ statim evolant: quædam, quæ aliqua purganda secum portant: quædam, quæ in mortali peccato decedunt. Iste igitur primus calix Dei est plenus mero: & iste calix est cælum, ubi est pura gloria sanctorum. In hoc calice bibunt animæ sanctorum quæ statim evolant: quia gloriam meram accipiunt: talibus dicit Deus illud: *Bibite amici, & inebriamini charissimi*: sancti enim prout sunt in præsentī vita, sunt Deo charissimi: prout sunt in patria cum animabus, sunt Deo amici: prout vero erunt cum corporibus, erunt Deo charissimi.

Sancti ergo qui sunt Deo charissimi, de hoc vino mero quemdam gustum recipiunt, dum sunt in hac vita, aliquem gustum divinæ dulcedinis hauriunt. Prout sunt amici bibunt, quia eorum animæ visione divinitatis suas delectationes accipiunt. Prout vero erunt charissimi in corpore, & anima glorificati, ebrii erunt. Ebrietas enim non causatur ex vino semel gustato: sed ex frequenti actu bibendi. Tunc enim sancti bibent, quia delectationem suam haurient ex contemplatione divinitatis: & tunc rebibent, quia delectationem suam recipient ex visione humanitatis. Secundus calix est plenus vino mixto, & iste calix est purgatorium: In isto purgatorio, seu calice bibunt animæ, quæ portant secum cremabilia, & purganda. Habent quidem gloriam, sed eam percipiunt cum admixtione præcedentis pænæ. *Vinum tuum mixtum est aqua. Ipse salvus erit*: ecce vinum purum. *Sic tamen quasi per ignem*: ecce mixtio aquæ. Vel potest dici, quod locus purgatorii dicitur calix vini mixti, quia ibi multiplex mixtio reperitur.

Est enim mixta pœna cum gratia, securitas cum timore. Sunt enim de gloria securi habenda, sed semper timent, ne nimis disse-

rantur a gloria. Est ibi consolatio cum desolatione: habent enim consolationem de tali securitate, de Angelorum visione, sed habent desolationem de pænæ acerbitate, & de dæmonum vicinitate. Tertius calix plenus est fœce: & iste calix est infernus, in quo bibent animæ in mortali decedentes.

In inferno quidem sunt fœces omnium elementorum, & omnium rerum. Post resurrectionem enim purgabuntur omnia elementa; nam ab aere removebitur omnis turbulentia nubium & tota turbulentia tanquam fœx projicietur in cloacam infernalem; & remanebit aer clarissimus sicut cristallus. Similiter a terra removebitur omnis impuritas, & projicietur tanquam fœx in cloacam infernalem, & remanebit terra fulgida sicut aurum: *Vidi cælum novum* quoad renovationem aeris, & *terram novam*, quoad renovationem terræ. Similiter renovabitur mare, quia tota tempestuositas a mari auferetur, & in infernum projicietur, & remanebit mare tranquillum, & fulgidum, sicut vitrum: *Vidi tanquam mare vitreum*. Similiter ab igne auferetur, & dividetur calor a luce; & totus calor transibit ad regionem damnatorum, ut amplius crucientur; & tota lux transibit in regione Beatorum, ut amplius jucundentur. *Vox Domini intercedentis*, id est, dividētis *flammam ignis*, scilicet a luce. In inferno etiam erunt fœces aliarum rerum.

Sunt enim sex, quæ in hac vita appetuntur ab hominibus, qui habent fœces suas, scilicet pulchritudo, sanitas, gaudium, vita, lux, & divitiæ. Fœx autem pulchritudinis est fœditas, & turpitudine; fœx sanitatis est infirmitas; fœx gaudii est dolor, & tristitia; fœx vitæ est mors: fœx lucis sunt tenebræ; fœx divitiarum est paupertas, juxta hominum opinionem. Deus igitur post resurrectionem levabit vinum de fœce, & totum vinum purum, scilicet pulchritudinem, sanitatem, gaudium, vitam, lucem, & divitias, ponet in calice, & in cellario Beatorum. Fœces autem scilicet turpitudinem, infirmitatem, dolorem, mortem, tenebras, & paupertatem, in cloacam projiciet infernalem. *Bibisti de manu Domini calicem iræ ejus* Isai. 51. *usque ad fundum calicis soporis, bibisti & potasti usque ad fœces.*

FERIA QUINTA SECUNDÆ HEBDOMADÆ.

SERMO I.

De triplici hominis statu in vita scilicet, in morte, & post mortem.

Lac. 16.

August.

Homo quidam erat dives, qui induebatur purpura & bysso. Secundum beatum August. Status hominis triplex consideratur, scilicet in vita, in morte, & post mortem.

Status hominis triplex.

Quantum ad hunc triplicem statum describitur hic dives, & pauper. Status enim divitis in vita, fuit in magnis divitiis, quia erat dives: in magnis honoribus, quia induebatur purpura, & bysso: in magnis deliciis, quia epulabatur quotidie splendide.

Dives 3. circa divitias peccabat.

Non autem reprehenditur ex eo, quod dives erat; sed quia circa divitias tripliciter peccabat: Primo eas avare retinendo, quia nihil pauperi dare volebat: hoc est enim proprium avari, ut omnia sibi bona retineat, & nihil alteri tribuat, unde in persona avari dicitur: *Inveni requiem mihi, & nunc manducabo de bonis meis solus.* Non fuit talis Alexander, qui nihil habere volebat, quod suis militibus non dividere poterat. Unde cum semel per quamdam silvam pergeret, & ipse cum exercitu suo fere siti deficeret; quidam pro magno munere scyphum aquæ sibi dedit, quem ille fundi mandavit; noluit enim solus bibere, ex quo aliis non potuit communicare. Secundo eas vane expendebat in vestibus curiosis, & delicatis epulis: debemus quidem bona temporalia utiliter expendere, cum sint non nostra, sed a Deo ad dispensandum nobis commissa ipsis pauperibus. Quod enim non sunt nostra propria, patet in morte; quia nobiscum eas portare non possumus. Quando enim canis duos homines sequitur, cujus sit ignoratur; sed quando homines ab invicem separantur, tunc canis Dominum suum sequitur: Sic quasi duæ personæ sunt homo, & mundus; & cujus sunt divitiæ, hominis vel mundi in vita non apparet, sed in morte. Divitiæ remanent in mundo, & homo nudus recedit de mundo. Et propterea dicitur: *Nudus egressus sum de utero matris meæ; & nudus revertar illuc.*

Job. 1.

Ps. 61.

1. Tim. 6.

Hieron.

Tertio ipsas divitias nimis amando: nimis enim iste dives divitias suas amabat, & cor suum in eis posuerat, contra illud: *Divitiæ si affluant, nolite cor apponere?* & merito non debemus cor apponere; quia amantes se mergunt in interitum. Et ideo nos eas potius mergere debemus, sicut fecit Socrates Thebanus, qui sicut refert Hieron. collecto

magno auri pondere projecit in mare dicens:

Abite malæ cupiditates in profundum; ego vos mergam, ne ipse mergar a vobis. *Socrates* Secundus status ejus fuit in honoribus; quia induebatur purpura, & bysso, ad ostentationem, & vanam gloriam. Homo quidem per peccatum fuit vulneratus, excæcatus, & in furto deprehensus; & ideo quando Deus vestes sibi dedit, tanquam vulnerato ligaturam adhibuit; tanquam excæcato velamen apposuit: & tanquam furi, cauterium impressit. Tale igitur est de pulchritudine vestium gloriari, quale esset, si aliquis vulneratus gloriaretur de eo, quod habet ligaturam fericam; vel excæcatus de eo, quod habet velamen deauratum; vel fur de eo, quod habet pulchrum cauterium. Unde qui gloriatur in veste, similis est furi qui de cauterio gloriatur.

Tertio fuit in delitiis; quia epulabatur quotidie splendide: faciebat enim convivia lauta; unde dicitur, *epulabatur*; nam epulæ ab epulencia sunt dictæ, & talia ducunt hominem ad inopiam. *Qui diligit epulas in egestate erit.* Convivia continua, unde dicitur *quotidie*, & talia ducunt ad intemperantiam. *Noli esse in conviviis potatorum.* Convivia delicata; unde dicitur *splendide*, & talia ducunt ad luxuriam. Greg. Pene Gregor. semper epulas comitatur voluptas: Status autem mendici erat e converso; ille enim fuit in divitiarum ubertate, iste in extrema paupertate: ille purpura & bysso indutus, iste ulceribus circumdatus: Ille abundat deliciis, iste indigebat micis.

Ille pauper secundum Gregor. tria magna incommoda patiebatur scilicet paupertatem, infirmitatem & gravem tentationem. Magnas enim tentationes patiebatur, cum videret se non habere panem, neque salutem, & divitem tantam voluptatem; & tamen quodlibet istorum sibi ad pœnam sufficiebat: scilicet aut paupertas sine infirmitate; aut infirmitas sine paupertate: aut tentatio sine utroque, sed Deus ad probationem hæc sibi dedit. Erat quidem Lazarus aurum Dei, margarita Dei, & stella Dei.

Ut igitur probaretur, positum est illud aurum in camino paupertatis, & non potuit corrumpi: posita est ista margarita in sterquilinio ulcerosæ infirmitatis, & non potuit infici: posita est illa stella in nebula tentationis, & non potuit obscurari. Sed modo extractum est aurum de camino, & positum est in cælesti thesauro: levata est margarita de sterquilinio, & posita in regali ornamento: purgata est stella ab omni nebula tentationum, & refulget nobis per exemplum.

Secundo

Secundo.

Secundo describitur status istorum in morte, quia uterque mortuus, quia uterque de mundo raptus; sed differenter. Nam Dives mortuus est morte culpæ, qua separatur anima a Deo: postmodum mortuus est morte naturæ, qua separatur anima a corpore suo: tandem morte gehennæ, qua separatur anima a Dei visione, & beatorum consortio. Lazarus mortuus est unica morte, scilicet morte naturæ. Uterque etiam fuit de mundo raptus, sed differenter: quia Lazarus in sinum Abrahamæ ab Angelis fuit deportatus. Ista portatio facta est propter custodiam: *Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te, &c.* Propter reverentiam, sicut Episcopi in manibus portantur, quando inthronizantur. Propter lætitiā, Chrysost. Sufficiebat ad portandum unus Angelus pauperem; sed propterea plures veniunt, ut chorum lætum faciant: Dives autem tanquam Parochianus diaboli ad cimiterium infernale fuit deductus. Tali sepultura sepeliuntur usurarii, & impii: de qua sepultura dicitur: *Sepultura asini sepelietur, putrefactus, & projectus extra portas Jerusalem.* Sepultura asini talis est, quod pelle excoriatur, & ipsa pellis a suo Domino possidetur: carnes vero ejus a canibus lacerantur: ossa autem pluviis, & grandinibus exponuntur. Sic etiam, quando aliquis dives moritur, parentes sui eum omnibus suis expoliant; vermes carnes ejus lacerant, grandines infernales animam ejus cruciant: quæ quidem anima naturam ossis habet, quia consumi non poterit. *Cum enim morietur homo hereditabit serpentes*, scilicet infernales quoad animam; *& bestias*, id est, parentes vastantes terram, id est substantiam: bestia enim quasi vastia dicitur; *& vermes*, scilicet corroderentes carnem propriam.

Psal. 90.

Chrys.

Jer. 22.

Sepultura
asini qualis
est.

Eccl. 10.

Tertio.

Sep. 11.

Tertio describitur status istorum post mortem, quia pauper in sinu Abrahamæ requiescit, & dicitur sinus Abrahamæ locus superior inferni habens aliquam lucem: qui dicitur sinus propter tranquillitatem: sicut sinum maris dicimus aliquem locum a ventis quietum: dives vero fuit in tormentis diversis: sicut fuerat in diversis peccatis. Nam dicitur: *Per quæ peccat quis, per hæc &*

torquetur. Peccaverat quidem iste dives in divitiarum ubertate: ideo punitur in extrema paupertate: nam non petebat balsamum, neque situlam aquæ, nec manum plenam aqua: sed tantum minimum digitum in aqua intingi: & tamen non potuit obtinere, quia sicut dicitur: *Judicium sine misericordia fiet ei, qui non fecerit misericordiam.* Vocat autem extremum digiti Lazari modicum suffragium meriti sui: & vocabat guttam aquæ modicum quid refrigerantis misericordiæ. Secundo peccaverat in vestium varietate: ideo punitur pœnarum diversitate. Habuerat enim duo mutatoria vestium, scilicet purpuram, & byssum: & ideo modo habet duo mutatoria pœnarum, de quibus dicitur: *Ad calorem nimium transeat ab aquis nivium.* Qui enim induebatur purpura, quæ habet calorem igneum, modo induitur veste ignea, & qui induebatur bysso, quæ habet colorem niveum, seu candidum, modo induitur vestimento nivis. Quando igitur dives est in igne ardentissimo: tunc indutus est purpura: quando est in nive frigidissima, tunc indutus est bysso candida. Terrio peccaverat peccato gulæ: Ideo punitur adustione linguæ. Non est autem dicendum, quod dives iste habuit linguam corporalem: sed dicitur cruciari in lingua, id est in anima, quæ pro peccato linguæ torquebatur.

Triplex enim peccaverat lingua: primo, pauperem irridendo: secundo nimis voluptuose edendo: tertio inter convivia ad detractiones ipsam laxando. Petrus Raven. *Lingua divitis tripliciter peccaverat.* Lingua magis ardet, quæ pauperi insultavit; & nunc degustat cruciatus, quia pretiosos cibos, & odorata pocula degustavit.

Terrio peccaverat in lingua inter convivia ad detractiones ipsam laxando. Chrys. Qui in convivando magis in loquacitate peccaverat, in lingua atrocius ardebat. Multi sunt etiam, qui pro isto triplici peccato linguæ puniuntur; & qui de pauperibus derisiones faciunt, & laute, & voluptuose comedunt, & bonis detrahere non desistunt.

Chrys.

EADEM FERIA QUINTA SECUNDÆ HEBDOMADÆ.

SERMO II.

*In quo ostenditur quintuplici de causa
pœnam divitis multiplicatam.*

Luc. 16.

Mortuus est autem dives, & sepultus est in inferno. Postquam Dominus descripsit divitis vitam, subjunxit ejus pœnam; ut omnes considerantes pœnam, non imitentur vitam. Pœna autem hujus divitis augetur ex multis. Primo ex ratione loci, in quo positus fuit; quia *sepultus est in inferno*. Ibi enim sepulturam habent superbi, luxuriosi, & avari: de sepulchris enim talium dicitur: *Ibi Assur, & omnis multitudo ejus in circuitu illius sepulchra ejus. Ibi Mosoch, & omnis multitudo ejus in circuitu ejus: sepulchra illorum, qui descenderunt ad infernum cum armis suis: Ibi Ælam, & omnis multitudo ejus per gyrum sepulchri sui; qui descenderunt ad terram ultimam.*

*Pœna divitis
ex multis augetur.*

I.

Ezech. 32.

Ibid.

Ponuntur autem hic tres dæmones principales, scilicet Assur, Mosoch, & Ælam, id est, Mammona, Asmodæus, & Lucifer. Assur interpretatur dives, & significat Mammonam, qui est dæmon super avaros: iste habet sepulchrum altissimum in inferno, & in circuitu ejus sunt sepulchra omnium avarorum. Mosoch interpretatur Captura, & significat Asmodæum, id est dæmonem, qui est super luxuriosos, quos ipse capit, & illaqueat: ipse enim in inferno sepulchrum maximum habet, & in circuitu ejus sunt sepulchra omnium luxuriosorum. Ælam interpretatur superluminare, & significat Luciferum, qui est super superbos, qui volunt aliis eminare: iste habet in inferno sepulchrum altissimum, & in circuitu ejus sunt sepulchra omnium superbiorum. Et quia Dives fuit avarus, luxuriosus, & superbus, ideo merito in inferno habet hæc tria sepulchra: nam tristatur, & plorat cum avaris; foetet, & luget cum luxuriosis; desperat, & dolet cum superbis.

II.

Secundo augetur ejus pœna ratione beatæ visionis, quam perdit; quod notatur cum dicit: *Vidit Abraham, & Lazarum in sinu ejus*. Plus enim anima ejus cruciabatur ex eo quod amiserat visionem beatorum, quam ex eo, quod sustinebat supplicia tormentorum. Chrys. super illud: *Inter nos & vos chaos magnum firmatum est*, dicit sic: *Videre possumus, transire non possumus; & nos videmus; quid fugimus, & vos videris, quid perdidistis, & nostra gaudia accumulunt* Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

Chrys.
Luc. 16.

vestra tormenta, & vestra tormenta accumulunt nostra gaudia: Sicut autem dicit Gregor. usque ad judicium boni malos, & mali bonos vident. Postmodum autem mali non videbunt bonos; boni autem semper videbunt malos, ut sic semper eorum gaudia crescant: quia mala conspiciunt, quæ misericorditer evaserunt. Gregor.

Ex illa visione quinque colliguntur. Unum est, quod post hanc vitam boni cognoscent bonos: quia Abraham cognovit Lazarum, & Lazarus cognovit Abraham. Secundum est, quod mali cognoscent malos; quia Dives sciens, quod fratres suos cognosceret, si in infernum descenderent, & ex hoc pœna ejus augetur, nolebat quod illuc venirent. Tertium est, quod boni cognoscent malos; quia Abraham, & Lazarus Divitem cognoverunt. Quartum est, quod mali cognoscent bonos, quia Dives cognovit Abraham, & Lazarum. Quintum est, quod post hanc vitam non solum cognoscemus illos, quos in hac vita vidimus; sed etiam quos nunquam vidimus. Nam Dives cognovit Lazarum quem in hac vita viderat. Abraham cognovit Lazarum, & Divitem, quos nunquam in hac vita viderat.

Tertio augetur pœna ejus ratione doloris sensibilis, quem incurrit; ideo dicitur: *Elevans autem Dives oculos suos, cum esset in tormentis*. Dicitur autem tormentum, quasi torquens mentem. Torquebatur autem de gloria Lazari, quam videbat, de sua pœna sensibili, quam incurrerat; & de impossibilitate remedii, pro quo desperabat. Psal. *Peccator videbit, scilicet gloriam sanctorum, & irascetur, dentibus suis fremet, & tabescet propter cruciatum, quem sentit: desiderium peccatorum peribit*; quia ultra spem non habent. Propter ista tormenta sepultus fuisse dicitur in inferno, secundum Glossam in profunditate pœnæ. Est enim infernus quasi quidam puteus habens superficiem, in qua sunt peccatores maximi. Psal. *Non me demergat tempestas aquæ*; quoad illos, qui sunt in medio; *neque absorbeat me profundum*; quoad illos, qui sunt in fundo: *neque urgeat super me puteus os suum*, quoad illos, qui sunt in superficie: & licet sint in superficie tantum, nunquam inde exhibunt; quia puteus urget, & claudit os suum. Psal. IIII. Psal. 68.

III.

IV.

Quarto augetur ejus pœna ex ratione remedii, quod habere non potuit. Petierat quidem, ut ad se Lazarus mitteretur, & cum extremo digito in aqua madefacto lingua ejus refrigeraretur. Sed ad primum respondit Abraham, quod venire non poterat, dicens:

(H)

cens:

Ambros.

cens: *Inter nos & vos chaos magnum firmatum est.* Secundum beatum Ambrosium illud chaos meritorum significat differentiam: unde ait: Inter divitem & pauperem chaos magnum firmatum est; quia post mortem immutari merita non possunt. Secundum

Theoph.

Theophilum chaos magnum significat distantiam justorum, & peccatorum; nam sicut effectus eorum fuerunt varii; sic mansiones eorum non modicum differunt. Vel illud chaos potest esse distantia inter lucem & tenebras; quoniam boni sunt in luce, & mali in tenebris. *Quæ societas luci ad tenebras?* Ad secundum respondit dicens: *Fili recordare; quia recepisti bona in vita tua.* Ac si dicat: cum bene tibi erat, noluisti Lazaro dare micam, & ideo non recipies guttam ab eo. Mille anni sunt & amplius quod Dives petiit unam guttam, & adhuc habere non potuit, nec in perpetuum habebit. Non enim est aliquis ita miser, quod aliquid recuperare non possit, aut pretio, aut mutuo, aut mendicando, aut laborando: sed damnati nullum refrigerium, nullum bonum recuperare poterunt: nec pretio, quia pretium gloriæ sunt ipsa bona opera, quæ ibi fieri non possunt: *Venit nox, quando nemo potest operari.* Nec mutuo, quia sancti de suis meritis nihil eis mutuabunt: unde cum fatuæ virgines a prudentibus oleum peterent, responderunt eis. *Ne forte non sufficiat nobis, & vobis.* Nec mendicando; quia nullas poterunt invenire eleemosynas: *Propter frigus piger arare noluit, mendicabit æstate, & non dabitur ei:* Nec operando quia habebunt manus ligatas, & ideo non poterunt operari: *Ligatis manibus, &c.*

2. Cor. 6.

Luc. 16.

V. 23.

Joan. 9.

Matth. 25.

Prov. 20.

Matth. 22.

V.

Quinto augetur ejus pœna ex ratione fratrum suorum, quos in inferno expectabat; ideo dicebat: *Rogo ergo te pater, ut mittas Lazarum in domum patris mei.* Ista autem petitio fuit ex parte iniqua, ex parte fatua, & ex parte provida. Iniqua

fuit, quia Lazarum quem viderat miserum, iterum volebat ad miseriam destinare: *Flevit Dominus super Lazarum, quem suscitavit, ex eo quod ipsum, sicut dicit Hieron. Scripturis est magis quam mortuis credendum.* Secundo ista petitio fuit fatua, ex eo quod plus mortuis, quam scripturis credendum esse putabat.

Quod autem sit fatuum asserere, dicit Chrysost. triplici ratione. Primo quia Lazarus resurrexit, & multi cum ipso surrexerunt, & tamen Judæi credere noluerunt, immo ipsum Lazarum occidere voluerunt. Secundo quia scripturæ sunt a Deo; quia, quod dicunt scripturæ, dicit Deus: Ideo magis credendum est scripturæ, quam alicui homini vivo, vel mortuo. Tertio quia si esset consuetudo, quod mortui resurgerent, & homines eis crederent, diabolus aliquos phantastice resuscitare posset, qui multa falsa dicerent. Tertio ista petitio fuit provida: sciebat enim quod ex damnatione fratrum, cresceret ejus supplicium: & ideo provide faciebat, si hoc impediabat. Rogabat autem ut ad fratres suos Lazarus mitteretur; quia sciebat eos esse adhuc in mundo, ex eo, quod non videbat eos in sinu Abraham cum Lazaro, nec secum in inferno. Præter autem istum modum sciendi Augustin. in libro de cura pro mortuis agenda, ponit alios tres modos, quibus mortui ea, quæ in mundo sunt, scire possunt.

Chrysost.

August.

Primo aliis animabus, quæ de mundo veniunt, ea referentibus; sic ut forte Abraham scivit statum Lazari, & Divitis ipso Lazaro indicante. *Mortui ea quæ in mundo sunt scire possunt.*

Secundo scire possunt ab Angelis, qui præsentibus sunt omnibus, quæ aguntur.

Tertio possunt scire non solum præsentia; sed etiam præterita, & futura, spiritu Dei revelante.

FERIA SEXTA SECUNDÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO I.

In quo moraliter, atque mystice Evangelium exponitur.

Matth. 21.

Homo quidam erat paterfamilias qui plantavit vineam, &c. Exponendo istud Evangelium literaliter sicut exponunt Glossæ, dicendum est, quod iste paterfamilias est Dominus Sabaoth, qui plantavit

vineam, id est plebem Judaicam; de qua dicitur: *Vinea Domini exercituum domus Israel est.* Istam vineam transtulit Dominus de Ægypto, & in terram promissionis plantavit. Psalm. *Vineam de Ægypto transtulisti, ejecisti gentes, & plantasti eam.* Sepe eam circumdedit; quia custodia Angelorum eam munivit: sed propter eorum obstinatam malitiam ipsa custodia Angelica eos deseruit, juxta illud: *Curavimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam.* Et vocat ipsam

Psal. 79.

Jer. 51.

Matth. 10.

Psal. 117.

Matth. 21.

Luc. 17.

Matth. 3.

Chrys.

ipsam plebem Judaicam Babyloniam, propter confusionem earum: ubi dicit Glossa quædam, quod auditæ sunt voces Angelorum in aëre dicentium: *Transamus ab his sedibus. Torcular in ea fodit*, quando legem sibi dedit, quæ multis præceptis eos torquebat: *Turrem ædificavit*, quando templum erexit: *Locavit eam agricolis*. Isti agricolæ sunt operarii vineæ, de quibus dicitur, de isto patrefamilias, *qui operarios in vineam suam conduxit*: Post multum temporis *misit servos*, id est prophetas ad recipiendum fructum bonorum operum; sed agricolæ alios fecaverunt, ut Isajam; alios excerebraverunt, ut Ezechielem; alium occiderunt ut Jeremiam; alium lapidaverunt, ut Zachariam. Tandem *misit filium suum*, & illum *extra vineam ejecerunt*; quia extra civitatem ipsum crucifixerunt, & occiderunt. Postea Christus interrogavit eos dicens: *Cum igitur Dominus vineæ venerit, quid faciet agricolis illis?* Inter eos erant quidam simplices, & boni, qui dixerunt: *Malos male perdet, &c.* Erant etiam quidam sapientes, qui istam parabolam intellexerunt, quod scilicet deberent Christum occidere: propter quod Dominus volebat vineam suam gentibus locari; & ideo responderunt, ut habetur: *Absit*, quod scilicet Christum occidant, vel vineam perdant. Quod autem hoc facturi erant, ostendit Dominus per prophetam: *Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli*: Ad literam lapis quidam paratus pro ædificatione templi, qui tamen nusquam congrue locari poterat: sed consummato opere, positus est sursum in angulo, ita congrue, quod omnes mirarentur. Iste lapis est Christus, qui fuit a Judæis reprobatus, sed a Deo in caput anguli positus: quia a Deo caput Ecclesiæ est constitutus, & ideo inquit: *Auferetur a vobis regnum Dei*, id est ipse Christus, qui dicit de seipso: *Regnum Dei intra vos est, & dabitur gentibus*, id est illis, qui recipient fidem ejus: vel *regnum Dei*, id est sacra Scriptura, & cognitio unius Dei: vel *regnum Dei* ad litteram, id est regnum cælorum, quod a Judæis est ablatum, & gentibus traditum est. *Venient ab Oriente, & Occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob in regno cælorum. Filii autem regni ejicientur in tenebras*. Postea subdit: *Qui ceciderit super lapidem istum confringetur; super quem vero ceciderit conteret eum*. Secundum Gloss. Ille qui credit, & tamen peccat, cadit super lapidem, & non conteritur, sed confringitur; quia ad pœnitentiam reservatur: sed quando quis est infidelis, sicut erant Judæi, lapis super eum cadit, & conterit; quia nunquam potest ad pœnitentiam resurgere, quamdiu non habuerit fidem. Vel tunc aliquis super lapidem cadit, quando quis peccat, quamdiu est in præsentī vita; sed tamen non conteritur; quia resurgere potest. Secundum autem Chrys. Illud quod cadit, fortiter cadit propter duas *Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.*

causas; aut propter pondus suum, aut propter altitudinem nimiam.

Sic quidam graviter cadunt; aut quia grave peccatum committunt, aut quia sunt in magnitudine status: & tamen quia adhuc in vita præsentī sunt, licet super lapidem cadant, resurgere tamen possunt; sed in judicio post hanc vitam lapis divinæ sententiæ super eos cadet, & tunc nunquam resurgent; quoniam mali in correptionibus deteriores fiunt. Ideo Pharisei, & principes Sacerdotum indignati, voluerunt ipsum tenere (sed timore populi, *quia sicut prophetam eum habebant*) non fuerunt ausi. *Fortiter quis cadit dupliciter.*

Mystice autem vinea ista est Ecclesia, in qua tot sunt palmites, quot differentiæ hominum. Sunt autem quidam palmites, qui viti adhærent, sed non fructificant. Isti sunt qui habent fidem, sed non opera, de quibus dicitur: *Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum*, scilicet a consortio beatorum. Alii palmites sunt, qui nec viti adhærent; quia sunt præcisi; nec fructificant: Isti sunt hæretici, qui a Christo sunt per fidem præcisi; & ideo nullum bonum facere possunt sicut dicitur: *sine fide impossibile est placere Deo*, de talibus dicitur: *Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet*. Alii palmites sunt qui viti adhærent, & fructum faciunt, de quibus ibidem dicitur: *Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum*. *Joan. 15.*

Sepes quam circa istam vineam Deus posuit, significat custodiam Angelorum, quia Deus Ecclesiam ipsam munivit. Ipsi enim Angeli Dei, sunt milites Dei, Ecclesiam custodientes: de quibus dicitur: *Nunquid est numerus militum ejus?* Sicut autem videmus quod in curia terrestris regis sunt quidam milites, qui semper regem associant, & coram illo decantant, alii qui hostes expugnant: alii qui castra, & civitates regni custodiunt: Sic in curia regis cælestis, sunt quidam Angeli, qui ipsum associant regem, & ad ejus honorem decantant, sicut Cherubin & Seraphin: *Clamabant alter ad alterum, Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth, Deus exercituum. Cum me laudarent astra matutina, & jubilarent omnes filii Dei*. Alii sunt qui contra hostes Dei, id est dæmones præliantur, sicut sunt virtutes & potestates: *Factum est prælium magnum in cælo: Michaël, & Angeli ejus præliabantur cum dracone*. Et alii sunt qui custodiunt Provincias, sicut Principatus. Alii sunt qui custodiunt civitates, & loca spiritualia, sicut Archangeli: alii personas singulares, sicut Angeli. *Super muros tuos Jerusalem constitui custodes: tota die, & nocte non tacebunt*. *Isai. 62.*

Torcular quod fodit, significat crucem, in qua Christus manibus Judæorum sic fuit cal-

Eccl. 24. calcatus, & compressus, quod totus sanguis de ejus corpore exivit. Christus enim est uva nata de ista vite virginea, quæ dicitur: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris.* Ista uva fuit alba in nativitate, quia Christus sine omni peccato fuit conceptus, & natus: in cruce autem facta est rubea propter sanguinis asperionem; unde Angeli admirantes dixerunt: *Et quare rubrum est indumentum tuum; & vestimenta tua sicut calcantium in torculari.* Post mortem autem illa uva remansit nigra. *Sol factus est niger, quasi sacculus cilicinus.*

Fideles pro-
spera & ad-
versa impug-
nant.

Turris istius vineæ est ipsa fides, de qua Ecclesia se defendit adversus hostes: ipsi enim fideles impugnantur nunc per prospera, modo per adversa.

Per prospera impugnant caro, mundus, & diabolus. Nam caro nititur trahere ad delectabilia, mundus ad terrenas divitias, diabolus ad sublimes honores: sed istis resistit fides; quia contra delectabilia assumit carnis asperitatem; contra divitias voluntariam paupertatem; contra honores humilitatem. *Fide Moyses grandis factus negavit se esse filium*

Heb. 11.24.

filie Pharaonis. Ecce quomodo per fidem contempsit honores, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem. Ecce per fidem vicit carnis molestiam, & asperitatem; majores divitias existimans thesauro Ægyptiorum, improperium Christi: Ecce quia per fidem despexit divitias. De hac etiam turri fidei fideles se defendunt contra adversa, sive sint adversa immissa a Deo; sive a diabolo, sive a mundo: *Omnis qui audit verba mea & facit ea, affilabitur viro sapienti, qui edificavit domum suam supra petram: & descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: Fundata enim erat supra petram.* **Luc. 6.** Istud fundamentum pretiosum, est fides Christi; *Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est; quod est Christus Jesus:* qui enim sic est in Christo fundatus, non timet pluviam, id est, adversitatem de cælo descendentem; nec timet flumina, id est, persecutionem a terrenis tyrannis irruentem; nec timet ventum, id est, tentationem a dæmonibus qui sunt in aëre, venientem. **1. Cor. 3.11.**

EADEM FERIA SEXTA SECUNDÆ HEBDOMADÆ.

SERMO II.

In quo septem dubia super Evangelium enucleantur.

Matth. 21.
v. 33.

Homo erat paterfamilias, qui plantavit vineam, id est, quamlibet animam fidelem, quam paterfamilias, id est, Deus in corpore plantavit, & ipsam Angelicæ curæ deputavit, & quam sæpe munivit; quæ debet plantari, & fodi, & suo tempore vindemiari.

Deus dicitur
paterfamilias
& quare.

Circa istam igitur vineam, septem per ordinem videnda sunt. Primo quare Deus paterfamilias dicitur: ad quod dicendum; quia tres familias possidere dicitur, seu cognoscitur. Una est in hoc mundo, scilicet congregatio omnium electorum: alia est in purgatorio: tertia est in cælo. Illi autem, qui sunt in inferno non sunt de familia Dei: sed de familia diaboli. Illud repræsentat sacerdos, qui de corpore Christi facit tres partes, ad innuendum, quod corpus Christi mysticum in tres partes est divisum.

Hostia diviso
quid signifi-
cat.

Illa enim pars quam sacerdos in calicem abscondit, & in vino consecrato infundit, signat illam partem, quæ est in cælo, quæ ab om-

nibus pœnalitatibus absconditur, & torrente divinæ voluptatis potatur, & inebriatur. Aliæ autem duæ partes significant illam, quæ est in mundo, & aliam quæ est in purgatorio; quia illi adhuc multis pœnalitatibus exponuntur, nec plene adhuc divino amore fruuntur.

Secundo videndum est, quare anima vinea dicatur: ad quod dicendum est, quod secundo Chrysost. super Matth. Sicut de vinea nascuntur gemmæ, & ex gemmis flores, & de floribus uvæ, & de uvis vinum elicitur, sic de anima viri justi nascuntur bonæ cogitationes, tanquam gemmæ: sicut enim gemmæ sunt principium omnium fructuum, sic cogitationes bonæ sunt principia bonorum operum. Priusquam enim homo aliquid boni faciat, illud cognitione pertractat, & tamen illud principium habere non possumus a nobis, sed a Deo: *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis: & sicut ex gemmis nascuntur flores, sic de bonis cogitationibus bonæ voluntates: quæ sic sunt apud Dominum suaves; quemadmodum odoriferi flores: & sicut ex floribus nascuntur uvæ, sic de bonis voluntatibus nascuntur bonæ operationes: Flores mei fructus bonorum, & honestatis.* Ista autem duo, scilicet bonas cogitationes, & bona opera, a nobis similiter habere non possumus; sed a Deo: *Deus*

Anima vinea
quare dicitur.

Chryf.

1. Cor. 3.

Eccl. 24.

Phil. 2. 13.

Deus enim est, qui operatur in vobis & velle, & perficere pro bona voluntate. Sicut autem de uvis vinum elicitur, sic ex bonis operibus, etiam in presenti, magnum gaudium generatur; unde super illud Psalm. *In custodiendis illis retributio multa*, dicit Glossa. Non tantum pro eis in futuro reddetur premium, sed etiam in eorum custodia magnum est gaudium.

In corpore animam plantavit Deus propter tres causas.

Tertio videndum est, quare Deus istam vineam, id est animam, in corpore humano plantavit. Ad hoc dicendum, quod fecit propter tres causas. Prima est, ut opera sua Deus perficeret: fecit quidem creaturam pure spiritualement, sicut Angelum; pure corporalem, sicut lapidem, vel lignum: & ideo ne in Dei opere universo remaneret aliquid incompletum, oportuit, quod Deus faceret tertiam creaturam, scilicet corporalem, & spiritualement; & ideo ipsam animam corpori adjunxit. Secunda causa est, ut anima in corpore, & per corpus multa merita acquireret: quaedam enim sunt, in quibus anima sine corpore potest mereri, sicut in diligendo Deum, & in cognoscendo Deum, & in commemorando Deum, & in meditando de Deo; immo saepe anima in talibus a corpore impeditur. *Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.* Alia quaedam sunt in quibus anima non potest mereri, nisi in corpore, & per corpus, sicut in jejunando, & peregrinationes faciendo, & martyrium sustinendo. Tertia causa est, ut majorem gloriam perciperet: si enim anima fuisset a corpore separata, fuisset glorificata tantum in contemplatione divinitatis, & in corpore in visione humanitatis.

Sap. 9.

Sepes vinea, qua sit.

Quarto videndum est, quare sit sepes hujus vinea: Ad quod dicendum, quod sepes hujus vinea est custodia Angelorum: quaelibet enim anima habet unum Angelum ad sui custodiam deputatum; & hoc in quintuplici statu suo, scilicet dum est in utero, ne suffocetur a diabolo: dum est egressa ab utero, ne a primo baptismo impediatur: dum est vivens in mundo, ne ad peccata pertrahatur: dum est in morte, ne de fide tenteretur, vel a confessione impediatur: dum recedit post mortem, ne diaboli laqueis capiatur. Istae sunt quinque viae, quas anima facit, in quibus Angeli eam custodiunt. Psalm. *Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant, &c.*

Ambros.

Joan. 15.

Quinto videndum est qualiter ista vinea sit putanda. Ad quod dicendum, quod sicut dicit Ambrosius: Vineam praecisa fructificat, semiputata frondescit, neglecta luxuriat. Vineam igitur animae nostrae ab omnibus vitiis recisa fructificat bona opera: *Omnem, qui fert fructum purgabit eum, ut fructum plus afferat.* Vineam semiputata, id est, anima negligenter & semiplene purgata frondescit; quia talis habet multa folia verborum, & pau-

cos fructus operum; & ideo tales a Deo sunt maledicti; sicut patet in ficulnea, quae habebat tantum folia, cui Dominus maledixit: vinea ergo neglecta, id est anima nullis vitiis purgata, in palmites luxuriat; & ideo non profert uvas dulces, id est, opera Deo grata; sed labruscas, id est, opera Deo odiosa: *Expectavimus, ut faceret uvas, & fecit labruscas.* In talem vineam saepe ascendunt vepres concupiscentiae carnalis. *Non putabitur, & non fodietur; & ascendent super eam vepres, & spinæ.*

Matth. 21.

Isai. 5.

Isai. 32.

Vinea fossor-
res quatuor.

Sexto videndum est, qualiter ista vinea sit fodienda; & dicendum, quod istius vineae quatuor sunt fossores, scilicet pudor, dolor, timor, & amor. Primus fossor est pudor, qui habet terram duram cordis mollicicare: debet enim peccator erubescere de seipso: *quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis?* Talis autem pudor cor durum emollit: *Deus molliovit cor meum, & omnipotens turbavit me.* Secundus fossor est dolor, qui cor mollium scindit vomere contritionis: *Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.* Tertius fossor est timor qui omnes lapides, id est, peccata omnia, quae in corde scisso invenit, habet extra projicere: *Timor Domini expellit peccatum.* Quartus fossor est amor Dei, qui omnes palmites infructuosos ad radicem vitis subortos, id est, omnes amores mundanos habet evellere, & eradicare, Augustinus: *Qui biberit de fluvio paradisi, cujus gutta major est Oceano, restat, ut in eo sitis mundi penitus extincta sit.*

Rom. 6.

Job. 22.

Joel. 2.

Eccl. 1.

August.

Septimo videndum est de vindemiatione istius vineae: ad quod dicendum, quod ista vinea vindemiatur in morte, & in judicio; quando scilicet Deo de omnibus operibus nostris rationem reddemus. Sed multi erunt, qui non dabunt Deo uvas dulces, id est, opera Deo suavia; sed uvas felleas, id est, peccata venenata: *Uva eorum, uva fellis, & botri amarissimi:* de talibus dicitur: *Confusi sunt agricolae, operuerunt capita sua.*

Vinea in morte, & judicio vindemiatur.

Deut. 32.

Joel 1.

Hodie quidem sunt tres mali vindemiatores, qui vineam istam vindemiant, scilicet avaritia, luxuria, & superbia, de quibus dicitur: *vindemiant eam omnes, qui praetergrediuntur viam: exterminavit eam aper de silva, & singularis feras depastus est eam:* ambulantes per viam sunt avari, qui non cessant discurrere. *Aper de silva* est porcus silvestris, & significat luxuriosum, qui efficitur porcinus, & immundus. *Singularis feras* est superbus, qui vult esse singularis, & nullum super se vult habere; & est feras, id est, crudelis; quia vult omnes opprimere: isti omnes istam vineam sic vindemiant; quod Christus vix aliquos racemos, id est, aliquos pauperes, & simplices potest habere. *Vae mihi, quoniam factus sum, sicut qui colligit in autumno racemos vindemiae.*

Psalm. 79.

Mich. 7.

SABBATHO SECUNDÆ HEB- DOMADÆ QUADR.

SERMO I.

1. De peccatoris aversione. 2. Ejus-
dem conversione. 3. Deique be-
nigna receptione.

Luc. 15.

Homo quidam habuit duos filios,
& dixit adolescentior ex illis
pater, &c. In isto Evangelio
fit mentio de filio prodigo aver-
so, & postmodum converso, &
de patre benigno: & ideo tria sunt notanda.
Primo peccatoris aversio, cum dicitur: *Per-
egre profectus est in regionem longinquam.*
Secundo peccatoris conversio cum dicitur:
In se reversus. Tertio Dei benigna rece-
ptio, cum dicitur: *Vidit illum Pater, &
misericordia motus est.*

Peccator tres
miserias in-
currit.

Psal. 118.
Prov. 15.

Dionys.

Circa primum notandum, quod peccator
a Deo se avertens, tres miseras incurrit.
Prima est, quia se a Deo elongat; unde di-
citur, quod *profectus est in regionem longin-
quam. Longe a peccatoribus, &c. Longe
est Dominus ab impiis*, & tamen in veritate
se Deus non elongat ab homine, licet ita vi-
deatur: sed homo se elongat a Deo, sicut
ponit exemplum Dionysius, dicens, quod si
navis impingat in petram, non elongatur pe-
tra a navi, sed navis a petra: quanto autem
peccator magis se elongat a Deo, tanto ma-
gis appropinquat ad Deum; sicut homo vo-
lens se elongare ab Oriente, appropinquat
ad Occidentem; & si elongat se ab Austro,
appropinquat ad Aquilonem: in Deo enim
quasi Oriens, & Occidens sunt ejus miseri-
cordia, & justitia; Auster, & Aquilo sunt
ejus gratia, & potentia: qui igitur se elon-
gat a misericordia Dei præveniente, appro-
pinquat ad justitiam ulciscentem; & qui elon-
gat se ab ejus gratia subsequente, appropin-
quat ad ejus potentiam punientem, sicut pa-
tet de Jona, qui fugere voluit Deum præci-
pientem, & invenit Deum punientem. Se-
cunda miseria peccatoris est, quia omnia bo-
na sua dissipat; unde dicitur: *Dissipavit sub-
stantiam suam vivendo luxuriose.* Quam-
vis enim cætera peccata omnia bona consu-
mant; præcipue tamen luxuria dissipat omnia
bona temporalia, corporalia, naturalia, spi-
ritualia, & gratuita.

Luxuria dis-
sipavit omnia
bona.

1. Cor. 6.

Dissipat quidem corporalia bona; quia
ipsum corpus deducit ad consumptionem;
qui fornicatur, in corpus suum peccat, sci-
licet in sui corporis consumptionem. Dissi-
pat bona sua naturalia; quia memoriam he-

berat, ut nihil spirituale possit reminisci.
Rationem obnubilat, ut nihil spirituale pos-
sit intelligere: *Animalis homo non percipit,
quæ sunt Spiritus sancti.* Dissipat etiam bo-
na gratuita. Chrys. Nulla res sic præcidit
virtutem, sicut corporalis voluptas. Dissipat
bona temporalia; quia deducit hominem ad
paupertatem: *Qui nutrit scorta, perdet
substantiam.* Tertia miseria est; quia pec-
cator famem tolerat; ideo dicitur: *quia cæ-
pit egere*; nulla enim satietas est in delitiis,
divitiis, nec in honoribus; Unde dicitur,
quod *tria sunt insaturabilia, scilicet infer-
nus, terra sitiens, & ignis.* Per infernum
significatur superbus, quia sicut infernus non
satiatur animabus; sic & superbus non satia-
tur honoribus. Per terram significatur ava-
rus; quia sicut terra sitiens non satiatur aqua,
sic nec avarus pecunia. Per ignem significa-
tur carnalis concupiscentia, quia sicut ignis non
satiatur lignis, sic nec concupiscentia delectatio-
nibus pravis.

1. Cor. 2.

Chrysost.

Prov. 29.

Prov. 30.

Secundo ponitur peccatoris conversio:
Ad cujus conversionem tria tanguntur. Pri-
mus est status sui recognitio, cum dicitur:
In se reversus dixit. Debet autem peccator
pœnitens quatuor recognoscere, sicut dicit
Greg. Ubi fuit, ubi est, ubi erit, & ubi
non est. Ubi fuit; quoniam in peccato, &
ibi debet dolere: *Scito & vide quia malum
& amarum est reliquisse te Dominum De-
um tuum.* Ubi erit; quia in judicio, &
ideo debet timere. Psalmus: *A judiciis
enim tuis timui.* Ubi est, quia in miseria,
& ideo debet gemere & erubescere. Psal.
*Heu me! quia incolatus meus prolongatus
est.* Bernard. Agnosce ubi es & ingemisce.
Ubi non est; quia non in loco proprio, sci-
licet gloriæ, ad quam ex sua creatione fuerat
ordinatus; & ideo debet suspirare, & il-
lam cum desiderio petere. Psal. *Unam pe-
tii a Domino, hanc requiram; ut inhabi-
tem in domo Domini omnibus diebus vita
meæ.* Secundum est oris confessio, quod
notatur cum dicitur: *Pater peccavi in ca-
elum*, id est, coram Angelis, & Sanctis Dei, &
coram te, id est, te sciente, & vidente.
Quia igitur peccavi coram te, qui es iudex
meus, multum debeo erubescere, & timere,
Boetius: Magna est vobis, si dissimulare non
vultis, indicta necessitas probitatis; cum om-
nia agitis ante oculos iudicis cuncta cernentis.
Quia peccavi coram Angelis Dei, qui sunt
custodes mei, debeo multum dolere; quia
in quantum in me fuit, eos contristavi: *An-
geli pacis flebunt amare.* Quia peccavi co-
ram sanctis, & curia cælesti, qui suis meri-
tis me nutriunt, debeo multum dolere, &
 flere,

Peccator 4.
debet reco-
gnoscere.
Gregor.

Ier. 2.

Psal. 118.

Ibid. 119.

Bernard.

Psal. 26.

Isai. 33.

Bar. 4.

flere. Quia ipsam nutricem meam contristavi: *Contristastis nutricem vestram Ierusalem.* Tertium est satisfactio, quod notatur cum dicitur. *Fac me sicut unum de mercenariis tuis*, quasi dicat, paratus sum amodo satisfacere spe mercedis æternæ. Est autem differentia inter servum mercenarium, & filium: Servus est, qui solo timore abstinere a peccato. Mercenarius est, qui in intuitu mercedis servit, & vitat offensam: Filius est, qui solo amore servit, & vitat offensam: iste igitur primo erat servus, qui uni civium, id est, dæmoni adhærebat; & quando porcos pascebat, id est, brutales motus satiabat: sed postea factus est mercenarius: quando spe mercedis vitæ æternæ Deo voluit servire: sed pater cælestis eum filium fecit, quando ad suam hæreditatem eum recepit. Ecce quanta benignitas Dei; quia peccatorem de servitute diaboli extrahit, ipsum tanquam mercenarium spe mercedis æternæ facit servire sibi; & tandem tanquam filium ad æternam hæreditatem eum recipit.

Deus ad misericordiam pronior quam ad justitiam. Gen. 3.

Chrysost.

Tertio ponitur benigna Dei receptio: Recepit enim eum velociter, dulciter, honorabiliter, & lætanter. Velociter quidem eum recepit; unde dicitur. *Et accurrens, &c.* Semper enim Deus promptus est in miserando, tardus in puniendo. Quod autem sit tardus in puniendo dicitur: *Cum audisset vocem Dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem, &c.* Ecce quia vadens ad puniendum transgressionem non currebat, sed deambulabat, id est lento passu incedebat: & non ibat impulsus ab aura, sed contra auram, quando ad puniendum vadit, sua misericordia sibi resistit: & non ivit in meridie statim, scilicet quando Adam peccavit; sed expectavit usque post meridiem: Vadens vero ad misericordiam, dicitur, quod currebat: nam sicut dicit Chrysost. Illud quod homo contra naturam facit, pigre facit. Quia vero Deo est contra naturam suam punire, ideo ad puniendum est tardus: quia secundum suam naturam est misereri semper, & parcere, ideo ad parcendum, & miserandum est promptus. Secundo recepit eum dulciter, quod notatur,

cum dicitur: *Cecidit super collum ejus.* Facit Deus erga peccatorem ad similitudinem vulturis; quia primo cadaver a longe videt, deinde advolat, postea incumbit super eum, tandem sibi incorporat: sic etiam Dominus hic facit: quia cum adhuc longe esset, eum oculis misericordiæ vidit: deinde accurrens alis misericordiæ, & virtutis, ad eum volavit: Postea collum ejus superincumbit, & incidit: & tandem eum deosculans; & reconcilians, ipsum sibi tanquam membrum suum incorporavit. Tertio recepit eum honorabiliter; quia fecit eum indui stola prima, id est innocentia, quam in baptismo induerat: sed per peccatum eam perdiderat; per pœnitentiam vero eam recuperaverat. Sed quia non sufficit habere innocentiam, nisi fiant bona opera; non sufficit abstinencia a malo, nisi fiat quod bonum est; ideo subditur: *Et date annulum in manu ejus*, id est, gratiam operandi: Gratia enim Dei, est annulus, sive signaculum, quo signantur servi Dei a servis diaboli; de quo signo dicitur: *Firmum fundamentum Dei stat habens signaculum hoc.* Cognovit Dominus qui sunt ejus: sed quia in operando multa adversa incurunt, ideo indigent forti patientia; & hoc est, quod dicitur: *Et calceamenta in pedes ejus*; calceamenta enim pedes ejus muniunt, contra duritiam viæ; & ideo significant constantiam contra adversa.

2. Tim. 2.

Isai. 55.

Quarto ipsum recipit gratanter: unde dicit: *Manducemus, & epulemur.* In conversione enim peccatoris magnum est gaudium, juxta illud; *Gaudium est Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente, &c.* Nam gaudent Deus, Angeli, & omnes Sancti; ideo dicitur: *Quia in lætitia egredimini*, scilicet de peccatis; *& in pace deducemini*, id est ad pœnitentiam. Montes, id est altitudo, & sublimitas personarum, *& colles*, id est, altitudo Angelorum, *cantabunt coram vobis laudem*; *& omnia ligna regionis*, id est, collegium omnium sanctorum, *plaudent manibus.*

EODEM SABBATHO SECUNDÆ HEBDOM. QUADR.

SERMO II.

De Beata Virgine. In quo 1. ostenditur ejus materna erga Filium dilectio. 2. Christi cum matre indivisibilis habitatio. Et ex parte utriusque omnium bonorum communicatio.

LUC. 15. v.
31.

Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. Quamvis ista verba dixerit pater filio, qui secum remanserat, ut ipsum placaret; posunt tamen esse verba Virginis loquentis ad filium, & dicentis: *Fili, tu semper mecum es, &c.* In quibus verbis tria notantur. Primum est ex parte Virginis materna dilectio, cum vocat eum filium, dicens: *Fili.* Secundum ex parte Christi cum matre indivisibilis habitatio, cum subditur: *Tu semper mecum es.* Tertium est ex parte utriusque omnium bonorum communicatio, cum subditur: *Omnia mea tua sunt.*

Primum.
Maria quomodo mater Christi fuit.

Sap. 7.

Circa primum notandum, quod Beata Virgo fuit vera mater Christi, & non tantum vera mater, sed etiam fuit studiosa, & pia mater. Vera quidem mater fuit; quia materiam carnis sibi dedit, convenientem locum in utero sibi tribuit, & conveniens nutrimentum sibi ministravit. Ista enim tria faciunt veram matrem. *In ventre matris meae figuratus sum caro:* Ecce quia Christus in utero locum convenientem a matre habuit: *decem mensem tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis.* Ecce quia Christus materiam corporis a virgine totam sumpsit, & ideo dicitur: *Ex semine hominis*, id est, ex sanguine hominis. Alii enim homines formantur ex semine hominum; Christus vero ex semine hominis, id est Virginis. Et sequitur; *delectamento somni convenientis.* Ecce quia accepit conveniens nutrimentum, quo in utero nutriebatur, & delectabatur. Secundo fuit sollicita, & studiosa mater: adeo quidem studiosa fuit, quod, sicut dicit Bernard. omnia opera misericordiae circa personam filii exhibuit: ipsum enim indumento carnis induit, ipsum in hospitio uteri sui novem mensibus tenuit, ipsum lacte virgineo nutrit & potavit, ipsum per infantilem aetatem infirmum fovit, ipsum in carcere crucis positum visitavit, & ejus sepulturae interfuit. Tertio fuit mater pia: fons enim pietatis novem mensibus in utero suo habitavit; & ideo tota pietate resplenduit.

Bernard.

Ideo assimilatur auroræ, soli, & lunæ, Maria quibus assimilatur. *Quæ est ista, quæ progreditur, quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?* Assimilatur enim auroræ, quia ejus misericordia omnibus est necessaria: sicut enim aurora est media inter noctem & diem, sic & ipsa est mediatrix inter Deum & hominem. Assimilatur lunæ; quia ejus misericordia omnibus est vicinior; sicut enim Luna præ cæteris planetis, terræ magis est vicina, sic & ipsa præ cæteris sanctis, peccatoribus est magis propinqua. Assimilatur soli, quia ejus misericordia omnibus est communior; sicut enim sol lucem suam, & calorem omnibus tribuit, sic & ipsa lucem & calorem ejus misericordiae omnibus expendit. Assimilatur armatæ aciei, quia ejus misericordia omnibus est potentior; quia ipsa hostes, id est, dæmones conterit, & expellit, & eis terribilis existit. Nihilominus assimilatur stellæ maris, quia ejus misericordia est omnibus diuturnior; sicut enim cæteris stellis occidentibus, stella maris non occidit, sic cæteris sanctis non exaudientibus, Maria ramen non deserit.

Secundo ponitur ex parte Christi indivisibilis cum matre habitatio, cum dicitur: *Tu semper mecum es;* Christus enim semper cum matre fuit in triplici statu suo, scilicet; dum esset in matris utero, dum viveret in mundo, & dum recessit de mundo. Nam dum esset in utero matris, ipsam sanctificavit; dum viveret in mundo; ipsam ab omni peccato conservavit; dum recessit de mundo, ipsam gloriosam totam, & luminosam fecit.

Secundum.

Primo igitur ipsam sanctificavit. Tres quidem sunt conceptiones, & natiuitates: *Tres conceptiones & natiuitates.* una qua quis sine peccato concipitur, & sine peccato nascitur; & hoc modo non est conceptus, & natus sine peccato, nisi solus Christus, qui fuit conceptus & natus sine peccato: alia est qua quis cum peccato concipitur, & cum peccato nascitur; & ista est conceptio nostra, & natiuitas nostra; quia cum peccato concipimur, & cum peccato nascimur: alia est media qua quis cum peccato concipitur, & sine peccato nascitur; & secundum Bernard. talis fuit conceptio, & natiuitas B. Virginis: fuit enim (ut asserit in Epist. ad Canonicos Lugdu.) cum peccato originali concepta, & sine peccato nata: quia a Spiritu sancto fuit sanctificata, & ab omni peccato mundata: & ideo secundum Bernard. fuit ante sancta, quam nata. Ista triplex differentia tangitur, ubi loquitur de nocte originalis culpæ dicens: *Pereat dies in qua natus*

Job. 1.

tus sum, & nox, in qua dictum est conceptus est homo. Et sequitur: Obtenebrentur stellæ caligine ejus: expectet lucem, & non videat, nec ortum surgentis auroræ. Ecce quia hic nominat lucem, & auroram, & stellas. Per solem Christus, per auroram Virgo Maria, per stellas cæteri sancti intelliguntur. Nox igitur originalis culpæ non vidit Christum, nec quantum ad conceptum, nec quantum ad ortum; ideo dicit: Expectet lucem, & non videat. Auroram, id est, Virginem beatam vidit quantum ad conceptum, sed non vidit quantum ad ortum; & ideo dicit: Nec ortum surgentis auroræ. Stellas autem, id est viros sanctos, ipsa nox originalis concupiscentiæ vidit, & in conceptu, & in ortu; & ideo ex toto obtenebrati sunt, & habent tenebrosam ortum; ideo dicitur: Obtenebrentur stellæ caligine ejus. Secundo fuit secum, dum viveret in mundo; quia ipsam ab omni peccato conservavit: Fuit enim, ut pulchre deducit sanctus Thomas tertia parte q. 28. art. 4. sine peccato mortali, originali, & veniali. Rari sunt qui sibi caveant a peccato mortali: rariores qui sibi caveant a veniali, rarissimi, qui nascuntur sine originali; ideo dicitur rarissimi; quia non fuerunt nisi tres in veteri, & novo testamento scilicet Christus, Jeremias, & Joannes Baptista. De beata Virgine dicitur. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*; ipsa enim fuit pulchra; quia ab omni peccato mortali penitus elongata. Ipsa fuit tota pulchra; quia in carne & anima ab omni originali aliena. *Ipsa fuit sine macula*; quia ab omni veniali immunis effecta. Tertio fuit secum quando exivit de mundo, quia ipsam totam gloriosam & luminosam fecit: hæc est illa mulier de qua dicitur: *Mulier amicta sole & luna sub pedibus ejus, & in capite ejus corona stellarum duodecim, & in utero habens, &c.*

Cant. 4.

Apoc. 12.

Ipsa enim est luminosa, a parte superiori, quia habet coronam stellarum in capite. Duodecim stellæ sunt duodecim ordines, scilicet novem ordines Angelorum & tres hominum, scilicet Martyrum, Confessorum & Virginum: isti omnes eam coronant; quia eam exornant. Est luminosa a parte inferiori, ideo dicitur: *Et luna sub pedibus ejus*; per lunam significatur Ecclesia, quam sub pedibus habet; quia eam sub protectione tenet: & luminosa ex parte exteriori, quia est amicta sole, id est, glorificata corpore: & luminosa ex parte interiori; quia in utero habens; ipsa enim divinum plendorem in utero habuit, & tota luminosa remansit.

Tertio ponitur ex parte matris, & filii Christo & bonorum omnium communicatio, ideo dicitur: *Omnia mea tua sunt.* Omnia enim quæ fuerunt filii, fuerunt & matris; & e converso, Filius tria habuit, scilicet carnem, animam & divinitatem: & ista fuerunt Virginis, scilicet caro per generationem, anima per amorem, divinitas per fruitionem: *Quæ est ista quæ ascendit de deserto delitiis affluens, & innixa super dilectum suum?* Caro Christi, & Virginis fuit terra, sed non terra horti, sed deserti; quia ab omni humore concupiscentiæ fuit arida, & nulli vitio unquam apta fuit; & ideo ambo in deserto fuerunt habitatores; quia carnem clausam, & integram habuerunt. Fuit etiam affluens delitiis, in quantum delectabatur in contemplatione, & fruitione deitatis. Fuit etiam super dilectum innixa, in quantum ipsa ejus animæ per amorem fuit conjuncta. Omnia etiam quæ fuerunt in matre fuerunt filii, id est a filio, scilicet ejus humilitas, virginitas, & fecunditas. A filio quidem habuit humilitatem suam, quæ tanta fuit, quod Deum de cælo ad se traxit: *Dum esset rex in accubitu suo*, id est in sinu paterno, *nardus mea dedit odorem suum.* Nardus est herba parva, & odorifera, & significat humilitatem Mariæ, ad cujus odorem Christus in ejus uterum venit: Iste est unicornis qui a nemine capi potuit, nisi a puella dum in sinu ejus caput reclinat. Secundo a filio habuit virginitatem suam, quæ tanta fuit, quod etiam aliorum corda penetrabat, & omnes motus pravos extinguebat. Unde quamvis pulcherrima fuerit, a nullo tamen unquam potuit concupisci: ex eo quod ejus puritas penetrabat omnia corda, & ea reddebat casta; ideo assimilatur myrrhæ & cedro; sicut enim odor myrrhæ expellit vermes, & cedrus expellit serpentes, sic ejus puritas expellebat de cordibus aliorum omnes motus brutales. Tertio a filio habuit fecunditatem, quæ tanta fuit, quod matrem fecundavit, & totum mundum satiavit, recreavit, & reconciliavit. Fuit enim tanquam arbor fecunda quæ nobis illum fructum attulit, de quo dicitur: *Benedictus fructus ventris tui*: cujus odor patrem reconciliavit, ut possit dicere: *Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni*, cujus sapor totum mundum delectavit. *Brevis est in volatilibus apis, & initium dulcoris habet fructus illius*: cujus color, id est species, & visio faciei, beatitudinem facit. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum.*

Christo & matri quæ communia extiterunt.

Cant. ult.

Cant. 1.

Nardus Mariæ humilitatem significat.

Luc. 1.

Gen. 27.

Eccl. 11.

Joan. 17.

DOMINICA TERTIA QUADRAGESIMÆ.

SERMO I.

Quomodo in ejus infirmi curatione Christi potentia, sapientia, & bonitas manifestatur.

Luc. 11.

Erat Jesus ejiciens dæmonium, & illud erat mutum. Quia diabolus in isto tempore Quadragesimali magis exercet conatus suæ tentationis, ideo Ecclesia in duabus Dominicis præcedentibus & in ista, tentationes suas admonet esse cavendas.

Diabolus quatuor genera personarum tentat.

Matth. 15.

Eorum enim quos tentat quatuor sunt genera. Quosdam enim tentat, sed nequaquam superat; isti significantur per tentationem Christi. Alios tentat & superat, & per diversa vitia vexat; isti significantur per filiam mulieris Chananæ, unde dicitur: *Filia mea male a dæmonio vexatur.* Alios tentat, & superat, sed tamen postmodum per contritionem expellitur; isti significantur per istum dæmoniacum qui curatus fuit. Alios tentat & superat; sed postmodum fugit: sed tandem postmodum ad eos redit; isti significantur per hoc quod dicitur: *Cum immundus spiritus exierit ab homine, &c.* Iste autem dæmoniacus non tantum mutus erat, sed etiam cæcus: & ideo per eum peccator significatur.

Math. 12.

Christus triplex opus magnæ potentia ostendit.

Circa ejus curationem Christus ostendit suam potentiam, sapientiam, & bonitatem. Primo quidem triplex opus magnæ potentia circa eum ostenditur. Primum est; quia dæmonium ab eo expulit: Peccator enim in domum cordis sui dæmonium conducit, sed Christus tanquam malum pensionarium de domo expellit.

Deus de tribus a nobis pensionem petit.

Tob. 6.

In tribus enim casibus, quis de domo conducta potest expelli. Primo quidem quando pensionem non solvit; Deus enim dedit homini tria, de quibus vult pensionem habere: scilicet corpus, animam, & res temporales: nam de corpore requirit jejunium, de anima requirit orationes, de rebus requirit eleemosynas: diabolus autem prohibet jejunium, quia est sibi venenum: dicit enim Ambrosius quod sputum hominis jejuni est serpenti venenum: per quod datur intelligi, quod venenum serpenti infernali est jejunium: prohibet orationes quia sunt incendium ei: *Cordis ejus particulam super carbones ponas: fumus ejus extricat omne genus dæmoniorum.* Fumus est oratio, quæ quando exit a corde inflammato per amorem, fugat omnem dæmonem: Prohibet eleemosynas, quia sibi sunt jaculum, unde dicitur eleemosyna, *Su-*

Eccl. 19.

per scutum potentis, & super lanceam, adversus inimicum tuum pugnabit. Secundo potest quis expelli de domo conductâ, quando in pravum usum eam vertit: diabolus enim cor hominis in prostibulum convertit, dum ibi ponit immunditias omnium peccatorum: *Facta est Babylon habitatio dæmoniorum,* Apoc. 18. quoad peccatum avaritiæ: quia avaritia est simulacrorum servitus: *Et custodia omnis spiritus immundi,* quoad peccatum luxuriæ: & *custodia omnis volucris immundæ,* quoad peccatum superbiæ. Tertio de domo conductâ expelli quis potest, quando Dominus ejus caret habitatione, & eam vult habere.

In anima sunt tres domus, in quibus Dominus habitare vult, scilicet memoria, intelligentia, & voluntas; & ideo diabolus merito debet expelli. In domo quidem memoriæ vult habitare per suorum beneficiorum recordationem: Psalmus: *Memor fui dierum antiquorum: meditatus sum in omnibus operibus tuis, &c.* In domo intelligentiæ vult habitare per peccatorum nostrorum continuam meditationem: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* In domo voluntatis vult habitare per sui continuam dilectionem; unde postquam Dominus dixit: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & subdit, & ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus.* Joan. 14.

Anima tres camera.

Psal. 142.

Isai. 38.

Joan. 14.

Secundum opus potentia fuit, quando muto loquelam restituit: licet peccator quacunque loquatur, tamen mutus est; Deus enim dedit homini linguam ad tria officia, scilicet, ut Deum laudet, ut proximum ædificet, & se de peccatis suis accuset: sed peccator est mutus; quia Deum non laudat, sed blasphematur inter gentes; unde propheta omnes creaturas ad Deum laudandum invitat, inter cæteras dracones, infernum, serpentes, dicens: *Laudate Dominum de terra, dracones & omnes abyssi.* Item serpentes & volucres pennatas: nusquam autem invitat superbos, avaros, & luxuriosos; quia tales non laudant Dominum, sed blasphemant: ex quo videtur, quod peccatores sunt pejores draconibus, serpentibus, & inferno. Secundo peccator est mutus, quia proximum non ædificat, sed scandalizat. *Lingua tertiam multos commovit, & dispersit eos de gente in gentem.*

Lingua ad tria officia est data.

Rom. 2. 24.

Psal. 148.

Eccl. 12. 16.

Prima lingua est divina seu Angelica, quæ est perfectorum; cujus est loqui ea, quæ sunt ad Dei laudem, & ædificationem proximi. Eccl. 51. 30. *Dedit mihi Dominus linguam*

quam mercedem meam, & in ipsa laudabo eum.

1. Joan. 4. Secunda lingua est humana, quæ est lingua imperfectorum; cuius est loqui de mundo, & de his, quæ requirit necessitas humana: *Ipsi de mundo sunt, & ideo de mundo loquuntur, & mundus eos audit.*

Joan. 3. Tertia lingua est diabolica, & ista lingua est perversorum hominum; cuius est derrahe-re, & mendacium dicere: *Cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur.* Qui igitur Deum laudat, & proximum ædificat, ille loquitur prima lingua, id est Angelica, sive divina: qui secularia negotia pertractat, ille loquitur lingua secunda, id est, humana: qui proximum scandalizat, ille loquitur lingua tertia, scilicet diabolica.

Prov. 18. Tertio peccator est mutus: quia de suis peccatis se in confessione sua non accusat; cum tamen dicatur: *Iustus in principio sermonis accusator est sui:* peccator enim habet principium, scilicet malam cogitationem; habet medium, scilicet malum consensum; habet & finem, scilicet malum opus: non tantum media, id est malum consensum, sed etiam principium, id est, malas cogitationes, & delectationes.

Apoc. 4. 6. Tertium opus potentiæ fuit, quia sibi lumen restituit: signum est autem, quod peccator est illuminatus, quando videt ante, & retro, a dextris, & a sinistris; sicut dicitur de sanctis animalibus, quod *plena erant oculis ante, & retro, & in circuitu.* Ille videt retro, qui considerat peccata sua, & habet inde dolorem: Ille videt ante qui considerat Dei iudicium, & inde habet timorem: Ille videt a dextris qui considerat mundi prospera, quam sint vana, & ad ea non allicitur per amorem: Ille videt a sinistris, qui considerat adversa, quam sint brevia; & inde non frangitur per desperationem.

4. Rationes Christi. Secundo Christus ostendit suam sapientiam in calumniatorum confutatione: dicebant enim Christum expellere dæmonia in Beelzebub principe dæmoniorum: sed Christus ostendit per quatuor rationes non esse vera, quæ dicebant. Prima assumitur a parte dæmoniorum, & talis est. Si enim in aliqua divisio oritur, oportet quod ad nihilum redigatur; si ergo dæmones mutuo se expellerent, sibi invicem contrarii essent; & ideo jam ad nihilum redacti essent, & in malorum cordibus non regnarent: quod tamen verum non est, immo regnant, quod ideo divisi non

sunt. Ista ratio adjuvatur per hoc quod dicit Hieron. Concordia parvæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Secunda ratio sumitur ex parte Judæorum, & Apostolorum, & est talis: Filii vestri, id est, Apostoli mei de vobis progeniti, expellunt dæmones virtute nominis mei, vel filii vestri, id est, exorcistæ vestri expellunt dæmones virtute exorcismi: si igitur illorum ejectionem Deo attribuat, meam quoque similiter attribuere Deo debetis. Ista ratio adjuvatur per illud, quod dicitur in historia scholastica: quod Salomon fecit quosdam exorcismos, per quos exorcistæ Judæorum dæmones expellebant. Tertia ratio sumitur ex parte Christi, & ipsius diaboli, & est talis; diabolus tanquam fortis, mundum tanquam castrum suum pacifice possidebat: sed ego fortior ipsum vici, & ligavi: ex quo igitur ego sum fortior, & ipsum vici, & ligatum teneo, ejus auxilio non indigeo: ista ratio adjuvatur per illud quod dicitur: *A quo quis superatus est, hujus & servus est.* Quarta ratio sumitur ex parte Christi, & ipsorum dæmonum, & est talis: Ego & diabolus habemus contrariam voluntatem; quia *qui non est mecum contra me est:* ego enim volo omne bonum, ille omne malum: ego humilitatem, ille superbiam: habemus enim contrariam operationem; quia *qui non colligit mecum, dispergit.* Ego enim colligo omnes ad fidei veritatem, ille dispergit per errorem: ego colligo ad virtutes, ille dispergit ad vitia. Ista ratio adjuvatur per illud quod dicitur: *quæ conventio Christi ad Belial? aut quæ societas lucis ad tenebras?* Tertio ostendit Christus suam bonitatem, & hoc in sua benigna admonitione, qua nos admonet, ut recidivum caveamus, cum dicit: *Cum immundus spiritus exierit ab homine;* & potest intelligi de Judæis, ut sit sensus: Vos dicitis, quod ego ejicio dæmonia in principe dæmoniorum; sed ego possem dicere de vobis, quod prius, scilicet ante legem, habebatis unum dæmonem, qui vos faciebat idololatrare; sed modo habetis septem, id est omnes, quia per septenarium numerum universitas designatur; qui scilicet vobis suadent, ut me debeatis occidere. Vel potest intelligi de recidivantibus, ut sit sensus: quamvis diabolus vicerim, & ligaverim; tamen nullus de se confidat, quoniam quando ab alio expellitur, vadit ad perfectos; & inveniens eos sine humore vitiorum, redit ad primos; & assumens omnes modos tentandi, tam nequiter eos tentat, quod sæpe eos vincit, & superat.

EADEM DOMINICA TERTIA QUADRAGESIMÆ.

SERMO II.

In quo demonstratur Principes demoniorum, qui sunt. Et 2. quomodo ejiciuntur.

LUC. 11.
V. 15.

IN Beelzebub principe demoniorum ejicit demonia. Judæi miracula Christi depravabant, & ea principi demoniorum attribuebant, quem Beelzebub appellabant. Idolium enim quod fecerant derisionis causa, appellabant Beelzebub, quod sonat, vir muscarum, propter sordes sanguinis immolatici, quem muscæ sequebantur: In isto idolo principem demoniorum Judæi asserebant habitare, & in tali principe Christum miracula sua facere dicebant: ex hoc ergo videtur, quod inter dæmones sunt aliqui principes. Videamus igitur, qui sunt principes & qualiter expellantur.

Inter dæmones principes quatuor.

Isai. 14.

Job. 41.

Tob. 1.

1. Joan. 5.

Matth. 6.

Jere. 6.

Prov. 10.

Circa primum notandum quod inter dæmones sunt quatuor principes, qui specialibus vitiis dominantur, sive principantur. Unus est qui præest superbiæ & vocatur Lucifer, de quo dicitur: *Quomodo cecidisti de caelo Lucifer: iste multos subditos habet, quibus principatur: Ipse est rex super omnes filios superbiæ.* Alius est, qui præest luxuriæ, & vocatur Asmodæus, de quo habetur, quod interfecit septem viros Saræ. Odit enim legitimum matrimonium, & diligit adulterium & ideo per hunc modum volebat illam puellam in adulterium ducere; ut scilicet postquam non poterat legitimo matrimonio uti, cogeretur ad fornicationem labi: & iste multos habet subditos, quibus principatur, quia sicut dicitur: *Totus mundus in maligno positus est*, id est, in maligno igne concupiscentiæ. Tertius est, qui præest avaritiæ, & vocatur Mammona: *Non potestis Deo servire & Mammonæ.* Est autem Mammona (ut dicit Glossa) nomen dæmonis, qui præest divitiis: non quod in ejus potestate sint, sed quia eis utitur ad decipiendum: & iste multos habet subditos, quibus principatur, juxta illud: *A majore usque ad minorem omnes avaritiæ student.* Quartus est qui præest immundis cogitationibus, & odiis, & rancoribus, & malis voluntatibus; & vocatur Beelzebub, id est, vir muscarum: immittit enim muscas, id est, cogitationes immundas, quæ dicuntur muscæ; quia ad animam sæpe volant, & ipsam molestant, atque commaculant. Iste habet multos subditos, quibus principatur; quia sicut dicitur: *Quis potest dicere mundum est cor meum, purus sum a peccato.*

Viso qui sunt isti principes, videamus *Quomodo* qualiter expellantur. Circa quod sciendum, *diabolus ex-* quod diabolus est serpens: serpens autem *pellitur.* malus per quatuor expellitur.

Primo per odorem vineæ florentis; quia naturaliter illum odorem odit, & ipsum fugit.

Secundo per sputum hominis jejunantis. Dicit enim Ambr. in examerio: quod tanta est vis jejunii, ut moriatur serpens, si gustaverit sputum hominis jejuni.

Tertio per denudationem hominis; nam *Serpens per* sicut dicitur in historia Scholastica, serpens *quatuor ex-* in hominem vestitum insilit, nudum fugit. *pellitur.* E ratio assignatur ibidem; quia quando Deus *Gen. 3.* posuit inimicitias inter serpentem & mulierem & semen ejus, tunc homo erat nudus; & ideo naturaliter fugit hominem nudum, tanquam inimicum.

Quarto per carmina incantatoris; unde quando incantari se sentit, unam aurem in terram figit, & aliam cum cauda claudit, ne vocem incantatoris audiat. Psalm. *Sicut aspi.* Psal. 57. *dis surdæ, & obturantis aures suas.*

Primus igitur dæmon, scilicet Lucifer, qui præest superbiæ, expellitur per odorem vineæ florentis, id est, per veram humilitatem cordis. Humilitas enim in tantum est odorifera, quod ejus odor Deum trahit, dæmonem expellit, & omnia ejus tentamenta confringit. Trahit quidem Deum, sicut pater in beata Virgine, quæ traxit ad se Deum sua humilitate: *Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum.* Est autem Nardus humilis & odorifera herba; & signat humilitatem Virginitatis, cujus odor in cælum ascendit, & Christum ad se descendere fecit. Iste etiam odor dæmones expellit, unde legitur de beato Antonio, quod diabolus dixit ei: Si tu vigilas, ego somnum non capio: si tu jejunas, ego cibum non fumo: si tu divitias contemnis, ego terrenum nihil possideo: unum solum in te est, quod expellit me, scilicet sola humilitas tua. Iste etiam odor omnia tentamenta diaboli frangit; unde legitur in vitis patrum, quod quidam sanctus vidit totum mundum laqueis plenum; ipse vero suspirans clamavit: o Domine quis istos laqueos evadet? & responsum est ei, humilitas.

Secundus dæmon est Asmodæus, qui est pater luxuriæ: iste expellitur per sputum hominis jejunantis, id est, per jejunium, & mortificationem carnis. *Hoc genus dæmoniorum in nullo potest exire, nisi in jejunio, & oratione.* Taliter se mortificabat, qui dicebat: *Ego enim sic pugno, non quasi aë-* 1. Cor. 9. *rem*

Exemplum.

rem verberans; sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo. Quidam enim sunt qui seipsos macerant solum voluntate; sicut procrastinantes, qui proponunt in futuro tantum pœnitentiam agere; sed illud incertum est: contra quos dicit Apostolus: *1. Cor. 9. 26. Sic curro non quasi in incertum; futura enim sunt incerta; Omnia in futurum servantur incerta.* Alii autem sunt, qui istam macerationem habent in ore; sicut sunt simulatores, & verbosi prædicatores, & hypocritæ. Quidam enim se dicunt gravem pœnitentiam facere, & nullam faciunt: alii graves pœnitentias prædicant, & inducunt; & ipsi modicas facere nolunt, juxta illud: *Matth. 23. Alligant enim onera gravia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum: digito autem suo movere nolunt.* Isti tota die sermonibus suis aërem verberant: quia vox aëris est tenuissimus ictus: & contra hos dicit Apostolus: *Pugno non quasi aërem verberans.* Alii sunt veri pœnitentes, qui corpus suum castigant, ipsum jejuniis disciplinando, & refrænando, ejus concupiscentias extinguendo; ideo subdit: *Sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo.*

lus serpens infernalis invadit: *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationes diaboli.* Illos autem, qui totaliter se denudant, id est, qui omnia mundana derelinquunt; & illos, qui particulariter, id est, qui de sua abundantia eleëmofynas faciunt, diabolus fugit: eleëmofyna enim expellit peccatum, expellit diabolus: *Ignem ardentem extinguit aqua; & eleëmofyna resistit peccato.* Expellit etiam diabolus in morte; quia quando animam plenam operibus misericordiæ invenit, ab ea confusus recedit; sicut patet in sancto Martino. Expellit post mortem, quia est scutum & lancea contra eum: unde de eleëmofyna: *Super scutum potentis, & super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit.*

Quartus dæmon, scilicet Beelzebub, qui interpretatur vir muscarum, expellitur per incantationem, id est, confessionem: sicut autem muscæ super carbones mortuos resident, super tepidos volitant, ignitos autem fugiunt: sic malæ cogitationes, seu tentationes resident super corda in Dei amore frigida, volitant super tepida; sed fugiunt corda in Dei amore inflammata. Iste autem dæmon expellitur, ut dictum est, per incantationem: incantatores Dei sunt ipsi sacerdotes, qui serpentem infernalem incantant: quando super caput peccatoris absolutionem faciunt: & quia diabolus sic se videt per confessionem expelli: ideo ipsam confessionem nititur impedire, ad similitudinem lupi, qui non capit ovem, id est hominem, per pedem: sed dimittit ipsum ire ad Ecclesiam: nec per aurem, sed dimittit eum ire ad prædicationem: nec per manus, sed dimittit eum extendere manum ad pauperem: sed capit ipsum per gulam, ne possit confessionem emittere. Augustinus. Nec enim diabolo acriores dolores infligimus, quam cum plagas peccatorum nostrorum confitendo, & pœnitendo sanamus.

FERIA SECUNDA TERTIÆ HEBDOM. QUADRAGES.

SERMO I.

*De Eliæ, atque Elisei historia. Et
2. De quibus utraque nos instruat.*

Luc. 4.

Quanta audivimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria tua. Ad intelligendam historiam istius Evangelii, notandum quod compatriotæ Christi, illi

(scilicet de Nazareth) ubi Christus fuit nutritus, conceptus & conversatus, ipsum despiciebant, in ipsum non credebant, & sibi invidebant. Despiciebant quidem Christum, propter genus infimum, quod noverant: & quia apud se nutritum, & per ætatem tempora profecisse viderant, non credebant miracula, quæ de ipso referebantur: unde dicitur: Abiit Jesus in patriam suam: & dicebant: Unde huic hæc omnia, & quæ est sapientia, quæ data est illi: & virtutes tales, quæ per manus ejus efficiuntur? Nonne iste

Marc. 6.

est fabri filius, & Mariæ? frater Jacobi, & Joseph, & Judæ, & Simonis? Nonne, & sorores ejus hic nobiscum sunt? Ecce quanta despectio. Et sequitur: & mirabatur Jesus propter incredulitatem eorum. Ecce quanta incredulitas! & quantam incredulitatem, tantam habebant etiam invidiam. Quia, sicut ait Hieronymus, proprie naturale est cives civibus invidere: Quia igitur erant superbi, increduli, & invidi: ideo Christus tot ibi miracula non fecit, sicut fecit in Capharnaum, & in aliis terris, unde dicitur: & non poterat ibi ullam virtutem facere: nisi quod paucos infirmos impositis manibus curavit: & non poterat scilicet de justitia sua: quia illi indigni erant. Cum ergo quadam vice Christus in Nazareth veniret, accesserunt ad eum compatriotæ sui, dicentes illud, quod refert hic Luc. *Quanta audivimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria nostra?* quasi dicant, cum magis tenearis tuis compatriotis, quam alienigenis, beneficia tua, quæ aliis impendis, & miracula tua, quæ aliis facis, deberes hic multo magis facere. Christus autem respondit eis: quod si inter eos miracula non faciebat, hoc non erat, quod scilicet patriam despiceret, quam a sua nativitate honoraverat: vel propter hoc, quod impotens esset: sed quia ipsi indigni erant. Tum propter superbiam, quia eum despiciebant: tum propter eorum incredulitatem, quia in ipsum non credebant: tum propter eorum invidiam, quia sibi invidebant, & ideo ipsum non honorabant: sed ipsum despiciebant, cum tamen alienigenæ ipsum honorabant: & ideo istis plura miracula faciebat, quia magis digni erant. Et hoc est, quod subditur: *Amen dico vobis, quia nemo propheta acceptus est in patria sua.* Ista autem duo, scilicet quod propheta aliquando magis apud extraneos, quam apud domesticos honorarentur, & aliquando propheta apud extraneos plures, quam inter domesticos virtutes operarentur, ostendit duplici exemplo Eliæ & Elisæi. Quod enim propheta in majori honore habeantur apud extraneos, quam apud domesticos ostenditur exemplo Eliæ, qui a Judæis expellebatur, & contemnebatur, sicut patet: quia cum multæ aliæ viduæ in Israel essent, tamen nulla fuit digna eum recipere, nisi vidua apud Sareptam Sidoniæ, quæ eum honorifice recepit. Quod vero propheta inter extraneos aliquando plura miracula faciebant, quam inter domesticos, ostenditur exemplo Elisæi propheta, quia multis leprosis in Judæa existentibus, nullus tamen mundatus est, nisi Naaman Syrus. Illi autem hoc audientes, quia scilicet eos indignos reputaret, inter quos miracula faceret, indignati sunt, & duxerunt eum usque ad supercilium montis, ut præcipitarent eum. In hoc, sicut dicit Beda, pejores sunt discipuli Judæi magistro suo diabolo, ille enim ait: *Mitte te deorsum:* Isti vero de facto mittere conati sunt. Sed quoniam Do-

Beda.

minus non elegerat mori per præcipitium, sed per Crucis patibulum: & quoniam nondum venerat hora mortis suæ: ideo de manibus eorum exivit: & sicut dicit Beda, & habetur in Gloss. Quod cum Dominus de manibus eorum lapsus de rupe descendisset, atque in ipsa rupe latere vellet, subito ad tactum dominicæ vestis saxum illud subterfugit, & ad instar ceræ resolutum, quemdam sinum, in quo dominicum corpus reciperetur effecit, tantæ quippe capacitatis, quantæ ipsum corpus extitit quantitatis; in quo lineamenta & rugæ vestis, quæ a tergo Domini fuerant, velut de manu sculptoris impressa, servantur. In hoc igitur Evangelio tangitur duplex historia, scilicet de Eliæ, & Elisæo. Circa historiam Eliæ instruimur circa duo, scilicet, ut mundanos strepitus fugiamus, & ut eleemosynis insistamus. Elias quidem ad præceptum Domini mundanos strepitus fugit, & in solitudine habitavit; ibique Dominus eum pavit, mittendo sibi per corvum mane & vespere panem & carnem, & de torrente bibebat: Deus enim animam, quæ mundanos strepitus fugit, pascit, scilicet cælesti refectione, pane, & carne.

Miraculum.

Reg. 17.

In Christo quidem est duplex natura, scilicet divina & humana. Per panem intelligitur divinitas, quæ habet in se omne delectamentum: *Panem de cælo præstitisti eis, omne delectamentum in se habentem.* Per carnem intelligitur humanitas; animam igitur, quæ humanos strepitus vitat, & æternæ quieti vacat, Deus pascit pane & carne, reificiando eam in contemplatione divinitatis & humanitatis.

In Christo duplex natura.

Sap. 16. 20.

Secundo notandum est, quod ista refectione habet in hoc mundo imperfectionem, admixtionem, & defectionem. Imperfectionem quidem habet, quia perfectæ consolationes & refectiones in patria sunt: *Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus.* Cum autem venerit, quod perfectum est, evacuabitur, quod ex parte est. Illud notatur per hoc, quod dicitur; quod Elias pascebatur mane & vespere, & non in meridie. In mane quidem & vespere sunt lux & calor, sed non in sua perfectione: in meridie autem sunt in sua perfectione. Sancti igitur viri pascuntur in præsentī vita in mane & vespere, quia habent lumen divinæ cognitionis, & calorem divini amoris, sed imperfecte. In futuro autem pascuntur in meridie, quia tunc habent plenam Dei cognitionem, & perfectum Dei amorem: ideo sponsa desiderat pasci in meridie, dicens: *Indica mihi, ubi pascas in meridie?* Secundo spirituales refectiones sanctorum in præsentī habent admixtionem; puræ enim consolationes in patria sunt; in præsentī autem multum habent de admixtione contrarii, sive a carne, sive ab hoste, sive a mundo. Istud significatur per hoc, quod Elias licet haberet delicatum cibum,

Spiritualis refectione hic non est perfecta.

1. Cor. 13.

Cant. 1.

Isai. 1.

cibum, habebat tamen insipidum de torrente potum: *Vinum tuum mixtum est aqua.* Vinum enim purum, id est, consolatio pura est in Cælo; fœx, id est, consolatio mixta, est in mundo.

Psal. 74.
v. 9.

Istam autem triplicem differentiam tangit Propheta dicens: *Calix in manu Domini vini meri plenus mixto.* Tertio spirituales consolationes sanctorum in præsentia habent defectionem, quia sæpe ab eis subtrahuntur ad tempus; hoc notatur per cibum Eliæ, quem Deus subtraxit: & ad tantam penuriam devenit, quod vix buccellam panis & modicum aquæ habere potuit. Sæpe enim a Sanctis viris consolationes spirituales subtrahuntur, in tantum quod vix modicam possint habere; & id facit Deus, ne de illis gratias superbiant, & ut ferventius eas requirant, & cautius eas custodiant. Secundo instruimur, ut eleemosynis insistamus; per hoc, quod vidua modicam eleemosynam dedit Eliæ, & multiplicationem bonorum accepit.

Temporalia distribuens bona, quæ recipit.

Isai. 58.

Qui enim dat bona temporalia, Deus dat sibi, & temporalia ad sustentandum, & corporalia ad consolationem, & spiritualia ad justificationem, & cælestia ad glorificationem. *Frangere esurienti panem tuum:* Ecce datio eleemosynarum. Sequitur, *& sanitas tua, citius orietur,* hoc refertur ad bona corporalia; *& anteibit faciem tuam justitia tua,* hoc refertur ad bona spiritualia Domini; *colliget te,* & hoc refertur ad bona Cælestia; *& eris quasi hortus irriguus, cujus non deficient aquæ,* hoc refertur ad bona temporalia, quæ sic adeo eleemosynarum largitione continuantur, ut nunquam tibi deficient.

Ex secunda historia instruimur, ut nos in sanguine Christi abluamur. Sicut enim Naaman in Jordane septies fuit lotus, & mundatus, sic & nos, si in sanguine Christi per devotionem abluimur, a septem vitiis mortalibus mundabimur. Ideo Christus septies sanguinem suum fudit, ut a septem mortalibus peccatis mundaret nos: primo in circumcisione contra peccatum luxuriæ, quæ in primo homine in illo membro pullulabat. Secundo in sudore contra peccatum gulæ; ex gula enim sæpe nascuntur mali humores, qui sanantur per sudorem. Tertio in capite contra peccatum superbiæ: nam sicut dicit August. Sub spinoso capite non decet membrum fieri delicatum, non decet esse caput humile, & membrum superbum. Quarto in corde contra peccatum iræ, nam secundum Dam. Ira est accensio sanguinis circa cor. Quinto in flagellatione contra peccatum invidiæ: invidi enim sunt sicut canes mordentes: Si igitur Leo timet, quando canis flagellatur, multo fortius isti canes, id est peccatores, alios mordentes & lacerantes timere debent, quando vident Leonem, id est, Christum esse flagellatum. Sexto in manuum perforatione contra peccatum avaritiæ: ostendit enim se liberalem in manuum perforatione, extensione & apertione: nam in Cruce habuit manus extensas; ut daret utiliter; habuit apertas, ut daret liberaliter: habuit perforatas, ut daret totaliter. Septimo in pedum affixione contra peccatum acediæ: pedes enim animæ sunt intellectus, & affectus: qui sæpe sunt pigri ad bonum: sed quando in Christi sanguine intinguntur, tunc velociter currunt ad Deum, & ad omne bonum. Psal. *Ut intingatur pes tuus in sanguine, &c.*

Christus septies sanguinem fudit, & quare.

August.

Ira quid. Damasc.

Psal. 67.

EADEM FERIA SECUNDÆ TERTIÆ HEBDOM. QUADR.

SERMO II.

De lepræ malignitate; quid significat.

Lepra quam fit abominabilis.

Multi Leprosi erant in Israel sub Elisæo Propheta: & nemo illorum mundatus est, nisi Naaman Syrus. Inter cæteros morbos lepra est abominabilior apud omnes: est enim morbus fœtidus, sitibundus, & contagiosus. In quantum est fœtidus, significat peccatum luxuriæ: in quantum est sitibundus, significat peccatum avaritiæ: in quantum contagiosus significat peccatum superbiæ. Lepra autem in quantum est mor-

Primo.

bus fœtidus, significat peccatum luxuriæ, *Luxuria: quæ coram Deo, & hominibus fœtet: Com-putruerunt jumenta in stercore suo.* Gregor. *Domine jam fœtet, quatruiduanus enim est.* Joan. 11.

Prima enim dies est mala cogitatio, & delectatio, & tunc adhuc non fœtet. Secunda dies est malus consensus, & tunc adhuc non fœtet. Tertia est malum opus, & tunc quamvis animus sit mortuus, tamen pro unico actu adhuc non fœtet. Quarta est mala consuetudo, seu obstinatio, & tunc animus est mortuus, & fœtidus. Ista sunt quatuor scelera Damasci, de quibus dicitur: *Super tribus sceleribus Damasci,*

Joel. 1.1. Gregor.

4. Dies.

Amos. 1.1. masci,

Peccandi
ordo.

masci, & super quatuor non convertam eum: ubi dicit Glossa. Primum peccatum est mala cogitare, secundum consentire, tertium opere implere, quartum non poenitere. Et subdit Glossa. qui in tribus prioribus peccat, si poenitet, convertit ad eum Deus vultum clementiæ suæ: si vero non poenitet, avertitur ab eo vultus clementiæ suæ: & quia animus carnalis fœtet in vita per culpam; ideo fœtebit in inferno per pœnam.

Fœtores 4. in
inferno cau-
santur.

Qui fœtor causabitur in inferno a quatuor. Primo a fœtenti loco; quia terra infernalis tota fœtida est; quia omnium immunditiarum sentina est; quia omnes immunditiæ post iudicium ab elementis, & a rebus cæteris separabuntur, & in cloacam infernalem projicientur. Secundo causabitur a fœtenti confortio: Dæmones enim, qui sunt socii damnatorum, sunt valde fœridi: *Ascendet fœtor ejus, & ascendet putredo ejus, quia superbe egit.* Tertio causabitur a fœtenti supplicio, quia fœtenti pœna, id est, sulphurea punientur. Psalmus: *Ignis & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum, &c.* Quarto causabitur a fœtenti corpore suo; quia corpora damnatorum fœtida erunt: *De cadaveribus eorum ascendet fœtor.* Secundo lepra est morbus sribundus; & quantum ad hoc significat peccatum avaritiæ: avarus enim adeo srit, quod satiari non potest; est enim insatiabilior omnibus rebus insatiabilibus: nam sicut dicitur, tria sunt insaturabilia, *infernus, os vulvæ, & terra, quæ non satiatur aqua.* Ignis vero nunquam dicit, sufficit. Infernus quamvis sit insatiabilis ex eo quod quotidie quasi infinitas animas recipit, saturari non potest; tamen veniet tempus, quando dicit, sufficit. Iudicio enim extremo celebrato, infernus replebitur, & manu Dei claudetur; & tunc dicit, sufficit, nolo plures. Sic carnalis concupiscentia licet sit famelica & saturari non possit; tamen tempus veniet quando dicit, sufficit: quando enim homo senescit valde, ita quod calor naturalis in eo deficit, tunc concupiscentia dicit, sufficit. Sic terra sitiens quamvis aquam absorbere desideret; tamen tempus veniet, quando dicit, sufficit: quando enim est magna inundantia pluviarum, ita quod aquæ superabundant; tunc terra dicit, sufficit. Ignis autem insatiabilior est inferno, carnali concupiscentia, & sitiensi terra. Non enim dicit, sufficit, quando est plenus lignis, sicut dicit infernus, quando est plenus damnatis; nec dicit, sufficit præ diuturnitate temporis, sicut dicit carnalis concupiscentia; quia si ligna essent perpetua, ignis etiam esset perpetuus. Nec dicit sufficit præ nimia abundantia lignorum, sicut dicit terra sitiens, præ nimia abundantia pluviarum, immo ex hoc magis augetur, & ideo merito per ignem avaritia designatur; quia est insatiabilior inferno, concupiscentia carnali, & terra sitiensi.

Avarus in-
satiabilior
omnibus.
Prov. 30.

Primo igitur avarus insatiabilior est, quam infernus; quia infernus, postquam plenus fuerit, dicit, sufficit: avarus autem quanto magis plenus, tanto magis cupidus est. *In- Prov. 17. fernus, & perditio nunquam implentur, scilicet modo, similiter & oculi hominum insatiabiles: Avarus non implebitur pecunia.* Secundo avarus est insatiabilior, quam concupiscentia carnalis, quæ in homine senescit, sufficit: Avaritia vero in homine senescit, sed amplius juvenescit: Sanctus Hieronymus. Cum cætera vitia senescant in homine senescente, sola autem avaritia juvenescit. Tullius. Avarus quid sibi vellet non intelligo? quid enim absurdius esse potest, quam quo minus restat viæ, eo amplius viatici quærere? Tertio avarus est insatiabilior, quam terra sitiens, quæ dicit, sufficit, quando est magna inundantia aquarum; & quando ipsæ aquæ superabundantes per diversa loca discurrunt: Avarus autem, etsi habet magnam abundantiam divitiarum, non tamen dicit, sufficit. Si divitiæ suæ discurrant ad terras longinquas, ad diversas nundinas; adhuc tamen non dicit sufficit: sicut dicit infernus, quando est plenus damnatis; & sicut dicit carnalis concupiscentia, quando calor naturalis deficit in homine senescit. Nec sicut dicit terra sitiens, quando habet abundantiam pluviarum: sed sicut dicit ignis, non sufficit, quantumcumque sit diuturnus, postquam habet ligna supposita, sic dicit carnalis concupiscentia; & sicut ignis non dicit sufficit, quando habet magnam abundantiam lignorum, ignis avaritiæ non dicit sufficit, nec in homine divitiis pleno, nec in homine veterato, nec in homine superpleno: *Ani- Eccl. 23. ma calida quasi ignis ardens non extinguetur, donec aliquid glutiat.* Tertio lepra est morbus contagiosus, & per hunc morbum signatur superbia, quæ est contagiosa. *Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea; & qui communicaverit superbo induet superbiam.* Et assimilatur superbia pici; quia pix est nigra, & multæ adhærentiæ; sic superbia animam obscurat, & impedit, ne veritas ad eam transeat. Gregorius. Timor mentis est obstaculum veritatis; est etiam tantæ adhærentiæ, quod aliis vitiis superatis, ipsa superari non potest.

Nam inter vitia, ipsa est prima in accessu, continua in processu, & ultima in recessu: non solum autem superbia, sed omne peccatum mortale in se est contagiosum. Sicut enim leprosus generat leprosum corporaliter, sic peccator generat peccatorem spiritualiter: *Corrumpunt bonos mores colloquia mala:* quando sani stant cum sanis in sanitate mutuo se conservant; quando vero leprosi stant cum leprosis, magis ac magis se vitiant & corrumpunt: de quo modo est curandum. Quando vero sani stant cum leprosis, vel e converso; sani saepe inficiuntur a leprosis; leprosi autem multum adjuvantur a sanis; ideo non est periculum

Superbia pri-
mo advenit
& ultimo re-
cedit.

1. Cor. 15.

riculum stare leprosis cum fanis; sed periculum est fanis stare cum leprosis. Eodem modo, quando boni cum bonis stant, mutuo se ad bonum provocant: unus enim alium provocat ad humilitatem: alius alium ad poenitentiam, & sic de aliis. *Ferrum ferro acuitur: & homo exacuit faciem amici sui.* Cum sancto sanctus eris, &c. Qui vero mali sunt cum malis, mutuo ad malitias se incitant. *Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam.* Bonus enim, qui est dies, dat alteri diei, id est alteri bono, bonum documentum: & nox, id est malus, dat nocti, id est malo alteri malam doctrinam: & sic peiores efficiuntur: *Qui nocet, noceat adhuc, & qui in sordibus est, sordescat adhuc.* Quando boni stant cum malis, vel e converso, non est periculum malis, sed utile; quia sæpe meliorantur: est autem periculum bonis, quia sæpe vitiantur: *Cum perverso perverteris: Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: Amicus stultorum similis efficietur;* ideo non dixit Dominus Babyloniis, ut exirent de medio populi sui, sed dixit populo suo, ut exirent de medio Babyloniis; quia populus Dei in multis poterat prodesse Babyloniis; Babyloniis autem in nullo poterant prodesse populo Dei. *Egredi-*

mini de medio ejus populus meus, ut salvet Jere. 51. 45. *unusquisque animam suam ab ira furoris Domini, & ne forte mollescat cor vestrum, & timeatis auditum, qui audietur in terra.*

Ex quibus verbis ostenditur, quod ille, *Societates* qui vitat malas societates, quatuor mala vitat. Primo animæ suæ perditionem; ideo postquam dixit, *egredimini de medio Babyloniis*, subdit, *ut salvet unusquisque animam suam*: quia sæpe boni inter malos animas suas perdunt. Secundo vitat divinam indignationem, quam sæpe incurrunt, qui inter malos habitant; ideo subdit: *Ab ira furoris Domini. His qui oderunt Dominum amicitia jungeris: & idcirco iram Domini merebaris.* Tercio vitat mentis enervationem: quia sæpe boni habitantes cum malis, a rigore virtutum mollescunt: ideo subditur: *Ne forte mollescat cor vestrum.* Quarto vitat Diabolicam tentationem: quia sæpe diabolus per malos pervertit bonos; ideo subdit: *Et timeatis auditum, qui audietur in terra.* Iste auditus est diabolica tentatio, seu suggestio; quia sæpe diabolus infestat bonos, ut possit eos corrumpere per malos.

FERIA TERTIA, TERTIÆ HEBDOM.

SERMO I.

De quinque documentis, nos ad salutem trahentibus.

Matth. 18.

Intentio misericordiarum.

Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te, & ipsum solum: Dominus noster aliquando ostendebat miracula suæ potestatis, ut malos converteret, aliquando exhibebat exempla suæ sanctitatis, ut bonos ad meliora alliceret: aliquando dabat suæ veritatis documenta, ut omnes ad salutem traheret, & instrueret; sicut patet in præsentī Evangelio, ubi ponit quinque verissima documenta. Primum documentum est, per quod ostenditur, qualiter fraterna correptio sit facienda, cum dicit: *Si peccaverit in te frater tuus*, id est, te solo sciente, vel in te, id est, contra te injurias, & contumelias irrogando: vel in te, id est, contra te, malo scilicet exemplo corrumpendo: *Vade & corripe eum inter te, & ipsum solum.*

Corripiendum dicitur & eodem modo sunt corripiendi. Quidam Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

autem corripiendi sunt cum amore, sicut humiles, & mansueti qui si aliquando offendunt, continuo recognoscunt; & iste modus intelligitur cum dicitur *inter te, & ipsum solum*, id est dulciter, & secrete: tales enim aliquando emendantur levi admonitione. Augustinus: prudentem virum, & corrigi paratum, breviter admonuisse sufficiat: immo aliquando superioris respectione. Ambrosius super Psalm. Justī aspectus perfectioribus lætitia est, imperfectioribus vero correptionis admonitio. Quidam vero corripiendi sunt cum ratione sicut astuti: iste modus tangitur cum dicitur: *Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium testium, stet omne verbum.* Multi enim sunt astuti, qui peccata sua abscondunt, & defendunt; nec se corrigere volunt. Prælati autem, vel Judex debet esse astutus cum astutis, & debet eos corrigere per testes, & per omnes alios modos, quibus potest. Istum modum servavit Daniel contra senes, & astutos, quos rationabiliter, & astute convicit. Alii sunt coercendi cum timore, sicut superbi, & præsumptuosi: Iste modus tangitur cum dicitur: *si non audierit* Matth. 18. eos,

Eccl. 7. eos, dic Ecclesiæ: id est Prælato Ecclesiæ, ad quem spectat duos, & præsumptuosos, castigationibus subicere, & pœnis, & flagellationibus coërcere. Talis enim Prælatus, & Judex debet esse, qui possit superbos comprimere & domare: *Noli quærere fieri Judex: nisi valeas virtute irrumpere iniquitates; ne forte extimescas faciem potentis, & ponas scandalum in æquitate tua.* Idedo dicitur: *Argue cum omni imperio.* Alii sunt coërcendi, vel abjiciendi cum rubore, sicut obstinati, qui debent ab Ecclesia præscindi & excommunicari: iste modus tangitur cum dicitur: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus*, id est, gentilis & publicanus: id est cum eis tanquam excommunicatis non communices; Pharisei enim cum istis duobus generibus hominum non communicabant, id est, cum gentilibus, juxta illud: *Non enim contuntur Judæi Samaritanis*, nec cum publicanis & peccatoribus; unde dicitur: *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester?* Isti igitur sunt ab Ecclesia excommunicandi, nec aliquis cum eis debet participare, nec in salutatione: *Si quis venit ad vos & hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum, nec ave ei dixeritis*, nec publica oratione. *Est enim peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut roget quis, nec cum eis comedere.* Si is, qui frater nominatur, est fornicator, aut avarus, & sequitur: *cum hujusmodi cibum non sumere.* Secundum documentum est per quod ostendit quanta sit Prælatorum jurisdictio, cum subdit: *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo.*

Ex quibus verbis habetur, quam magna sit potestas, & jurisdictio prælatorum; quia possunt ligare & solvere, cælum aperire, & claudere. Peccator quidem habet super se cælum clausum, infra se infernum apertum, intra se habet culpam interficientem, & perdit gratiam spiritualem, extra se amisit meritum Ecclesiæ communicationem: de quibus meritis dicitur Psal. *Particeps ego sum omnium timentium te.* Prælatus autem sive Sacerdos potest peccatori pœnitenti cælum aperire: *Tibi dabo claves regni cælorum.* Unde cantatur de Apostolis: *Habent potestatem claudere cælum nubibus, & aperire portas ejus: quia linguæ eorum claves cæli factæ sunt.* Secundo potest infernum claudere. Portæ inferi secundum Glossam sunt peccata, quæ infernum aperiunt peccatori: sed quando Sacerdos peccatum dimittit, tunc portas inferni claudit. Tertio potest Sacerdos culpam dimittere: *Accipite spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis, &c.* Quarto potest gratiam Spiritus sancti conferre. *Tunc imponebant super illos manus, & accipiebant Spiritum sanctum.* Quinto potest Prælatus merita Sanctorum communicare, & indulgentias facere: unde

dicebat Apostolus: *Nam, & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi.* Tertium documentum est per quod ostendit sanctorum virorum quantum valet oratio, cum dicit: *Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quæcumque petierint, fiet illos a patre meo, qui in cælis est.*

Quando enim aliqui sancti viri conveniunt ad rogandum Deum, eos exaudit, aut quantum ad votum si expedit ad salutem, aut quantum ad meritum si hoc eis non expedit. Deus enim aliquando exaudit ad voluntatem, sed non ad utilitatem: sicut exaudivit dæmonem petentem tentare Job, & dæmones petentes intrare porcos. Aliquando exaudit ad utilitatem, non ad voluntatem; sicut exaudivit Paulum perentem stimulum amoveri: non enim exaudivit eum ad suam voluntatem: sed dixit ei: *sufficit tibi gratia mea.* Exaudivit autem ad suam utilitatem, unde dixit, *nam virtus in infirmitate perficitur.* Aliquando autem exaudivit ad voluntatem & ad utilitatem, sicut exaudivit Apostolos in missione Spiritus sancti, inter ascensionem & Pentecosten postulantes; quia ipsum Spiritum sanctum receperunt ad libitum, & ad suum meritum, unde dicitur: *Hi omnes erant perseverantes* **Act. 1.** *unanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria Matre JESU.* Quartum documentum est per quod ostendit, quam utilis est fervor Dei congregatio, cum dicitur: *Ubi duo, vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Ille qui dicit se esse in medio congregationis fervor Dei, est Jesus Christus filius Dei.

In congregatione quidem sunt aliquando Desperare aliqui timidi; qui propter multitudinem peccatorum, quæ fecerunt, timent gratiam Dei non promereri: sed non debent de hoc timere; quia habent secum Jesum, qui interpretatur Salvator, quia a peccatis suis omnes salvos facit: *Vocabis nomen ejus Jesum.* Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. *Si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris.* Ibi etiam aliqui sunt tribulati, sed debent consolationem recipere, quia habent secum Christum, qui interpretatur Unctus, qui eos ungit oleo lætitiæ, & exultationis: *Unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis: Spiritus Domini super me, eo quod unxerit me Dominus: ad annuntiandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, & prædicarem captivis indulgentiam; & clausis apertionem.* Et vos unctionem, quam ab eo accepistis, maneat in vobis, &c. Ibi sunt etiam aliqui pusillanimes qui timent ex propriis meritis se posse salvari: sed non debent de hoc timere; quia habent secum filium Dei, qui gloriam suam eis tribuit: *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum uni-*

Bernard.

Matth. 18.
v. 21 & 22.

genitum daret, ut omnis, qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam. De his tribus dicit Bernard. Venit ad nos Jesus Christus filius Dei, venit cum salute, venit cum unguentis, venit cum gloria: neque est enim sine salute Jesus, nec sine unguentis Christus, nec sine gloria filius Dei. Quintum documentum est, per quod ostendit, quod injurias semper debemus remittere, quod notatur, cum dicitur: *Tunc accedens Petrus ad eum dixit: Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? usque septies, dixit ei Jesus: non dico tibi usque septies; sed usque septuagies septies:*

Et ponitur ibi numerus determinatus pro indeterminato; id est quoties peccabit, toties dimitte. Vel ideo ponitur iste numerus, quia ab Adam usque ad Christum fuerunt 77. generationes. Sicut igitur Christus totius humani generis deleuit culpas, sic & homo omnes suas dimittere debet injurias. Vel iste numerus constat ex numero universitatis, id est septem, & numero transgressionis, id est undecim; quia septies undecim faciunt 77. Est ergo sensus: Dimitte septuagies septies, id est, universas tibi factas injurias, & transgressiones.

EADEM FERIA TERTIA TERTIÆ HEBDOMADÆ.

SERMO II.

De Correctione fraterna: quomodo ab omnibus exerceri debet; & quomodo Prælatorum correctio magna fieri debet.

Matth. 18.

Eccl. 19.

Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum. Quia sæpe fit peccatorum commissio, ideo sæpe debet fieri fraterna correctio. Corripe amicum, sæpe enim fit commissio. Ne autem ista correctio Prælatorum despiciatur, ostenditur quantæ sit auctoritatis, cum dicitur: *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, &c.* Ex his duobus habetur, quod Prælati debent subditos corrigere, & quod subditi eorum debent correctionem in magna reverentia habere.

Circa primum notandum, quod sunt multi, qui peccant, & peccatum suum non intelligunt, quidam, qui intelligunt, & tamen peccare non desinunt. Alii sunt: qui peccatum suum negant, & confiteri erubescunt: ideo utilis est correctio, ut ex hoc ille qui peccat, peccatum suum cognoscat; & cognitum confiteri non renuat, & sic iterare non præsumat: Ista talis sententia tangitur Eccl. 19. *Corripe amicum, ne forte non intellexerit, & dicat, non feci: aut si fecerit, ne iterum addat facere. Corripe proximum, ne forte iteret.* Istud autem præceptum spectat ad omnes ex debito charitatis; maxime autem spectat ad Prælatos ex debito officii: ideo Apostolus Prælatos admonet dicens: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis hujusmodi instruite in spiritu lenitatis. Non dicit in verbo lenitatis, nec in opere lenitatis, sed in spiritu lenitatis.* Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

nitatis. Quidam enim sunt objurgandi in sermone asperitatis; alii sunt reprehendendi in disciplina severitatis: omnes tamen in spiritu lenitatis, ut nunquam fiat aliqua reprehensio cum mentis perturbatione, sed cum cordis compassione; ut dicit quidam Glossator super Joël. Laudatur illud Archite Tarentini, qui cum villico suo iratus esset, ait; O infelix anima te occiderem, si iratus non essem. Bene ergo dicit Apostolus, *in spiritu lenitatis*: quantumcumque sonat asperitas in voce, quantumcumque exhibeatur severitas in correctione, semper tamen debet esse lenitas in mente.

Ille autem, qui alium vult corrigere, quinque considerationes debet servare; quarum tres ponit August. super illud: *Hypocrita, ejice primum trabem de oculo, &c.* Reliquas duas ponit Gregor. in moralibus. Primo namque qui alium vult corrigere debet considerare, si est ei similis, id est, in eodem peccato, vel æquali, vel majori; & tunc maxime si peccatum est notorium, non debet eum corrigere; sed se & ipsum ad penitentiam commonere debet: alias posset sibi dici illud: *Qui alium doces, teipsum non doces, qui prædicas non furandum, furaris.* Greg. Durum est, ut qui nescit tenere moderamina vitæ suæ, judex fiat vitæ alienæ. Idem; Mundus debet esse a vitiis, qui aliena corrigit, eo quod non bene maculam in alio considerat oculus, quem pulvis gravat: neque tergere valet sordes, manus quæ lutum tenet. August. Judex in nullo horum sit judicandus, quæ in alio est paratus judicare. Si autem non est ei similis, debet secundo videre, si aliquando fuit similis; & tunc sicut nolebat despici, sed compassionem sibi impendi, sic nec ipse fratrem peccantem, & penitentem debet despiciere; sed compassionem, &

Corrigens alium quinquagies debet.

Matth. 7.

Rom. 1.

Greg.

August.

Eccl. 8.

& misericordiam exhibere: *Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neque improperes ei: memento, quoniam omnes in correptione sumus.* Ejusdem: *intellige, quæ sunt proximi tui ex teipso.* Si autem non

Eccl. 31.

est ei similis, nec aliquando fuit similis, tunc debet tertio cogitare, quia potest esse similis: & ideo ratione talis dubii non debet superbi-

3 Reg. 20.

re; sed delinquentibus condescendere: *Ne gloriatur accinctus, æque ut discinctus.* Qui

1. Cor. 10.

se existimat stare, vident ne cadat. August.

August.

Nemo est, qui securus esse possit in hac vita, quæ tota tentatio nominatur, ut qui potuit fieri ex deteriori melior, non possit fieri ex meliori deterior. Si autem non est ei similis, nec unquam fuit similis, & de Dei bonitate confidit, quod nunquam erit similis, tunc debet quarto videre, si iste, qui sit reprehensibilis, in aliquo alio est commendabilis: si iste, qui tot habet defectus, habeat aliquos profectus; & tunc ratione illorum bonorum, quæ habet, debet supportari in his, quæ minus habet. Unde volens Dominus reprehendere Episcopum Ephesi, primo ponit quoddam vitium quod habebat, dicens: *Habeo adversum te; quia charitatem tuam primam reliquisti.* Sed tamen statim ponit quoddam bonum, quod habebat dicens: *Sed hoc habes, quia odisti facta Nicolaitarum, quæ & ego odi.* Sic volens reprehendere Episcopum Sardis, primo ponit quemdam suum defectum, dicens: *Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo:* deinde ponit statim quemdam suum profectum, dicens: *Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinaverunt vestimenta sua.* Ecce Dominus postquam ponit illa in quibus ipsi erant reprehensibiles, statim subjunxit illa, in quibus erant commendabiles, ad innuendum, quod si aliquis propter aliquod vitium est reprehendendus, si tamen habet aliquod bonum, est supportandus. Hoc dato, quod aliquis omnino videatur esse malus; nec habet aliquid, propter quod est supportandus, seu tolerandus; tunc debet cogitare, quia ille, qui sic videtur esse malus, forte in conspectu Dei est sibi in merito præponendus. Et ponit exemplum Greg. de Stephano & Paulo 23. moral. super illo verbo: *audi igitur Job eloquia mea* dicens: Nam cum Stephanus consentiente Paulo, & adjuvante lapidaretur, tunc Stephanus omnino erat bonus; & Paulus omnino videbatur esse malus; & tamen in conspectu Dei Paulus, qui sic erat malus, erat Stephano in merito, & in præmio præponendus.

Apoc. 2.

Secundo, subdiri debent correctionem Prælatorum in magna reverentia habere; quia eorum sententias Deus approbat, & confirmat, unde dicit: *Amen dico vobis, quodcumque ligaveritis super terram, erit ligatum & in cælis.*

Ubid. 3.

Unde notandum, quod in cælo sunt omnes soluti, in inferno omnes ligati: in mun-

do vero quidam sunt ligati, quidam soluti. Primo igitur in cælo omnes sunt soluti; in præsentī etiam vita sancti viri habent ligatum intellectum; quia non possunt Deum libere ac clare videre. Habent ligatam potentiam affectivam, quia non possunt Deum ex toto corde, & ex tota mente, seu anima diligere. Habent ligatam potentiam deprecativam; quia non possunt Dei laudibus indefinenter insistere. In cælo autem omnia ista habebunt soluta; quia Deum clare, & sine fine videbunt, & ipsum totaliter amabunt, & ipsum indefinenter laudabunt. August. de civitat. August.

Dei. Ipse est finis desideriorum nostrorum, qui sine fide videbitur, sine fastidio amabitur, & sine tædio laudabitur. Si aliquis habet amicum, quem libenter videt, & præcordialiter diligit, ejus visio aliquando habet finem, ejus dilectio aliquando habet fastidium: ejus laudatio aliquando habet tædium: sed tunc visio nostra non habebit ullum finem, sed continuationem, ideo dicit: Qui sine fine videbitur: dilectio nostra nullum habebit fastidium, sed summum desiderium; ideo ait sine fastidio amabitur: Laudatio nostra nullam habebit fatigationem, sed summam dilectionem, & delectationem, ideo subditur: sine fatigatione laudabitur. In inferno vero omnes erunt ligati; juxta illud: *ligatis manibus & pedibus, mittite eum in tenebras exteriores.* Matth. 23. v. 15.

Habent enim ligatam potentiam operativam; quia nullum bonum meritorium poterunt facere. Affectivam habent ligatam, quia Deum nunquam poterunt diligere, ideo dicitur: *Ligatis pedibus & manibus.* Per pedes enim (secundum Ambros.) affectus animæ significantur. Habent ligatam potentiam intellectivam; quia Deum nunquam poterunt videre, nec cognoscere, cum sint in tenebris, & in terra oblivionis; ideo dicitur: *Mittite eum in tenebras exteriores.* Habent ligatam potentiam reparativam; quia nunquam poterunt ad pœnitentiam reparari; ideo dicitur: *Exteriores.* Peccata enim prout sunt in hac vita, sunt tenebræ interiores; quia sunt intra ambitum misericordiæ divinæ; in inferno autem peccata sunt tenebræ exteriores; quia sunt extra ambitum divinæ misericordiæ. In mundo autem quidam sunt soluti, sicut viri perfecti; quia ædificant aurum & argentum & lapides pretiosos: tales nullum habent vinculum culpæ, nec obligati sunt pœnæ æternæ, nec obligati sunt alicui pœnæ satisfactoriæ. Alii sunt ligati, sicut peccatores obstinati: tales habent vinculum culpæ, & hoc figuratur, cum dicitur: *Li-* Jud. 15.

gaverunt Samsonem duobus novis funibus. Duo funes sunt, nexus culpæ, & pœnæ. Alii sunt ex parte soluti, & ex parte ligati, sicut sunt pœnitentes, qui soluti sunt vinculo culpæ: sed ligati sunt funibus pœnæ satisfactoriæ: in hujus significatione dicitur: *Ex-* Jer. 38. *traxerunt Jeremiam funibus, & eduxerunt eum de lacu.* Potestas igitur ligandi & solvendi, quam Prælati habent, non extenditur in

Prælatorum
authoritas.

Prælatorum in magna reverentia habere; quia eorum sententias Deus approbat, & confirmat, unde dicit: *Amen dico vobis, quodcumque ligaveritis super terram, erit ligatum & in cælis.*

in Cælum: quia omnes ibi ita sunt soluti, quod non possunt ligari; nec extenditur in Infernum: quia omnes ibi sunt ligati: quia nunquam possunt solvi: sed tantum habet locum in mundo, ubi peccatores pœniteres possunt ligari per pœnam satisfactoriam, &

possunt absolvi a culpa, qui habent contritionem veram, & confessionem puram, & satisfactionem integram. Possunt etiam ligari per excommunicationis vinculum, & solvi per absolutionis beneficium.

FERIA QUARTA TERTIÆ HEBDOMADÆ QUADRAG.

SERMO I.

De Phariseorum superstitione, Christi confutatione, ejusque veræ doctrinæ traditione.

Matth. 15.

ACcesserunt ad JESUM ab Hierosolymis Scribæ, & Pharisei dicentes: Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem Seniorum? non enim lavant manus

Phariseorum suas, cum panem manducant. Ad intelligendum istud Evangelium, notandum est, quod Pharisei, qui erant inter Judæos nobiliores & doctiores, erant superstitiosi, avari, & impii. Superstitiosi quidem erant; quia plus curabant de munditia exteriori, quam de interiori, plus de lotione manuum, calicum, & urceorum, quam de lotione animarum; unde subditur: Relinquentes enim mandatum Dei, tenetis traditionem hominum, baptismata urceorum, calicum, & alia similia bis multa facitis. Videntes igitur discipulos comedentes non lotis manibus, indignati sunt, & dixerunt ad JESUM; quare discipuli tui transgrediuntur traditionem Seniorum, non enim lavant manus suas cum panem manducant. Secundo erant avari; quia inducebant Judæos, qui habebant parentes, ut omnia Deo devoverent, ac si eis dicerent, quod tale munus factum Deo, sibi proderit ad vitam æternam; & per talem modum Pharisei bona illorum cum filiis dividebant postea: ideo Christus subdit: Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram: Tertio erant impii parentes: audientes enim parentes, quod omnia Deo consecrata erant: eis uti devitabant, ne sacrilegii crimen incurrerent; & sic fame afficiebantur: ideo Christus subdit: & non honorificabit patrem suum, aut matrem, &c. Illud enim mandatum: Honora patrem tuum & matrem tuam, intelligitur de duplici honore, scilicet de necessariorum provisione & de reverentiæ exhibitione.

Marc. 7.

Ad intelligendum istud Evangelium, notandum est, quod Pharisei, qui erant inter Judæos nobiliores & doctiores, erant superstitiosi, avari, & impii. Superstitiosi quidem erant; quia plus curabant de munditia exteriori, quam de interiori, plus de lotione manuum, calicum, & urceorum, quam de lotione animarum; unde subditur: Relinquentes enim mandatum Dei, tenetis traditionem hominum, baptismata urceorum, calicum, & alia similia bis multa facitis. Videntes igitur discipulos comedentes non lotis manibus, indignati sunt, & dixerunt ad JESUM; quare discipuli tui transgrediuntur traditionem Seniorum, non enim lavant manus suas cum panem manducant. Secundo erant avari; quia inducebant Judæos, qui habebant parentes, ut omnia Deo devoverent, ac si eis dicerent, quod tale munus factum Deo, sibi proderit ad vitam æternam; & per talem modum Pharisei bona illorum cum filiis dividebant postea: ideo Christus subdit: Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram: Tertio erant impii parentes: audientes enim parentes, quod omnia Deo consecrata erant: eis uti devitabant, ne sacrilegii crimen incurrerent; & sic fame afficiebantur: ideo Christus subdit: & non honorificabit patrem suum, aut matrem, &c. Illud enim mandatum: Honora patrem tuum & matrem tuam, intelligitur de duplici honore, scilicet de necessariorum provisione & de reverentiæ exhibitione.

Et quia isti Pharisei sic erant superstitiosi, sic avari, sic impii, ideo Christus vocat eos hypocritas, plantas eradicandas, cæcos, &

duces cæcorum. Nam in quantum erant superstitiosi, plus curantes de munditia corporum, quam animarum, vocat eos hypocritas, dicens: Bene prophetavit de vobis Isaias, &c. Unde dicitur: Væ vobis Scribæ, & Pharisei hypocritæ, quia mundatis, quod de foris est calicis & paropsidis: intus autem pleni estis rapina & immunditia: Ideo Christus ostendit, quod cibus, qui intrat per os, sive comedatur manibus lotis, sive non lotis, non potest animam inquinare, sed quæ procedunt de ore, illa sunt, quæ coinquinant animam. In quantum autem erant avari; dixit eos esse cæcos & duces cæcorum: nam illi, qui docebant Judæos, ut sua Deo devoverent, ne parentibus providerent, erant duces cæcorum: illi, qui eis credebant, erant cæci: & ideo ambo cadebant in foveam infernalem: ideo dicit: Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum. In quantum erant impii ad parentes, erant plantationes eradicandæ a consortio scilicet beatorum; quia scriptum est: Benedictio Patris firmat domos filiorum, Eccl. 3. 11. maledictio autem matris, eradicat fundamenta; ideo dicitur: Omnis plantatio quam non plantavit Pater meus cælestis, eradicabitur. In hoc igitur Evangelio, sicut patet ex præmissis, tria dicuntur.

Primo enim ponitur Phariseorum superstitio; qui discipulos reprehendebant de hoc, quod non lotis manibus panem manducabant: horum similes sunt multi, qui volunt habere exteriora pulchra; interiora vero fœda, de quibus sic dicit August. Bona vis habere, & bonus non vis esse. Quid est, quod velis habere malum? nihil omnino; non uxorem, non filium, non servum, non jumenta, non tunicam plane, non caligam; & tamen vis habere malam vitam? Postea subdit, rogo te præponere vitam tuam caligæ tuæ: multi autem sunt, qui non præponunt; saltem utinam adæquarent. Si enim caliga tua est luto infecta, mox ipsam abluis; si est pulvere respersa, mox ipsam excutis; si est lacerata, mox ipsam consuis: vade ergo, & tu fac similiter de anima tua. Si est infecta luto peccati mortalis, vade & ipsam ablue per confessionem: Lava a malitia cor tuum Jer. 4. salem; usquequo morabuntur in te cogitatio-

Isai. 1. *tionones tuæ noxiæ? Lavamini, mundi estote, &c.* Si est lacerata præ nimia vetustate in peccatis, vade, & ipsam consue similiter per confessionem: sutores enim sunt sacerdotes, qui animam laceratam consuunt: *Ite angeli veloces ad gentem convulsam & dilaceratam.* Si est pulvere aspersa venialium, ipsam excute, juxta illud: *Excute pulverem de pedibus vestris.*

Isai. 13. *Matth. 10.* Secundo ponitur ipsius superstitionis a Christo prudens confutatio, cum dicitur: *Quare & vos transgredimini mandatum Dei, propter vestram traditionem, &c.* Gloss. Si vos mandatum Dei contemnitis pro traditionibus hominum; quare discipulos arguitis, qui mandata hominum dimittunt, & præcepta Dei custodiunt? Et quamvis Pharisei alia Dei præcepta non observarent, de nullo tamen eos reprehendit, nisi de inhonoratione parentum; ad innuendum, quod displicet Deo, quando parentes inhonorantur.

Honorare parentes inducimur propter quatuor.

**Exod. 20.
Exod. 21.**

Debemus autem induci ad honorandum parentes propter quatuor. Primo per præceptum; quia Deus hoc præcepit; & insuper præceptum servantibus addit remunerationem, & non servantibus æternam damnationem, cum dixit: *Honora patrem & matrem, ut sis longævus super terram. Qui maledixerit patri suo, vel matri suæ morte morietur.* Et tamen in nullo alio præcepto invenitur ista promissio, vel comminatio; per quod datur intelligi, quantum placet Deo, quando honorantur parentes; & quantum sibi displicet, quando inhonorantur.

Christi exemplo parentes honorare debemus.

Luc. 2.

**Bernard.
August.**

Secundo inducimur per exemplum; quia ipse Jesus de matre sua magnam curam habuit, & in vita, & in morte, & post mortem: nam in vita valde sibi obediens fuit & subiectus: *Venit Nazareth, & erat subditus illis.* Bernardus: quis? quibus? Deus hominibus. August. Erubescat homo fieri superbus, quia humilis factus est Deus. Honoravit in morte, quia in cruce pendens, Joanni eam commendavit: Honoravit post mortem, quia, sicut dicit Sedulius, resurgens primo apparuit sibi: item honoravit eam morientem; quia personaliter cum tota curia cælesti ad ejus obitum venit: honoravit matrem viventem; quia matrem Dei eam fecit: honoravit eam de hoc seculo recedentem, quia ipsam in corpore, & anima ad suam dexteram collocavit.

Eccl. 7.

Tertio inducimur propter debitum: nos enim a parentibus recepimus esse, nutrimentum, & documentum. Quia igitur ab eis recepimus esse, debemus eis magnam reverentiam exhibere: *Honora patrem tuum, & gemitus matris tuæ ne obliviscaris: memento, quia nisi per eos, natus non fuisses.* Quia ab eis accepimus nutrimentum, debemus ipsis magnam diligentiam, ut sicut nos diligenter nutriverunt in juventute; sic & nos cum magna diligentia debemus eos nutrire in senectute:

Fili suscipe senectam patris tui. Quia ab eis Eccl. 3. accepimus documentum debemus eis magnam obedientiam: *Filii obedite parentibus vestris Eph. 6. in Domino, hoc enim est justum.*

Quarto inducimur per naturæ instinctum: natura enim omnes docet, quod debemus parentibus subvenire; & quando sunt in necessitate positi: & quando sunt senectute confecti, & quando sunt mortui. Et ad ista tria ostendenda, ponit Valerius tria exempla ad ostendendum, quod debemus parentibus subvenire, quando sunt in necessitate positi: Recitat, quod cum quædam mulier nobilis ob quoddam flagitium fuisset morti adjudicata, noluit eam Rex comburere, vel alia morte publica punire, propter honorem parentum; sed inclusa est in carcerem, ut ibi fame periret: Filia vero ejus, (quæ erat nupta) de licentia judicis, eam quotidie visitabat in carcere; prius tamen eam diligenter perscrutabantur, ne aliquid comestibile sibi deferret: illa vero extracto ubere, singulis diebus de proprio lacte matrem alebat. Cum vero judex miraretur, quod tanto tempore superviveret, repertum est, quod sic fiebat; tunc judex pietate commotus, matrem filiæ donavit; ad ostendendum quod debemus parentibus subvenire, quando sunt senectute confecti. Ostendit per exemplum Cyconia dicens, quod Cyconia filii parentes suos in nido ponunt; & velut infantes juxta pectus suum collocant, fovant & nutriunt: soli vultures parentes suos fame mori permittunt. Ad ostendendum vero, quod de parentibus curam debemus agere etiam in morte, eis sepulturam debitam præparando, ostendit exemplo Scytarum: dicit enim, cum Darius rex fines Scytarum invasisset, & sepulturas parentum suorum invadere vellet, miserunt ei Scytæ dicentes, quod depopulationem agrorum, & vinearum æquanimiter ferrent: sed si sepulchra parentum contingeret, tunc Scytarum potentiam, & vires sentiret; quod pro ipsis defendendis mori parati essent.

Tertio ponitur veræ doctrinæ a Christo traditio, cum subditur: *Non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem, & ideo connumerat multa vitia, & mala, quæ ab ore procedunt, scilicet adulteria, homicidia, furta, falsa testimonia, blasphemias; & ideo ipsum os diligenter est custodiendum.* Et quia non sufficit humana custodia, petenda est divina; sicut petebat Propheta dicens: *Pone Domine custodiam ori meo: Le. Psal. 140.* gigitur quod fuerunt tres philosophi, qui inter alios loquentes multum fuerunt taciturni, scilicet Socrates, Solon, & Xenocrates. Quadam igitur vice cum inter multos loquaces Socrates federet, & taceret, interrogatus cur sic taceret? respondit; quia me locutum fuisse saepe pœnituit, tacuisse vero nunquam, ideo dicitur: *In multiloquio non deest peccatum.* Prov 10.

Solon. *zum.* Solon etiam cum aliis loquentibus taceret, interrogatus est si taceret, quia loqui nesciret, vel quia stultus esset? Respondit, nullus stultus tacere potest: ideo dicitur: *Stultus verba multiplicat.* *Xenocrates.* cum aliis loquentibus taceret, interrogatus quare hoc faceret? Respondit, quia os unum, aures duas a natura accepimus: quasi dicat, multa debemus audire, & pauca dicere: ideo

dicitur: *Sit omnis homo velox ad audien- Jac. 1.*
dum, tardus ad loquendum. Idem etiam
philosophus cuidam verboso dixit: Si nostris
auribus te audires, taceres: quasi, si verba
tua displicerent tibi, sicut nobis, taceres;
ideo dicitur: *Est tacens qui invenitur Eccl. 10.*
sapiens: & est odibilis, qui pro-
cax est ad loquendum.

EADEM QUARTA FERIA TER- TIÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

*De triplici planta: & ubi unaquæque
plantata sit, secundum triplicem
terræ differentiam.*

*Matth. 15.
v. 13.*

Omnis plantatio quam non planta-
vit Pater meus eradicabitur.
Homo dicitur planta; sive arbor
everfa. Habet enim ramos in-
ferius scilicet manus, & brachia,
& pedes. Ad ostendendum, quod non de-
bet fructificare, id est, opera misericordiæ
superius facere, sed inferius, id est, non de-
bet ea facere in cælo; sed in mundo. Nam
sicut August. in Homil. In cælo misericor-
diæ opera non sunt necessaria. Nemo enim
induet nudum, quia omnes sunt ibi veste im-
mortali induti. Nemo ibi hospitabitur pere-
grinum; quia sunt cives perpetui. Nemo
ibi pascet famelicos; quia omnes ex visione
Dei sunt saturati. Nemo ibi potabit sitibun-
dum; quia omnes vino Spiritus sancti sunt
ebrii. Nemo ibi visitabit infirmum, vel tri-
bulatum; quia omnes sunt ibi sani, & con-
solati. Nemo ibi redimet incarcerationum;
quia omnes ibi sunt liberi, & sanati, & so-
luti. Nemo ibi vadit ad sepulturam; quia
omnes immortales effecti sunt. Et ideo ista
planta, id est homo, non habet ramos ex-
tenso superius sed inferius, quia non debet
homo fructificare in cælo, sed in mundo.
Habet etiam ista planta radices superius sci-
licet capillos, ad innuendum, quod non de-
bet plantari inferius, hoc est, in mundo:
sed superius, hoc est, in cælo. Radix autem
in planta est sicut os in animali: quia per ra-
dices humorem attrahit: unde planta nutri-
tur, & fructus producuntur. Quando ergo
radix est plantata in bona terra, tunc attra-
hit humorem bonum, & facit fructum bo-
num: quando vero plantata est in mala ter-
ra, tunc corruptum humorem attrahit, &
malum fructum facit.

*August.
Misericor-
diæ opera in
cælo necessa-
ria non sunt.*

Notandum autem, quod triplex est ter-
ra, scilicet cælestis: *Credo videre bona Do- Ps. 26.*
mini in terra viventium. Mundialis: *Cæ- Psal. 113.*
lum cæli Domino, terram autem dedit filiis
hominum. Infernalis: *Terram miseriæ, & Job. 20.*
tenebrarum: ubi umbra mortis, & nullus
ordo, sed sempiternus horror inhabitat.
Planta igitur, quæ est in cælo plantata, sicut
sancti viri, attrahit humorem pinguem, &
dulcem: & ideo facit fructum bonum: sic
plantata erat illa planta, quæ dicebat: *No- Phil. 3:*
stra conversatio in cælis est. Planta vero
quæ est plantata in mundo sicut avari, qui
sunt sicut terra arida, & vacua, nullum at-
trahit humorem, & ideo nullum fructum
facit: *Aspexi terram & ecce vacua erat. Jer. 4.*
Terra autem erat inanis, & vacua. Plan- Gen. 1.
ta vero, quæ est plantata in terra infernali,
sicut sunt peccatores miseri, trahunt humo-
rem venenatum: & ideo faciunt fructus acer-
bos, & ad nihilum aptos. *Fructus illorum*
inutiles, & acerbi ad manducandum, & ad
nihilum apti. Prima igitur planta, quæ est
in terra cælesti, sicut sunt viri sancti, produ-
cit (sicut dicit Chrysost.) bonas gemmas, id
est, bonas cogitationes: bonos flores, id est
bonas voluntates, quæ nascuntur de bonis co-
gitationibus, sicut flores nascuntur de gemmis.
Producit etiam de floribus bona poma, id est, *Viri Sancti*
bona opera, quæ nascuntur de bonis volun- *Deo de omni-*
tatibus, quemadmodum poma nascuntur de *bus sensibus*
floribus. Et sicut planta fructificat in omni- *& membris*
bus suis ramis, sic sancti viri serviunt Deo *serviunt.*
de omnibus sensibus, & membris sui corporis: sicut dicit Chrysostom. in quadam Ho- Chrysost.
milia. Oculus enim Deo præstat obsequium,
quando a vanitatibus se avertit: Auris, quan-
do verba Dei libenter audit, & verba detra-
ctionis fugit: Os, quando libenter Deum
laudat, & mendacia, & vana verba devitat:
Manus, quando homo ad pauperes porrigit,
& ad rapinas aliquas non extendit. Pedes,
quando ad malum non currunt, & ad Eccle-
siam libenter vadunt: Et sicut rami plantæ,
quanto magis sunt fructibus onusti, tanto ma-
gis

gis ad terram sunt proclives: sic sancti viri, quanto sunt bonis operibus fertiliores, tanto magis sunt coram Deo humiliores.

Secunda planta, quæ est plantata in mundo, id est, in terra arida, & vacua, sicut homines mundani, nullum humorem attrahit, & ideo nullum fructum facit. Si aliquis haberet plantam in horto suo, circa quam multum laboraret, & nullum reciperet fructum, ipsam plantam præscindere deberet.

Talis planta est iste mundus. Illi enim, qui nimis illam terram aridam, & vacuam diligunt, in vita magnum habent laborem, juxta illud: *Est homo, qui diebus, & noctibus somnum oculis non capit.* Item: *Laboravit dives in congregatione substantiæ.* In morte vero habent magnum dolorem; quia non possunt sine magno dolore dimitti, quæ cum magno amore possessa sunt. *Divitiæ conservatæ in malum Domini sui, per-eunt in afflictione pessima.* Habet enim afflictionem malam; quia eas dimittunt: pejo-rem, quia secum portare non possunt: pessimam, quia vident, quod causa suæ perditionis fuerunt. Post vero mortem dant vacuitatem: *Dives cum dormierit nihil secum auferet, aperiet oculos suos, & nihil inveniet.*

E converso autem bona spiritualia habent in vita delectationem: *Cantabiles mihi erant justificationes tuæ, &c.* In morte dant securitatem: *Si dormieris, non timebis, quiesces, & quietus erit somnus tuus.* Post mortem dant securitatem, & satietatem, Psalmus: *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Quia igitur iste mundus est talis planta, quæ in vita dat laborem, in morte dolorem, post mortem vacuitatem, ideo esset penitus præscindendus, id est amor ejus penitus relinquendus. Ista est illa planta infructuosa, de qua dicitur: *Ecce anni tres sunt ex quo venio, quærens fructum in ficulnea hac, & non invenio. Succide ergo illam, ut quid etiam terram occupat?* Et dixit cultor vineæ ad patrem familias: *Domine dimitte illam, & hoc anno, usque dum fodiam circa illam, & mittam stercora: & si quidem fecerit fructum, sin autem in futurum succideseam.* Ista ficus infructuosa, est iste mundus, id est amator mundi. Tres anni sunt tria tempora, scilicet tempus ante legem, tunc non fecit fructum; tempus sub lege, tunc etiam fructum non fecit; & tempus gratiæ, sub quo etiam multi sunt, qui fructum non faciunt. Vel tres anni sunt tres ætates hominum, scilicet adolescentia, juvenus, & matura ætas. Sunt autem qui fructum non faciunt bonum, nec in adolescentia sua, nec in sua matura ætate: Et Christus qui habet curam de peccatoribus rogat patrem, ut adhuc expectet usque ad quartum annum, id est, usque ad senectutem, & hoc sæpe facit Deus, juxta il-

lud: *Usque ad senectam ego ipse, & usque ad canos ego portabo, ego feci, & ego feram, ego portabo, & salvabo.*

Sunt autem tria, quæ plantam infructuosam sæpe fructificare faciunt, scilicet fossio, irrigatio, & fimi appositio. Et hoc quod subditur: *Usquequo fodiam circa illam, &c.*

Tria etiam sunt quæ peccatorem sæpe ad conversionem adducunt. Primum est peccatorum suorum cognitio, & ista est fossio: Avarus enim peccata sua operit terra: Superbus lapide duro: Luxuriosus luto: & ideo peccata sua non possunt aspicere: & ideo fodienda est terra avaritiæ, lapis superbiæ, lutum luxuriæ. Et tunc videbit abominationem peccatorum suorum, & inde plurimum erubescet, juxta illud: *Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis?* Ideo dicitur: *Fili hominis fode parietem, & vide abominationes pessimas quas isti faciunt hic.* Secundum est eleemosynarum largitio, & ista est irrigatio: Eleemosyna enim est ab Eli, quod est Deus, & Moysis, quod est aqua, quasi aqua Dei. Ista eleemosyna peccatorem disponit ad gratiam: tum quia intercessores sibi acquirit, juxta illud: *Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis.* Tum quia peccata extinguit: *Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis.* Tum quia diabolum vincit: unde dicit Glossa super illud Psalm. *Misericordia mea, & refugium meum.* De nulla re sic vincitur diabolus, sicut de misericordia. Tertium est mortis recordatio, & ista est stercoris sive fimi appositio; in morte enim homo stercus efficitur, & putredo. *Et a verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria ejus vermis, & stercus est.*

Ipsa enim mortis memoria a peccato præservat: *Memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.* In bono opere sollicitat. Greg. Valde enim se sollicitat in bono opere, quisemper cogitat de fine: Et gratiam Dei conservat; sicut enim cinis conservat ignem, sic memoria mortis conservat gratiam spiritua-lem, ideo dicitur: *Quid superbis terra, & cinis?* Talem cinerem se recognoscebat Abraham dicens: *Loquar ad Dominum meum cum sim pulvis, & cinis.* Tertia planta, quæ plantata est in terra infernali, sicut sunt illi, qui sunt in peccato mortali, attrahit corruptum humorem, ideo facit aliquando mortiferos fructus, id est, peccata mortalia. Ista planta est similis illis plantis, quæ nascuntur in loco, ubi Sodoma subversa fuit, & Gomorra, quæ faciunt poma exterius pulchra, intrus autem foetida; de talibus dicitur: *Arbores autumnales, infructuosæ, bis mor-tuæ.* Sicut enim arbores bis moriuntur, scilicet in foliis, & fructibus, sic & isti habent verba venenata, & opera mortifera. Aliquando vero, si ista planta facit fructus, id est opera

Eccl. 3.
Eccl. 31.

Eccl. 5.

Job. 27.

Psal. 118.

Prov. 3.

Psal. 16.

Luc. 13.

Mundus est
ficus infru-
ctuosa.

Plantam in-
fructuosam
tria faciunt
fructificare.

Rom. 6.

Ezech. 8.

Eleemosyna
ad gratiam
disponit.

Luc. 16.

Eccl. 3.

Psal. 143.

1. Macc. 2.

Eccl. 7.

Gregor.
Mortis me-
moriam effe-
ctus.

Eccl. 10.

Gen. 18.

Judæ. 2.

opera de genere bonorum, tamen inutiles sunt quantum ad meritum vitæ æternæ. Dicit enim Aristoteles, quod arbores silvestres aliquando plus fructificant, quam hortenses, sed fructus hortenses sunt meliores. Sæpe enim contingit, quod illi qui sunt in peccato mortali, multas eleemosynas, & jejunia faciunt: sed tamen una eleemosyna cum gratia facta, cum sit fructus hortensis, multo plus valet, quam multæ factæ in mortali, cum sint fructus plantæ silvestris. Aliquando vero nimia vetustate in peccatis ista planta sic arida facta est, quod nullum bonum desiderium vel propositum habere potest: in quo-

rum persona dicit Propheta: *Aruit tanquam testa virtus mea.* Sicut enim testa ab igne exsiccata facta est arida, sic tales igne concupiscentiæ exsiccati, ab humore bonæ cognitionis facti sunt aridi, præ nimia vetustate peccati. Dicit enim Aristoteles quod cum Amigdalus est vetus, debet perforari; & tunc humor in medulla depurabitur, & fertilis efficietur. Eodem modo, quando quis est vetustus in peccato, faciat tria foramina in corde suo, scilicet dolorem contritionis, pudorem confessionis, & laborem satisfactionis. Et tunc ista planta renovabitur, & bonum fructum faciet.

FERIA QUINTA TERTIÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO I.

De tribus magnis operibus Christi erga febricitantem, scilicet de opere magnæ potentie, magnæ misericordie, & magnæ sapientie.

Luc. 4.

Surgens Iesus de Synagoga, intravit in domum Simonis; Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus. In præsentī Evangelio ostenditur, quod Christus tria magna opera fecit, scilicet, Opus magnæ potentie, Opus magnæ misericordie, Opus magnæ sapientie. Opus magnæ potentie ostenditur in socrus Simonis curatione: cum enim magnis febribus teneretur, Christus febribus imperavit, & illa continuo sanata surrexit. Ostenditur etiam opus magnæ potentie in hoc, quod cum sol occubisset, multos sanavit; inter quos fuit multitudo magna infirmorum; unde dicitur: *Variis languoribus.* Fuit facultas curæ, unde dicitur: quod *singulis manus imponens curabat eos.* Secundo ponitur opus misericordie, & hoc in dæmonum expulsionē: magna enim pieras Christi erat quando dæmones ab obsessis corporibus expellebat: magna enim Christi misericordia erat in hoc, quod dæmones, qui suspicabantur eum esse Christum, loqui non permittebat: & hoc ideo Christus faciebat, ne homines audientes dæmonem prædicare modo veritatem, deinceps acquiescerent sibi prædicanti falsitatem. Unde dicit Glossa. Ideo prohibet loqui, ne dum aliquis audit dæmonem vera prædicantem, postea sequatur errantem: improbus enim magister veris falsa permiscet, ut sub spem veritatis, testimonium veritatis obtegat. Tertio ponitur opus magnæ sapientie, & hoc Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.

Dæmones quare a Christo loqui prohibiti sunt.

in sapienti prædicatione. Unde cum turbæ eum vellent detinere, ut inter eos miracula faceret, dixit se non esse missum tantum ad curationem corporum, quæ fit in miraculorum operatione, sed maxime ad curationem animarum, quæ fit in verbi Dei prædicatione, & ideo erat prædicans in Synagoga Galilee.

Circa primum opus, scilicet potentie per quam curavit Socrum Simonis tria sunt videnda, scilicet infirmitatis genus, curandi modus, & curationis effectus. Genus, sive species infirmitatis erat magna febris, per quam mortale peccatum significatur. Inter cætera autem incommoda, quæ patitur febricitans est, quia habet palatum inordinatum, propter quod dulcia sibi videntur amara, & insipida, & e converso.

Febris mortale peccatum significat.

Eodem modo sic habet inordinatum peccator palatum animæ, quod omnia spiritualia sibi videntur amara, & insipida. Et hoc ostendit Chrys. super Matth. per tria exempla. Primum est, quod si leoni ostendatur pratum virens, non excitatur ejus appetitus; quia de natura sua non est comedere herbas virescentes, sed carnes. Secundum exemplum est, quod si pluvia cadit super lapidem, lapis quidem foris balneatur, intrus autem siccus manet. Tertium exemplum est, quia si in aliquo vase pleno aceto gutta mellis infunditur, & mel perditur, & acetum non dulcoratur.

Primum exemplum pertinet ad luxuriosos, quibus si ostendantur herbæ virescentes, id est, si prædicentur eis cælestes amœnitates, non excitantur eorum voluntates ad eas desiderandum, quia non est de natura sua desiderare cælestes amœnitates, sed carnales voluptates; quia sicut dicitur: *Animalis homo* 1. Cor. x. non

(L)

Eccl. 21. *non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei. Et. Audivit luxuriosus scilicet verbum castitatis, & displicebit ei, & projiciet illud post dorsum suum.*

Secundum exemplum pertinet ad superbos, qui habent cor lapideum: ita, quod si Deus dat pluviam gratiæ suæ, vel inspirationes interne immiserit eis, cor eorum exterius potest tangere, sed interius nihil potest intrare; & ideo remanent aridi & sicci ab omni humore gratiæ: *Cor ejus indurabitur quasi lapis.* Magna enim misericordia Dei est quando tale cor durum mollicat, ut gratia Dei intrare valeat: *Auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum, & spiritum meum ponam in medio vestri.*

Job. 41.

Ezech. 36.

Tertium exemplum pertinet ad avaros: qui habent cor acetosum, & multis amaritudinibus repletum: habent enim amaritudinem laboris in acquirendo, timoris in custodiendo, & doloris in amittendo. Et ideo divitiæ vocantur spinæ, ex eo quod cor totaliter pungunt. Si igitur mel, id est, verbum cæleste, vel inspiratio divina, in talium corda immittitur, & verbum perditur, & cor eorum non mutatur: & ideo faciendum est, quod dicit August. Disce non diligere mundum, ut diligas Deum; diffunde, ut implearis; averte, ut convertaris.

August.

Luc. 4.

Peccatoris
qualitates.

Joan. 9.

Isai. 66.

Gregor.

3. Reg. 13.

Psal. 100.
v. 16.

Sap. 7.

Hebr. 12.

Secundo notatur modus curandi, cum dicitur: *Et rogaverunt eum pro illa, & stans super illam imperavit febrī, & dimisit illam:* ex quo habetur, quod Dominus ad preces discipulorum eam sanavit: per quod datur intelligi, quod aliquando Deus ad preces virorum sanctorum alicui peccatori salutem animæ concedit. Peccator enim est immundus, Dei inimicus, & claudus; quia enim est immundus, non audet coram Deo apparere; quia Deus tales abominatur. Psal. 5. *Virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus.* Quia est Dei inimicus, nihil potest a Deo impetrare: *Scimus, quia peccatores Deus non audit;* & ideo talibus Deus indignatur potius, quam placatur: *Cognoscetur manus Domini servis ejus, & indignabitur inimicis suis.* Greg. Cum is, qui displicet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur. Quia vero est claudus, non potest ad Deum accedere: Quamvis enim habeat pedem fidei, non tamen habet pedem boni operis. De talibus dicitur: *Usquequo claudicatis in duas partes, &c.* Ideo peccator indiget auxilio sanctorum virorum, quia ipsi sunt mundi. *Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat.* Ipsi sunt amici Dei. *In animas sanctas se transfert;* amicos Dei & Prophetas constituit. Ipsi sunt sani & recti. *Rectos gressus facite pedibus; ut non claudicans quis erret; magis autem sanetur.*

Tertio ponitur curationis effectus, cum dicitur: *& continuo surgens ministrabat illis.* Naturaliter ut dicit Glossa, homo febricitans incipiente sanitate consuevit laceſcere, sed ista continuo surrexit, & Christo ministravit: per quod datur intelligi, quod peccator non debet diu stare in peccato, sed continuo surgere; alioquin de peccato in peccatum cadit. Et hoc accidit propter tres causas.

Peccator de
peccato in
peccatum ca-
dit 3. de cau-
sa.

Prima est propter peccati ponderositatem: peccatum enim est valde onerosum. *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum: & sicut onus grave gravatæ sunt super me.* Et ideo peccatum, quod per pœnitentiam cito non diluitur, mox sua ponderositate ad aliud trahit.

Psal. 37.

Secunda causa est propter peccatoris cæcitatem: Et ponit exemplum Chrysost. de Samphone; cui cum capilli, in quibus erat virtus sua, detruncati essent, Philistæi ipsum ligaverunt, & sibi oculos eruerunt, & ipsum molere fecerunt; quia quando peccator perdit robur virtutum suarum, mox dæmones ipsum funibus peccatorum ligant, oculo fidei ipsum excæcant, de vitio in vitium eum currere procurant.

Chryf.

Tertia causa est propter quamdam connexionem: nam avaritia trahit ad rapinam, & furtum, & ad multa mendacia. Gula trahit ad ebrietatem, & luxuriam. Superbia trahit ad multas injurias inferendas, & ad multas ambitiones appetendas: Unde dicitur: *Qui fugerit a voce formidinis, cadet in foveam: & qui se explicaverit de fovea, tenebitur laqueo.* Per formidinem intelligitur avaritia; quia avarus semper est in timore. Per foveam intelligitur luxuria: *Fovea profunda est meretrix.* Per laqueum intelligitur superbia, quæ omnes illaqueat. Sæpe autem contingit, quod quando avarus dimittit avaritiam, & dat se inertiae, cadit in luxuriam. Et quando luxuriosus vincit omnem concupiscentiam, cadit in vanam gloriam, & superbiam.

Circa secundum opus, scilicet misericordiam, quo Christus dæmones fugavit, notandum, quod dæmones habent magnam potentiam: *Non est potestas super terram, quæ comparetur ei.* Habent magnam astutiam: *Timeo autem, ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, & excidant a simplicitate, quæ est in Christo Jesu.* Habent magnam lævitiā: *Adversarius vester tanquam leo rugiens, circuit quærens quem devoret.* Magna ergo misericordia Dei est; quando a vobis expellit adversarium tam potentem, & tam astutum, & tam lævientem. Nihilominus enim ejus potentiam vincimus: *Resistite diabolo, & fugiet a vobis.* Ejus astutiam vincimus, dum

II.

Dæmoniorum
potentia
magna.
Job. 41.

1. Cor. 11.

1. Pet. 5.

Jac. 4.

1. Par. 20. dum ad Deum per orationem revertimur: *Cum ignoremus quod agere debeamus, hoc solum residui habemus, ut oculos nostros dirigamus ad te.* Ejus sævitiam frangimus nos ipsos macerando; quia quando nos ipsos maceramus, hostem prosternimus: *Omnis autem, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet: ego sic curro non quasi in incertum.*

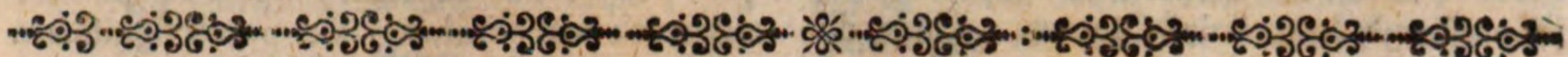
1. Cor. 9.

III.

Circa opus sapientiæ, id est, prædicationem Christi, notandum, quod Christus ibat sapienter prædicando: ibat enim prædicando

sine expensis, usque ad esuriem. *Cum exirent a Bethania, esurivit.* Ibat sine equis usque ad lassitudinem. *Jesus fatigatus ex itinere.* Ibat sine clientibus usque ad captionem. Unde dixit Pilato: *Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent: ut non traderer Judæis.* Prædicator, qui aliter iret, insipienter iret: si videlicet iret, aut constipatus equis, aut divitiis suffarcinatus, aut servitoribus, aut domicellis vallatus.

Joan. 12.

EADEM QUINTA FERIA TERTIÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

De diversis speciebus febrium tum corporalium, tum spiritualium.

Luc. 4.

Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus. Per febrem significatur peccatum mortale; quia sicut febricitans modo patitur frigus, modo æstus, sic peccator modo patitur timorem qui est frigus animæ, modo cupiditatem quæ est calor animæ, Unde Augustin. super Psalm. *Incensa igni & suffossa;* quia omnia peccata duas res faciunt, scilicet timorem & cupiditatem. Timor facit fugere omnia, quæ sunt carni molesta: cupiditas facit appetere omnia, quæ sunt carni suavia. Sicut autem diversæ sunt species febrium, sic etiam sunt diversa genera peccatorum.

Pf. 79.
Peccata quæ faciunt.

1.

August.

Prima febris est quotidiana, & significat peccata venialia, quæ quotidie agimus; quæ secundum Aug. assimilantur guttis aquæ, arenæ, & scabiei. Guttis aquæ assimilantur, quia fervorem charitatis remittunt: arenæ, quia sæpe ab omnibus bonis operibus animam sterilem faciunt: scabiei, quia decorem animæ diminuunt: Et dicit ibidem August. quod sicut multæ guttæ navi faciunt naufragium, & multa grana arenæ faciunt onus ponderosum, & multitudo scabiei reddit hominem corruptum; sic peccata venialia, quando contemnuntur, sæpe sua multitudine, gravitate, & deformitate disponunt animam ad mortale. Vel febris quotidiana potest esse gula propter exactionem quotidianam: *Venite, sumamus vinum, & impleamur ebrietate, & erit sicut hodie, sic & cras: & multo amplius.* Gulosus enim si hodie bene comedat, cras melius appetit comedere; ideo assimilatur sanguisugæ: *Sanguisugæ duæ filiae sunt dicentes: affer, affer, Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.*

Isai. 56.

Prov. 30.

quia gulosus post unum ferculum dicit, affer aliud.

Secunda febris est effimera; & dicitur ab effimero pisce marino, qui eo die, quo nascitur, moritur; & significat subitum iræ motum, qui debet finire ante occasum solis: *Sol non occidat super iracundiam vestram.* Talis enim motus subitus: quasi omnes invadit; quia sicut dicit Hier. Qui nulla animi perturbatione movetur, aut Deus est, aut lapis. Dicit tamen Gregor. Nazianzenus, quod tres sunt, qui non possunt moveri; duo in cælo scilicet Deus & Angelus; tertius in terra, scilicet Christianus populus: Quamvis enim Deus dicatur irasci; tamen secundum Augustin. non dicitur irasci propter aliquem turbulentum affectum, scilicet propter vindictam. Angeli etiam quamvis de perditione peccatorum dolere dicantur; tamen nullam sentiunt passionem; sed dicuntur dolere, quia ad modum dolentium se habent. Christianus autem populus appellatur ille, qui in Dei amore est perfectus: talis enim licet aliquando perturbationem patiatur; tamen ex hoc ejus ratio non obnubilatur, quia talem perturbationem tenet sub dominio rationis.

Eph. 4.

Tres moveri non possunt.

Tertia febris est erratica, quæ non accidit certis horis, & significat invidiam, quæ quando aliquis laudatur accedit; quando vituperatur, recedit; non habet horam determinatam, sed quotiescumque renovantur laudationes, toties renovantur accessiones. Hoc pater de Saul, qui invidebat David: cum enim diceretur: *Saul percussit mille, & David decem millia;* tunc Saul passus est magnas accessiones; & quoties audiebat de sua probitate, tunc laborabat toties illa accessione. Quando autem David canem & pulicem mortuum se esse nominabat, tunc ista accessio recedebat; ideo invidus significatur per Heli, de quo dicitur: quod non poterat videre lucernam

1. Reg. 18.

1. Reg. 3.

cernam Dei antequam extingueretur. Accensa lucerna lucet; sed extincta foetet. Lucerna igitur accensa, sunt viri virtuosus; extincta peccatores foetidi. Invidus igitur non potest sine magna afflictione sustinere, ut videat viros virtuosos; libenter autem viros miseros & abjectos; ideo dicit Socrates: Utinam invidi in omnibus civitatibus oculos & aures haberent, ut de cunctorum felicitatibus torquerentur.

4.

Exemplum.

Quarta febris est tertiana, qua laborant illi, qui de peccatis suis nolunt satisfacere: Habent enim contritionem & confessionem; sed nolunt habere satisfactionem. Unde dicitur, quod cum quidam daemoniacus ad quemdam virum sanctum fuisset ductus; & ille demonem adjuraret, ut recederet; & nomen suum ei diceret, ille ait: Nos sumus tres fratres, qui habemus nostra officia determinata; ego enim vocor claudens cor, alius vocatur claudens os, alius vocatur claudens marsupium: officium enim meum est cor peccatoris indurare, ne possit contritionem habere; & si forte conteritur, laborat frater meus, scilicet claudens os: ut a confessione impediat; & si forte confessus fuerit, laborat frater meus, scilicet claudens marsupium, ne satisfaciatur, ne male ablata restituatur.

5.

Usurarius
continue pec-
cat.

Quinta febris est continua, ista laborant avari, & maxime usurarii; ceteri peccatores interpolationem faciunt in peccatis: Usurarius vero continuo peccat, scilicet die & nocte, & qualibet hora, quolibet momento, & quolibet festo; ideo videtur esse peior Juda Iscariothe; ille enim vendidit Christum, iste vendit Christum, Beatam Mariam, & omnes Sanctos, & sanctas Dei; quia ipsorum festivitates computat in usuris: & quia usurarius similis est Judæ, immo peior in culpa; ideo similis erit ei in pœna. Judas enim in aere interiit, qui est habitatio demonum, ad innuendum, quod non debebat stare in Cælo cum Angelis; nec in terra cum hominibus, sed in aere cum demonibus. Eodem modo usurarius non habitabit in Cælo; quia Deum & Beatam Virginem, & omnes sanctos offendit; nec in mundo, quia homines conturbavit; sed in inferno cum demonibus, quos per avaritiam adoravit, juxta illud: *Avaritia, quæ est simulacrorum servitus.* Ista febris continua scilicet avaritia cito extinguit hominem; quia tollit tria, quæ sunt causa vitæ, scilicet cibum, somnum, & quietem. Avarus enim non potest comedere: *Non satiatur pane, sed indigens, & in tristitia erit super mensam suam.* Non potest dormire: *Cuncti dies ejus doloribus, & ærumnis pleni*

Col. 3.
Avaritia cito
hominem oc-
cidit.

Eccl. 14.

Eccl. 2.

*sunt; nec per noctem mente requiescit; nec potest quietem habere: Præ solitudine qui-
escere non potuit.* Jerem. 49.

Sexta febris est quartana, & significat superbiam propter quatuor species superbiæ, de quibus dicit Gregor. Quatuor sunt species tumoris, scilicet cum quis bonum, quod habet, a se habere existimat, vel pro suis meritis datum sibi putat; vel cum jactat se habere, quod non habet; vel cum despectis cæteris appetit singulariter videri habere, quod non habet. Vel potest significare luxuriam, quæ per corpus expletur, quod ex quatuor elementis componitur. Vel potest significare consuetudinem longam peccandi; ut prima dies sit mala suggestio, secunda malus consensus, tertia malum opus, quarta mala consuetudo. Ista quadruplex species quartanæ difficulter curatur: Superbia enim difficulter curatur, quia semper est in ascensu: *Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper.* Luxuria difficulter curatur; quia in corpore radicitur; quia tunc totum corpus inflammatur: *Ignis est usque ad perditionem devorans: ipsum vulnerat.* Convulneravit lumbos meos, ipsum corrumpit, & foedat: *Computruerunt jumenta in stercore suo.* Gregor. Jumenta in stercore computrescere, est carnales homines in foetore luxuriæ vitam finire. Mala autem consuetudo difficulter curatur; quod signatum est in Lazaro quatrigenario, quem Dominus cum quadam difficultate voluit resuscitare, scilicet cum oratione; cum clamore, sui conturbatione, & cum lachrymarum effusione.

6.

Gregor.
Superbia
species.

Ps. 73.

Job 31.

Ibid. 16.

Joel. 1.

Gregor.

Joan. 11.

Septima febris est hectica, quæ radicitur in medullis, & naturalem humiditatem consumit; & significat tristitiam illam, de qua dicitur: *Sæculi tristitia mortem operatur.* Spiritus tristis exsiccat ossa; id est robur virtutum. Sunt tamen quædam ossa, quæ non tantum sunt exsicccanda, sed etiam incineranda: *Incenderit ossa regis Idumææ usque ad cinerem.* Idumæa interpretatur sanguinea, & significat diabolum, qui sanguinem nostrum sinit: ejus ossa sunt nostra peccata, per quæ contra nos diabolus assumit robur. Sunt igitur quidam, qui ossa habent integra, qui scilicet de suis peccatis non conteruntur: alii sunt, qui illa ossa in grossas partes frangunt, qui scilicet superficialiter conteruntur: alii vero sunt, qui ista ossa incinerant, scilicet qui præcordialiter conterunt: & istam contritionem facit salubris tristitia, de qua dicitur: *Quæ enim secundum Deum tristitia est: per penitentiam in salutem stabilem operatur.*

7.

1. Cor. 7.

Prov. 17.

Amos 2.

2. Cor. 7.

FERIA SEXTA TERTIÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO I.

1. *De mulieris cum Christo collocutionibus* & 2. *quomodo eam, & nos a mundi amore removere nititur, ut ad sui amorem cognitionem-que ducat.*

Joan. 4.

Samaritana cum Christo collocutiones.

IESUS fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem. Dum Dominus noster per diversa loca prædicando discurreret, & quadam vice fatigatus esset, super quemdam fontem sedere cœpit: & licet hic dicatur fons; tamen inferius vocatur puteus. Sed sicut dicit Gloss. Ubi-
cumque aqua de terra manat, dicitur fons; sed si manat in superficie, fons tantum dicitur; si vero manat in profundo, etiam puteus dicitur: omnis puteus est fons, sed non omnis fons puteus est. Dum igitur sic federet, venit mulier de Samaria haurire aquam: inter quam, & Christum magnus dialogus fuit; quia plures collocutiones mutuas habuerunt.

Joan. 4.

Prima fuit quia Christus suam humanitatem ostendit in eo, quod bibere petiit: probabile enim est quod Christus post fatigationem sitiebat, & in hoc ostendit se esse verum hominem; quia Deus sitire non potest. Ad hoc respondit mulier cum quadam admiratione, dicens: *Quomodo tu cum Judæus sis a me bibere poscis?* &c. Judæi enim habebant in vestimentis fimbrias, per quas distinguebantur ab aliis gentibus.

Secunda collocutio fuit, qua Christus ostendit suam divinitatem cum ait: *Si scires donum Dei, & quis est qui dicit tibi, da mihi bibere, tu forsitan petiisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam*, scilicet Spiritus sancti gratiam: hoc non poterat nisi in quantum Deus: sed mulier intelligens de aqua materiali illius putei, dixit, quod hoc facere non poterat, quia nec situlam, nec chordam habebat, & puteus profundus erat; immo nec ipse Jacob quo ipse major non est, aliter ipsam aquam habere non potuit, nisi cum adjutorio.

Tertia collocutio fuit qua Christus ostendit aquæ materialis, & spiritualis magnam differentiam, cum dixit: *Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum.* Aqua enim materialis ad tempus potest auferre sitim; aqua vero spiritualis semper aufert: Ad hoc respondit mulier: *Domine da mihi aquam*

hanc: quasi dicat, magna pœna est mihi sitire, magna fatigatio est huc venire; magnus labor est haurire; ergo da mihi aquam hanc, quæ pœnam sitis auferat, fatigationem itineris tollat, laborem hauriendi amoveat.

Quarta collocutio est, qua Christus dixit ei, ut virum suum vocaret, id est, illum quem loco viri tenebat? Ad hoc respondit mulier, quod non habebat virum, scilicet legitimo matrimonio sibi conjunctum.

Quinta collocutio est, qua Christus dixit totam vitam suam præteritam cum ait: *Bene dixisti*, id est, verum dixisti; *quia non habeo virum; quinque enim viros habuisti*: Ad hoc mulier respondit, quod credebat ipsum prophetam esse, postquam totam vitam suam ei dixerat. Post hæc autem mutatur ordo loquendi: hucusque enim Christus quæsit, & mulier respondit; modo autem mulier quærit & Christus responderet. Quærit enim ex quo ipse est propheta: ut solvat controversiam quæ est inter Judæos, & Samaritanos. Judæi enim dicebant, quod non licet alicubi adorare, nisi in templo Dei: Samaritani autem dicebant, quod poterant adorare in monte Samariæ; quia patres sui, scilicet Jacob, & filii ejus, ibi adoraverunt: & vocabant Samaritani Jacob patrem suum, sive quia ipsi legem tenebant Moyse; sive quia Jacob, & filii ejus ibi habitaverunt, sive quia ille mons ex hæreditate Jacob ad eos pervenerat. Ad hoc Christus respondit, quod in orando Deus non requirit locum corporalem, sed spirituales, id est, cor mundum, & devotum. Ista responsio non placuit mulieri, quia volebat, quod diceret; quod in monte illo poterant adorare; & ideo dixit, quod quæstionem illam determinandam reservabat Messias, id est Christo, qui Christus cum venerit, de hoc veritatem eis annuntiabit. Adhuc Christus respondit, quod ipse erat ille Messias. Quæ audito quod ille erat, præ gaudio hydriam dimisit, & in civitatem currens nuntiavit omnia: & tunc Christus ad preces Samaritanorum civitatem intravit, & omnes ad fidem convertit.

Sicut patet ex prædictis, Christus hanc mulierem & nos, ad tria inducebat. Primo ad contemnendum amorem mundi, cum dixit: *Omnis qui biberit ex aqua hac, sitiet iterum.* Amor enim mundanorum, scilicet divitiarum, deliciarum, & honorum, sitim non extinguit, sed auget, de quibus dicitur: *Sanguisugæ duæ sunt filiæ, quæ semper dicunt, affer, affer.* Sanguisuga mater est superbiæ, quæ est causa omnium malorum:

(L 3)

Initium

Prov. 30.

Eccl. 10.

Nota de
Alex.

Initium omnis peccati superbia. Habet autem duas filias, scilicet cupiditatem, & voluptatem: quia superbus non tantum honores ambit; sed etiam aliorum bona rapit, & voluptuose vivit. Ista autem fitis, quam sit vana, ostenditur in morte Alexandri, qui cum esset totius mundi Dominus, divitiis plenus, libidinosus, & ejus ossa in vase aureo fuissent reposita, Philosophi convenerunt. Unus igitur volens ostendere Dominum suum fuisse vanum ait: Heri isti non sufficiebat totus mundus, hodie parva sepultura est contentus. Alius volens ostendere esse vanum aurum, & argentum congregatum, ait: Heri iste faciebat thesaurum de auro, hodie aurum thesaurum facit de ipso. Alius volens ostendere vanum esse corpus delitiis nutrire, dixit. Heri iste nutrebat corpus suum diversis delitiis, hodie vero comeditur a vermibus infinitis.

Secundo Christus inducebat istam mulierem, & nos cum ipsa ad desiderandum amorem Dei, cum ait: *Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in aeternum.* Augustinus: qui biberit de Paradisi fluvio, cujus gutta major est Oceano, restat, ut in eo sitis penitus extincta sit: hujus fluvii Paradisi unam guttam perceperat Paulus, & statim extinxit in eo omnem superbiam; ita quod ferocem lupum mutavit in agnum mansuetum: Perceperat Matthæus, & mox extinxit in eo omnem avaritiam; ita quod raptorem convertit in contemptorem: nam qui prius rapiebat aliena, postmodum contempsit propria. Perceperat Magdalena, &

mox extinxit in ipsa omnem luxuriam, ita quod corniculam nigerrimam, convertit in columbam candidam.

Tertio inducebat eam, & nos in ipsa ad sui cognitionem: gradatim autem hæc mulier surrexit ad Christi cognitionem. Nam primo dixit eum esse unius veri Dei cultorem, in hoc, quod dixit eum Judæum esse, & hoc fuit magnum. Deinde ipsum dixit esse Prophetam; & hoc fuit majus. Tandem & dixit & credidit ipsum esse Christum; & hoc fuit maximum. Per quod datur intelligi, quod debemus incipere a minimo, & paulatim ascendere ad majora. Iste gradus significatur, ubi dicitur: *Utro enim terra fructificat herbam primum; deinde spicam; deinde plenum frumentum in spica:* hoc est secundum. Gloss. timorem, & pœnitentiam, & charitatem. Illi qui generant herbam, id est timorem, sunt incipientes, qui debent incipere a timore: sicut enim herba est principium spicæ, sic timor Dei est principium novæ vitæ: *Timor Dei principium sapientiæ.* Illi qui generant spicam, id est pœnitentiam duram, sunt proficientes; qui sicut fuerunt delectati in peccatis, sic debent se affligere in pœnitentia, & lamentis. *Ipse me reprebendo, & ago pœnitentiam in favilla, & cinere.* Illi qui producunt plenum fructum in spica, id est charitatem, & bonorum operum plenitudinem, sunt perfecti, qui habent charitatem Dei & proximi; quia sicut dicitur: *Plenitudo legis est dilectio.*

Aminimo debemus incipere, & paulatim ascendere.

Marc. 4.

Prov. 1.

Job. 41.

Rom. 13.

EADEM SEXTA FERIA TERTIÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

De triplici aquarum differentia, quarum altera sitire facit, altera sitim extinguit, tertia quæ in vita æterna fluit.

Joan. 4.
V. 14.

Differentia
aquarum.

Omnis qui bibit ex aqua hac sitiet iterum. Ponit Dominus hic tres differentias aquarum.

Una est, quæ facit sitim, cum dicit: *Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum.* Secunda est, quæ sitim extinguit, cum dicit: *Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in aeternum.* Tertia est, quæ in vita æterna fluit, cum subdit: *Sed aqua quam ego dabo, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.*

Prima aqua significat amorem mundi, scilicet amorem divitiarum, deliciarum, & honorum: & ideo istam aquam, quæ sitim non extinguit sed facit, nullus debet appetere, cum sit turbida, & amara: *Quid tibi vis in via Ægypti, ut bibas aquam turbidam?* Superbus enim habet cor turbidum, præ continua indignatione, & contentiosa æmulatione: *Inter superbos semper jurgia sunt. Tangite montes, & fumigabunt.* Avarus semper habet cor turbidum præ nimia tristitia, & sollicitudine: *In tristitia erit super mensam suam. Turbati sunt in mari præ sollicitudine, quiescere non potuit.* Libidinosus habet cor turbidum præ nimia concupiscentia & fervore: *Ignis est usque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina.*

Non solum autem ista aqua est turbida per effectum, sed etiam in seipsa: aqua vero turbida non est apta ad bibendum cum sit ama-

Prov. 13.

Psal. 143.

Eccl. 14. 10.

Jere. 49.

Job. 31.

amara; nec ad speculandum, cum sit turbulenta; nec ad lavandum, cum sit immunda. Amor mundi eodem modo non est aptus ad bibendum, quia est amarus: facit enim amaritudinem in conscientia: *Novissima illius amara quasi absynthium.* Et tandem faciet amaritudinem in pœna: *Amara erit potatio bibentibus illam.* Similiter amor mundi non est aptus ad speculandum, cum sit turbulentus: non enim possumus ibi speculari Deum per contemplationem, nec peccata nostra per contritionem.

Legitur in vitis Patrum, quod cum quidam frater cor plenum anxietatibus, & tribulationibus haberet, & more solito Deum contemplari non posset, quidam sanctus pater ad quemdam fontem duxit eum; & cum aquam cum quodam baculo perturbasset, dixit ut respiceret, si faciem suam videret; & cum non posset videre, expectavit quousque aqua clarificata fuit, & tunc vidit. Applicatio hujus exempli plana est: Similiter amor mundi non est aptus ad lavandum, cum sit immundus. Si quis ergo habet cor immundum, & illud vult lavare cum amore mundi, magis se inquinabit. Unde Ambr. in libro de virgin. Pithagoram reprehendit dicens: Pithagoras postquam cubitum ierat, tibicinem jubebat molliora canere, ut anxia curis secularibus corda mulceret. Sed ille facit sicut is, qui laterem lavat; secularia secularibus frustra cupiebat abolere: magis enim lineabat se luto, quam remedium a voluptate quærebat. August. Quisquis es, qui es in mundo, ad te venit, qui fecit mundum, ut eripiat te de mundo, quod si forte aliqua delectatione te retinet mundus, semper vis esse immundus.

Secunda aqua est, quæ sitim extinguit; & ista est amor Spiritus sancti, qui extinguit amorem divitiarum, deliciarum, & honorum. Hoc figuratum est Judicium 14. in Samsonē, de quo dicitur: quod Spiritus Domini irruit in eum, & sic leonem interfecit, & Philistæos expugnavit, & vincula rupit. Per leonem intelligitur superbia: per Philistæos, qui interpretantur cadentes, intelligitur avaritia; sic enim dicitur: *Qui confidit in divitiis suis corruet.* Per vincula intelligitur carnalis concupiscentia.

Quando igitur amor Spiritus sancti advenit, superbiam pellit, avaritiam occidit, concupiscentiam tollit. Ista aqua est contraria superiori: est enim dulcis ad bibendum: *Qui bibunt me, adhuc sitient.* Est clara ad speculandum: *Nos autem revelata facie gloriam Dei speculantes.* Est munda ad lavandum: *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.* Spiritus enim sanctus quoddam lixivium in corde hominis generat, per quod omnia peccata lavat: in quo quidem lixivio ponit lachrymas pro aqua, quæ habent pec-

cata lavare: *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis, &c.* Ponit memoriam mortis pro cinere, quæ similiter habet animam peccatis mundare: *Memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.* Ponit amorem cælestem pro igne, qui ipsum lixivium inflammer: lixivium enim frigidum non bene lavat, sed calidum optime lavat. Quando igitur lachrymæ nostræ, & memoria mortis ab igne divini amoris inflammatur, tunc omnis macula, & rubigo peccati tollitur: *Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Ubi dicit Gloss. Incendit plene peccati rubiginem, qui ardet valide per amoris ignem. Quando igitur in tali lixivio abluitur quantumcumque fuerit niger, albus efficitur. *Lavabis me, & super nivem dealbabor.* Si fuerint peccata vestra ut coctinum, quasi nix dealbabitur. Istud patet de quadam muliere, de qua legitur in vitis Patrum: quæ cum per civitatem cum nimia ambitione procederet, Episcopus quidam sanctus eam videns ad terram corruit, & amarissime flere cœpit: & cum interrogaretur cur fleret? Respondit, fleo, quia ista mulier plus sollicita est placere mundo, quam ego Deo. Cum igitur Episcopus domum rediisset, pro ea oravit, cujus Dominus preces exaudivit. Sequenti autem nocte visum est sibi, quod quædam cornicula nigerrima ad eum veniret, quam ille accipiens in aquam demersit; & statim in columbam candidam conversa fuit. Sequenti igitur mane illa mulier tota in lachrymis resoluta, ad pedes ejus procidit, quæ prius fuerat peccando nigerrima; postmodum lachrymis baptizata, tota facta est candida. Istam autem aquam spiritualementem Deus nobis gratis dare promittit: *Omnēs sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite.* Si ergo aliquis istam aquam non habet, culpa est ipsius non recipientis, & non Dei offerentis. Si enim offero tibi scyphum aquæ frigidæ, & tu non vis os aperire; si porrigo tibi rosam, & non vis eam accipere; si sol ad fenestram verberat, & tu tenes eam clausam: si pulso ad ostium, & non vis mihi aperire, tua culpa est, & non mea. Deus aquam suæ gratiæ nobis infundit, & nos os cordis claudimus; rosam gratiæ suæ nobis porrigit, & nos accipere negligimus; radium suæ gratiæ nobis mittit, & nos voluntatem nostram referre contemnimus; ad ostium nostri cordis pulsatur, & nos sibi aperire dissimulamus.

Tertia aqua est, quæ in vitam æternam fluit, quæ ad instar fluvii ibi datur; quia Sancti ibi habent in maxima plenitudine abundantiam Spiritus sancti: *Ostendit mihi fluvium aquæ vivæ.* Aliter enim communicat aquam suam puteus, aliter fluvius. Puteus enim habet aquam absconditam & cum labore hauritur: fons vero habet aquam patentem, & hauritur sine labore; tamen non diffundit se in magna plenitudine. Fluvius vero habet

Psal. 6:

Eccl. 7.

Luc. 7:

Psal. 50:

Isai. 1. v. 18:

Aquam spiritualementem gratis pollicetur Deus.

Isai. 55.

v. 1.

Apoc. 22.

Aquarum communicatio varia.

Eccl. 51.

bet aquam patentem, & de facili hauritur; & in magna plenitudine se diffundit. Gratia igitur Dei est ad instar putei peccatoribus; quia est eis abscondita, cum non sint digni, & oportet quod cum multo labore pœnitentiæ eam hauriant; est tamen ille labor modicus respectu gratiæ quam acquirunt. *Modicum laboravi, & inveni multam requiem;*

bonis autem ad instar fontis, quia faciliter possunt haurire; sed tamen in præsentem modicum possunt gustare: *Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum.* Beatis autem datur ad instar fluvii; quia in maxima abundantia habent amorem Spiritus sancti. Psalm. *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ.* Psalm. 41. Psalm. 35.

SABBATO TERTIÆ HEBDOM. QUADRAGES.

SERMO I.

In quo 1. Phariseorum perversitas. 2. Christi misericordia, atque iustitia, & 3. adulteræ peccatum insinuatur.

Joan. 8.

Adducunt ad Jesum Scribæ, & Pharisei mulierem in adulterio deprehensam: Isti Scribæ, & Pharisei sæpe voluerunt Jesum capere in sermone, ut ipsum infama-
rent, & contra eum populum provocarent; sicut patet in isto Evangelio, in quo quidem ponuntur tres differentiæ personarum, scilicet Pharisei, Christus, & mulier in adulterio deprehensa. In Phariseis quidem duo fuerunt, scilicet subdola adlatio, & fallax interrogatio. Subdola adlatio fuit in hoc, quod magistrum eum vocaverunt. Chryf. Magistrum eum vocaverunt, ut quasi honoratus, sui secretum cordis simpliciter eis aperiret: hæc est enim hypocritarum prima potentia, simulata laudatio. Istam autem laudem magisterii, Christus recipiebat a discipulis: *Vos vocatis me magister, & Domine, & bene dicitis; sum etenim,* quia sciebat quod eum sic vocabant causa honorandi; Ab istis tamen recipere noluit, sciens, quod eum sic appellabant causa tentandi.

Chrysof.

Joan. 13.

Adulatorum natura.

Isai. 13.

Hieron.

Adulatores enim sunt Scorpiones, & Apes. Scorpio enim facie applaudit, sed cauda pungit: apes mel portant in ore, sed pungunt a posteriori parte: sic tales in facie laudant, & in absentia vituperant: sunt enim sicut Syrenes, quæ sunt pisces marini, qui habent faciem mulieris, sicut dicit Gloss. super illud; *Syrenes in delubris voluptatis,* quæ ita dulciter cantant, quod nautas dormire faciunt, & sic naufragium patiuntur, sed sapientes nautæ aures claudunt, & sic periculum evadunt. Sic etiam contra tales adulatores sapientes debent claudere aures, & non eos audire. Hieron. Nos ad patriam festinantes,

mortiferos Syrenum cantus, debemus aure furda transire.

Nullus enim in hoc mundo debet velle laudari respiciendo ad vitam suam præsentem, futuram, & præteritam: Si enim respiciat ad vitam præteritam, invenit se multa commisisse, de quibus debet erubescere. *Quem ergo fructum tunc habuistis in illis, in quibus nunc erubescitis?* Si respicit ad vitam præsentem, invenit se esse in loco exilii, de quo multum debet dolere. *Heu me, quia incolatus meus prolongatus est,* ecce exilium: *habitavi cum habitantibus Cedar multum &c.* ecce periculum, qui habitant cum hominibus tenebrosis. Si respicit ad vitam futuram, inveniet super se Dei judicia, de quibus multum debet timere: *A judiciis enim tuis timeui.* Nullus ergo in hac vita debet velle laudari, postquam habet causam tanti ruboris, doloris & timoris. Illi autem, qui sunt in patria, secure possunt laudari, cum nec de præterito habeant, de quo debeant erubescere, cum sint in omnimoda sanctitate; nec de præsentem, unde debeant dolere, cum sint in plena jucunditate, nec de futuro, unde debeant timere, cum sint in æterna jucunditate & securitate. Secundo in Phariseis fuit fallax interrogatio; cum dicitur: *Magister, hæc mulier modo deprehensa est in adulterio.* Hoc autem dicebant, ut eum possent accusare.

Laudari quare nullus velle debeat.

Rom. 6.

Psalm. 119. v. 5.

Psalm. 119.

In Christo fuit veritas doctrinæ, mansuetudo misericordiæ, & rectitudo iustitiæ, juxta illud: *Propter veritatem & mansuetudinem, &c.* Cogitaverunt igitur Pharisei, & dixerunt intra se: Aut ipse dicet, quod ista mulier debet lapidari, aut, quod non debet, aut omnino tacebit. Si ipse dixerit, quod ista mulier debet lapidari, tunc eum deridebimus, quod non habet mansuetudinem misericordiæ, quam ipse prædicat, propter quod etiam a populo adamat. Si dixerit, quod non debeat lapidari, sed dimitti, tunc dicemus, quod non habet rectitudinem iustitiæ, & accusabimus eum, quod hostis est legis, & contrarius Moyfi & Deo actori legis, & ideo est potius cum adultera lapidandus. Si autem

In Christo tria fuerunt. Psalm. 44.

autem tacebit omnino, tunc sibi imponemus, quod non habet veritatem doctrinæ, sed propter timorem humanum ipsam veritatem prædicare formidat. Sed Christus sic respondit, quod de nullo istorum reprehendi potuit; sicut infra dicitur.

In Christo
duo fuerunt.

Judex ut re-
de judicet
quod agat.

Dan. 5.

Christus quid
in terra scrip-
serit.
Ambros.
August.

Chrysost.

Jere. 17.

Sanctorum
nomina ubi
sunt scripta.
Luc. 10.

Psal. 138.

In ipso autem fuerunt duo. Primo **matura discretio**, in eo quod digito scribebat in terram; per digitum intelligitur discretio. Judex ergo quando audit accusantes, non debet dare sententiam statim, sed discutere, & ea, quæ audit, debet in corde scribere, id est, discrete inquirere, & quæ agenda sunt videre. Unde dicit Gloss. Decet vos auditis alienis malis non temere judicare, sed digito discretionis prius vosipsum discutere, seu discurre. Ad hoc autem quod Judex discrete judicet, debet servare illud, quod dicitur: *Numeravit, appendit, & divisit.* Debet enim culpas numeratim inquirere, inquisitas in statera sui iudicii ponderare, ponderatas divisim punire: non enim debet culpas æqualiter punire, sed divisim; quia leves debent puniri leviter, mediocres mediocriter, & graves graviter. Quid autem Christus in terra scriberet? Ambrosius dicit, quod scribebat in terra: Terra terram accusat: August. dicit, quod scribebat illud, quod postea voce expressit: *Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat, &c.* Glossa dicit, quod scribebat eorum peccata, quæ illi legebant, & præ verecundia exierunt. Chrysost. dicit, quod scribebat in terram: Absorbe hos viros abdicatos, id est, aperte condemnatos. Pharisei enim, & ista mulier erant in duobus similes, & in duobus dissimiles: similes erant in naturæ fragilitate, & quantum ad hoc convenit prima scriptura, scilicet terra terram accusat: & in peccatorum multitudine; & quantum ad hoc convenit secunda scriptura, scilicet *qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat*: quasi dicat, si ista est peccatrix, & vos similiter estis peccatores. Dissimiles autem erant; quia peccata eorum coram Deo erant scripta: peccata autem istius mulieris, per contritionem erant deleta; & ideo convenit alia scriptura, quæ peccata eorum & non istius scribebat. Illi etiam scripti erant in terra infernali; hæc autem propter penitentiam jam scripta erat in terra cælesti: & quantum ad hoc convenit illa scriptura, quam scripsit: terra absorbe hos viros abdicatos. Nomina enim peccatorum scripta sunt in terra infernali: *Recedentes a te in terram scribentur; quia dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum.*

Nomina autem Sanctorum Deus in quatuor locis scripsit; scilicet in palatio suo, ut nunquam possit reprobari: *Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cælis.* In libro suo, ut nunquam possit falsificari: *In libro tuo omnes scribentur.* In manibus suis, *Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.*

ut nunquam possint oblivioni tradi: *In manibus meis descripsi te, &c.* In corde suo, ut nunquam possint non amari: *Epistola estis Christi, scripta non atramento, sed spiritu Dei vivi.* Secundo in Christo fuit iusta definitio cum ait: *Qui sine peccato est vestrum primus in eam lapidem mittat.* In hoc Christus servavit rectitudinem suæ justitiæ: unde dicit Gloss. Si lex jubet puniri reos, non tamen similiter puniendos, ecce plena justitia, ut mala justus puniat: Illi ergo vel ream dimittant, vel cum ea penam subeant. Servavit etiam mansuetudinem misericordiæ suæ, cum dixit: *Nemo te condemnabit mulier? nec ego te condemnabo.* Servavit etiam veritatem doctrinæ; de qua dicitur: *Misericordiam volo, & non sacrificium.* **Math. 9.**

In muliere autem duo fuerunt. Primo **In muliere tori maritalis violatio**; ideo adultera nuncupatur, & ideo lapidanda erat. Quare autem **Quare mulier & non vir lapidari debeat** debet lapidari uxor quæ fornicatur, magis quam vir, tres causæ ponuntur. Primo, quia contra legem Dei fecit: secundo, quia fidem suam non servavit: tertio, quia viro suo hæredes extraneos acquisivit; unde dicitur ibidem sic: *Mulier omnis relinquens virum suum, & statuens hæreditatem ex alieno matrimonio.* Primo etiam in lege altissimi incredibilis fuit; secundo virum suum dereliquit, tertio in adulterio fornicata est, & ex alieno viro filios sibi statuit.

August. autem in Enchirid. aliter respondit, & dicit, quod mulier habet quatuor retrahentia a peccato fornicationis; & vir tantum unum; & ideo majori penæ est obnoxia, quæ habet plura retrahentia. Primum est diligens custodia viri: viri enim custodiunt uxores, & non uxores viros: *Si non ambulerit mulier ad manum tuam, confundet te in conspectu inimicorum.* Secundum est verecundia, & confusio mundi; quia major est confusio mulieri quando fornicatur, quam viro, si fornicatus fuerit: *Putredo in ossibus ejus, quæ confusione res dignas gerit.* Tertium est terror legum; lex enim divina & humana jubet puniendam mulierem fornicariam, & non virum fornicarium. Unde dicit Hieron. *In lege autem Moyses mandavit nobis hujusmodi lapidare.* Quartum est timor Dei, qui debet eam retrahere a peccato: *Per timorem Domini declinat omnis a malo: & illud solum, sicut dicit August. viros retrahit: non enim timent uxoris custodiam, nec mundi verecundiam, nec legum aliquam penam: timent autem Dei offensam.* **Prov. 15.**

Secundo in muliere fuit Dei magna misericordia, quod nullam sibi penitentiam injunxit, sed tantum ei dixit: *Vade & amplius noli peccare.* Vidit enim ipsam habere contritionem tantam, quæ ad satisfactionem sufficiebat. Aliter enim non sufficit, quod quis peccata dimittat, nisi satisfaciatur: sicut ostendit

(M)

dit

Gregor.

dit Gregorius in Past. per tria exempla. Primum exemplum est, quia si quis litteris, vel instrumentis falsum scripserit, non sufficit, quod ulterius non scribat, nisi etiam quod male scriptum est debeat: peccata autem nostra coram Deo scripta sunt: *Peccatum Judæ scriptum est stylo ferreo in ungue adamantino*. Non igitur sufficit, ut quis amplius non peccet, nisi quod male fecerit per contritionem, & lachrymas laver: talis enim scriptura non potest melius lavari, quam per aquam lachrymarum: *Lavabo per singulas noctes lectum meum, &c.* Secundum exemplum est, quod si quis alicubi blasphemias, dixerit, non sufficit, quod ulterius non dicat, nisi de his quæ male dixit, satisfaciatur. Quando igitur quis peccat, tunc Deum blasphematur. *Nomen Dei per vos blasphematur*. Non er-

Jere. 17.

Psal. 6.

Rom. 2.

go sufficit, ut ab his peccator blasphemias abstineat, nisi de his, quæ fecerit coram Deo se reprehendat, & pœnitentiam agat. *Id. Job. 41. circo ipse me reprebendo, & ago pœnitentiam in favilla & cinere*. Tertium exemplum est, quia debitor non absolvitur a debitis, quæ contraxit, pro eo quod alia non multiplicat, nisi ea, quæ contraxerit persolvat: quando autem peccamus, Dei debitores sumus; ab his ergo peccatorum debitis absoluti non sumus pro eo, quod alia peccata non multiplicabimus; nisi de his quæ contraximus, Deo digne satisfaciamus. Ab istis debitis quotidie absolvi petimus cum in oratione dominica dicimus: *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*.

Exemplum.

EODEM SABBATO TERTIÆ HEBDOM. QUADRAGES.

SERMO II.

1. De Christi humilitate. 2. Virginis excellentia; atque constantia.

Matth. 9.

Isai. 45.

1.

Humilitas Christi.

Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terra. Inclinatio Christi significat ejus humilitatem; quia in tantum se inclinavit, quod in uterum Virginis descendit: inclinando autem se in terram scripsit. Per terram significatur Virgo Maria, quæ sic fructifera fuit, quod illum fructum protulit, de quo dicitur: *Aperiatur terra & germinet Salvatorem*. In ista terra Christus scripsit, quando matrem suam omnibus donis & virtutibus dotavit, & adornavit. In verbis igitur præmissis tria notantur.

Primo ostendit de filio quantæ fuerit humilitatis, cum dicitur: *Iesus autem inclinans se deorsum*, intelligitur de sede patris in mundum. Secundo ostenditur in matre quantæ fuerit excellentiæ & dignitatis, cum dicitur: *digito scribebat*. Tertio ostenditur de ipsa matre quantæ fuerit constantiæ & firmitatis in eo, quod terra vocatur.

Circa ejus inclinationem, id est, ejus humilitatem, qua in uterum Virginis descendit, notandum quod tunc Christus magis inferius se inclinavit, quam inclinare potuit; ideo signanter dicitur: *inclinans se deorsum*. Natura quidem divina super omnia est, infra autem divinam angelicam, infra angelicam naturam humanam, infra naturam humanam est pœna, infra pœnam est culpa sive peccatum,

infra vero peccatum est nihil; quia omnibus rebus infimis peccatum infimum locum tenet. In quantum igitur Christus in uterum Virginis se inclinavit, & naturam passibilem assumpsit, inclinavit in tantum naturam divinam, quod infra seipsum exinanivit. *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens*. Inclinavit se infra naturam angelicam, quia paulo minus ab Angelis minoratus est. *Mi-nuisti eum paulo minus ab Angelis, &c.* Inclinavit se infra naturam humanam; quia opprobrium hominum factus. *Ego sum vermis, & non homo; opprobrium hominum, & abjectio plebis. Non est ei species, neque decus, & vidimus eum, & non erat aspectus*. Inclinavit se tandem usque ad pœnam, quia propter nos vulneratus est: *Vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra*. Usque ad culpam, sive peccatum se non inclinavit, quia Deus erat, in quem peccatum cadere non poterat. Debit etiam esse sine peccato, qui omnia venerat auferre peccata.

Secundo ostenditur de matre quantæ fuerit excellentiæ & dignitatis, in eo quod scripta fuit. Tota enim Trinitas in ea scripsit; nam Pater in ea scripsit suam potentiam, Filius suam sapientiam, Spiritus sanctus suam bonitatem & misericordiam; & sic Pater fecit eam potentem ad adjuvandum; Filius fecit eam sapientem ad advocandum; Spiritus sanctus fecit eam clementem ad miserandum. Primo Pater fecit eam clementem ad adjuvandum: *In Jerusalem potestas mea*. Est enim

Maria excellentia.

Eccl. 24.

tam

*Maria potest
semper nos
adjuvare.*

tam potens effecta, quod potest nos adjuvare in vita, in morte, & post mortem. Si enim quis haberet amicum, qui posset eum juvare in vita, esset bonus; si haberet alium, qui posset juvare in morte, esset melior, si vero haberet alium, qui posset juvare post mortem; iste esset optimus. Beata igitur Virgo in isto triplici statu adjuvare nos potest; unde cantat Ecclesia. *Maria Mater gratiae, Mater misericordiae, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe.* Primo quidem adjuvat in vita: in praesenti etenim vita quidam sunt iusti, & quidam peccatores; iustos adjuvat, quia conservat in eis Dei gratiam; ideo dicitur: *Mater gratiae.* Peccatores adjuvat, quia impetrat eis divinam misericordiam, ideo subditur; *Mater misericordiae.* Secundo adjuvat in morte, quia tunc a diabolo nos defendit: diabolus enim est tantae audaciae, quod non tantum ad peccatores, sed etiam ad viros sanctos, qui moriuntur venit; volens scire, si aliquod jus in eis habeat, sic venit ad mortem sancti Martini: sed beata Virgo, quando moriuntur aliqui sui devoti, ad eos venit, & a demonibus eos protegit, & defendit, ideo dicitur: *tu nos ab hoste protege.* Tertio adjuvat etiam post mortem; quando enim aliqui viri moriuntur, tunc Angeli veniunt, & animas eorum deducunt in caelum; sed quando moriuntur aliqui devoti Beatae Mariae Virginis, ipsa ad eos venit, & eorum animas suscipit, & in caelum deducit, ideo subditur: *& hora mortis suscipe.*

Maria sapiens est ad advocandum.

2. Reg. 14.

Secundo filius eam fecit sapientem ad advocandum; unde significata est per illam mulierem sapientissimam, de qua dicitur: *Misit Joab Thécum, & tulit inde mulierem sapientem,* quae pro Absalone apud David advocavit, allegans generalem infirmitatem dicens: *Omnes morimur, & quasi aquae dilabimur in terram, quae non revertuntur.* Ubi beata Virgo allegat primo humanae miseriae generalitatem, quia omnes moriuntur. Secundo continuitatem, quia quasi aquae dilabuntur. Tertio irrevocabilitatem, quia non revertuntur; homo enim est spiritus vadiens, & non rediens. Habet enim ista Advocata omnia ista bona, quae in bono advocato requiruntur: bonus enim advocatus tria debet habere; bonam diligentiam, ut sit valde sollicitus in promovendo causam suam; quia si negligens esset, cito succumberet; sed si esset sollicitus & parum esset juris peritus, non esset bonus advocatus; ideo oportet, ut praeter diligentiam, habeat magnam sapientiam. Sed si sollicitus esset, & peritus, & regi ad quem advocaret, & toti familiae suae esset odiosus, non esset idoneus advocatus: & ideo oportet, quod coram rege, & familia sua habeat gratiam.

Advocatus bonus tria debet habere.

Ille igitur optimus est advocatus, qui habet magnam diligentiam, magnam sapientiam, & magnam gratiam. Ista tria habet nostra advocata, sicut David in Spiritu sancto Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

Eto praevidens dixit: *Astitit regina a dextris* Psal. 14. 10. *tuis*; ecce quanta diligentia: non enim ad horam recedit, sed a dextris filii semper astitit, & pro peccatoribus intercedit. *In vestitu deaurato*; ecce quanta sapientia: per aurum enim in sacra Scriptura divina sapientia significatur. Alii enim Sancti habuerunt aurum, id est, sapientiam divinam, sed nullus vestitus fuit auro, ut Virgo Beata, ideo dicitur: *in vestitu deaurato.* Tunc enim divina sapientia ipsam vestivit, quando novem mensibus in utero ejus habitavit. Hinc etiam colligendum est, quanta sapientia cor ejus resplenduit, quando divina sapientia novem mensibus in utero ejus habitavit. Ista est illa mulier, de qua dicitur: *Signum magnum* Apoc. 12. *apparuit in caelo, mulier amicta sole*: tunc enim amicta sole fuit, quando sol justitiae in eam descendit. *Circumamicta varietate*: Ecce quanta gratia coram rege, & sua familia. In tantum est enim toti caelesti curiae gratiosa, quod omnes eam circumdant: nam in caelo quor sunt ordines, tot sunt varietates, istae varietates tanquam domicellae eam circumdant, & tanquam dominam, & reginam eam semper associant; ideo cantat Ecclesia: *sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum*, id est, omnes societates martyrum, *Sanctorum & lilia convallium*, id est, omnes societates angelorum, confessorum, & virginum. *differentia in caelo.* Tertio Spiritus sanctus fecit eam elementem ad miserandum: sunt enim quidam sancti in caelo, qui quando rogantur, sequuntur informationem suae conscientiae; & ideo quoque Deum rogare nolunt, quia habent conscientiam, quod illi non sunt digni exaudiri. Alii Sancti sunt, qui quando rogantur, sequuntur rectitudinem divinae justitiae: & ideo si rogantur, & sciunt quod divinae justitiae hoc non competit, rogare non audent. Beata autem virgo non respicit ad conscientiam, nec ad justitiam, sed ad misericordiam; ac si dicat: teneant se ad conscientias qui volunt, respiciant ad Dei justitiam; ego me semper tenebo ad misericordiam.

Propter istam misericordiam tam excellentem, ipsa dicit de seipsa: *Quasi oliva speciosa in campis.* Ex quo habetur quod ipsa habet misericordiam excedentem, congruentem, & patientem. Excedentem quidem, per hoc quod dicit, *oliva*. Sicut enim oleum omnibus liquoribus eminent, sic misericordia ejus omnibus sanctorum misericordiis praeminet, & illa excellit; unde illud quod dicitur de Domino, potest dici etiam de Domina: *Miseratio hominis circa proximum suum.* *Misericordia autem Dei super omnem carnem.* Habet etiam misericordiam congruentem, ideo dicitur: *Speciosa.* Tunc enim dicitur speciosa, quando in tempore necessitatis, & tribulationis impenditur, juxta illud: *Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis.* Istam misericordiam congruentem in tempore tribulationis, beata virgo impendit, Eccl. 24. *Misericordia Mariae.* Eccl. 13. Eccl. 35.

impendit, & subvenit; ideo vocatur Luna, & lucet in nocte, quia ipsa impendit lucem consolationis in tribulatione. Habet etiam misericordiam patentem, ideo dicitur *oliva in campis* non in hortis. Ad olivas quidem hortorum non omnes possunt accedere; ad olivas autem camporum omnes possunt ire. Quidam sancti videntur esse olivæ horti cæli, quia misericordias suas nobis clausas tenent, quia digni non sumus: Beata autem virgo est sicut oliva in campis, quia ejus misericordia est communis; unde dicit Bernard. de plenitudine ejus capiunt universi, ægri curationem, tristes consolationem, peccatores veniam, justi gratiam, Angeli lætitiā, filius hominis humanæ carnis substantiam, tota Trinitas gloriam; ita ut non sit, *qui se abscondat a calore ejus.*

Bernard.

Psal. 18.

Maria nunquam a fide cecidit.

Tertio fuit Maria multæ constantiæ, & firmitatis, quod ostenditur in hoc quod terra vocatur. Generatio præterit, & generatio advenit, terra autem in æternum stat. Nam in passione Christi generatio Apostolorum præterit, quia fidem amisit: sed in resurre-

ctione advenit; quia tunc eam recuperavit. Sed terra id est, beata virgo cadere non potuit.

Ceciderunt quidem Apostoli in passione Christi a fide, a gratia, a societate Christi; qui ipsum solum reliquerunt: sed beata virgo a fide cadere non potuit; quia in altitudine sapientiæ divinæ erat fundata: *Fundamenta ejus in montibus sanctis.* Ideo significatur per stellam maris, quæ cæteris stellis occidentibus illa non occidit, sic beata Virgo cæteris Apostolis cadentibus ipsa cadere non potuit. Secundo cadere non potuit a gratia, quia septem columnis, id est, septem donis Spiritus sancti fuerat stabilita: *Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem.* Tertio non potuit cadere a societate Christi; quia cruci ejus fuit semper conjuncta. *Stabat juxta crucem Jesu Mater ejus.* Et quia sic firma fuit, ita quod nec a fide, nec a gratia, nec a societate Christi cadere potuit, ideo ipsa dicit: *Ab initio & ante secula creata sum, & usque ad futurum sæculum, &c.*

Psal. 36.

Prov. 9.

Joan. 10.

Eccl. 24.

DOMINICA QUARTA QUADRAGESIMÆ.

SERMO I.

In quo Christi magna clementia, potentia, & providentia, 2. Discipulorum tres differentia, 3. turbarum humilis sessio, plena refectio, & devota laudatio innuatur.

Joan. 6.

A *Biit Jesus trans mare Galileæ, quod est Tyberiadis.* In præsentī Evangelio fit mentio de tribus generibus personarum, scilicet de Christo, de discipulis, & de turbis.

In Christo tria fuerunt.

In Christo fuerunt tria, scilicet magna clementia, magna potentia, & magna providentia. Clementia ejus fuit in duobus. Primo in hoc quod dicitur, quod oculos sublevavit, & turbam vidit. Quod sublevasset oculos Jesus, & venientem ad se multitudinem vidisse perhibetur, divinæ pietatis indicium est; quia videlicet cunctis ad se venire quærentibus gratia misericordiæ cælestis occurrere consuevit.

Deus duos oculos habet.

Notandum autem, quod Deus duos oculos habet, scilicet oculum sapientiæ: *Omnia*

videt oculus illius; Et oculum misericordiæ: Gratia Dei, & misericordia est in sanctos ejus, & respectus in electos illius. Istos duos oculos olim Deus clausos tenebat. Et oculum sapientiæ, quia nulli viam eundi ad patriam ostendebat. Et oculum misericordiæ, quia nullum sibi reconciliare volebat. *Sto & non respicis me,* scilicet oculo sapientiæ; *mutatus es mihi in crudelem,* quia non vides me oculo misericordiæ. Tandem aperuit Deus oculum sapientiæ; quando Judæorum populo legem dedit. Oculum autem misericordiæ clausum tenebat, quia nullum ad se recipiebat. Modo autem oculos ambos aperuit. Et oculum sapientiæ, per quem nobis viam ostendit, & oculum misericordiæ, per quem nos ad suam gloriam recipit; ideo dicitur: *Cum sublevasset oculos Jesus.*

Eccl. 23.

Sap. 4.

Job. 30.

Joan. 6. 5.

Secundo ejus clementia fuit in hoc, quod de his, quæ facturus erat, tam familiariter cum suis discipulis conferebat; unde dixit ad Philippum: *Unde ememus panes ut manducet hi, &c.* Christus namque inter discipulos modo exhibebat se superiorem, dicens: *Vos vocatis me Domine, & magister, & bene dicitis, &c.* Modo inferiorem: *Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat: modo æqualem: Jam non dicam vos servos sed amicos meos.* In hoc datur exemplum Prælati, quod inter suos subdi-

Tit. 2. *Argue cum omni imperio.* Aliquando tanquam inferiores, & hoc in humili sui reputatione. *Facti sumus parvuli in medio vestrum.* Aliquando tanquam æquales, & hoc in amabili conversatione. *Rectorem te posuerunt, noli extolli, sed esto in illis quasi unus ex ipsis.*

Matth. 14. In Christo fuit magna potentia, quæ ostenditur in duobus. Primo in hoc, quod quinque panes sic multiplicavit, quod quinque millia hominum inde satiavit, exceptis mulieribus, & parvulis; sicut dicitur: Et nihilominus duodecim cophini superfuerunt. Hoc enim fuit potentiæ infinitæ. Multiplicabantur autem inter manus Christi ipsi panes, dum eos frangeret: inter manus discipulorum, dum eos distribuerent, & inter dentes edentium, dum eos ederent. Istud autem miraculum quotidie fit, & tamen nemo miratur. August. Majus miraculum est gubernatio totius mundi, quam saturatio quinque millium hominum de quinque panibus, & tamen hoc nemo miratur. Istud mirantur homines, non quia majus est, sed quia rarum est. Unde enim multiplicat de paucis granis segetes, inde multiplicavit in manibus suis quinque panes. Potestas in Christi manibus erat, panes autem illi quinque semina erant, non quidem terræ mandata, sed ab eo, qui terram fecit, multiplicata.

Ideo notandum, quod sunt quædam miracula, quæ habent tantum utilitatem, sed nullam admirationem; quia ex usu viluerunt, sicut est mundum gubernare, segetes de terra producere, homines de muliere facere, & hujusmodi. Quædam sunt quæ habent admirationem, sed nullam utilitatem, sicut sunt miracula magorum, & Antichristi; sicut est per aerem volare, statuas facere loqui, & hujusmodi. Quædam sunt, quæ habent admirationem, & aliquam temporalem utilitatem, sed nullam necessitatem; sicut sunt miracula malorum Christianorum: non enim faciunt illa ut infideles convertantur, vel fideles in fide confirmantur, sed ut ipsi reputentur. Miracula autem, quæ fecit Christus & alii sancti, habent admirationem; quia sunt præter ordinem, cursumque naturæ: & habent utilitatem, quia sunt propter consolationem indigentium: & habent necessitatem, quia sunt, quando imminet necessitas fidei, vel aliquod periculum. Tale fuit miraculum Christi, habuit enim admirationem; unde dicitur, quod illi homines cum vidissent quod fecerat signum, dicebant: *Hic est vere propheta, qui venturus est in mundum.* Habuit utilitatem, quia quinque millia hominum saturavit. Habuit necessitatem, quia cum illi infideles essent, ex hoc multos ad fidem convertit.

Secundo ostendit potentiam suam in hoc quod panes asperos, id est hordeaceos, in panes dulces, & suaves convertit: credendum est enim quod nunquam fuerunt panes, & pisces dulcioris saporis; & ratio potest esse, quoniam aliquid fieri potest aut per naturam, aut per artem, aut per miraculum. Id autem quod fit per naturam, melius est in eodem genere, & in eadem specie, quam illud quod fit per artificium: illud vero quod fit per miraculum, melius est, quam illud quod fit per naturam, vel per artem: Verbi gratia Aurum alchymicum, quod fit per artificium hominis, videtur esse pretiosum, sed aurum naturaliter radiis solaribus in terræ visceribus generatum, est pretiosius. Si vero aliquis sanctus miraculose aliquam materiam in aurum converteret, sicut fecit Joannes Evangelista, illud aurum esset pretiosissimum. Cum igitur isti panes fuerunt miraculose multiplicati, manifestum est, quod fuerunt dulcioris saporis, quam aliqui alii panes; quia isti panes partim fuerunt opus naturæ, in quantum grana naturaliter sunt producta: & fuerunt opus artis, in quantum grana fuerunt contrita, & farina fermentata, & panes modo aliorum decocti. Fuerunt etiam opus gratiæ in quantum miraculose fuerunt multiplicati.

Tertio in Christo fuit magna providentia, in eo, quod præcepit, quod fragmenta, & reliquias colligerent, ut denuo pauperibus darent: notandum tamen, quod sunt quædam reliquæ dispergendæ, sicut sunt reliquæ peccatorum, id est mala cogitatio, & delectatio, quæ remanet aliquando post peccatum: *Perdite Babylonis nomen & reliquias & germen & progeniem.* Nomina Babylonica sunt verba lasciva, germina sunt mala opera, reliquæ sunt cogitationes malæ. Ista omnia sunt dispergenda. Aliæ sunt reliquæ colligendæ, & conservandæ, sicut sunt reliquæ bonarum cogitationum. *Reliquiæ cogitationis diem festum agent tibi.* Reliquæ cogitationum, id est ipsæ cogitationes bonæ, quæ relinquuntur post opus bonum, Deo faciunt festum magnum. Vel reliquæ cogitationum sunt somnia sanctorum virorum, quæ causantur ex cogitationibus præcedentibus: & illæ reliquæ faciunt Deo magnum festum. Quia sicut dicit Gregor. Somnia sanctorum non vacant a merito: tertiæ reliquæ sunt, quæ sunt erogandæ, sicut sunt reliquæ ciborum quæ sunt pauperibus erogandæ: sed tamen de multis dicitur illud *Psal. Saturati sunt filiiis*, id est, cum filiis suis: & tamen reliquias non dederunt, sed dimiserunt eas parvulis suis.

Secundo fit mentio de discipulis; inter quos fuerunt tres differentiæ. Quorum quidam erant in fide adhuc tardi, sicut Philippus, qui respondit: *Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis: alii adhuc erant*

II. Discipulorum tres differentie.

erant in fide imperfecti, sicut Andreas, qui dixit: *Est unus puer hic, &c.* Alii erant devoti, & seduli, sicut alii discipuli, qui panes a Christo receptos sollicitè distribuebant. Non est ergo mirandum si in aliqua religione aliqui inveniuntur tardi, sicut sunt incipientes: aliqui nondum perfecti, sicut sunt proficientes: aliqui devoti, sicut sunt perfectionem apprehendentes.

III.

Tertio fit mentio de turbis in quibus tria fuerunt. Unum est humilis sessio, unde dicitur: *Discubuerunt ergo viri, &c.* Per sessionem igitur corporis, intelligitur quies mentis. Qui igitur vult a Deo spiritualiter pasci, oportet quod sedeat, id est, a curis superfluis, & anxietatibus, & perturbationibus conquiescat: hinc est quod filii Israel non potuerunt pasci manna caelesti quamdiu fuerunt in Ægypto, & quamdiu farinam secum tulerunt, & quamdiu non transierunt mare Ægypti. Qui ergo vult pasci manna caelesti, exeat de Ægypto, id est, de tenebrositate peccati; abjiciat farinam Ægypti, id est occasionem peccati; transeat mare, id est turbationes, & fluctuationes mundi.

Secundo in turbis fuit plena refectio, quod notatur cum dicitur: *Ut autem impleti sunt; &c.* Et signat caelestem refectio-
Inferni fa-
mes. nem, in qua sancti plene sariantur. In inferno quidem est fames omnimoda, & tanta, quod præ nimia fame tantum pellis in eis re-

manebit. *Adhæsit cutis eorum ossibus, aruit, Thren. 4.*
& facta est quasi lignum: tanta quod fames intra costas eorum conclusa erit; Inedia in- Job. 13.
vadat costas eorum. Tanta quod linguas proprias manducabunt. *Communducaverunt* Apoc. 16.
linguas suas. Tanta quod brachia sua devorabunt: *Unusquisque carnem brachii sui vorabit.* In cælo erit satietas plena. Psalm. 16. *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Sed in mundo est satietas semiplena. Psalm. 74. *Calix in manu Domini vini meri, ecce satietas cæli: plenus mixto, ecce satietas mundi. Verumtamen fæx ejus non est exinanita, &c.* Ecce miseria, & fames inferni.

Tertio in turbis fuit devota laudatio cum dicitur: *illi ergo homines cum vidissent si-* Joan. 6.
gnum, quod fecerat Deus, dicebant, quia hic est vere Propheta, &c. Quando igitur comedimus prius debet præcedere benedictio, cum dicitur: *Accepit ergo Jesus panem, &c. Et cum gratias egisset, &c.* Omnis creatura Dei bona est, & nihil rejiciendum quod cum gratiarum actione percipitur; sanctificatur enim per verbum Dei, & orationem. Deinde debet communicari lectio. Augustin. August.
Cum acceditis ad mensam donec inde surgatis, quod vobis secundum consuetudinem legitur, sine tumultu, & contentione audire.

Ultimo debet subsequi gratiarum actio: *Sive manducatis, sive bibitis, vel aliud* 1. Cor. 10.
quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.

EADEM DOMINICA QUARTA QUADR.

SERMO II.

I. De nomine hujus Dominicæ, & 2.
quid per unumquodque
denotetur.

Joan. 6.

Accepit ergo Jesus panes, & cum gratias egisset, distribuit discumbentibus. Istud Evangelium bis in anno recitatur ab Ecclesia, scilicet ultima Dominica ante Adventum, & hoc est propter finem Evangelii, ubi dicitur: *Hic est vere Propheta, qui venturus est in mundum:* Et in quarta Dominica Quadragesimæ, & hoc propter principium Evangelii, ubi dicitur: *Erat autem proximum Pascha dies festus Judæorum.* Vocatur autem ista Dominica dupliciter, scilicet Dominica de Rosa, & Dominica de panibus: Causa autem primæ appellationis est, quia

in hac die summus Pontifex per urbem portat rosam auream, & musco, & balsamo intus plenam, quam postmodum dat Præfecto urbis. Quare autem ista rosa portatur, ratio triplex assignari potest. Una literalis, alia spiritualis, & tertia moralis. Ratio autem literalis, prout dicit Innocentius in sermone quodam, quoniam corruptibile corpus nostrum ex nimio labore, & fatigatione deficeret, nisi ipsum ad recreationis remedium relevaret. Unde dicitur:

*Interpone tuis interdum gaudia curis:
Quod caret alterna requie, durable
non est.*

Unde & sanctus Antonius post longum laborem solitus erat ducere aliquam recreationem, & cum hoc cuidam sagittario displicisset, docuit eum sanctus Antonius per arcus nimiam extensionem, quod oportet interdum laxare rigorem. Ecclesia igitur populum

pulum jejuniis fatigatum, triplici remedio nititur hodie relevare. Primo verbo lætificante; omnia enim, quæ sunt in hodierna Missa, tam in introitu, quam in Epistola, quam in toto officio sunt gaudiosa; & ideo eos, qui in pœnitentia laborant, fortificat; quia delectatio fortificat operationem, ut dicitur in Ethicis. Secundo cibo confortante, sicut patet in Evangelio: istud enim miraculum de quinque panibus, sicut tunc refecit corporaliter, sic nos debet reficere spiritualiter. Terrio quodam solatio recreante, scilicet Rosæ deportatione, unde dicit ibidem Innocentius: ne populus propter asperitatem Quadragesimalis observantiæ, continuo labore deficeret; in hac media Dominica, Rosæ solatium interponitur, ut anxietas temperata, melius sufferatur.

Christus per Rosam significatur.

Secunda ratio est spiritualis: per Rosam enim illam tam naturalem, quam artificialem Christus signatur. In illa enim Rosa artificiali tria sunt, scilicet Aurum, muscum, & balsamum: similiter in Christo sunt tres substantiæ, scilicet Caro, quæ signatur per Aurum, quod corrumpi non potest: *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem.* Anima, quæ plena fuit musco, id est odore omnium virtutum & gratiarum: *Trabe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum.* Et divinitas, quæ signatur per Balsamum: *Quasi balsamum non mixtum odor meus:* Divinitas enim fuit carni unita, sed non admixta. Qui igitur vult laborem pœnitentiæ ferre, debet hanc Rosam in corde portare.

Signatur etiam Christus per Rosam naturalem; quæ præ cæteris floribus magis delectat visum suo colore, magis recreat olfactum suo odore, magis confortat gustum suo sapore: sic etiam Christus est delectabilis ad intueundum: *In quem desiderant Angeli prospicere.* Est suavis ad odorandum: *Trabe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum.* Est dulcis ad prægustandum: *Si tamen gustastis, quoniam dulcis est Dominus.* Non debet igitur fatigare fideles labor pœnitentiæ considerando hanc rosam, in qua recepturi sunt tantæ charitatis visionem, tantæ suavitatis odorem, & tantæ satietatis refectioem.

Ambros.

Tertia ratio est moralis: per rosam enim signatur, quod per pœnitentiam spinæ vitiorum nostrorum convertuntur in rosas virtutum: unde dicit Ambr. in serm. quod per abstinenciam spinæ convertuntur in rosas virtutum: producit enim (inquit) per jejunium libido continentiam, superbia humilitatem, ebrietas sobrietatem. Nec est intelligendum, quod vitia per se producant virtutes, cui contraria sint: sed quod per jejunium fit, quod qui prius erat libidinosus, efficitur castus; qui prius erat superbus, efficitur humilis,

& mansuerus, qui prius ebriosus, efficitur sobrius. *Pro salivunca abies ascendet, & pro urtica crescet myrtus.* Saliunca est herba spinosa, dicta a saliendo, eo quod se conculcantes salire facit. Abies dicitur ab eundo, eo quod præ cæteris arboribus, longe eat, & in excelsum præemineat. Per saliuncam igitur intelligitur amor mundi, qui est spinosus, juxta illud: *Nunquid colligunt de spinis uvas, &c.* Ejus consideratio facit homines resilire ab ejus amore: *Omnes, qui viderit te, resiliet a te.* Per abierem intelligitur amor Dei, qui facit animam ascendere usque ad cælum. Urtica facit pruriginem, myrtus vero habet frigiditatem. Est ergo sensus, quod per pœnitentiam amor mundi vertitur in amorem Dei, & prurigo concupiscentiæ carnalis vertitur in refrigerium continentiae. *In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami, & junci:* quia in cordibus peccatorum, in quibus habitant dracones, qui dæmones dicuntur per præsentiam vitiorum, oritur per pœnitentiam viror virtutum.

Secundo hæc Dominica vocatur de panibus, ex eo, quod Christus quinque millia hominum de quinque panibus saturavit. Sicut autem tunc satiavit de quinque panibus corporaliter, sic quotidie reficit fideles de quinque panibus spiritualiter.

Primus est panis pœnitentialis, & iste conficitur de tribus farinis, quarum una est tota amara, alia tota est dulcis, tertia est & amara, & dulcis. Verus enim pœnitens debet habere timorem & spem. Timorem quidem debet habere de consideratione pœnæ æternæ, & ista est farina amara: *Panem tuum in conturbatione comede.* Multum enim pœnitens debet timere & conturbari, quando considerat horribiles pœnas inferni: *Quando recordatus fuero pertimesco, & concutit carnem meam tremor.* Secundo pœnitens debet habere amorem de consideratione cælestis gloriæ, & ista farina est tota dulcis: nihil enim dulcius, quam Dei gloriam mente conspiciere, & ipsam desiderare. *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine.* De illo pane dicitur: *Beatus, qui manducabit panem in regno Dei.* Terrio pœnitens debet habere spem de consideratione peccatorum, & veniæ, & ista farina est dulcis, & amara: amara, quando considerat peccatorum multitudinem: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ:* Dulcis vero, quando habet spem de venia obtinenda. *Cor quod novit amaritudinem animæ suæ:* Ecce quanta amaritudo pro culpa; *in gaudio ejus non miscebitur extraneus:* ecce gaudium pro venia.

Secundus panis est Sacramentalis, quem in festo Paschæ recepturi sumus, & iste panis formatus fuit in arca uteri virginalis de farina

farina æterna, id est, deitate sempiterna; de farina antiqua, id est, de carne ab Adam traducta; & de farina nova, id est, de novo creata.

Luc. 12.

Joan. 15.
v. 13.

Thren. 1.

Psal. 16.
Psal. 101.

Iste panis sic formatus triplici igne fuit excoctus, scilicet igne amoris, de quo igne dicitur, *Ignem veni mittere in terram*: isto igne amoris fuit inflammatus; quia propter amorem nostrum fuit passus: *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Igne doloris: *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite & videte, si est dolor similis, sicut dolor meus*. Igne passionis Psalm. *Ignem me examinasti, &c.* Item idem. *Ossa mea sicut cremum aruerunt*.

Christi quinque vulnera quia significat.

Iste panis sic formatus & sic decoctus, in quinque partibus vulnerum fuit incisus. Primum vulnus, ut patrem reconciliaret. Secundum, ut cælestem januam aperiret. Tertium, ut animam angelicam repararet. Quartum, ut sanctos de limbo educeret. Quintum, ut dæmones subjugaret.

Tertius panis est materialis quem quotidie petimus in oratione, dicentes: *Panem nostrum quotidianum da nobis bodie*. Istum panem pauperibus debemus communicare, si volumus, quod jejunia nostra Deo sint accepta, & grata, unde postquam dixit Dominus: *Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi*; Et subdit: *Frangere esurienti panem tuum, &c.* Dicit enim Petrus Raven. quod eleemosyna convenit jejunio, sicut oleum lucernæ, sicut sol diei, & sicut anima corpori.

Isai. 58.

Eleemosyna cum jejunio est jungenda.

Gregor.

Eccl. 3.

Sicut enim lucerna extinguatur, cum oleum deficit, sic jejunii meritum perditur, cum eleemosyna subtrahitur. Greg. Talia sunt sine charitate jejunia, qualis est sine oleo lucerna; fumigare quidem, & fœtere potest, lucere non potest. Est etiam sicut sol diei: sicut enim sol nubes expellit, & glaciem solvit, sic eleemosyna peccatum extinguit. *Eleemosyna enim patris non erit in oblivione. Et sicut in sereno glacies dissolvitur, sic in eleemosyna peccata tua solventur*. Est etiam eleemosyna juncta jejunio, sicut anima corpori. Sicut enim anima corpus vivificat, sic eleemosyna jejunium gratificat: & sicut corpus moritur, quando anima recedit, sic jejunii meritum perditur, cum eleemosyna deficit.

Prov. 4.

Isai. 58.

Quartus panis est infernalis, qui conficitur ex peccatis: *Comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt*. Nihil enim prodest a cibo abstinere, & pane materiali, nisi abstinetur ab isto pane peccati, unde dicitur: *Nonne hoc est magis jejunium*

quod elegi? Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes. Quidam habent impietates colligatas; quia ex mala cogitatione cadunt in delectationem, & de delectatione in consensum, & de consensu in opus, & de opere in consuetudinem, & de consuetudine in necessitatem peccandi. Habent etiam fasciculos peccatorum deprimentes; quia cum deberent de isto fasciculo diminueri, semper volunt peccata peccatis addere; sicut legitur in vitis Patrum, quod S. Anselmus ostendente sibi Angelo, vidit tres viros. Unus in nemore faciebat fascem lignorum, & semper ligna addebat, donec ferre non posset. Alius infundebat aquam in cisternam perforatam, quæ tota effluebat. Alius quandam trabem non in longum, sed transversum in quandam Ecclesiam ducere volebat. Et exposuit Angelus sibi, quod primi sunt qui peccata peccatis addunt, cum deberent minui: *Precare ante faciem Domini, & minue offendicula*. Secundi sunt, qui habent cor suum per diversa crimina perforatum; ita quod si aliqua opera de genere bonorum faciant, omnia perducunt. *Qui merces congregavit, misit eas in saccum pertusum*. Tercii sunt superbi, qui nolunt ire recti, sed transversi; nolunt se inclinare, sed elevare: & ideo cum porta sit angusta, in domum cælestem intrare non possunt: *Angusta porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam*.

Quintus panis est cælestis, quem sancti manducabunt in mensa Christi. *Ecce ego dispono vobis regnum, sicut disposuit mihi Pater meus, &c.* Sequitur, *Super mensam meam*. Ex quibus verbis habetur, quod illud convivium habebit ministrantis nobilitatem, cum dicit, *ego*, non aliquis Angelus, non Petrus Apostolus, non aliquis alius Sanctus, sed ipse Christus, *Amen dico vobis, quod præcinget se, & faciet eos discumbere: & transiens ministrabit illis*. Habebit convivii ordinabilitatem, cum dicit: *dispono vobis*, id est, in diversis mensis pono. Nam in una mensa erunt Patriarchæ, in alia Prophetæ, in alia Apostoli, in alia Martyres, in alia Confessores, in alia Virgines; Beata autem Virgo habebit unam mensam per se a dextris filii collocatam: *In domo Patris mei mansiones multæ sunt*. Habebunt plenam societatem, ideo dicit. *Ut edatis & bibatis, &c. Comedite amici, bibite, & inebria mini charissimi*. Habebunt mensæ nobilitatem, quia sedebunt in eadem mensa cum Deo; ideo dicit: *Super mensam meam*. Psalm. *Filius tuus sicut novellæ olivarum, &c.* Habebunt loci amœnitatem, ideo dicit: *In regno meo. Pulchra tabernacula tua Jacob, & tentoria tua Israel, ut valles numerosæ, ut herbi juxta fluvios irrigui*.

❧ (O) ❧

FERIA SECUNDA QUARTÆ HEBDOM. QUADRAGES.

SERMO I.

*In quo 1. Christi magnus zelus in punien-
do, 2. magna potentia in sui resuscita-
tione, 3. magna sapientia in secre-
torum cognitione demonstra-
tur.*

Joan. 2.

Chryf.

Invenit JESUS in templo vendentes oves & boves. Quodcumque JESUS Jerosolymam veniebat, statim templum intrabat; unde dicit Chrysost. Proprium erat boni filii, ut veniens Jerusalem ad domum curreret patris. Tu autem imitator Christi factus, cum aliquam ingressus fueris civitatem, primo ante omnem actum ad Ecclesiam debes currere. Intrans autem Christus in templum, oves & boves de porticu templi ejecit. Sacerdotes enim avaritiæ suæ consulentes, in porticibus templi oves & boves & columbas faciebant vendi, ut venientes e longinquo, hostias invenirent præparatas, ne forte ex defectu hostiarum recederent, & nihil offerrent; & ne pauperes, qui denarios non habebant se excusarent, quod emergere non poterant: ideo nummularios ponebant ibi, qui denarios talibus accommodarent, non ad usuram, quia non licebat eis; sed aliqua manuscula vilia, sicut uvas passas, cereisa, poma, & hujusmodi accipiebant ab eis. Sed quia indecens erat in templo Dei talia agere, ideo Christus zelum magnum assumpsit, & omnia talia de templo ejecit.

In isto igitur Evangelio tria notantur. Primo quia Christus magnum habuit zelum & magnam constantiam in vitiorum punitione, quod notatur in hoc, quod oves & boves de templo ejecit. Secundo, quod habuit potentiam magnam in sui corporis resurrectione; quod notatur in hoc, quod dicitur: *Solvite templum hoc, & in triduo reedificabo illud.* Tertio, quod habuit magnam sapientiam in secretorum cognitione; quod notatur in hoc, quod dicitur: *JESUS autem non credebat semetipsum eis, eo quod nosset omnes.*

1.

Circa primum est notandum, quod Christus nunquam fuit tam severus in puniendo, sicut hic. Et ratio est, quia fuit injuria Dei Patris. Injuriam propriam Christus patienter portavit, sicut patet, quando Judæi dixerunt ei: *Dæmonium habes.* In injuriis discipulorum Christus se opposuit, & eos excusavit; sicut patet, quando Pharisei discipulos reprehenderunt; quod non lotis manibus

Joan. 7.

Matth. 15.

Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.

manducabant: injuriam autem Dei graviter punivit, sicut patet hic. Per hoc dat nobis exemplum, ut nos similiter faciamus. Injuria enim aliqua, aut redundat in Deum, aut in proximum, aut in nosipsum: injuriam autem, quæ redundat in Deum, non debemus patienter portare, sed graviter punire. Hieron. injuriam meam patienter tuli, injuriam autem Dei ferre non potui. Chrys. In propriis injuriis esse quempiam patientem laudabile est; injurias vero Dei dissimulare nimis impium. Si autem injuria redundat in proximum, debemus nos opponere; sed de multis dicitur: *Non ascendistis ex adverso, nec opposuistis murum pro domo Israël.* Aliqui vero non tantum non opponunt se, sed etiam fugiunt. *Mercenarius autem videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit.* Aliqui tamen non fugiunt corpore, sed mente: de quibus dicit Augustin. O mercenarie, lupum vidisti, & fugisti. Forte dices: Ecce hic sum, non fugi. Fugisti, quia tacuisti. Corpore stetisti, sed mente fugisti. Si vero redundat injuria in nosipsum, debemus etiam portare; immo si volumus esse perfecti, debemus injuriantibus dare beneficium cordis, ipsos diligendo; beneficium oris, pro eis orando; & beneficium operis, eis benefaciendo. *Diligite inimicos vestros, quoad beneficium cordis: Benefacite iis, qui oderunt vos, quoad beneficium operis: & orate pro persequentibus & calumniantibus vos, quoad beneficium oris.*

*Injuriarum
varietas, &
quid circa
quamlibet
agendum.
Hieron.*

Chrys.

Ezech. 13.

Joan. 10.

August.

Matth. 5.

Circa secundum notandum est, quod Judæi contra Christum versi sunt in magnam indignationem, ex eo quod occasionem lucris sui auferebat, dum de templo oves & boves expellebat, versi sunt in magnum stuporem, videntes, quod unus homo mensas camporum subvertebat, & animalia expellebat; & hoc faciebat solus, ad quæ sufficere multi non potuissent. Versi sunt in magnum timorem videntes radium & fulgorem ex ejus facie procedere: tradunt enim quidam, sicut dicitur in Historiis Scholasticis, quod fulgor radiosus egrediebatur ex oculis ejus, quo territi Sacerdotes & Levitæ non poterant ei resistere; & ideo sic indignati, sic stupefacti, sic territi dixerunt: *Quod signum ostendis nobis, quia hoc facis?* Quali dicerent: Non credimus tibi hoc licere: ergo ostende nobis signum, quod credamus. Vel forte in dolo petebant, ut signum faceret, ut sic circa aliqua signa occupatus, ab eorum infestatione desisteret. Christus autem eis taliter respondit quod in majorem admirationem & stuporem eos induxit, dicens: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus reedificabo illud.*

(N)

Judæi

Judæi autem intellexerunt hoc de templo materiali, credentes, quod vellet dicere: Si sum tantæ potentæ, quod si illud templum destrueretur, possem in tribus diebus reedificare, bene possum de ipso oves & boves ejicere; & ideo responderunt: *quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc, &c.* Illi autem non intellexerunt de ædificatione templi sub Salomone, quæ septem annis perfecta est, sed de ædificatione facta sub Zorobabel, quæ quadraginta sex annis impedientibus inimicis, producta est. Christus autem intelligebat de templo corporis sui, ac si dicat: Vos quæritis signum de mea potestate, & ego vobis dico: quod si corpus meum dissolveritis per mortem, ego illud resuscitabo per meam virtutem, vel secundum Gloss. vult dicere Christus: Hoc templum signat templum corporis mei, in quo nulla est macula: & merito hoc figurare purgo, qui illud ab hominibus morte solutum, resuscitare divina potentia queo.

*Corpus Christi
si dicitur
templum
multiplici
ratione.
Col. 2.*

2. Par. 6.

2. Cor. 5.

August.

*Dei nomina
plura.*

Dicitur autem Corpus Christi templum multiplici ratione. Primo ratione divinæ inhabitationis, quia in illo templo tota divinitas habitavit. *In ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter;* ideo dicitur templum, quasi tenens amplum; quia continebat divinitatem, quæ sic est ampla, quod cælum & terra ipsam non possunt continere. *Si cælum & cæli cælorum te non capiunt, quanto magis domus quam ædificavi.* Secundo dicitur templum ratione reconciliationis; quia sicut Deus reconciliatur in templo, sic Deus pater reconciliatus est in Christo: *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi.* August. Christus est Deus, templum, Sacerdos, & sacrificium: Deus, cui sumus reconciliati: templum, in quo sumus reconciliati: Sacerdos, per quem sumus reconciliati: & sacrificium, per quod sumus reconciliati: Tertio dicitur templum ratione fabricationis, quia sicut templum quadraginta sex annis fuit fabricatum, sic corpus Christi secundum Gloss. fuit in tot diebus, non dico organizatum, sed de exilibus organis, quæ habuit in instanti conceptionis ad nobilem quantitatem est deductum. Unde secundum, quod dicitur in Gloss. Hunc numerum dierum perfectioni dominici corporis convenire dictum est quantum ad membrorum distinctionem, non quantum ad formationem; quia in instanti fuit formatum, &

organizatum: in aliis autem pueris hoc accipitur; quia corpus ipsorum supradicto numero formatur, & organizatur. Quantum ad tertium notandum, quod ejus sapientia est tanta, quod omnium corda novit; unde dicitur: *Ipse enim sciebat, quid esset in homine.* Unde Leo Papa: Ista est sapientia summi Judicis: iste tremendus aspectus, cui molle est omne solidum, & apertum omne secretum, cui obscura clarent, muta respondent, silentium confiteretur, & sine voce mens loquitur. Quia igitur Dei sapientia est tanta, ideo nullus ab ea se potest abscondere. Psalmus: *Quo ibo a spiritu tuo, & quo a facie tua fugiam? Si ascendero in cælum, tu illic es, &c.* Luc. 9. Psal. 138.

Quidam enim sunt, qui abscondunt se sub simulato amore, fingentes amare cælestia, cum tamen non ament, sed Dei sapientia ibi est, & eorum simulatum amorem videt. Ideo dicit: *Si ascendero in cælum, tu illic es.* Alii sunt, qui se abscondunt sub simulato timore, fingentes se timere Dei judicium, cum tamen non timeant; ideo dicit similiter ibi: *ades.* Et eorum simulatum timorem cognosce; ideo dicit: *Si descendero in infernum ades.* Alii sunt qui se abscondunt sub simulato sermone, qui aliud habent in ore, & aliud in corde later: sed eorum cor divinæ sapientiæ manifestum est, ideo dicit: *Si sumpsero pennas meas diluculo, &c.* Sicut enim pennæ Sanctorum sunt virtutes, ita pennæ hypocritarum sunt simulati sermones, quibus fingunt se volare in cælum; ideo dicit *diluculo;* quia eorum sermones videntur habere lucem alicujus veritatis. Sed tamen manus Dei tales deducit a sua hypocrisis, ideo dicit: *Manus tua deducet me.* Alii sunt qui se abscondunt sub simulata conversatione, prætendentes exterius sanctitatem, sed interius habentes iniquitatem, ideo dicit: *Si habitavero in extremis maris.* Mare est mundus, in cuius profundo sunt peccatores, qui sunt profundati in divitiis, delitiis, & honoribus: sed sancti viri sunt in extremis maris; quia de mundo non accipiunt, nisi extrema & necessaria: Hypocritæ autem fingunt se habitare in extremis maris, id est, diligere mundum ad necessitatem; cum tamen diligunt ad vanitatem, ideo dextera Dei eos tenebit, & suam falsitatem in judicio omnibus manifestabit; ideo subdit: *Et tenebit me dextera tua.* *Abscondentium se varias.* *Mundus mare dicitur.*

EADEM SECUNDA FERIA QUAR- TÆ HEBDOM. QUADRAGES.

SERMO II.

*In quo Sacerdotum avaritia, 2. Christi
justitia, & 3. templi reverentia
denotatur.*

Joan. 4. v. 14.

Invenit Jesus in templo vendentes, & ementes oves & boves, &c. Quia Christus semper avaritiam condemnabat, & honorem Dei Patris zelabat, ideo inveniens, quod Sacerdotes oves, & boves in templo ex avaritia vendi faciebant, & ex hoc domum Dei deturpabant, omnes ejecit, sicut in præsentī Evangelio continetur: ideo tria in præsentī Evangelio dicuntur. Nam ex parte Sacerdotum notatur magna avaritia; ex parte Christi magna justitia, & ex parte templi magna reverentia.

Jer. 6.

Avaritia autem Sacerdotum in hoc erat quod timentes ne aliqui se excusarent a sacrificiis ex defectu hostiarum, ipsas hostias vendi in templo faciebant: ista avaritia adhuc regnat in Sacerdotibus & Prælatīs, juxta illud: *A minore usque ad majorem omnes avaritiæ student: a Propheta usque ad Sacerdotem cuncti faciunt dolum.* Inter majores autem, & minores sunt mediocres, in hoc ergo, quod Propheta dicit: *A minori usque ad majorem omnes avaritiæ student;* intelligitur quod avaritiæ student majores, & Prælati, & mediocres, id est, minores clerici & minores laici. Potest dici, quod in anima sunt tres potentiæ, scilicet memoria, quæ est prima; intelligentia quæ est media; & voluntas, quæ est ultima. In anima igitur omnes istæ potentiæ, a majore, & mediocri, usque ad minorem, id est a memoria, & intelligentia usque ad voluntatem, student avaritiæ. Memoria enim studet avaritiæ, dum semper recogitat, & memoratur lucra præterita. Intelligentia studet avaritiæ, dum semper vias inquirat, & parat ad lucra præsentia. Voluntas autem studet avaritiæ, dum semper anhelat ad lucra futura. De ista avaritia dicitur: *Avaritia in capite omnium.*

Amos 9.

Avarus in omnibus sensibus avaritiam habet.

Avarus enim habet avaritiam in omnibus sensibus corporis, id est in oculis, dum semper vult aurum & argentum videre: in auribus, dum semper vult imminencia lucra audire: in naribus dum de remotis partibus ferias, & nundinas vult odorare: in ore, dum de terrenis semper vult loqui, & tractare: in manibus, dum eas clausas ad dandum, & apertas ad recipiendum cupit habere. Sed non est tantum periculum in istis dummodo super caput avaritia non ascendat; ideo non dixit Propheta: Avaritia in oculis hominum, vel in auribus,

Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

sed capite omnium; quia si avaritia caput non ascendit, ideo facile ab aliis membris expellitur: tunc autem est super caput alicujus quando ipsæ divitiæ sunt Dominus, & ipse servus. Tales a Propheta vocantur viri divitiarum, non divitiæ virorum. Tunc enim sunt divitiæ virorum, quando eas expendunt ut Domini. Tunc sunt viri divitiarum, quando eas tenent ut servi.

Secundo in Christo fuit magna justitia, *Christus in* quando oves, & boves de templo ejecit. *In justitia tria servavit.* hac tamen justitia Christus servavit severitatem, mansuetudinem, & discretionem. Severitatem in hoc, quod oves, & boves, quæ templum fœdabant, ejecit. Lenitatem in hoc, quod cum columbæ non essent ad tale impedimentum, vel fœdationem, leniter vendentibus, dixit: *Auferte ista hinc.* Discretionem in hoc, quod non gladio, nec cum baculo, sed cum flagello de funiculis ejecit: per quod datur intelligi, quod Prælati debet esse severus quantum ad duos, mansuetus quoad bonos, discretus quantum ad omnes.

Ista tria significantur per tria, quæ erant *Prælati quomodo justitiam exercere debent.* in arca. Ubi erant virga Aaron, manna & tabulæ Moyſi. In quibus scripta erat scientia Dei. Per arcam significatur Prælati, in quo debet esse virga severæ correctionis, quoad malos: Manna dulcis exhortationis, quoad bonos. Et tabulæ Moyſi in quibus scripta erat scientia Dei, notatur virtus discretionis quoad omnes. Istud etiam figuratur, quando Salomon fecit sculpi in basibus templi leones, boves, & cherubim. In leone ferocitas, in bove mansuetudo, & lenitas: In cherubim sapientiæ immensitas designatur; quia cherubim plenitudo sapientiæ interpretatur, latus igitur, qui debet esse basis, & sustentamentum Ecclesiæ, debet habere ferocitatem leonum in corrigendo malos, mansuetudinem bovinam in fovendo bonos, & angelicam sapientiam patienter, leniter, & sapienter sustentando omnes.

Tertio ex parte templi Dei requiritur magna reverentia, & munditia: ideo Christus ipsum mundavit, & purgavit. Potest autem dici, quod illud templum, extra quod ejecit ista animalia, significat templum cæleste, extra quod projicientur superbi, qui intelliguntur per boves, qui cornibus suæ potentiæ alios feriunt. Projicientur etiam avari, qui intelliguntur per nummularios. Projicientur libidinosi, qui intelliguntur per columbas, quæ est avis libidinosa. Projicientur hypocritæ, qui intelliguntur per oves, quia exterius veniunt in pellibus ovium. Isti

(N 2)

omnes

Apoc. 22.

omnes tanquam excommunicati, extra templum caeleste projicientur. *Foris canes, & venefici, impudici, homicidæ, & idolis servientes, & omnis qui amat, & facit mendacium.* Omnes igitur tales, tanquam excommunicati extra templum caeleste projicientur.

Christus in
cælo quomo-
do sit tem-
plum.
Psal. 83.
Tob. 13.22.

In civitate enim caelesti, templum est ipse Christus ratione deitatis, & humanitatis. *Templum non vidi in ea. Dominus enim Deus omnipotens, templum illius est & agnus.* In isto templo quotidie fit officium. *Psal. Beati qui habitant in domo tua Domine. Per omnes vicos Jerusalem alleluja cantabitur.* Quia igitur damnati erunt excommunicati; ideo Sancti non participabunt cum eis in locutione: non enim cum eis aliquas locutiones habebunt, sed semper facies suas ab eis averfas tenebunt. *Psal. Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros.* Nec participabunt cum eis in divino officio, quod fiet in caelesti

Psal. 43.

templo. *Ecce servi mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione spiritus ululabitis.* Nec participabunt cum eis in salutatione, quia eos non salutabunt, scilicet salutem æternam non optabunt. Imo sicut dicitur in *Psal. Lætabitur justus cum viderit vindictam.* Nec participabunt cum eis in mensa, Beati enim stabunt in mensa Dei. *Ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo.* Damnati autem fame morientur. *Ecce servi mei comedent, & vos esurietis: ecce servi mei bibent & vos sitietis.* Nec participabunt cum eis in sacramentis, & maxime in perceptione sacramenti sacramentorum, id est, corporis Christi, quod quidem sancti viri modo percipiunt, sub sacramento, sed tunc percipient sine velamento: ipsi enim damnati, sunt canes, sed Sancti sunt filii Dei; ideo dicitur: *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.*

Psal. 57.

Luc. 12.

Isai. 65.

Matth. 15.

FERIA TERTIA QUARTÆ HEBDOM. QUADRAGES.

SERMO I.

Quomodo Judæi de Christo diversimode sentiebant.

Joan. 7. 4.

Iam die festo mediante, ascendit Jesus in templum. Inter Judæos erant diversi, qui de Christo diversimode sentiebant, sicut pater ex præsentis Evangelio. Quidam enim illorum admirabantur dicentes: *Quomodo hic literas scit, cum non didicerit?* Alii tractabant de morte sua, unde dicit: *Quid me quæritis interficere.* Alii indignabantur de progenie sua, dicentes: *Hunc scimus unde sit.* Alii indignabantur de curatione cujusdam hominis, quem curavit in sabbato, unde dicit: *Mibi indignamini, quia totum hominem sanum feci in Sabbato?* Alii studebant de captione sua, unde dicitur: *Quærebant ergo eum apprehendere.*

Quantum ad primum, quod Christus fecit patri suo magnam reverentiam. Admirabantur enim Judæi de sua sapientia; sed ipse dixit, sapientiam suam non habere a seipso, sed a Patre. *Mea, inquit, doctrina non est mea, sed ejus, qui misit me Patris.*

Christus omnia tribuebat Patri.
Joan. 10.

Christus enim Patri suo omnia attribuebat, scilicet miracula sua: *Opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me.* Verba sua, & opera. *Verba quæ loquor vobis, a me ipso non*

loquor, Pater enim in me manens, ipse facit opera. Christus enim patrem suum majorem se vocabat, & ideo sibi in omnibus defererebat; *Pater major me est.* Unde August. August. ad Felicianum. Quod major, & minor dicitur, potest tripliciter, scilicet ætate, sicut senior major est puero: Forma, sicut longior est parvo: Potentia, sicut fortior major est imbecilli, & debili. Et subdit August. August. quod filius nullo istorum modorum minor est patre. Non ætate, quia de principio constat in patre ipsum extitisse principium. Non forma, quia non est fas ipsum aliud prædicare, quam Deum, juxta illud, *Qui cum in forma Dei esset, &c.* Non potentia quia, *omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.* Qualiter autem ipse pater dicatur esse major, determinat idem August. August. super *Psal.* Utrumque, inquit, Dominus dicit: *ego & pater unum sumus,* secundum formam Dei, & *pater major me est,* secundum formam servi.

Phil. 2.

August.

Quantum ad secundum Christus magnam patientiam exhibuit: cum enim dixisset, *quid me quæritis interficere?* Judæi magnum opprobrium responderunt sibi dicentes: *Demonium habes.* Sed Christus ad tantum opprobrium motus non fuit, sed potius eos docere non cessavit. In hoc dat nobis exemplum, ut quando injurias recipimus, iram nostram temperemus.

Ponit autem Seneca quatuor remedia contra

tra illatas injurias. Unum est oblivioni tradere, unde dicit: Injuriarum remedium oblivio est. Et Cicero in laudem Cæsaris dicit: Nihil solebat oblivisci, nisi injurias. Secundum negare injurias recepisse. Magnanimus enim, nihil debet sibi reputare injuriam: unde dicit idem Seneca, inquirens quid faciet sapiens colaphis percussus, dicit, quod debet facere illud quod Cato fecit: Cum enim quidam ipsum in ore percussisset, negavit se ab illo injuriam recepisse. Tertium est quod debet dissimulare se multa non audire, nec videre, Seneca: Non expedit omnia audire, vel videre; multæ injuriæ nos transeunt, ex quibus plerumque non accepit, qui nescit: non vis esse iracundus? non sis injuriosus. Quartum est in ludum, & solamen injurias convertere, unde dicit idem Seneca: Circumscribenda est ira, ut in ludum, jocumque convertatur, unde narrat idem: quod cum Diogenes quandam causam cum Lentillo haberet. Lentillus tracta saliva pingui, in faciem ejus expuit: Ille faciem abstergens in ludum convertit, dicens: Affirmabo omnibus, o Lentille, falli eos, qui dicunt te os non habere.

Circa tertium notandum, quod Christus adhibuit rationem veridicam. Indignabantur enim quod Christus sabbatho curabat, sed Christus ostendit, quod male movebantur, quia sæpe pueros sabbatho circumcidebant, corpora curabant, & animalia solvebant. Multo ergo fortius ipse corpora, & animas in sabbatho curare poterat.

Nullum enim Christus sanabat corporaliter, quem non sanaret spiritualiter, & ideo si corpora licebat sabbatho curare, multo magis animas curare licebat, quia majorem curam quilibet debet habere de anima, quam de corpore, & hoc multiplici ratione. Primo propter dignitatem: corpus enim de terra est formatum, anima vero ad imaginem Dei, & similitudinem facta est, ideo dicitur: *Fili in mansuetudine serva animam tuam* & *da illi honorem secundum meritum suum*. Secundo propter necessitatem. Anima enim est causa & principium omnium bonorum & malorum, corpus enim per se nullum bonum, vel malum potest velle, nec facere per se, plusquam lapis; & ideo indiget anima majori custodia, quam corpus. Tertio propter ultimum finem, id est gloriam, & felicitatem; corpus enim per se non est susceptibile; sed tota felicitas, & gloria, quæ erit in corpore, causabitur a gloria ipsius animæ, & ideo dignius est, ut ipsam custodiamus, magis quam corpus.

Circa quartum notandum, quod Christus ostendit suam divinam, & humanam na-

turam: nam quantum ad humanam naturam ipsum cognoscebant, unde dicebat; *Et me scitis, & unde sim scitis*. Quantum ad divinam naturam ipsum non cognoscebant, unde ait, sed est verus *qui misit me, quem vos nescitis, &c.* Quia igitur Judæi ejus cognationem infirmam sciebant, ideo ipsum despiciabant. His multi sunt similes, qui despiciunt pauperes & ignobiles. Notandum autem quod nobiles, & ignobiles quantum ad tria sunt æquales, scilicet quantum ad principium, medium, & finem ultimum.

Nobiles & ignobiles æquales sunt quo ad tria.

Omnes enim ignobiles, & nobiles, similem habent introitum; quia omnes de terra sunt formati, & in ventre matris ex sanguinibus configurati, & cum luctu, & fletu emissi, unde dicitur ibidem: *Sum quidem & ego mortalis homo, similis omnibus*. Ex genere terreni illius, qui primus factus est: & primam vocem similem omnibus emisit plorans. Secundo sunt similes quantum ad medium, quia omnes habent similem aërem: non enim est alius aër hominis ignobilis, & nobilis: habent similem terram, unde sequitur: *Et ego natus accepi communem aërem, & in similiter factam decidi terram*. Tertio sunt similes quantum ad ultimum finem, quia omnes ad eandem mortem, & ad eosdem vermes, & ad eandem putredinem deducuntur. Sequitur; *unus ergo introitus est omnibus ad vitam, & similis exitus*. Putredini dixi: *Pater meus es mater mea, & soror mea vermis*.

Sap. 7.

Job. 7.

Circa quintum ostendit Christus suam magnam misericordiam. Illi enim volebant eum capere, sed Christus eos cepit, unde dicitur: *De turba autem multi crediderunt in eum*. Volebant quidem eum capere corporaliter, sed ipse cepit eos spiritualiter. Est enim sermo Dei sicut hamus, qui dum capitur, capit. Unde dictum est Apostolis: *Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum*. Sicut autem Dominus nos capit, verba sua in nos immittendo, sic & nos eum capimus, ipsum amando, & deprecando, unde Ambrosius. Vim Domino facimus, non compellendo, sed flendo, non provocando injuriis, sed lachrymis exorando; non blasphemando per superbiam, sed per humilitatem merendo. O beata violentia, quæ non indignatione percutit, sed misericordia condonatur: quisque enim violentior fuerit, religiosior habebitur ab ipso Christo. Deinde subdit: aggrediamur in itinere Dominum, & more latronum suis spoliare nitamur, cupiamus auferre aurum, thesauros, & vitam, aggrediamur inquam non fuste, non ferro, non saxo, sed mansuetudine, bonis operibus, & castitate.

Matth. 4.

Amb.

Cura major de anima quam de corpore haberi debet. Eccl. 10.

EADEM FERIA TERTIA QUARTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

In quo 1. plures infirmitatis causæ, 2. curationis remedia, 3. signa sanitatis demonstrantur.

Joan. 7.
V. 23.

Psal. 102.
August.

Totum hominem sanum feci in sabbato. Magnum est sanare hominem corporaliter, majus spiritualiter, maximum est sanare utroque modo. Taliter sanavit Christus hominem; ideo dicit, *totum hominem sanum feci in sabbato*. Fuit verus medicus ad nos de cælo transmissus, ut omnes infirmitates nostras curaret. Psal. *Qui sanat omnes infirmitates nostras*; unde Augustin. Magnus de cælo venit medicus; quia per totum mundum, magnus jacebat ægrotus. De isto igitur ægroto & medico, qui totum hominem sanum facit, tria sunt videnda, scilicet quæ sunt causæ infirmitatis, quæ sunt remedia curationis, & quæ sunt signa sanitatis.

Primum.
Infirmitas
spiritualis, fi-
cut & corpo-
ralis ex plu-
ribus causa-
tur.

Eccl. 37.

Circa primum videndum, quod quædam infirmitas causatur ex nimia comestione: tali modo infirmatus est Adam, qui de pomo vetito comedit, & ideo infirmitatem corporis & mentis incurrit. Istud etiam virium gulæ in multis hodie dominatur, & ideo sæpe infirmantur. *In multis escis erit infirmitas*, immo sæpe multi moriuntur. Ibidem. *Propter crapulam multi obierunt*; corpora enim pingua, diu vivere non possunt; tum quia sunt modici sanguinis, qui est in causa vitæ: tum quia calor naturalis sæpe præ nimia pinguedine suffocatur; tum quia via spiritus sæpe ad membra nimia pinguedine impeditur, & sic mors sequitur. Secundo causatur infirmitas ex nimia infrigidatione: Peccatum enim mortale est naturæ frigida, ira quod ignem divini amoris extinguit. Est enim aqua frigidissima, quæ extinguit divinum amorem: *Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigidum fecit malitiam suam*. Istud etiam frigus peccati facit hominem in bono opere pigrum. *Propter frigus piger arare noluit*. Peccatum enim prohibet arare hominem, id est cor suum scindere per contritionem, & ipsum ferere per bonam operationem.

Jere. 6.

Prov. 20.

Eccl. 43.

Non solum autem peccatum animam facit frigidam, sed etiam congelatam; ita quod resolvi potest per mortem; sed calefieri non potest per amorem Dei. *Frigidus ventus aquilo flavit, & gelavit cristallus ab aqua*.

Tertio causatur infirmitas ex nimietate, & corruptione sanguinis. Sanguis nimius est

abundantia terrenorum, quæ est sæpe causa peccati. Psal. *Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum*. Sanguis putridus est ipsa carnalis concupiscentia, quæ animam maculat, & coram Deo putridam facit; de quo sanguine dicitur: *Cum multiplicaveris orationem*, Isai. 1. *non exaudiam*: *Manus enim vestrae sanguine plenæ sunt*. Sanguis sanguinem tetigit: Osee 4. tunc sanguis sanguinem tangit, quando unum peccatum aliud adducit.

Quarto causatur infirmitas ex humorum, id est vitiorum corruptione. Psal. *Corrupti sunt; & abominabiles facti sunt*. Non est, qui faciat bonum, non est usque ad unum, id est usque ad Christum. Christus enim de sancto sanguine fuit generatus & natus, nos autem ex corruptione vitiosa sumus generati & nati & educati.

Secundo videndum, quæ sunt remedia curationis contra ipsas infirmitates; circa quod notandum, quod quatuor remedia attulit, per quæ istas infirmitates sanavit. Primam enim infirmitatem sanavit per dietam, quando quadraginta diebus, & quadraginta noctibus jejunavit, nos etiam istas infirmitates gulæ jejunando, & abstinendo sanare debemus. *Qui abstinens est, adjiciet & vitam*. Ut vero nostra jejunia sint meritoria, & possint volare ad Deum, debent habere duas alas, scilicet orationem & eleemosynam. Quando enim avis non habet alas, in terra remanet, quando tantum unam habet, parum potest volare; quando autem duas, velociter volare potest. Sic etiam quando quis habet abstinenciam, & nullam eleemosynam, nec aliquam orationem, sua abstinencia manet in terra: quando vero unam istarum habet, parum volare potest: sed si jejunat, orat, & eleemosynam dat, tunc jejunium in cælum volat.

2.
Remedia qua-
tuor contra
infirmitates
spirituales.

Eccl. 37.
Jejunii ala-
due.

Secundam infirmitatem Christus sanavit per sudorem, quando factus est sudor ejus sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram: ipse enim totus inflammatus fuit igne nostri amoris, qui ipsum sudare fecit, & nostram frigiditatem calefecit. Nos ergo sudare debemus; lacrymas emittendo: tunc enim oculi sudant quando plorant. In isto autem sudore lacrymarum homo frigidus inflammatur, unde dicit Gregor. de Magdalena, quod frigida venit, & inflammata recessit. In isto etiam sudore lacrymarum Spiritus sanctus libenter commoratur. *Spiritus Domini ferebatur super aquas*. In isto etiam sudore lacrymarum diabolus contribulatur, & submergitur. Psal. *Contribulasti capita draconum in aquis*.

Gregor.

Gen. 1.

Psal. 73.

Exod. 15. *aquis. Submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus.*

Prov. 10. *Tertiam infirmitatem Christus sanavit & curavit per minutionem; quando scilicet in latere & manibus & pedibus minutionem fecit. Istam minutionem & nos facimus, quando venam oris nostri in confessione aperimus. Vena vitæ, os iusti, & os impiorum operit iniquitatem.* Aliquando enim sanguis est putridus, aliquando superfluous, aliquando necessarius: tunc autem laudabilis est minutio, quando sanguis putridus extrahitur, superfluous diminuitur, necessarius conservatur. Sanguis putridus est amor peccati; iste ex toto est abjiciendus. Sanguis superfluous est amor mundi, quando scilicet quis amat divitias ad superfluitatem, iste est per eleemosynam diminuendus. Sanguis necessarius est amor Dei, qui est causa vitæ animæ; & iste sanguis est conservandus.

Psal. 63. *Quartam infirmitatem Christus sanavit per amaræ medicinæ sumptionem. Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto.* Istam medicinam amaram, scilicet dolorem & contritionem cordis, nos recipere debemus; quæ quanto erit amarior, tanto ad expellendum malos humores erit virtuosior. *Amara erit potio bibentibus illam.* Iste dolor assimilatur torsioni, & dolori parturientium, & dolori flentium unigenitum. Isti enim tres dolores sunt majores, quam inveniri possunt; & ideo scriptura dat nobis intelligere, quod dolor peccati non debet esse parvus, sed magnus, vel maximus. De duobus primis dicitur: *Torsiones & dolores tenebunt, quasi parturiens dolent.* De tertio, *luctum unigeniti fac tibi planctum amarum.*

Sanitatis signa quatuor. *Tertio videndum est, quæ sunt signa sanitatis; circa quod notandum est, quod quatuor sunt signa sanitatis. Primum est appetitus ordinatio. Tria autem sunt, quæ appeti possunt, nociva, superflua, utilia, si ve necessaria. Si enim post infirmitatem quis appetit nociva vel nimis superflua, manifestum est quod non est perfecte sanus: si vero appetit utilia, vel necessaria, perfecte sana-*

tus est. Nociva sunt malæ societates, vel peccati occasiones, quæ sæpe sunt causa peccandi. *Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit; amicus stultorum similis efficitur.* Superflua, sunt divitiæ mundanæ; quæ nimis superflue abundant. Illi igitur, qui habent appetitum caninum, terrena superflue appetendo, perfecte sanati non sunt, de quibus Psal. *Famem patientur ut canes.* Nec necessaria & utilia sunt spiritualia, quæ Apostolus nos hortatur appetere dicens: *Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.*

Secundum signum est totius cordis, & corporis fortificatio: debent enim esse fortes in faciendo opera fortia. *Omnia possum in eo, qui me confortat:* In proficiendo de bonis ad meliora. Psal. *Ibunt de virtute in virtutem, &c.* Etiam potenter & perseveranter sustinendo adversa. *In disciplina perseverate; quis enim filius, quem non corripit pater?*

Tertium signum est coloris venustatio: illi enim, qui habent viridem, vel croceum colorem, non sunt perfecte sanati. Debet autem perfecte sanatus habere tres colores, juxta illud: *Dilectus meus candidus & rubundus, electus ex millibus.* Debet habere colorem candidum per puritatem, rubundum per charitatem, lucidum per lucidam conversationem; & iste est color electus ex millibus: ille enim ex millibus eligitur, qui inter malos sancte & honeste conversatur.

Quartum signum est levitas, & agilitas: vere enim pœnitentes ad omnia mandata Dei sunt valde agiles. *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas, sicut aquilæ, & non deficient.* Peccatores autem sunt valde ponderosi & graves; ita quod nec Deus potest eos portare. *Vos estis onus, projiciam quippe vos. Laboravi sustinens.* Nec cælum potuit eos sustinere, sicut pater in Lucifero. *Videbam Satanam sicut fulgur de calo cadentem.* Nec terra eos potuit sustinere. *Ecce dies Domini venit crudelis, & indignationis plenus, ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores ejus conterendos de ea.*

FERIA QUARTA QUARTÆ HEBD. QUADRAG.

SERMO I.

*In quo 1. genus infirmitatis cæci hujus,
2. modus & effectus curationis
notatur.*

Joan. 9.

Pæteriens Jesus vidit hominem cæcum a nativitate. Dominus noster sanando in hominibus sensus corporales, sanavit & sensus spirituales. Nam quando reddidit surdo auditum corporis, reddidit sibi auditum mentis; illum auditum de quo dicitur in Psal. *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus.* Quando sanavit mutum dans ori corporis, ut proferret verbum de ore, dedit & cordi, ut Dei dulcedinem prægustaret; de quo dicitur in Psal. *Gustate & videte, quoniam suavis est Deus.* Quando illuminavit istum cæcum, ut videret corporaliter, illuminavit ipsum in mente, ut videret spiritualiter. Ideo per istum cæcum illuminatum intelligere possumus peccatorem justificatum.

Psal. 34.

Psal. 33.

Circa cujus curationem tria videnda sunt. Primo genus infirmitatis, quod notatur cum dicitur: *Vidit hominem cæcum a nativitate.* Secundo modus curationis, cum dicitur: *Expuit in terram, & fecit lutum de sputo.* Tertio effectus ipsius curationis, qui notatur cum dicitur: *Abiit ergo & lavit & venit videns.*

1.
*Cæcitas spiri-
tualis tribus
causatur.*

Philip. 3.

Matth. 10.

Circa primum notandum est, quod cæcitas spiritualis tribus modis causatur. Primo modo, scilicet a putredine terræ cupiditatis, quod figuratur Tobia 2. ubi dicitur: Quod Tobias stercore hirundinis excæcatus fuit. Ista stercora sunt temporalia, de quibus dicitur: *Omnia arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam.* Periculum est autem, ut ista stercora, sive isti pulveres nimis diu adhæreant. Pulveres enim recentes cito ab oculis & pedibus ejiciuntur; pulveres vero inveterati aliquando in substantiam carnis convertuntur, ideo omnes admonet dicens: *Excutite pulverem de pedibus vestris.* Isti pulveres mundani adhærent aliter affectibus sanctorum virorum, & aliter affectibus avarorum: Nam affectibus sanctorum adhærent, per modum formæ accidentalis. Accidens autem est, quod adest, & abest præter subjecti corruptionem. In sanctis autem viris amor terrenorum, & divitiarum inest per modum accidentis: quia si adsunt, non corrumpitur eorum mens per superbiam: Si de-
unt non corrumpitur per impatientiam. Ta-

lis erat Apostolus, qui dicebat: *Scio & abundare, & penuriam pati;* id est scio abundare sine superbia, & penuriam pati sine impatientia. In avaris autem talis amor inest menti ipsorum per modum formæ substantialis. Quia si divitiæ adsunt; corrumpitur eorum mens per superbiam. *Divitibus hujus sæculi præcipe non sublime sapere.* Ubi dicit Augustus quod vermis divitiarum est superbia. Si vero divitiæ desunt corrumpitur eorum mens per impatientiam. *Divitiæ conservatæ in malum Domini sui pereunt in afflictione pessima.*

Philipp. 4.

1. Tim. 6.

August.

Eccl. 5.

Secundo causatur cæcitas mentis ex igne carnalis concupiscentiæ. Psal. *Supercecidit ignis, & non viderunt solem.* Sicut igitur visus excæcatur ad pelvim candentem, sic libidinosus ad concupiscentiam ardentem: nam ex pollutione carnalis concupiscentiæ, fumositates ascendunt, quæ oculum mentis obscurant, & excæcant.

Quando autem vas cordis per ignem malæ concupiscentiæ ebullit, triplex remedium adhiberi debet. Unum est, quod vas ab igne debet removeri, id est a colloquiis, & aspectibus, & vicinitatibus mulierum se abstinere. *Averte faciem tuam a muliere compta.* Et infra: *Speciem mulieris alienæ multi admirantes reprobi facti sunt, colloquium enim illius quasi ignis exardescit.* Secundo debet ligna vel prunas, id est cogitationes ignitas a corde suo remove, & abjicere; quia dicitur: *Nunquid abscondere potest homo ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant?* Tertio debet aquam frigidam scilicet pœnitentiam asperam corpori suo imponere. *Malitia boræ oblivionem facit luxuriae magnæ. Castigo corpus meum, & in servitutem redigo, &c.*

Remedium
triplex con-
tra ignem
concupiscen-
tiæ.

Eccl. 9.

Prov. 6.

Eccl. 11.

1. Cor. 9.

Tertio causatur cæcitas mentis ex tumore superbiæ, quia sic dicit Gregor. Tumor mentis est obstaculum veritatis, ista cæcitas est inducta a nativitate; est enim quædam superbia in affectu, quæ est appetitus excellentiæ, & ista ortum habuit in cælo, quando Lucifer excellentiam Dei appetivit. Et alia superbia in intellectu, quæ est appetitus immoderatae scientiæ; & ista ortum habuit in Paradiso terrestri, quando homo appetivit scientiam Dei. Et est alia superbia in actu, quæ est violentia irrogatae injuriæ; & ista ortum habuit in mundo, quando scilicet Cain occidit Abel fratrem suum. Merito igitur superbia est cæcitas a nativitate, quæ ortum habuit in ipsa Angeli creatione, in ipsa hominis

Gregor.

Superbia
multiplex.

hominis formatione; in ipsa mundi habitatione.

tur erat insipidus, ideo in terram expuit. Per salivam intelligitur Dei sapientia, quæ dicit: *Ego ex ore altissimi prodivi.* Tunc Eccl. 24. ergo Christus salivam expuit, quando divinam sapientiam homini terreno infundit.

2.
Collivium
triplex.
Tob. 11.

Circa secundum, scilicet modum curationis, notandum est, quod est triplex collivium. Primum est totum amarum, quod conficitur ex felle piscis, quo Tobia oculi sunt sanati: & repræsentat Christum, prout fuit in patibulo, ubi tanquam piscis fuit affatus, & felle potatus. Ista autem amaritudo passionis debet sanare cæcitatem inductam ex carnali voluptate, quia servus non debet delectationes quærere, quando videt Dominum suum amaritudinibus repleti. August. Sub spinoso capite, non debet membrum fieri delicatum.

August.

1. Reg. 4.

Secundum collivium est totum dulce, quod conficitur ex favo mellis, quo sanati sunt oculi Jonathæ, & illuminati; & significat Christum prout erit in regno suo; ubi erit totus dulcis. *Spiritus meus super mel dulcis.* Mel quidem in superficie est dulce, in medio dulcius, in profundo dulcissimum. Sancti quidem ex visione corporis Christi habent delectationes dulces, ex cogitatione animæ ipsius dulciores; ex contemplatione profunda deitatis habent dulcissimas. Et illud collivium debet expellere cæcitatem causatam ex pulvere terrenæ cupiditatis; quia secundum Augustinum omnes divitiæ deberent contemni, ut saltem una hora posset videri facies Dei.

Eccl. 24.

Saliva vero aliquando est dulcis, aliquando amara, aliquando insipida. Saliva dulcis est sapientia divina, quæ spiritualia facit dulcescere. Saliva amara, est sapientia carnis, quæ spiritualia facit videri amara, & carnalia dulcia. De ista duplici sapientia dicitur: *Qui enim secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt: qui vero secundum spiritum quæ spiritus sunt sentiunt.* Saliva insipida est sapientia mundana: homines enim mundani insipidi sunt, in tantum quod non possunt sentire dulcedinem Dei. Unde dicitur de sancto Spiritu: *Quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, nec scit eum.*

Saliva va-
rietat.

Rom. 8.

Joan. 14.

Secundo quia homo erat superbus, ideo lutum super oculos ejus linivit: lutum linire est vilitatem humanam homini ad memoriam reducere, & talis reductio est homini causa humilitatis. *Humiliatio tua in medio tui:* Mich. 6. medium enim præsupponit utrumque extremum; quasi dicat: causam habes humilitatis, si respicias tuam nativitatem, & vitam, & mortem: Unde quidam interrogavit quemdam Philosophum dicens: quid fui, quid sum, & quid ero? Ille respondit: Sperma fœtidum, fæcus stercoreum, & cibus vermium.

Tertio quia homo erat immundus, ideo præcepit ipsum lavari; qui enim immundus est per peccatum, debet lavari aqua confessionis. *Lava a malitia cor tuum Jerusalem, ut salva fias.* Qui autem lotus est debet servare se mundum. *Lavamini mundi estote.* Sed illi qui lavant se in Quadragesima, & post Pascha se inquinant, sunt tanquam porci fœtidi, & tanquam aratores stulti. De duobus primis. *Canis reversus ad suum vomitum, & sus lota in volutabro luti.* De tertio: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.*

3.

Jer. 4.

Isai. 1.

1. Pet. 2.

Luc. 9.

Isai. 2.

Tertium

Circa tertium, scilicet effectum curationis, notandum est, quod homo erat superbus & insipidus, & immundus; ideo Christus in terram expuit, & super oculos lutum posuit, & ut se lavaret præcepit. Quia igitur

EADEM QUARTA FERIA QUARTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

*De tribus signis cujuslibet spiritualiter
illuminati.*

Joan. 9.
v. 7.

Abiit ergo, & lavit, & venit videns. Quando aliquis cæcus, id est peccator, fit spiritualiter illuminatus, tria sunt signa. Unum est quando recte vadit, & recte incedit, ideo dicitur: *Abiit ergo.* Secundum est quando omnes maculas licet minimas in se perpendit, & eas abluit, ideo sequitur, & lavit. Tertium est quando clare videt omnia, & cognoscit, & hoc est, quod sequitur: *Et venit videns.*

Justus recte
ire debet.

Isai. 26.

Heb. 12.

Circa primum notandum, quod quilibet justus qui est spiritualiter illuminatus, debet ire recte non distorte. *Semita justi recta est, rectus callis justis ad ambulandum.* Quando vero aliquis distorte incedit, vel in via errat, perfecte illuminatus non est; ideo monet Apostolus. *Rectos gressus facite pedibus vestris, ut non claudicans quis erret, magis autem sanetur.*

Homo duo
habet extre-
ma.

Job. 1.

Matth. 5.

Matth. 19.

Videamus ergo, qui sunt illi, qui vadunt per viam rectam, & qui vadunt per viam distortam. Primo ergo per viam rectam vadunt pauperes Christi, per viam distortam vadunt avari. Est enim rectum cujus medium non discrepat a suis extremis, quilibet homo habet duo extrema, scilicet nativitatem, & mortem. Inter hæc duo extrema est unum medium, id est vita. Tunc igitur homo recte incedit, quando suum medium, id est vita non discrepat a suis extremis, id est a nativitate, & morte. Nativitas igitur hominis, & mors sunt cum paupertate, quia homo nudus nascitur, & nudus moritur. *Nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc.* Quando igitur medium hominis, id est vita, est cum paupertate, tunc est via recta, quia medium ejus concordat cum extremis. Tales sunt de quibus dicitur: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Sed si aliquis habet nativitatem pauperem, & mortem pauperem, & vult habere vitam locuplerem, tunc non vadit per viam rectam, quia suum medium discordat a suis extremis, de talibus dicitur: *Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum cælorum.* Camelus est in principio, & in fine depressus, & in medio gibbosus: signat avarum, qui in nativitate & in morte est mendicus, & in vita vult esse divitiis farcinatus.

Secundo per viam rectam vadunt humiles, & mansueti, per viam autem distortam vadunt superbi. Homo enim viliter, & despectu nascitur, & moritur. Quando aliquis habet vitam despectam, & abjectam propter Deum, id est humilem, tunc vadit per viam rectam, quia suum medium concordat cum extremis. De talibus dicit Bernard. Disce Bernard. unde venis, & erubescere: ubi sis, & ingemisce: quo vadis, & contremisce: quando enim habet nativitatem, & mortem despectam, & vult habere vitam elatam, tunc non vadit per viam rectam. *Quid superbis terra, & cinis?* quasi dicat: mirum est cum sis terra, id est ex terra in ventre formatus, & iterum in terram, seu cinerem sis redigendus, & tamen in vita vis esse elatus. Eccl. 10.

Tertio per viam rectam vadunt homines qui sunt in mundo mortificati, per viam autem distortam vadunt deliriosi; & dissoluti. Homo enim cum fletu nascitur, & cum dolore, & fletu moritur. Sancti igitur viri, qui habent vitam suam cum luctu vadunt per viam rectam, de quibus dicitur: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Quando vero quis habet nativitatem, & mortem flebilem, & vult habere vitam risibilem, non vadit per viam rectam; de talibus dicitur: *Tenant tympanum, & cytharam, & gaudent ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.* Job. 21.

Secundum signum, quod quis fit illuminatus est, quando maculas etiam minimas in se advertit, & eas abluit, quanto enim quis illuminatus, & magis sanctus fuerit, tanto magis omnes maculas, etiam minimas, citius deprehendit, sicut potest ostendi per tria exempla, quorum duo prima ponit Chrys. Chrys. Unum est, quia in loco pulchro & mundo modicæ immunditiæ statim apparent. In loco autem immundo etiam magnæ immunditiæ non apparent. Secundum est, quia in veste alba modica macula statim videtur: in veste autem nigra etiam magnæ maculæ non videntur. Tertium est, quia in aere radio solari perfuso, minuti pulveres conspiciuntur; sed parum prodest maculas recognoscere, & eas non lavare, & ideo signanter dicit, *abiit & lavit.* Qui autem maculas vult lavare, debet ad similitudinem mulieris in speculo respicere, & maculas quæ sunt in facie ejus abluere. Unde dicitur: *Fecit labrum æneum cum basi sua de speculis mulierum, &c.* Dicitur in Historia Scholastica quod labrum æneum erat vas lavatorium, & in circuitu labii

Christus est
speculum.

1. Tim. 6.

Prov. 20.

labii supremi erant specula mulierum, in quibus sacerdos posset videre, si quas maculas in facie haberet, & eas lavare posset, & sic mundus ad sacrificandum Deo accederet. Per illud speculum intelligimus Christum incarnatum. Speculum enim fit de vitro & plumbo; neque enim vitrum per se, neque plumbum per se potest facere speculum; sed utrumque conjunctum, seu commixtum: vitrum enim est lucidum, plumbum vero habet colorem terrenum. Per vitrum enim intelligitur divina natura: per plumbum vero humana natura. Homo enim non poterat speculari in divina natura, propter immensam claritatem. *Lucem inhabitat inaccessibleem, quem nullus hominum vidit: sed nec videre potest* in natura humana propter suam impuritatem. *Quis potest dicere mundum est cor meum, purus sum a peccato?* Ideo conjunctum est vitrum divinitatis cum plumbo nostrae humanitatis, & sic unum speculum est effectum: quia Christus est verus Deus, & verus homo.

In hoc igitur speculo, omnes maculas possumus speculari, & eas per aquam, id est confessionem mundare, & lavare possumus. Superbus ibi specularitur deformitatem suae superbiae, quia ibi videbit magnam humilitatem. *Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde.* Avarus ibi specularitur suae avaritiae, & cupiditatis deformitatem, quia ibi videbit magnam paupertatem. *Scitis gratiam Domini nostri Jesu Christi, quoniam cum dives esset, propter vos egenus factus est.* Gulosus ibi specularitur deformitatem suae voracitatis, quia ibi videbit ma-

Matth. 11.

2. Cor. 8.

gnam sobrietatem, quia quadraginta diebus, & quadraginta noctibus jejunavit, & nunquam carnes legitur comedisse, nisi de agno Paschali propter praeceptum legis.

Tertium signum est, quod peccator sit illuminatus, quando clare videt & cognoscit. *Cognitio illuminati in duobus consistit.* Ista autem cognitio in duobus consistit. Primo in cognoscendo seipsum; unde in libro soliloquiorum dicit August. Ora quam brevius potes. Et responderet August. Deus semper noverit te, & noverit me oratum esse. Secundo ista cognitio est cognoscendo Deum in praesenti, & suam potentiam, & suam bonitatem: cognitio autem potentiae generat in nobis timorem, qui timor facit nos recedere a malo, secundum illud. *Per timorem Domini declinat omnis a malo.* Cognitio bonitatis generat in nobis amorem, qui quidem amor inducit nos ad bonum, quia sic dicit Gregor. Non est amor Dei otiosus, operatur enim magna, si est: si autem operari negligit, amor non est. Cognitio autem nostri generat in nobis humilitatem, juxta illud: *Humiliatio tua in medio tui.* Humilitas autem est custos omnium virtutum, quia sic dicit Greg. Qui ceteras virtutes sine humilitate congregat, quasi pulverem inventum portat. Et sic patet, quod haec duplex cognitio, scilicet Dei & nostri, est causa totius nostrae salutis: nam cognitio potentiae Dei generat timorem, qui facit vitare malum. Cognitio bonitatis Dei generat amorem, qui facit operari bonum. Cognitio autem nostri generat humilitatem, quae nos conservat in vitatione mali, & operatione boni.

Cognitio illu-
minati in
duobus con-
sistit.

August.

Prov. 15.

Gregor.

Mich. 6.

Gregor.

FERIA QUINTA QUARTAE HEBDOM. QUADRAG.

SERMO I.

*De statu, 1. peccatoris, quomodo scilicet est mortuus, 2. extra domum delatus, portatur sepeliendus, & 3. a multis plan-
gitur.*

Luc. 7.

Ibat Jesus in civitatem, quae vocatur Naim: & ibant Discipuli ejus cum eo, & turba copiosa plebis. Cum autem appropinquaret portae civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suae. Quia historia hujus Evangelii factis est plana, ideo ad moralia transcamus. *Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.*

De isto igitur adolescente quatuor dicuntur, scilicet quod erat mortuus, quod extra domum jam erat delatus, quod portabatur sepeliendus, & quod plangentium multitudine erat vallatus. Ideo merito per ipsum intelligi potest peccator in mortali positus.

Primo ergo erat mortuus: peccator autem assimilatur mortuo, quia ad instar mortui est foetidus, frigidus; & ponderosus. Est autem conscientia peccatoris foetida triplici de causa. Primo quia est latrina diaboli, qui libenter habitat in loco foetido, & immundo, unde daemones non petierunt mitti in columbas, quia non amant simplicitatem, neque in turtures, quia non diligunt castitatem; nec in agnos sive in oves, quia non diligunt inno-

Peccator
mortuo assi-
milatur.

innocentiam, sed in porcos, quia amant immunditiam, unde dicitur, quia ipse diabolus habitat *in locis humentibus*, id est luto-
 Job 40. sis, & fœtentibus. Secundo est ejus conscientia fœtida, quia sentina peccati, eo quod spurcitia omnium peccatorum habitant
 Isai. 44. ibi. *Ibi cubavit lamia*, quantum ad peccatum luxuriæ, quæ dicitur habere pedes equinos, & cætera fœminea: *ibi habuit foveam ericius*, quantum ad peccatum superbiæ, quia superbi semper se pungunt: *illuc congregati sunt milvi alter ad alterum*, quantum ad peccatum rapacitatis, & avaritiæ. Tertio est ejus conscientia fœtida, quia mortua est sine
 vita Dei: anima quidem a qua recessit Deus, est mortua; ejus sepulchrum est corpus proprium, quod quamvis videatur a foris speciosum, tamen intus est spurcitia plenum:
 Matth. 23. *Væ vobis Scribæ & Pharisei hypocritæ, quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ a foris parent hominibus speciosa: intus vero sunt plena ossibus mortuorum, & omni spurcitia.*

Secundo peccator est frigidus, eo quod est sine igne amoris divini: amor quippe Dei est ignis. *Ignem veni mittere in terram, &c.* Chryf. Qui non habet ignem amoris Dei in hyeme est, etiam si fuerit in media æstate. Ideo Dominus monet ut rogemus Deum, ne in tali hyeme moriamur, dicens: *Orate autem ut non fiat fuga vestra in hyeme, vel sabbato: vae autem prægnantibus & nutriendibus in illis diebus.* Fuga autem in hoc loco est mors, quia tunc anima fugatur a Deo, ut rationem sibi reddat: ab Angelo proprio, ut contra ipsam testimonium perhibeat, a diabolo ut ipsam ad tartara rapiat: a proprio scelere, ut contra ipsam accusationem proponat: corpus etiam a vermibus fugatur, ut ipsum comedant: divitiæ fugantur a parentibus ut ipsas diripiant: orandum est ergo, ne fuga nostra, id est mors nostra, fiat in hyeme vel sabbato. Illi moriuntur in hyeme, qui moriuntur sine igne amoris divini. Illi in sabbato, qui moriuntur in otio, & torpore operis boni. Orandum est ne moriamur prægnantes, vel nutriendes; Illi moriuntur prægnantes, qui bona proposita, quæ conceperunt, non compleverunt; illi nutriendes moriuntur, qui peccant sub spe longioris vitæ, vel sub spe divinæ veniæ & usque ad mortem deducunt.

Tertio peccator est ponderosus: nihil est ponderosius peccato, quod patet, quia Dominus habet immensam fortitudinem: *Si fortitudo quæritur robustissimus est.* Cælum habet firmissimam soliditatem. *Tu forsitan cum eo fabricatus es cælos, qui solidissimi, quasi ære fusi sunt?* Tertio terra habet soliditatem. *Terra autem in æternum stat:* & tamen peccatum ita ponderosum est, quod nec Deus ipsum potest portare. *Si dixerint, quod est onus Domini? dices ad eos: vos estis onus, projiciam quippe vos.* Loquitur Dominus ad similitudinem illius,

qui portat onus grave, quod in tantum ponderat, quod ipsum projicit, *Præbuiisti mihi Isai. 43. laborem in iniquitatibus tuis;* nec cælum potuit ipsum sustinere, sicut patet in Lucifero, cujus superbia sic fuit ponderosa, quod cælum fregit, & ipse subito cecidit. *Videbam Sa-Luc. 10. tanam, sicut fulgur de cælo cadentem;* nec terra ipsum potuit tolerare, sicut patet in Num. 16. Dathan & Abiron: quia terra sub eorum pedibus rupta fuit, & eos vivos devoravit. Ecce quod tam ponderosum est peccatum, quod pro sui ponderositate Deum premit, cælum frangit, & terram scindit.

Secundo, iste mortuus extra portam erat *Christus tres mortuos suscitavit.* ubi notandum, quod Christus tres mortuos suscitavit. Unum in domo, scilicet filiam Principis Archisynagogi, ut dicitur Matth. 9. Joan. 11. Alium extra domum, sicut dicitur hic. Alium sepultum, & fœtidum in monumento sicut Lazarum.

August.

Quid autem ista significant, dicit Augustinus libro de sermone Domini in monte. Peccati sunt tres differentiæ, in corde, in facto, & in consuetudine. Una est quasi in domo, quando scilicet consentitur libidini. Alia jam prolata, quasi extra domum, cum in factum processit consensus. Tertia cum consuetudine mala, tanquam mole terrena premitur animus, quasi in sepulchro jam fœrens: tunc igitur peccator est mortuus in domo, quando est in consensu peccati: tunc est extra domum, quando procedit ad opus peccati; tunc mole premitur, & fœret, quando est in consuetudine peccati. Quando igitur Dominus suscitavit, & revocat aliquos a consensu peccati, hoc est magnum; quando ab opere, hoc majus; quando vero suscitavit a consuetudine, hoc est maximum. Sed notandum quia filia Archisynagogi fuit suscitata ejecta multitudine; puer centurionis coram multitudine; & Lazarus coram multitudine, & ea flente, nam flevit Martha, flevit Maria Magdalena, flevit Christus, & fleverunt Judæi.

Per puellam igitur in domo suscitavam, intelligitur peccator occultus, qui Deum offendit; ideo debet facere pœnitentiam in occulto, ut Deum placet. Per puerum extra domum, intelligitur peccator manifestus, qui Deum offendit, & proximum scandalizavit; ideo debet facere pœnitentiam manifestam, ut Deum placet, & proximum ædificet. Per Lazarum quatrduanum intelligitur peccator consuetudinarius, qui Deum offendit, & proximum scandalizavit, & a Deo se nimis elongavit, ideo debet facere pœnitentiam manifestam, & acquirere sibi sanctorum virorum suffragia, ut sic placet Deum, ædificet proximum, & paulatim possit appropinquare ad Deum.

Tertio iste mortuus portabatur sepeliendus, sic & peccator est sepeliendus in inferno, juxta illud: *Mortuus est dives, & sepul-* Luc. 16.

Ambros. *pultus est in inferno.* Portitores autem ejus ad sepulturam infernalem secundum Ambrosium super Lucam sunt quatuor specialia delicta. Quidam deportantur a terra per appetitum terrenorum, sicut avari: Alii ab aqua, per appetitum deliciarum, sicut luxuriosi: Alii ab aëre per appetitum ambitionum, sicut superbi: Alii ab igne, per iram, & odium sicut iracundi.

Peccator a multis plangitur.

Mich. 7.

Isai. 1.

Luc. 15.

Isai. 33.

Jer. 6.

Mich. 1.

Quarto ille mortuus plangentium multitudine fuit vallatus; per quod datur intelligi, quod peccator debet a multis plangi, seu fieri. Primo enim fletur a Deo. *Vae mihi quia factus sum sicut qui colligit racemos vindemiae in autumnis;* plorat enim Christus, quod diabolus colligit omnes uvas magnas, id est animas omnes magnas, & ipse vix potest habere parvas. *Heu consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis.* Gloss. More pii patris eos, licet inimicos, plangit & percutit. Secundo plangitur ab Angelis; sicut enim gaudent de conversione peccatorum, juxta illud: *Gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente, &c.* Sic dolent & plorant de eorum praevaricatione. *Ecce videntes clamabunt foris, Angeli pacis amare flebunt.* Tertio plorandus est a seipso. *Luctum unigeniti fac tibi planctum amarum.* Item *faciam planctum velut draconum, & luctum quasi struthionum.* Mulier amarissime plorat, quando unigenitum suum amittit; draco plangit, quando elephas caput suum conterit;

struthio ululat, quando ova sua perdit: sic peccator debet flere, quando diabolus animam suam unigenitam extinxit, quia caput suum, id est Christum abstulit, & quia omnia merita sua perdere fecit. Quarto flendus est a quolibet Christiano. August. Suntne in August. te o Christiane viscera misericordiae, qui plangis corpus, a quo recessit anima; & non plangis animam, a qua recessit Deus? *Super Eccl. 22. mortuum plora; defecit enim lux ejus: & super fatuum plora; defecit enim sensus: modicum plora supra mortuum, quoniam requievit: nequissimi enim nequissima vita, super mortem fatui; luctus mortui septem dies, fatui autem & impii omnes dies vitae illorum.*

Ex quibus verbis habetur, quod tres sunt Plorandi plorandi, scilicet mortuus, ideo dicit *super mortuum plora, &c.* fatuus, ideo dicit *& super fatuum plora;* & homo impius, five nequissimus, ideo subjungit, *nequissimi nequissima vita, super mortem fatui,* ac si diceret, fatuus est peior quam mortuus: sed adhuc homo nequissimus, five impius, peior est, quam fatuus. Isti igitur tres sunt plorandi scilicet mortuus, fatuus, & impius, sed differenter; quia mortuus est plorandus parvo tempore, fatuus vero est plorandus omni tempore vitae suae, impius autem flendus est, & in tota vita sua, & post mortem suam. Unde subdit: *Luctus mortui septem dies, fatui autem & impii omnes dies vitae illorum.*

EADEM QUINTA FERIA QUARTAE HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

De Viduitate.

Luc. 7. v. 12.

E*T haec vidua erat, &c.* Ista vidua multum flebat, ex eo, quod unicum filium suum perdiderat. Et iste dolor generabatur in ea ex quatuor causis, scilicet ex eo, quod erat mulier, ex eo quod erat mater, ex eo, quod erat vidua, & ex eo, quod erat filius unicus.

Primo.

Mulieres magis compatiuntur, quam viri.

Primo quidem generabatur in ea dolor, ex eo, quod erat mulier: Naturaliter enim mulieres patiuntur magis, & compatiuntur, quam viri: ex eo, quod habent animum magis mollem: unde mulier dicitur quasi mollior, & hoc ideo secundum Philosophum, in omni genere animalium feminae sunt molliores, quam viri, praeter ursam & leopardam. Unde quando invenitur aliqua mulier

severa, potest vocari ursa, vel leoparda. Mulier enim naturaliter est frigida; & ideo naturaliter est magis passibilis: vir autem est fectus, & calidus naturaliter; & ideo non sic de facili patitur, nec compatitur; Ideo de filii morte, vel ejus adversitate mater magis dolet, quam pater, ex eo quod est magis mollior & passibilis. In filii autem honore, ac sublimitate, pater plus naturaliter gaudet, quam mater; quia est magis magnanimus. Istud aperte insinuat. *Filius sapiens letificat patrem, filius stultus maestitia est matris suae.* Prov. 10.

Secundo causabatur in ea dolor, ex eo, quod mater erat; naturaliter enim plus mater filium diligit, quam pater, & ideo magis dolet de morte ejus. De amissione enim rei, quam magis diligimus, magis dolemus. *Mater plus diligit filium quam pater triplici de causa.*

Quare autem mater plus diligit filium, quam

quam pater, tres sunt causæ. Prima est, quia illud, circa quod plus laboramus, plus diligimus: Mater autem plus laborat, quam pater circa filios, tam in portando, quam in parturiendo, quam etiam in educando. *Memor enim esse debes, quæ & quanta pericula passa sit propter te in utero suo.* Secunda causa est, quia illam rem plus diligimus, quam certitudinaliter magis nostram esse scimus: Mater autem pro certo scit, quod filium de se generavit; pater autem si credit, tamen certus non est; unde Judas dixit de Benjamin: *ipsum solum habet mater sua.* Non enim ausus fuit dicere, ipsum solum habet pater suus, quia sciebat, quod pater certus non erat. Tertia causa; quia illam rem plus diligimus, in quam plus juris nos habere scimus: Mater autem habet majus jus in corpore filij, quam pater; quia secundum Philosophum, plus est ibi de substantia matris, quam patris.

Tertio causabatur iste dolor, ex eo, quod erat vidua. Nam viduæ sæpe decipiuntur, quia sunt sine viro consiliatore; ideo dicitur: *Devorant domos viduarum, sub obtentu prolixæ orationis.* Sæpe etiam molestantur, quia sunt sine viro defensore; ideo dicitur: *Defendite viduam.* Sunt etiam sæpe in tristitia, quia sunt sine viro consolatore; & ideo grave peccatum est contristatos iterum contristare. *Viduam nolite contristare. Cor viduæ consolatus sum. Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem hæc est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum.* Quando igitur viduæ filios amittunt, multum dolent, quia remanserant eis loco viri consiliatoris, defensoris, & consolatoris.

Quarto causabatur in ea iste dolor ex eo, quod erat filius unicus. Si enim alios filios habuisset, super eos consolata fuisset; & ideo amissio unigeniti est nimium dolorosa. Unde scriptura quando vult exprimere aliquem luctum nimis dolorosum, assimilatur ipsum luctui unigeniti.

Tres enim sunt luctus dolorosi. Unus est in præsentī mundo, quo peccator lugere debet de eo, quod Deum offendit; & iste luctus assimilatur luctui unigeniti. *Luctum unigeniti fac tibi planctum amarum.* Secundus erit in iudicio, quando peccatores Christum videbunt in carne humana, cum stigmatibus vulnerum, quæ pro ipsis pertulit, & iste luctus assimilabitur luctui unigeniti. *Aspicient ad me, quem confixerant, & plangent eum planctu quasi super unigenitum; & dolebunt super eum, ut doleri solet in morte primogeniti.* Tertius luctus erit in inferno, ubi non erit aliqua lux, sed tenebræ perpetuæ: ubi loco festivitatis erit perpetuus luctus; & loco cantici, planctus æternus. Ille planctus similiter assimilatur plan-

ctui unigeniti. *Occidet sol in meridie, & tenebrescere faciam terram, scilicet infernalem in die luminis, & convertam festivitates vestras in luctum, & ponam eam quasi luctum unigeniti, & novissima ejus quasi diem amarum.* Quoniam autem hic fit mentio de vidua, ideo de ipsis viduis tria videamus. Et primo, quot sunt genera viduarum. Secundo quot sunt regulæ ipsarum. Tertio, utrum sit melius stare in viduitate, quam transire ad alium virum, vel ad secundum conjugium.

Circa primum notandum est, quod, sicut dicit Augustinus, tria sunt genera viduarum. Unum est, quod intendit epulis, & delitiis. Secundum, quod intendit curæ domus, & filiis alendis. Tertium est, quod die ac nocte intendit orationibus & jejuniis. Primæ viduæ sunt malæ, de quibus dicitur: *Vidua quæ in deliciis est vivens mortua est;* licet enim vivens sit corpore, est tamen mortua mente. Secundæ sunt bonæ, & maxime quando nutriunt filios suos in timore Dei. *Si quæ autem vidua filios, aut nepotes habet, discat primum domum suam regere, & mutuam vicem reddere parentibus, hoc enim acceptum est coram Deo.* Et infra: *Si quis autem suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.* Tertiæ sunt optimæ, de quibus dicitur ibidem: *Viduas honora, quæ vere viduæ sunt.*

Circa secundum notandum est, quod Apostolus fecit regulam viduarum, quæ habet quatuor capitula. Primum est, ut sint in oratione devotæ, unde dicitur: *Quæ autem vere vidua est & desolata, speret in Deum, & instet obsecrationibus die, ac nocte.* De hoc habetur exemplum in una vidua, de qua dicitur: *Quod non discedebat de templo jejunis, & obsecrationibus serviens Deo die, ac nocte.* Exemplum de illa vidua, quæ importune judicem interpellabat, quam Dominus ad exemplum adduxit, cum ad orandum induceret, ut habetur. Secundum Capitulum est, ut non sint otiosæ. Unde Apostolus reprehendit aliquas viduas dicens: *Simul autem & otiosæ discant circuire domos.* Periculum est mulieri, cum sit otiosa; Dominus enim posuit Adam & Evam in Paradiso terrestri, ut ibi operarentur; sed diabolus quadam vice inveniens sceminam otiosam, eam aggressus est, & ipsam tentavit, & in peccatum fecit ruerē ipsam & virum. Ideo dicit Hieron. Semper aliquid boni facito, ut diabolus te inveniat occupatum: sicut enim in aqua stante generantur vermes, sic in anima otiosa generantur malæ cogitationes. *Mul- tam malitiam docuit otiositas.* Tertium caput est, ut non sint verbosæ; unde Apostolus quasdam viduas reprehendit dicens: *Non solum otiosæ, sed & verbosæ loquentes, quæ non oportet.* Quamvis enim verbositas sit repre-

Viduæ genera sunt tria.

1. Tim. 5.

2. Vidua quomodo esse debeant. 1. Tim. 5.

Luc. 2. 37.

1. Tim. 5.

Eccl. 31.

1. Tim. 5.

Tob. 4.

Gen. 44.

Marc. 12.

Isai. 1.

Jerem. 22.

Job. 29.

Jacob. 1.

Luctus tres sunt.

Jere. 6.

Zach. 12.

Chrys.

reprehensibilis in viris, præcipue tamen in
fæminis, & maxime in viduis: nam secun-
dum Chrys. Mulieres sunt incautæ, molles,
& fragiles. Quia sunt incautæ, ideo de fa-
cili decipiuntur. Quia sunt molles, ideo ad
bonum, & malum cito flectuntur. Quia sunt
fragiles, ideo faciliter superantur: ideo dia-
bolus non est agressus virum, sed fæminam.
Sciens, quod fæmina facilius deciperetur;
cum sit sexus mollior, & facilius vincatur,
cum sexus fragilior. Quartum capitulum est,
ut non sint curiosæ; unde Apostolus quas-
dam viduas reprehendit dicens: *Non solum*
otiosæ, sed & curiosæ discunt circuire do-
mos. Legitur de naturis animalium, quod
turtur amisso compari stat in nido, & raro
discurrit. Sic vidua raro debet discurrere de
domo in domum; sed debet morari in nido
domus propriæ, ibi in silentio habitando;
vel in nido conscientia suæ, ipsam mundan-
do; vel in nido sanctæ Ecclesiæ, orationibus
insistendo.

1. Tim. 5.

Tertium.
In viduitate
manere me-
lius est quam
ad secundum
conjugium
transire qua-
druplici de
causa.
1. Tim. 5.

Bernard.

Hieron.

Circa tertium notandum est, quod melius
est esse in viduitate, quam transire ad secun-
dum conjugium quatuor de causis. Primo,
quia majoris castitatis est indicium. Quando
enim mulier toties nubit, signum est magnæ
incontinentiæ. *Adolescentiores viduas de-*
vita. Cum autem luxuriatæ fuerint, in
Christo nubere volunt. Ibidem. *Vidua eli-*
gatur, quæ fuerit unius viri uxor. In ali-
quibus enim avibus invenitur hoc, ut post-
quam una moritur, reliqua alteri non socia-
tur, Bernard. Pudeat ad negotium honestatis,
rationem non posse in homine, quod natura
potest in volucre. Hieron. in lib. contra Jo-
vinianum, Porcia minor cum laudaretur, quæ-
dam bene morigerata, quæ secundum acce-
perat virum, respondit; Felix & pudica ma-
trona, nunquam præter semel nubit. Se-
cundo, quia hoc est signum majoris amoris

ad primum, quando scilicet amore primi ma-
riti nullum alium vult habere. Cum enim
ambo fuerunt una caro, mortuo viro mulier
remanfit semimortua; & ideo amplius nube-
re non deberet. Refert Hieron. ut supra, Idem.
quod cum Valeria rogaretur secundum virum
accipere, respondit, se hoc non posse facere,
quia primus adhuc vivebat: Quamdiu, in-
quit, vixero, vir meus semper per amorem
vivet in corde meo. Idem etiam refert ibi-
dem, quod cum Martia Catonis nollet ite-
rum nubere, & virum defunctum semper lu-
geret; interrogata, quem diem haberet ulti-
mum sui luctus? ait, quem & vitæ ultimum.
Tertio, quia hoc est ad majorem securitatem:
Vidua enim est domina sui, & in pace vivit,
& si accipit virum, exponit se discrimini;
quia forte habebit virum rixosum & durum;
unde refert Hieron. ut supra, quod cum Idem.
Anna rogaretur, ut secundo nuberet, respon-
dit, se hoc non facere, quia bonum habue-
rat virum; & si secundum acciperet, aut ille
esset bonus, aut malus. Si bonus, semper
esset in timore, ne ipsum perderet, si malus
semper esset in dolore, quia post bonum vi-
rum, tam pessimum sustineret. Quarto, quia
ad serviendum Deo majorem libertatem ha-
bet. *Qui sine uxore est, sollicitus est, quæ* 1. Cor. 7.
sunt Domini: & mulier innupta, & vir-
go cogitat quæ sunt Domini ut sit sancta cor-
pore & spiritu; quæ autem nupta est, cogi-
tat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro.
Hieron. in Epistola ad Paul. Sancta & nobilis
Melanchia nostri temporis inter Christianos
natura nobilissima, cum calefcente adhuc ma-
riti corpusculo, necdum humato, duos filios
perdidit (rem dicturus incredibilem, sed
Christo teste non falsam) stetit immobilis,
& ad pedes advoluta Christi, quasi ipsum te-
neret, arrisit, & dixit: Expediuit tibi
servitura sum Domine, quia me a
tanto onere liberasti.

FERIA SEXTA HEBDOM. QUAR- TÆ QUADRAGES.

SERMO I.

De suscitatione Lazari. 1. Quomodo
aliqua retrahabant, 2. aliqua induce-
bant, 3. aliqua ad miraculum exe-
quendum concomitabantur.

can. 11.

ERat quidam languens Lazarus a
Bethania de Castello Mariæ & Mar-
thæ sororum ejus. Cum quadam die
Christus Hierosolymis prædicaret,
& inter cætera diceret: Ego & pa-

ter unum sumus. Judæi ipsum cum discipu-
lis suis lapidare voluerunt; sed ipse de mani-
bus eorum evadens abiit trans Jordanem,
longe a Bethania per dietam. Dum autem
ibi esset Lazarus infirmatus, sorores ejus nun-
tium miserunt Domino dicentes: *Ecce quem*
amas infirmatur.

Sed quare non iverunt personaliter, sicut
Regulus & Centurio? Ad hoc respondit Chry-
sost. quia vehementer confidebant de Christo; Chrys.
& ideo sperabant, quod per nuntium face-
ret, quod petebant. Alia ratio est secundum
eundem

eundem Chryf. quia a luctu detinebantur. Tertia ratio est secundum Theophilum, quod non decet de facili mulieres circuire.

Augst. Aliam quæstionem facit hic Augst. quare scilicet non dixerunt, veni, & sana, vel jube, & fiet: sicut dixit Centurio, qui ait: *Dic tantum verbo, & sanabitur puer meus:* sed tantum dixerunt. *Domine ecce quem amas infirmatur.* Et respondet Augst. sive Gloss. quia sufficit amanti nuntiare necessitatem amantis, quia non deserit quem amat. Vel potest dici, quod ideo sanitatem fratri suo non perierunt, sed Christi voluntati commiserunt, quia nesciebant quid magis fratri expediret; utrum scilicet sanari, vel infirmari, vel mori. Christus autem nuntiavit eis per nuntium: *Infirmus hæc non est ad mortem.* Et tunc Christus in loco, ubi nuntius eum invenerat, mansit duobus diebus. Ideo Christus mansit (secundum Augustin. & Chryf.) donec Lazarus expiraret, sepultus jaceret, atque fœterer; ut sic miraculum magis appareret. Quarta autem die dixit Jesus discipulis suis: *Eamus in Judæam iterum &c.*

Circa autem istud miraculum fuerunt quædam retrahentia, quædam inducentia, quædam concomitantia, & quædam subsequencia. Retrahentia fuerunt tria, scilicet retractio discipulorum, qui Christum volebant retrahere, ne in Judæam pergeret. Primo incutiendo sibi timorem dicentes: *Rabbi, tunc te quærebant Judæi lapidare, & iterum vadis illuc?* Ipsi autem hoc non dicebant, compatiendo Christo, sed maxime timendo sibiipsis. Quibus respondit Christus: *Nonne duodecim horæ sunt diei?* Hic appellat se diem, & duodecim Apostolos, duodecim horas, ac si dicat: Horæ sequuntur diem, non dies horas: Sic & vos debetis sequi voluntatem meam, non ego vestram; & si voluntatem meam, qui sum dies, secuti fueritis, non offenderis, ideo dicit: *Si quis ambulaverit in die non offendit;* si autem voluntatem vestram, quæ est nox secuti fueritis, offenderis.

Vel aliter: *Nonne, duodecim horæ sunt diei,* quasi dicat, non debemus credere, quod Judæi perseverent in voluntate me lapidandi; quia sicut horæ mutabiles sunt, sic & affectus hominum, & frequenter sapius mutatur cor hominis sicut in die horæ; & ideo, qui ambulat in die; id est, in pace, sicut & ego & vos, non offendit aliquem: ideoque securi eamus.

Augst. Secundo volebant eum retrahere assignando bonam rationem: nam cum Christus dixisset: *Lazarus amicus noster dormit;* Responderunt: *Domine si dormit salvus erit,* quasi dicant secundum Augustin. Non oportet, quod propter hoc vadas, quia somnus ægrotantium est salutis indicium. Et quærit hic Aug. quomodo discipuli sic erant stulti, quod

crederent Christum velle ire per tot stadia ad excitandum dormientem; & respondit, quod credebant Christum loqui in ænigmate sicut sæpe consuevit. Christus autem de dormitione mortis intelligebat, sicut exponit Evangelista.

Dicuntur autem mortui dormientes tribus de causis. Primo propter spem resurrectionis; quia sicut de dormiente est spes quod debeat evigilare, sic de mortuo est spes quod debeat resurgere. *Nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contristemini, sicut & cæteri qui spem non habent.* Secundo propter facilitatem resurrectionis. Augst. Dominus tanta facilitate excitat te de sepulchro, quanta tu excitas dormientem de lecto. Tertio propter meliorationem immutationis, sicut enim dormientes surgunt meliorati in melius mutati, sic & mortui boni resurgent in melius mutati. *Seminatur in corruptione, resurget in incorruptione.*

Mori dicuntur dormientes triplici de causa.

1. Theff. 4.

Augst.

1. Cor. 15.

Tertio voluerunt Christum retrahere ostendendo magnam perturbationem; & hoc quando Thomas dixit: *Eamus & nos, & moriamur cum ipso,* quod dicit ex quo vult se exponere morti, moriamur omnes. Secundum autem Gloss. Non fuit verbumurbationis, sed amoris; ubi dicit. Ecce verus amantium affectus; aut cum eo vivere, aut cum eo mori. Secundum vero Chryf. fuit Chryf. verbum fortitudinis, & timoris; omnes enim discipuli, ut ibidem dicit, Judæos timebant, super omnes alios Thomas. Sed Christus non dimisit, nec propter eorum perturbationem, nec propter eorum amorem, nec propter ipsorum timorem. In hoc dat nobis exemplum, quod ea quæ sunt ad gloriam Dei, & ad utilitatem animarum, non debemus dimittere, nec propter privatum amorem, nec propter aliquam formidinem.

Secundo fuerunt quædam inducentia, & ista fuerunt tria. Primum est honor paternus, unde dixit: *Infirmus hæc non est ad mortem, sed ad gloriam Dei;* circa quod sciendum, quod est quædam infirmitas, quæ est ad mortem corporis tantum, scilicet sanctorum Martyrum. Alia est infirmitas, quæ est tantum peccatorum. Tertia infirmitas est, quæ ad mortem utriusque, quæ est damnatorum. Infirmitas autem Lazari, non fuit ad mortem corporis, quia non fuit a morte detentus, sed resuscitatus: nec fuit ad mortem animæ, quia gratia fuit plenus; nec fuit cum morte damnatorum, quia non descendit ad infernum cum damnatis, sed in limbum cum patribus suis sanctis; & ideo fuit *pro gloria Dei, ut glorificetur filius Dei per eam;* quia & Deus per ejus resuscitationem est glorificatus, & Christus Deus est manifestatus. Secundum inductivum fuit amor; unde dixit: *Lazarus amicus noster dormit:* ideo diligebat Jesus Lazarum, & Mariam & Martham, sorores ejus. Isti enim quadam spe-

Infirmitatum varietas.

speciali familiaritate Christo fuerunt conjuncti, ita quod Lazarus vocabat eum amicum suum, Maria magistrum suum, & Martha hospitem suum. Tertium inductivum fuit compassionis affectus: compatiiebatur enim Christus amico suo defuncto, qui jacebat in tanto foetore, & miseria: compatiiebatur sororibus dilectis, quæ erant in tanta tristitia: compatiiebatur quodammodo sibiipso, quia carebat præsencia, tam boni amici, & ideo his tribus considerationibus in tantum compassus est, quod compassionem ostendit verbo, cum dixit: *Ubi posuistis eum?* & est verbum piæ compassionis, quod dicit pater pius, conquerendo de filio defuncto, & sepulto, ubi posuistis filium meum? Ita Christus quadam pia conquestione dixit: *Ubi posuistis amicum meum?* ostendit etiam ipsam compassionem in signo, quia lachrymas fudit: ostendit in facto, quia ipsum resuscitavit.

Tertio fuerunt quædam concomitantia; & ista fuerunt tria. Primum fuit, quia lapidem remove fecit dicens; *tollite lapidem*. Poterat enim Christus ipsum facere resurgere, non remoto lapide; vel solo verbo poterat remove lapidem, sed voluit ut ipsi accederent, & viderent, & foetorem sentirent, & de miraculo non dubitarent, ne dicere possent, quod phantasma fuerit; vel quod alius fuerit qui resurrexit. Certificati enim sunt per omnes corporis sensus, scilicet per vocem, quando dixerunt: *venite & videte*: per visum, quando ipsam fasciatum exire viderunt; per tactum, quando lapidem levaverunt, & vincula solverunt; per auditum quando audierunt: *Lazare veni foras*; per olfactum, quando foetorem senserunt. Secundum concomitans fuit; quod Christus tremuit, seipsum conturbavit, lachrymas fudit; quod quidem Christus voluit, ut secundum Theophilum se esse verum hominem ostenderet; quia tales passionibus in Deum ca-

dere non possunt. Vel ideo hoc fecit, secundum Hieron. quia dolebat, quod amicum suum ad istam miseriam revocabat: vel ideo hoc fecit, ut nos instruat, quod debemus compati miseriis aliorum. Tertium concomitans fuit, quia patrem oravit dicens: *Pater gratias tibi ago*. Non autem hoc fecit, ut indigeret oratione, quia ejusdem potestatis erat cum patre, & quia multos sanavit sola jussione, sed ideo orare voluit ut ostenderet quod non erat contrarius Deo; sicut Judæi sibi imponebant: unde subdit, *ego autem sciebam quod semper me audis: sed propter populum qui circumstat dixi*. Vel ideo oravit, ut ostenderet quod miracula faceret virtute Dei non in potestate diaboli; sicut Judæi sibi imponebant. Vel ideo oravit, ut doceret nos in nostris necessitatibus ad orationis suffragium esse recurrendum.

Quarto ponuntur quædam subsequencia: inter illos enim qui ibi aderant, quidam erant boni sicut discipuli; quidam autem mali sicut Judæi. Ex isto enim miraculo boni facti sunt meliores, quia discipuli in fide fuerunt amplius confirmati: malorum autem quidam facti sunt boni, quia ad fidem sunt conversi, sicut ibidem habetur: quidam facti sunt pejores, de quibus dicitur: *Collegerunt ergo Pontifices, & Pharisei consilium, &c.* Quidam fuerunt dubii, de quibus est incertum, utrum fuerint conversi, vel non, de quibus dicitur: *Quidam autem ex ipsis abierunt ad Phariseos, & dixerunt eis quæ fecit Jesus*, ut dicit Gloss. sive aliquid nuntiando, ut crederent; sive prodendo ut sævirent. Eodem modo accidit de prædicatione veritatis: quia quidam de ipsa veritate de bonis efficiuntur meliores, sicut sunt mansueti; quidam de malis efficiuntur boni, sicut ad pœnitentiam conversi: quidam in sua malitia perseverant, ut obstinati: quidam nec pejores, nec meliores efficiuntur, sicut tepidi.

Theoph.

EADEM FERIA SEXTA QUARTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

In quo 1. justos letari, 2. peccatores timere, & sperare, 3. tribulatos vero consolari debere ostenditur.

Joan. 11.

Diligebat JESUS Martham, & Mariam sororem ejus, & Lazarum. In isto Evangelio ponuntur quædam unde boni, & justi debent gaudere; quædam unde Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

ipsi peccatores debent sperare, & quædam unde tribulati consolationem debent recipere.

Boni enim audientes, quod a Christo diliguntur, multum gaudere debent; unde dicitur hic *diligebat Jesus Mariam, &c.* Boni autem, aut sunt in via contemplativa, aut sunt in activa, aut sunt in pœnitentia. Istæ sunt tres viæ eundi ad cælum. Prima via est ire per viam contemplativam; ista signatur per Mariam, quæ ad pedes Christi sedebat, & ejus visione, & locutione pascebatur. Ista via est diurnior, quam activa; quia illa finitur,

Via triplex eundi ad cælum.

(P)

nitur, ista non aufertur, ideo dicitur: pars optima, *quæ non auferetur ab ea*. Activa enim vita est tantum in præfenti, non in futuro; ibi enim non est necesse, quod aliquis aliquem induat, quia veste immortalitatis sunt omnes induti; nec aliquem poter, vel pascat, quia omnes sunt saturitate pleni; nec quod in hospitio recipiat, quia omnes sunt in propria patria constituti; nec quod aliquem infirmum visitet, quia nullus ibi infirmatur; nec quod ad sepulchrum vadat, quia ibi nullus moritur.

Secunda via qua itur ad cælum, activa vita est, & ista significatur per Martham, quæ pauperes & peregrinos recipiebat hospitio, & ista via est utilior, & fructuosior, quam prima: est enim utilior proximo, quia inde sustentatur; est utilior facienti, quia inde remuneratur: bona enim temporalia non sunt nostra propria, sed sunt nobis accommodata; non sunt mansura, sed transitoria; non sunt pretiosa, sed vilia; eleemosyna enim facit, ut accommodata sint propria, quia quæ pauperibus damus propria habemus. Petrus Ravenn. Da pauperi ut detur tibi, quia quicquid pauperi dederis, tu habebis; quod pauperi non dederis, alius habebit. Idem. Si hic mansurus es, quæ tua sunt hic depone; si illuc iturus es, hic quæ tua sunt cur relinquis? qui relinquenda servat alienorum custos est, non suorum: facit enim ea quæ sunt transitoria, ut sint perpetua, sive propria, & secunda. Ambros. Hæreditas in tuto loco ponitur, quæ Deo custode servatur. Petrus Ravenn. Quicquid pauper accipit, pater cælestis suscipit, & in cælo recondit. August. Quasi fœdus trajectitium hic facis cum Deo tuo: hic das res perituras, ibi recipis sine fine mansuras. Facit eleemosyna, vilia ut sint pretiosa, quia terram mutat in cælum, unum vertit in centuplum. Petrus Ravenn. Da pauperi, ut accipias cælum: da nummum, ut accipias regnum: da micam, ut accipias totum panem. Et subdit: Deus unum accipit, & centum dat: & tamen nolunt homines cum Deo habere contractum. Quantum Deus diligit vitam activam, ostenditur per hoc, quod non de Rachel, per quam significatur vita contemplativa; sed de Lya, per quam significatur vita activa, nasci voluit.

Tertia via eundi ad cælum est per pœnitentiam: si enim aliquis per mortale peccatum a vita contemplativa, vel activa recessit, unum sibi restat remedium, scilicet quod recurrat ad pœnitentiæ suffragium, & tunc qui erat mortuus per culpam, resurgit per pœnitentiam. Isti significantur per Lazarum resuscitatum. Diligebat igitur Iesus Mariam, & Martham & Lazarum. Quia Christus diligit ferventer con-

templantes, utiliter operantes, & a peccato resurgentes. Qui non est in numero istorum trium, a Deo non diligitur, sed oditur. Isti sunt tres viri illi de quibus dicitur: *Tres isti viri*, scilicet Noë, Daniel, & Job, *sua justitia liberabunt animas suas*. Per Noë, qui arcam fabricavit, & in fluctibus rexit, significantur activi, qui sæpe fluctuationibus exponuntur. Per Danielem, qui cælestes visiones aspexit, intelliguntur contemplativi. Per Job, qui interpretatur dolens, intelliguntur pœnitentes, qui de peccatis dolere debent.

Secundo in isto Evangelio ponuntur quædam, unde peccatores debent multum timere: multum enim debent timere peccantes, quia nunquam propria virtute a peccato possunt exire; sicut nec Lazarus potuisset resurgere, nisi Dei virtute.

Et super hoc ponitur triplex exemplum. Primum ponitur ab Arsenio, qui dicit, quod homo potest se per se in foveam præcipitare, sed per se non potest inde exire, & illud exemplum pertinet ad avaros, de quibus dicitur: *Formido, & fovea, & laqueus super te, qui habitator es terræ*. Avarus enim semper est in formidine, ne divitias suas perdat; semper est in fovea profundæ cupiditatis, quia nunquam potest satiari; semper illaqueatus est a diabolo, quia nunquam vult restituere. Secundum exemplum est Chrysost. qui dicit, quod sicut navis fracto gubernaculo, illuc ducitur ubi tempestas voluerit, sic homo perditio auxilio gratiæ Dei non facit quod vult, sed quod diabolus, & illud exemplum pertinet ad luxuriosos, qui sunt in mari carnalium voluptatum, quæ licet videantur dulces, tamen in veritate sunt amaræ. *Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur perversa, & eris sicut dormiens in medio mari, & quasi sopitus gubernator amisso clavo*, id est Dei auxilio. Tertium exemplum est ejusdem Chrysost. qui dicit: Antequam peccemus liberi sumus; sed si semel operibus diaboli nos obligaverimus, jam nostra virtute liberari non possumus. Sicut enim populus facit regem, tamen jam factum non potest expellere; sic postquam homines thronum diaboli in cordibus suis posuerunt, jam nullus potest eos corrigere nisi Deus, & istud exemplum pertinet ad superbos, qui diabolum suum regem fecerunt, juxta illud: *Ipse est rex super universos filios superbiæ*.

Tertio in isto Evangelio ponuntur quædam, unde peccatores multum sperare debent. Lazarus enim erat mortuus, & sepultus,

Eleemosyna
munus.

Ambros.

August.

Christus quos
ferventer di-
igit.

Isai. 24.

Chrysost.

Prov. 23.

3.

tus, & foetidus, & tamen resurrexit ad vitam. Per quod datur intelligi, quod quantumcumque sit aliquis gravis peccator, tamen cum Dei auxilio potest ad penitentiam resurgere. Debet tamen quilibet Deum rogare, ne in peccatis profundetur; & si profundatus fuerit, debet recurrere ad Deum, ut non demergatur; hoc modo orabat Propheta dicens: *Non me demergat tempestas aquae, &c.* Tunc tempestas aquae hominem demergit, quando gravis tentatio peccati impellit. Tunc profundum absorbet, quando profunditas vitiorum ipsum detinet. Tunc puteus super eum os suum urget, quando in desperationem ductus confiteri non audet. Ubi dicit August. Si cecidisti o homo, non claudet super te puteus os suum; sed tu non claudas os tuum, sed confitere & dic: *De profundis clamavi ad te, & sic evades.* Non debet tamen etiam profundatus desperare, quia sicut dicitur in Psalm. *Dixit Dominus ex Basan convertam; convertam in profundum maris.* Secundum Gloss. Basan interpretatur confusio, vel siccitas. Per profundum maris secundum Gloss. interpretantur desperatissimi. Est ergo sensus, quod Deus saepe convertit illos, qui sunt in confusione peccatorum, & in siccitate gratiae Dei, & bonorum operum, & qui prolapsi sunt usque ad profundum desperationis.

Quarto in isto Evangelio sunt quaedam unde tribulati possunt consolari: Christus enim diligebat Mariam, & Martham, & tamen dimisit eas venire in magnam tribulationem, ut per hoc detur intelligi, quod Deus amicos suos in praesenti vita multis tribulatio-

nibus exponit, quia saepe tribulationes sunt eis in signum amoris, & meritum aeternae gloriae: unde ipsae tribulationes a propheta appellantur apes, ideo dicit: *Circumdederunt me, sicut apes.* Apes enim licet pungant, tamen mel propinant; sic etiam persecutiones licet pungant in carne, tamen dant consolationem in mente. *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuae laetificaverunt animam meam.* A Deo autem ipsae persecutiones vocantur virga, sive baculus Dei. *Vae Assur virga furoris mei, & baculus ipse est.* Solet enim pater filium percutere virga, & postquam fuerit correctus, virgam projicit in ignem, & filio dat suam hereditatem: sic Deus per malos corrigit bonos & tandem malos projicit in ignem inferni, & bonos deducit ad hereditatem caeli; & in hoc sensu loquitur Dominus, cum dicit: *Vae Assur,* quasi dicat, quamvis per malos bonos corrigan, tamen vae eis, quia postmodum malos igni infernali tradam, & bonos ad gloriam deducam. Ab Augustino autem in lib. 50. Homil. ipsi persecutores vocantur torcular, & mola, unde ait: Considera quod illi, qui te persequuntur, apud Deum velut mola, & torcular deputantur: tu vero quasi oliva, & uva egregia. Sicut ergo in torcularibus uva, & oliva premuntur, ut vinum & oleum ferventur, & ponantur in cellario & schapha, ita per nequitiam malorum, illi qui boni sunt, multis tribulationibus fatigantur, ut animae eorum tanquam vinum, & oleum recondi in aeterna cellaria mereantur.

Psal. 117.

v. 12.

Psal. 93.

v. 19.

Isai. 10.

Persecutor, torcular, & mola, quare vocetur.

SABBATO QUARTAE HEBDOM. QUADRAG.

SERMO I.

I. Quomodo Christus lux est. 2. De aliquibus lucis contrariis effectibus.

Ego sum lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris: sed habebit lumen vitae. Super hunc locum dicit August. Hae verba Domini, cum verbis Psalm. concordant dicentis; *Quoniam apud te est fons vitae,* Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

& in lumine tuo videbimus lumen. In istis visibus corporalibus aliud est lumen, aliud est fons. Fontes fauces quaerunt, lumen oculi apud Deum, qui lumen est. Hic est fons, qui tibi lucet, ut videas: ipse tibi manat, ut bibas. In hoc igitur Evangelio, primo luci se assimilatur cum dicit: *Ego sum lux mundi.* Secundo ostendit, quod ista lux homines in via morum dirigit, & illuminat, cum dicit: *Qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitae.* Tertio ostendit, quod fulgor istius lucis Judaeorum oculos excacavit. Cum ad illud quod Dominus dixit: *Ego sum lux mundi, &c.* debuissent esse illuminati, potius fuerint excacati

(P 2)

cacati

cæcati dicendo: *Tu de teipso testimonium perbibes, testimonium tuum non est verum.* Quarto absentia hujus lucis homines in judiciis errare facit; unde subdit: *Vos secundum carnem judicatis, &c.* Quinto ista lux seipsum, & patrem manifestat; unde ait: *Solus non sum, sed ego, & qui misit me pater.*

1. Circa primum notandum est, quod Christus assimilatur luci, ex eo, quod omnes illuminat. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem*, sed tamen non omnes illuminantur. Quod potest contingere tribus de causis; vel quia homo in domo tenebrosa se includit; vel quia oculos claudit; vel quia obstaculum interponit. In domo obscura se includit, quando affectat ignorantiam, unde dicitur: *Ipsi fuerunt rebelles lumini.* Oculos claudit, qui non aperit voluntatem suam. *Declinaverunt oculos suos, ut non viderent cælum, neque recordarentur judiciorum justorum.* Obstaculum enim interponit, qui habet mortalem culpam. *Iniquitates vestrae diviserunt inter vos & Deum vestrum.*

2. Circa secundum notandum est, quod ista lux Christi ambulantes illuminat, ne tenebras incurrant, ideo dicit: *Qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed, &c.* Ubi dicit August. Tenebræ metuendæ sunt morum, non oculorum; & si oculorum non exteriorum, sed interiorum. Non illorum unde discernitur nigrum & album; sed unde discernitur justum & injustum. Non possunt errare, qui vadunt post illam lucem, id est Christum. In Christo fuerunt tria, quæ hominem defendunt, ne erret in via; pedum scilicet ferramentorum impressio, crucis erectio, & spinarum, scilicet plantarum reflexio. Christus igitur fuit via: *Ego sum via & veritas.* In ista via fuit impressio vulnerum. Fuit crucis erectio; id est crucis bajulatio; *Bajulans sibi crucem.* Fuit spinarum & plantarum reflexio, id est spinis coronatio. Impressio igitur ferramentorum, id est vulnorum, docet nos ad currendum per istam viam patienter, aspiciendo scilicet quod ipse fuit auctor & consummator vulnerum. *Deponentes omne pondus, & circumstantes nos peccatum; per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem fidei, & consummatorem Jesum.* Inspectio crucis debet nos inducere ad eundem in via mandatorum Dei valde gaudenter, unde subdit Apostolus. *Qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta.* Inspectio coronæ spinæ debet nos inducere ad eundem perseveranter, & infatigabiliter. Judæi enim contradixerunt eum regem esse. *Non habemus regem, nisi Cæsarem.* Et ideo in signum derisionis coronam spineam sibi imposuerant. Ista igitur contradictio, & derisio Jesu Christi debet nos inducere, ne

deficiamus in via per adversa aliqua; unde subdit Apostolus. *Recogitate eum, qui talem sustinuit adversus semetipsum a peccatoribus contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes.* Unde dicit Gloss. August. Omnia bona terrena contempsit Christus, ut in illis non quæretur felicitas: & omnia mala terrena sustinuit, ut in illis non timeretur infelicitas. August.

3. Circa tertium notandum est, quod Judæi fuerunt de natura noctuæ, quæ ad lucem excæcatur; sic & ipsi cum debuissent illuminari, fuerunt excæcati, unde dixerunt. *Tu de teipso testimonium perbibes, testimonium tuum non est verum.* Christus autem ostendit eis, quod testimonium patris, & suum est recipiendum, quia scriptum est in lege ipsorum, quod in ore duorum, vel trium testium stat omne verbum: verum est tamen, quod in causa propria non accipitur testimonium alicujus, sed in causa aliena, quia homo potest fallere, & falli: in Deo autem non sic, quia nec in causa sua, nec in causa nostra potest fallere, nec falli. Sicut enim obscuritas facit nos errare circa res cognoscendas, lux autem non potest errare, nec circa se, nec circa alia; quia in veritate se, & alia manifestat: sic & homo cum sit in tenebris ignorantia, sæpe potest fallere & falli: Deus autem cum sit lux nec falli, nec fallere potest. In hoc autem, quod Judæi dixerunt Christo: *Testimonium tuum non est verum,* Judæique Christum imponebant ei mendacium; nam aliquando imponebant sibi mendacium in ore, sicut hic. Aliquando peccatum in corde: *Nos scimus, quia hic homo peccator est.* Aliquando transgressionem in opere, Ibidem: *Non est hic homo a Deo, qui sabbatum non custodit.* Magna vesania est imponere mendacium veritati: *Sermo tuus, id est filius tuus, veritas est.* Imponere peccatum sanctitati: *Vocatur sanctus sanctorum.* Imponere transgressionem sabbati Domino; Christus enim in quantum Deus, Dominus erat sabbati: *Dominus enim est filius hominis etiam Sabbati.* Matth. 12.

4. Circa quartum notandum est, quod absentia veri luminis facit errare hominem in judiciis, ut dicat verba mala esse bona verba; unde dicit: *Vos secundum carnem judicatis.* Illi enim, qui non habent lucem gratiæ, & sapientiæ, dicunt divitias, & delicias, & honores esse vera bona; sed quod isti errent patet: Divitiæ enim temporales non sunt veræ divitiæ, quod patet in morte & post mortem: nam in morte deducunt hominem ad denudationem, & summam paupertatem. *Nudus egressus sum de utero matris meæ: nudus revertar illuc.* Idem. *Sacrum cum consui super cutem meam, & operui cinere carnem.* Mortui enim sacco & cilicio involvuntur. Post mortem vero deducunt ad extremam penuriam, sicut patet de illo divite, Luc. 16.

Job. 11. vite, qui ad tantam devenit penuriam, quod non potuit habere guttam aquæ. Similiter delitiæ carnales non sunt veræ delitiæ, quod patet in morte, & post mortem: nam in morte corpus in delitiis nutritum deducunt ad vermium comestionem. *In pulvere dormient & vermes operient eos.* Post mortem deducunt animam ad tinearum & vermium corrosionem. *Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cadaver tuum, subter te sternetur tinea, & operimentum tuumerunt vermes.* Similiter honores mundani non sunt veri honores, quod patet in morte, & post mortem: nam in morte deducunt ad suppeditationem; quia illi, qui alios suppeditabant, tandem in morte ab aliis suppeditabuntur, quando scilicet transeuntes homines & bestię & serpentes & vermes super eorum foveam gradientur. *Cum enim morietur homo, hæreditabit serpentes & vermes & bestias.* Post mortem vero deducunt ad laci infernalis profunditatem. *Qui dicebas in corde tuo: in cælum conscendam, &c.* Ideo sequitur: *Verumtamen ad infernum detraberis in profundum laci.* Christus autem, qui lucem divinæ sapientiæ habet, dat iudicium verum, & iudicat ista falsa esse, unde postquam dixit: *Vos secundum carnem iudicatis,* subdit: *Ego non iudico quemquam,* scilicet secundum carnem: *& si iudico ego iudicium meum verum est.* Ponit autem verum iudicium de supradictis, scilicet de divitiis & delitiis & honoribus, cum dicit: *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi ærugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt.* Non sunt enim veræ divitiæ, quæ ab ærugine consumuntur. Non sunt veræ delitiæ, quia corpora delicate nutrita a tineis & vermibus comeduntur. Non sunt veri honores, quia homines exaltati in

terra effodiuntur, & fures, id est dæmones omnem gloriam ipsorum furantur.

Circa quintum notandum est, quod lux manifestat se, & omnia alia. Sic & Christus manifestavit seipsum & patrem suum; unde subdit: *Ego sum, qui testimonium perhibeo de meipso, & testimonium perhibet de me, qui misit me pater.* Et cum Judæi interrogassent, *ubi est pater tuus?* Respondit; *Neque me scitis, neque patrem meum scitis.* Quæ verba exponit Augustinus dicens: *Quando vides aliquem alicui similem, quotidiana locutio est: si hunc vidisti, illum etiam vidisti, propter suam similitudinem; sic & Christus dixit: Si me sciretis, forsitan & patrem meum sciretis: non quod pater sit filius, sed quia patri est similis filius.* Deinde Augustinus subdit: Hoc autem verbum forsitan videtur esse verbum dubitationis. Homines vero de rebus, quas certas habent, aliquando verbum dubitationis ponunt, velut si indigneris fervo tuo, & dicas: contemnis me? considera, forsitan Dominus tuus sum; sic Dominus non dubitando increpat infideles, cum dicit: *Forsitan & patrem meum sciretis.*

Notandum autem, quod de patre nobis tria incognita erant, scilicet gloria ejus, quia nullum ad suam gloriam recipiebat. Gratia ejus, quia nullum sibi reconciliabat. Veritas & sapientia ejus, quia nulli viam eundi ad cælum demonstrabat. Sed ista tria Christus nobis manifestavit, & secum portavit, de quibus dicitur: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a patre, istud refertur ad primum: Plenum gratiæ, istud refertur ad secundum: Et veritatis, istud refertur ad tertium.*

EODEM SABBATO QUARTÆ HEBD. QUADR.

SERMO II.

*De beata Virgine, quomodo diversis generibus personarum est aurora,
Luna, Sol, & sicut acies
terribilis.*

Joan. 9.

Ego sum lux mundi. Secundum beatum August. tanta est unitas capitis ad membra, & membrorum ad caput, quod aliquando caput assumit personam membrorum, juxta

illud: *Saule, Saule, quid me persequeris?* Aliquando membra nominantur ex parte capitis, juxta illud Psal. *Nolite tangere Christos meos.* Multo fortius tanta est unitas inter matrem scilicet Beatam Virginem, & ejus filium Jesum Christum, quod illud, quod dicitur de filio, potest matri convenire, unde verbum propositum. *Ego sum lux mundi,* licet dictum sit de filio, tamen & matri convenire potest. Est enim Christus lux mundi, quæ illuminat, & non illuminatur. Est etiam mater lux mundi, quia est lux, per quam mundus illuminatur.

Cant. 6.

Qualiter autem ipsa sit lux mundi, Salomon admirando ostendit dicens: *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens; pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?* Ecce qualiter est lux mundi. In mundo enim sunt quidam tribulati, quidam tentati, quidam peccatores, & quidam iusti. Ipsa quidem est peccatoribus sicut aurora, quia eis dat radium suæ misericordiæ. Tribulatis est sicut luna, quia eis dat radium suæ consolationis. Ipsa iustis est sicut sol, quia eis dat radium gratiæ. Ipsa tentatis est sicut acies terribilis, quia dæmones expellit fulgore suæ maiestatis.

1.
Maria peccatoribus sicut aurora.

Prov. ult.

Primo igitur est peccatoribus sicut aurora, quia dat eis radium misericordiæ suæ. Sicut enim aurora tenebras expellit, & lucem adducit, sic ejus misericordia a peccatoribus expellit noctem culpæ, & dat eis lucem gratiæ; ideo vocatur mater misericordiæ, quia Deus in potestate sua tradidit facere omnes misericordias. Ipsa autem in suis misericordiis non est avara, sed multum liberalis & larga, juxta illud, quod dicitur: *Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem.* Si esset aliqua domina, quæ semper brachium suum extenderet ad pauperes, & manus apertas teneret, & ipsas manus plenas haberet, multum liberalis esset. Per istum modum loquitur Salomon de muliere forti, id est de Beata Virgine, quæ sic fuit fortis, quod Deum de cælo traxit, & diabolus vicit. Ita igitur mulier fortis versus peccatores tenet brachium extensum, quia ejus misericordia ad omnes extenditur universaliter. Tenet manum apertam non clausam, quia suas misericordias non dat difficulter, sed valde faciliter; quia non multum nec diu facit se rogare. Habet manus plenas eleemosynis, quia suas misericordias largitur, dat, & abundanter. Si quis ergo ejus misericordiam non habet, beatæ Mariæ non imputet; postquam ipsa brachium extendit dando universaliter; postquam manum plenam habet dando abundanter; postquam manum apertam tenet dando faciliter. Istud igitur officium dandi & faciendi misericordias Deus sibi commisit: sicut enim in curia Papæ quædam conceduntur literæ simplicis justitiæ, quædam puræ gratiæ; quædam mixtæ, scilicet quæ videntur justitiam & gratiam continere, sic Deus in sua curia tres habet cancellarios.

Deus habet tres cancellarios in sua curia.

Unum cui commisit dare literas simplicis justitiæ. Iste est Michael, qui animas ponderat & secundum mensuram bonorum, vel malorum operum dat mensuram supplicii, vel cælestium præmiorum. Alius cancellarius est cui commisit Deus dare literas mixtas, scilicet justitiæ & gratiæ. Iste est beatus Petrus, qui est janitor cæli, ubi sunt duæ portæ, scilicet justitiæ, per quam ingrediuntur, qui salvantur ex operibus justitiæ,

quam portam propheta sibi aperiri petiit dicens: *Aperi mihi portas justitiæ, &c.* Alia Psal. 117. est porta gratiæ, per quam ingrediuntur illi, qui salvantur ex sola gratia Dei, sicut sunt pueri baptizati. Beata autem Virgo est cancellaria Dei, cui commisit Deus dare misericordiam & gratiam, ideo talem cancellariam debemus sæpe invocare & dicere: *Eia ergo advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos converte.*

Secundo tribulatis est sicut luna, quia eis dat radium consolationis suæ: Luna enim habet virtutem supra mare, sic & ipsa super tribulatos, & amaricatos: Et sicut luna lucet in nocte, sic & ipsa subvenit in tribulatione. Dicitur autem *pulchra ut luna*: Luna enim tunc est pulchra, quando est plena; & tunc tota nocte lucet: quando autem luna non est plena, modo lucet in principio noctis, modo in medio, modo in fine. Sic etiam sunt quidam Sancti, qui adjuvant tribulatos aliquando in principio tribulationis, constantiam in tribulatione tribuendo: aliquando vero permittunt eos tribulari, & tentari in principio, sed tamen juvant in medio, perseverantiam dando: aliquando dimittunt eos tribulari in principio & in medio, & adjuvant in fine, ne scilicet per impatientiam cadant, victoriam eis conferendo. Virgo autem Maria est sicut luna plena, quæ adjuvat in principio tentationis & tribulationis, dando constantiam; adjuvat in medio, dando perseverantiam; adjuvat in fine, dando coronam, seu victoriam. Nec mirum, si ista luna lucet tribulatis & obscuratis; quia ipsa etiam fuit tribulata & obscurata; & ideo scit melius tribulatis compati, & misereri.

2.
Maria est luna tribulatis.

Secundum August. luna tripliciter obscuratur, aut quando est vacua, aut quando est nube tecta, aut quando est eclipsata. Beata Virgo in hac vita habuit tres tribulationes. Una fuit, quando Herodes puerum interficere voluit, & ipsa in Ægyptum fugit, tunc enim ista luna omnino consolatione fuit vacua. Quomodo enim consolatio sibi esse poterat, quando ipsa puella delicata de partu paulo ante surrexerat, & in terram longinquam per vias asperas cogeatur fugere, & quando inter idololatrias compellebatur manere, & quando puerum sic tenerum cogeatur circumferre.

Maria in hac vita tres habuit tribulationes.

Secundam tristitiam habuit, quando filium suum amisisse credidit, timens ne in manus hostium devenisset; vel ad longinquas partes ad gentes convertendas accessisset; vel ad patrem cælestem sine redemptione humani generis rediisset; & tunc fuit nube tecta, quia nubes obscura doloris & tristitiæ ejus animam occupavit. Unde ipsa dixit: *Pater Luc. 1. tuus & ego, dolentes quærebamur te, &c.*

Tertiam tribulationem habuit in filii passione, & tunc luna fuit eclipsata. Luna autem

rem

Luc. 2. rem quando eclipsatur, tota sanguinea videtur, & ipsa in filii passione fuit gladio doloris vulnerata, juxta illud: *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Item sol, id est Christus, *convertetur in tenebras*, scilicet per mortem, & luna, id est Beata Maria, *in sanguinem* per dolorem.

3. *Maria justis est sicut sol.* Tertio justis est sicut sol, quibus mittit radium gratiae suae; illuminat enim eos per exemplum & beneficium. Per exemplum quidem, quia est speculum divinum, in quo nos debemus speculari. *Candor enim est lucis aeternae, & speculum sine macula:* Speculum enim fit de vitro & plumbo. Per vitrum quod est lucidum, intelligitur virginitas ejus: per plumbum, quod est ductibile, & habet colorem cinereum, intelligitur ejus humilitas; & sicut vitrum per se, vel plumbum per se, non facit speculum, nisi jungantur, nec resultat imago: sic nec Mariae humilitas sine virginitate, nec virginitas sine humilitate fecisset eam speculum Dei, ut in ea resultasset Christus, qui est imago Dei; nisi ad invicem juncta fuissent, scilicet humilitas cum virginitate, & virginitas cum humilitate, & sicut speculum recipit illum, qui se fecit, sic & ipsa in suo utero habuit illum, qui se creavit. *Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo, &c.* In isto igitur speculo omnes debent prospicere, & maculas suas videre. Nam superbi cognoscent ibi superbiam suam, & maculam, respiciendo ad suam humilitatem, luxuriosi ad suam virginitatem; avari ad suam paupertatem. Quam sacra fuit ejus vita, ad quam speculari debemus, ostendit Hieronymus in epistola ad Cromacium & Eliodorum. Dicit enim quod ipsa a mane usque ad tertiam orationi instabat, postmodum ab oratione surgens, a tertia usque ad nonam operibus manuum vacabat: postmodum intermittens opera manuum, iterum ad orationes redibat, & inde non recedebat, donec Angelus veniebat; qui sibi cibum ministrabat, cum quo consolationem suam habebat. Et hoc igitur exemplum habemus, ut insistamus orationi & devotioni, & quod libentius conversemur cum viris Angelicis, quam cum viris diabolicis.

Eccl. 24. Secundo lucet omnibus per beneficium, & dat beneficia illa, de quibus dicitur: *Ego Mater pulchrae dilectionis, & timoris, &*

agnitionis, & sanctae spei. Dat eis dilectionem per quam inflammantur: Dat eis timorem, per quem humilientur: dat eis agnitionem per quam illuminentur: Dat eis sanctam spem per quam ad sperandum caelestia animentur.

Quarto tentatis est sicut acies ordinata, quibus dat radium suae defensionis. Est enim ^{4. Maria tentatis est sicut acies ordinata.} daemonebus terribilis denominatio ejus, salutatio ejus, & laudatio ejus. Quandocumque enim ipsam nominamus, vel salutamus, vel laudamus, protinus daemones territi fugiunt. Quando enim diabolus audit nomen ejus, ita est, ac si sentiret baculum, vel clavum, cum quo percuteretur. *Consurget Num. 24. virga de Israel, & percutiet duces Moab.* Quando audit ejus salutationem, ita est, ac si audiret tonitruum, quo terreatur. *Psal. Vox tonitruui tui in rota.* Tunc enim diabolus tanquam insanus terretur. Quando vero audit ejus laudationem, ita est ac si audiret, seu sentiret gladium, quo jugularetur. Hoc figuratum est Judith 16. ubi dicitur, quod ipsa pugione amputavit caput Holofernis. Si igitur gravemur a diabolo, sive a tyranno, sive a corpore nostro, ad ipsam curramus, ad ipsam appellemus; ipsa enim est domina, & Augusta, sive Imperatrix; & intermissis omnibus intermediis sanctis ad ipsam appellare licet. Sive quis gravetur a diabolo, sicut pater in Theophylo, qui a diabolo deceptus, & Augustam appellavit, & statim liberatus fuit. Sive quis gravetur a tyranno; hoc signatum est in Mardocheo, qui ab Aman gravabatur, & ad Esther Augustam appellavit, & Aman condemnatus, & Mardocheus liberatus fuit. Sive quis gravetur a carne sua, sicut patet in Maria Aegyptiaca, quae cum esset voluptati dedita, ad Augustam appellavit, & mox sibi castitatem concessit. Sive quis gravetur a justitia Dei: unde legitur in vita beati Dominici, quod cum Christus contra mundum multum esset iratus, Virgo ei dixit: Bone fili, non debes cum eis agere secundum justitiam tuam, sed secundum misericordiam tuam: & sic ille sententiam revocavit. Et ita in omni tribulatione ad eam appellare licet. Propter quod dicit Bernard: Sileat misericordias tuas Virgo Bernard. beata, quicumque te invocata in suis necessitatibus meminerit defuisse.

DOMINICA IN PASSIONE.

SERMO I.

*De quatuor veritatibus ; quarum duæ
ad nos , ceteræ ad Christum
spectant.*

Joan. 3.

Quis ex vobis arguet me de peccato? si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Una magna causa quare Judæi Christum persequiebantur erat, ex eo quod veritatem prædicabat, quam ipsi recipere volebant, ideo dicit: Si veritatem dico vobis quare non creditis mihi?

Christus nullo
modo argui
potuit.

Ille enim qui prædicat veritatem doctrinæ, debet habere sanctitatem vitæ, ideo præmittit: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Non enim potuit argui de peccato cordis, quia semper habuit cogitationes sanctas; nec de peccato oris, quia semper habuit locutiones discretas; nec de peccato operis, quia semper habuit operationes justas; nec de peccato omissionis, quia nullum bonum quod facere debuit, omisit; non de peccato originis, quia nullum peccatum originale contraxit; sed fuit sanctus conceptus, & sanctus in partu. Talis igitur, qui habet talem sanctitatem vitæ, secure potest prædicare veritatem doctrinæ.

1.

Ponit autem Dominus in isto Evangelio quatuor veritates; quibus tamen Judæi contradixerunt; quarum duæ veritates spectant ad nos: aliæ duæ ad ipsum. Prima veritas est per quam ostendit causam; quare quidam audiunt verbum Dei, & quidam non audiunt, cum dicit: *Qui ex Deo est*, non natura, sed fide, timore, & amore; *Verba Dei audit*. Ille vero, qui veraciter in Deum credit, & veraciter Deum timet, & diligit veraciter, verba Dei audit. Qui vero non habet fidem, nec amorem, nec timorem Dei, sicut erant Judæi, audire non potest; ideo subdit: *propterea vos non auditis: quia ex Deo non estis*. Isti veritati Judæi nescierunt contradicere verbis; ideo contradixerunt injuriis dicentes: *nonne bene diximus nos; quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes?* Unum Christus negavit, scilicet dæmonium se habere; aliud concessit, scilicet Samaritanum se esse. Samaritanus enim interpretatur custos; Christus autem debet dici custos, de quo dicit: *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra, &c.* Negavit autem aliud, scilicet quod dæmonium haberet; quia continebat infamiam, & talem infamiam non poterat sustinere. Non negavit illud in quo nulla erat infamia, & poterat sustinere, sci-

Psalm. 126.

licet quod esset Samaritanus. In hoc enim dat nobis exemplum, ne ad omnia quæ de nobis dicuntur respondeamus; sed si talia sint, quæ possint tolerari, debemus dissimulare. Si vero infamiam importent, possumus nos humiliter excusare. Exemplum.

2.

Secunda veritas fuit per quam Christus ostendit virtutem, & efficaciam quam habent verba Dei, cum dicit: *Amen dico vobis: si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit*, id est, non experietur, in æternum, ostendit se non intelligere de morte corporis, sed animæ. In hoc ostenditur magna Christi benignitas; quia illis a quibus tunc receperat convitium, non negavit suæ doctrinæ beneficium. Isti veritati Judæi contradixerunt inferendo, cum dicunt: *Nunc cognovimus quia dæmonium habes*; allegando rationem falsam, cum dicunt: *Abraham mortuus est, & Propheta, &c.* Fundabant enim suam rationem super falsum, scilicet quod Christus dixisset de morte corporali: qui tamen intellexerat de morte æterna.

Duæ autem veritates sunt ad ipsum pertinentes. Una est per quam ostendit suam nativitatem æternalem, qua æternaliter natus est de patre sine matre; & suam nativitatem temporalem, qua temporaliter natus est de matre sine patre; cum dicit: *Abraham Pater vester exultavit, ut videret diem meum; vidit, & gavisus est*: secundum Gloss. potest intelligi de die suæ æternitatis, vel de die suæ temporalitatis, quia in carnem venit; utrumque Deus Abraham revelavit, unde immensum gaudium habuit. Dixerant Judæi superius, quod Christus non erat major Abraham, qui tamen mortuus est, & Christus ostendit se esse majorem, in quantum æternaliter natus ex patre, & in quantum natus temporaliter de matre, quia utrumque diem Abraham tanquam fidelis servus desideravit videre. Isti veritati Judæi contradixerunt respondentes cum ira, & cum suppositione falsa dicentes: *Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti?* Supponebant enim falsum, scilicet quod Christus dixisset se vidisse Abraham in præsentī vita oculo corporali, quod tamen non dixerat.

Sed cum Christus tunc haberet 32. annos, quomodo Judæi dixerunt eum esse quinquagenarium. Una causa est, quia Judæi erant irati; & ira impedit animum, ut non possit cernere verum. Alia causa est, quod Christus licet juvenis esset, tamen videbatur quodammodo antiquus; tum propter nimiam morum gravitatem, tum propter nimiam corporis lassitudinem, & asperitatem, quas sæpe in corpore fuerat expertus. Alia causa potest esse, quia si homo juvenis appellatur senex, injuriam

injuriā sibi reputat fieri. Judæi ergo injuriā Christo credebant facere, & dicere, quia ipsum senem vocabant.

Secunda veritas pertinens ad ipsum fuit per quam ostendit suam cum patre æternitatem, cum dixit: *Amen amen dico vobis, antequam Abraham fieret ego sum.* Non dixit antequam Abraham esset, quia Abraham a Deo fuit factus: non dicit etiam ego sum factus; quia Christus in quantum Deus, non fuit factus, sed ab æterno a patre genitus. Huic veritati Judæi non contradixerunt verbis contumeliosis, vel ratione, vel suppositionibus falsis, quemadmodum contradixerunt tribus veritatibus supradictis: sed contradixerunt huic veritati injurioso facto, volentes eum lapidare tanquam blasphemum: sed Christus abscondit se, & exivit de templo; ideo exivit ab eis, ut auferret ab eis causam sæviendi. Vel ideo exivit, quia noluit mori lapidatus; sed crucifixus. Vel ideo exivit, quia adhuc non venerat hora patiendi.

Ex supradictis patet, quod Judæis odiosa erat veritas, & quod Christus furentibus cedebat. Veritas in multis est odiosa. Ita enim est de veritate, sicut de luce, odore, & sapore. Lux enim est amabilis oculis sanis, sed odiosa ægris. Odor hominem recreat, sed serpentem fugat. Panis palato sano est sapidus; sed infirmo est pœnositus. Veritas igitur est odiosa superbis, sicut lux oculis lippis: si enim prædicatur superbo de humilitate, talis veritas est sibi odiosa: & causa est, quia lippitudo superbiæ facit hanc lucem displicere. *Abominatio est superbo humilitas.* Secundo veritas est odiosa luxuriosis, sicut odor serpenti: si enim prædicatur eis de odore puritatis, talis odor displicet sibi: & causa est, quia consueverunt stare in fœtore luxuriæ. *Audivit luxuriosus, & displicebit illi.* Tertio veritas est odiosa avaris, sicut panis palato corrupto: si enim prædicatur eis contemptus terrenorum, talis panis doctrinæ licet in se sit suavis, eis tamen videtur execrabilis. *Execratio divitis pauper.* Causa est, quia habent palatum animæ corruptum, ideo non possunt sentire saporem cælestium. *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei.*

Eccl. 13.
Eccl. 21.
Eccl. 13.
1. Cor. 2.

Secundo Christus a Judæis furentibus recedebat, per quod datur nobis exemplum, ut a furentibus nos subtrahamus, ne ipsorum iram amplius inflammemus. Habuit autem Christus contra furorem Judæorum quinque remedia, sicut patet in hoc Evangelio.

Primum est patientiam servare; unde cum plures injurias audivit, scilicet, quod dæmonium habebat, ipse tamen patientiam in omnibus servabat: nec habuit aliquem motum in animo, nec aliquem motum ostendit.

Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.

dit in signo, nec in verbo, nec in facto; unde dicitur: *Non erit tristis in anima, nec turbulentus in exteriori signo, non clamabit verbo: Calamum quassatum non conteret in facto aliquo injurioso.*

Secundum remedium fuit tacere: Unde cum Judæi dixissent, quod haberet dæmonium, & quod esset Samaritanus, ipse omnino tacuit: sciebat enim, quod illud dedisset Judæis occasionem litigandi, & materiam; quia si dixisset non sum Samaritanus, forte Judæi sibi respondissent, imo es Samaritanus, quia Samariam vidisti, & cum eis bibisti, comedisti cum eis, commoratus es cum eis, & eis prædicasti. Et iste est etiam conveniens modus extinguendi ignem furentis, scilicet tacere, & cum talibus non litigare. Sicut enim ignis extinguitur, quando ligna subtrahuntur, seu non apponuntur, sic ira furentis annihilatur: quando nihil respondetur. *Cum defecerint ligna, extinguetur ignis, & susurrone subtracto jurgia conquiescent.* Quando vero quis litigat, ligna parat. *Non litiges cum homine linguato, & non strues in ignem illius ligna.* Gregor. Gregor. Imitatione Dei, gloriosius est iram tacendo fugere, quam respondendo superare.

Tertium remedium quod habuit Christus, fuit pacifica verba respondere: cum enim Judæi verbum injuriosum sibi dixissent, scilicet quod dæmonium haberet, ille patienter respondit eis dicens: *Ego dæmonium non habeo.* Erisse est conveniens modus extinguendi iram furentis; verba scilicet pacifica respondere: cor enim iracundum est sicut olla bulliens: *Os fatuorum ebullit stultitiam.* Prov. 15. Sicut igitur cessat ebullitio ollæ, quando aqua frigida apponitur, sic cessat ebullitio iræ, quando pacifica verba, quæ sunt refrigerativa respondentur. *Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furorem.* Prov. 15.

Quartum remedium quod habuit Christus contra Judæos furentes erat, quia voluit se ab eis abscondere; & hoc fuit quando se abscondit, & ab eis exivit. Gregor. Exemplo Gregor. Dominus nobis loquitur, ut cum etiam resistere non possumus, iram superbientium declinemus. Et iste similiter est conveniens modus extinguendi iram furentis, ab ejus scilicet facie recedere. Sicut enim olla quæ fortiter bullit, si ab igne elevatur, cessat ejus ebullitio; sic quando ille contra quem furitur elongatur, cessat ebullitio, scilicet iræ inflammatio. *Honor est homini qui separat se a contentione; omnes autem stulti miscentur contumeliis.* Prov. 10.

Quintum remedium quod habuit Christus contra Judæos furentes, fuit beneficia impendere; unde postquam Judæi dixerunt ei: *dæmonium habes*, ipse tamen propter tanta impropria, non cessavit eis impendere salutaria

(Q) documenta

Joan. 8.

documenta dicens: *Si quis sermonem meum servaverit, &c.* Ubi dicit Gloss. sic discat homo læsus non malum reddere, sed bonum. Et iste est conveniens modus extinguendi iram furentis, scilicet beneficia exhibere. *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi: hoc enim fa-*

Rom. 12.

ciens carbones ignis congeres super caput ejus. Isti carbones ignis secundum Gloss. sunt vel fervor charitatis, ad quam amplius incitantur; vel amor Spiritus Sancti, ad quem inflammantur; vel ardor pœnitentiæ ad quem provocantur.

EADEM DOMINICA IN PASSIONE.

SERMO II.

*In quo 1. Judæorum magna malitia,
2. Christi magna patientia innuatur.*

Joan. 8. 49.

Tulerunt lapides Judæi ut jacerent in eum: *JESUS autem abscondit se, & exivit de templo.* Omnia quæ Christus dicebat, & faciebat ad nostram utilitatem convertebat, & ad nostram instructionem. Si enim dicebat verba, convertebat ea ad nostram instructionem. Si faciebat miracula, convertebat ea ad nostræ fidei confirmationem. Si præbebat exempla, convertebat illa ad nostram informationem; sicut patet hic, quando Dominus a Judæis furentibus se absentavit, dans nobis exemplum, quod & nos similiter faciamus. In verbo ergo præmisso duo tanguntur. Primum est Judæorum magna malitia, qui Christum voluerunt lapidare. Secundum est magna Christi patientia, qui eis voluit cedere.

1.
Judæi quatuor mortes Christum pati voluerunt.

Circa primum sciendum, quod Judæi quatuor mortes Christum pati voluerunt. Primo enim eum voluerunt occidere, cum adhuc esset parvulus, scilicet tempore Herodis. Secundo voluerunt eum de quodam montis supercilio præcipitare, ut sic confrecto cerebro, & capite colliso, moreretur, sicut habetur. Tertio voluerunt ipsum lapidare, sicut patet hic. Quarto voluerunt ipsum crucifigere, & crucifixerunt. Multi autem sunt, qui hodie istis quatuor modis Christum occidunt. Primo eum est adhuc parvulus: Christus enim parvulus est in illis, qui de novo ad pœnitentiam convertuntur, de quibus dicitur: *Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Illi igitur qui de novo ad pœnitentiam conversos scandalizant, vel ab ipsa pœnitentia revocant, Christum parvulum in eorum cordibus occidunt; contra quos dicitur: *Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur*

Gal. 4.

Matth. 18.

mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris. Alii sunt scilicet, qui Christum præcipitant, & caput sibi frangunt: Isti sunt hæretici; nam sicut dicitur: *Caput Christi est Deus.* Hæretici igitur, qui Christum Deum esse non credunt, caput sibi auferunt. Alii ipsum lapidant: isti sunt qui malas cogitationes, & voluntates habere non cessant: quælibet enim mala cogitatio, & mala voluntas, est unus lapis quem in Christum mittunt. Beda: Quotquot malas cogitationes quis assumit, quasi tot lapides Christo immittit. Alii sunt qui Christum crucifigunt: isti sunt qui iterum ad peccatum redeunt; de quibus dicitur: *Rursum crucifigentes sibi metipsum filium Dei.* Ambros. Quid est JESUS nisi veritas, pax, & justitia? Qui igitur pro falsitate relinquit veritatem, & pro cupiditate dirumpit, & odit pacem, & pro aliquo præmio occultat justitiam, nihil aliud dicitur facere, quam lapidare, & crucifigere, & occidere Christum. In hoc autem quod Judæi in Christum lapides voluerunt immittere, videntur pilam pontis inchoasse: nam Christus dicitur pontifex, id est pontem faciens: in Epistola autem agitur de ponte cum dicitur: *Christus assistens pontifex,* id est faciens pontem: in Evangelio autem agitur de pila; tunc enim Judæi pilam fecerunt, quando lapides in Christum miserunt: sed in passione crux posita est super pilam; & sic nobis pons factus est. Mundus enim iste erat tanquam fluvius rapidus, & tanquam mare periculosum, in quo omnes periclitabantur.

1. Cor. 11.

Hebr. 6.

Ambros.

Sed contra istud naufragium dedit nobis Christus triplex adjutorium scilicet navem, tabulam, & pontem. Navis enim innocentia est, in qua positus fuit Adam: sed ista navis fracta fuit, quando ipse peccavit. In hac navi fuit beata virgo quæ navi integra, & salvis mercibus, ad portum Paradisi pervenit: in hac navi sunt omnes pueri baptizati, quamdiu servant innocentiam baptismalem: sed quia fere omnes frangunt navem baptismalis innocentiae, ideo Deus paravit tabulam pœnitentiæ, nam secundum

Adjutorium triplex contra naufragium.

Hie-

Nieron.

Bernard.

*Crux ex qua-
tuor lignis fa-
cta fuit.*

Christus dicitur pontifex triplici de causa.

Tunc igitur quatuor trabes superinductæ sunt; quarum prima fuit de palma: Secunda de oliva: Tertia de cedro: Quarta de cypresso; de his enim lignis crux facta fuit. Deinde super has trabes posita est tabula, id est caro Christi purissima, quæ quatuor clavis fuit confixa, & sic factus est pons. Ideo Christus bene dicitur pontifex, id est pontem faciens.

Nihilominus dicitur pontifex triplici de causa. Primo propter habitum: habuit enim amictum, quando fuit velatus. Habuit albam vestem, quando ad Herodem fuit ductus, & ab eodem alba veste fuit indutus. Habuit planetam, quando purpura a militibus fuit circumdatus. Habuit cingulum & stolam quando ad columnam fuit ligatus. Habuit manipulum, quando in manibus fuit clavis confixus. Habuit mitram, quando spinis fuit coronatus. Habuit baculum pastorem, quando arundo fuit sibi data in manibus. Habuit sandalia, quando habuit calceos in pedibus.

Secundo dicitur pontifex propter unctio-
nis mysterium, ipse enim fuit unctus, juxta
illud Psal. *Unxit te Deus, Deus tuus oleo
lætitiæ præ confortibus tuis.* Olim quidem
Deus erat homini durus, sed Christus est un-
ctus, ideo factus mansuerus, ideo dicitur:
unxit te Deus, &c. Olim erat iratus, sed
factus est lætus; ideo dicitur, *oleo lætitiæ.*
Olim de gratia sua erat avarus; sed in Chri-
sto factus est largus, ideo dicitur, *præ con-
fortibus tuis:* dedit enim sibi spiritum sine
mensura; *de cujus plenitudine nos omnes ac-
cepimus.*

Tertio dicitur pontifex propter officium; quod quidem officium triplex est. Primum est pro populo orare, & Christus pro nobis oravit multipliciter, nam oravit verbis: *Non pro eis rogo tantum; sed & pro eis, qui credituri sunt per verba illorum in me.* Oravit lachrymis. *Cum clamore valido, & lachrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia.* Oravit sanguine: *Accessistis ad sancti Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.*

guinis asperſionem melius loquentem, quam Abel. Orat etiam quotidie cicatricum repar-
ſentatione; quia eas quotidie patri repræſen-
tar. *Intravit JESUS in ipſum cælum, ut* Hebr. 9.
appareat nunc vultui Dei pro nobis. Se-
cundum officium pontificis eſt ſacrificium of-
ferre; & illud Chriſtus habuit, qui ſeipſum
pro nobis in ſacrificium obtulit. *Per Spiritum* Ibid.
ſanctum ſemetipſum obtulit immacula-
tum Deo. Quando autem ſacrificium offe-
rebatur, igne accendebatur: & ipſe fuit ac-
cenſus igne amoris quoad animam. De quo
igne dicitur: *Ignem veni mittere in terram,* Luc. 12.
&c. Iſto igne fuit rotus accenſus. *Majorem* Joan. 11.
hac dilectionem nemo habet, ut animam ſuam
ponat quis pro amicis ſuis. Fuit accenſus
igne doloris, quoad corpus & animam. *O* Thr. 1.
vos omnes, qui transitis per viam, &c. Fuit
accenſus igne paſſionis, quoad carnem ſuam.
Pſal. *Ignem me examinaſti, & non eſt inven-* Pſal. 16.
ta in me iniquitas. Tertium officium ponti-
ficis eſt præbendas diſtribuere; & ipſe præ-
bendas diſtribuit, ſicut Ambroſius dicit in Ambroſ.
hæc verba: Auctor humani generis in cru-
cem extenſus pietatis officia dividebat; per-
ſecutionem Apoſtoliſ, pacem diſcipuliſ, cor-
pus Judæiſ, patri ſpiritum, virgini paranymp-
hum, latroni Paradifum, peccatoriſ crucem
pœnitentiæ delegavit.

Secundo in Christo fuit magna patientia in hoc, quod a Judæis furentibus se absen-
tavit. In hoc dat nobis exemplum, ne im-
misceamus nos rixis; sed homines rixosos,
& contentiosos declinemus; maxime quando
ex nostris correctionibus peiores fieri viden-
tur. Sunt enim quidam sicut cera mollis: *Hominum*
alii sicut lapides; alii sicut spinæ pungentes. *genus triplex.*
Cera mollis si tangitur statim cedit, & se du-
ci permittit: sic etiam sunt multi, qui ita
mansueti sunt, quod quando tanguntur, id
est reprehenduntur, statim obediunt, & ad
omne opus bonum se duci permittunt, in
quorum persona Propheta dicit: *Factum est* Psal. 21.
cor meum, tanquam cera liquefscens. Ta-
les sunt sæpe admonendi, quia sicut dicit
Chrys. Justus si admonitus non fuerit, per Chrys.
negligentiam evanescit.

Alii sunt sicut lapides; lapis enim si tangitur non cedit; tamen non lædit, sic sunt multi, qui quando reprehenduntur non obediunt, sed in sua duritia persistunt: *Cor ejus* Job. 41. *indurabitur tanquam lapis*; unum tamen bonum habent, quia contra se reprehendentes non moventur, nec verba injuriosa eis dicunt. Tales sæpe admonendi sunt, & reprehendendi; quia sæpe mollescunt cum reprehenduntur, & corriguntur, quia dicitur: *Lapides excavant aquæ*. Sicut enim lapides Job. 14. ex frequentatione aquæ excavantur; sic multoties homines duri, ex frequenti reprehensione corriguntur.

Alii sunt sicut spinæ: nam si spinæ tanguntur non cedunt, insuper pungunt; sic sunt multi, qui quando reprehenduntur non se corrigunt; & insuper ipsi reprehendentibus verba contumeliosa inferunt; & ideo oportet, qui volunt tales homines spinosos reprehendere, ut prius se arment forti patientia id est dominicæ passionis memoria, & charitate succensa. De ista triplici armatura dicitur: *Prævaricatores quasi spinæ evellentur universi, quæ non tolluntur manibus, & si quis eas tangere voluerit armabitur ferro, & ligno lanceato, igneque succensæ comburentur usque ad nihilum.* Si quis igitur talem reprehendere voluerit, debet se armare

lorica ferrea, id est impenetrabili patientia, ideo dicitur: *Armabitur ferro.* Debet se armare Dominicæ Passionis memoria, ideo dicitur. *Ligno lanceato;* Christus enim fuit lignum de quo dicitur: *Erit tanquam lignum, quod plantatum est secus, &c.* Istud lignum fuit lanceatum scilicet in cruce lancea perforatum. Debet se armare succensa charitate, ut sic omnia verba maledicta ab illis spinosis prolata, igne charitatis comburantur, & ad nihilum redigantur: sicut videmus in spinis, quæ igni impositæ comburuntur, & annihilantur, ideo dicitur; *Ignique succensæ comburentur usque ad nihilum.*

FERIA SECUNDA QUINTÆ HEBDOM. QUADRAGES.

SERMO I.

In quo Judæorum perversio; sapiens Christi responsio, stulta eorum interrogatio, benignaque Christi invitatio manifestatur.

Joan. 7.

Miserunt principes & Pharisei ministros, ut apprehenderent JESUM. Sicut dicit Joannes supra immediate: *Multi de turba crediderunt in eum & dicebant, Christus cum venerit, nunquid plura signa faciet, quam quæ hic facit:* Et ideo contra Phariseos, qui Christum persequabantur murmurabant. Quod audientes Pharisei invidia commoti, non sunt ausi, ut personaliter ad Christum accederent timore turbarum, ad ipsum capiendum, sed miserunt ministros; quia tales personæ pro levi pretio periculo se exponunt.

In isto ergo Evangelio quatuor describuntur. Primo magna Judæorum perversio cum dicitur; *Miserunt Principes, &c.* Secundo sapiens Christi responsio cum dicit; *Adbuc modicum tempus vobiscum sum.* Tercio stulta Judæorum interrogatio cum dicitur: *Quo hic iturus est, quia non inveniemus eum?* Quarto benigna Christi invitatio, cum ait: *Si quis sitit veniat ad me, & bibat.*

1.
Judæi multipliciter Christum comprehendere voluerunt.
Matth. 22.

Circa primum notandum est, quod Judæi sæpe Christum multipliciter comprehendere voluerunt; aliquando in persona sua, sicut hic; aliquando in sermone suo: *Abeunt Pharisæi consilium inierunt, ut caperent Jesum in sermone;* aliquando in opere

suo: *& ecce homo habens manum aridam, & interrogabant eum dicentes: si licet sabbatis curare, ut accusarent illum:* aliquando in judicio suo: *Adducunt Scribæ & Pharisei mulierem in adulterio deprehensam.* Et sequitur: *Hoc autem dicebant tentantes eum ut possent eum accusare;* aut de immisericordia si judicaret ipsam lapidandam; aut de injustitia si diceret eam lapidandam non esse: quia tunc contra legem judicaret. Sed Christus contra illud, quod volebant eum capere in persona; ostendit magnam potentiam. Unde dicit: *Adbuc modicum tempus vobiscum.* Chrys. quasi dicit. Quid festinatis me interficere? parum expectate tempus, quod mihi vultis facere, facturi estis; sed non modo, quia nolo. Contra illud, quod volebant eum capere in sermone, ostendit magnam sapientiam dicens: *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari.* Contra illud, quod volebant eum capere in opere, ponit increpationem veram dicens: *licet sabbatis bene facere, an male?* animam salvam facere, an perdere? Contra illud, quod volebant eum capere in judicio, ostendit simul in judicio justitiam; cum dicit: *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat:* & suam misericordiam subdit, cum dicit: *Nec ego te condemnabo: vade, & amplius noli peccare.*

Circa secundum notandum est, quod Pharisei faciebant Christum quærere, & volebant ipsum apprehendere; & ad utrumque respondit Christus. Nam ad illud, quod ipsum faciebant quærere dixit: *Quæretis me, & non invenietis:* Hoc fuit secundum Augustinum post Christi ascensionem; quando multi Judæi compuncti ad prædicationem Apostolorum crediderunt. Unde dicit August. fin.

Joan. 7.

August.

fin.

stin. Viderunt Christum suo scelere morientem, & crediderunt in Christo suis sceleribus ignoscentem, & quousque biberunt sanguinem, quem effuderunt, de sua salute desperaverunt. Secundum autem Chryf. hoc fuit, quando civitas eorum capiebatur: probabile est enim, ut dicit, tunc eos meminisse Christi, & miraculorum ejus, quando ejus praesentiam quaererent; ideo dicit: *Quaeritis me, & non invenietis.*

Chryf.

Christum
quare multi
querentes
non inveni-
unt.

Job. 28.

Christus ubi
invenitur.

Luc. 2.

Istud autem quotidie accidit, quia multum Christum quaerunt, & non inveniunt; ex eo, quod non quaerunt ubi est, sed ubi non est: Christus enim non est in delitiis, nec in divitiis, nec in honoribus, & ideo ibi non invenitur: *Non invenitur in terra suaviter viventium*, hoc quantum ad delitiosos. Abyssus dicit, *non est in me*, hoc est quantum ad avaros, quorum cupiditas non habet fundum: & mare loquitur; *non est mecum*, hoc est quantum ad superbos, qui semper sunt tumidi, & inflati. Invenitur autem in humilitate, paupertate, & asperitate; quia ibi est. Ista enim tria, Christus in hunc mundum veniens secum portavit, & cum istis nasci voluit. *Invenietis infantem*, ecce quanta humilitas; *pannis involutum*, ecce quanta paupertas; *& positum in praesepe*, ecce quanta asperitas.

Ad illud autem quod Judaei volebant eum apprehendere, & capere, Christus respondit; *ubi sum ego, vos non potestis venire*; id est ubi sum ego immutabilis, unum cum Patre; non autem secundum Glossam dixit non poteritis, sed non potestis, tales enim erant tunc, qui non possent; sicut & alibi dixit Petro: *non potes me sequi modo, sequeris autem postea*. Quamvis autem Christus dicat, *ubi sum ego, vos non potestis venire*, tamen de ministris suis dicit: *Ubi sum ego, illic & minister meus erit.*

Joan. 13.

Ibid. 12.

Matth. ult.

Phil. 2.

1. Tim. 6.

Psal. 109.

Job. 18.

Mal. 4.

Christus autem est in dextera Dei sedens. *Et Dominus quidem Jesus postquam locutus est eis, assumptus est in caelum, & sedet a dextris Dei.* Est in gloria Dei: *Omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris.* Est in lumine Dei; *Lucem habitat inaccessibilem.* Ministri ergo Christi erunt in dextera Dei; quia pater dextera suae potentiae eos in aeternitate conservabit: erunt in lumine Dei, quia filius lumine sapientiae suae eos illuminabit: erunt in gloria Dei, quia Spiritus sanctus dulcedine suae suavitatis glorificabit eos. Peccatores autem erunt in dextera Dei, sed sub pedibus Dei. Tres enim tenebunt pedes suos ad gulam damnatorum, scilicet Deus; Psal. *Ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum*. Mors perpetua: *Calcet super eum quasi rex interitus.* Et tota congregatio sanctorum: *Calcabitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum.* Non erunt etiam

in lumine Dei, sed in tenebris inferni: *Li- gatis manibus & pedibus mittite eum in tenebras exteriores: nec erunt in gloria Dei, sed in poena aeterna; Ibunt hi in supplicium* Matth. 25. *aeternum.*

Circa tertium notandum est, quod Judaei prophetaverunt ignoranter quando dixerunt: *Quo hic iturus est, quia non inveniemus eum? Nunquid in dispersionem gentium iturus est, & docturus gentes?* Verum quidem dixerunt; sed ignoranter dixerunt; quia Christus per Apostolos gentes docuit; & ad fidem convertit.

Totum quidem genus humanum erat in tenebris ignorantiarum, & in profunditate vitiorum: Deus enim tenebat in caelo veritatem suam, & misericordiam suam, juxta illud Psal. *Deus misericordia tua in caelo, & veritas tua usque ad nubes.* Tandem Deus veritatem, id est veram sui cognitionem in terram misit, & eam in quodam angulo, id est, in Judaeorum populo occulavit, juxta illud: *Notus in Judaea Deus; in Israel magnum nomen ejus.* Gratiam tamen suae misericordiae, per quam omnes reconciliaret, & in gloriam eos reciperet: eis non dedit. Christus autem utrumque secum portavit, scilicet gratiam & veritatem; ita quod per veritatem, veram cognitionem de Deo gentibus dedit, & per gratiam eos reconciliavit sibi. De his duobus dicitur, *Lex per Moysen data est*, id est cognitio unius Dei data est per Moysen; scilicet populo Judaeorum, *sed gratia & veritas per Jesum Christum facta est*; quia Christus dedit gratiam reconcilians & veritatem illuminantem.

Circa quartum notandum est, quod Christus ad aquam gratiae suae nos invitavit dicens: *Si quis sitit, veniat & bibat.* August. Si sitimus veniamus non pedibus sed affectibus; nec migrando, sed amando. Ad istas aquas nos vocat Deus per Isaiam dicens: *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite, venite, emite absque argento & absque ulla commutatione vinum & lac. Quare appenditis argentum non in panibus; & laborem vestrum non in saturitate?* Dominus vocat sitientes illos, qui sunt vacui ab amore mundi; & aquas vocat amorem Dei. Tales enim debent venire ad aquas gratiarum, ideo dicit: *Omnes sitientes venite ad aquas.* August. Si habiter in te amor mundi, non est quo intret in te amor Dei. Vas es: si plenus es, funde quod habes, ut recipias, quod non habes; funde amorem saeculi, ut implearis amore Dei. Sequitur: *Et qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite.* Per argentum intelligitur terrena substantia, vel eloquentia, sive subtilis intelligentia, si ergo sunt aliqui, qui non habent argentum temporalis substantiae, nec huma-

næ facundiæ, nec profundæ intelligentiæ, saltem properent, emant, & comedant; properent per desiderium, & voluntatem; emant per ferventem orationem; & comedant per devotam meditationem. Sequitur: *Venite, emite absque argento*, scilicet mundanæ eloquentiæ, vel profundæ intelligentiæ, & absque ulla commutatione, temporalis substantiæ, vinum & lac.

Notandum.

Per vinum intelligitur jucunditas mentis, per lac puritas corporis: emite ergo vobis per orationes & desideria spirituales jucunditatem in mente, & puritatem in carne. Vel per vinum & lac intelliguntur duæ naturæ in Christo, nam per vinum intelligitur ejus divinitas jucundissima. Psal. *Vinum lætificat cor hominis*: per lac intelligitur ejus humanitas purissima. Debemus ergo emere

Psal. 103.

per desideria & orationes, vinum & lac, id est ut nos possimus in cælesti gloria contemplari ejus divinitatem, & videre ejus humanitatem, quia in ista contemplatione & visionem consistit tota beatitudo Sanctorum; & tunc verificatur illud, quod dicit sponsa: *Bi-* Cant. 5.
bi vinum cum lacte meo, Sequitur: *Quare appenditis argentum non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate?* Multi sunt, qui argentum, id est eloquentiam, vel ingenium appendunt, & ponunt non in panibus, id est, non in vera scientia, quæ habet animam reficere, juxta illud: *Non in solo pane* Matth. 4.
vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei, & laborem suum & studium suum non ponunt in saturitate, quia discunt scientias lucrativas, quæ animam non satiant, sed evacuant: non adducunt saturitatem, sed vanitatem.

EADEM SECUNDA FERIA QUINTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

De gratia: 1. quomodo quilibet potest eam recipere, & 2. quomodo Deus, non solum gustum gratiæ, sed etiam plenitudinem & continuationem dare pollicetur.

Joan. 7.

SI quis sitit veniat ad me, & bibat. Qui credit in me (sicut dicit Scriptura) flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. Ista aqua viva, quam Christus vult dare sitientibus, non est materialis, sed spiritualis, sicut immediate subditur: *Hoc autem dicebat de spiritu quem accepturi erant credentes in eum.* Magnum est habere potentiam receptivam gratiæ; majus est habere aliquem gustum gratiæ; maximum est habere plenitudinem gratiæ; & permaximum est habere perseverantiam gratiæ.

Istas quatuor differentias ponit Dominus in verbis præmissis. Primo enim ostenditur quod quilibet habet potentiam receptivam gratiæ, quia in potestate cujuslibet est venire ad fontem gratiæ, ideo dicit: *si quis sitit, veniat ad me.* Secundo promittit dare gustum gratiæ, cum subdit; *& bibat.* Tercio promittit dare plenitudinem gratiæ, cum dicit: *Flumina de ventre ejus fluent*, id est, de corde ejus. Quarto promittit dare conti-

nuationem & perseverantiam gratiæ; cum subdit; *fluent aquæ vivæ.*

Circa primum notandum, quod homines tam boni, quam mali, habent potentiam receptivam gratiæ; soli autem damnati ista potentia carent: non enim ad istum fontem possunt venire, nec de ipso fonte etiam minimam guttam haurire. Ad fontem quidem venire non possunt, quia habent ligatas manus, & pedes; & sunt in tenebris. *Ligatis manibus & pedibus mittite eum in tenebras exteriores.* Non igitur possunt venire, quia habent ligatos pedes. Nec etiam possunt se dissolvere, quia habent ligatas manus: Nec etiam scirent venire, quia sunt in tenebris. Damnati habent ligatas manus, quia nullum bonum velle, vel desiderare possunt, vel facere: sunt in tenebris, quia nullum bonum possunt intelligere: sunt in tenebris exterioribus, quia nullum bonum possunt sperare, & sunt extra spem omnem salutis. Dato etiam quod ad fontem possent venire, tamen de illo fonte nec modicam guttam gratiæ possent haurire; sicut patet in illo divite, qui modicam guttam aquæ, id est gratiæ refrigerantis, petiit, & tamen obtinere, non potuit. Si ergo dæmones, vel damnati haberent istam potentiam receptivam gratiæ, ad momentum unius horæ ita se disponerent, quod ad istum fontem venirent, & aquam gratiæ obtinerent. Miseri autem peccatores, quandocumque voluerint venire possunt; & tamen venire contemnunt.

Iste enim fons omnibus patet, tam bonis, quam

Gratia fons omnibus patet. Zach. 13. quam malis, de quo fonte dicitur: *Erit fons patens domui David, & habitantibus Jerusalem in ablutionem peccatorum, & menstruatae.* Per David qui interpretatur manu fortis, intelliguntur activi; per Jerusalem quæ interpretatur visio pacis, intelliguntur contemplativi; nomine autem peccatoris, intelliguntur illi qui habent peccata spiritualia; per menstruata autem illi, qui habent peccata carnalia. Omnes enim isti in isto fonte bibere deberent, scilicet activi, ut amplius roborentur; contemplativi, ut dulcius contemplantur, & omnes peccatores, ut a foribus mudentur.

II. Gratia gustus extinguit sitim. Circa secundum notandum quod Dominus servis suis dat gustum gratiæ, & ille gustus est tantæ virtutis, quod extinguit sitim omnium mundanorum: est tantæ dulcedinis, quod in dulcedinem convertit supplicia tormentorum: est tantæ suavitatis, quod animam excitat ad desideria supernorum. Quod enim ejus virtus extinguit sitim mundanorum, patet in Magdalena, quando extinxit in ea sitim carnalis concupiscentiæ, in Matthæo sitim avaritiæ, in Paulo sitim superbiæ, & mundanæ gloriæ, in Jacobo & Joanne extinxit amorem domesticum & amorem proprium; nam dicitur: *Vidit Jesus Jacobum, & Joannem in navi cum Lebedæo patre eorum, & vocavit eos.* Illi autem mox ut senserunt gustum divinæ gratiæ; reliquerunt amorem terrenum, & patrem dimiserunt in navi: & sic reliquerunt amorem domesticum, & secuti sunt Christum, non seipsos, nec proprias voluntates; & sic reliquerunt amorem proprium. Aug. Qui biberit de fluvio Paradisi, cujus gutta major est Oceano, restat ut in eo sitis mundi penitus extincta sit.

Quod autem dulcedo ejus tormenta & supplicia vertat in dulcedinem, patet in Stephano, cui lapides torrentis fecit dulces, juxta illud: *Lapides torrentis illi dulces fuerunt.* In Andrea Crucis supplicium vertit in gaudium. Unde dixit alloquens ipsam Crucem: *securus, & gaudens venio ad te.* In Laurentio ignis incendium vertit in refrigerium, unde dixit Decio: *Disce miser, quia carbones tui mihi præstant refrigerium, tibi autem parant æternum incendium.* In Apostolis, omnes contumelias vertebat in gloriam. *Ibant Apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati:* Quod vero ejus suavitas faciat desiderare cælestia dicitur, quod Petrus aqua Spiritus sancti potatus, & quodammodo ebrius effectus dixit: *Domine bonum est nos hic esse; si vis, faciamus hic tria tabernacula.*

Gratia triplex. Dicitur autem tabernaculum a taberna; volebat enim Petrus, quod ibi essent tres tabernæ, in quibus vinum Spiritus sancti venderetur; ita quod pater haberet suam tabernam, filius suam, & Spiritus sanctus suam.

In taberna autem patris venditur vinum forte, id est gratia corroborans, quæ habet animam in dono confirmare: in taberna filii venditur vinum clarum, id est, gratia illuminans, quæ habet animam in agendis dirigere, & illuminare: in taberna Spiritus sancti venditur vinum dulce, id est, gratia dulcorans, quæ habet animam cælesti dulcedine adimplere.

III. Circa tertium notandum, quod Christus viris perfectis dat Spiritum S. in magna plenitudine, ideo dicitur: *flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ.* Vocatur Spiritus sanctus flumen secundum Chrys. quia sicut flumen Spiritus S. nec revertitur, nec stat, sed semper currit; quare flumen sic & illi, qui habent Spiritum sanctum, non revertuntur ad peccatum, nec stant per oria, sed semper currunt ad fortia. De isto flumine dicitur: *Mensus est mille cubitos, & tra-* Ezech. 47. *duxit me per aquam, usque ad talos. Rursumque mensus est mille, & perduxit me usque ad genua. Rursumque mensus est mille, & perduxit me per aquam usque ad renes.* De hoc etiam flumine dicitur: *Spiritus Domini velut torrens inundans usque ad medium colli.* Quidam ergo in hoc flumine introducuntur usque ad talos, quidam usque ad genua, quidam usque ad renes, & quidam usque ad collum. In talis autem est corporis supportatio, in genibus deambulatio, in renibus urget concupiscentia, a collo procedunt verba. Illi ergo in flumine Spiritus sancti introducuntur usque ad talos, qui fortes sunt ad supportandum adversa: Psal. 32. *Spiritu oris ejus omnis virtus eorum.* Illi introducuntur usque ad genua, qui sunt magnanimes ad aggrediendum opera virtuosa. *Ubi erat impetus Spiritus, illuc gradiebantur.* Illi introducuntur usque ad renes, in quibus extinguuntur omnia desideria carnalia. Gregor. Gustato Spiritu desipit omnis caro. Illi introducuntur usque ad collum, qui habent utilia verba. *Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus sanctus.* Matth. 10.

Circa quartum notandum, quod Spiritus sanctus dicitur aqua viva, quando scilicet quis habet gratiæ continuationem, & perseverantiam. Sine hac enim nihil valerent præcedentia. Bernard. in epistola ad Eugenium Papam. Tolle perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo: Iste autem fluvius aquæ vivæ specialiter fluit in cælo, de quo dicitur: *Ostendit mihi fluvium aquæ vivæ splendidum. tanquam cristallum procedentem de sede Dei, & agni, & in medio plateæ Jerusalem.* Ex quibus verbis habetur, quod iste fluvius Spiritus sancti dabit societatem reficientem, ideo vocatur flumen.

In præsentem enim vitam sancti viri bibunt aquam Spiritus sancti ad mensuram. *Aquam in mensuram bibes.* In futuro autem in isto flumine erunt, & sine mensura bibere poterunt

Cant. 5.

runt. *Bibite amici mei, & inebriamini charissimi.* Servi Dei in præfenti sunt amici Dei, in futuro erunt charissimi. Amici ergo bibunt, quia Spiritum sanctum habent ad mensuram: sed charissimi erunt ebrii, quia ipsum habebunt sine mensura. Secundo iste fluvius habet emanationem, ideo dicitur, *aquæ vivæ.* Fluvius aquæ mundæ deficit, sed fluvius Spiritus sancti deficere non valebit. *Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.* Mundus est sicut cisterna perforata, quia amor ejus deficit cito, Spiritus autem sanctus est aqua viva, quia amor ejus nunquam deficit: quod enim amor mundi cito deficiat, dicitur. *Mundus transit, & concupiscentia ejus;* quod autem amor Spiritus sancti non deficiat, dicitur: *Charitas nunquam excidit.* Tertio habet charitatem refulgentem, ideo dicitur: *Splendidum tanquam cristallum.* Fluvius amoris mundi est turbidus, & ideo facit animam turbidam, & fœdam. *Quid tibi in via Ægypti, ut bibas aquam turbidam?* Fluvius vero amoris Dei est clarus & ideo facit animam claram, & pulchram. *Clara est, & quæ nunquam marcescit sapientia.* Implebit animam tuam splendoribus. Quarto habet suavitatem afficientem, ideo dicitur: *Procedentem de sede Dei & agni,* hoc est de contemplatione Dei & ejus divinitatis, &

Jer. 2.

1. Joan. 2.

1. Cor. 13.

Jere. 2.

Sap. 6.

Isai. 58.

visione humanitatis. Ex qua visione, & contemplatione causatur tota dulcedo, & suavitas sanctorum. Fluvius autem mundi habet aquas amaras. *Amara erit potio bibentibus illam:* Dicitur quod populus non poterat bibere de aquis Marath: Marath enim interpretatur amaritudo peccati, & signat mundum, in quo sunt multæ amaritudines peccatorum: Fluvius autem Spiritus sancti habet aquas dulces. *Spiritus enim meus super mel dulcis, & hæreditas mea super mel & favum: qui edunt me adhuc sitient.* Quinto habet præsentiam assistentem, quia fluit in medio plateæ Jerusalem. Mundus dat duas consolationes cum magno labore, quia oportet, quod homo ultra mare vadat, & labores multos sustineat, ut divitias, & consolationes mundanas acquirat. Sed fluvius Spiritus sancti, & in præfenti vita fluit ad ostium voluntatis, & in futuro fluit in medio civitatis cælestis. Et quilibet sine labore potest inde haurire. *Mandatum hoc quod ego præcipio tibi, non supra te est, neque procul positum, neque trans mare positum, ut causeris & dicas; quis ex nobis transfretare poterit mare, & illud ad nos usque deferre; sed juxta te est valde in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illud.* Fluit etiam ad ostium nostræ voluntatis; *Ego sto ad ostium, & pulso.*

Isai. 24.

Exod. 15.

Eccl. 24.

Deut. 30.

Apoc. 3.

FERIA TERTIA QUINTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO I.

Quomodo aliqui Judæorum erant malitiosi, aliqui vane gloriosi, & aliqui formidolosi.

Joan. 7.

Ambulabat Jesus in Galilæam. Sicut patet in isto Evangelio inter Judæos quidam erant malitiosi, qui scilicet Christum occidere volebant; de quibus dicitur in principio Evangelii. *Ambulabat Jesus in Galilæam.* Non enim volebat ambulare in Judæam, quia quærebant Judæi eum interficere. Secundo erant quidam vane gloriosi, qui mundi gloriam quærebant; sicut erant quidam propinqui Christi, qui dixerunt ei: *Transi hinc, & vade in Judæam.* Tertio erant quidam formidolosi, qui scilicet in Christum credebant, sed propter metum Judæorum, eum confiteri non audebant, de quibus dicitur: *Quidam enim dicebant, quia*

bonus est, alii autem dicebant non, sed seducit turbas. Nemo tamen, scilicet illorum, qui in præfenti credebant, palam loquebatur de illo, propter metum Judæorum, inter istos scilicet malitiosos, vane gloriosos, & formidolosos erat Christus in medio constitutus.

Circa primum duo dicuntur, scilicet quod Christus in Galilæam ambulabat, & quod in Judæam ire nolebat: Galilæa autem interpretatur transmigration, sive volubilis; & signat præsentem vitam, quæ est volubilis, & transitoria: in qua volubilitate Christus nobiscum fuit, & ideo in Galilæam cum discipulis suis ambulavit: post resurrectionem autem discipulos suos in Galilæam præcessit. *Præcedam vos in Galilæam,* quia jam cum eis in vitæ mutabilitate non fuit. Postquam enim in baculo crucis flumen nostræ mortalitatis transivit, omnem mutabilitatem abjecit. *In baculo meo transivi Jordanem istum.*

Iste

Humanae mu-
tabilitatis
status triplex.

Iste autem fluvius mutabilitatis humanae triplicem habuit statum. In primo quidem stabat, & paratus erat stare, & fluere. Et hoc fuit in prima hominis conditione, quando homo habuit in potestate mori, & non mori. In secundo autem statu non stat, nec revertitur, sed semper fluit, juxta illud: *Omnnes morimur & quasi aquae dilabimur in terram, quae non revertuntur.* In tertio autem statu iste fluvius revertetur, quia omnes qui fluxerunt per mortem revertentur per resurrectionem: & tunc iste fluvius superstit, quia nullus de cetero morietur.

a. Reg. 14.

Christi status
triplex.

Joan. 10.

Possumus igitur dicere, quod Christus in isto triplici statu fuit: nam virtute divinitatis potuit mori, & non mori, juxta illud. *Potestatem habeo ponendi animam meam, & iterum sumendi eam.* In quantum autem homo mortalis fuit, in secundo statu fuit; ideo nasci voluit, ut moreretur, ideo in sua nativitate Magi, sibi myrrham obtulerunt, ad innuendum, quod homo mortalis erat; quia tunc corpora mortuorum condiebantur cum myrrha. In quantum autem a mortuis resurrexit, fuit in tertio statu. *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur.*

Rom. 6.

Christus prae-
sentiam suam
a Judaeis sub-
traxit triplici
de causa.

Secundo dicitur, quod nolebat in Judaeam ire, & subditur causa; quia querebant eum Judaei interficere. Subtrahebat ergo suam praesentiam ab eis triplici de causa, scilicet ratione sui, nostri, & Judaeorum. Primo ratione sui, quia nolebat adhuc a Judaeis occidi, ex eo quod nondum venerat tempus passionis suae ab ipso electum: unde respondit illis, qui suadebant, ut in Judaeam iret. *Tempus meum nondum advenit, tempus autem, &c.* Secundo ratione nostri, ut nobis exemplum daret, quod aliquando persecutores possumus declinare. Istam rationem ponit B. Augustin. dicens. Poterat Dominus inter Judaeos ambulare, & non occidi ab eis. Hanc enim potentiam, quando voluit, demonstravit: sed infirmitati nostrae praebebat exemplum: non enim ipse perdidit potestatem, sed nostram consolabatur fragilitatem. Futurum enim erat, ut aliquis fidelis absconderet se, ne a persecutoribus inveniretur: & ne illi pro crimine latibulum objiceretur, praecessit in capite, quod in membris confirmaretur. Tertio ratione Judaeorum. Hanc rationem assignat Theophilus dicens: Nolebat in Judaeam ambulare. Vanum enim reputabat in medio inimicorum manere, & magis ipsos ad odium incitare.

August.

Theoph.

Circa secundum notandum, quod Christus quosdam habebat cognatos secundum carnem, qui more Judaeorum fratres dicebantur; qui tamen de numero Apostolorum non erant, nec adhuc in Christum credebant. Isti enim erant cupidi mundanae gloriae. *Erat autem tunc in proximo dies festus Judaeorum Scenopegia.* Et dicitur Scenopegia *Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.*

a scenos, quod est umbra, quia tunc Judaei in umbraculis salicum habitabant; in memoriam, quod patres eorum per Quadraginta annos in tabernaculo habitaverunt.

Isti igitur cognati Christi volebant, quod Christus ad illud festum ascenderet: & ibi gloriam suam manifestaret: & imponebant Christo tria secundum Chrys. scilicet formidinem, amorem gloriae, & quia non erant vera multa miracula, quae de ipso dicebantur; nam in hoc, quod dicunt, quod *nemo quippe in occulto quid facit*, notabant eum de formidine: In hoc quod subdunt, *& quærit ipse in palam esse*, notant eum de amore gloriae; & in hoc, quod subjungitur; *si hæc facis, manifesta te ipsum mundo*, notabant eum, quod non faciebat multa, quae dicebantur.

Christus autem respondit eis ostendens, quod inter ipsum, & ipsos tres erant differentiae: Una est, quia tempus suum nondum advenerat; tempus autem ipsorum semper paratum erat. Et potest intelligi de tempore glorificationis suae, quasi dicat. Vos vultis, quod ego ostendam gloriam meam, sed tempus gloriae meae manifestandae, quale erit tempus meae resurrectionis, & ascensionis, nondum advenit. Tempus autem vestrum, id est gloria mundi, semper est paratum. Vel potest intelligi de tempore passionis; dicit enim Chrys. quod isti fratres, qui in eum non credebant, ideo forte consulebant, ut in Judaeam ascenderet, ut ipsum Judaeis traderent; & ideo dicit: *Tempus meum, scilicet me tradendi Judaeis, & ab eis occidendi, nondum advenit: tempus autem vestrum, scilicet standi cum Judaeis, semper est paratum.*

Habuit autem Christus triplex tempus scilicet praeteritum, praesens, & futurum. Tempus praeteritum fuit tempus nativitatis, scilicet de quo dicitur. *Ubi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum, &c.* Et illud tempus fuit ad gloriam Dei, & ad pacem mundi; unde tunc Angeli gloriam cantaverunt dicentes: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis.* Tempus praesens fuit tempus vitae suae, & illud expendit in utilitatem nostram: totum enim tempus vitae suae expendit, & consumpsit ad nostram eruditionem, & instructionem. Tempus futurum erat tempus suae passionis; & illud expendit ad redemptionem generis humani: ecce quam utiliter Christus totum tempus expendit. Sed multi sunt, qui tempus suum praeteritum in vanitatibus consumpserunt, tempus praesens similiter in vanitatibus expendunt, tempus vero futurum Deo dare volunt dicentes: Adhuc ero bonus homo, adhuc poenitentiam faciam. Sed sicut dicit August. Qui promisit veniam poenitenti, non promisit diu crastinum differenti.

Christus tri-
plex tempus
habuit.

Gal. 4.

Luc. 1.

August.

(R)

Dicit

Bernard.

Dicit tamen Bernard. quod vere pœnitens de tempore nihil perdit; sed præteritum restaurat per contritionem, & confessionem, præsens per bonam operationem, & futurum tenet per boni propositi constantiam, & firmitatem.

Secunda differentia inter Christum & illos erat; quia Christus mundum, id est mundanos reprehendebat, & ideo mundus ipsum odiebat: ipsi autem mundum diligebant, & ideo mundus eis favebat; unde subdit: *non potest mundus odisse vos.*

Mundus & ejus contem-
ptor quomodo
se habeant.

Ita est enim de mundo, & mundi contemptoribus & amatoribus, sicut de duobus hominibus commorantibus insimul: si enim duo homines insimul vivi sunt, ambo mutuo se possunt videre & diligere, si vero ambo sunt mortui, neuter potest alterum videre, nec diligere: Si autem unus est mortuus, & alter vivus, vivus mortuum videt; mortuus autem vivum videre non potest: homo igitur, & mundus sunt quasi duo homines; tunc & ambo sunt vivi, quando homo mundum diligit, & mundus sibi prospera tribuit, de his duobus dicitur: *Ipsi de mundo sunt, & ideo de mundo loquuntur & mundus eos audit.* Tales erant isti fratres Christi, ideo dixit eis: *non potest mundus odisse vos.* Ubi Chrysof. qualiter eos mundus odit, qui eadem cum mundo volunt, & pro eo student? Tunc ambo sunt mortui, quando homo mundum non amat, & mundus de ipso non curat; & talis erat Apostolus, qui dicebat. *Mibi mundus crucifixus est, & ego mundo.* Talis erat Christus, qui mundum reprehendebat, & ideo mundus ipsum odiebat; unde ait: *Me autem odit, quia testimonium perhibeo de illo: quia opera illius mala sunt.* Tunc autem unus est mortuus, & alter vivus, quando mundus de homine non curat, & tamen homo mundum amare non cessat; vel quando homo mundum amare contemnit, & tamen mundus occupationibus eum astringit.

Tertia differentia erat inter Christum, & illos, quia illi gloriam mundi amabant: Christus autem gloriam mundi contemnebat, unde ait: *Vos ascendite ad diem festum hunc: ego non ascendam, scilicet vobiscum, vel non ascendam eo modo, quo vultis, scilicet ut laudem & favorem humanum habeam, & acquiram.*

Joan. 7.

Isti volebant semper in festo esse, sed non in vigilia; quia semper volebant habere gloriam mundi, & nullam ferre mundi molestiam: similes istis sunt multi in præsentī vita, qui volunt semper facere festum; & ideo in futuro facient vigiliam: volunt enim modo esse in commensationibus, risibus & vanitatibus; ideo erunt semper in esurie, & in fletu, & in tribulatione; & ideo modo faciunt festum, quia modo sunt in humana consolatione, de quibus dicitur: *Vae vobis, qui nunc ridetis; ecce festum: quia lugebitis, & flebitis;* ecce vigilia. Ponatur exemplum de Lazaro & divite. Lazarus quidem fuit in vigilia, id est in paupertate, esurie, & in tribulatione: ideo modo est in festo, quia est in abundantia, in satietate, & in consolatione. Dives autem fuit semper in festo scilicet in epulatione, in pompa, & in latitia: ideo modo facit vigiliam, quia modo est in tormentis, in igne, & in esurie, ita quod nec guttam aquæ potuit habere.

Luc. 6.

Circa tertium notandum est, quod erant quidam formidolosi & timidi, qui in Christum credebant; sed veritatem dicere non audebant, ideo in veritatem peccabant: tribus enim modis, ut dicit Sanctus Chrysostomus: in veritatem quis peccare potest: alii veritatem tacendo; alii veritatem ipsam in mendacium commutando; alii ipsam veritatem non defendendo. Erant eodem modo quidam hic, qui veritatem præ timore tacebant; unde in Evangelio dicitur. *Alii dicebant, quia bonus est, & subditur: Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum Judæorum.* Augustinus. Uterque reus est apud Deum; & qui veritatem tacet, & qui mendacium dicit. Ille, quia prodesse non vult, iste quia nocere desiderat. Alii erant, qui ipsam veritatem in mendacium commutabant, de quibus subditur: *Alii autem dicebant non, sed seducit turbas.* De talibus dicitur. *Commutaverunt veritatem Dei in mendacium.* Alii erant, qui ipsam veritatem non defendebant, de quibus dicitur: *Murmur multum de eo erat in turba.* Murmurabant quidem, de eo, quod Pharisei Christum persequerentur, sed tamen eum nec defendebant, nec aperte resistere audebant, cum tamen dicatur: *Pro justitia agonizare, id est pro anima tua: usque ad mortem.*

3.

In veritate
tripliciter
peccatur.
Chrysof.

August.

Rom. 1.

Eccl. 4.

EADEM TERTIA FERIA QUINTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

De triplici festo, alterum nunquam celebrandum, alterum occulte, tertium vero manifeste.

Joan. 7.

Triplex festum.

Vos ascendite ad diem festum hunc: ego autem non ascendam ad diem festum istum. Beatus Joannes Evangelista describit nobis tria festa. Unum est, quod nunquam est celebrandum; quia Christus illud festum noluit celebrare; & hoc ostendit Christus cum dicit: *Vos ascendite ad diem festum hunc.* Secundum est, quod est celebrandum quasi occulte, non vane, neque pompaticè de quo subditur: *Ut autem ascenderunt fratres ejus, &c. Tunc & ipse ascendit ad diem festum; non manifeste, sed quasi in occulto.* Tertium est quod est celebrandum manifeste, & cum magna solemnitate, sicut festum, quod fiet in templo cælesti. Istud signatur per illud, quod Joannes immediate subdit dicens. *Jam autem die festo mediante, ascendit Jesus in templum.*

Exod. 31.

Diabolicum festum non est fiendum triplici de causa. Joel. 2.

Matth. 5.

Luc. 6.

Circa primum notandum est, quod festum hominum vanorum non est celebrandum; quia totum tempus suum ponunt in commensationibus, delectationibus, & vanitatibus; de quo festo dicitur; *Cras solemnitas Domini est, & subditur, & sedit populus manducare, & bibere, & surrexerunt ludere.* Istud est festum diabolicum, & non est fiendum triplici de causa. Primo quia hæc vita est vigilia; ideo debemus jejunare, & peccata nostra plangere, ut possimus ad festum cæleste pervenire. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, & fletu, & planctu, &c. Beati qui lugent, ecce vigilia; quoniam ipsi consolabuntur, ecce festum.* Sed homines vani volunt hic facere festum; ideo venient ad vigiliam. *Vae vobis qui saturati estis; ecce festum; quia esurietis, ecce vigilia.*

Psal. 38.

Heb. 13.

Secundo, istud festum non est celebrandum; quia ista vita tota est exilium. Stultus enim esset ille peregrinus, qui in exilio positus, vellet facere festum; sed debet expectare quousque ad suam patriam revertatur. Istam igitur vitam est quoddam exilium. Psalm. *Advena ego sum apud te & peregrinus: patria autem nostra est regio cælestis: Non enim habemus hic manentem civitatem? sed futuram inquirimus.* Quia ergo hic peccatores faciunt patriam, ideo a patria *Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.*

cælesti semper erunt exulati, & banniti. *Foris canes & venefici & impudici.* Tertio istud festum non est fiendum; quia ista vita est locus laboris, *Homo nascitur ad laborem, & avis ad volatum:* ideo servi Dei sunt in continuo labore. *Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes;* & ideo de labore venient ad quietem. *Amodo jam dicit spiritus, ut requiescant a laboribus suis.* Vani autem homines volunt esse in otio, & ideo de otio venient ad laborem. Psalm. *Laborabit in æternum, &c.* Scilicet in pœnis, & vivet adhuc in finem.

Secundo est quoddam festum, ut dictum est, quod est celebrandum, sed quasi occulte; & iterum quod est celebrandum solemniter & manifeste. Et ad ista intelligenda notandum est, quod animæ sanctorum viro-
Anima sanctorum status tres.
rum tres habent status. Primus est, in quo ipsæ animæ in præsentis vitæ cum suo corpore sunt conjunctæ: & tali modo sunt in manu Dei. *Iustorum animæ in manu Dei sunt, &c.* Secundus status est, in quo ipsæ animæ a suis corporibus sunt exutæ, & quantum ad hoc sunt in sinu Dei. *In brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo levabit fætatas ipse portabit:* congregabit agnos, id est innocentes, ne ab innocentia cadant; levabit & portat fætatas, id est pœnitentes in sinu, ut semper operibus pœnitentiæ fecundi permaneant. Tertius est, in quo animæ ad sua corpora revertentur, & in suis corporibus beatificabuntur; & quantum ad hoc sunt in thalamo Dei. *Dominus habitabit confidenter in eo, quasi in thalamo tota die morabitur, & in humeris illius requiescet.*

In quantum igitur sunt animæ adhuc in præsentis vitæ cum ipso suo corpore conjunctæ, & sunt in manu Dei, non debet eis fieri aliquod festum triplici de causa. Primo, propter periculum, quia ille, qui est homo sanctus, cras potest esse malus. *Qui stat, videat, ne cadat.* Secundo propter dubium, quia nescimus, qui sunt in dextera Dei, vel sinistra. Multi enim videntur esse boni, & in ejus dextera, qui tamen sunt mali, & in sinistra; & e converso. Judas enim quando erat bonus, videbatur esse in dextera Dei, & tamen quantum ad Dei præscientiam erat in sinistra. Latro quando erat in cruce videbatur esse in sinistra Dei, & tamen in Dei prædestinatione erat in dextera. Tertio propter statum, quia sancti viri in mundo isto multis tribulationibus sunt expositi, homo autem, qui est in tribulatione non indiget celebratione festi, sed compassione animi, &

& propter istam causam nec de Christo, nec de Beata Virgine, quamdiu fuerunt in hac vita factum fuit aliquod festum; quia tota vita sua fuit in labore, & afflictione, & ideo non erat eis necessaria celebratio festi, sed compassio. Secundo animæ considerantur prout sunt exutæ a corpore, & quantum ad hoc sunt in sinu Dei, sicut enim illud, quod in sinu est, securum est, & homini carum, & homini quodammodo conjunctum, sic & animæ sanctorum detinentur omnes in sinu Dei, quia sunt valde securæ: *Non rapiete eos quisquam de manu mea.* Sunt Deo valde caræ; *Empti estis pretio magno.* Sunt Deo conjunctæ & unitæ. *Omnes unum sint, sicut tu pater in me, & ego in te.* Sicut enim filius est unum cum patre per naturam, sic & sancti unum erunt per gratiam. Quantum ad istum statum de sanctis in præsentī vita facimus festum tribus de causis, ut dicit Augustin. contra Faustum. Primo propter imitationem, ut scilicet ex hoc exempla sanctorum imitemur. *Exemplum accipite fratres mali exitus, laboris & patientiæ, prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini.* Secundo propter meritorum associationem, ut scilicet eorum meritis associemur, & participes simus: Sancti enim merita sua participant, his, qui illos honorant. Tertio propter orationem eorum, ut, scilicet ipsi ad Deum pro nobis intercedant, ideo dicitur: *Ad aliquem sanctorum convertere.*

Joan. 10.
1. Cor. 6.
Joan. 10.
De sanctis fit festum triplici de causa.
Jac. 5.
Job. 5.
Amos. 8.

Istud autem festum debet fieri quasi occulte, id est, non pompatice nec cum aliqua vanitate: & in hoc maxime peccant mulieres; contra quas dicitur: *Convertam festivitates vestras in luctum, & omnia cantica vestra in planctum; & inducam super omne dorsum vestrum saccum, & super omne caput calvitium.* Mulieres enim in festivitibus consueverunt ducere choreas, & vanas dicere cantilenas: Sed ista cantica convertentur in luctum infernalem. Et ideo dicit: *Convertam festivitates vestras in luctum.* Consue-

verunt etiam fatua & vana ornamenta deferre: sed ista ornamenta in saccum mutabuntur, quia cum sacco & cinere sepelientur. Et ideo dicit: *Inducam super omne dorsum vestrum saccum.* Consueverunt capillos alienos deferre, & caput suum vane ornare: sed ille ornatus in calvitium convertetur, quia sicut patet, capita earum in monumentis totaliter decalvata sunt; & ideo subditur: *Super omne caput calvitium.* Tertius status est, quando post beatam resurrectionem animæ ad sua corpora revertentur, & tunc facient festum, non semel in anno, vel mense, vel hebdomada, quia ibi non erit annus, nec mensis, nec hebdomada, sed tantum una dies. Unde Augustin. exponens illud verbum Christi: *Nondum advenit tempus meum,* exponit de tempore gloriæ in persona Christi dicens: Iste est dies festus meus, non diebus istis percurrens & transiens, sed permanens in æternum. Ista festivitas est gaudium sine fine, æternitas sine labore, serenitas sine nube. Istud festum fiet non occulte, sed cum magna celebritate; quia omnes Angeli, & omnes beati, insimul Deum laudabunt. August. in lib. de civit. Dei: Vacabimus, & videbimus, & amabimus; & laudabimus. Ecce quid erit in fine sine fine. Ad vacare igitur sequitur videre, quia nisi homo vacet, nihil videt, juxta illud Psalm. *Vacate & videte,* ideo dicit; *vacabimus & videbimus.* Ad videre sequitur amare, quia nulla res potest amari, nisi videatur, vel nisi aliquo modo cognoscatur, ideo dicit: *Videbimus, & amabimus.* Ad amare sequitur laudare, & commendare. Illam enim rem, quam odio habeo, semper vitupero: Illam enim quam diligo, semper commendo, & extollo. Et ideo dicit *Amabimus, & laudabimus.* Sancti igitur in patria vacabunt, vacando videbunt, videndo amabunt, & amando laudabunt: & hoc erit in fine, sine fine.

August.
Joan. 7.
Psalm. 45.

FERIA QUARTA QUINTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO I.

*In quo ostenditur quomodo contra singulas
Judæorum insidias se habuit
Christus.*

Joan. 10.
Eucænia
quid signifi-
cant.

Facta sunt Encænia Hierosolymis, & hiemserat. Encænia erat festum dedicationis templi. Et dicitur encænia encæniorum in plurali, quia illud festum plures dies agebatur; & dicitur ab en, quod est in, & cænos, quod est novum; unde encenio, as, id est initiare, vel aliquid de novo facere; unde vestem novam encæniat, qui primo eam portat; & Episcopus Ecclesiam encæniat, quando eam dedicat.

Templi dedi-
cationes tres.

Agebatur tunc festum dedicationis templi; nam secundum Hieron. tres fuerunt dedicationes templi. Prima facta fuit a Salomone in autumnno mense Septembri. Secunda facta fuit a redeuntibus de captivitate Babilonica in vere, mense Martii. Tertia facta fuit a Juda Machabæo, qui templum prophanatum a gentibus mundavit, & in hyeme mensis Septembris, de qua hic dicitur: Christus ergo ad illud festum dedicationis ascendit, & ambulabat in porticu Salomonis. Fecerat quidem Salomon quandam porticum, ubi populus stabat ad orandum, & quamvis illa porticus fuerit postmodum destructa, tamen credendum est, quod tunc fuerit reparata. Tunc igitur Judæi Christum circumdederunt dicentes: *Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus dic nobis palam.* In hoc sicut dicit Chrysost. ostenditur perversitas Judæorum, qui quando Christus eos erudiebat per verba, petebant signa dicentes illud: *Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis?* Cum autem faciebat signa, petebant verba; sicut hic patet cum dicunt: *Si tu es Christus dic nobis palam.*

Novembris
vel Decem-
bris.

Joan. 10.

Joan. 2.

Judæi Christo
quid agere in-
tenderint.

Primum.

Notandum est autem, quod Judæi intendebant Christum decipere, vel eum deterre- re, vel ipsum conturbare: Sed Christus contra hoc, quod voluerunt eum decipere, se habuit sapienter; Contra hoc, quod volue- runt eum deterre- re, se habuit constanter: Contra hoc, quod voluerunt eum conturbare, se habuit patienter, & respondit rationabili- ter. Primo quidem voluerunt eum decipere, & præmittunt verbum adulationis, ut citius eum decipere possent, dicentes: *Quousque animam nostram tollis, &c.* Cogitabant eum taliter decipere; quia aut respondit se non esse Christum, & sic habebimus propositum

nostrum: Aut se esse Christum, & regem; & tunc sibi duo imponemus scilicet ambitio- nem; unde dicit August. si diceret ego sum Christus, qui de semine David est oriundus, calumniabuntur, quod sibi arrogaret regiam potestatem: Iterum usurpationem regni; & per hoc cogitabant eum tradere potestati Præ- sidis puniendum; quasi qui sibi Augusti im- perium usurparet. Si autem respondebit du- bie; dicemus quod ipse est homo duplex, quia aliud habet in corde, & aliud dicit in ore: Sed ad ista omnia Dominus se habuit sapienter: non enim dixit se non esse Chri- stum, quia dixisset contra fidem, & verita- tem, & ipse est veritas ipsa, quæ mentiri non potest: Respondit autem ad alia duo di- cens: *Loquor vobis, & non creditis; opera quæ ego facio in nomine patris mei, hæc te- stimonium perhibent de me,* quasi dicat Chri- stus: Vultis a me audire, si ego sum Chri- stus; & ego respondeo vobis, quia non oportet quod ego dicam; & quia opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me.

Faciebat enim Christus quædam opera, *Christi opera* quæ indicabant suam humanitatem, sicut esu- *varia huma-* rere, flere, conturbationem ostendere, & *nitatem & di-* lassitudines sustinere. Quædam quæ suam po- *vinitatem* *ostendentia.* rentiam ostendebant, & divinitatem; sicut Spiritum sanctum dare, *Accipite Spiritum* Joan. 10. *sanctum, &c.* Sicut peccata remittere. *Re* Luc. 5. *mittuntur tibi peccata tua.* Unde dixerunt Scribæ, & Pharisei. *Quis potest dimittere* Marc. 2. *peccata, nisi solus Deus?* Sicut infirmos & mortuos solo imperio suscitare, & sanare. *Puella tibi dico surge.* Ista opera dabant te- Marc. 5. *stimonium de eo, quod ipse erat verus ho-* mo, & verus Deus. Alia testimonia, quod sit verus Deus, & verus homo ponit Joan. dicens: *Tres sunt qui testimonium dant in* 1. Joan. 5. *cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt: & tres sunt qui te-* *stimonium dant in terra, spiritus, & aqua* *& sanguis.*

Quod enim Christus fuerit verus Deus, dedit testimonium pater, quando dixit. *Hic* Matth. 3. *est filius meus dilectus.* Testimonium dedit sanctus Spiritus, quando in specie columbæ super ipsum baptizatum descendit. Testi- monium dedit ipse filius, quando dixit: *Ego* Joan. 10. *& pater unum sumus.* Quod autem fuerit terrestris verus homo, tres sunt testes: sci- licet spiritus, id est anima quam in cruce amisit: Aqua, quæ de ejus latere emanavit: Et sanguis qui de ejus venis fluxit. Sic ergo Christus ad illud quod quærebant, scilicet si ipse erat Christus respondit: Quia opera sua indicabant, quod ipse esset. Ad illud quod

scire volebant si respondisset dubie ait? Pater quod dedit mihi: ut sim verbum ejus, ut sim unigenitus filius ejus, ut sim splendor lucis ejus. Et subdit dicens: *Ego & pater unum sumus*, quasi dicat. Vos vultis scire, si ego locutus fuero dubie, & ego dico vobis manifeste: quia *Ego & pater unum sumus*. August. Utrumque audi, & *unum*, & *sumus*; & a Caribdis, & Scilla liberaberis. Quod dicit *unum*, liberat se ab Arrio: quod dicit *sumus* liberat se a Sabellio. Si ergo *unum*, non diversi; si *sumus*, ergo pater, & filius.

II.

Secundo Judæi voluerunt Christum deterere, quod notatur per hoc quod dicitur: *Sustulerunt lapides Judæi, ut lapidarent eum*. Audientes enim hoc Judæi quod dixit: *Ego & pater unum sumus*, intellexerunt, quod diceret se æqualem Deo; & ideo manus ad lapides posuerunt, ut sic eum detererent, ne talia ulterius dicere auderet: Sed Christus ad eorum terrorem se habuit constanter dicens: *Multa bona opera ostendi vobis ex patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis?* Quasi dicat Christus: Nullus debet lapidari propter bona opera, sed propter mala: Ego autem inter vos mala non feci, sed multa bona opera operatus sum; quia leprosos mundavi, cæcos illuminavi, & mortuos suscitavi.

Rom. 12.

Sunt quidam qui reddunt mala pro malis, & illud est prohibitum, quia Deus sibi hoc retinuit: *Mibi vindicta, & ego retribuam*.

Matth. 5.

Alii sunt qui retribuunt bona pro bonis, & illud est quoddam naturale debitum. *Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne & publicani hoc faciunt?*

Matth. 5.

Alii sunt qui retribuunt bona pro malis: & illud est perfectæ charitatis indicium: talis erat Christus, quia a Judæis multa recipiebat convitia, & tamen non cessabat eis dare beneficia. Istam doctrinam docet Christus suis dicens: *Benefacite his qui oderunt vos*.

Psal. 103.

Alii sunt qui retribuunt mala pro bonis, & illud est valde iniquum. Tales erant Judæi, qui a Christo multa recipiebant beneficia, & tamen multa referebant opprobria. Psalmus: *Posuerunt adversum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea*; & ideo Christus eos charitative redarguit dicens: *Multa bona opera ostendi vobis ex patre meo propter quod eorum opus me lapidatis*.

III.

Tertio Judæi voluerunt Christum conturbare in hoc quod blasphemiam sibi imponentes dixerunt: *De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia*. Non est aliquis ita patiens, qui non moveretur ad conturbationem si sibi diceretur, quod esset blasphemus: Christus autem respondit patienter, &

rationabiliter dicens: *Nonne scriptum est in lege vestra, quia ego dixi dii estis*; quasi dicat, me non deberis lapidare, si Deum me vocavi; quia scriptura vestra vocat Deos, homines: Multo fortius potest vocari Deus ille, quem pater sanctificavit, id est, quem sanctum genuit, & in mundum misit.

Dicit autem Gloss. quod Deus dicitur tribus modis, scilicet natura, & hoc modo Christus erat Deus: adoptione, & gratia, & hoc modo sancti viri dicuntur dii: & falsa nuncupatione, & hoc modo idola, & dæmones dii appellantur. Sancti ergo viri dicuntur dii non per naturam, sed per gratiam. August. Talis est unusquisque qualis est dilectio sua, scilicet si Deum diligis, Deus es: Si terram diligis, terra es. Diligamus ergo Deum, ut dii appellemur; contemnamus terrena, ne terra vocemur: Sed posset aliquis dicere; volo utrumque facere, & Deum diligere, & sic ero Deus; & terram amare, & sic ero terra: Sed hoc fieri non potest, quia dicitur, *Nemo potest duobus, Dominis servire*, scilicet Deo & mundo. Matth. 6.

Et istud potest ostendi per tria exempla, scilicet vasis, manus, & oculorum. August. in lib. Homi. hoc ostendit exemplo vasis, quia si vas aliquod debet impleri melle, & est plenum aceto, oportet, quod aceto effundatur, & sic mel infundatur; unde dicitur: Est amor utilis, & amor noxius. Amor utilis succedat. Pleni sunt homines amore hujus sæculi; fundant & capiant. Vis ut intret mel unde aceto non fudisti? Secundo hoc idem ostendit August. super Joannem exemplo manus, dicens: Amorem hominis sic putate, quasi manum animæ; si aliquid tenet, aliud tenere non potest: ut autem possit tenere, quod datur, dimittat quod tenetur. Qui enim amat sæculum, Deum amare non potest; occupatam habet manum. Dicit illi Deus: tene quod do. Non vult dimittere quod tenebat, nec potest accipere, quod offertur. Tertio hoc ostendit Cyprianus in tractatu de duodecim abusibus sæculi exemplo oculorum dicens: Mundi amor, & Dei pariter in uno corde habitare non possunt: quemadmodum oculi cælum pariter, & terram, nequaquam conspiciunt. Dicit Aristot. in lib. de animalibus, quod aves claudunt oculos cum palpebra inferiori; animalia vero sensibilia cum palpebra superiori. Per aves intelliguntur sancti viri, qui ad inferiora, & terrena oculos claudunt, & cælestibus & superioribus intendunt: per animalia intelliguntur mundani, qui habent oculos clausos ad cælestia, & apertos ad terrena.

EADEM QUARTA FERIA QUINTÆ HEBD. QUADR.

SERMO II.

De duplici ovium differentia: & quomodo cognoscuntur.

Joan. 10. 17.

Opera quæ ego facio in nomine patris mei; hæc testimonium perhibent de me; sed vos non creditis; quia non estis ex ovibus meis. Oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me.

Ovium quæ differentia.

Dominus noster, qui est verus Pastor, ponit hic duas differentias ovium. Sunt enim quædam oves, quæ non sunt suæ, sed oves diaboli, de quibus dicit: *Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis.* Aliæ sunt oves suæ de quibus dicit: *Oves meæ vocem meam audiunt, &c.* Primæ oves, scilicet oves diaboli, faciunt duos greges. Primus grex est in hoc mundo: Oves igitur diaboli quæ sunt in hoc mundo, sunt ipsi hypocritæ, de quibus dicitur: *Attendite a falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, &c.*

Matth. 7.

Lupus si pelle tegatur, per tria cognoscitur sicut hypocrita.

Dicit tamen Chrysost. super Matth. quod lupus si tegatur pelle ovina, potest tamen cognosci quod sit lupus per tria. Primo per actum, quia lupus dentibus mordet: ovis autem non habet dentes, unde mordeat. Secundo per ululatum, quia lupus versus cælum ululat; ovis autem versus terram ad ipsam balat. Tertio per cibum, quia lupus cibatur carnibus; ovis vero herbis virentibus pascitur. Eodem modo hypocritæ cognoscuntur; primo per actum, quia servi Dei non mordent nec detrahunt, nec de aliquo obloquuntur; hypocritæ autem mordent, & detrahunt, de quibus dicitur: *Si invicem mordetis, & comeditis, videte ne ab invicem consumamini.*

Gal. 5.

Ex hoc habetur, quod aliqui mordent, quidam comedunt, & quidam consumunt. Ille qui mordet, partem accipit, & partem relinquit: Sic detractor sæpe in parte laudat, & in parte vituperat. Ille vero qui comedit, cibum masticat, & sibi incorporat: Sic etiam multi contra vitia aliorum murmurant, & tamen eadem faciendo sibi incorporant. Ille autem qui consumit, nec de pelle, nec de carne, nec de osse, aliquid dimittit: Sic etiam multi condemnant vitam, vituperant famam, & judicant conscientiam.

Secundo cognoscuntur per vocem. Servi enim Dei balant adversus terram ad seipsos,

quia recognoscunt se terram esse, & multos defectus habere. Hypocritæ vero versus cælum ululant, quia contra homines cælestes sæpe loquuntur, & ipsos infamant. Psal. *Po. Psal. 72: fuerunt in cælum os suum, id est in cælestes; item: Iniquitatem in excelso locuti sunt, id est contra viros excelsos.*

Tertio cognoscuntur per cibum, quia oves id est boni pascuntur herbis virentibus, mali autem pascuntur carnibus, id est carnalibus voluptatibus. *Qui enim secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt. Qui vero secundum spiritum sunt, quæ sunt spiritus sentiunt.* Rom. 8.

Secundus grex diaboli ovium est in inferno, de quibus dicitur in Psalm. *Sicut oves in inferno positi sunt, mors depascet eos.* Psal. 43. Quod quidem verbum quatuor modis exponitur. Primo sic, quando oves sunt infirmul consueverunt stare compressæ, & una super aliam jacere; sic etiam damnati ad invicem in inferno sic erunt compressi, quod unus super alium jacebit: & hoc innuitur, ubi dicitur: *Primum colligite zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum.* Matth. 13. 30. Sicut ligna fasciculis sunt compressa, sic etiam damnati ad invicem comprimuntur. Notandum est tamen, quod oves in magno calore stant compressæ, in magno autem frigore stant separatæ: Sic damnati, quando stant in igne, sunt compressi, ut ad invicem se magis comburant: & quando stant in frigore sunt separati, ut quilibet per se fremit, & strideat dentibus.

Secundo intelligitur sic: Greges consueverunt ad invicem separari, sic & in inferno erunt diversi greges, id est diversi damnatorum ordines: nam erit ibi grex superbiorum, grex avarorum, & grex luxuriosorum; & hoc innuitur: *Plangent familiae, & familiae seorsum:* Quia per se plangent familiae superbiorum, per se plangent familiae avarorum, & per se familiae luxuriosorum. Tertio modo sic potest intelligi. Consuevit Pastor oves tondere, & lanam ab eis auferre, & sic attonsas ad pascua eas transmittere; Sic etiam oves diaboli dimittunt hic lanam, id est res temporales, & sic attonsas ad pascua infernalicia diriguntur, & de bonis suis nihil portant secum. *Dives cum dormierit, nihil secum auferet.* Job. 17. Quarto modo sic potest intelligi. Consueverunt oves postquam in uno prato paverunt, ire ad pascendum in aliud pratum. In inferno sunt duo prata: unum est pratum caloris, aliud est pratum frigoris. Postquam igitur oves diaboli in prato caloris sunt

Greges multi in inferno.

Zach. 12.

Job. 17.

In inferno, duo prata.

Job 24. sunt adusta, transibunt ad pratum frigoris: postquam in prato frigoris sunt congelatae transibunt ad pratum caloris. *Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium.*

Oves Dei per quatuor signa cognoscuntur. Secundo sunt oves Dei: & illae cognoscuntur per quatuor signa. Primo per opera quae faciunt: Istud signum Dominus etiam ponit de se, qui est Pastor ovium cum dicit:

Joan. 5. *Opera quae ego facio, testimonium perhibent de me.* Eodem modo fideles sui ab operibus cognoscuntur.

Operum diversitas. Hic notandum est tamen quod sunt quaedam opera, quae hominem sanctum ostendunt, sed non faciunt; sicut sunt opera miraculorum, quae etiam aliquando mali virtute fidei faciunt; unde dicent in iudicio illud:

Math. 7. *Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus?* Alia sunt opera quae faciunt hominem sanctum, sed non ostendunt; sicut est simplicitas & humilitas sanctorum virorum, & ceterae virtutes quae faciunt hominem sanctum coram Deo, sed saepe reddunt eum despectum coram mundo. De quibus dicitur: *Deridetur enim iusti simplicitas: lampas contempta apud cogitationes divitum.* Ubi dicit Gregor. quod sancti viri sunt lampas, quae lucet interior; sed contempta, quia exterius non lucet. Lampas sunt, quia interior virtutibus splendent; sed contempta, quia exterius irrisuibus patent. Alia opera sunt quae hominem faciunt sanctum, quia peccata omnia dimitunt. *Ignem ardentem extinguit aqua, & elemosyna resistit peccatis.* Hominem etiam coram hominibus sanctum ostendit: *Elemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum.*

Job. 12.

Eccl. 3.

Eccl. 31.

Vox Christi
suis ovibus
quadruplex.

Prov. 1.

Psal. 34.

Job. 32.

Isai. 1.

Psal. 135.

Prov. 1.

Secundum signum est, quod sunt oves Christi, quando vocem ejus audiunt; unde subditur: *Oves meae vocem meam audiunt.* Quatuor enim voces iste Pastor dat ovibus suis. Prima est exterior exhortatio, de qua dicitur: *Sapientia foris praedicat, in plateis dat vocem suam.* Secunda est interior inspiratio, de qua dicitur in Psalmis: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus: Inspiratio omnipotentis dat intelligentiam.* Tertia est beneficiorum largitio. *Si volueritis, & audieritis me, bona terrae comedetis.* Quarta est corporalis flagellatio, per quam homines saepe ad Deum recurrunt; Psalmus: *Multiplicatae sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt.* Sed quoniam multi sunt, qui istas voces non audiunt; ideo Dominus conqueritur, dicens: *Vocavi, scilicet per exteriorem exhortationem, & renuistis. Extendi manum meam, scilicet beneficia largiendo, & non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, quo vobis proposita bona inspirabam, & increpationes meas neg-*

lexistis, per quas aliquando vos arguebam, & flagellabam. Ideo subdixi magna comminatio. Ego quoque in interitu vestro debeo. &c.

Tertium signum est, quod aliqui sunt oves Christi, quando ipse Christus, qui est Pastor eas cognoscit, unde subditur: *Et ego cognosco eas.* Cognoscit autem fideles suos per imaginem suam, quam eis impressit juxta illud Psal. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine:* Per arma virtutum, quibus eos armavit: *Induamur arma lucis, &c.* Rom. 13. Per signa bonorum operum, quibus eos decoravit: *Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum.* Per doctrinam charitatis, qua eos instruxit: *In hoc cognoscent omnes, quia estis mei discipuli, si habueritis dilectionem ad invicem.* Quia vero reprobi ista non habent, ideo a Christo in iudicio non cognoscentur: Sed dicet eis illud: *Amen dico vobis nescio vos.* Matth. 25. Quod verbum exponens Chrysostomus dicit: *Chrysostomus.* Pater cognoscit filios suos, per imaginem, & similitudinem suam; Rex cognoscit milites suos per arma, & vexilla sua: Pastor cognoscit oves suas, per signa sua: Magister cognoscit discipulos suos, per doctrinam suam: Ego autem non cognosco vos tanquam Pater filios suos, quia meam imaginem non habetis: Nec tanquam rex milites suos, quia mea arma non habetis, nec vexilla portatis: nec tanquam Pastor oves, quia mea signa abiecitistis: Nec tanquam magister discipulos, quia meam doctrinam non servastis.

Quartum signum est, quod sint oves Christi, quando ipsum verum Pastorem sequuntur, unde subditur: *Et sequuntur me.* Mali Jo. 10. nolunt Christum sequi, sed eum fugiunt, & ab eo se avertunt; unde de talibus Dominus conqueritur, dicens: *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluit.* Legitur de proprietatibus avium, quod aliquando gallina simul & semel fovet ova propria, & ova anatum, & ova pavonum: cum autem pulli creverunt, veri pulli matrem sequuntur, anates autem in aquam se immergunt; pavones de sua pulchritudine gloriantes, nutricem relinquunt. Sic Deus tanquam bonus Pastor, & bona gallina, congregat bonos & malos in una fide, & fovet eos per multa beneficia, quae eis confert; sed tandem quidam eorum sequuntur ipsum per imitationem bonorum operum, sicut humiles & mansueri; alii vero deserunt ipsum, & in aquas deliciarum se immergunt, sicut voluptuosi; alii de suis divitiis, & honoribus gloriantes Christum deserunt, sicut superbi & avari: sed qui vere Christi oves sunt, & pulli, ipsum sequuntur; ideo dicit: *Et sequuntur me.*

FERIA QUINTA QUINTÆ HEB- DOM. QUADRAG.

SERMO I.

*De Historia Magdalene, quantum ad
tria genera ægrotantium.*

Luc. 7.

Rogabat Jesum quidam Phariseus, ut manducaret cum illo; & ingressus domum Pharisei discubuit; & ecce mulier quæ erat in civitate peccatrix. Ecclesia supponit universaliter, quod ista mulier peccatrix fuit Maria Magdalena soror Lazari, quæ etiam in Bethania unxit pedes Jesu Christi, & caput, de qua dicitur: *Cum esset in Bethania in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti pretiosi, & effudit super caput ipsius recumbentis.* De

Matth. 26.

Joan. 12.

qua etiam dicitur: *Ante sex dies paschæ venit Jesus Bethaniam, & infra: Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi, & unxit pedes Jesu, & extersit pedes ejus capillis suis.* Utrum autem ista unctio de qua facit mentionem Lucas, & illa quæ facta fuit in Bethania fuerit una, & eadem, vel fuerint duæ dubitatur; August. autem dicit quod fuerunt duæ; unde sicut dicit in libro de consensu Evangelistarum, eandem Mariam bis fecisse, intelligendum arbitror semel, ut Lucas narrat. Unde Joannes cum de Lazaro resuscitando cœpisset loqui, antequam venirent in Bethaniam dixit: *Maria autem erat quæ unxit Dominum unguento, & extersit capillis suis pedes ejus, cujus frater Lazarus infirmabatur.* Itaque jam hoc Maria fecerat. Quod autem in Bethania hoc fecerit rursus; aliud est quod ad Lucæ narrationem non pertinet. Sive autem fuerunt duæ unctiones sive una, manifestum est, quod illa talis unctio sepulturam Christi repræsentabat; unde dicitur: *Mittens hæc unguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit.* Et quoniam tempus illud vocatur tempus de passione; ideo legitur hoc Evangelium in quo agitur de illa unctione.

*Ægrotantes
diversi.*

In hoc igitur Evangelio ponuntur genera ægrotantium: Quidam enim erant ægrotantes, qui ægritudinem suam cognoscebant, & medicum requirebant; de quorum numero erat ista peccatrix, quæ infirmam, & immundam se cognoscens ad medicum & ad fontem venit. Gregor. Quia humiliter turpitudinis suæ maculas aspexit, lavanda ad fontem misericordiæ cucurrit. Alii erant qui nec ægritudinem suam cognoscebant, nec medicum requirebant; immo ægros & medicos judicabant: de quorum numero erat Phariseus, qui dicebat intra se. *Hic si esset Propheta,*

Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.

sciret utique, &c. Gregor. Ecce Phariseus apud se superbus, & fallaciter justus: ægrum reprehendit de ægritudine, & medicum de subventionem, quæ profecto mulier si ad pedes Pharisei venisset, calcibus depulsa discessisset, quia inquinari se alieno peccato crederet. Alii erant qui de aliorum sanitate ægrotabant, de quorum numero erant illi qui dicebant: *Quis est hic qui etiam peccata dimittit?* Unde dicit Gregor. Ecce quæ ad medicum venerat ægra, sanata est: Sed de salute ejus adhuc alii ægrotant. In medio igitur ægrotantium erat istorum medicus constitutus, qui primum infirmum sanavit; secundum rationabiliter confutavit; tertium in ipsa infirmitate dereliquit.

Circa primum infirmum, scilicet ipsam peccatricem, notandum est, quod ipsa per quatuor Deum offenderat; & ideo per quatuor Deo satisfacerebat, ut verificetur, quod dicitur: *Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur.* Primo enim offenderat Deum per oculos, ipsos ad vana jaciendo sapius; ideo de suis oculis Deo satisfacerebat, amaras de ipsis lachrymas emittendo; ideo dicitur: *Lachrymis capit rigare pedes ejus.*

*I.
Magdalena
per quatuor
Deum offen-
derat.
Sap. 11.*

Invenimus tamen, quod ipsa quatuor lachrymarum genera habuit. Primo lachrymas compunctionis, quas fudit ex consideratione peccatorum suorum, de quibus dicitur hic, quod lachrymæ fuerunt tantæ virtutis & efficaciam, quod impetraverunt omnium peccatorum suorum ablutionem, unde dixit ei Christus: *Remittuntur tibi peccata tua.* Secundo habuit lachrymas compassionis, & hoc in morte fratris sui, quæ fuerunt tantæ efficaciam, quod induxerunt Christum ad fletum; & quod fecerunt eum resuscitare Lazarum, unde dicitur: *Jesus ergo, ut vidit eam plorantem &c. lachrymatus est;* postmodum ad monumentum ivit, & Lazarum resuscitavit. Tertio habuit lachrymas doloris, & hoc in morte Christi, unde dicitur: *Sequebatur autem illum multa turba populi & mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum.* Certum est autem, quod inter illas mulieres, ista principalior aderat: & istæ lachrymæ fuerunt tantæ virtutis, quod induxerunt Christum ad compassionem, unde dixit eis: *Filiæ Jerusalem nolite flere super me, sed super vosipsas flete, & super filios vestros: quoniam ecce venient dies, &c.* Quarto habuit lachrymas amoris, quas fudit ex subtracta & desiderata præsentia corporis Christi, unde dicitur: *Maria autem stabat ad monumentum foris plorans: & istæ lachry-*

*Magdalena
quatuor ge-
nera lachry-
marum.*

Luc. 23.

Joan. 10.

(S)

ma

mæ fuerunt tantæ virtutis, quod meruerunt Angelicam visionem, unde dicitur: *Dum ergo fletet &c. vidit duos Angelos in albis sedentes.* Meruerunt etiam Christi apparitionem, unde dicitur: *Conversa est retrorsum & vidit Jesum stantem.*

Mai. 3.

Secundo offendit Deum per capillos, ipsos vane componendo; ideo satisfacit, Christi pedes ipsis tergendō. In talibus enim vanitatibus capillorum sæpe offendunt vanæ mulieres Deum, unde Dominus contra eas loquitur dicens. *Pro eo, quod elevatae sunt filiae Sion, & ambulaverunt extento collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudebant, ambulabant pedibus suis & composito gradu incedebant.* Vanæ enim mulieres modo colum extendunt, modo nutibus oculorum plaudunt, modo composito gradu incedunt. Sed contra tales ponit pœnas dicens: *Et erit pro suavi odore fœtor; & pro zona funiculus: & pro crispanti crine calvitium: & pro fascia pectorali cilicium,* quasi dicat quæ diversos sibi exhibebant odores, intolerabiles in morte habebunt fœtores: quæ cingebantur corrigiis argenteis, tunc ligabuntur pedes & manus funiculis: quæ ornabantur vanitatibus capillorum, tunc habebunt calvitium capitum: quæ portabant fasciam sericam, tunc portabunt fasciam cilicinam.

Psal. 84.

Tertio offendit Deum ore suo, sive verba lasciva dicendo, sive lasciva oscula dando, sive lascive comedendo; ideo de ipso ore satisfaciebatur, ipsum in pedibus Christi devote figendo, & ipsos osculando. Solent etiam homines inimici, quando ad pacem veniunt, se invicem osculari. Ista peccatrix Deo guerram fecerat, sed modo reconciliationem accipiens erat; ideo Christo in pedibus oscula dabat: De ista reconciliatione peccatoris dicitur in Psal. *Misericordia & veritas obviaverunt sibi, justitia & pax osculatae sunt.* Quando peccator ex parte sua habet veritatem, quia de suis peccatis veraciter se accusat, statim ex parte Dei ipsi peccatori misericordia obviat, ideo dicitur: *Misericordia & veritas obviaverunt sibi.* Quando etiam peccator habet justitiam: quia de seipso justitiam facit, & se punit, statim pax Dei sibi osculum tribuit, ideo dicitur: *justitia & pax osculatae sunt.*

Quarto offendit Deum per unguenta, ea sibi ipsi vane exhibendo; ideo satisfaciebatur Christo pedes ejus de ipsis devore ungendo. Est autem triplex unguentum, quod ipsa Christo obtulit.

Unguentum triplex Magdalena Christi obtulit.

Primum est contritionis, quod signatur per illud unguentum, quo Christi pedes unxit, & lacrymis rigavit: species hujus un-

guenti ex parte sunt amaræ, & ex parte dulces, quia debet habere amaritudinem peccator de peccatis suis, & ipsorum perpetratio-
ne; sed magnum gaudium de veniæ impetratione.

Secundum unguentum est devotionis, quod signatur per illam unctionem, qua unxit caput Christi: Et Psalm. *Impinguasti in oleo* Psal. 22. *caput meum:* tunc caput oleo impinguatur, quando mens suavi devotione repletur. Species istius unguenti sunt omnes suaves, quæ sunt beneficia Dei, & dona gratiarum.

Tertium unguentum est odoriferæ opinionis: istud signatur per aromata, quibus Corpus Christi ungere voluit. Species hujus unguenti odoriferæ sunt, quæ sunt odorifera conscientia, odorifera vita, & odorifera fama. *Unguentis, & variis odoribus delectatur* Prov. 27. cor.

Circa secundum infirmum notandum quod Christus proposuit sibi paradigma dicens: *duo debitores erant, &c.* Phariseus autem respondit, quod plus diligere debebat, cui plus dimissum fuerat. Ubi dicit Gregor. Dum sua sententia Phariseus convincitur, quasi phreneticus funem portat, cum quo ligatur. Isti duo debitores erant, Maria quæ erat debitorum Deo quingentorum denariorum, Phariseus autem quinquaginta, quia minus credebatur se peccasse; & ideo Magdalena plus diligere debebat, quia majorem remissionem acceperat; & quia plus diligebat, ideo majora obsequia Christo præbebat; ideo dicit Christus: *Intravi in domum tuam, &c.* Olim quando aliqui recipiebant aliquos hospitio, primo dabant osculum in signum securi hospitii; deinde lavabant sibi pedes propter laborem itineris; postea unguento refrigerationis eorum caput ungebant, contra caloris æstus: sed Dominus Phariseum reprehendit; quia illa sibi non exhibuerat, & tamen ista peccatrix ista sibi dederat, ideo dixit: *intravi in domum tuam, &c.*

II.

Circa tertium infirmum notandum, quod illi, qui de sanitate peccatricis infirmabantur, erant sicut vespertilioes, qui ad lucem excantur. *Malitia eorum excacavit illos.* Sap. 1. Erant sicut serpentes, qui de bono odore moriuntur. *Christi bonus odor sumus &c.* 2. Cor. 2. *aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vitæ in vitam.* Erant sicut palatum infectum habentes, qui circa saporum naturam falluntur, de quibus dicitur: *Vae qui* Isai. 5. *dicitis malum bonum, & bonum malum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras; ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.*

III.

EADEM QUINTA FERIA QUINTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

*De eadem materia quantum ad tres
mundi status.*

Luc. 7. 37.

Ece mulier quæ erat in civitate peccatrix, &c. Status hujus mundi describitur quantum ad tria. Primo quantum ad statum culpæ, cum dicitur: *Mulier, quæ erat in civitate peccatrix.* Secundo quantum ad statum pœnitentiæ, cum dicitur: *Lachrymis cepit rigare pedes ejus.* Tertio quantum ad statum perfectionis, & gratiæ, cum in fine concluditur: *Fides tua te salvam fecit.*

*Magdalena
tria habuit,
peccatum
causantia.*

Circa primum statum notandum, quod culpa istius mulieris fuit, quia peccatrix erat, & carnalibus voluptatibus se exposuerat: Habuit enim tria, quæ sibi & aliis mulieribus fuerunt, & sunt causa peccati. Primo pulchritudinem corporis, quia dicitur multum pulchra, & formosa fuisse. Secundo opulentiam rei temporalis, quia fuit multum locuples. Tertio habuit dominium suum & libertatem, quia fuit sui domina; quia cum Lazaro fratre suo, & Martha sorore sua patrimonium divisit, & Magdalum castrum in partem recepit.

Prov. 11.

Ista tria ut dictum est, fuerunt sibi, & multis aliis mulieribus occasio peccati. Primum, quod est occasio peccati, est pulchritudo corporis. *Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra, & fatua.* Sicut enim sus habens circulum aureum in lorum se immittit; sic mulier habens pulchritudinem, in voluptatem se immergit. Quando autem mulier est pulchra, & sapiens, non est periculum, quia sapienter se conservat. Similiter quando est turpis, & fatua, non est periculum, quia nemo eam sollicitat: sed quando est pulchra, & fatua, tunc est periculum. Nam quia est pulchra, sollicitatur a multis; quia vero est fatua, custodire se nescit. De tali pulchritudine dicitur: *Fallax gratia, & vana est pulchritudo.*

Prov. 31.

*Mulieris
pulchritudo
tribus assimi-
latur.*

Est enim vana, quia cito transit; & est fallax, quia multos decipit. Pulchritudo enim mulieris est sicut carbo fulgidus; est sicut gladius splendidus; & est sicut pomum pulchrum plenum vermibus. Pueri igitur videntes carbones fulgentes, eos tangunt, & comburuntur: videntes gladios splendentes eos accipiunt, & vulnerantur: videntes poma pulchra exterius, & interius fetida, eligunt & decipiuntur. Sapientes autem ab omni

Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.

nibus sibi cavent. Sic etiam homines pueriliter viventes assumunt sibi carbones in corde suo, id est ignitas cogitationes, & ideo comburuntur. *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant?* Assumunt gladios fulgentes, dum volunthabere familiaritatem cum mulieribus; & ideo vulnerantur. Hieron. Gladius igneus est species mulieris, unde dicitur de muliere: *Acuta est quasi gladius biceps.* Et dicitur mulier gladius biceps, quia occidit hominem in anima, & corpore. Sunt etiam tanquam poma a foris pulchra, sed intus fœda. Sæpe enim quæ sunt exterius pulchriores, sunt intus fœdiores. *Abominabilem fecisti decorem tuum.* Illa enim mulier abominabilem facit decorem suum, quæ est exterius decora, sed interius abominationibus plena. Bernard. Filiæ Babylonis quarum vere gloria in confusione est, induuntur purpura, & bysso, & sub pannosa conscientia jacent: fulgent in monilibus, & sordent moribus.

Secundum, quod est in muliere occasio peccati, est opulentia rei temporalis. *Hæc fuit iniquitas Sodomæ, & peccati causa: saturitas panis, & abundantia, & otium.* Psal. 72. *Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum.* Ita enim est de corpore humano, sicut de prato, & instrumento ferreo. Quando enim pratum non irrigatur, herba arefcit: quando aquarum inundatione repletur herba, marcescit: quando vero debito modo adaquatur, herba virescit. Similiter instrumentum ferreum quando indebite exercetur, consumitur; quando nullo modo exercetur, rubigine corrumpitur; quando vero debito modo exercetur, fulgidum invenitur: Sic etiam quando quis corpus suum per abstinentias & immoderatos labores affligit, ipsum ad omne opus bonum debile reddit: quando autem ipsum delitiis nutrit, hostem animæ ipsum invenit: Quando vero debito modo ipsum fovet, tunc anima in adjutorium ipsum habet. Hugo de sancto victore: Qui carnem suam supra modum affligit per abstinentiam, corpus suum occidit; qui plus quam expedit alimentis reficit, hostem nutrit: Sic igitur caro nutrienda est ut serviat, & sic domanda ut non superbiat.

Tertium, quod in muliere est occasio peccati, est quando est sui domina, & libera: Est enim mulier mollis multum, & imbecillis, & incauta; & ideo regenda, & custodienda est; ideo dicitur: *In filia non averte te, firma custodiam, ne inventa occasione*

Eccl. 25. *sione utatur se.* Unde dicitur de muliere: *Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te in conspectu inimicorum.*

Mulieris 4. custodia. Quia enim mulier magis fragilis est, & homo magis virilis; ideo circa mulierem quatuor custodiae sunt adhibendae. Sicut enim dicit August. lib. de decem chordis, quae sunt timor Dei, diligens custodia viri, verecundia, & confusio mundi, & terror legum publicarum, quae uxores fornicarias condemnant. Custodia autem viri, ut ibidem dicit August. debet esse timor Dei & ipsa ejus virilitas. Et subdit Augustin. Ideo mulieri adhibenda est major custodia, quia in ea est major infirmitas. Illa erubescit virum, tu non erubescis Christum? tu liberior, quia fortior, ideo tibi commissus es. Non igitur erubescit fornicari, quia illud faciunt multi. Tanta est perversitas generis humani, ut aliquando metuendum sit, ne castus erubescat apparere inter impudicos.

Lachrymae Mag. 3. efficacia. 1. Secundus status ejus fuit status poenitentiae, ubi tantam contritionem ostendit, quod lachrymis ejus pedes Christi rigavit. Quae quidem lachrymae tres magnas efficacias habuerunt. Primo fecerunt ipsam totam mundam, juxta illud Psal. 6. 7. *Lavabo per singulas noctes lectum meum; lachrymis meis stratum meum rigabo.* Unde Gregor. quia enim mulier turpitudinis suae maculas aspexit; lavanda ad fontem misericordiae cucurrit. Secundo fecerunt sibi serenam conscientiam, unde dicit Chrysost. super hunc locum. Sicut ubi vehemens imber prorumpit, fit serenitas; sic lachrymis effusis apparet tranquillitas, & perit caligo reatum. Et sicut per aquam & spiritum, sic per lachrymas & confessionem, denuo mundamur. Tercio in ipsa aqua lachrymarum submersa sunt omnia crimina ejus. Psalm. 73. *Contribulasti capita draconum in aquis.* Draco, id est, diabolus habet septem capita, id est, septem mortalia peccata, quae aliquando fuerunt in peccatrice ista. Apparuit primo Mariae Magdalene, de qua ejecerat septem demonia: Tunc igitur Christus capita draconum in aquis tribulavit, & contrivit, quando lachrymis suis omnia peccata submersit; non tantum omnia peccata gravia lavit; sed etiam omnes cogitationes, quae significantur per capillos, quos in obsequium Christi adhibuit; unde dicitur, quod *capillis capitis sui pedes terxit.* De istis capillis cogitationum dicitur: *Sume tibi gladium acutum radentem pilos & assumes eum, & duces per caput tuum, & per barbam tuam, & assumes tibi stateram ponderis, & divides eos, tertiam partem combures igni, & assumes tertiam partem & concides gladio in circuitu ejus, tertiam vero aliam disperges in ventum, & gladium nudabo post eos.*

Cogitationes saepe in 3. parte dividuntur. Cogitationes enim nostrae saepe in tres partes dividuntur; quia aut sunt bonae, aut sunt

mae, aut sunt indifferentes. Cogitationes igitur bonae sunt igne comburendae, id est, Spiritui sancto committendae, & ab ipso inflammandae. Cogitationes indifferentes, quae aliquando eveniunt pro necessitatibus temporalium, sunt circumcidendae, & moderandae, ut non sint superfluae. Cogitationes autem noxae, & mae, sunt a nobis penitus expellendae, & dispergendae: etsi forte redire latagerent, contra eas est divinae severitatis gladius opponendus.

Tertius ejus status fuit perfectionis gratiae, quando dixit ei Christus; *Vade in pace.* Unde dicit Greg. postquam Dominus ei peccata dimisit non sistit in remissione peccati, sed adjecit operationem boni. In hoc igitur, quod dicitur; *Vade in pace*, notandum, quod ista habuit sollicitudinem per bona opera, & quod habuit pacem in sua conscientia. Ipsa quidem habuit pacem per opera interiora, quia fuit contemplativa, juxta illud: *Maria optimam partem elegit, &c.* Per opera exteriora, quia fuit activa, quia omnia opera misericordiae erga personam Christi exercuit: Ipsa enim ipsum pavit. *Fecerunt ei cenam ibi, & Martha ministrabat, Maria ergo accepit libram unguenti, &c.* Cum illo erant mulieres aliquae quae erant curatae, &c. *Maria quae vocatur Magdalena, & aliae multae, quae ministrabant ei de facultatibus suis.* Ipsa eum hospitio recepit. *Intravit Jesus in quoddam castellum, & mulier quaedam Martha nomine excepit illum in domum suam, & huic erat soror nomine Maria, &c.* Ipsa bysso puritatis, & purpura charitatis eum induit, juxta illud: *Byssus & purpura indumentum ejus.* Ipsa eum in tribulatione positum visitavit, & associavit: *Stabant juxta crucem Jesu mater ejus, & soror matris ejus, Maria Cleophae & Maria Magdalene.* Ipsa ejus sepulturae interfuit: *Josepb accessit ad Pilatum, & petiit corpus Jesu, & depositum involvit sindone, & posuit eum in monumento exciso, in quo nondum quisquam positus fuerat.* Secutae autem mulieres, quae cum ipso venerant de Galilaea, & praecipue Maria Magdalena, & in monumento fixa permansit. *Maria stabat ad monumentum foris plorans.*

Secundo habuit pacem in conscientia. Istam pacem conscientiae non potest habere superbus; & ratio est, quia ipse Deo est contrarius, juxta illud: *Cucurrit adversus Deum erecto collo, & pingui cervice armatus est:* quia igitur est Deo contrarius, non potest esse sibi ipsi pacificus. *Quis restitit ei, & pacem habuit?* Istam etiam pacem conscientiae non potest habere avarus; & ratio est quia habet terram, id est terrena desideria in superiore parte animae; & caelestia in inferiori: Tertia autem cum sit gravis naturaliter appetit deorsum descendere; caelum, cum sit leve, appetit ascendere sursum, ideo: *Caelum*

Gregor.
Maria
Magdalena
duo habuit.

Luc. 10.

Joan. 12.

Luc. 3.

Luc. 10.

Prov. ult.

Joan. 19.

Luc. 32. 52.

Joan. 20.

Job. 15.

Job 9.

Prov. 25.

Isai. 57.

Heb. 12.

lum sursum, & terra deorsum. Quia igitur in tali ascensu, & descensu est pugna; ideo non potest ibi esse pax aliqua. *Cor impii quasi mare fervens, quod quiescere non potest.* Impius est avarus, quia est sine pietate, cujus cor est sicut mare, quia semper est in motu, & perturbatione. Luxuriosus etiam non potest habere istam pacem conscientiae; & ratio est, quia anima cum sit ad imaginem Dei facta naturaliter appetit munditiam, & puritatem; & ideo quando in animam intrat aliquod immundum, naturaliter illud abhorret, detestatur, & fugit: & ideo quamdiu in anima aliqua est immunditia, non potest ibi esse pax vera; ideo dicitur: *Pacem sequimini, cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum.* Volens Apostolus

nos ad pacem inducere conscientiae, convenienter monuit nos ad sanctimoniam munditiae, quasi dicat, si vultis habere pacem, habeatis sanctimoniam, id est mentis & corporis castitatem. Quia igitur beata Maria Magdalena veram humilitatem servavit, omnia terrena contempsit, & perpetuam mentis, & corporis castitatem habuit; ideo in vera pace fuit: sicut enim bona conscientia animam delectat, juxta illud: *Secura mens quasi jube* Prov. 15. *convivium;* sic mala conscientia animam cruciat. Gregorius Nicenus: Mala conscientia sequitur se, imo non recedit a se: vix potest foris aliquod esse remedium, quando intus est vulnus inclusum.

FERIA SEXTA HEBDOM. QUINTAE QUADRAGES.

SERMO I.

De Concilio Judaeorum contra Christum.

Joan. 11.

Collegerunt ergo Pontifices, & Pharisei concilium, & dicebant: *quid facimus, quia hic homo multa signa facit?* Quando aliquis Rector civitatis audit negotium grave, & periculosum, convocat concilium, & exponit negotium, & audit consultores, & tandem facit partitum, & tunc illa sententia approbatur, in quam plures consentiunt. Eodem modo Pontifices & Pharisei fecerunt, audierunt enim de resurrectione Lazari, & quomodo omnes in Christo credere videbantur, unde credentes ex hoc eis imminere periculum, *collegerunt concilium.*

In isto igitur Evangelio quatuor tanguntur. Primo concilii congregatio, cum dicitur: *Collegerunt Pontifices & Pharisei concilium.* Secundo negotii diligens inquisitio, cum dicitur: *quid facimus, quia hic homo multa signa facit.* Tertio ponitur unius consiliatoris prolocutio, unde subditur: *Unus autem ex ipsis Cayphas nomine, &c.* Quarto ponitur ipsius sententiae ab omnibus confirmatio, cum subditur: *ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum.* Non enim fecerunt partitum, quia non diviserunt se in partes; sed omnes unanimiter in mortem Christi consenserunt.

Primo igitur ponitur concilii collectio, & illud concilium fuit improvide congregatum;

quia cum festinatione, cum injuria, cum ira, cum invidia, & cum insipientia congregaverunt. In concilio autem non debet esse festinatio, nec ira, nec insipientia; ideo dicit Socrates, quod in concilio duo sunt maxime contraria scilicet festinatio & ira. Non debet etiam esse tertium, scilicet insipientia; sed potius magna sapientia. *Ego sapientia* Prov. 8. *habito in consilio.* Pontifices igitur, & Pharisei illud concilium non fecerunt cum maturitate, & deliberatione, sed praecipitatione, & festinatione. Mox enim cum audierunt, quod Christus suscitaverat Lazarum, & quod omnes ibant post eum, concilium collegerunt, cum tamen debuissent cogitare, expectare, & deliberare, quid magis expedisset. Ideo dicitur: *Qui festinus est, pedibus offendet.* quia enim nimis festinarunt, ideo offenderunt, quia Christum occiderunt. Socrates: Concilium velox sequitur poenitentia. Varro Philosophus. Imperitiae signum est, exigere cito fieri, quod difficillimum est, ideo legitur de Augusto Caesare, quod dixerat, quod festinatio, & temeritas male in Duce conveniunt dicens; satis enim celeriter fit, quicquid bene fit.

Secundo illud concilium congregaverunt cum ira, & invidia. Audientes igitur quod populus post eum ibat, in gravem iram, & invidiam exarserunt, & in tali ira concilium collegerunt: de tali concilio dicitur: *Simeon, & Levi fratres vasa iniquitatis bellantia, in concilium eorum non veniat anima mea &c.* quia in furore suo occiderunt virum, id est Christum. Dicit enim Hieron. quod Hier. de Simeone Pharisei, de Levi autem Pontifices exiverunt. Illud enim fuit periculosum

Gregor.

Chryf.

concilium, quod in furore & ira fuit celebratum. Gregor. Si ita semel mentem possidere cœperit, iustum esse putat, quod etiam crudeliter fit. Chryf. Non potest pacifice loqui, qui cor habet turbatum.

Joan. 11.

Matth. 5.

Tertio illud concilium collegerunt cum insipientia, sapiens enim in eo, quod habet facere, attendit ad principium, ad medium & ad finem; ut scilicet negotium suum inchoet sapienter, & prosequatur constanter, & finiat utiliter. Isti autem Pharisei inchoaverunt cum fatuitate, mandatum dantes, ut Christus caperetur, unde dicitur parum infra: *Dederant autem Pontifices mandatum, ut si quis cognoverit ubi sit, indicet ut apprehendant eum*, & persecuti sunt eum cum crudelitate, quia mortem Christi facere firmaverunt, unde dicitur: *Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum*. Finierunt autem cum sua destructione; quia illud, quod timebant, scilicet quod perderent locum, & gentem, evenit eis. Secundo ponitur negotium super quo debet haberi concilii diligens expositio, cum dixerunt: *Quid facimus*, id est, cur tardamus: cur nobis non provideamus? *quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum sic*: scilicet viventem, & signa facientem, *Omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent nostrum locum & gentem*. Romani enim & multi alii principes gentium, in magna reverentia habebant Dei templum; unde etiam Alexander cum Hierosolymam festinaret, & Judæi impetum ejus timerent, Pontifex indutus pontificalibus, & in capite suo habens cidarim, in qua scriptum erat nomen Dei tetragrammaton, id est quatuor syllabarum, quod dicitur lene obviam sibi processit: Statimque Alexander de equo descendens, nomen Dei adoravit, & pontificem veneratus est, & cum super hoc a suis militibus argueretur: respondit, non istum, sed Deum in ipso adoravi: Deus enim cœli in isto habitu mihi apparuit, & principatum Persarum mihi promisit. Romani igitur & Principes gentium in magna reverentia habebant templum: Christus autem prædicabat sacramenta Judaica, & ceremonialia esse abolenda, & ideo dixerunt; si Romani ista audierint, templum contemnent, opes templi auferent, & nos & locum nostrum tollent. Vel aliter: Judæi intendebant tunc Romanis rebellare, & tributa eis non solvere. Christus autem prædicabat, non esse alicui resistendum dicens: *Ego autem dico vobis non resistere malo; sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe ei & aliam; & ei qui vult tecum iudicio contendere, & tuam tunicam tollere; dimitte ei & pallium*. Ideo timebant ne venientibus contra se Romanis, nullus se defenderet. Vel aliter: Romani ordinaverunt, ut nullus Rex constitueretur, nisi prout ipsi mandarent: multa autem turba sequebatur Christum, quæ etiam ipsum Regem & Christum

confitebantur, & ideo timuerunt quod Romani audirent, quod turba eum sequeretur, & crederent, quod vellent rebellare; & si audirent, quod eum regem confiterentur, crederent, quod ipsum regem vellent facere; & sic venirent, & locum, & gentem tollerent. Ista autem sicut Chryf. dicit, Pharisei quantum ad veritatem non credebant, cum turbæ quæ ipsum sequebantur, non essent milites armati nec armigeri, sed inermes, & simplices viri; sed ideo dicebant, ut contra Christum populum excitarent. Tertio ponitur unius malitiosa prolocutio cum dicit: *Vos nescitis quicquam; nec cogitatis, quia expedit vobis, ut unus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat*. In hoc autem verbo, aliam intentionem habuit Caiphas; & aliam Spiritus sanctus: intendebat enim Caiphas, quod expediret, ut Christus occideretur, priusquam a Romanis captivaretur. Spiritus autem sanctus, qui per os suum prophetavit, intellexit quod expediebat, ut Christus pro humano genere moreretur. Ubi dicit Augustinus: Hic docemur August. per homines malos Spiritum sanctum futura docere; quod tamen Evangelista divino tribuit Sacramento, quia ipse, scilicet Caiphas, erat Pontifex; quamvis autem prophetaverit, tamen Propheta non fuit.

Nam sicut dicit Augustinus super Gen. ad literam; tria sunt quæ faciunt hominem esse perfectum Prophetam. Unum est, quod ipse aliquas visiones habeat. Secundum est, quod ipsas visiones intelligat, & revelationes. Tertium est, quod ipsas visiones etiam aliis manifestare sciat; Primum habuit Nabuchodonosor, quia statuam vidit: Duo vero sequentia non habuit, quia nec significationem intellexit, nec ipsam visionem Danieli enarrare scivit: & ideo Propheta non fuit. Duo autem ex his habuit Pharaon, quia & visionem habuit, quando septem boves pingues, & septem macilentos vidit; & ipsam visionem Joseph enarravit: sed non habuit tertiam, quia ejus significationem non intellexit; & ideo Propheta non fuit: Nullum tamen ex his habuit Cayphas; ipse enim de morte Christi nullam revelationem habuit; ipse etiam intellectum quem habuit Spiritus sanctus, non intellexit: habuit tamen unum, quod mortem Christi necessariam fore denuntiavit; & ideo similiter Propheta non fuit, sed Spiritus sanctus, qui os asinæ aperuit, per istum prophetiam prædixit, quando ait: *Expedi vobis, ut unus moriatur homo pro populo, &c.* Quarto ponitur istius sententiæ approbatio, & confirmatio, cum dicitur: *Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum*. Prius quidem pluries ipsum interficere cupiebant, sed modo diffinitivam dederunt sententiam.

Ista autem sententia fuit iniqua, & injusta, ex animo, ex causa, & ex ordine. Tunc sententia

*Sententia Ju-
deorum con-
tra Christum
fuit iniqua
tripliciter.*

Matth. 27.

Luc. 23.

Job. 36.

Joan. 5.

sententia est injusta ex animo, quando ex ira, & invidia profertur: tunc est injusta ex causa, quando sufficiens causa non suffragatur; tunc est injusta ex ordine, quando ordo juris omittitur. Sententiam igitur quam Principes, & Pharisei super mortem Christi per- tulerunt, fuit injusta ex animo, quia ex in- vidia ipsum tradiderunt, unde dicitur: *Scie- bat enim scilicet Pilatus, quod per invidiam tradidissent eum summi Sacerdotes, &c.* Secundo fuit injusta ex causa, quia nulla cau- sa mortis suae suberat, unde dicitur: *Nihil invenio causae in hoc homine, & infra: Ec- ce ego coram vobis interrogans, nullam causam inveni in homine isto ex his, in qui- bus eum accusatis; sed nec Herodes, ideo dicitur: Causa tua quasi impii judicata est, causam judiciumque recipies; & potest esse verbum patris ad filium, quia enim causa sua impie judicata fuit, ideo ipse causam, judiciumque omnium a Deo patre accepit. Neque pater judicat quemquam, sed omne judicium dedit filio. &c.* Terrio fuit in-

justa ex ordine, quia non fuit servatus ordo juris, quia ipsum condemnaverunt, nec spon- te confessum, nec testibus convictum, unde dicitur: *Multi enim falsum testimonium di- cebant adversus eum, & convenientia testi- monia non erant.* Quia igitur sententia Chri- sti, qua judicatus fuit, sic fuit injusta ex ani- mo, ex causa, ex ordine, ideo ipse feret sententiam justam, cum dicer illud: *Disce- dite a me maledicti in ignem aeternum, &c.* Ista enim sententia erit justa ex animo, quia non ex ira per vitium, sed ex ira per zelum proferetur. *Accipiet armaturam zelus illi- us.* Erit justa ex causa, quia opera miseri- cordiae non habuerunt, unde dicit: *Esurivi & non dedistis mihi manducare.* Erit justa ex juris ordine, quia non proferetur, nisi contra sponte confessos, & convictos; ipsi enim peccata sua sponte confitebuntur: *Ergo erravimus a via veritatis, &c.* Con- scientia etiam contra ipsos testifica- bitur. *Testimonium illis reddente conscientia ipsorum.*

Marc. 14.

Matth. 25.

Sap. 5.

Matth. 25.

Sap. 5.

Rom. 2.

EADEM FERIA SEXTA QUINTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

*Quomodo expediebat Christum
mori.*

Joan. 11. 50.

2. Pet. 1.

Origen.

Expedi vobis, ut unus moriatur ho- mo pro populo, & non tota gens pereat. Spiritus sanctus in veris Prophetis, tangit corda eorum, re- velationes, & inspirationes aliquas immittendo; illuminat eorum mentes ipsa- rum revelationum sensum & intelligentiam tribuendo; aperit eorum os ad proferendum illas revelationes, verba congrua ministrando. Ista tria tanguntur: *Omnis prophetia Scri- pturae propria interpretatione non fit, id est, propria expositione, sed a Deo concessa; ecce quia ad Spiritum sanctum pertinet eo- rum, quae inspirat, intellectum dare. Et sequitur: Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu sancto inspirati, &c.* ecce quia ad Spiritum san- ctum pertinet divinam inspirationem emit- tere. Sequitur: *Locuti sunt sancti Dei ho- mines; ecce quia ad Spiritum S. pertinet verba convenientia ministrare. In Caypha Spiritus S. non illuminavit cor ejus ad intel- ligendum; unde dicit Origenes: Cayphas ex se nihil protulit, nihil dixit, quia prophe- tiam Dei non accepit, nec tetigit cor ejus ad*

inspirandum, sed tantum aperuit os ejus ad proferendum; unde dicit Chrysost. Ore Cayphae solum Spiritus sanctus usus fuit: contaminatum autem cor ejus non tetigit. Dixit ergo: *Expedi vobis, ut unus moria- tur homo pro populo, &c.* Homo quidem erat mortuus; ideo expediens erat ut more- retur Christus, ut ejus mors nostram de- strueret; ideo dicit: *expedi vobis ut unus moriatur, &c.* Homo etiam erat perditus, & ideo expediebat, ut Christus ad nos veni- ret, & mortem subiret; ut sic hominem per- ditum inveniret; ideo subditur: *Et non tota gens pereat.* Erat etiam homo a Deo divi- sus, & dispersus; ideo expediebat ut Chri- stus homines ad eum congregaret, ideo sub- ditur: *Non tantum pro gente, sed ut filios Dei qui erant dispersi, congregaret in unum.* Ex his igitur habetur, & humanum genus mortuum, perditum & dispersum. Expedie- bat ergo ut Christus moreretur, & sic huma- num genus mortuum vivificaret.

Erat autem homo mortuus quadruplici morte. Quarum duae erant in praesenti, sci- licet mors naturae, & mors culpae. Duae au- tem erant in futuro, scilicet mors gehennae, & mors quae causatur ex privatione visionis divinae. Primam mortem, scilicet naturae destruxit per suam gloriosam resurrectionem. *Per hominem mors, & per hominem resur- rectio*

*Homo qua-
druplici mor-
te mortuus
erat.*

1. Cor. 15.

Osee 6. *rectio mortuorum. Vivificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos.* Secundam mortem, scilicet culpæ, destruxit per sui sanguinis effusionem. *Lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Sanguis Christi emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis.* Tertiam mortem, scilicet gehennæ, destruxit per inferni expoliationem; tunc enim infernum expoliavit; quando sanctos Patres inde eduxit. *Ero mortua o mors, morsus tuus ero, o inferne.* Quartam mortem quæ causatur ex privatione visionis divinæ, destruxit per suæ visionis restitutionem; quam quidem restitutionem petebat sibi fieri Propheta dicens: *Redde mihi letitiam salutaris tui.*

August. Ista autem mors est gravior quam gehenna; unde Augustinus in Enchiridion. A regno Dei exulare, a civitate Dei alienari, a vita Dei cadere, dulcedine Dei carere, tam gravis est pœna, ut ei nulla possint tormenta, quæ novimus, comparari. De hac etiam sic dicit Chrysost. in lib. de reparatione lapsi. Nonnulli imperitorum putant sibi satis esse, & optabile videri, si gehenna tantummodo careant; ego autem multo graviores gehenna dico esse cruciatus, removeri & abjici ab illa gloria, & ita excludi a beatis, & alienum effici ab his, quæ præparata sunt Sanctis; tantum generat cruciatum, tantum dolorem, ut si etiam nulla extrinsecus pœna torqueat, hæc sola sufficeret; omnis enim gehennæ superat cruciatum.

Jer. 14. *Quare quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum,* reliquit societatem Angelicam, & venit ad nostrum consortium. *Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.* Ipse etiam cum esset indutus lumine, induit se nostrum saccum. *Sol factus est niger, quasi saccus cilicinus:* de his tribus dicitur: *Reliqui domum meam,* scilicet domum cælestem; *dimisi hereditatem meam,* id est Angelicam societatem, in quibus ego regnabam. *Dedi dilectam animam meam in manus inimicorum ejus,* assumendo scilicet humanam carnem, quam tanquam saccum confui super meam divinitatem, *saccum confui super cutem meam,* quem quidem saccum dedi in manibus inimicorum meorum, qui ipsum occiderunt, & laceraverunt, ut inde prærium sanguinis emanaret. **Psal. 29.** *Conscidisti saccum meum.*

Christum tria induxerunt ut no redimeret. Nec mirum si tam misericorditer nos redemit: Tria enim Jesum induxerunt, ut misericorditer nos redimeret. Unum fuit ex parte sui, scilicet ejus viscerosa pietas. Se-

cundum ex parte nostri, scilicet nostra magna necessitas. Tertium tam ex parte sui, quam ex parte nostra, scilicet nostra cum ipso & sua nobiscum magna propinquitas. Primum enim est ejus pater; est enim ille pater benignus, qui super filium prodigum reverentem misericordia motus est, & super colum cecidit, & osculatus est eum, & dixit: *Filius meus mortuus erat, & revixit; perierat, & inventus est.* De hac viscerosa misericordia ejus dicit August. Nemo de Dei pietate diffidat: major est ejus misericordia, quam nostra miseria: tardius quidem videtur peccatori veniam sibi tradere, quam ipsi peccatori accipere. Secundum quod ipsum induxit ad misericordiam & ad perditum requirendum, est magna nostra necessitas: Homo quidem erraverat, & ad viam rectam ire nesciebat, unde clamabat: *Erravi sicut ovis quæ periit, &c.* Iste est Pastor ille bonus, de quo dicitur: Qui nonaginta novem oves reliquit, & ovem centesimam, id est, hominem quærere venit: de hoc sic dicit Aug. in lib. contra quinque hæreses. Cum esses inimicus patri meo, reconciliavi te per me: cum inter montes & silvas errares, quæsi te; humeris meis portavi te; patri meo reddidi te, laboravi, sudavi, caput meum spinis opposui, manus meas clavis objeci, lancea latus meum aperui; sanguinem meum fudi, animam meam posui, & conjunxi te mihi, & tu divideris a me.

Tertium quod ipsum induxit ad misericordiam, & perditum requirendum fuit nostra cum ipso, & sua nobiscum propinquitas; ipse enim de sua progenie nos fecit, quando ad suam imaginem, & similitudinem nos creavit: tandem se fecit de progenie nostra, non de progenie Angelica, juxta illud: *Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahamæ apprehendit;* ex prima parentela facti sumus filii ejus; ex secunda facti sumus fratres sui; & ideo non debuit nos derelinquere, sed nos redimere, & patri reconciliare: ista est illa mulier sapiens, scilicet divina sapientia, quæ amiserat drachmam decimam, id est humanam naturam sua imagine insignitam; propter primam parentelam, & suo nomine appellatam, quia a Christo dicimur Christiani; & ideo lucernam accendit, quia lucem suæ divinitatis terræ nostræ mortalitatis univit, & sic drachmam, quam perdiderat invenit.

Tertio expediebat Christum mori, ut humanum genus dispersum revocaret, unde dicitur infra: *Prophetavit quia Jesus mortuus erat pro gente* scilicet Judæorum, *& non tantum pro gente, sed ut filios Dei,* scilicet de populo gentilium, *qui erant dispersi, congregaret in unum.* Hæc autem sicut dicit Augustin. secundum prædestinationem dicta sunt, quia ipsi gentiles adhuc filii Dei non erant: expediens igitur fuit mors Christi,

Notandum. Christi, ut dispersos congregaret. Christus fecit tanquam vexillifer, tanquam venator, tanquam speculator: Vexillifer vexillum in altum levat, & dispersos congregat; Christus igitur ut Dei filios congregaret, vexillum crucis in altum levavit. Hujus vexilli hasta fuit crux, tela ibi posita fuit caro Christi affixa.

Isai. 11. Quæ quidem tela fuit de tribus coloribus, colore scilicet albo, rubeo, & nigro: ejus enim caro fuit alba per innocentiae candorem, fuit rubea per sanguinis asperisionem, & fuit nigra in morte per livorem. Omnes igitur qui sunt a Deo dispersi, debent ad illud vexillum congregari. *Levabit Dominus signum in nationes, & congregabit profugos Israel;* Ideo ipse dicit. *Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum.* Secundo fecit Christus tanquam venator: Solent enim venatores arbores ascendere, carnem cruentam monstrare, & ad aves sibilare; sic fecit Christus homini. Homo quidem a Deo volaverat. *Ephraim quasi avis avolavit;* ideo Christus arborem crucis ascendit, carnem cruentam suam habuit, & ad nos clamare & sibilare cepit. *Elevabit Dominus signum in nationibus procul, & sibilabit ad eum de finibus terræ.* Tertio Christus fecit sicut speculator. Solent enim speculatores in altum ascendere, ut videant, & clament: Sic Christus in speculam crucis ascendit: unde Bernard. Ascendit Christus in altum, ut videretur; clamori lachrymas immiscuit, ut homo ei compateretur: Ideo igitur in speculam crucis ascendit; ut videretur, scilicet oculo intellectus per meditationem; & oculo affectus per devotionem. *Psal. Respice in faciem Christi tui.*

Num. 11. Iste autem respectus sanat vulnera peccatorum quod signatum est in illis, qui respi-

ciebant serpentem, qui a moribus serpentum sanabantur. Detergit caliginem ignorantiarum. Hoc signatum est in Longino, qui cum male videret, ex tactu sanguinis Christi est illuminatus. Sanguis enim Christi verum collyrium est, quod illuminat oculos mentium. *Collyrio inunge oculos tuos, Apoc. 3. ut videas.* Dat etiam iste respectus patientiam adverforum. *Per patientiam curramus Heb. 12. ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem, & consummatorem Jesum.*

Secundo fortiter clamavit, ut audiretur. *Vocem Christi.* Ejus tamen vocem non audiunt avari, qui in auribus suis ponunt terram avaritiæ; ideo clamor Christus dicens: *Terra ne operias sanguinem meum: neque inveniat in te locum latendi clamor meus.* Non audiunt etiam superbi, nec luxuriosi; & ideo superbi sunt lapidibus duriores; & luxuriosi sunt mortuis foetidiore: quia ad clamorem Christi lapides sunt scissi, & monumenta aperta sunt, & mortui resurrexerunt.

Tertio Christus clamori lachrymas addidit, ut homo compateretur. Debet quippe homo Christo compati, qui fuit in tanto dolore: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor, &c.* Qui fuit in tanta derisione: *Prætereuntes autem blasphemabant moventes capita sua:* qui fuit in tanta ignominia, & vilipensione: quia tanquam latro cum latronibus fuit crucifixus: & propter hoc compassus fuit sibi sol; quando splendorem suum abjecit, & vestibis nigris induit se, id est tenebris: Compassa fuit terra, quando præ nimio dolore tremuit: Compassi sunt Angeli, de quibus dicitur: *Ecce videntes clamabunt foris: Angeli patris amare flebunt.*

SABBATO QUINTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO I.

De clarificatione; quomodo pater filium: filius patrem; filius fideles; & fideles Christum clarificant.

Joan. 17. **S**Ublevatis JESUS oculis in caelum dixit; Pater venit hora clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificet te. Quia in isto Evangelio sæpe fiet mentio de clarificatione, ideo notandum, quod sicut videmus in istis naturalibus quæ-
Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

dam claritas est, quæ a nullo illuminatur, & cætera illuminat, ut est claritas solis: Alia est claritas quæ illuminatur & illuminat: sicut est claritas lunæ quæ illuminatur a sole, & illuminat inferiora; & est quoddam corpus clarum, quod illuminatur a sole, & non illuminat inferiora: tamen aliquos fulgores emittit, sicut videmus in quibusdam metallis fulgidis, videlicet in auro, & argento. Et aliud corpus opacum, quod illuminatur, sed tamen nec illuminat, nec aliquos fulgores emittit, sicut est elementum terræ. Eodem modo est in spiritualibus: est enim quædam
(T) cla-

Joan. 1.

claritas supersubstantialis, scilicet claritas divina, quæ a nullo lucem recipit, & omnia illuminat. *Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem, &c.* Alia est claritas, quæ illuminat, & illuminatur, sicut sunt doctores, & Prælati, qui a divina claritate recipiunt influentiam sapientiæ, & subditis dant lumen doctrinæ, de quibus dicitur: *Inter quos lucetis sicut luminaria in mundo, verbum vitæ continentes.* Alii sunt, qui illuminantur, sed non illuminant; tamen aliquos fulgores emittunt, sicut sunt boni subditi, & auditores, qui recipiunt a superioribus lumen sacræ Scripturæ; tamen ipsi non illuminant aliquos per verba doctrinæ. Verumtamen emittunt aliquos fulgores ex sua lucida conversatione, de quibus dicitur: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona.* Alii sunt tenebrosi, sicut sunt mali subditi, qui sæpe illuminantur per sacram Scripturam, sed tamen nec ipsi illuminant, nec aliquem fulgorem emittunt per aliquam bonam vitam; sed semper remanent in tenebris ignorantiae, & malæ vitæ. De talibus dicitur: *Terra autem erat inanis & vacua: & tenebræ erant super faciem abyssi, &c.* Homines enim terreni sunt inanes, quia pleni sunt vanitate, & sunt vacui ab omni opere bono, & habent tenebras ignorantiae.

Phil. 2.

Math. 5.

Gen. 1.

Ista quadruplex differentia tangitur hic: nam claritas divina quæ illuminat, & non illuminatur, est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus; de qua dicitur: *Pater clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificet te.* Claritas, quæ illuminatur & illuminat, fuerunt Apostoli de quibus dicitur: *Pater manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo.* Deinde alii illuminantur, qui & emittunt fulgorem bonorum operum, ut sunt boni auditores, qui ad prædicationem Apostolorum crediderunt, de quibus infra dicitur: *non pro eis autem rogo tantum, sed pro eis, qui credituri sunt in me:* Alii, qui semper in tenebris sunt, & illuminari non possunt, sunt homines terreni & mundani, pro quibus Christus non rogat, quamdiu tales sunt, ideo dicit: *Non pro mundo rogo.*

Cæteris autem omissis dicamus tantum de patriæ claritate scilicet divina, de qua quatuor sunt videnda. Primo qualiter pater clarificat filium. Secundo qualiter filius clarificat patrem. Tertio qualiter ipse filius clarificat suos fideles. Quarto qualiter ipsi fideles clarificant Christum.

1.

Circa primum notandum, quod pater est claritas, filius claritas, & Spiritus sanctus est claritas, & tamen sunt omnes una deitas, seu claritas. Pater ergo filium clarificat, quando ipsum gloriose resurgere fecit; unde August. dicit; *Venit hora clarifica filium tuum, tanquam si diceret: Venit hora semi-*

August.

nare humilitatis fructum, non differas claritatem.

In Christo quidem tres fuerunt substantiæ, quæ ante resurrectionem videbantur obscuræ scilicet caro, anima, & divinitas. Caro enim videbatur obscura propter mortalitatem: Anima propter passibilitatem: Deitas videbatur obscura, propter ea quia paucis fuit manifestata: Sed in resurrectione clarificata est caro ejus, quia induit immortalitatem: Anima ejus induit impassibilitatem: & divinitas ejus accepit manifestationem. Tunc enim Deus manifestatus est ex eo quod per divinitatis suæ potentiam resurrexit.

In Christo tres substantiæ.

Secundo filius clarificavit patrem, in quantum scilicet, quod in Judæa solummodo natus erat, in toto mundo ipsum manifestum fecit, unde super illud: *Ut filius tuus clarificet te,* dicit August. ac si diceret Christus: August. Resuscita me, ut innotescas toti mundo per me.

2.

Filius enim toti orbi de patre tria maxime manifestavit, scilicet notitiam suam; Joan. 1. *Nemo Deum vidit unquam, unigenitus filius, qui est in sinu patris: Ipse enarravit nobis misericordiam suam: Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est.* Liberalitatem suam: *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum.* Jam igitur non potest se excusare infidelis, si in Deo non credit, quia toti mundo manifestata est notitia sua: Jam non potest desperare aliquis peccator de Deo, quia toti mundo manifestata est misericordia sua. Jam nullus potest verecundari, quia toti mundo manifestata est liberalitas ejus.

Christus in mundo tria de patre manifestavit.

Luc. 6.

Luc. 12.

Tertio ipsa claritas divina fideles suos clarificabit, quod notatur, cum dicitur: *Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis,* id est omnium hominum, a patre totum, ut omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam. *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum Deum, & quem misisti Jesum Christum.* Tunc igitur fideles suos clarificabit, quando eos in vita beata glorificabit.

3.

Joan. 17.

Vitam autem beatam ponit in Dei cognitione, sicut dicitur: *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* De hac visione dicit Fulgentius sic: Sicut per speculum vitreum trina nobis visio administratur, quia nosipsum, & ipsum speculum, & quicquid præsens adest videmus, sic per speculum divinæ claritatis, & ipsum Deum quantum possibile erit creaturæ, & nosipsum, & cætera omnia vera, certa scientia cognoscemus.

1. Cor. 13.

Quarto nos Deum clarificamus, quando ipsum laudamus: Nos igitur in præsentia, & in futuro Deum debemus clarificare, & laudare cum operibus nostris, cum sensibus nostris,

4. Deum Quomodo laudare debemus.

August.

stris, & cum vocibus nostris. De laude operum sic dicit Augustin. in lib. de Catechizandis rudibus: Quicquid homo fecerit laudabilem in suis factis invenit Deum. Si bene egerit, laudabilem invenit per justitiam præmiorum. Si peccaverit, per justitiam suppliciorum laudabilem invenit. Si peccata confessus fuerit, laudabilem per indulgentiam delictorum. De laude sensuum dicit Chrysost. in quadam Homilia super Psalm. Oculus Deo præstat obsequium, si turpia declinet aspicere. Lingua meretur præmium, si in Dei laudibus occupatur. Auditus placebit Deo, si se detractionibus non immiscet. Pedes laudare Deum poterunt, si cursum suum ab omni malitia revocare festinant: Manus benedicunt Deum, si rapinis renuntient, & ad misericordiam properent. De laudibus cum voce dicit Propheta: *Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam tuam.* Et dicit, *Repleatur.* Cæteros enim debemus laudare cum medio ore, id est moderate, timentes, ne aliquando inveniatur contrarium, & sic erubescamus. In Deo autem non sic est. August. super Psalm. Quid debet homo magis laudare, quam illud quod sic placet, ut non possit displicere? Securitas autem laudis in Dei laude est, ubi laudatur; securus est ubi non timet ne de laude erubescat. De laude autem, quæ erit in patria, dicit August. in lib. de civit. Dei. Ipse est finis desideriorum nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. Primo dicit, sine fine videbitur: Aliquibus sicut damnatis, Deus abscondit faciem suam.

Chrysost.

Psalm. 70.

August.

Abscondam faciem meam ab eis: Aliquibus Deut. 32. ostendit aliquem splendorem faciei suæ, sicut sanctis viris in præsentis vita, unde Propheta non fuit ausus petere visionem faciei, sed splendorem dicens: *Illustra faciem tuam super servum tuum.* Beatis autem aperire ostendit faciem suam. *Videbimus eum sicuti est.* 1. Joan. 3. Sequitur: sine fastidio amabitur; amor carnalis aliquando habet fastidium: *Nec facta es quasi meretrix fastidio augens pretium.* Aliquando vertitur in odium, sicut pater de Amnon, & Thamar: aliquando vertitur in amarum; *novissima illius amara quasi absinthium.* Deus autem amabitur cum suavitate, cum delectatione, & cum dulcedine: *Qui edunt me adhuc esurient; & qui bibunt me, adhuc sitient.* Sequitur: sine fatigatione laudabitur; illa enim iaus fatigationem dare non poterit, tum quia laudanti erit jucunda multum. Psalm. *Deo nostro jucunda sit laudatio:* tum quia illi cui fiet scilicet Deo multum erit grata. Unde Deus reprobat sacrificium carnale, approbat, & acceptat sacrificium spirituale, dicens per Prophetam. *Nunquid manducabo carnes taurorum, &c.* Psalm. 49. Quasi dicat non. Et subdit: *Immola Deo sacrificium laudis;* & iterum, *sacrificium laudis honorificabit me.* Ideo quilibet sanctus alium poterit admonere, ut frequenter cante, & sibi dicere illud: *Bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui sit,* quia laus est magno pretio remuneranda. *Qui elucident me, vitam æternam habebunt.* Eccl. 24.

Psalm. 30.

1. Joan. 3.

Ezech. 16.

2. Reg. 13.

Prov. 5.

Eccl. 24.

Psalm. 146.

Psalm. 49.

Isai. 23.

Eccl. 24.

EODEM SABBATO QUINTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

De B. Virgine, quomodo quæ sunt Christi sunt matris, & e contra.

Joan. 17.

M*Ea omnia tua sunt, & tua mea sunt.* Quamvis ista verba dixerit Christus ad patrem, possunt tamen dici ad matrem: Nam omnia sua officia Deus sibi commisit, & ipsa omnia quæ habuit, Deo dedit. Si igitur omnia officia sua B. Virgini commisit Deus, non incongrue potest sibi dicere, *omnia mea tua sunt.* Siquidem pater fecit eam thesaurariam suam, filius fecit eam camerariam suam; Spiritus sanctus fecit eam cellariam suam, tota Trinitas fecit eam elemosynariam suam.

Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.

Primo igitur pater fecit eam thesaurariam suam: commisit enim pater sibi thesaurum potentie suæ, juxta illud: *In Jerusalem potestas mea.* Habet autem aliquis magnum posse in curia alicujus regis; aut propter parentelam, sicut quando quis est frater, vel filius regis, aut propter gratiam inventam; sicut quando quis propter suam sapientiam, & probitatem invenit gratiam apud regem; aut propter obsequia exhibita, sicut quando quis multa fecit in obsequium regis.

His tribus de causis debet Maria Virgo habere magnum posse in curia cælesti. Primo propter parentelam, quia est mater regis, & ideo rex nihil debet sibi denegare; unde dixit Salomon Bersabeæ matri suæ. *Pe-te mater mea, neque enim fas est, ut avertam faciem tuam.* Bersabea interpretatur puteus

Maria tribus de causis habet magnum posse in

calo.

3. Reg. 2.

(T 2)

teus

reus satietatis. Quidam sunt, qui habent puteum, id est, animum suum gratia Dei evacuatum, alii qui habent semiplenum; sed B. Virgo habuit plenum, & superplenum; & ideo fuit puteus satietatis: non debet igitur a filio averti, sed ab eo in omni sua petitione exaudiri.

Luc. 1. Secundo habet posse ratione gratiæ apud Deum inventæ juxta illud: *Invenisti gratiam apud Deum.* Eva quidem perdidit gratiam, & per quinque millia annorum, & amplius perdit remansit, sed Beata Virgo ipsam invenit, & non tantum sibi invenit; sed etiam pro nobis, imo & per nos: Quia si peccatores non fuisset, Deus de ipsa carnem non assumpsisset, & ideo possumus dicere. Redde nobis gratiam quam invenisti pro nobis & per nos.

Notandum. Tertio habet posse propter obsequia, quæ regi exhibuit; quia omnia opera misericordiæ sibi impendit. Unde Christus potest sibi dicere: Esurivi & dedisti mihi manducare; me scilicet infantem nutriendo. Sitivi & dedisti mihi bibere, tuo lacte virgineo me potando, nudus eram & cooperuisti me, vestimentum tui corporis tribuendo. Hospes eram & collegisti me, novem mensibus in tuo utero me hospitando: Infirmus eram, & visitasti me infantem in necessitatibus subveniundo. In carcere eram, & venisti ad me; incarcerationem in crucis patibulo associando.

Cant. 4. Secundo filius fecit eam camerariam suam in suo utero, tanquam thalamo regali quiescendo. Decet autem thalamum regalem esse pulchrum & depictum, & sic regem ibi quiescere. Uterus igitur Beatæ Virginis fuit pulcher, juxta illud: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Fuit enim pulchra, quia Christus pulchrum fecit ventrem suum: fuit sine macula, quia Spiritus sanctus purgavit ejus mentem, & ventrem. Plalm. *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.*

Cant. 1. Luc. 1. Secundo iste thalamus fuit depictus triplici colore; nigro humilitatis, albo puritatis, & rubeo charitatis. *Nigra sum*, ecce nigredo humilitatis. *Sed formosa*, ecce candor puritatis. *Sicut pelles Salomonis*; quæ erant pelles arietum rubricatæ, ecce rubedo charitatis. Postquam iste thalamus sic fuit pulcher, & depictus, requievit ibi Dei filius, juxta illud, *& virtus altissimi*, id est Christus, qui est Dei virtus, & Dei sapientiæ, *obumbrabit tibi*, & bene dicit *obumbrabit*, quia nisi ibi Deus sibi umbram fecisset, nequaquam ipsum capere potuisset.

Hebr. 12. 1. Tim. 6. Eccl. 41. Deus enim est ignis inextinguibilis: *Deus noster ignis consumens est.* Est lux inaccessibilis; *Lucem inhabitat inaccessibilem.* Est dulcedo ineffabilis: *Spiritus meus super mel*

dulcis. Habendo igitur Beata Virgo in utero Dei filium, habebat ibi ignem inextinguibilem, lucem inaccessibilem, & dulcedinem ineffabilem; & cum ipsa esset pura creatura, nequaquam tantum ardorem potuisset sufferre, nec tantam lucem conspiceret, nec tantam dulcedinem sustinere, nisi se sibi obumbrasset. Ignis enim divinus se sibi obumbravit, quia inter se, & animam Beatæ Mariæ corpus assumptum posuit, & sic tantum ardorem sustinere potuit; sicut homo aliquando inter se & ignem ponit aliquod medium. Lux divina sibi se obumbravit, quando carni terrenæ se univit, & sic Beata Virgo lucem in testa, tanquam in laterna videre potuit. Dulcedo divina se sibi obumbravit, quia tantam dulcedinem carne velavit, & sic tantam dulcedinem sustinere potuit, velut si aliquis aliquem bolum mellis aliquo extrinseco velaret, ne tantam dulcedinem sentiret.

Tertio Spiritus sanctus fecit illam cellariam suam, juxta illud: *Introduxit me rex in cellam vinariam*: unde ipsa dicitur crater, & aquæductus: Dicitur enim crater, quia vinum Spiritus sancti nobis infudit. *Umbilicus tuus crater tornatilis, nunquam indigens poculis.* Est enim crater, quia semper infundit; est tornatilis, quia semper circuit; & iterum ad primum redit, & nunquam indiget poculis, quia quantumcumque influat, nunquam tamen deficit. Est etiam aquæductus juxta illud: *Ego quasi aquæductus exivi de Paradiso.* Cant. 2. Cant. 7. Eccl. 24.

Per ipsam enim tanquam per aquæductum fluunt aquæ gratiarum in campum, viridarium, & hortum. Habet campum, viridarium, & hortum in quæ fluit aquas gratiarum, juxta illud: *Fons hortorum puteus aquarum viventium quæ fluunt impetu de Libano.* Hortus Beatæ Virginis sunt boni, & sibi devoti; quia suos sensus claudunt ne ad illicita dirigantur. In istis oriuntur flores virtutum, sed tamen crescere non possunt, nisi ab isto aquæductu Virginis fluat in eis fons gratiarum, ideo dicitur *Fons hortorum.* Campus sunt peccatores, in quibus non est aliqua clausura sensuum, & in quibus aruerunt flores, & herbæ virtutum, & bonorum operum: Sed si ad Beatam Virginem convertantur, mox ab isto aquæductu fluent in eos aquæ viventes, quæ omnia arida, & mortua vivificabunt; & ideo dicitur *puteus aquarum viventium quæ fluunt.* Viridarium B. Virginis sunt beati, qui sunt in patria, in quibus ipsa spatiatur. Modo spatiatur inter rosas Martyrum, modo inter lilia Virginum, modo inter violas Confessorum. In isto viridario fluunt aquæ Spiritus sancti ab isto canali cum impetu vehemente; ideo subditur: *quæ fluunt impetu de Libano.* Cant. 4. Boni sunt hortus Virg.

Ad hoc autem, quod aquæ cum impetu fluant, tria requiruntur, scilicet quod veniant

niant ab alto, quod fluant in abundantia; & quod nullam inveniant resistantiam. Aquæ igitur Spiritus sancti, & gratiæ, quæ fluunt in beatis cum impetu vadunt; tum quia fluunt a monte altissimo Trinitatis, tum quia fluunt in abundantia maximæ plenitudinis, tum quia in beatis nullum inveniunt obstaculum alicujus mortalis peccati, nec etiam venialis.

Prov. ult.

Quarto rota Trinitas eleemosynariam suam eam fecit. Omnes enim eleemosynæ, quæ de cælo fluunt, per suas manus transeunt; ipsa autem tanquam bona eleemosynaria defendit oppressos, pascit famelicos, & vestit nudos; ideo dicitur de muliere forti: *Dedit prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis.* Et sequitur: *omnes domestici ejus vestiti sunt duplicibus.* Sunt enim quidam oppressi a diabolo, carne, & mundo: sed ista domesticis suis, id est sibi devotis, tales hostes dat in prædam, & facit eos de ipsis habere victoriam, & hoc est quod dicitur: *Dedit prædam domesticis suis.* Sunt etiam quidam famelici, quos nutrit cibo spirituali; ideo dicitur: *& cibaria ancillis suis.* Eodem autem cibo animas, quæ sunt ancillæ suæ, nutrit, quo ipsa nutritur, juxta illud: *Comedi favum cum melle meo, bibi vinum cum lacte meo, &c.*

Cant. 5.

per favum in quo est cera & mel, intelligitur Christus, in quo est cera humanitatis, & mel divinitatis. Igfa igitur comedit favum cum melle, quia summe delectatur in visione humanitatis, & in contemplatione divinitatis. Isto cibo nos pascit, quando gratiam nobis infundit, per quam delectamur in humanitate, & divinitate Christi. Deinde subditur: *Bibi vinum meum cum lacte meo.* Tunc vinum cum lacte bibit, quando Spiritus sanctus ejus mentem perfundit vino spiritualis lætitiæ, & ejus carnem lacte virginalis munditiæ. Isto potu etiam nos potat, quando nos facit habere vinum jucunditatis in mente, & lac puritatis in carne.

Eleemosynas
quales nobis
dat Maria.

Eccl. 24.

Quæ autem sint eleemosynæ, quas ista eleemosynaria dat nobis, ipsa dicit: *Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & sanctæ spei;* ipsa enim frigidos in amore Dei inflamat; ideo dicit: *Ego mater pulchræ dilectionis:* ipsa præsumtuosos humiliat, ideo dicit: *& timoris;* ipsa ignaros sapientia divina illustrat, ideo dicit: *& agnitionis:* ipsa pusillanimes ad spem veniæ revocat, ideo subdit: *& sanctæ spei.*

Sunt etiam quidam nudi, quos ipsa vestit duplici vestimento, ideo dicitur: *omnes domestici ejus,* id est devoti ejus, *vestiti sunt duplicibus.* Illud duplex vestimentum est, de quo ibidem dicitur: *Byssus & purpura indumentum ejus.* Per byssum, quæ est candida, intelligitur munditia carnis. Per purpuram, quæ est rubicunda, intelligitur cha-

ritatis fervor. Tunc igitur suos devotos vestit duplicibus, quando eis dat munditiam in carne, & ferventem amorem in mente.

Secundo omnia, quæ fuerunt matris, fuerunt filii, ideo dicit filius: *& tua mea sunt.* 1. Theff. 1. In matre quidem tria fuerunt; scilicet spiritus, anima, & corpus, juxta illud: *Ipse enim Deus pacis sanctificet vos per omnia, ut integer spiritus vester, & anima, & corpus, sine quævela in adventu Domini nostri Jesu Christi servetur.* Ista tria Beata Virgo dedit filio suo. Et ideo potest sibi dicere *Maria filio tria dedit.* filius verbum propositum, *& tua mea sunt.* Nam corpus & uterum suum sibi dedit ad habitandum: Animam suam animæ Christi per amorem univit, & quodammodo unam fecit: Spiritum suum divinitati Christi indissolubiliter conjunxit.

Virgo enim Beata, fuit domus Dei, in qua fuerunt tria solaria prædicata. Spiritus, qui est solarium inferius. De his tribus solaribus hujus domus dicitur: *Ferculum fecit sibi Rex Salomon de lignis Libani.* Colum- Cant. 3. *nas ejus fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum, media charitate constravit.* Ferculum dicitur vas escarum, & signat Beatam Virginem, in cujus utero rex novem mensibus se pavit; & fuit de lignis Libani, quæ sunt imputribilia, quia ipsa fuit incorrupta. Solarium igitur inferius fuit ejus corpus sive uterus, in quo Christus requievit; & hoc est, quod dicitur, *reclinatorium aureum:* ejus enim corpus fuit aureum, quia omnino incorruptum: & fuit subnixum columnis argenteis, ita quod nunquam cadere potuit per peccatum. De istis columnis dicitur: *Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem,* id est septem dona Spiritus sancti. Vel septem columnæ sunt septem virtutes, scilicet tres Theologicae, & quatuor politicae. Solarium medium est ejus anima, in qua Christus habitavit per amorem, de quo dicitur: *Media cha- Cant. 3. ritate constravit.* Ejus enim anima in tantum charitate fuit plena, quod tota fuit in amorem conversa.

Prov. 9.

Cant. 3.

Sicut enim ferrum missum in ignem totum factum est ignis; sic anima Mariæ tota facta est charitas, id est charitate succensa, quia tota fuit ex amore languida: *Nuntiate dilecto, quia amore langueo.* Quia tota fuit liquefacta; *Anima mea liquefacta est; ut dilectus meus locutus est.* Quia tota fuit præ amore vulnerata: Sponsa vulnerata charitate ego sum. Solarium superius est ejus spiritus, in quo Christus habitavit per inseparabilem unionem, ideo dicitur: *Ascensum purpureum.* Ejus igitur spiritus fuit rubi- Color purpureus. *cundus, sive purpureus;* tum quia fuit in cælesti desiderio inflammatus, tum quia fuit in Christi passione doloris gladio cruentatus; tum quia fuit charitate Dei repletus.

(T 3)

DOMI-

DOMINICA IN RAMIS PALMARUM.

SERMO I.

*De quatuor obsequiis Christo exhibitis,
& quomodo a nobis Christo talia
sunt exhibenda.*

Matth. 21.

Cum appropinquasset Jesus Jerosolymis, & venisset Betphage ad montem Oliveti. Tota continentia hujus Evangelii comprehenditur in quatuor obsequiis, quæ Christo fuerunt hodie exhibita. Quorum primum fuit exhibitum a discipulis; secundum a jumentis; tertium a turbis, quartum a pueris.

Primum igitur obsequium fuit exhibitum a discipulis; sciens enim Jesus quod appropinquaret tempus suæ passionis; appropinquare voluit loco passionis; ut dicit Beda, & cum venisset Betphage, quæ erat vicus sacerdotum in monte Oliveti, duos Discipulos misit in Jerusalem.

Eccl. 4.

Deut. 19.

Jerusalem
quare vocatur
castellum.

Isti duo discipuli secundum quosdam fuerunt Petrus & Philippus; quos misit binos, propter fraternam societatem. *Melius est duos esse simul quam unum*: tum propter verbi auctoritatem: *In ore duorum aut trium testium, stabit omne verbum*: tum propter geminam charitatem, Dei scilicet & proximi. Et dixit eis: *Ite in castellum quod contra vos est*, supple positum: & non vocat Jerusalem civitatem, quia non erat ibi civium unitas, sed multiplex discordia inter eos: Vocat autem eam castellum, quia munita erat armis malitiæ contra Christum. Præcepit autem eis, ut adducerent asinam, & pullum, & si quis aliquid eis diceret, responderent ei: *Quia Dominus his opus habet*. Non dixit eis dicite, quia Dominus noster, sed Dominus universaliter: quia sicut dicit Chrys. ibidem: Ego sum Dominus omnium, non solum illorum, qui mihi subjecti sunt; sed etiam illorum, qui mihi contrarii sunt. Boni enim mei sunt conditione, & voluntate, peccatores autem mei sunt conditione, voluntate autem diaboli. Idem etiam Chrysost. dicit quod Dominus jumentorum non permisisset, ut personæ ignoræ ea accepissent, nisi spiritus Christi prævenisset, qui cor ipsius Domini præparasset, & sic quandoque discipuli asinam, & pullum ad Christum adduxerunt.

Chrysost.

Zach. 9.

Secundum obsequium fuit sibi exhibitum a jumentis. Volens igitur Christus implere prophetiam dicentem: *Ecce rex tuus venit*

tibi mansuetus, fecit sibi adduci asinam & pullum. Dicitur enim quod in Jerusalem quædam asina communis servabatur pro pauperibus ad portandum aquam, cum civitas esset in alto, & haberet aquæ penuriam, & propter alia opera necessaria: & erat ante domum alicujus ligata, & qui indigebant tenebantur illo die ad locum eam reducere & pabulum sibi dare. Pullus autem pro hoc eodem opere nutriebatur. Quidam autem dicunt, quod Christus non sedit super utrumque jumentum, sed tantum super pullum; unde & cæteri Evangelistæ non faciunt mentionem nisi de pullo, & maxime quia brevis via erat, & ideo sessione utriusque jumenti non indigebat. Alii dicunt quod primo sedit super pullum, sed quia lascivus erat, & viam rectam non tenebat, descendere fecerunt, & super asinam posuerunt. Sed cum ista sessio per jumenta non fieret propter aliquam necessitatem, sed tantum propter mysticam significationem, non videtur aliquod inconveniens dicere; quia licet via brevis esset, Christus tamen super utrumque sedere voluit; primo super asinam, postea super pullum, ut significaret, quod utrumque populum ad fidem suam debebat adducere, & utrumque ad fidem conjungere: Quod impletum fuit in primitiva Ecclesia, quando multitudo Judæorum ad fidem conversa est. Istud tamen maxime in ultimis fieri temporibus, quando plebs Judaica converteretur. Per asinam enim intelligitur plebs Judæorum, quæ fuit mater gentium, & edomita multitudo præceptorum: Per pullum vero intelligitur populus gentium liber & lascivus, cui nullus cæterorum frenum imposuit correctionis.

Tertium obsequium fuit sibi exhibitum a turbis, quia quidam eorum sternerant in via vestimenta sua, & quidam ramos Palmarum, & ista faciebant, tum propter reverentiam quam ad ipsum habebant; tum propter miracula quæ faciebat, & maxime propter suscitationem Lazari; tum etiam ut jumenta levius, & sine læsione incederent.

Quartum obsequium fuit sibi exhibitum a pueris, qui clamabant: *Hosanna filio David, benedictus qui venit, &c.* unde dicitur supra: *Videntes autem Principes Sacerdotum pueros clamantes in templo; Hosanna filio David.* Ipsi enim pueri, & cætera turba quæ antecedeabant, & quæ sequebantur, cum laudibus & canticis Christum usque in templum deduxerunt; & cum quidam ex Phariseis dicerent Christo, ut ipsos tacere faceret; respondit: *Dico vobis, quod si bi ta-*

Luc. 19.

Supra-

Supradicta quatuor obsequia a nobis Christo sunt exhibenda. Primum pertinet ad prædicatores, secundum ad pœnitentes, tertium ad activos, & quartum ad contemplativos.

Primum enim omnium exhibitum fuit a discipulis qui asinam & pullum ad Christum adduxerunt: Isti sunt Prædicatores, qui bestias, id est, peccatores bestiales, debent suis prædicationibus convertere ad Dominum, & ad Christum adducere, & sic illi, qui erant brutales, fiunt rationales. Peccator enim vere bestialis est; nam bestia super terram respicit: Tales sunt avari, qui super terram respiciunt. Psal. *Oculos suos statuerunt declinare in terram.* Bestia una fœmina non est contenta, sed plures invadit; tales sunt luxuriosi, qui propria uxore non sunt contenti. *Unusquisque ad uxorem proximi sui binniebat.* Et ibidem: *Equi amatores in fœminas, & emissarii facti sunt.* Bestia etiam non regitur ratione: tales sunt superbi, qui non reguntur ratione, sed propria voluntate, dicentes illud: *Opprimamus pauperem justum, &c.* Sit autem fortitudo nostra lex justitiæ. Quando autem peccator convertitur ad Deum, tum ille qui erat bestialis efficitur rationalis. De talibus dicitur: *Qui habent uxores, tanquam non habentes sint; & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur, & qui gaudent, tanquam non gaudentes.* Ille habet uxorem tanquam non habens, qui ea utitur non ad voluptatis expletionem, sed ad filiorum procreationem: Ille hoc mundo utitur tanquam non utatur, qui divitias retinet non ad vanitatem, sed ad necessitatem, & ad pauperum sustentationem: Ille gaudet tanquam non gaudeat, qui inter prospera non effertur in elationem, sed humiliter recognoscit suam conditionem.

Secundum obsequium Christo fuit exhibitum a jumentis, qui ipsum sessorem habuerunt. Isti sunt pœnitentes, qui si habuerint aliquando sessorem diabolum, modo debent habere sessorem Christum, scilicet, ut ratio subjiçatur Deo; & caro subjiçatur rationi; & ratio dominetur carni; & tunc est pax in domo animæ: Dicit enim Augustin. super Psalm. quod aliquando in domo maritus & uxor adversus se dissentiunt; & tunc est ibi pugna, & labor molestus: Si autem maritus vincatur, & uxor dominetur, tunc est ibi pax, sed perversa: Si vero uxor subjiçitur, & maritus dominatur; tunc est ibi pax recta. Potest etiam addi quartum, quando scilicet vir & mulier bene conveniunt, nec in aliquibus uxor honestis resistit viro, nec vir uxori, sed mutua pace gaudent: tunc est pax optima, & perfecta. Uxor (sicut idem August. dicit) caro est, vir autem ratio. In præsentem autem vitam, iste vir, & uxor valde dissentiunt, juxta illud: *Caro enim concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem:* hæc enim sibi invicem adversantur: & ideo modo

in sanctis viris est labor molestus. Quando autem caro dominatur, & ratio subjiçitur, tunc in domo animæ est pax perversa; ideo dicit Bernardus: Dominam ancillari, & ancillam dominari, magna abusio est. Quando vero caro subjiçitur rationi, & ratio Deo, tunc in domo animæ pax est recta: Taliter carnem suam subjiçiebat Apostolus dicens; *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo,* Augustin. ubi supra. Expedi inferius subjiçeri superiori; agnosce ordinem, quære pacem, tu Deo, tibi caro: tu majori, minor tibi; servias tu ei, qui fecit te, ut tibi serviat, quod factum est propter te. Perfectissima autem pax est quando nec spiritus carni, nec caro spiritui resistit; sed quicquid vult spiritus, vult & caro, & e converso; & illud est in patria, juxta illud: *Sedebit populus in pulchritudine pacis & in tabernaculis fiduciæ: in requie opulenta.*

Tertium obsequium fuit Christo exhibitum a turbis; quia in via straverunt vestimenta, Ramos Olivarum, & Palmarum; & illud pertinet ad activos, quorum quidam sunt incipientes, quidam proficientes, quidam perfecti, & quidam perseverantes. Ad incipientes pertinet habere opera misericordiæ; & isti significantur per illos, qui sternerant Christo Ramos Olivarum. Per oleum enim misericordia intelligitur; quia oleum misericordia interpretatur. Dicit enim Gloss. *Oli-va lucis ministra est; & laborum, & dolorum solatio est; & eminet cæteris liquoribus.*

Ex quibus verbis habetur, quod ipsa eleemosyna valet homini in vita, quia dolorem, & vulnus peccati sanat; ideo dicitur quod est dolorum solamen. Valet in morte, quia ad instar lucernæ viam animæ demonstrat, ne in tenebris mortis incidat; ideo dicitur quod est lucis ministra. Valet etiam post mortem, quia animam sursum levat; ideo dicitur, quod excellit cunctos liquores. Ista tria ponit Raphael Angelus. *Eleemosyna a morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata, & facit invenire misericordiam & vitam æternam.* Ad Pontifices scilicet qui proficiunt de virtute in virtutem, pertinet exhibere aliis exempla virtutum, & bonorum operationum. Isti significantur per illos, qui vestimenta sua in vita sternerant. Vestimenta animæ diversorum colorum, sunt varietates diversarum virtutum.

Nam charitas ibi ponit colorem aureum, humilitas nigrum, puritas album, meditatio passionis Christi rubeum, contemplatio resurrectionis viridem. De istis varietatibus dicitur in Psalm. *Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate.* Tunc igitur ista vestimenta virtutum in via sternimus, quando ea aliis in exemplum præbemus. Cæsarius: *Benedicta Deo anima*

Peccator quomodo bestialis.

Psal. 16.

Jere. 5.

Sap. 2.

1. Cor. 7.

Eleemosyna utilitas.

Tob. 12.

Pax quando est perfecta.

Gal. 5.

Psal. 44.

anima illa cujus humilitas alterius confundit superbiam; cujus patientia proximi extinguit iracundiam; cujus obedientia pigritiam alterius increpat; cujus fervor inertiam alieni corporis suscitatur; qui proximi sui turbatum præ ira oculus cordis, gratia consolationis, atque ædificationis illuminat. Ad perfectos, & perseverantes pertinet semper in Dei opere continuare: isti significantur per illos, qui sternebant in via Ramos palmarum. Palma enim semper viret in vere, in autumnno, in æstate, & in hyeme: tales in servitio Dei debent semper virere, & florere in vere juventutis, in autumnno senectutis, in æstate prosperitatis per temperantiam; in hyeme adversitatis per patientiam.

4. Quartum obsequium fuit Christo exhibitum a pueris & a turbis, qui eum laudabant dicentes: *Hosanna filio David*. Hosanna idem est, quod salva obsecro, & illud spectat ad contemplativos, qui de-

bent insistere laudibus divinis, & orationibus devotis.

Tunc autem oratio est devota, & Deo grata, quando habet tria. Primo quando a fervore cordis est emissa; & hoc notatur cum dicitur: *Clamabant*; Intensum enim desiderium animi, est magnus clamor in auribus Dei. De isto clamore dicitur: *Quid clamas ad me?* Exod. 14. Secundo quando funditur cum fiducia; & hoc notatur cum dixerunt: *Filio David*. Magnam enim fiduciam, & spem de nostra salute habere debemus, & possumus, quando ipsum esse fratrem nostrum, & de nostra natura progenitum consideramus. Bernard. Puto quod me jam spernere non poterit, os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Tertio quando petuntur digna, scilicet illa, quæ sunt ad salutem æternam: quod notatur, cum dicitur: *Hosanna in excelsis*, id est non petimus salutem in infimis, sed maxime salutem petimus in excelsis.

Oratio tria habere debet.

EADEM DIE DOMINICA IN RAMIS.

SERMO II.

De duabus profectionibus; altera a monte Oliveti usque ad Jerusalem cum Ramis, altera a Jerusalem usque ad montem Calvarie.

Math. 21.

Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via. Hodie sancta mater Ecclesia duas processiones recolit. Prima fuit, qua Judæi Christum a monte Oliveti usque ad Jerusalem cum Ramis Olivarum, & Palmarum magnis canticis associaverunt; & ista processio fuit magnæ reverentiæ, & honoris: & istam repræsentat Ecclesia in Evangelio hodierno. Secunda fuit qua iidem Judæi Christum a Jerusalem usque ad montem Calvarie cum magnis opprobriis, & irrisionibus deduxerunt; & ista fuit processio magnæ ignominie, & doloris: & istam repræsentant in passione, quæ recitatur hodie.

Circa primam processionem quatuor sunt videnda. Primo a quibus ista processio facta sit: quia non est facta a magnis, & divitibus; sed a pueris, & pauperibus, unde dicitur: *Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via*. Imo quando pauperes, & hu-

miles hodie Christum susceperunt, & processionaliter deducebant; Pharisei & Principes Sacerdotum ejus mortem tractabant: simplices enim, & pauperes Christo adhaerebant; divites vero & potentes Christum fugiebant: unde Christus de omnibus divitibus unum solum habuit amicum, scilicet Zachæum; de omnibus potentibus unum, scilicet Centurionem, de omnibus sapientibus unum, scilicet Nicodemum. Unde Apostolus: *Videte vocationem vestram fratres*, 1. Cor. 1. *quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes; non multi nobiles; sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes, &c.*

Secundo videndum est, quare Christus vadens ad mortem, tantum honorem voluit accipere, cum alias honorem regni respuerit; ad quod dicendum, quod hoc ideo fecit, ut ille qui in magnis honoribus constitutus est, debet memoriam mortis habere, si non vult superbire. Si enim quis magnas divitias habet, cogitet, quod vadit ad mortem, & quod de omnibus suis divitiis nihil, præter cilicium, vel saccum portabit secum; unde dicebat Job qui fuerat rex magnus: *Saccum Job 16. consui super cutem meam, & operui cinere carnem meam*. Item: *Nudus egressus sum Job 1. de utero matris meæ, & nudus revertar, &c.* Si quis etiam est in magnis honoribus constitutus, cogitet, quia vadit ad mortem; ubi

Eccl. 10.

ubi si erat in gradu supremo, ponetur in loco infimo, id est sub terra. Si ascenderat super alios eis imperando, serpentes, & bestiae super foveam ejus ascendunt eam calcando. *Cum enim morietur homo, hereditabit serpentes, bestias, & vermes.* Si aliquis, vel aliqua tenet corpus suum in delitiis diversis ipsum delicate nutriendo, diversis coloribus faciem depingendo; pretiosis, & diversis mutatoriis ornando, voluptates carnis exercendo, cogitet, quia vadit ad mortem, ubi vermes caput suum tam delicate nutritum comedent, & lacerabunt. *Viscera ejus plena sunt adipe, & medullis ossa illius irrigantur, & tamen in pulvere dormient, & vermes operient eos.*

Job. 21.

Christus quare fleverit.

Luc. 19.

August.

Tertio videndum est, quare Christus tanto honori sibi exhibito, lachrymas voluit immiscere. Dicitur enim, qui cum duceretur cum tanto honore in Jerusalem, *videns civitatem flevit super illam*; quod quidem Christus fecit, ut ostenderet, quod omnia gaudia, & honorabilia hujus mundi lachrymis, & doloribus sunt admixta. In caelo quidem sunt omnia pura, in mundo omnia mixta, in inferno omnia foetulenta. Unde August. in lib. de civit. Dei lib. 22. cap. 30. in persona Dei ponit octo purissima, quae sunt in caelo dicens: Quid est aliud: Ero illorum Dominus, nisi ero eis omnia quaecumque desiderantur, scilicet vita, salus, victus, copia, gloria, honor, pax, & omnia bona. Ista omnia in caelo pura sunt, in mundo mixta, in inferno foetulenta; & ut omnia illa possimus melius videre, singula percurramus. Vita prout est in mundo est mixta, quia ibi est vita & mors: prout est in inferno, est foetulenta, quia non est nisi sola mors sine vita. Salus prout est in caelo pura est: quia ibi est salus sine aegritudine: prout est in mundo est mixta, quia est salus, & aegritudo: prout est in inferno est foetulenta: quia ibi est aegritudo sine sanitate. Victus, id est satietas prout in caelo est pura, quia ibi est satietas sine esurie: prout est in mundo est mixta, quia ibi est esuries, & satietas: prout est in inferno est foetulenta, quia ibi est esuries sine satietate. Copia, id est divitiae, prout sunt in caelo sunt purae, quia ibi sunt divitiae sine paupertate: prout sunt in mundo, sunt mixtae: quia ibi sunt divitiae, & paupertas: prout sunt in inferno, sunt foetulae, quia ibi est sola paupertas, sine divitiis. Gloria, id est pulchritudo, prout est in caelo est pura, quia ibi est pulchritudo sine deformitate: prout est in mundo, est mixta, quia ibi est pulchritudo, & deformitas: prout est in inferno est foetulenta, quia ibi est deformitas sine pulchritudine. Honor prout est in caelo est purus, quia ibi est honor sine indignitate: prout est in mundo est mixtus, quia ibi est honor & indignitas: prout est in inferno est foetulentus, quia ibi est dedecus sine honore. Pax prout est in caelo est pura, quia ibi est

Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

pax sine pugna: prout est in mundo est mixta, quia ibi est pax & pugna: prout est in inferno est foetulenta, quia ibi est pugna sine pace. Omnia bona prout sunt pura, sunt in caelo, quia ibi sunt omnia sine aliquo malo: prout sunt in mundo sunt mixta, quia ibi sunt bona & mala: prout sunt in inferno sunt foetulenta, quia ibi sunt mala, & nulla bona. Propter illa significanda dicit Propheta: *Calix in manu Domini, vini meri, plenus mixto, & inclinavit ex hoc in hoc; verumtamen faex ejus non est exinanita.* Psal. 74.

Ex quibus verbis habetur quod Dominus Calices 3, De-
habet tres calices: Unus est plenus vino me-
ro, iste est caelum: iste enim est calix plenus
vita, sanitate, satietate, divitiis, pulchritudine, honore, pace, & omnibus bonis. Alius calix est plenus mixto, & iste est mundus; iste enim calix est plenus cum vita, cum morte, cum sanitate, cum aegritudine, satietate, esurie, divitiis, paupertate; cum pulchritudine, deformitate, honore, ignominia, pace, pugna, bonis, & malis. Tertius calix est infernus, & iste est plenus faece: est enim plenus morte, aegritudine, esurie, paupertate, deformitate, dedecore, ignominia, pugna, & omnibus malis.

Quarto videndum est quare Christus noluit super equum sedere, sed super asinam: hoc enim fecit ad innuendum quod non sedet in cordibus superborum sed humilium & mansuetorum. Chrysost. Non sedet Christus in carru aureo pretiosa purpura fulgens; non ascendit super fervidum equum, discordiae amatorem & litis: sed super asinam tranquillitatis, & pacis amicam. Per equum igitur superbus, per asinam humilis designatur. Equus enim si tangitur recalcitratur; asinus si tangitur mansuete moratur: Sic superbi si reprehenduntur, impatienter ferunt; mansueti patienter audiunt; Quaedam animalia sunt quae non permittunt se tangi, sive quia arrogantia sunt, sicut equus, & Leo; sive quia nimis silvestria sunt, & domesticari non possunt, ut lupo; sive quia pungitiva, ut Ericius.

Tria genera hominum sunt, qui nolunt reprehendi. Primi sunt superbi: isti sunt sicut equus, vel leo qui dedignantur tangi, vel reprehendi: *Si bestia tetigerit montem, lapidabitur. Dives injuste egit, & fremet; pauper autem laesus tacebit.* Alii sunt in malum indurati, qui instar lupi non possunt domesticari, nec ad bonum induci. *Perversi difficile corriguntur.* Tales nolunt corripi. *Peccator homo vitabit correctionem.* Tertii sunt homines astuti, qui si tanguntur, id est, arguuntur, statim sicut Ericius per excusationes multiplices se abscondunt, cum tamen dicatur: *Qui abscondit scelera sua non dirigitur, tales etiam pungunt, quia reprehendentes odiunt. Odio habuerunt corripientem.* Reprehendi nolunt tria hominum genera. Heb. 12. Eccl. 13. Eccl. 1. Eccl. 31. Prov. 19. Amos. 5.

(U)

Circa

Secunda processio.

Bonorum tres differentia.

Malorum dua differentia.

Circa secundam processionem duo sunt considerata. Unum est quod in magna illa processione fuit magna personarum varietas. Quidam fuerunt ibi boni, quidam mali. Bonorum autem fuerunt tres differentiae: Quidam enim fuerunt boni, qui postea fuerunt mali, sed tamen postea recuperaverunt bonitatem, sicut Apostoli, qui fidem perdiderunt, sed postea recuperaverunt. Alii fuerunt boni, qui facti fuerunt mali, & nunquam recuperaverunt bonitatem, sicut Judas. Alii fuerunt boni, qui semper servaverunt bonitatem, sicut Beata Virgo. Malorum autem duae sunt differentiae: quidam enim fuerunt mali, qui postea facti sunt boni, sicut latro a dextris, & Longinus. Alii fuerunt mali, qui semper in sua malitia perseveraverunt, sicut latro a sinistris, & Judaei qui Christum crucifixerunt.

Ab illa processione quidam fugerunt corde, & corpore, sicut Apostoli, qui corporaliter Christum reliquerunt, & fidem perdiderunt. Alii fugerunt corde, sed non corpore, ut Maria Magdalena, & ceterae mulieres, quae juxta crucem corporaliter steterunt, sed tamen fidem perdiderunt, & amiserunt. Alii fugerunt corpore, sed non corde, sicut creditur de Jacobo fratre Domini, de quo dicit Hieron. in lib. de viris illustribus, quod in passione Domini votum vovit se non comesturum, donec videret Christum resurgentem. Videtur ergo, quod ille fidem de resurrectione habuit, & timore mortis fugit corpore, sed corde stetit. Alii sunt,

qui non fugerunt, nec corde, nec corpore, sicut Virgo beata, quae juxta crucem stetit, & fidem integraliter servavit. Secundum quod in ista processione ostenditur, est in Judaeis magna voluntatis mutabilitas. In prima processione fecerunt Judaei sibi sex magnos honores; in secunda fecerunt sibi sex magna vituperia, & confusiones. Nam in prima cum magna reverentia, & devotione ipsum super asellum posuerunt; in secunda cum magna ignominia in patibulo affixerunt. In prima, vestimenta sua in via straverunt; in secunda, ipsum vestimentis propriis expoliarunt. In prima, cum Ramis Olivarum, & Palmarum sibi obviam processerunt: in secunda, spinas acutissimas ejus capiti infixerunt. In prima appellaverunt eum regem, ut habetur; in secunda negaverunt eum esse regem dicentes; *non habemus regem nisi Caesarem.* In prima, appellaverunt eum Salvatorem dicentes: Hosanna, id est salva obsecro; in secunda, negaverunt eum esse Salvatorem, quia etiam seipsum salvare non poterat, dicentes: *Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere.* In prima, dixerunt ipsum esse benedictum, & in nomine patris venisse in mundum dicentes: *Benedictus, qui venit in nomine Domini;* in secunda, dixerunt ipsum esse malefactorem, & crucis Patibulo affigendum, dicentes: *Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum.* Tolle, tolle, crucifige eum. Ecce quanta instabilitas fuit in istis, quia quem tantum honoraverunt, postmodum statim ignominiose tractaverunt.

Judaei in die Palmarum Christo sex magnos honores fecerunt, contra quos in Parasceve sex maxima vituperia.

Joan. 12.

Joan. 19.

Matth. 27.

Joan. 18.

Joan. 19.

FERIA SECUNDA SEXTAE HEBDOM. QUADRAG.

SERMO I.

De genere Passionis Christi, deque ejusdem fructu.

Joan. 12.

S*Exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum.* Christus vocat hic exaltationem suam passionem, sicut Evangelista exponit dicens; *hoc autem dicebat, significans qua morte esset moriturus.* Secundum enim Chrysost. dicendo, *omnia traham*, plus dicit quam si dixisset, resurgam; si enim dixisset tantum, resurgam, significasset resurrectionem, sed non tractionem; dicendo vero *traham*, utrumque innuit, quia non posset trahere, nisi resurgeret. Hoc autem quod dicit *omnia traham*, tribus modis exponitur secundum

August. Primo ut hoc non intelligatur quantum ad universitatem omnium hominum, quia non omnes sunt tracti, sed quantum ad integritatem naturae scilicet spiritum, animam, & corpus. Trahit enim spiritum, sibi dando verae fidei agnitionem: trahit animam per gratiae infusionem: trahit corpus per beatam resurrectionem. Vel hoc quod dicit, *omnia*, refertur ad omnia praedestinata ad salutem, vel refertur ad omnia genera hominum, quia de omnibus generibus hominum aliqui sunt tracti, scilicet de omnibus linguis, de omnibus ritibus, & de omnibus gradibus. In verbis autem praemissis, duo ponuntur. Primo ponitur genus passionis, cum dicitur: *Si exaltatus fuero a terra;* Secundo fructus passionis, cum dicitur: *Omnia traham ad meipsum.*

Circa

I.
Cur Christus
tripliciter ratio-
ne in aere mo-
ri voluerit.

Circa primum notandum, quod Christus noluit mori in aliqua domo, nec sub aliquo tecto, sed in aere voluit exaltari triplici ratione. Primo quidem quia aer est elementum commune, potest enim homo habere propriam terram, vel propriam aquam, vel proprium ignem: aërem vero proprium nemo habere potest. Secundo quia est elementum medium inter cælum & terram. Tertio quia est elementum immundum ex fumo hostiarum idolis immolatarum. Christus ergo voluit primo in aerem exaltari, ad innuendum, quod sicut aer est omnibus communis, sic & passio Christi: Nam passiones aliorum sanctorum fuerunt propriae, quia Petrus passus est propter se, Paulus propter se, & sic de aliis. Christus autem non est passus propter se, sed communiter propter omnes. Sua enim passio fuit communis illis, qui in cælo sunt, scilicet Angelis, qui sunt reparati: illis qui sunt in mundo: quia per suam passionem sunt salvati. *Pacificans omnia per sanguinem Crucis ejus:* sive quæ in terra, id est homines; sive in cælis, scilicet Angelos. Fuit communis illis, qui sunt sub terra, id est, sanctis Patribus, qui erant in limbo, quia inde sunt liberati, & illuminati. *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.* Non fuit autem communis illis, qui sunt in profundo terræ, id est dæmonibus, quia sunt in malitia indurati, & ideo manserunt in suppliciis desolati. *Qui dico profundo: desolare.*

Col. 1. 20.

Eccl. 24.

Isai. 44.

Gal. 3.

Secundo Christus voluit in aerem exaltari ad innuendum, quod sicut aer est medium inter cælum & terram, sic Christus fuit mediator inter Deum & hominem. Mediator non unius est naturæ, sed duplicis; divinæ, scilicet & humanæ, & ideo sicut aer ex parte superiori habet puritatem per quam convenit cum cælo, & ex parte inferiori habet quandam grossitiem, per quam convenit cum terra; sic & Christus est medius inter Deum & hominem, quia cum Deo convenit ipse ratione naturæ divinæ, cum homine ratione naturæ humanæ. Erat igitur discordia inter Deum & hominem, nam Deus conquerebatur de homine, quia ejus mandata non servaverat; homo conquerebatur de Deo, quia creaturam suam reliquerat: ideo venit Christus, & mediatorem se fecit.

Mediator
tria habere
debet.

Mediator autem inter Deum & hominem tria debebat habere. Primo similitudinem, ut esset similis homini in natura, & in defectibus naturalibus, ut sic homini compati sciret. Secundo æqualitatem, ne hominem per potentiam gravaret; & si gravaret, posset coram judicio Dei ipsum convenire. Tertio debebat habere ex utraque parte auctoritatem arguendi, & compellendi illam partem, quæ suam sententiam non servaret; & quia homo non poterat invenire talem mediatorem
Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

rem, qui ista tria haberet, ideo conquerebatur dicens: *Neque enim viro qui similis est mei respondebo;* istud refertur ad similitudinem: *nec qui mecum in judicio ex æquo possit audiri;* istud refertur ad æqualitatem: *non est, qui utrumque valeat arguere, & ponere manum suam in ambobus;* istud refertur ad auctoritatem. Christus vero, ut verus mediator esset, ista tria habere voluit. Primo similitudinem in natura, & in defectibus naturalibus, ut sic sciret judicare misericordias. *Debit per omnia fratribus similari ut misericors fieret.* Secundo habuit æqualitatem cum utraque parte, quia æqualis fuit Deo in quantum Deus; & æqualis homini in quantum verus homo; & ideo nulli parti potuit esse suspectus. Unde dixit Deus humano generi in Psalm. *Ponam in salutari;* & responderet homo, *fiducialiter agam in eo,* quasi dicat Deus homini; de quæstione nostra, quæ est inter me, & vos, ponam in salutari meo, qui est filius meus, responderet homo; *fiducialiter agam in eo,* quia est frater meus. Tertio habuit auctoritatem arguendi, & compescendi utramque partem; arguisset enim si voluisset hominem condignam satisfactionem facere: *Arguet in æquitate pro mansuetis terræ.* Arguisset quodammodo Deum, si dato per impossibile, quod voluisset satisfactionem condignam recipere. Unde ipse Deus dicit: *Venite & arguite me,* dicit Dominus. Tertio voluit in aere exaltari, ut ipsum immundum sanctificaret, & mundaret. Sanctificaverat quidem terram triginta tribus annis super eam ambulando: sanctificaverat aquam, in ipsa se baptizari faciendo; sanctificaturus erat ignem Apostolis Spiritum sanctum in specie ignis mittendo. Non restabat igitur, nisi ut aerem sanctificaret, non sub tecto, sed in aere moriendo.

Job. 9.

Heb. 2.

Isai. 11. 4.

Isai. 1.

Trahunt tria
naturaliter.

Eccl. 13.

Eccl. 27.

Trahit nos
Christus tri-
plici similitu-
dine.

Philip. 2.

Eph. 5.

Secundo ponitur fructus passionis, cum dicitur: *omnia traham ad meipsum.* Circa quod notandum, quod tria sunt, quæ naturaliter attrahunt. Primum est simile. Istud videmus in animalibus. *Omne animal diligit sibi simile:* sic etiam videmus in hominibus, unde subditur: *Omnis homo simili sui sociabitur:* videmus in volatilibus: *Volatilia ad similia sibi conveniunt.* Secundum est vacuum, sicut patet in ventosa, quæ quam cito stupa per ignem evacuatur, & aere non impletur; sanguinem ad se trahit. Tertium est calidum sicut patet in Sole, qui virtute sui caloris, vapores ad se trahit.

Christus igitur trahit nos ad seipsum triplici similitudine. Prima similitudo est imaginis, quia ad ejus similitudinem creati sumus. Secunda similitudo est assumptæ humanitatis: *in similitudinem hominum factus.* Tertia est imitationis, quia ipsum tanquam boni filii imitari debemus. *Estote imitatores Dei sicut filii charissimi.* Propter istam triplicem similitudinem debemus ad Christum ire, & ab ipso trahi. Mali autem, quia non habent istam triplicem similitudinem, ab ipso

(U 2)

non

Sap. 14.

non trahuntur: habent enim imaginem deturpatam; & ideo a Deo non cognoscuntur: habent naturam maculatam, & ideo fratres Christi non vocantur: habent vitam sceleratam, & ideo non Christum, sed diabolum imitantur: *Omnia commixta sunt, &c. animarum inquinatio*, istud refertur ad imaginis deturpationem: *nativitatis immutatio*, istud refertur ad naturæ vilificationem: *inordinatio mechæ, & impudicitia*, istud refertur ad vitæ depravationem.

*Vacuu fuit
Christus tri-
pliciter.*

Matth. 2.

2. Cor. 8.

Matth. 21.

Psal. 21.

Matth. 16.

Secundo enim Christus nos attrahit per vacuum; fuit enim vacuus in nativitate, in vita, & in morte. In nativitate fuit vacuus ab omnibus rebus necessariis: non enim habuit lectum ubi requiesceret, sed in præsepio requievit: non habuit etiam pannos, quibus mater eum involveret, nisi viles & pannosos: non habuit servientes qui assisterent, nisi bovem, & asinum. Secundo fuit vacuus in vita, quia non habuit domum ad habitandum: *Vulpes foveas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis, &c.* Non habuit divitias ad possidendum: *Propter vos egenus factus est, cum esset dives.* Non habuit etiam cibos ad comedendum, quia sæpe esurivit. *Mane revertens in civitatem esurivit.* Tertio fuit vacuus in morte: Ejus enim corpus fuit vacuum & evacuatum sanguine, ita quod remansit in cruce aridum sicut lignum, Psalmus: *Aruit tanquam testa virtus mea.* Ejus anima fuit vacua omni consolatione, & impleta tristitia, & dolore: *Tristis est anima mea usque ad mortem.*

Passio ejus fuit vacua utilitate, & valore: quia illa die tantum unum latronem est lucratus. *In vacuum laboravi sine causa, & vane fortitudinem meam consumpsi.* Mater ejus fuit vacuata omni gaudio, & plena omni amaritudine: *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Ejus familia fuit evacuata fide, quia omnes Apostoli fidem perdidērunt. Isai. 49. Luc. 2.

Tertio trahit nos per calidum. Christus enim passione totus fuit calidus igne amoris: quod patet per quatuor signa, quæ sunt, sudare, sitire, rubere, & vestimenta ferre non posse. Quando enim aliquis sudat in facie, & in toto corpore, signum est intensi caloris: Christus igitur sudorem emisit, qui tantus fuit, quod in terram decurrebat, & tantus fuit ardor, quod humorem phlegmaticum in sanguinem convertebat. Secundo sitivit, quod fuit signum magni caloris. Bernard. Sitio, ait Christus, non doleo. O Domine quid sitis? fidem vestram, salutem vestram, gaudium vestrum, plus animarum vestrarum, quam corporis mei cruciatus me tenet: & si non mei saltem vestri miseremini. Tertio Christus in corde, & facie totus rubuit, quia totus sanguine cruentatus fuit. *Quare rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari.* Christus etiam in cruce vestimenta ferre non potuit, sed nudus ascendit, ac si ipso facto dicat; Tanto igne charitatis ardeo, quod vestimenta ferre non valeo. Isai. 63.

EADEM FERIA SECUNDA, SEXTÆ HEBDOM. QUADRAGES.

SERMO II.

Quomodo Christus in cruce existens, trahit ad se peccatores per sex modos.

Joan. 12.

S*I exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum.* Christus per suam passionem traxit ad se omnia, scilicet & terrestria, cælestia, & infernalina. Traxit quidem cælestia, patrem reconciliando. Traxit terrestria, gentilem populum ad fidem ducendo. Traxit infernalina, sanctos patres, qui erant in limbo liberando: ideo voluit Christus in cruce exaltari, ut per caput sursum, nos Deo reconciliaret: per pedes deorsum, infernum conculcarer: per manum dexteram ad Aquilonem extensam,

gentes in frigore infidelitatis positas attraheret: Per manum sinistram ad austrum expansam, Judæos in quibus aliquando calor fidei viguerat, cæcitatibus suæ merito reprobarer. Nihilominus quotidie peccatores ad se trahit ad fiduciam, & spem; quando considerant corporis Christi in cruce positi dispositionem. De quo sic dicit Bernardin. Quis Bernard. non rapiatur ad spem impetrandique fiduciam; quando ejus considerat corporis dispositionem, scilicet caput inclinatum ad osculum, brachia extensa ad amplexandum, manus perforatas ad largiendum, latus apertum ad diligendum, pedum confixionem ad nobiscum commanendum, corporis extensionem ad se nobis totaliter impendendum.

Ex his verbis habetur quod Christus in cruce existens, per sex modos peccatores ad se

I.

Cant. 8.

se trahit. Primo per capitis inclinationem, sicut amicus nutu capitis amicum vocat, ut det sibi osculum. Istud osculum perebat genus humanum dicens: *Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meae, ut inveniam te foris, & desculer te?*

Labia duo Dei & duo hominis.

Zach. 8.

Habet igitur Deus duo labia, scilicet gratiam, & gloriam. Homo similiter habet duo labia, scilicet veritatem, & pacem, de quibus dicitur: *Veritatem tantum, & pacem diligite.* Homo enim osculari debet Deum cum duobus labiis suis; scilicet veritate, & pace, ut scilicet veritatem de se in confessione dicat, & cum Deo, & proximo pacem habeat, & tunc Deus ipsum osculabitur cum duobus labiis suis, scilicet cum gratia, & gloria, quia dabit sibi gratiam in praesenti, & gloriam in futuro. Psal. *Gratiam & gloriam dabit Dominus.*

Psal. 83.

Notandum.

Notandum autem quod Christus in cruce passionis suae, caput inclinarum habuit ad dexteram, sive ut per hoc significaret quod patiebatur propter peccatum quod fecerant primi parentes cum dextera, sive ut per hoc innueret quod non vocat hominem ad laevam, id est ad vitam temporalem, sed ad dexteram, id est ad vitam caelestem: sive ut per hoc ostenderet, quod in his quae facimus non sinistram, sed rectam intentionem habere debemus, juxta illud: *Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua.*

Matth. 6.

II.

Secundo trahit per brachiorum extensionem, sicut mater trahit ad se puerum brachia aperiendo. Deus autem duo brachia extendit, scilicet sinistram, quo congregat ad fidem, & sui agnitionem; & dextram quo deportat ad beatitudinem aeternam. Utrumque autem brachium Deus clausum tenebat, quia nulli veritatem suae fidei dabat, & nullum ad suam beatitudinem deducebat. Tandem aperuit brachium sinistram, quando ad fidem veram deduxit populum Judaeorum. Dextrum autem non aperiebat; quia nullum ad suam gloriam recipiebat. Modo autem utrumque brachium apertum habet; quia fidem, & sui cognitionem omnibus aperit, & ad suam beatitudinem fideles recipit; unde quaelibet fidelis anima potest dicere: *Laeva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Laevam suam Deus sub capite ponit; quando in praesenti vita, sui agnitionem, & fidem infundit. Dextera illius amplexum tribuit, quando sanctos aeternaliter sibi unit; unde etiam quilibet fidelis dicere potest cum Psalm. *Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me;* scilicet per viam tuae veritatis me deducendo: *& cum gloria suscepisti me;* scilicet ad tuam beatitudinem me recipiendo.

Cant. 8.

III.

Tertio trahit per manuum perforationem, sicut liberalis trahit egenum ad se ve-

niendum. Habuit autem Christus in cruce manus apertas, ad innuendum quod dat facilliter, & liberaliter, quia gratiam suam omnibus tribuit: *Tanquam filiis suis offert se Deus.* *Præoccupat qui se concupiscunt;* ideo Sap. 6. dicitur: *Ne protrahas datum angustianti.* Eccl. 4. Habuit manus confixas, ad innuendum quod dat immutabiliter, & perseveranter; *Respite filii nationes hominum; & scitote quia nullus speravit in Domino, & confusus est: quis enim permansit in mandatis ejus, & derelictus est?* Pauci autem sunt, qui habent istam immobilem voluntatem serviendi, & benefaciendi; ideo dicitur de multis in Psal. *Confitebitur tibi cum benefeceris ei.* Est Psal. 43. *amicus socius mens.* Habuit manus perforatas; quia dat omnibus largiter, & abundanter. Sicut enim vas perforatum largiter effundit; sic Christus largiter tribuit: *Qui praestat nobis omnia abunde.* 1. Tim. 6. *Qui dat omnibus affluenter, & non improperat.* Jacob. 1. Non solum autem est liberalis, sed quodammodo prodigus, quia habet manus perforatas, sicut dicitur de aliquo prodigo, qui nihil sibi scit retinere: iste habet perforatas manus. Unde prodigus esset, qui pro potu patrimonium suum daret: Sic Christus pro potu aquae frigidae, dat mercedem caelestis gloriae. *Qui cumque dederit potum uni ex istis minimis calicem aquae frigidae, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.* Matt. 10.

Christus in vita sua fuit multum liberalis, *Liberalitas* quia multa beneficia dedit. In fine autem *Christi.* vitae suae, quodammodo fuit prodigus, quia nihil sibi retinuit, sed omnia dedit, etiam usque ad vestes: nam Petro dedit Ecclesiam; Joanni matrem suam charissimam, Patri dedit animam suam pretiosam; Latroni dedit Paradisum; Nicodemo & Josepho dedit corpus proprium; Nobis omnibus dedit suum sanguinem pretiosum; & crucifixoribus vestimenta.

Quarto Christus trahit nos per lateris IV. apertionem, ut ejus amorem ostendat. Amor autem aliquando ostenditur ex sermone, juxta illud: *Ex abundantia cordis os loquitur.* Matth. 12. Quando enim cor abundat in amore, os abundat in sermone. Aliquando amor manifestatur in opere, & ille est amor de quo dicitur: *Non diligamus verbo, neque lingua; sed opera & veritate.* 1. Joan. 3. Aliquando amor radicatur in corde, de quo: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Matth. 22. Primus amor, qui est in sermone, nihil valet, nisi sit secundus amor, qui est in opere. Nec primus, nec secundus aliquid valent, nisi amor radicetur in corde. Primum amorem Christus nobis ostenderat in sua salubri eruditione: Secundum ostenderat in multiplici beneficiorum largitione: sed tertium scilicet praecordiale amorem nobis ostendit in lateris apertione. Bernard. Clavus penetrans, clavus referans Bernard. factus est mihi quid, nisi ut videam per foramen

ramen? clamat clavus, clamat vulnus, quod Deus vere sit homo, in Christo mundum reconcilians?

V.

Quinto trahit nos per pedum afflictionem, ut amicus positus in carcere trahit amicum ad se visitandum. Christus propter amorem nostrum incarcerari se fecit, quando in cruce affigi voluit. Debemus enim ad ejus pedes currere, quia dicitur: *Qui appropinquant pedibus ejus, accipient de doctrina illius*. Ad pedes ejus debent currere peccatores, & tribulati. Nam unus pes unctus est oleo; iste est ejus misericordia viscerosa; *Tingat in oleo pedem suum*. Secundus pes est tinctus sanguine; iste est passio ejus gloriosa *Psal. ut intingatur pes tuus in sanguine, &c.*

Deut. 33.

Deut. 33.

Psal. 67.

Peccatores igitur accedant ad pedem in-

tinctum oleo misericordiae, & invenient medelam, & sanationem. *Spiritus Domini super me, eo quod unxerit Dominus me &c. ut mederer contritis corde*. Tribulati accedant ad pedem intinctum sanguine, & ibi invenient consolationem Greg. Si Passio Christi ad memoriam reducit, nil est quod non aequo animo toleretur.

Sexto trahit per sui corporis extensionem. Postquam enim pro nobis de caelo usque ad Virginis uterum; de utero in praesepium; de praesepio in mundi exilium; de mundo in patibulum; de patibulo in sepulchrum; de sepulchro in limbum; de limbo rediit in mundum; de mundo se extendit usque ad caelum; de caelo se extendit usque ad iudicium.

VI.

FERIA TERTIA SEXTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO I.

Quomodo Christus dicitur agnus, & agnus mansuetus, & agnus victimatus.

Jer. 11.

Agnus appellatur Christus, & quare.

EGo quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam. Sæpe Christus in scripturis agnus appellatur, propter mansuetudinem, & innocentiam. Nam sicut dicit Isidorus, cætera animalia armavit natura, solum agnum dimisit inermem: Non enim habet cornua ad ventilandum; nec dentes ad mordendum, nec ungues ad lacerandum; sed mansuetus, & innocens invenitur; eodem modo Christus nunquam ulli nocuit, sed omnibus profuit.

I.

Christus in cruce existens tria genera personarum agnovit.

Luc. 23.

Psal. 21.

Psal. 30.

Dicitur autem Christus in auctoritate præmissa agnus, & agnus mansuetus, & agnus victimatus; agnus autem secundum Isidorum dicitur ab agnoscendo; quia inter omnes innumerabiles greges, solo balatu matrem cognoscit. Eodem modo Christus dicitur agnus ab agnoscendo; quia Christus in cruce existens, agnovit tria genera personarum, scilicet patrem, matrem, & suos crucifixores. Nam patrem agnovit, sibi animam suam commendando dicens: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum*. Dicitur enim, & scriptum reperitur quod Christus existens in cruce totum illum Psalmum: *Deus Deus meus, respice in me, usque in te Domine speravi*: silenter dicere incepit, & cum pervenit ad illum versum: *In manus tuas Domi-*

ne commendo spiritum meum. Fortiter exclamavit dicens: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum*.

In hoc autem dat nobis exemplum, ut cum ad extrema appropinquamus, spiritum nostrum Deo commendemus, & hoc tribus de causis fiendum est. Primo videlicet, ut Deus ab insidiis dæmonum nos custodiat, & nostrum spiritum: Dæmones enim in via parati sunt, ut animam rapiant; sed anima quæ in manu Dei est, nullum debet timere: *Non rapiet eos quisquam de manu mea*. Secundo ut animam nostram per Angelorum ministerium ad caelum deducat: *Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & custodiat in via: & introducat in locum quem præparavi*. Tertio, ut animas a morte custodiat: *Iustorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum malitiæ, seu mortis*.

Secundo agnovit iste agnus matrem, specialem curam de ea habendo; & Joanni eam commendando, quando dixit: *Ecce mater tua*. In hoc dat nobis exemplum, ut de parentibus nostris usque ad mortem curam & diligentiam habeamus. Petro quidem commendavit Ecclesiam, Joanni vero matrem suam. Si vero invenisset digniores aliquos, certum est, quod talium thesaurorum eos fecisset custodes: pecuniam vero Judæ commendavit ad innuendum quod pecunia temporalis, est res vilis, & indigna; & ideo custo-

Spiritum Deo commendare debemus triplici de causa.

Joan. 10.

Exod. 23.

Sap. 3.

Joan. 19.

stodi indigno, & vilissimo recommendavit. Nos ergo exemplo Joannis habeamus eam in matrem si volumus eam habere in nutricem.

Status triplex hominis.

Cum enim sit triplex status hominis, sicut dicit Augustinus, scilicet in vita, in morte, & post mortem; ipsa in isto triplici statu adjuvat filios suos, qui eam habent in matrem; unde cantat Ecclesia: *Maria mater gratiae, mater misericordiae, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe.* Adjuvat igitur in vita; si in vita sint quidam iusti, istis impetrat perseverantem gratiam, ideo dicitur: *Maria mater gratiae*, scilicet datrix, vel conservatrix. Alii sunt peccatores, istis impetrat peccatorum veniam, & Dei misericordiam, ideo dicitur: *mater misericordiae*. Secundus status est, prout sunt in morte, qui est status periculosus, quia hostes id est daemones ad morientes accedunt; & si aliquod jus habent, inquirunt, sed beata virgo hostes, id est, daemones expellit, & animas protegit, ideo subditur: *tu nos ab hoste protege.* Tertius status est post mortem, scilicet quando anima de corpore est egressa, & iste status est similiter periculosus; quia ibi sunt daemones rugientes, animam devorare volentes; sed Beata Virgo animas in morte suscipit, & in caelum deducit, & a daemonibus defendit, ideo subditur: *& hora mortis suscipe.* Unde quaelibet talis anima potest regriari beatæ Mariæ, & sibi dicere illud: *Liberasti me secundum multitudinem misericordiae nominis tui, a rugientibus præparatis ad escam, de manibus quærentium animam meam.*

Eccl. 51.

Injuriarum diversitas. Luc. 23.

Matth. 27.

Gen. 37.

Psal. 11.

Isai. 53.

Isai. 42.

Tertio iste agnus agnovit suos crucifixo- res pro eis orando dicens: *Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.* Aliquando potest injuria irrogari in contumeliis verborum, & hæc est magna injuria: aliquando in spoliatione rerum, & hæc est major: aliquando in irrogatione suppliciorum, & hæc est maxima. Istæ tres injuriæ fuerunt Christo in passione irrogatæ: ipse enim fuit contumeliis laceratus, unde dicitur: *Prætereuntes blasphemabant eum, moventes capita sua, & dicentes: Vab qui destruis templum Dei & in triduo illud reedificas.* Ipse fuit omnibus rebus, & vestibus suis denudatus; unde signatur per Joseph, de quo dicitur: *Nudaverunt eum tunica talari, & polimita.* Ista fuit tunica Christi inconsutilis desuper contexta per totum: *Diviserunt sibi vestimenta mea, &c.* Ipse fuit multis vulneribus fauciatus: *Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras.* In his igitur injuriis, magnum est habere patientiam; majus habere lætitiā; maximum dare beneficentiam: Christus autem omnia ista non tantum portavit patienter, juxta illud: *Tacui semper, sicut filius, patiens fui.* Non tantum lætanter; juxta illud Psal. *Conscidisti saccum*

meum, id est corpus meum, & *circumdedisti me lætitiā*, sed etiam suis crucifixoribus beneficium impendebat, dum pro eis orabat dicens: *Pater ignosce illis, &c.* Et quoniam iste agnus in cruce existens, cognovit patrem, suum spiritum sibi recommendando; cognovit & matrem, de ea specialem curam habendo; cognovit etiam suos crucifixo- res pro eis orando, cujus oratio multos de ipsis convertit, & Deo reconciliavit; ideo in Missa ter agnus cantatur, quasi dicat Ecclesia: *Agne Dei, qui cognovisti patrem, spiritum tuum in manibus suis recommendando, miserere nobis.* *Agne Dei, qui cognovisti matrem, de ea specialem curam habendo, miserere nobis.* *Agne Dei, qui cognovisti inimicos pro eis orando, & Deo eos pacificando, dona nobis pacem.*

Psal. 29.

Agne Dei quare ter in missa dicitur.

Secundo fuit agnus mansuetus, sicut enim agnus quando occiditur non murmurat, nec clamat; sed tantum quasdam voces querulas emittit; sic & Christus non murmurat, nec clamat: *Sicut ovis ad occisionem ductus, & quasi agnus coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum*, scilicet ad blasphemandum, vel murmurandum. Emisit tamen quasdam voces piæ conquestionis, unam emisit ad patrem dicens: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Aliam emisit ad matrem; *Væ mihi mater mea, quare me genuisti virum rixæ, virum discordiæ in universa terra?* Judæi enim sæpe rixabantur cum eo, & sæpe discordias inter se inveniebant, sæpe etiam ipsum maledicebant, unde subditur: *Omnes maledicunt mihi.* Tertiam emisit ad circumstantes & prætereuntes: *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte, si est dolor, &c.* Quartam emisit ad terram dicens: *Terra ne operias sanguinem meum, nec inveniat locum in te latendi clamor meus.* Quintam emisit ad caelum dicens: *Obstupescite cæli super hoc*, id est super opprobriis, & injuriis mihi a Judæis illatis, & *portæ ejus desolamini vehementer*; & sequitur: *Duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt, fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ non valent continere aquas*, ac si dicat; ista duo mala fecerunt Judæi, quia me qui sum fons aquæ vivæ siccaverunt, id est occiderunt; & Barrabam, qui erat aqua turbida, conservaverunt, & liberum dimiserunt.

II.

Isai. 53.

Christi Voces.

Matth. 27.

Jer. 15.

Thren. 1.

Job. 16.

Jer. 2.

Tertio fuit agnus victimatus. Est autem differentia inter hostiam & victimam; quia hostia dicitur sacrificium pro hostibus vincendis: victima autem pro hostibus victis: sive autem esset hostia, aut victima, oportebat ut igne accenderetur, ut ex ea fumus esset Deo odoriferus. Talis victima, sive hostia fuit Christus. *Dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, oblationem, & hostiam Deo in odorem suavitatis.*

III.

Differentia inter hostiam & victimam.

Ephes. 5.

Ista

Christus quaduplici igne fuit inflammatus. Luc. 12.

Joan. 15.

Psal. 16.

Ista autem hostia ut esset odorifera, quaduplici igne inflammata est. Primo videlicet igne amoris, de quo dicitur: *Ignem veni mittere in terram.* Magnum indicium amoris est dare amico suo temporalem substantiam; majus est dare in obsequium suam personam; maximum est dare in mortem vitam suam. Istud maximum signum amoris habuit Christus: *Majorem hac dilectionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Secundo ista victima fuit inflammata igne doloris, quanto enim caro est melius complexionata, tanto est majoris doloris sensitiva; sicut caro oculi magis sentit dolorem, quam caro calcanei, quia melius est complexionata: Caro igitur Christi fuit manibus Spiritus sancti de purissimis sanguinibus Virginis facta; & ideo majoris doloris fuit sensitiva. Tertio ista victima fuit inflammata igne passionis, de quo igne dicitur in Psalmis: *Ignem me examinasti, & non est*

inventa in me iniquitas. Item, *ossa mea* Psal. 101. *sicut cremum aruerunt*: si enim ossa fuerunt concremata, manifestum est, quod caro & pellis concremata fuerunt. Quarto ista victima inflammata fuit igne compassionis: magna quidem compassione replebatur, quando matrem desolaram, & afflictam videbat; quando Apostolos dispersos, & in errorem prolapsos cernebat; quando suos crucifixores in phrenesim versos respiciebat. Sicut enim pius pater, quando videt filium suum phreneticum in ipsum surgentem, dolet, & plorat, non sui injuriam, sed filii furiam, sic Christus non suos dolores, sed perditionem suorum interfectorum dolebat; ideo pro eis orabat, & clamabat: *In diebus carnis suae* Heb. 5. *preces supplicationesque ad eum, &c.* ecce, quia orabat; *cum clamore valido*; ecce, quia clamabat; *& lacrymis offerens*: ecce quia plorabat.

EADEM FERIA TERTIA SEXTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

De octo legatis quos Christus in morte dimisit.

Marc. 14.

Heb. 9.

H*ic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur:* Omne testamentum confirmatur morte testatoris, & ideo Deus voluit utrumque testamentum, scilicet vetus & novum, sanguine suo confirmare. De confirmatione veteris testamenti per sanguinem dicitur: *Lecto enim omni mandato legis a Moysse universo populo; accipiens sanguinem vitulorum, & hircorum, cum aqua, & lana coccinea, & byssopo, ipsum quoque librum, & omnem populum aspersit dicens. Hic sanguis testamenti, quod mandavit ad vos Deus:* De confirmatione testamenti novi per sanguinem dicitur in auctoritate præmissa: *Hic est sanguis meus novi testamenti, &c.*

Legata octo in novo testamento dimisit Christus.

Notandum autem quod Christus in novo testamento, quod in sua passione condidit, octo legata dimisit; de quo testamento sic Ambr. Auctor humani generis in cruce existens, pietatis officia dividebat; persecutionem Apostolis; pacem discipulis; corpus Judæis; Patri spiritum; Virgini paranymphum; latroni Paradisum; peccatoribus infernum; crucem penitentiae penitentibus legavit.

Primo igitur legavit Apostolis persecutionem: illud enim legavit, quod ipse possedit. *Si me persecuti sunt, & vos persequentur,* Joan. 15. & illud legatum fuit perfecte Apostolis persolutum, & quia persecutionem habuerunt, & mortem sustinuerunt; hæreditas autem transit ad hæredes cum onere suo: Deus igitur hæreditati æternæ beatitudinis adjunxit onus, id est tolerantiam passionis: cum isto onere habuit eam Christus. *Oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam.* Luc. ult. Habuerunt eam cum onere omnes Apostoli: *per multas tribulationes oportet nos intrare.* Act. 14. Habuerunt eam cum hoc onere omnes fideles: *Omnes, qui volunt pie vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur.* 1. Tim. 3. Qui igitur vult assequi æternam beatitudinem, & nullam pati tribulationem videtur esse dignior Christo, Apostolis sanctior, & cunctis fidelibus melior. Hieron. Difficile est, imo impossibile, ut præsentibus quis, & futuris fruatur bonis, ut de delitiis transeat ad delitias, ut hic ventrem, & illic mentem impleat; ut in cælo, & in terra gloriosus appareat.

Secundo legavit discipulis pacem; *Pacem relinquo vobis.* Habebat enim Christus quosdam discipulos, qui non erant ita fortes sicut Apostoli ad sustinendum persecutiones; & ideo reliquit eis non tantum pacem æternitatis Christi, sed etiam temporis; non enim infirmis, & debilibus statim sunt gravia imponenda.

ponenda. Habemus enim ex Evangelio, quod non sunt imponenda tristitia festivis, nec fortia infirmis, non insolita inexpertis. Non enim sunt imponenda tristitia festivis, ideo dicit Dominus ibidem: *Nunquid possunt filii sponsi lugere quādiu cum illis est sponsus: filii autem sponsi, & festivi sunt contemplativi, qui semper cum Deo illud festum faciunt, de quo dicitur in Psal. Reliquia cogitationis diem festum agent tibi.* Talibus enim non debent imponi tristitia ne impedian- tur, & turbentur contemplatione interna. Secundo non sunt imponenda fortia infirmis, ideo subdit: *Nemo autem immittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus.* Pannus autem rudis, id est novus, est doctrina nova Evangelica, quæ inducit ad contemptum terrenorum: sic tales infirmi non sunt statim ad contemptum terrenorum inducendi. Non sunt etiam imponenda insolita inexpertis, ideo addit: *nec vinum novum in utres veteres mittunt.* Per utrem veterem intelligitur mens assueta terrenis: Per vinum novum doctrina, quæ inducit ad appetitum cælestium; sed homines assueti diligere terrena, non sunt statim cogendi ad cælestia.

Tertio legavit corpus Judæis, ut scilicet ipsum crucifigerent, & sic nostram salvationem perficerent. Terra, id est caro Christi, de nostra terrena substantia assumpta, data est in manus impii, id est Pilati, sive Judæ. Corpus autem Christi fuit sicut quidam saccus divinus, in quo erant tria pretiosa inclusa; scilicet sanguis, anima, & divinitas. Christus igitur de sua carne emplastrum fecit, quo inflatura nostræ superbiæ frangeretur. August. Ecce habes humilitatis exemplum, & superbiæ medicamentum. De sanguine fecit collyrium, quo cæcitas nostræ ignorantia curaretur. *Collyrio unge oculos tuos ut videas.* Animam dedit in pretium, quo servos redimeret: *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare & dare animam suam, redemptionem pro multis.* Deitas fuit balsamum quo fetorem nostræ immunditiæ tollet. *Sicut cinamomum & balsamum aromatizans odorem dedi.*

Quarto legavit patri spiritum. *Pater in manus tuas commendo spiritum meum.* In hoc dat nobis exemplum, quod in manus Dei debemus recommendare spiritum nostrum, Illud enim quod est in manu Dei, est securum, & est ante conspectum Dei, & est pretiosum. Primo quidem animæ quæ sunt in manu Dei, sunt ita securæ, ut etiam nunquam perdantur. *Non rapiet eas quisquam de manu mea.* Secundo sunt Deo proximæ; ita ut divina visione fruantur. *Ecce in manibus meis descripsi te, muri tui coram oculis meis semper.* Tertio sunt pretiosæ, ut in ornamentum Dei assumantur, sicut enim annulus ornat manum, sic animæ sanctorum quodammodo ornant Deum; unde dicit Dominus Jacobi de Voragine, *Quadrage. Tom. I.*

minus de quodam magno peccatore: *Vivo Jer. 22. 24. ego, dicit Dominus; quia si fuerit Jechonias annulus in manu dextera mea inde revelam eum.*

Quinto legavit Paranympum Virgini quando dixit; *mulier ecce filius tuus.* Quod quidem voluit facere triplici ratione. Primo ratione sui; dederat enim legem, Exod. 20. *Honora patrem tuum & matrem tuam, &c.* Decebat igitur ut conditor legis, suam legem servaret. Secundo ratione nostri, ut nos doceat quod de parentibus nostris, non tantum in vita sed etiam in morte curam habeamus. Tertio ratione Virginis, amittebat enim filium, & ideo pro consolatione dimittebat sibi fidelem discipulum, sed tamen qualis ei poterat esse consolatio illa, dicit Bernard. o qualis commutatio: Joannes ei pro Jesu traditur, servus pro Domino, discipulus pro magistro, filius Zebedæi pro filio Dei; purus homo, pro vero Deo.

Sexto legavit latroni Paradisum dicens: *Amen dico tibi;* Ecce quanta firmitas, quia modus fuit jurandi, *quia bodie,* ecce quanta celeritas: *mecum eris;* ecce quam beata societas: *in Paradiso,* ecce quanta loci amœnitas: Ideo autem Christus isti latroni sic fuit liberalis, quia in illa societate trium, erat unus totaliter bonus, scilicet Christus; erat alius totaliter malus scilicet latro a sinistris positus; tertius erat mediocriter bonus, & mediocriter malus, scilicet latro a dextris positus: ipse enim non omnino malus erat, quia culpabilem se cognoscebat, nec omnino erat bonus, quia adhuc gratiam affecutus non erat. Habuit igitur se laudabiliter ad totaliter malum, quia ipsum increpavit, ad totaliter bonum, quia ipsum excusavit: ad se mediocriter bonum, & mediocriter malum; quia veniam postulavit.

Septimo legavit peccatoribus infernum cum dicit: *Discedite a me maledicti in ignem æternum.* Quod quidem legatum valde competit eis: quia pulchrius stant in inferno, quam in Paradiso, quod ostenditur triplici exemplo. Primum est, quia pulchrius manet porcus in luto, quam in florido prato. Porcus est luxuriosus qui immunditia voluptatum delectatur. *Sus lota in volutabro luti.* Ideo pulchrius manet in luto infernalis voluptatis, seu fœditatis, quam prato florido cælestis amœnitatis. Secundum exemplum est, quia pulchrius stat servus in cloaca, quam in camera picta: servus est avarus: *Avaritia est simulacrorum servitus;* talis servus pulchrius stat in cloaca inferni, quam staret in camera picta cæli. Tertium exemplum est, quia pulchrius stat latro in patibulo, quam in regali folio. Latro est superbus, quia furatur illud Deo, quod est proprium Dei, scilicet gloriam. *Gloriam meam alteri non dabo,* talis igitur latro stat pulchrius

pulchrius in patibulo infernalis tormenti, quam stare in folio majestatis Dei.

Luc. 9.

Octavo legavit crucem pœnitentiæ volentibus pœnitere: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum & tollat crucem suam & sequatur me.* Quid autem velit dicere, cum ait: *Abneget semetipsum*, exponit. Greg. in Homil. dicens. Relinquamus nosmetipsos, quales peccando nos fecimus, & maneamus quales nos per gratiam facti sumus; ecce enim qui superbus fuit, si humi-

lis factus est, seipsum reliquit, si luxuriosus vitam mutavit, abnegavit quod fuit; si avarus elargiri didicit, & aliena rapere desistit, semetipsum reliquit: est quidem ipse per naturam, sed non est ipse per malitiam. Deinde subditur: *tollat crucem suam, & sequatur me*: unde subdit idem Greg. Duobus modis crux tollitur, aut cum per abstinenciam affligitur corpus: aut cum per compassionem proximi affligitur animus.

FERIA QUARTA, SEXTÆ HEBDOM. QUADRAGES.

SERMO I.

De Christi Passione, 1. Quomodo fuit pœnosa valde, 2. Valde fructuosa.

Isai. 53.

Vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, disciplina pacis nostræ super eum, & livore ejus sanati sumus. Sicut dicit Hieron.

Isaias non tam fuit Propheta, quam Evangelista. Videtur enim non tam prophetiam texere de futuro, quam historiam scribere de præterito. Unde Christi passionem plusquam per quingentos annos prævidens, eam sic aperte describit, ac si eam præsentialiter contempneret dicens. *Vulneratus est, &c.* Ubi primo ponit, quod ipsa Passio Christi fuit valde pœnosa cum dicit: *Vulneratus est, &c.* Secundo ponit, quod fuit valde fructuosa, cum subdit: *& livore ejus sanati sumus.*

Pœna Christi triplex.

Pœna autem Christi describitur tripliciter, quia fuit vulneratus, attritus, & disciplinatus. Primo fuit vulneratus, ut redemptionis nostræ pretium de corpore suo emanaret.

Corpus Christi tribus affligitur.

Corpus enim Christi erat tanquam saccus plenus thesauro; tanquam alabastrum plenum unguento, & tanquam apotheca plena balsamo.

Homo enim erat captivus, vulneratus, & fœtidus. Voluit igitur Christus vulnerari, ut saccus scinderetur, & thesaurus inde exiret, quo captivus redimeretur. De isto thesauro. *Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis, &c. sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi, & incontaminati.* De sacco vero in quo erat iste thesaurus dicitur: *Sacculum pecuniæ secum tu-*

lit; unde saccum plenum misericordia sua misit Deus pater in terram. Saccum, inquam, in passione conscidit, ut effundatur, quod in eo lateret pretium nostrum. Secundo corpus Christi erat tanquam alabastrum plenum unguento, & ideo voluit, ut illud multis vulneribus frangeretur; ut inde unguentum pretiosum exiret, quo vulneratus curaretur. Ista unguenta petebat sponsa dicens: *Trabe me post te; curremus in odorem unguentorum tuorum.* Ista unguenta sunt suavia, quia delectant corda; & sunt sanativa quia curant peccata. *Unguentarius faciet pigmenta suavitatis, & unctioes conficiet sanitatis.* Isthis unguentis sanatus est Samaritanus vulneratus, vino & oleo imposito, id est, sanguine Christi, qui fuit tanquam vinum, in quantum patrem lætificavit, & fuit tanquam oleum, in quantum ad misericordiam inclinavit. Tertio corpus Christi fuit tanquam apotheca plena balsamo; & ideo voluit, quod ista apotheca aperiretur, ut inde balsamum efflueret, quo fœtidus sanaretur. Tunc autem ista apotheca fuit aperta, quando unus militum lancea latus ejus aperuit. De odore ejusdem balsami dicitur: *Sicut cinamomum, & balsamum aromatisans odorem dedi, &c.*

Cant. 1.

Eccl. 38.

Eccl. 24.

Omnia quæ in balsamo sunt dicuntur esse *In Balsamo*, virtuosa; scilicet cortex, folia, semen, & liquor. Sic etiam quicquid fuit in Christo *omnia sunt virtuosa*. virtuosum fuit; scilicet cortex, id est corpus; Folia, id est verba; Semen, id est ejus anima in corpore seminata; Liquor, id est sanguis pretiosus.

Secundo Christus fuit attritus: sicut enim herbæ teruntur, ut inde fiat emplastrum, per quod apostema frangatur, & sanetur; sic corpus Christi fuit attritum, ut inde fieret emplastrum, quo tumor nostræ superbiæ fran-

1. Petr. 1.

Prov. 7.

frangeretur: fit autem emplastrum de herbis, floribus, & speciebus aromaticis, aliquo liquore infuso.

Isai. 40. In Christo autem fuit caro, tanquam herba, juxta illud: *Omnis caro fenum*. Fuit autem tanquam flos, quia fuit valde pulchra & amœna: *Ego flos campi*. Fuit divinitas, tanquam species aromatica. Fuit sanguis, tanquam liquor infusus. Ex istis ergo factum est emplastrum, quod debet frangere tumorem nostræ superbiæ.

Isai. 53. Tertio fuit disciplinatus, ideo dicitur: *Disciplina pacis nostræ super eum*. Homo Deum offenderat, & ideo disciplinari debebat. Christus autem flagellari voluit, & Deum sic pacificavit. Olim pax tribus modis initiabatur & firmabatur, scilicet percussione, quia adinvicem se manibus percutiebant: Signi erectione, quia aliquam columnam, vel pilam lapideam erigebant. De istis duobus dicitur Josue ult. *Percussit Josue in die illo fœdus*; ecce percussio. Deinde subditur: *Et tulit lapidem pergrandem* dicens, *En lapis iste erit vobis in testimonium*, &c.

Josue 24. Tertio aquæ effusione, de hoc dicitur: *Hauferunt aquam, & effuderunt in conspectu Domini*. Per quod volebant innuere, quod sicut de aqua nihil remanet cum effunditur, nec substantia, nec sapor, nec color: Sic si aliquis pacem non servaret, nec de illo, nec de his, quæ ad ipsum spectant, aliquid remaneret. Ut ergo Christus firmam pacem cum Deo nobis acquireret, fuit disciplinatus, percussus, non tantum in manibus, sed etiam in pedibus; fuit perforatus, & in toto corpore flagellatus. Fuit etiam, tanquam signum elevatus in crucem: *Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum*. Fuit etiam insuper sicut aqua effusus, quia nihil sibi remansit, nec sanguis, nec anima, nec vita, nec vestis, nec familia.

1. Reg. 7. Secundum August. est affectus, & amor animæ: Sicut enim corpus vadit pedibus, sic anima vadit affectibus. Erat infirmus in toto corpore, quia habebat totam vitam mundanam, & conversationem vanam.

Isai. 53. Secundo ejus passio fuit fructuosa, ideo dicitur: *Livore ejus sanati sumus*. Corpus

enim Christi fuit in morte lividum, & nigrum. *Sol factus est niger, tanquam saccus cilicinus*. Apoc. 6. Fuit etiam rubicundus: *Quare rubrum est indumentum tuum?* Ille livor, & nigredo, & rubedo, nos omnes sanavit; ideo signatur per morum. *Elephantis ostenderunt sanguinem uræ & mori ad acuendum eos in prælium*. Morum autem sicut dicit Ambros. primo est album, postea rubeum, postea nigrum. Sic Christus fuit albus, id est innocens, in tota vita sua, & conversatione: fuit rubicundus in cruce, per sanguinis effusionem; & fuit lividus, & niger in morte; unde poterat dicere anima Christi illud. *Nigra sum*, Cant. 1. per corporis mei livorem, & deformitatem, *sed formosa*, per corporis mei munditiam & puritatem, *sicut pelles Salomonis*, propter rubentis sanguinis effusionem. Pelles enim Salomonis erant rubicundi coloris. Per istos livores sanati sumus.

Homo quidem erat infirmus in capite, id est in intentione, quæ est caput animæ, quia in his, quæ faciebat non sanam intentionem habebat: erat infirmus in corde, quia habebat cogitationes noxias, & vanas: erat infirmus in pedibus, quia habebat affectionem immundam, aut terrenam. Pes enim secundum August. est affectus, & amor animæ: Sicut enim corpus vadit pedibus, sic anima vadit affectibus. Erat infirmus in toto corpore, quia habebat totam vitam mundanam, & conversationem vanam.

Ut igitur Christus suis livoribus, & suis vulneribus nos sanaret, voluit primo vulnerari in capite, ut sanaret nostras obliquas intentiones: voluit vulnerari in manibus, ut sanaret nostras malas, & remissas operationes: voluit vulnerari in corde, ut sanaret nostras noxias & vanas cogitationes: voluit vulnerari in pedibus, ut sanaret immundas & terrenas affectiones: voluit vulnerari, & flagellari in toto corpore, ut nos omnes sanaret.

EADEM FERIA QUARTA SEXTÆ HEBDOM. QUADRAG.

SERMO II.

*In quo ostenditur sanguinem Christi pro
homine fustum esse, quadruplici
ratione.*

Luc. 22.

Hic est calix novum testamentum in
meo sanguine, qui pro vobis fun-
detur. Sanguis Christi qui con-
firmavit novum testamentum, fu-
sus est pro nobis ut nos redime-
ret, atque salvaret.

Homo quidem erat exclusus a cælo; in-
clusus in inferno, sive in limbo, & reclusus
in exilio: ideo sanguis Christi fustus est, ut
hominem ad cælum reduceret; de limbo ex-
traheret; & in mundo sive in exilio confortaret.
Primo igitur homo exclusus erat a
cælo; ideo sanguis Christi effusus est, ut ip-
sum ad cælum reduceret.

*Hominem
tria impedi-
bant ut redi-
ret ad cælum.*

Gen. 3.

Tria autem erant, quæ hominem impe-
diebant ne ad cælum rediret. Primum est,
quia porta cæli erat clausa; quod signatum
est per Cherubin, quem Dominus ad januam
Paradisi posuit ut ipsum custodiret. Secun-
dum erat, quia flamma erat quædam inter-
posita, quæ hominem ab ingressu arceret,
unde ibidem dicitur: *Et flammeum gladium,*
&c. Per quam flammam significatur reatus,
& obligatio ad pœnam æternam, cui homo
merito prævaricationis suæ erat obligatus.
Tertium erat justitia Dei, quia multum erat
severa, quæ significatur per rompheam bis
acutam, quam Cherubin in manu tenebat.
Justitia enim Dei dicebatur bis acuta, sive
quia corpus, & animam incidebat, sive quia
de commissis & omissis rationem quærebat.

Isai. 22.

Ideo sanguis Christi fuit clavis Dei, aqua
Dei, & pretium Dei. Fuit clavis, quia ja-
nuam Paradisi aperuit; de illa clavi dicitur:
Dabo clavem domus David super humerum
ejus, & aperiet, & non erit qui claudat;
claudet, & non erit qui aperiat. Ista cla-
vis secundum Gloss. fuit crux Christi quam ipse
super humerum suum bajulavit, ideo sanguis
Christi clavis est Paradisi. Secundo fuit aqua
Dei, quia ignem vehementem gehennæ ex-
tinxit, quia ulterius in bonos non potuit præ-
valere. Ista aqua est signata in aqua quæ de
latere Christi emanavit; de qua potest expo-
ni illud: *Ignem ardentem, scilicet inferna-*
lem, extinguit aqua, scilicet illa quæ de la-
tere Christi effluxit. Hieronymus, Rom-
phæa illa flammea, & foribus præsentia

Eccl. 3.

Cherubin, Christi extincta, & reserata sunt
sanguine. Tertio fuit pretium Dei quia di-
vinæ justitiæ satisfecit: *Quæ non rapui tunc* Psal. 68.
exolvebam, quasi dicat Christus: Adam fecit
furtum, & ego solvi debitum; unde cantat
Ecclesia in benedictione cerei Paschalis: *Qui*
pro nobis æterno Patri Adæ debitum solvit.

Secundo homo erat inclusus in inferno si-
ve in limbo; & ideo Christus sanguinem suum
fudit; qui portas inferni confregit, & san-
ctos patres inde eduxit. *Tu quoque in san-* Zac. 9.
guine testamenti tui emisisti vinctos tuos de
lacu in quo non est aqua. Legitur in Historia
Scholastica, in capitulo illo de operariis tem-
pli in fine, quod Salomon habuit strutionem
habentem pullum, quem pullum Salomon in
quadam cavea vitrea nutrebat. Cum vero
pater pullum suum habere non posset, ver-
mem quendam de deserto portavit, de cujus
sanguine illam caveam linivit, & continuo
fracta fuit, & sic pullum illum de cavea ex-
traxit.

Iste vermis est Christus, qui dicit: *Ego* Psal. 22.
autem sum vermis, & non homo. Vermis
enim non nascitur per generationem carna-
lem; sed de humore terræ, virtute radii so-
laris producitur. Et sic patrem habet in cæ-
lo, scilicet solem; & matrem in terra, scili-
cet humorem. Sic etiam Christus in cælo
habet patrem sine matre; & in terra matrem
sine patre. Pulli inclusi in cavea sunt patres
inclusi in infernali cavea: sed venit Jesus ver-
miculus, & virtute sanguinis sui caveam fre-
git; & inde sanctos patres eduxit. *Contri-* Pl. 106.
vit portas areas, & vectes ferreos confre-
git.

Tertio homo erat reclusus in exilio sive
in mundo; ideo Christus sanguinem suum fu-
dit, ut hominem ibidem confortaret. Homo
quidem erat mortuus, multis tribulationibus
pressus; ad convertendum ad Deum multum
durus, & a diabolo in servitute detentus;
ideo Christus sanguinem suum fudit; primo *Primo.*
ut hominem vivificaret: *Anima carnis in* Lev. 17.
sanguine est. *Vivificavit nos post duos dies.* Osee. 6.
In die tertia suscitabit nos. Sumus enim
vivificati prima die passionis suæ, & in secun-
da die sepulturæ: sed suscitati sumus in ter-
tia die resurrectionis suæ. Legitur quod ser-
pens multum odit, & persequitur Pellica-
num, & dum Pellicanus abest, intrat nidum,
& pullos occidit. Pellicanus autem rediens,
tribus diebus plangit pullos mortuos, tertia
autem die cum rostro se vulnerat, & de san-
guine suo, suos pullos aspergit, & sic illi
resusci-

Pfal. 101. resuscitantur. Iste Pellicanus est Christus qui dicit: *Similis factus sum Pellicano, &c.* Serpens est diabolus, qui humanum genus occiderat: Sed Christus in quinque partibus vulnerari voluit, & sic pullos suos mortuos, id est homines mortuos peccato, vivificavit.

Secundo. Secundo sanguinem suum fudit, ut homines tribulatos dulcoraret, & ad consolationem reduceret. Hoc signatum est quando

Exod. 11. Dominus præcepit Moyse, quod lignum in aquas amaras mitteret, & sic eas dulcoraret. **Gregor.** Si passio Christi ad memoriam reducit, nihil est, quod non æquo animo tolleretur. **Bernard.** Videntes angustias Domini nostri levius nostras portabimus. Refert **Aristot.** quod si fiat vas de cera nova, & diligenter claudatur, & in mari ponatur, aqua, quæ per poros intrabit, dulcis efficietur. Istud vas cereum est corpus dominicum. Sicut enim cera generatur ex apibus sine corruptione, & commixtione; sic caro Christi fuit generata a Virgine sine corruptione. Fuit

Cera Christi assimilatur.

autem caro nova, quia nulla peccati verustate vitata. Fuit etiam clausa clave, quia nullæ diaboli tentationi fuit aperta. Pori ejus sunt vulnera ejus: si igitur nostras amaritudines per recordationem, & devotionem in vulnera ejus miseriamus, mox in dulcedinem convertentur. *Recogitate eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversum semetipsum contradictionem, ut non fatigemini animis vestris deficientes.*

Hebr. 12.

Tertio.

Matth. 27.

Tertio Christus sanguinem suum fudit, ut corda dura ad penitentiam frangeret. Hoc signatum est, ubi dicitur. *Terra mota est, & petra scissa sunt, & monumenta aperta sunt, & multa corpora, qui dormierant surrexerunt.* Ex quo datur intelligi, quod ad memoriam dominicæ passionis illi, qui erant terra, amando scilicet terrena, debent moveri ad amandum cælestia. Illi qui erant duri sicut petra, debent frangi per contritionem: eorum monumenta, id est ora, debent aperiri per confessionem: & mortui, id est mortalia peccata debent exire, & exurgere per satisfactionem. Reperitur quoddam genus adamantis; quod non frangitur percussione, nec ignis adustione, nec per aliquam temporis inveterationem; frangitur autem sanguinis infusione: sic multi sunt, qui ad penitentiam non franguntur, nec per divinam comminationem, sive flagellationem; nec per ætatis longam inveterationem: franguntur autem per dominici sanguinis meditationem, atque virtutem.

Quarto fudit sanguinem suum, ut homines de manu diaboli liberaret: Istam liberationem fecit prudenter, scilicet diaboli astutiam decipiendo. Decepit enim eum secundum August. tanquam murem, quia retendit crucem, tanquam muscipulam in qua posuit sanguinem tanquam escam, unde dicit August. Venit redemptor & victus est deceptor, & quid fecit redemptor captivatori nostro, retendit muscipulam, id est crucem, & posuit in ea escam, id est sanguinem suum; illic autem effudit sanguinem non debitoris, sed redemptoris, propter quod recessit a debitoribus. Secundum autem Gregorium decepit eum tanquam piscem; quia posuit exterius carnem, & sanguinem; interius autem occultavit ferreum hamum, id est divinitatem. Diabolus autem voluit capere escam carnis, & captus est hamo divinitatis; Unde dicitur: *An extrahere poteris Leviathan hamo, & fune ligabis linguam ejus?* **Job. 40.** Secundum vero Remigium decepit eum tanquam avem, unde exponens illud verbum; *Nunquid illudes ei quasi avi,* dicit, illudes; quia illusus est diabolus in morte Christi quasi avis: nam Christus sua carnis mortalitate abscondit divinitatem, ut laqueum quo eum velut apem improvidam prudenti irretivit muscipula. Refert Valerius, quod Porense, & Athenienses, dum ad invicem decertarent, Codrus Rex Atheniensium de eventu belli Apollinem requisivit: qui respondit, quod si se occidi permetteret, gens sua victoriam obtineret. Cum vero hostes illud oraculum audivissent, præceperunt ne aliquis Regem Atheniensium tangeret: ipse ergo ne cognoscere-
Exemplum
tur, rusticanum habitum accipiens, & farramenta assumens in humeris, ad hostes processit, ibique quemdam militem cum falce provocans, ab ipso est occisus. Quo cognito Porense memores oraculi fugerunt, & Athenienses victoriam habuerunt. Iste Rex fuit Christus, qui ne a daemonibus cognosceretur, habitum servi accepit: farramenta, id est crucem, in qua fuerunt diversa ligna in humeris bajulavit, & sic mortuus fuit. Si enim daemones ipsum cognovissent, nunquam occidi eum procurassent: *Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.* Per suam autem mortem daemones fuerunt expoliati, & vineti. *Expolians principatus, & potestates, traduxit confedenter, palam triumphans illos in semetipso.* **1. Cor. 2.**
Col. 2.

IN DIE COENÆ DOMINI.

SERMO I.

*De præparatione communionis; quot
scilicet perpendere debet, communi-
cari volens.*

1. Cor. 11.

Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Si aliquis debet aliquem cibum capere, oportet quod videat, & probet, si cibus ille sit sanus, & si stomachus sit bene dispositus: si enim hoc non faceret, cibus esset magis sibi in nocumentum, quam in proficuum. Cibus autem ille cælestis non est probandus, quia semper est bonus, sed homo est probandus si bene sit dispositus, seu paratus; unde non dixit, probet autem istum cibum; sed probet seipsum homo. Gregor. Sicut cibus corporalis cum ventrem invenerit diversis humoribus occupatum amplius lædit, magis nocet, & nullum præstat auxilium: ita cibus spiritualis, etiam si aliquem reperit malignitate pollutum, magis eum perdit non sui natura, sed vitio recipientis.

*Eucharistiam sumere
volens tria
probare de-
bet.*

Psal. 25.

3. Reg. 8.

Notandum autem, quod ille, qui debet hunc cibum suscipere, debet tria probare. Primo seipsum quantæ sit Puritatis: & ista puritas attenditur quantum ad manus, quibus ministratur, quantum ad os per quod suscipitur, & quantum ad cor, in quo recipitur. Manus quidem debent esse munda, & innocentes: *Lavabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum Domine*: ideo sicut dicit Dionys. Sacerdos accessurus ad consecrandum, lavat digitos, per quod peccata venialia designantur, ad innuendum, quod non tantum a magnis, sed etiam a parvis peccatis debet esse mundus. Debet igitur habere manusundas; id est munda opera: qui enim habet opera immunda, non est dignus tangere, nec recipere illud Sacramentum. Legitur, quod Oza a Deo percussus est, eo quod arcam Dei manibus suis tetigit; & assignant Judæi rationem, quia in nocte præcedenti, jacuerat cum uxore sua. Si igitur ille percussus est, qui jacuerat cum uxore, qua percussione dignus est, qui jacet cum meretrice? Si ille etiam percussus est, qui jacuerat cum uxore propria, & qui indigne tetigit arcam Domini ligneam, qua percussione dignus est, qui indigne carnem Christi recipit veram? Si ille percussus est, qui arcam tetigit, ut arcam juvaret, ne pateretur ruinam, qua percussione dignus est, qui

levat corpus Christi ad projiciendum in latrinam, id est in conscientiam immundam.

Secundo debet habere os mundum, per quod suscipitur, & maxime a duobus peccatis, detractionis; & gulositatis, unde dicitur, ubi Apostolus loquitur de hoc Sacramento: *Convenientibus vobis in Ecclesiam: audio scissuras esse inter vos*, ecce peccatum detractionis, & infra. *Alius quidem esurit, alius autem ebrius est*, ecce peccatum gulositatis: Primus scilicet detractor, est sicut canis: Secundus scilicet gulosus est sicut porcus; ideo dicitur: *Nolite dare sanctum canibus*, quantum ad primum; *neque mittatis margaritas vestras ante porcos*, quantum ad secundum.

1. Cor. 11.

Matth. 7.

Sap. 7.

Cant. 1.

Tertio debet habere cor mundum, in quo recipitur, quia cum iste cibus sit splendor, & speculum sine macula, non habitat, nisi in mente pura. *In animas sanctas se transfert*. *Qui pascitur inter lilia*, id est inter pura corda. Avarus autem projicit ipsum in terram, quia habet cor terrenum amando terrena: luxuriosus projicit ipsum in lutum, quia habet cor immunditiis plenum; superbus projicit ipsum ad ventum, quia habet cor ventosum, id est ambitione, & superbia repletum.

Secundo debet probare, corpus dominicum quantæ sit majestatis. In ipso enim Sacramento totus Christus continetur quantum ad corpus, sanguinem, animam, spiritum humanum, & deitatem veram: accipiendo igitur ejus corpus verum, corpori mystico unimur, & bonorum operum participes efficimur, unde dicitur: *Panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est?* De hac participatione dicitur: *Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua*. Recipiendo ejus sanguinem ab omni impuritate conscientiae mundamur. *Sanguis Christi &c. emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum Deo viventi*. Recipiendo ejus animam ab omni servitute redimimur. *Bonus Pastor animam suam ponit pro ovibus suis redimendis: Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare & dare animam suam redemptionem pro multis*. Recipiendo ejus spiritum, ab omni morte corporis, & animæ vivificamur. *Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quicquam*. *Qui suscitavit Jesum Christum a mortuis, vivificabit & mortalia corpora nostra*, propter

11.

*Eucharistia
sumptionis
utilitas.*

1. Cor. 10.

Psal. 118.

Hebr. 9.

Joan. 10.

Matth. 20.

Joan. 6.

Rom. 8.

ter inhabitantem spiritum ejus in vobis. Recipiendo ejus deitatem, omni dulcedine satiamur: Ingredietur, scilicet ad contemplationem deitatis, & egredietur, scilicet ad visionem humanitatis, & pascua inveniet in utroque. De hac refectione dicitur: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.

Joan. 10.

Matth. 11.

III.
Eucharistiam
indigne sumentium
pœna

1. Cor. 11.

Tertio debet probare indigne sumentis periculum, quantæ sit pœnalitatis: incurrit enim pœnam temporalem, spirituales, & æternalem. De temporali dicitur: *Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi.* Dicitur in libro Paschassi, quod quicumque indigne communicat, nisi misericordia, & bonitas Dei gladium suspenderet ab Angelis ad hoc positus perimeretur.

Joan. 13.

Secundo tales incurrunt pœnam spirituales, quia diabolus in eos majorem potestatem accipit; unde dicitur de Juda: *Post buccellam introivit in eum Sathanas*, amplius scilicet quam erat; & tamen illa buccella non erat corpus Christi; sed diabolus in ipsum introivit, quia ausus est accipere buccellam de manu Domini: quanto magis in illum intrat, qui indigne audet recipere corpus Christi? August. Nullus malignus ad corpus Christi accedat, nullus stultus accedat, nullus fucato animo approximare audeat, ne quod Judas sustinuit, patiatur: nam in illum post communicationem mensæ, diabolus introivit; non quia sumpsit Dominicum corpus, sed quia imprudentia Judæ, & malignitas mentis adversarium inhabitare fecit, ut discas, quod indigne mysteriorum secreta celebrantibus diaboli insidiæ præparantur. Tertio incurrunt pœnam æternam; unde super illud Pauli: *Reus erit corporis, & sanguinis Domini.* Dicit Ambrosius, Mortis Christi pœnas dabit, ac si Christum occidisset, punietur.

1. Cor. 11.

Occisores
Christi quatuor.

Quatuor enim sunt occisores Christi, scilicet Judæi, ingrati, recidivantes, & corpus Christi indigne sumentes; & istud potest ostendi, per tale exemplum. Est aliquis homo qui habet quatuor marchas auri; una sibi violenter auferitur, aliam dat ingrato; tertiam ponit in mercibus quæ sibi auferuntur; quartam projicit in latrinam. Iste potest dicere se quatuor marchas amisisse. Judæi igitur sunt illi, qui marchas violenter auferunt; quia vitam Christi cum violentia abstulerunt: Ingrati sunt similes illis, qui beneficium non cognoscunt: quia tales tantum beneficium passionis non agnoscunt, nec aliquod servitium impendunt. Recidivantes sunt similes illis, qui merces auferunt: Christus enim animas nostras sanguine suo redemit, & emit; & ideo ille, qui ad peccatum revertitur, animam emptam sibi auferre conatur: Illi vero, qui immunda mente recipiunt corpus Christi,

ipsi quantum est in seipsis in latrinam projiciunt.

IV.

Quarto debet probare digne recipientium fructum, quantæ sit utilitatis. Quæ quidem utilitas attenditur in vita, & in morte. In vita enim est dimissum nobis in memoriale passionis Christi, & in medicamentum curationis.

Habemus igitur triplex memoriale passionis dominicæ. Unum est in visu, scilicet passio Christi depicta; & illud debet affectum nostrum multum movere. Secundum est in auditu, scilicet passio Christi audita, vel prædicata; & illud debet nos movere magis. Tertium est in gustu, scilicet passio Christi in hoc Sacramento, tam veraciter, & tam singulariter expressa; & illud debet nos movere maxime. Secundo dimissum est nobis in medicamentum nostræ curationis: est enim medicina efficax contra infirmitates nostras, sicut patet in illa oratione pro defunctis: *Purificent nos quæsumus Domine Sacramenta, quæ sumpsimus, &c.*

Passionis
Christi me-
moriale tri-
plex.

Est enim medicina curativa, quia sanat omnes morbos vitiorum; unde dicitur: *sit ablutio scelerum &c.* Est medicina confortativa, quia roborat, & confirmat in sanitate recepta, ideo subditur: *sit fortitudo fragilium.* Est medicina præservativa, quæ præservat hominem, ne iterum cadat, unde subditur: *sit contra mundi pericula firmamentum.* Est medicina meliorativa, quia vivos & mortuos ad meliorem statum perducit, unde subditur: *sit vivorum atque mortuorum fidelium remissio omnium peccatorum.*

Secundo autem attenditur hæc utilitas in morte. Via enim, quam anima de corpore decedens est factura, est via tenebrosa: *In calle meo tenebras posuit.* Est via periculosa, unde: *In via hac, qua ambulabam absconderunt laqueum mihi.* Est via longa: *Grandis enim tibi restat via.* Est via ignota: *Viam civitatis habitaculi non invenerunt.* Quando igitur corpus Christi animabus decedentibus datur, portant secum lucem ad tenebræ viæ illuminationem: *Ego sum lux mundi.* Item: *Ambulate dum lucem habetis, ne tenebræ vos comprehendant.* Habent secum pugilem ad hostium defensionem: *Pone me juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me.* Si ambulavero in medio umbræ *mortis non timebo mala, quoniam tu mecum es.* Habent secum cibum ad confortationem: *Panis cor hominis confirmet.* *Ambulavit in fortitudine cibi illius usque ad montem Dei Horeb.* Habent secum ductorem ad viæ directionem: *Ascendet, pandens iter ante eos.* *Deduxit eos in portum voluntatis eorum.*

Job. 19.

Psal. 141.

3. Reg. 19.

Psal. 106.

Joan. 12.

Joan. 3.

Job. 17.

Psal. 12.

Psal. 103.

3. Reg. 19.

Mich. 1.

Psal. 106.

EADEM

EADEM DIE SCILICET IN COENA DOMINI.

SERMO II.

*In quo ostenditur, quomodo in Cœna
Christus amici, servi, & Episcopi
sumpsit personam.*

Joan. 3.

ET Cœna facta est, cum diabolus jam
misisset in cor, ut traderet eum Ju-
das Simonis Iscariotæ: surgit a
cœna, & ponit vestimenta sua.
Quando amici ab invicem separan-
tur, consueverunt ad invicem epulari. Sic
etiam Christus sciens, quod debebat ab Apo-
stolis recedere, primo voluit cum eis cœnare.
Unde dicit: *Desiderio desideravi hoc Pascha
manducare vobiscum antequam patiar.*

Luc. 22.

I.

In hac cœna autem Christus assumpsit per-
sonam amici, personam servi, & personam
Episcopi. Primo quidem assumpsit perso-
nam amici in hoc, quod tam familiariter &
amicabiliter cum eis comedere voluit. In
hac autem cœna comedit Christus agnum
Paschalem. Quomodo autem comedi debe-
bat, determinatur. Ubi dicitur: *Non co-
medetis, ex eo crudum quid, nec coctum
aqua, sed tantum assum igni. Caput cum
pedibus ejus, & intestinis vorabitis. Edent
carnes nocte illa assas igni, & azymos panes
cum lactucis agrestibus.* Primo igitur non
debet comedi ex eo crudum quid, nec co-
ctum aqua, sed assum tantum igni. Duo hic
prohibentur, scilicet quod non comedatur
crudus, nec coctus aqua. Tertium præci-
pitur, scilicet quod igne assatur. Cruda enim
caro nullo igne excocta, non est sapida; Ca-
ro vero lixa, licet cocta, tamen non est adeo
sapida: Caro vero assata, & est igne cocta,
& est sapida.

Exod. 12.

Agnus quo-
modo comedi
debet.

Illi igitur comedunt crudum, qui habent
cor crudum, id est non excoctum igne amo-
ris: illi comedunt lixum, qui habent cor li-
xum, id est insipidum, & non sapidum sapo-
re devotionis. Illi comedunt assum, qui ha-
bent cor excoctum per amorem, & sapidum
per devotionem.

Iste igitur agnus fuit triplici igne assatus,
& ideo non debet comedi crudus, nec lixus,
sed assatus. Fuit ergo assatus igne amoris.
De quo igne dicitur: *Ignem veni mittere in
terram. Ignem doloris. Attendite, & vi-
dete si est dolor, sicut dolor meus.* Et igne
passionis; *Ignem me examinasti, &c.*

Luc. 12.

Thre. 1.

Psal. 16.

Secundo debet comedi ejus caput cum in-
testinis, & pedibus. Caput istius agni est

ejus divinitas. *Caput Christi Deus est.* Pes 1. Cor. 11.
est. caro ipsius, quæ est natura infirma in
ipso; intestina ejus, est anima ejus. Ista
omnia debemus vorare, id est per veram fi-
dem nobis incorporare. Fuerunt autem qui-
dam hæretici, qui dixerunt ipsum non ha-
buisset divinitatem. Isti non comedebant ca-
put, id est sibi per fidem non incorporabant
caput, id est divinitatem. Alii dixerunt ipsum
non habuisse veram carnem humanam, sed
Phantasticam de cælo delatam. Isti pedes non
comedebant, id est ejus carnem per vivam
fidem sibi non incorporabant. Alii fuerunt,
qui dixerunt ipsum non habuisse animam ra-
tionalem, sed divinitatem loco animæ. Isti
intestina non vorabant, id est ejus animam
per veram fidem sibi non incorporabant.
Nos igitur caput cum pedibus, & intestinis
voremus, id est de ejus divinitate, carne,
& anima fideliter, & Catholice sentiamus.

Tertio debent comedi cum lactucis agre-
stibus, id est cum amaritudine de peccatis omni-
bus. Notandum autem quod quidam sunt qui
sumunt istas lactucas integras, quidam contritas,
& quidam succum ipsarum: est enim quædam *Amaritudo*
amaritudo superficialis, quædam præcordialis, *triplex.*
& quædam mixta cum lacrymis: sunt enim qui-
dam qui habent de peccatis quemdam superfi-
cialem dolorem, qui attritio dici potest: isti
sumunt istas lactucas integras, seu confectas;
talis attritio peccatorum non plene justificat.
Percussisti eos, & non doluerunt; attrivisti Jere. 5.
eos, & renuerunt accipere disciplinam. Alii
sunt qui omnia peccata sua in mortariolo
memoriæ suæ congerunt, & pistillo laboris
minutatim conterunt: & talis dolor contritio
appellatur; isti sumunt istas lactucas contri-
tas, & talis contritio vulnera peccatorum sa-
nat. *Sanabo contritionem eorum, diligam* Osee 14.
eos spontanee. Alii sunt majoris perfectionis,
qui scilicet peccata non solum sic conterunt,
sed etiam lachrymas emittunt; isti sumunt
agnum cum succo lactucarum, id est cum
abundantia lachrymarum. Greg. in mor. Car-
nes cum lactucis agrestibus sunt edendæ, ut
cum corpus redemptoris nostri accipimus,
nos pro peccatis nostris in fletibus affligamus,
quatenus ipsa amaritudo pœnitentiæ abstergat
a mentis stomacho perversæ humorem vitæ.

Quarto debet comedi cum panibus azymis;
id est, cum panibus non fermentatis. Secun-
dum Greg. panes sine fermento comedit, qui
opera bona sine corruptione vanæ gloriæ fa-
cit: vel secundum eundem, qui opera sine
admixture peccati exhibet, ne perverse diri-
piat, quod quasi recte dispensat. Quibus
per

Amos 4. per increpationem Dominus dixit: *Sacrificate de fermentato laudem*, de fermento namque laudem immolat, qui Deo sacrificium per rapinam parat. Vel ille sine fermento comedit, qui se a mala societate custodit. *Modicum fermentum totam massam corrumpit.* Vel ille azymum sine fermento manducat, qui mentis & corporis puritatem servat. *Epulemur non in fermento veteri*, id est in veteri conversatione; *neque in fermento malitiæ, & nequitiae, sed in azymis sinceritatis, & veritatis.*

Lavit pedes
Christus in
exemplum, &
documentum.

Joan. 13.

Secundo Christus assumpsit personam servi, in eo, quod pedes servorum suorum lavit. Lavit autem corporales pedes, & spirituales. Corporales autem lavit in exemplum, & documentum: in exemplum quidem humilitatis. Deinde ipse dixit: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.* Istam autem tantam humilitatem Petrus horruit dicens: *Non lavabis mihi pedes in æternum.* Cui respondit JESUS: *Si non laverō te, non habebis partem mecum.* Tunc Petrus timore & amore percussus, obtulit lavandos pedes, manus, & caput: sed Christus eum corripuit dicens, & asserens, quod non indigeret lotionē capitis, nec manuum sed tantum pedum.

Per caput intelligitur intentio, per manus operatio, per pedes vera affectio. Duo autem prima, scilicet operatio, & intentio in Petro munda erant, & ideo lotionē manuum, vel capitis non indigebat; habebat enim intentionem in omnibus rectam, & operationem mundam. Affectio autem in Petro, & in cæteris sanctis, sæpe aliquo pulvere terrenæ affectionis aspergitur; & ideo indigent, ut laventur. Augustin. ipsi humani affectus, sine quibus in hac mortalitate non vivitur, pedes sunt; ubi humanis rebus afficimur, ut si dixerimus, quoniam peccatum non fecimus; nosmetipsos seducimus, & decipimus. Secundo lavit pedes in documentum, ubi docuit, & ostendit, quod Prælati debent lavare subditos: tunc enim pedes lavant, quando Prælati verbo, & exemplo subditorum affectus purgat, & mundat. Sæpe autem contingit, quod pedes non lavantur, aut quando manus est inquinata, aut quando aqua est turbida & immunda; aut quando immunditia in pedibus est inveterata.

Pedes quare
non laventur,
triplex ratio.

Eccl. 34.

His tribus de causis subditi pedes non lavantur. Primo quando manus Prælatorum, id est opera eorum sunt immunda. *Ab immundo, quid mundabitur.* Greg. Nazianzenus. Mundari prius oportet, & sic alios mundare; sapientem fieri prius, & sic alios facere sapientes; lumen effici, & ita alios illuminare; accedere ad Deum, & sic alios ducere ad Deum; sanctificari, & sic alios
Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

sanctificare; manus habere rectas, & sic esse recti consilii, & rectum dare consilium. Secundo quando aqua est immunda. Aqua immunda est amor mundi, de qua dicitur: *Quid tibi vis in via Ægypti, ut bibas* Jer. 2. *aquam turbidam?* Talis enim aqua non lavat, sed inquinat. August. Quisquis es in mundo, ad te venit, qui fecit mundum, ut eripiat te de mundo; quod si adhuc aliqua delectatione te retinet mundus, semper vis esse immundus: si tamen aliqua necessitate retinet te mundus, habitat in te, qui mundat immundos, & eris mundus. Tercio quando ipsa macula pedum ex nimia frequentatione efficitur nimis tenax, & inveterata; unde dicitur: *Qui baptizatur a mortuo* Eccl. 34. *tu, id est, qui lavatur a mortali peccato, & iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius? Facta sunt eis posteriora deteriora prioribus.* Contigit enim eis illud veri Proverbii. *Canis reversus ad suum vomitum, & sus lota in volutabro luti.*

Secundo lavit pedes spirituales aqua sui sanguinis, de qua lotionē dicitur: *Laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine agni.* Ex quo igitur sanguis Christi habet dealbare, videtur, quod habeat virtutem lactis, & non sanguinis: Lac enim sanguis est in uberibus decoctus. Sanguis Christi excoctus fuit in corpore suo, & in corde nostro. In corpore suo igne amoris: tam vehementer enim in suo corpore ebullivit, quod aperto latere suo cum impetu emanavit. In corde nostro sunt duo ubera, scilicet intellectus, & affectus; debet autem excoqui in ubere intellectus per meditationem, & in ubere affectus per devotionem; & sic sanguis Christi est excoctus in corpore suo per amorem, in corde nostro per meditationem: & affectus vertitur in albedinem; & animas nostras dealbat & mundat. *Lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo.* Apoc. 7.

Ad lavandas animas Christus se fecit spirituale lixivium, in quo pro aqua posuit sanguinem pretiosum. *Hic est, qui venit per aquam & sanguinem JESUS Christus.* 1. Joan. 5. Pro cinere amaritudinem pœnarum: *Cinem tanquam panem manducabam.* Psal. 101. Pro igne calefaciente, amorem immensum: *Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in fidem dilexit eos.* Sed quoniam lixivium erat nimis forte, tum propter nimiam cinerum amaritudinem, tum propter nimiam ebullitionem, ideo Christus illud lixivium duplici aqua temperavit, scilicet aqua lacrymationis, quam in cruce effudit; & aqua regenerationis, quæ de ejus latere emanavit. Sic ergo ex tali lixivio sic facto & composito ex aqua sanguinis, sic commixto ex cinere amaritudinis, sic calefacto ex igne amoris, sic temperato ex aqua lacrymationis, & regenerationis, lavat pedes omnium, id est affectus omnium animarum.

(Y)

Ter-

Tertio accepit personam Christi, quando scilicet panem, & vinum in corpus suum transubstantiavit, & Apostolis potestatem conficiendi, & transubstantiandi dedit: Et ista est major potestas, quam unquam data fuerit alicui.

Est quædam potestas Dei magna, facere de aliquo aliquid; sicut quando fecit hominem de terra, & Evam de homine: est alia Dei potestas major, scilicet facere de nihilo aliquid; sicut quando Dominus de nihilo fecit cælum & terram: est alia potestas Dei maxima, facere scilicet ut ita dicamus, de creatura creatorem: Istam potestatem non dedit Angelis, sed sacerdotibus solis, qui divina virtute panem, & vinum in corpus, & sanguinem Christi convertunt: unde Eusebius; Visibilis sacerdos visibiles creaturas in corpus & sanguinem Christi verbo suo secreta potestate commutat: illo scilicet verbo quod dicit sacerdos, scilicet: *Hoc est corpus meum.*

Non igitur debet aliquis attendere ad visum suum, quia visus putaret se videre colorem panis, & tamen non est ibi panis; nec

ad gustum suum, quia putaret se sentire gustum panis, & tamen non est ibi panis: nec ad tactum suum, quia putaret se tangere substantiam panis, & tamen non est ibi panis: nec ad olfactum suum, quia putaret se sentire odorem panis, & vini, & tamen non est ibi panis, nec vinum, sed debet attendere ad auditum suum, quia cum audit: *Hoc est corpus meum*: ita est per omnia, ut audivit. Hoc signatum est in Isaac, quando benedixit Jacob. Fuit enim deceptus suus visus, quia oculi ejus caligaverunt, & ipsum non cognovit. Fuit deceptus olfactus suus, quia credidit sentire odorem vestimentorum Esau, & erat odor vestimentorum, quæ induerat Jacob. Fuit deceptus gustus ejus, quia credebat se comedere de venatione Esau, & comedebat de venatione Jacob. Fuit deceptus tactus ejus, quia putabat se tangere manus Esau, & rangebat manus Jacob. Sed tamen auditus quo vocem Jacob audivit, non fuit deceptus, immo dixit: *Vox quidem vox Jacob est.* Sic etiam in isto Sacramento, omnes alii sensus præter auditum decipiuntur; & ideo omnes fideles, quando audiunt: *Hoc est corpus meum*, ita esse, firmiter, & veraciter credere debent.

Gen. 17.

IN DIE PARASCEVES.

SERMO I.

In quo 1. Christi charitas, veritas, & pietas, 2. Judæorum crudelitas manifestatur.

Joan. 19.

Sciens Jesus, quia omnia consummata sunt, ut consummaretur scriptura, dixit, *sitio.* Illi autem spongiam plenam aceto, byssopo circumponentes obtulerunt ori ejus. Cum ergo accepisset Jesus acetum, dixit, *consummatum est:* & inclinato capite tradidit spiritum.

Christus in vita sua Judæis dederat multa salutifera documenta: exhibuerat multa sanctitatis exempla: contulerat multa beneficia, atque miracula: sed hodie miseri Judæi pro documentis dederunt Christo dura verba; pro sanctis exemplis, dederunt ei duriora verbera; pro beneficiis dederunt illi durissima crucis tormenta. Non restabat autem, nisi una pœna, scilicet ut ipsum felle, & aceto potarent, sicut in auctoritate supraposita habetur: in qua quidem auctoritate tria ponuntur ex parte Christi, & unum ex parte Judæorum; nam ex parte Christi primo ponitur ejus fervens charitas, cum dicit, *sitio.*

Secundo consummata veritas, cum dicitur; *consummatum est.* Tertio magna pietas, cum subditur: *Et inclinato capite tradidit spiritum.* Quarto ex parte Judæorum magna crudelitas in hoc, quod sibi ad bibendum porrexerunt acetum.

Circa primum notandum, quod in hoc, quod Jesus dixit, *sitio*, ejus fervens charitas designatur: non enim sitiebat aquam, sed salutem nostram: non sitiebat vinum, sed profectum nostrum: non sitiebat aliquem liquorem, sed nostrum amorem. Bernard. Sirio, ait Christus, non doleo: o Domine quid sitis? fidem vestram, salutem vestram, gaudium vestrum: plus animarum vestrarum, quam corporis proprii cruciatus me tenet; & si non mei, saltem vestri miseremini.

Quid sitiebat Christus.

Ista autem Christi charitas tam intensa, omnes alios amores superat, & excellit scilicet amorem naturalem, matrimonialem, sociale, & animale. Amor naturalis est, qui est inter patrem, & matrem, & filium; & istum amorem, amor Christi excellit: Nulla enim mater filium suum in tantum dilexit, quantum hodie Christus nos amavit. Nunquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui, dicit

Charitas Christi omnem superat amorem.

Isai. 49.

dicat Dominus, ecce in manibus meis descripsi te; muri tui coram oculis meis semper. Nunquam fuit aliqua mater, quæ tantum filium suum diligeret, ut nomen suum in manibus suis pingi, vel scribi faceret, ut sic die ac nocte memoriam ejus haberet: Christus autem die ac nocte in manibus suis scriptos nos portat, ut semper memoriam nostri habeat. Et illa scriptura non fuit facta cum calamo, vel atramento, vel in pergamento; sed calami fuerunt acutissimi clavi, atramentum ejus sanguis pretiosus, scriptores Judæi perversi, pergamenum caro manuum Christi. Secundo excellit amorem matrimonialem, qui est inter virum & uxorem; & hoc in duobus. Primo in hoc, quod si uxor fornicatur, ulterius a viro suo non recipitur: sed si animæ nostræ Christum sponsum deserunt, & diabolo adultero consentiunt, Christus eas penitentes recipit; & ideo in cruce manus extensas tenet, ad innuendum quod peccatores ad se reuersos protinus amplexatur. Vulgo dicitur: Si dimiserit vir uxorem suam, & recedens ab eo duxerit virum alterum; nunquid revertetur ad eam ultra? nunquid non polluta, & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me, & ego suscipiam te, dicit Dominus. Secundo amor Christi excellit matrimonialem in hoc, quod si est aliqua uxor quæ haberet maculas in corpore, vel in facie; & non possit ab illis emundari, nisi vir vulnerari se faceret, & in suo sanguine se balnearet uxor, non est aliquis vir, qui uxorem suam in tantum diligeret, ut ista sustinere veller. Animæ autem nostræ, quæ erant Christi sponsæ, maculis peccatorum erant plenæ; & ideo Christus in quinque partibus se vulnerari fecit, & sanguinem suum fudit, in quo sponsa sua se balneavit, & ab omnibus maculis mundata fuit, & hoc est quod dicitur: Viri diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam, & tradidit se ipsum pro illa, ut eam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ; ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi; sed ut sit sancta & immaculata. Tertio amor Christi excellit amorem socialem qui est inter amicum, & amicum. Nullus homo inveniretur, qui vellet mori pro suo inimico; vix autem aliquis inveniretur, qui vellet mori pro amico, sed pro amico bono, id est simplici, & fidei, & innocenter decepto, forte aliquis morti se exponeret. Nos igitur non eramus justi, neque boni, sed eramus impii, & Dei inimici, & tamen Christus pro nobis mori voluit; & hoc est quod dicitur: Cum adhuc infirmi essemus, Christus pro impiis mortuus est. Vix enim pro justo quis moritur. Nam pro bono forsitan quis audeat mori: commendat autem Deus suam charitatem in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Posset autem dici

quod Christus habebat unum amicum, scilicet Deum patrem, & unum suum & patris inimicum, scilicet genus humanum. Ut igitur Christus inter istos pacem faceret, se mediatorem interposuit. *Unus est mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Sæpe enim contingit, quod quando aliquis inter duos rixantes interponitur, ab utroque vulneratur: Sic & Christus vulneratus fuit a patre. *Propter scelus populi mei percussus eum.* Vulneratus fuit etiam ab homine: *Hic plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me.* Quarto amor Christi excedit amorem animale, qui est inter animam, & corpus: anima enim in tantum diligit corpus, quod ab eo separari renuit, & omnem corporis laborem fugit, & vitat: Anima autem Christi in tantum animas nostras dilexit, quod a corpore suo pro nostra salute voluit separari. *Animam meam pono pro ovibus meis.* In tantum dilexit, quod passa est corpus suum cum multa lætitia in quinque partibus lacerari, ut sic pretium nostræ redemptionis abundanter efflueret; unde in sua persona dicit Prophetæ David Psal. 29. *Conscidisti saccum meum, & circumdediti me lætitia.*

Secundo ponitur consummata veritas cum dicit; *consummatum est.* Consummata quidem, & completa fuerunt omnia prædicta, scilicet de sua nativitate, de sua conversatione, & de sua passione. Hodie quoque consummatum fuit corpus suum, consummatum fuit & sanguis suus. Corpus quidem consummatum fuit, imo consumptum; quia omnia ossa sua apparebant, & dinumerari poterant: *Dinumeraverunt omnia ossa mea.* Nec mirum si corpus suum sic fuit consummatum, quia fuit tribus disciplinis gravissimis flagellatum. Est enim quædam disciplina, quæ fit cum virgis, & ista est fortis, quia carnem frangit: Est alia, quæ fit cum spinis duris, & acutis, & ista est durior & fortior, quia usque ad ossa perforando pertingit: & alia, quæ fit cum ferreis instrumentis; & ista est fortissima, quia animam a corpore excutit. Ista triplici disciplina fuit corpus Christi flagellatum, & ideo totaliter consummatum. Primo enim corpus Christi fuit flagellatum virgis, seu funibus nodosis, quando Pilatus ipsum ad columnam fecit ligari, & flagellari; & illa talis flagellatio totum corpus vulneravit. Secundo Christus fuit vulneratus cum spinis, quando scilicet spinis durissimis, & acutis fuit coronatus; & illa talis flagellatio, secundum Bernard. os capitis perforavit, & usque ad cerebrum pervenit; & secundum Chryl. Mille punctis caput ejus impletur. Et si dicatur, quod non videtur possibile, quod spinæ capitis os tam durum potuerunt perforare, dicendum, quod non fuit factum secundum naturam, sed secundum voluntatem divinam; nec est contrarium ei, quod dicitur: *Os non comminuetis ex eo, quia os ejus capi-*

Jer. 3.

Ephes. 5.

Rom. 5.

1. Tim. 2.

Isai. 53.

Zach. 13.

Joan. 19.

Psal. 22.

Corpus Christi
fit tribus di-
sciplinis fla-
gellatum fuit.

Joan. 19.

Matth. 27. pitis non fuit comminutum, licet fuerit perforatum. Tertio fuit flagellatus cum instrumentis ferreis, id est, cum clavis acutis; & illa talis flagellatio animam a corpore exeussit. *Jesus autem clamans voce magna*, scilicet præ nimio dolore, *emisit spiritum*. Secundo ejus sanguis fuit consummatus, quia totus fuit a corpore evacuatus.

Sap. 11. Omnia enim opera sua fecit Dominus in numero, & pondere, & mensura, excepto opere nostræ redemptionis; ibi enim non servavit numerum, ut scilicet unam, vel duas guttas sanguinis sui daret, cum tamen una sola sufficeret: non servavit pondus, ut scilicet unam libram, vel unciam unam effunderet: non servavit mensuram, sed totum dedit, totum fudit. *Copiosa apud eum redemptio*. Bernard. Prorsus copiosa; quia non gutta sanguinis, sed unda fluminis per quinque partes corporis emanavit.

Psal. 129. Tertio ostenditur magna compassio & magna pietas in eo, quod dicitur: *inclinato capite tradidit spiritum*. Magna quidem pietas, quia Judæi spiritum Christi ab ejus corpore violenter cum multis suppliciis expulerunt. *Vim faciebant qui quærebant animam meam*. Ex hoc autem, quod dicitur:

Psal. 37. *inclinato capite tradidit spiritum*. Quidam volunt dicere animam principalem sedem habere in capite; super hoc tamen inter sapientes fuerunt quatuor opiniones. Quidam enim dixerunt animam esse in capite; & hoc propter illam auctoritatem, qua dicitur: *Inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ*. Illa enim inspiratio nihil aliud fuit, quam animæ infusio. Alii dixerunt ipsam esse in corde; & hoc propter illam auctoritatem qua dicitur:

Gen. 2. *De corde exeunt malæ cogitationes*. Cum enim cogitationes exeunt ab anima, si cogitationes exeunt a corde, ergo anima est in corde; unde Hieron. in epistola ad Fabiolam; Quæris ubi principale sit animæ? Plato in cerebro, Christus monstrat in corde. Alii dixerunt ipsam esse in sanguine, & hoc propter illud, quod dicitur: *Anima carnis in sanguine est*. Alii dixerunt ipsam esse in toto corpore, & in qualibet parte totam, & hoc propter illud: *Adbuc tota anima mea in me est*; non enim dixit; est in capite meo, vel in corde, vel in sanguine meo; sed in memetipso, id est in corpore meo.

Anima Christi cruciatus. Judæi igitur volentes animam Christi cruciare, videntur istas quatuor opiniones saltem ipso facto scivisse. Primo ipsam animam cruciaverunt in capite; quia fuit spinis coronatum. Anselm. Coronatus incedebat, sed ipsa sua corona cruciatus est, quia mille puncturis ejus speciosissimum verticem vulneraverunt. Secundo cruciaverunt ipsum in corde, scilicet quando fuit juxta cor in latere vulneratus; ut si ibi forte anima remansisset, cruciatum sentiret: verum cum triplex sit

amor, scilicet sermonis, cordis, & operis; Christus ostenderat nobis sermonis amorem in sapienti prædicatione; amorem operis in miraculorum exhibitione; quid restabat, nisi ostendere amorem cordis, quem ostendit in lateris apertione? Bernard. Clavus penetrans, clavus referans factus est mihi; quid videam per foramen, clamat clavus, clamat vulnus, quod Deus verus est, Christo mundum sibi reconcilians. Tertio cruciaverunt ejus animam in sanguine, scilicet quando clavis acutis ejus venas aperuerunt, & totum sanguinem cum doloribus extraxerunt; ita quod corpus ejus remansit in cruce totum aridum sicut lignum. *Aruit tanquam testa* Psal. 11. *virtus mea*. Iterum: *Ossa mea sicut cremium aruerunt*, & assimilat corpus suum Christus cremio, & testæ; nam testa, quæ prius erat humida, postmodum ab igne fit arida. Similiter cremium est lardum adustum, a quo omnis pinguedo recessit: sic corpus Christi in cruce fuit sicut testa, quia ab omnibus suis humoribus fuit exsiccatum: & fuit sicut cremium, quia toto sanguine suo fuit evacuatum. Quarto afflixerunt animam in toto corpore, quia *a planta pedis usque ad verticem capitis, non fuit in eo sanitas*. Cruciatu fuit in toto corpore; scilicet in parte suprema, media, & infima: nam in parte suprema fuit spinis coronatus, in media fuit ad columnam ligatus & flagellatus, in infima fuit pedibus perforatus, & cruci affixus, ubi magnum dolorem sensit: & quia locus erat nervosus, & quia unus pes super alium positus, & quia grossis clavis perforatus, & quia innitebatur clavatis pedibus totum corpus.

Quarto ponitur ex parte Judæorum magna perversitas; quia os Christi aceto potaverunt. Duæ magnæ rusticitates ori Christi hodie factæ fuerunt. Una est quando acetum sibi dederunt bibere: Secunda quando Judas ore suo turpissimo os Christi sanctissimum osculari præsumpsit. Sic hodie duas rusticitates multi faciunt ori Christi: Quidam enim adhuc dant sibi acetum, id est opera prava; *Exacerbavit Dominum peccator*. Psal. 9. Cum enim Christi ori deberent dare vinum suave, id est opera bona, Deoque placita, dant sibi acetum, id est opera mala, & acerbata. *Expectavi, ut faceret uvæ, & fecit labruscas*. Isai. 5.

Secundo sunt adhuc quidam, qui cum Juda os Christi osculantur. Quatuor enim *Osculata sunt Christum quatuor personæ*. Quatuor enim personæ Christum osculatæ fuerunt; nam ipsam osculata fuit mater ejus, quando eum infantem in suis brachiis bajulabat; sæpe ipsum osculabatur, & hoc in signum amoris. Osculatus est eum etiam Simeon, quando scilicet in ulnas suas eum accepit; & istud osculum fuit signum reverentiæ, & honoris; sicut quando quis manus, vel pedes Episcopi osculatur. Osculata fuit eum Maria Magdalena,

lena, & hoc in signum reconciliationis; sicut quando inimici ad pacem veniunt, se mutuo osculantur. Osculatus fuit eum Judas, & hoc in signum proditionis, sicut & Joab osculatus est Amasa. Quicumque igitur hodie osculatur Christum videat qualiter osculetur: Ille enim, qui nullum habet odium, & rancorem; sed ad Deum, & proximum sincerum amorem, osculatur cum Maria: Ille, qui ad Christi passionem multa reverentia, & devotione, & lachrymarum effusione afficitur, osculatur cum Simeone: Ille qui prius erat Deo inimicus, sed in ista quadragesima est sibi reconciliatus, osculatur cum Magdalena: Ille qui hodie crucifixum osculatur, & in Pa-

scha & in mensa altaris cum Christo epulatur, & post Pascha ad peccata revertitur, osculatur cum Juda proditore; magna enim proditio est hodie Christo osculum dare, & in Paschate in mensa Christi comedere, & postea de domo cordis sui Christum expellere, & inimicum Christi capitalem, id est dæmonem in cor suum introducere. Talibus Christus potest dicere: *Tu vero homo unanimes dux meus, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo Dei ambulavi- mus cum consensu.* Et sequitur in eodem Psal. *Veniat mors super illos, & descendant in infernum viventes.*

Psal. 54.

EADEM DIE SCILICET PARASCEVES.

SERMO II.

1. De decemysteriis, quæ in Parasceve fiunt, 2. quid unumquodque significet.

Exod. 25.

Inspice & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Christus est tanquam liber exemplaris, ad cujus exemplum totam vitam nostram debemus deducere, & ipsam corrigere: Ecclesia quoque officia sua, & observantias suas ab isto libro extrahit; maxime autem in hac die Ecclesia in officio multa mysteria facit, quæ ab illo libro extrahit; & ideo supradictum verbum potest esse verbum Dei Patris Ecclesiam alloquentis, & dicentis: *Inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est.*

Primum.
Vestimento-
rum tria ge-
nera Christus
habebat.

Psal. 21.

Joan. 19.

Isai. 49.

Videamus igitur, quæ sunt ista mysteria, quæ Ecclesia hodie facit, & quæ ab isto libro extrahit. Primum est, quia altaria sunt denudata; altare quidem est Christus, qui hodie fuit suis vestibus denudatus. Habebat enim Christus tria genera vestimentorum: Primo habebat vestes materiales, quas ferebat sicut cæteri homines: istis fuit denudatus; unde, *diviserunt sibi vestimenta mea.* Habebat etiam vestimentum, scilicet corpus proprium, quod est animæ vestimentum; isto vestimento hodie anima Christi fuit spoliata, & suo corpore denudata. *Et inclinato capite tradidit spiritum.* Habebat etiam vestes spirituales, id est suos Apostolos, qui Christum vestiebant, & ornabant. *Vivo ego, dicit Dominus, quia omnibus his velut or-*

namento vestieris. Istis vestibus Christus fuit denudatus, quia fuit ab omnibus Apostolis derelictus. *Ecce venit hora, & jam venit, ut dispergamini unusquisque in propria, & me solum relinquantis.*

Secundum est, quia Ecclesia tribus diebus mortem Christi plangit; & tenebras facit, ad innuendum, quod Sol tribus horis tenebris se induit, & mortem Christi deplanxit: vel ad innuendum, quod triplex creatura mortem Christi deflevit, scilicet pure corporalis, sicut terra, quæ contremuit, & Sol, qui obscuratus est: pure spiritualis, sicut Angeli; *Angeli pacis amare flebunt.* Et composita, sicut homo, videlicet Apostoli, & sanctæ mulieres. Vel tribus diebus omnis Ecclesia plangit, ex eo, quod tribus diebus, & duabus noctibus Christus mortuus jacuit.

2.
Mors Christi
quæ tribus
diebus ab Ec-
clesia plangi-
tur.

Isai. 33.

Tertium est, quod campanæ non pulsantur, ex eo, quod omnes campanæ hodie siluerunt. Christus enim habebat 12. campanas, id est 12. Apostolos, quarum una penitus fracta fuit, scilicet Judas & remanserunt undecim; inter quas erat una cæteris grossior, scilicet Petrus, qui semel tam alte sonuit, quod ejus sonus super Angelos ascendit, quando dixit: *Tu es Christus Filius Dei vivi.* *Matth. 16.* Ista campana hodie sonum perdidit, quando Christum negavit. Similiter & cæteri Apostoli sonum perdiderunt; quando Christum reliquerunt. Alia campana fuit Christus, quæ in hac vita non cessavit sonare, id est prædicare. Tandem elevata est in campanali crucis, & ibi dedit sonum piæ conquestionis in auribus patris, cum dixit: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Dedit sonum

3.
Campanæ
Christi dicitur
decim.

Matth. 27.

sonum amoris in auribus matris, cum dixit: *Mulier ecce filius tuus.* Dedit sonum magni doloris in auribus humani generis, cum dixit: *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite & videte si est dolor, sicut dolor meus.* Tantum sonuit ista campana, quod rauca facta fuit. *Laboravi clamans, raucae factae sunt fauces meae.* Tandem ista campana fuit fracta, & in quinque partes perforata; & tunc omnino siluit, & sonum dimisit. Alia campana fuit Virgo beata, quae tam dulciter sonuit, quod filius Dei ad ejus sonum venit, quando ipsa dixit. *Ecce ancilla Domini, fiat mihi, &c.* Tam dulciter sonuit, quod Joannes Baptista ad ejus sonum in utero matris tripudiavit: Ista campana hodie ferro doloris perforata fuit, & ideo sonum perdidit: *Et tuum ipsius animam pertransibit gladius.* Alia campana fuit universitas creaturarum, quae dat triplicem sonum; quia praedicat Dei potentiam ex sua magnitudine, Dei sapientiam ex suo ordine, Dei bonitatem ex sua bonitate. Ista campana hodie in tantum siluit, quod ex toto confusa fuit. Bernardus: ad hoc peccatum expavit tota machina mundialis, & fere in antiquum chaos redacta sunt universa: Unde etiam Philosophi videntes Eclipsim Solis contra naturam fieri, dixerunt: Aut ordo naturae pervertitur, aut elementa sibi compatiuntur.

4.
Tabularum
percussio in
Parasceve
quinque signi-
ficat.

Hebr. 12.

Job 16.

Psal. 106.

Psal. 23.

1. Ecl. 3.

Quartum est, quia tabulae hodie percutiuntur. Ista autem percussio tabulae repraesentat clamorem crucis, quae clamat Judaeorum malitiam, & Christi innocentiam. Secundo repraesentat clamorem sanguinis, qui clamat pro nobis, & contra nos: nam pro nobis clamat, petens a patre misericordiam. *Accessistis ad sanguinis asperersionem, melius loquentem, quam Abel.* Clamat autem contra homines terrenos: *Terra ne operias sanguinem meum, inveniat in te locum latendi clamor meus.* Later enim sanguis Christi in eorum memoria, quia non habent de eo recordationem: In eorum intelligentia, quia nullam habent meditationem: In eorum voluntate, quia nullam habent devotionem. Tertio sonus tabulae repraesentat sonum, qui fuit in inferno, siquidem Christus claustra infernalium confringebat. *Quia contrivit portas aereas, & vestes ferreos confregit.* Angeli valenter clamabant: *Attollite portas principes vestras, &c.* Sancti patres jubilabant: Damna, qui ibi relinquebantur flebant: Daemones ululabant: Et sic commixtus erat sonus flentium, & sonus gaudentium. *Nec poterat quisquam agnoscere vocem clamoris lamentantium, & vocem fletus populi.* Quarto sonus tabulae repraesentat strepitum armorum, quem fecerunt Judaei in captione Christi. Exierunt enim ad ipsum capiendum, cum armis, fustibus, & laternis, & gladiis. Quinto sonus tabulae fit ad excitandam tristitiam, & mœrorem. - Hodie quidem Ecclesia omnes sonos lætitiæ tacet, & facit tristitiæ sonos:

nam tacet sonum campanæ, & facit sonum tabulae: Tacet lætiones, & facit lamentationes: Tacet cantus lætitiæ, & dicit cantum mœroris, & tristitiæ.

Quintum est, quia passionem aliorum sanctorum celebramus cum gaudio, passionem autem Christi agimus cum lamento: Cujus ratio est, quia alii sancti passi sunt propter se, ut scilicet per suam passionem acquirant gloriam cælestem; & ideo in sua passione ex eo gaudemus, quod ad æternam beatitudinem pervenerunt: Christus autem non est passus propter se, ut scilicet gloriam acquireret, quam habebat; sed propter peccata nostra delenda. Alia ratio est, quia fleuit hodie Sol, quando obscuratus est; fleuit terra, quando contremuit: fleverunt sanctæ mulieres: *Filii Jerusalem nolite flere super me: fleverunt Apostoli, unde cantatur: Tristes erant Apostoli de nece sui Domini:* Fleuit Petrus: *Egressus foras fleuit amare:* fleuit beata Virgo, doloris gladio perforata: fleuit Christus: *Tristis est anima mea usque ad mortem:* fleverunt Angeli. *Angeli pacis amare flebunt:* flevisset, si possibile fuisset, Deus Pater, videns filium suum tam ignominiose tractari. Ergo inter tot flentes nullus debet gaudere.

Sextum, quia Missa hodierna non habet principium nec finem; quia introitus non dicitur, nec cum Benedicamus Domino finitur, ad innuendum, quod qui est principium, & finis, a nobis recessit: & etiam ille, qui est in tribulatione non indiget benedictione, sed compassione, & ideo non dicitur: Benedicamus Domino. Non habet etiam ista Missa medium, quia sacra hostia non consecratur ex eo quod vera hostia, id est Christus, est hodie oblata.

Septimum est, quia ante crucem ter genua flectimus, ut illum honoremus, qui ter fuit pro nobis illus, scilicet ab Herode, qui veste alba induit eum: a militibus, quia ipsum spinis coronaverunt: & a Judæis, qui sibi in cruce existenti insultaverunt. Facimus etiam ipsum officium in lingua Græca & Latina, quia istæ duæ linguæ ipsum confitentur, & adorant: lingua vero Hebraica ibi silet, quia Judæi ipsum non confitentur.

Octavum est, quia ante crucem totaliter nos prosternimus, & postea osculamur. Ipse enim propter nos se prostravit usque ad terræ susceptionem: *Semetipsum exinanivit, formam servi accipiens.* Usque ad terræ habitationem: *Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.* Usque ad terram per mortis defectionem: *Fortis in pegit in fortem, & ambo pariter conciderunt.* Usque ad terræ penetrationem: *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.*

Nonum

9.
Ecclesia qua
re pro omni-
bus orat in
Parasceve.
Luc. 23.

Psal. 119.

Nonum est, quia hodie Ecclesia pro omnibus orat; cuius ratio est, quia hodie Christus fuit valde pius in parcendo, quando dixit: *Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.* Fuit valde liberalis in largiendo, quia ad modicam petitionem dedit latroni caelum: fuit valde largus in dando, quia non guttam, sed totum sanguinem pro nostra redemptione dedit. *Apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio.* Ideo Ecclesia ad similitudinem Christi est hodie multum liberalis in orando; & multum pia in parcendo.

10.
Ecclesia qua
re visitentur
in Parasce-
ve.

Decimum est, quia hodie fideles Ecclesias omnes, & altaria Sanctorum visitare consueverunt, cuius ratio triplex est. Prima est,

quia illa talis visitatio repræsentat visitationem Apostolorum, & sanctarum mulierum; quia crebro sepulchrum Domini visitabant. Secunda, quia Christus hodie omnes sanctos, qui fuerunt a principio mundi usque tunc, præsentialiter visitavit; dum ad limbum descendit. *Visitavit nos Oriens ex alto.* Tertia ratio est, quia sancti debent hodie esse liberales, quia hodie de carcere fuerunt liberati. Si quis enim de carcere liberaretur & ad imperium sublimaretur, illum diem multum diligeret, & in illa die multum liberalis esset. Merito igitur fideles sanctos hodie visitant, ut ab ipsis de carcere liberatis & in imperium cæleste sublimatis, beneficia obtinere valeant.

SABBATO PASCHÆ.

SERMO I.

De Christi sepulchro, & 2. quomodo nos cum eo sepeliri debemus.

Marc. ult.

Venit Maria Magdalena & altera Maria videre sepulchrum. Magna dignitas est septimi diei, eo quod Sabbatum appellatur, quia in eo tota trinitas requievit. Nam

Pater in opere creationis, quod fuit opus infinitæ potentæ, & attribuitur patri, requievit ab omni opere quod patrat. Filius in opere redemptionis, quod est opus sapientiæ, & attribuitur filio, requievit in monumento involutus syndone. Spiritus sanctus requievit hodie in Virgine, quia ceteri Apostoli & mulieres a gratia Spiritus sancti ceciderunt: in Virgine autem ipsa gratia, & fides firma permansit. Quia igitur hodie Christus in sepulchro requievit, ideo sanctæ mulieres frequenter ipsum visitabant; modo ut corpus ejus inungerent, modo ut ipsum mortuum deslerent, modo ut ipsum sublatum inquirerent. Ideo dicitur in auctoritate præmissa: *Venit Maria Magdalena, &c.* Circa igitur sepulchrum Domini, tria sunt notanda: Primo quale fuit ejus sepulchrum. Secundo qualis fuit ejus sepultura. Tertio qualiter nos cum eo sepeliri debemus.

Sepulchrum
Christi tripli-
ci de causa
fuit novum.

Circa primum notandum, quod sepulchrum Christi fuit novum: & hoc fuit triplici de causa. Primo ne crederetur, quod non ipse, sed alius surrexisset. Istam rationem tangit Ambrosius in lib. de virginibus dicens: Beatus Matthæus monumentum novum dixit, ne de monumento veteri alius surrexisse crederetur. Secundo propter reverentiam Christi: istam rationem assignat Augustinus di-

cens: sicut in utero Mariæ nemo ante eum, & nemo post eum fuit, ita etiam in isto monumento nullus ante eum, nullus post eum fuit. Tertio ad significandum quod qui Christi corpus vult recipere, debet habere novitatem in corde. Corpus quidem nostrum modo est novum in juventute, modo vetustum in senectute, modo putridum in morte; Spiritus autem non debet taliter variari, sed debet semper in melius renovari.

Sunt tamen quidam, quorum spiritus est vetustus per peccati malitiam, unde monet Apostolus: *Expurgate vetus fermentum, 1. Cor. 5. ut sitis, &c.* Alii sunt quorum spiritus est putridus per consuetudinem longam: *Com- Joël. 1. putruerunt jumenta in stercore suo:* Alii sunt quorum spiritus est novus semper per puritatem cordis, & munditiam, unde dicit Apostolus: *Licet is qui foris est noster homo 1. Cor. 4: corrumpatur, tamen is qui intus est renouatur de die in diem; talis qui habet istam novitatem, dignus est recipere corpus Domini: Epulemur in azymis sinceritatis, & 1. Cor. 5: veritatis.*

Secundo sepulchrum Christi non fuit su-
um proprium, sed alienum, & hoc tribus de
causis. Primo ad ostendendum quod non de-
bebat detineri a morte: istam rationem tan-
git Ambrosius in lib. de virginibus dicens: Bene secundum literam alienum fuit monu-
mentum Christi: habent tumulum qui sub
lege sunt mortis, victor mortis non habuit
tumulum; non enim ille sepulchrum mortis
desiderabat, qui de morte triumphum quæ-
rebat. Idem in lib. sermonum. Ut quid illi
sepulchrum, qui triduo temporis spatio, non
tam in sepulchro mortuus jacuit, quam ve-
lut in lecto dormiens quievit? Ipsa enim
tem-

Sepulchrum
Christi quare
alienum fuit.

temporis brevitatem declarat potius somnum fuisse, quam mortem. Secundo ad ostendendum quod non pro sua, sed pro aliena salute moriebatur. Ambros. Jam in sepultura Dominus jacuit, quia pro aliena moriebatur salute, ut quid illi propria sepultura, qui in se propriam mortem non habebat? Tertio ad ostendendum suam paupertatem: sicut enim in aliena domo voluit nasci, & in aliena domo conversari, sic in alieno monumento voluit sepeliri: *Vulpes foveas habent, & volucres celi nidos: filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet*: ac si dicat: nec in morte mea habui sepulturam, nec in vita mea habui nidum; id est domum in qua possum commorari, nec in nativitate habui lectum, in quo a matre mea potuerim reclinari.

Matth. 8.

Quare fuit
clausum lapi-
de magno.

Tertio monumentum fuit grandi lapide, sive saxo clausum: cujus triplex est ratio, quorum duæ principaliter sunt literales, tertia est mystica. Prima est, ne ipse locus bestiis esset apertus. Secundam rationem tangit Gloss. dicens. Advolvit saxum magnum ad ostium monumenti, ut non posset aperiri sepulchrum, sine auxilio multorum. Tertia ratio est mystica per hoc enim insinuat, quod qui corpus Christi debent suscipere, debent esse clausi, ne peccatum in eorum corda possit intrare.

Sunt autem quatuor saxa, quæ ad cor debent advolvi, ne peccatum possit intrare, ut dicit Bernard. scilicet pudor, timor, dolor, & amor. Multi enim sunt, qui propter pudorem hominum dimittunt peccare. Alii sunt, qui cessant a peccatis propter immensitatem doloris, quam habent de ipsis peccatis. Alii sunt, qui vitant peccare propter timorem pænæ æternæ, ne ipsam incurrant. Alii propter amorem gloriæ ne ipsam perdant. Isti sunt quatuor saxa ingentia, quæ debent monumentum cordis claudere, ne illud aliqua peccata possint intrare. Dicit tamen idem Bernard. quod duo prima, scilicet pudor, & dolor non sunt fortia multum ad resistendum, quia sæpe pudor solatium capit de peccantium multitudine; dolor de aliqua hujus mundi consolatione: validissimum autem ad resistendum peccatis, amor Dei est viris perfectis, imperfectis vero timor supplicii.

Quarto monumentum Christi fuit monumentum iusti, id est ipsius Joseph, qui erat vir iustus, & bonus. Voluit autem Christus sepeliri, non in monumento Pilati, sed iusti. Primo ad ostendendum, quod Christus non requiescit, nisi in corde iusti. Unde Ambros. super Luc. Bene Christus in monumento iusti voluit sepeliri, ut habeat filius hominis, ubi caput suum reclinet. Christus enim non quiescit in animo avari, cum sit spinosus: sed nec in animo luxuriosi, cum sit lutosus: nec in animo superbi, cum sit vento-

sus: sed in animo iusti, cum sit floridus, juxta illud: *Lectulus noster floridus*. Secundo Cant. 1. ad innuendum, quod non debeat amplius pro peccatoribus immolari. Natus enim fuit inter duo animalia, quia homines bestiales facturus erat spirituales. Vixit inter peccatores, ut eos justificaret: mortuus est inter latrones, ut unum lucrificeret; sed hodie requiritur in monumento iusti: non enim voluit amplius peccatorum consortia, quia pro peccatis amplius moriturus non erat. *Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur*. Tertio ad innuendum, quod licet in hac vita sunt mixti boni, & mali, post mortem tamen per se erunt boni, scilicet in cælo; & per se erunt mali, scilicet in inferno; & per se erunt mediocriter boni, & mediocriter mali, scilicet pueri, qui erunt in limbo. Secundo videndum est qualiter Christus fuit tumulatus; nam imple fuit sindone involutus. Fuit unguento confecto ex myrrha, & aloes inunctus, ut a putredine fervaretur. Fuit lintheis cum aromatibus ligatus, ut haberetur ibidem.

Per ista autem significantur illa, quæ debent habere illi, qui corpus Christi volunt recipere. Corpus enim Christi dicimus esse, tanquam candorem æternum: *Candor est enim lucis æternæ*: tanquam panem Angelicum: *Panem Angelorum manducavit homo*: tanquam carbonem divinum. Joann. Damascenus, Divinum carbonem assumamus, ut ignis ejus, quod est in nobis sancti desiderii assumentes, eam quæ ex carbone agnitionis inflammaret nostra pectora, & illuminet corda nostra; est enim tanquam cæleste electuarium, quod confecit cælestis unguentarius, faciens pigmenta sanitatis. In quantum igitur corpus Christi est candor æternus, requirit magnam mentis puritatem, & hoc signatur per syndonem mundam; unde dicit ibi Gloss. sindone munda involvit Jesum, qui pura mente eum suscipit: In quantum est panis Angelicus, debet recipi cum devota oratione, hoc significatur per aromata: *Ascendit fumus aromatum, id est incensorum, de orationibus sanctorum de manu Angeli coram Deo*. In quantum est carbo divinus, debet recipi cum mente ab omni humore vitiorum desiccata: sicut enim ignis non inflamat ligna humida, sed desiccata; sic & carbo divinus non inflamat corda, nisi quæ invenit ab humoribus vitiorum desiccata; & illud significatur per aloes, qui habet virtutem desiccativam. In quantum est cæleste electuarium, requirit corda a cibis noxiis, & a peccatis evacuata; & illud significatur per myrrham, quæ est amara; & significat contritionem, quæ omnia peccata expellit, & evacuat.

Tertio videndum est, qualiter debemus cum Christo sepeliri spiritualiter. Dicit enim Apostolus: *Consepulti enim sumus cum Christo*

Cant. 1.

Rom. 6.

Joan. 19.

Recipere vo-
lentes Christi
corpus quæ
habere debe-
ant.

Sap. 4.

Psal. 77.

Apoc. 8.

Rom. 6.

Bo: sepulchrum autem illud in quo debemus sepeliri, est ipsa religio, in qua ipse religiosus spiritualiter debet mori, & sepeliri: Assimilari autem debet religiosus mortuo quantum ad plura.

Religiosus
mortuo assi-
milari debet.

Job. 1.

Primo quantum ad censum; sicut enim mortuus nihil habet proprium; sic & religiosus nihil debet retinere, sed in communi dividere: quilibet laicus debet dicere illud: *Nudus egressus sum de utero matris meae, & nudus revertar illuc.* Religiosus autem debet esse nudus in ingressu, ut nihil sibi retineat; nudus in progressu, ut nihil possideat, nudus post egressum, ut nihil in morte post se relinquat.

Secundo debet assimilari quantum ad sensum, & motum; sicut enim mortuus privatur sensu, & motu; sic & religiosus debet esse mortuus quantum ad delectationes, quæ ad sensum carnis pertinent; & sicut mortuus non movetur motu proprio sed alieno; sic verus religiosus non debet duci motu propriæ voluntatis, sed ad imperium sui superioris, seu rectoris; & sicut mortuus se moventi non contradicit: sic & religiosus debet Prælati se regenti non contradicere, sed in omnibus obedire; unde: *Dominus Deus aperuit mihi*

Isai. 50.

aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abii.

Tertio debet assimilari quantum ad domicilium, quia sicut mortuus clauditur in sepulchro; sic religiosus debet esse clausus in claustro, & sicut mortuus non exit de monumento nisi ad iussione Dei, quando sibi dicitur: *Surgite mortui venite ad iudicium* Sic nec religiosi debent exire claustrum sine iussione Prælati: & sicut mortuus non murmurat, quando transfertur de monumento in monumentum: sic nec religiosus debet murmurare, quando transfertur de monasterio in monasterium.

Quarto maxime debet assimilari morti Christi, juxta illud: *Si complantati facti sumus similitudini mortis ejus* scilicet Christi, *simul & resurrectionis erimus.* In morte enim Christi anima fuit a corpore separata; tamen anima, & caro deitari fuerunt unitæ; sic in vero religioso anima debet separari a carne, scilicet ut carni non consentiat in aliquo amore carnali; anima tamen, & caro debent Deo esse unitæ, anima per amorem, caro per incorruptionem, ut possit dicere cum Propheta, *cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.*

Rom. 6.

Psal. 83.

EODEM DIE, SCILICET SAB- BATO PASCHÆ.

SERMO II.

1. De maximo Virginis dolore propter filii passionem. 2. De immenso gaudio ejusdem resurrectionis.

Cant. 1.

Fasciculus myrrhæ, dilectus meus mihi; inter ubera mea commorabitur, botrus cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi. Virgo beata pro Christi passione multam habuit amaritudinem, ideo dicitur: *Fasciculus myrrhæ, &c.* In sua autem resurrectione multam habuit lætitiā, & exultationem; ideo subdit: *botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi.* In Cypro enim nascitur vinum optimum, quod est lætificativum. In vineis Engaddi nascitur balsamum odoriferum. Dicit ergo Virgo Beata: dilectus meus fuit mihi myrrha amaritudinis in sua passione; sed fuit mihi vinum jucunditatis, & balsamum odoris in sua resurrectione. Et sic patet, quod in verbis propositis duo tanguntur; scilicet amaritudo *Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.*

doloris, quam Beata Virgo habuit in filii passione; & gaudium cordis, quod habuit in ejus resurrectione.

Circa primum tanguntur tria. Primo magnitudo amoris, cum dicitur, *dilectus meus.* Secundo magnitudo doloris, cum dicitur: *Fasciculus myrrhæ.* Tertio magnitudo devotionis, cum dicitur: *Inter ubera mea commorabitur.*

Circa primum notandum, quod Beata Virgo dilexit filium sapienter, & discrete, quia salvationem humani generis præposuit passioni filii sui, quamvis eum intime diligeret, quamvis sciret, quod ipse in sua passione multos dolores haberet; nunquam tamen noluit sibi dissuadere ipsam passionem, propter humani generis salvationem.

Maria quomodo Christum dilexit.

Notandum autem quod in corde Virginis pugnabant duo amores, & duo dolores; duo amores erant, amor filii, & amor humani generis. Amor filii volebat Christum pati: amor humani generis volebat ipsum pati, sed tamen amor generis humani superavit

(Z)

amo-

amorem filii. Similiter pugnabant duo dolores, scilicet dolor quem habitura erat de morte filii, & dolor quem habebat de nostra perditione; sed dolor, quem habebat de nostra perditione superavit dolorem, quem habitura erat de morte filii; unde poterat dicere cum Apostolo illud quod dicitur: *Mibi vivere Christus est, & mori lucrum*, ac si dicat: vita filii mei, vita cordis mei est; mors vero sua est lucrum generis humani. Secundo ponitur magnitudo doloris sui, cum dicitur: *Fasciculus myrrhæ*. Myrrha enim est amara; fasciculus igitur myrrhæ est collectio passionum Christi, quarum consideratio magnum præstabat sibi dolorem: ipse autem dolor causabatur in ea ex ratione filii, ex ratione sui, & ex ratione supplicii.

Phil. 1.

Dolor in
Maria ex
tribus causa-
batur.

Causabatur quidem in ea dolor ex ratione sui; quia mater erat, & naturaliter dolet mater de afflictione filii. Secundo ex eo quod erat tota mater: quando enim dolor dividitur in multis, minor invenitur in singulis: si enim aliqua mater filium amittit, dolorem suum cum patre dividit: & ideo talis dolor ex tali divisione quodammodo minuitur. Virgo autem beata, cum nullo dolorem suum dividere potuit; quia nullus pater ibi erat. Tertio ex eo quod erat unicus matri; si aliqua mater filium perdidit, consolationem accipit, quando alios habet, vel habere sperat: Virgo autem Maria nullum habebat alium, nec se habere sperabat; unde poterat dicere illud: *Sicut mater unicum amat filium suum, ita ego te diligebam*. Quarto ex eo quod præsens erat ad videndum: quando aliqua mater audit filium suum mortuum, multum dolet; sed quando horribili morte ipsum audit fuisse occisum, magis dolet: quando vero ante oculos videt filium suum occidi, maxime dolet. Virgo igitur beata immenso dolore vulnerabatur, quando videbat filium suum occidi, & horribili morte necari, & ante oculos suos hæc omnia fieri. Quinto ex eo quod erat ad juvandum impotens; magna consolatio est alicui matri, quando filium suum in sua morte osculari, & amplexari, & adjuvare potest: hæc autem in nullo filium suum poterat tunc adjuvare; audiebat eum sitire, & non poterat ei potum porrigere; videbat ipsum vulneribus plenum, & non poterat vulnera alligare; conspiciebat ipsum sanguine plenum, & non poterat linteo extergere, videbat ipsum male captum teneri, & ipsum non poterat liberare; videbat ipsum caput male tenentem, & non poterat sustentare; videbat ipsum in cruce flentem, & non poterat lacrymas extergere; videbat ipsum expirasse, & non poterat amplecti, nec osculari; videbat sanguinem in terram affluere, & non poterat recolligere, & ideo poterat dicere illud: *Mulier infelix nimis ego sum*. Sexto ex eo quod nullum habebat adiutorium, quia omnes Apostoli eam reliquerant: ideo non habuit nec ipsa, nec filius adjuvantem in tribulationibus illis.

2. Reg. 1.

1. Reg. 1.

Respiciens eram ad adiutorium hominum, & non erat: nec aliquem compariem. Su- Psal. 68.
stinui qui simul contristaretur, & non fuit: nec aliquem consolantem. Unde sequitur, *qui consolaretur, & non inveni.* Secundo causabatur ille dolor in ipsa ratione filii; multum enim dolet mater quando amittit filium bonum, & sapientem, & sibi in omnibus obedientem: ipsa vero amittebat filium, de quo ipsa dicit in cantico: *Ego mater pulchræ dilectionis & timoris, & agnitionis & sanctæ spei*: Amittebat quidem filium, matrem tam dulciter diligentem; ideo dicit: *Ego mater pulchræ dilectionis*: filium matrem tam humiliter reverentem, & filialiter timentem; ideo subdit: *Et timoris*; filium in cruce matrem tam feliciter agnoscentem; ideo subditur: *Et agnitionis*, filium erga matrem tam piæ, & elementem; ideo subditur: *Et sanctæ spei*.

Eccl. 24.

Tertio causabatur ipse dolor ratione supplicii; videbat enim filium suum pati pœnam ignominiosam, quia inter duos latrones, tanquam latro fuit positus; pœnam acerbam, quia in locis nervosis, & maxime sensitivis fuit vulneratus, & perforatus; pœnam diuturnam, quia ab illa hora noctis qua captus fuit, usque ad horam nonam qua expiravit, in suppliciis, & doloribus semper fuit: pœnam injustam, quia sicut dicitur: *Peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus*. Et quia Virgo beata fuit tanta amaritudine plena, poterat dicere illud: *Ne vocetis me Noemi, id est pulchram; sed vocate me Mara, id est amaram, quia amaritudine valde replevit me omnipotens*.

1. Pet. 2.

Ruth. 1.

Tertio ponitur magnitudo suæ devotionis, *Uberatria cum dicitur: Inter ubera mea commorabitur*. In anima tria sunt ubera, scilicet memoria, intelligentia, & voluntas. Inter ista tria ubera beata Virgo istum fasciculum myrrhæ, id est collectionem pœnarum filii sui portabat. In memoria per continuam recordationem; in intelligentia per assiduam meditationem; & in voluntate per mellisfluam devotionem.

Secundo ponitur magnitudo gaudii, quod ipsa habuit de filio in resurrectione, cum dicitur: *Botrus Cypri*. Non solum autem de hoc ipsa gavisa est, sed etiam omnes creature; scilicet superiores, mediæ, & inferiores. Superiores id est Angeli gavisi sunt propter nostram redemptionem, & propter Christi glorificationem; ideo dicitur: *In illa die stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lacte*. Et Ecclesia addit; *& melle*. Lac est dulce, & mel dulcius: dulcedo comprehendit omnem rem dulcem. Montes igitur, & colles, id est Angeli majores, mediocres, & minores afficiuntur dulcedine magna de nostra redemptione; majori de sua reparatione; maxima de sua glorificatione.

II.

De resurre-
ctione omnes
creature la-
tata sunt.

Joel. 3.

Secun.

Psal. 117.

Secundo gavisa sunt mediae, id est homines, unde Propheta David dicit: *Hæc dies, quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea.* Deberent omnes homines in Christi resurrectione multum gaudere; quia per suam resurrectionem facti sunt Angelorum concives, & socii; unde super illud: *Nolite expavescere,* dicit Gregor. Vos autem cur expavescitis, qui vestros concives videtis? facti sunt fratres Christi; unde post resurrectionem suam Christus Apostolos fratres vocavit dicens: *Vade ad fratres meos, &c.* Facti sunt in anima & corpore glorificati: nam modo in anima stolam felicitatis accipiunt, in futuro autem in corpore stolam immortalitatis habebunt. Propter ista tria dicitur Judæis, id est sanctis Deum confitentibus, & laudantibus: *Nova lux oriri visa est, gaudium, honor & tripudium.* Habebunt enim magnum gaudium de Angelica societate; honorem immensum de Christi fraternitate; & magnum tripudium de corporis, & animæ felicitate.

Esth. 8.

Tertio gavisa sunt creaturæ inferiores, id est sancti patres in limbo positi, qui erant ibi in magna desolatione; & propter locum; quia erant in loco infimo, qui debebant esse in loco supremo, id est in cælo; & propter damnum, quia erant in caligine inferni, qui debebant esse in visione Dei; & propter consortium, quia habebant dæmonum vicinitatem, qui debebant habere Angelorum societatem: sed hodie exultaverunt valde, quia Christus de loco infimo eos extraxit, & in sua ascensione eos in cælum deduxit, suam beatam visionem eis reddidit, & Angelorum socios eos fecit. Unde dicit de eis. *Gaudium, & lætitiā obtinebunt: & fugiet dolor, & gemitus.* Habuerunt enim gaudium; quia assecuti sunt divinæ visionis aspectum: habuerunt lætitiā; quia dimiserunt locum tam infimum, & assecuti sunt cælum, Fugit ab eis dolor, & gemitus, quia evaserunt tam horrendum consortium dæmonum, & assecuti sunt consortium Angelorum.

Isai. 35.

IN DIE SANCTO PASCHÆ.

SERMO I.

1. De jucundissima Resurrectione: 2. fit mentio de mulierum sanctarum devotione, 3. de angelica apparitione.

Marc. ult.

Maria Magdalene, & Maria Jacobi, & Salome emerunt aromata: ut venientes ungerent Jesum. Quamvis multæ mulieres Dominum sequerentur, istæ tamen tres præcipue venerunt: quia Christo plus obligatæ fuerunt, ex eo quod multa beneficia ab eo receperant. Maria enim Magdalena multum ipsi tenebatur; quia ab ea septem dæmonia eiecit. Maria autem Jacobi multum Christo tenebatur, tum quia nepos suus erat; tum quia tres filios suos, scilicet Jacobum Alpei, Simonem, & Judam Cardinales, id est Apostolos fecerat. Tertia Maria, scilicet filia Salome similiter Christum multum diligere tenebatur; tum quia nepos suus erat, tum quia ipse duos filios suos, scilicet Jacobum, & Joannem Apostolos fecerat. In præsentī Evangelio de duobus fit mentio, scilicet de sanctarum mulierum devotione, & de Angelica apparitione.

Devotio sanctarum mulierum in tribus attenditur. Primo in hoc, quod Christum voluerunt ungere, unde dicitur: *emerunt aromata, id est unguenta aromatica, ut venientes ungerent Jesum.* Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

nientes ungerent Jesum. Secundo in hoc, quod tempestive venerunt, volentes ad monumentum accedere, unde dicitur, *& valde mane una sabb. &c.* Tertio in hoc quod dicitur, quod monumentum desiderabant apertum invenire; unde dicitur: *Dicebant ad invicem. Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti?*

Circa primum notandum, quod ex magna devotione volebant corpus Christi ungere. Consuetudo enim erat antiquitus corpora mortuorum ungere, ut conservarentur a fœtore, a vermium corrosione, & ab incineratione: sed istæ mulieres erant deceptæ, quia corpus Christi deitate erat balsamatum; & ideo si per decem millia annorum in terra jacuisset, non potuisset putrescere, nec incinerari, nec a vermibus corrodi. In hoc tamen sanctæ mulieres voluerunt ostendere dilectionem mortuo, quam habuerant vivo?

Pauci enim sunt, qui amicum vere diligunt in vita, quia fere omnes amicum diligunt propter sua, non propter se. *Est amicus socius mensæ, & non permanebit in die necessitatis.* Pauciores sunt, qui diligunt in morte, immo sæpe parentes filiis, & filii parentibus adversantur in morte, quando pro salute animæ volunt aliqua ordinare. Paucissimi sunt, qui diligunt post mortem, quia cito & filius patris, & pater filii, & amicus amici obliviscitur. *Oblivioni datus sum tanquam mortuus a corde.* Item: *perit memoria* (Z 2.)

Diligentium varietas.

Eccl. 6.

Psal. 30.

Psal. 9.

ria

Luc. 8.

Joan. 19.

ria eorum cum sonitu. Eorum enim memoria perit cum sonitu campanarum, vel Palmarum; sive clamorum, sive fluctuum. Istæ autem mulieres dilexerunt ipsum in vita, quia sequebantur eum prædicantem. Sequebatur eum *Maria Magdalena, &c. & aliæ multæ quæ ministrabant ei de facultatibus suis.* Dilexerunt eum in morte, quia associaverunt eum in cruce pendente. *Stabant juxta crucem Jesu mater ejus & soror matris ejus.* Dilexerunt eum post mortem, quia voluerunt eum ungere in monumento jacentem, sicut dicitur hic.

Virgo ad sepulchrum non venit, & quare.

Sed mirum videtur, quod beata Virgo cum istis non ivit, sed domi remansit. Super hoc possunt tres causæ assignari. Una est, quia mater sepulchrum filii recenter sepulti, sine nimio dolore videre non posset: Sic Beata Virgo sepulchrum filii videre non potuisset, quia gladius doloris ejus animam perforasset. Et satis probabile est, quod si ire voluisset, Joannes ejus custos non permisisset, immo etiam cæteri Apostoli dixissent Joanni: Non permittas eam illuc ire, quia si iverit tantum ibi flebit, & se mactabit, quod fere se occidet: Secunda causa est, quia in Parasceve, & Sabbato tantum fleverat, & in tantum se mactaverat, quod sustinere non valebat: unde dicit Bernard. quod oportuit, quod inter manus discipulorum tanquam semiviva de cruce ad domum propriam deportaretur. August. Illa quippe pia mater in via dolore ejulans & pectora delicata contundens, ita ipsa viscera, omniaque fatigaverat membra, ut jam sensu deficiens, vix potuisset venire ad Christi funus. Tertia causa est, quia istæ mulieres corpus Christi in monumento adhuc esse putabant. Beata autem Virgo sciebat, quod ibi non erat, sed quod jam resurrexerat, & ideo illuc ire nolebat.

Christus primo Mariæ apparuit, & tripliciter ostenditur.

Et pie credendum est, quod sibi ante omnes Christus apparuerat: quod potest ostendi tripliciter. Primo per auctoritatem. Sedulius enim magnus, & antiquus doctor Ecclesiæ, agens de Christi apparitione dicit: Semper Virgo manens hujus se visibus astant luce palam Dominus prius obtulit. Secundo per Ecclesiæ Romanæ antiquam, & probatam consuetudinem: Summus enim pontifex ad S. Mariam majorem in die Paschæ primam stationem celebrat, per hoc innuens ad beatam Mariam primam factam fuisse apparitionem. Tertio per quandam moralem rationem; Deus enim præcipit. *Honora patrem, & matrem:* Sed si esset aliquis filius in ultramarinis partibus constitutus, de quo mater intellexisset, quod mortuus esset, & tandem sanus rediens personas extraneas visiteret; & ad matrem tribulatam ultimo accederet, bonus filius non esset nec matrem honorasset. Sic etiam Christus matrem non multum honorasse videretur, si prius alios de sua resur-

rectione lætificasset, & tandem matri desolatæ apparuisset.

Secundo devotio istarum mulierum ostenditur in hoc; quod valde tempestive voluerunt venire; ideo dicitur: *Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum, orto jam sole.* Sed in valde mane, quomodo Sol jam ortus erat? Ad quod dicendum, quod istæ mulieres erant habitantes in civitate. Sepulchrum autem Christi erat extra civitatem: ipsæ autem valde mane surrexerunt. Sed quia via longa erat, & honestas dominas non licet currere, sed mature incedere, & portæ civitatis tarde aperiebantur; ideo jam ortus erat Sol, quando ad sepulchrum pervenerunt. Est ergo sensus; valde mane veniunt, id est venire inceperunt, orto jam Sole, scilicet quando pervenerunt.

Vel Sol dupliciter dicitur oriri; vel quantum ad fulgorem suum, qui dicitur aurora; *Sol dupliciter oriri dicitur.* vel quantum ad sphaeram suam. Primo modo, non secundo ortus erat Sol; unde dicit August. orto jam Sole id est, cum cælum ab Orientis parte albesceret: Vel nomine Solis intelligitur Christus, qui dupliciter fuit ortus in hoc mundo, scilicet de matris utero, per nativitatem pænosam, & de sepulchro per nativitatem gloriosam. Est ergo sensus, valde mane veniunt, sed tamen verus Sol, id est Christus, qui prius ortus fuerat in hoc mundo, nativitate carnali, jam ortus erat nativitate cælesti.

Tertio devotio istarum mulierum consistit in hoc, quod monumentum apertum videre desiderabant; unde dicebant. *Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti, &c.* Monumentum quidem tripliciter clausum erat, grandi lapidis ad os ejus advolutione; sigilli impressione, & militum armorum deputatione: Et ideo mulieres non sperabant intrare se posse, quia lapidem tam grandem, cum ipsæ essent fragiles, remove non possent; etiam milites eas fugarent, & sigillum præsidis frangere non auderent. Christus autem, qui exivit de clauso utero matris; & qui intravit ad discipulos januis clausis, ipse exivit de monumento lapide clauso, salvus sigillis, & custodibus expavescitis. Postquam autem resurrexit, Angelus lapidem revolvit, ut sic mulieribus aditum introeundi daret: Et quia propter milites ire timuissent, ideo *milites facti sunt vel ut mortui*, ut dicit Matth. Fuerunt enim sic exterriti ex terribili angelica visione, sicut dicit Matth. ex monumenti tam subita apertione, & ex terræ magna concussione. Sic enim dicitur: *Ter- Matth. 28. ræ motus factus est magnus, &c.* Ut scilicet milites exterreret, vel ut terrâ de Christi resurrectione lætitiâ monstraret: Sicut enim in passione mota est terra in signum tristitiæ, sic in resurrectione mota est in signum lætitiæ: vel secundum Gloss. Ideo terræ motus factus est, ut per hoc significaretur, corda terrenorum

rum per fidem passionis, & resurrectionis movenda.

Angelus in monumento quatuor erga mulieres signa fecit.

Secundo in Evangelio fit mentio de Angeli apparitione, qui quatuor fecit erga istas mulieres. Nam primo, confortavit eas dicens: *Nolite expavescere.*

In hoc enim cognoscitur bonus Angelus a malo; quia bonus in principio terret ex suo fulgore; in medio confortat ex sua allocutione; in fine lætificat ex immensa consolatione. Malus autem Angelus e converso; in principio terret ex sua terribili visione; in medio decipit ex fallaci promissione; etiam in fine contristat ex subsecuta deceptione.

Secundo, ipsas confortatas, & de resurrectione certificatas ad Apostolos destinavit dicens: *Ite dicite discipulis ejus, & Petro, quia, &c.* Prima mulier fuit media inter serpentem, & hominem, trahens ipsum ad perditionem: Secunda mulier, scilicet Virgo beata fuit media inter Deum & hominem faciens nostram reconciliationem. Istæ autem mulieres fuerunt mediæ inter Angelum, & Apostolos annuntiantes eis nostram salvationem. Jam non potest homo conqueri de muliere, quia si prima damnavit, secunda salvavit, & tertia annuntiavit: Si prima fuit causa mortis, secunda fuit causa vitæ, & tertia nuntiatrix salutis æternæ.

Petrus tantum a Christo nominatur triplici ratione.

Tertio ipsas ad Petrum specialiter misit, cum subjunxit: *Et Petro.* Petrum solum nominavit triplici de causa. Prima est quam ponit Gregor. dicens; Petrum vocat ex nomine, ne desperet ex negatione: Si enim nominatim eum non exprimeret, qui magistrum negaverat, venire inter discipulos non

auderet. Ideo spiritualiter dixit Petro, qui indignum se judicabat discipulatu, quia ter negaverat, sed peccata non nocent, quando non placent. Secunda causa est, ut Angelus sibi tanquam summo Pontifici honorem deferret. Si enim quis Papæ, vel Collegio Cardinalium litteras mitteret, Papam nominatim exprimeret, Cardinales vero in genere proferret: Angelus igitur nominatim Petrum expressit tanquam summum; discipulos autem generaliter tanquam collegium. Tertia causa est, quia Petrus interpretatur agnoscens, seu discalceatus, sive dissolvens. Ille enim Christum invenit, qui Deum, & se veraciter agnoscit, qui affectus suos ab amore carnali discalceavit, qui omnes colligationes impietatis a se dissolvit.

Quarto Angelus per istas mulieres apparitionem Christi in Galilæam denuntiavit, dicens: *Quia præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis sicut dixit vobis.* Ista autem apparitio facta est in Galilæa, & licet fuerit occulta, tamen propter mysterium specialiter nominatur: Galilæa enim interpretatur transmigratio. Christus enim dum esset in hac vita habuit mortalitatem in corpore, passibilitatem in anima, in utroque miseriam, & pœnalitatem: sed post resurrectionem facta est transmigratio, quia corpus transmigravit de mortalitate ad immortalitatem: Anima de passibilitate ad impassibilitatem: Corpus & anima de miseria & pœnalitate, ad gloriam, & felicitatem. Leo Papa passionem Christi laudans dicit. Ruptis mortis vinculis infirmitas in virtutem, mortalitas in æternitatem, contumelia transivit in gloriam, quam nobis, &c.

EODEM DIE SANCTO PASCHÆ.

SERMO II.

De materia, ut supra.

Marc. ult.

Iesum quæritis Nazarenum crucifixum, surrexit, non est hic. Sed ite, dicite Discipulis ejus, & Petro; quia præcedet vos in Galilæam. Dominus in hac vita nobilem habuit societatem, scilicet Apostolos, & quasdam sanctas mulieres. Tempore tamen passionis quidam ab eo recesserunt quantum ad corporalem associationem, fidem, & amorem, sicut Judas: Alii autem reliquerunt quantum ad corporalem

associationem, & fidem, sed non quantum ad amorem; sicut cæteri Apostoli, qui ipsum reliquerunt, & fidem amiserunt. Amorem tamen ejus non perdiderunt, quia etiam ipsum defunctum amabant. Alii ipsum reliquerunt quantum ad fidem tantum, sed non quantum ad associationem, nec quantum ad amorem, sicut sanctæ mulieres, quæ fidem perdiderunt; ipsum tamen juxta crucem associabant, & eum defunctum amabant. Virgo autem beata ipsum non dereliquit, nec quantum ad fidem, quia eam semper retinuit; nec quantum ad amorem, quia eum perpetuo amore dilexit. Istæ ergo sanctæ mulie-

res, quamvis fidem perdidissent, tamen quia eum defunctum amabant, ideo ipsum inungere volebant; Quas Angelus allocutus est dicens: *Jesum quæritis Nazarenum crucifixum, surrexit, non est hic. Ite dicite discipulis, &c.* In verbis igitur præmissis, quatuor ponuntur. Unum ex parte mulierum, scilicet quærendi studiositas, quod notatur cum dicitur: *Jesum quæritis Nazarenum.* Secundo ex parte Christi ponuntur tria, scilicet ejus magna charitas, cum dicitur: *crucifixum.* Tertio ejus magna felicitas, cum dicitur: *surrexit, non est hic.* Quarto ejus magna pietas in hoc quod Petro, & cæteris discipulis Galilææ, & aliis locis voluit apparere; ideo subdit: *Ite, dicite discipulis ejus, & Petro, quia surrexit & præcedet vos in Galilæam.*

1.
Quærentium
Christum di-
versitas.

LUC. 24.

PROV. 8.

PSAL. 28.

PROV. 12.

PSAL. 143.

PSAL. 28.

Circa primum, scilicet studiositatem quærentium mulierum, notandum quod quidam post passionem quæsierunt Christum in mane, sicut istæ mulieres, de quibus dicitur: *Valde mane una sabbatorum, &c.* Et istis invenire facile fuit, quia statim invenerunt. Alii quæsierunt eum in vespere, sicut duo discipuli qui ibant in Emaus, qui dixerunt: *Mane nobiscum, quia jam advesperascit, &c.* Istis invenire fuit difficile; unde dixit eis: *O stulti, & tardi corde ad credendum.* Alii quæsierunt eum in sero, de quibus dicitur: *Cum esset sero. &c.* Et istis invenire fuit dubitabile, unde & dicitur, ubi agitur de ista apparitione: *Conturbati vero & contreriti, existimabant se spiritum videre.* Alii quæsierunt ipsum in nocte, sicut milites positi ad sepulchrum, ut ejus corpus noctibus custodirent; & istis invenire fuit impossibile. Per mane intelligitur juvenus. Illi igitur Christum quærent in mane, qui ad Christum convertuntur in juventute, & istorum inventio habet facilitatem, quia de facili Christum inveniunt. *Qui mane vigiliant ad me, invenient me.* Talis quidem sunt mollis cera, quia de facili ad bonum ducuntur. Psalm. *Factum est cor meum tanquam cera liquecens, in medio ventris mei.* Sunt sicut recens testa, quia semper in bono conservantur: *Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit non recedet ab ea.* Sunt sicut novella & gracilis virga; quia de facili ad omne bonum flectuntur: *Quorum filii sicut novellæ plantationes in juventute sua.* Per vespere intelligitur senectus. Illi igitur quærent in vespere, qui convertuntur in senectute, & istorum conversio habet difficultatem, quia difficile convertuntur. In malo inveterantur; unde postquam David Propheta dixit in persona juvenum: *Factum est cor meum tanquam cera liquecens,* subdit in persona senum: *Aruit tanquam testa virtus mea.* Tales enim ab omni humore gratiæ exsiccantur; ideo dicitur: *Aruit tanquam testa virtus mea;* & vix vel nunquam confitentur, ideo subditur: *Et lingua mea*

adhæsit faucibus meis; & sæpe in peccatis suis moriuntur, ideo subditur: Et in pulverem mortis deduxisti me, id est deduci permisisisti. Per sero ubi est finis diei, intelligitur mors, quæ est finis vitæ: Illi ergo in sero Christum quærent, qui in extremis ad Deum redire volunt, & istorum conversio habet dubietatem, unde Augustinus in lib. Homil. Fidelis bene vivens, securus hinc exit: agens pœnitentiam ad ultimum, & reconciliatus; si securus hinc exit, ego non sum securus.

Ideo autem sanctus Augustinus dubitat de his qui pœnitent in morte; quia quidam pœnitent tantum timore pœnæ; quidam amore justitiæ; quidam ex consideratione utriusque causæ: & tales potius videntur pœnitere timore pœnæ, quam amore justitiæ, ideo eorum pœnitentia dubia esse videtur. Per noctem intelligitur obscuritas infernalis: illi igitur quærent ipsum in nocte, qui volunt eum quærere post mortem in æterna damnatione; & talium inventio habet impossibilitatem, unde de talibus dicitur: *Tunc invocabunt me, & non exaudiam, mane consurgent, & non invenient me.* Prov. 1.

Damnati quidem invenient Deum, & non invenient: Deus enim est in mundo per misericordiam, in cælo per gloriam, in inferno per justitiam: non potuerunt igitur Deum invenire per misericordiam, quia hoc modo est in mundo: nec per gloriam, quia hoc modo est in cælo; sed inveniunt eum in inferno per justitiam, ut judicem & tortorem; quia hoc modo est in inferno.

Secundo ponitur immensa charitas, cum dicitur: *Crucifixum.* Ipse enim cum infinita charitate mori voluit: *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Et ponitur hic ultimum signum amoris: Amor enim per quatuor signa potest manifestari. Primo per verba, quando enim cor abundat in amore, tunc os abundat sermone. Ex abundantia cordis os loquitur. Luc. 6. Secundo per collata beneficia: & illud est majus signum, quam primum: multi servirent verbis, qui non servirent rebus suis. De isto signo dicitur: *Non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate.* 1. Joan. 3. Tertio ostenditur per obsequia personalia; & illud est majus signum, quam primum, vel secundum: Multi enim servirent de substantia sua, qui non servirent de persona sua. De isto signo dicitur: *Servivit Jacob pro Rachel septem annis.* Gen. 29. Quarto manifestatur per adversa, quando scilicet quis pro amore amici se morti exponit; & illud est ultimum signum amoris, ultra quod non est aliud invenire: Multi enim darent personam suam ad serviendum, qui non darent animam suam ad mortem, ideo dixit Dominus: *Majorem hac dilectionem nemo habet, &c.* In hoc igitur quod Christus pro nobis crucifigi voluit,

Joan. 15.
Amor per
quatuor signa
potest mani-
festari.

luit, & mori, infinitam nobis charitatem ostendit.

Joan. 2.

Tertio ponitur in Christo magna felicitas, cum dicitur: *Surrexit non est hic*. Alii sancti non resurgunt, sed suscitantur: Christus autem surrexit, quia virtute propria se excitavit: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*. Ista potentia fuit infinita, quando scilicet mortuus suscitavit semetipsum. Invenimus enim quod aliquando vivus suscitavit mortuum, sicut Petrus Tabitham, ut habetur. Act. 9. Aliquando mortuus suscitavit mortuum, sicut Eliseus mortuus suscitavit alium mortuum: sed nunquam invenitur, quod aliquis mortuus suscitaverit seipsum: Christus autem vivus suscitavit mortuum sicut Lazarum mortuum, & mortuus suscitavit mortuos; quia multa corpora sanctorum, qui dormierant surrexerunt: & insuper mortuus suscitavit seipsum. *Potestatem habeo ponendi animam meam, & iterum sumendi eam*.

Joan. 10.

Quarto in eo fuit magna pietas, in hoc scilicet quod post suam resurrectionem Petro, & aliis discipulis tribulatis apparuit. Licet enim Christus deposuerit omnem miseriam, & mortalitatem, tamen non deposuit misericordiam; & compassionem: immo post passionem factus est magis compassibilis, & misericors, ex eo quod in seipso nostras miseras est expertus.

Infirmities namque corporales aliter cognoscit medicus theoreticus, aliter bonus practicus, aliter infirmus. Theoreticus enim cognoscit infirmitatem per suam artem, & peritiam: Practicus cognoscit eam per exerci-

tationem longam: Infirmus cognoscit eam per experientiam. Sed si esset aliquis medicus qui esset bonus practicus & infirmitates saepe expertus, iste quidem infirmitatibus multum esset misericors, & compassibilis: Talis est Dominus noster Jesus Christus. Ante incarnationem quidem sciebat nostras miseras, per quandam theoreticam, id est suam aeternam sapientiam; & ideo multum erat misericors. *Quomodo misereretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se, quoniam ipse cognovit figmentum nostrum*. Post incarnationem vero sciebat miseras nostras per quandam practicam, & exercitationem longam; quia tringinta tres annos inter nos practicavit, & exercitavit, & ideo magis misericors debuit esse.

Psal. 102.

Sed de quibusdam conqueritur Dominus dicens: *Contristatus sum in exercitatione mea*, ac si dicat Christus, de tribus contristor. Primo quando exercitatio mea non habet effectum; ideo dicit: *Contristatus sum in exercitatione mea*. Secundo quando plus valet inimici mei suggestio, quam mea inspiratio, ideo dicit: *& conturbatus sum a voce inimici*. Tertio quando oportet me peccatorem tribulare, & punire, ideo subditur: *& a tribulatione peccatoris*. Tandem scivit humanas miseras per experientiam, quia eas in suo corpore est expertus, ideo dicitur: *Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris; tentatum autem per omnia pro similitudine, absque peccato. Et quidem cum esset filius Dei, didicit ex iis, quae passus est obedientiam, & consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis aeternae*.

Psal. 54.

Contristatus
Christus de
tribus.

Heb. 4.

Heb. 5.

FERIA SECUNDA POST PASCHA.

SERMO I.

Quomodo Christus peregrinus fuit.

Luc. ult.

TU solus peregrinus es in Jerusalem: Quamvis Christus in propria persona venisset, & omnium Dominus esset, tamen in mundo voluit conversari sicut peregrinus, ideo nullam domum propriam habere voluit in hoc mundo. Si aliquis nasceretur in hoc mundo in peregrinatione, oportet, quod in aliena domo nutrireretur; postquam

autem crevisset, oporteret quod in aliena domo conversaretur; si moreretur in peregrinatione, oporteret, quod in alieno monumento sepeliretur.

Ita etiam Christus fuit peregrinus: nam in aliena domo fuit natus, in aliena conversatus, in alieno monumento fuit sepultus; & ideo fuit vere peregrinus, ideo ipse dixit: *Vulpes foveas habent, & volucres caeli nidus: & c. filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet*. Ac si dicat: ego in morte non habui foveam, sicut vulpes, ubi possem sepeliri: ego in vita non habui nidum, id est domum, sicut volucres, ubi possem hospitari:

1.

Peregrinus
fuit Christus.

Luc. 9.

spitari: ego in nativitate non habui cervical, ubi caput meum potuerim reclinare.

Ut autem melius videamus qualiter Christus fuit peregrinus, notandum est, quod Christus fuit peregrinus quantum ad habitum, quem assumpsit; quantum ad vias quas fecit; quantum ad hospitia, quæ intravit; quantum ad pericula, quæ sustinuit, & quantum ad insignia, quæ reportavit.

Primo dicitur peregrinus quantum ad habitum, quem assumpsit; ipse enim habuit sclavinam, habuit scarfellam, pileum, & baculum: Per sclavinam intelligitur ejus caro, quam Virgo beata in utero sibi fecit. *Tunicam parvam faciebat ei mater sua.* Ista sclavina fuit primo albissima, id est purissima, de purissimis sanguinibus Virginis facta; unde dixit Christus de se & aliis, qui habent sclavinas, id est corpora sua pura; *Ambulabunt mecum in albis, &c.* Deinde ista sclavina facta est in cruce rubea, quia tota fuit sanguine aspersa; unde Angeli admirantes dicebant: *Quare rubrum est indumentum tuum, sicut calcantium in torculari:* Ultimo facta est sclavina ista tota nigra, quando scilicet in cruce remansit mortua, & livoribus plena; *Sol factus est niger, tanquam saccus cilicinus.* Per scarfellam intelligitur ejus anima: Peregrini enim in scarfella solent portare argentum: Anima autem Christi fuit plena argento, id est triplici thesauro scilicet gratiæ, sapientiæ, & gloriæ. *Vidimus gloriam ejus, ecce primus thesaurus: Plenum gratiæ, ecce secundus thesaurus: Et veritatis, ecce tertius thesaurus.* Homines enim a cælesti gloria erant exclusi; ideo portavit thesaurum gloriæ, per quem eos ad gloriam reduceret. Erant Dei inimici, ideo portavit thesaurum gratiæ, per quem eos Deo Patri reconciliaret. Erant cæci, & tenebris obvoluti, nescientes viam invenire, quæ ducit ad patriam, ideo portavit thesaurum sapientiæ, per quem eis viam cælestis patriæ demonstraret. Tertio assumpsit pileum, id est coronam spineam. Solent peregrini portare pileum contra æstum, ventum & pluviam: Sic consideratio illius coronæ spineæ nobis debet esse in umbraculum ab æstu voluptatis, ut refrigeremur; quia sicut dicit Augustin. Non decet sub spinoso capite, membrum fieri delicatum. Debet esse in defensionem a pluvia tribulationum, ut alleviemur; quia sicut dicit Gregor. Si passio Christi ad memoriam reducit, nihil est, quod non æquo animo toleretur. Debet esse in defensionem a vento tentationum, ut propulsetur. Quod signatur, ubi dicitur, quod ad visionem serpentis anei in paxillo suspensi, salvabantur illi, qui a serpentibus percutiebantur. De his tribus dicitur: *Tabernaculum erit in umbraculum diei ab æstu & in securitatem & absconsionem a pluvia, & a turbine.* Quarto assumpsit baculum per quem intelligitur crux. Peregrini enim urun-

tur baculo ad sustentationem, ad fluviorum transvagationem, & malarum bestiarum percussione. Sic Christus per baculum crucis homines tribulatos sustentat, ne fatigentur: *Recogitate eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes.* Secundo per baculum crucis fluvium istius mundi transivit, & ad patriam pervenit: *In baculo meo transivi Jordanem istum. Oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam.* Tertio per baculum crucis diabolum percussit. *A voce Domini pavebit Assur virga percussus.* Ideo dæmones ipsum baculum crucis timent, Chrysostomus. Ubicumque dæmones baculum crucis vident, territi fugiunt, timentes baculum, quo plagam acceperunt.

Secundo peregrinus Christus dicitur, propter viam quam fecit. Solent peregrini diligere vias planas, & odire ascensus, vel descensus. Iste autem peregrinus nihil habuit de plano, sed tota vita sua fuit descensus, vel ascensus. Primo enim fecit magnum descensum; quando scilicet de cælo venit in mundum. *Exivi a patre, & veni in mundum.* Deinde fecit magnum ascensum; quando scilicet de mundo ascendit in patibulum. *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis.* Deinde fecit magnum descensum, quando scilicet de cruce descendit in limbum: inde fecit magnum ascensum; quando scilicet de limbo rediens, & de sepulchro resurgens ascendit in cælum. *Qui descendit ipse est, & qui ascendit super omnes cælos.* Vita præsens, est via quædam in qua nullus fere vult habere aliquam difficultatem in ascendendo, id est in aggrediendo aliqua difficilia: nec in descendendo, id est, sustinendo aliqua adversa, sed tantum ire per plana, id est habere omnia prospera, & delectabilia. Sed quicumque non vadit post Christum errat, quia ipse est via, veritas, & vita.

Quatuor sunt, quæ non permittunt in via errare, scilicet ferramentorum impressio, unde dicitur in vulgari: Tene viam ferratam, si vis habere viam rectam. Secundum est crucium erectio, quia cruces in via recta eriguntur. Tertium est ramorum, & plantarum reflexio. Quartum est lapidum aggregatio. Et quia Christus est via, voluit habere ista quatuor insignia: Habuit enim ferramenta, id est, quinque vulnera in corpore suo cum ferramentis impressa. Habuit crucem, quam super humeros bajulavit, & super quam ascendit. Habuit reflexionem Plantarum, id est, coronationem spinarum. Habuit aggregationem lapidum, quia Judæi pluries eum lapidare voluerunt. Qui igitur non vult errare, Christum sequatur: quia est via, ubi sunt ista quatuor insignia, qui non ivit per vias planas, sed asperas. Qui igitur non vult sustinere,

Heb. 12.

Gen. 32.

Luc. ult.

Isai. 30.

Joan. 16.

Joan. 3.

Eph. 4.

Errare in via quatuor non permittunt.

sustinere, sed omnia vult habere prospera, constat quia multum errat in via.

3. Tertio Christus dicitur peregrinus propter hospitia quæ intravit. Solent peregrini ter in die intrare hospitium, scilicet in tertia ad prandendum: in meridie ad bibendum, & quiescendum; in sero ad cœnandum, & dormiendum.

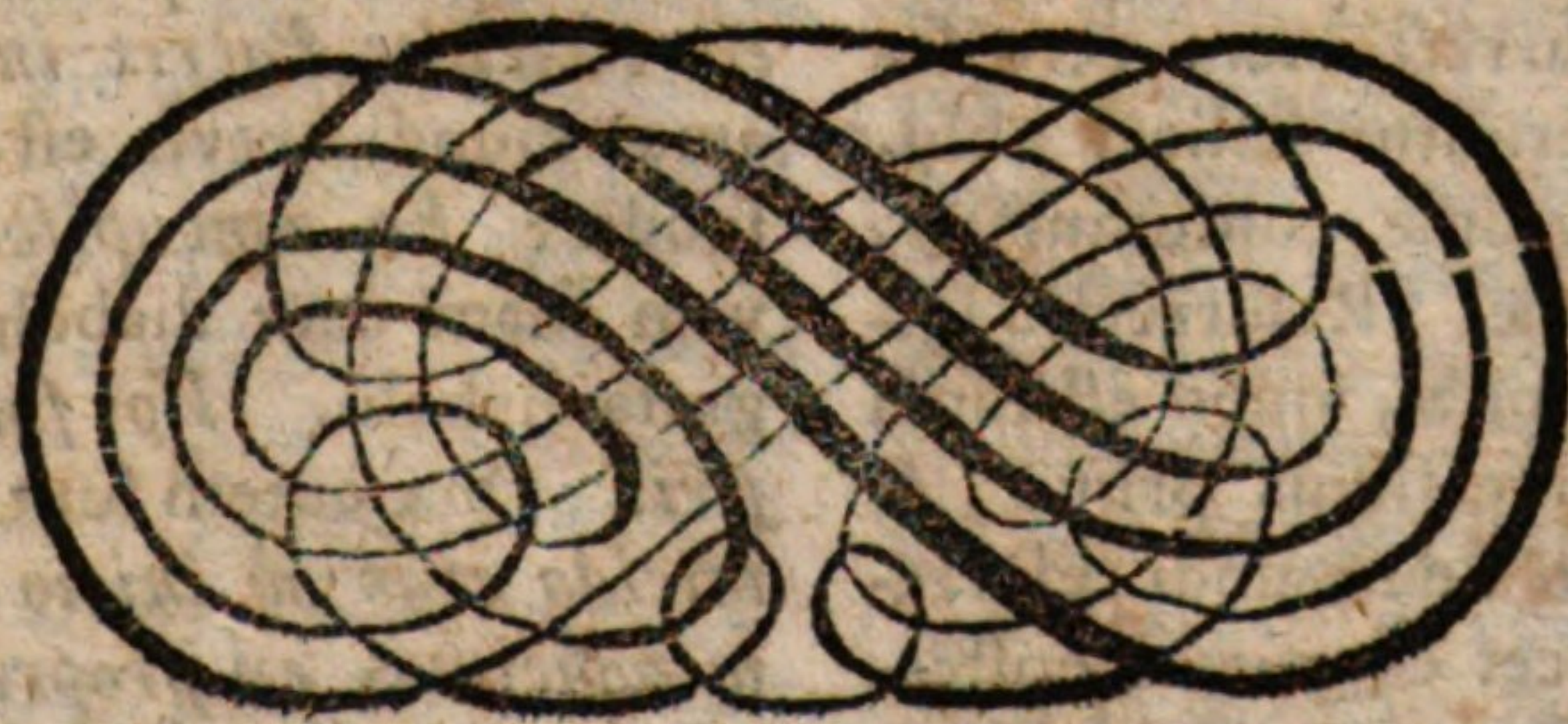
Hospitia tria Christi.

Sic iste peregrinus tria hospitia habuit. Primum fuit uterus Virginis gloriosæ, & istud hospitium intravit in tertia, id est in Marrio, qui est tertius mensis a Januario. Vel in tertio tempore scilicet gratiæ. Primum fuit tempus naturæ, secundum legis scriptæ, tertium legis gratiæ. In isto hospitio Christus prandium fecit; habens carnem virgineam pro cibo, & sanguinem pro potu. Et istum cibum, & potum dat nobis. *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.* Secundum hospitium fuit patibulum crucis; & illud hospitium ad literam ingressus est in meridiem ubi bibit, quando dixit, *Sitio*: Sed tamen quia Judæi obtulerunt ei acetum, *cum gustasset noluit bibere.* Ibi requievit, quando *inclinato capite tradidit spiritum*; Ideo dicit sponsa: *Indica mihi ubi pascas, ubi cubes; in meridie.* Tertium hospitium fuit sepulchrum ubi dormivit. *Ego dormivi, & soporatus sum.* Ibi etiam cœnam fecit omnibus sanctis. *Assuerus Rex tertio anno Imperii*, id est tertio tempore gratiæ, *fecit grande convivium cunctis Principibus*, id est Patriarchis, Prophetis, & Apostolis, & *suis pueris*, id est Virginibus puritatem servantibus, *fortissimis Persarum*, id est Martyribus, & *Medorum inclitis*, id est Confessoribus, *Præfectis Provinciæ*, id est Angelis.

Quarto dicitur peregrinus quantum ad pericula, quæ sustinuit. Solent peregrini sustinere pericula, quandoque a sociis, qui eos produnt; quandoque ab hospitibus, qui eos occidunt; quandoque a latronibus, qui eos expoliant. Sic Christus a

suo socio scilicet a Juda fuit traditus. *A-Matth. 26. men dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est*, a Judæis, inter quos fuerat hospitatus, a quibus fuit vulneratus, & occisus. *Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum*; & dicit: *His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me.* A militibus, a quibus fuit vestitus, & expoliatus. *Milites ergo cum crucifixissent eum acceperunt vestimenta ejus & fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem, &c. Diviserunt sibi vestimenta mea & super vestem meam miserunt sortem.* Zach. 13. Joan. 19. Psal. 21.

Quinto dicitur Christus peregrinus propter insignia, quæ reportavit: Solent peregrini quædam signa in sclavina portare, ad ostendendum quod peregrinationem suam compleverunt, & ut homines cito moveantur ad benefaciendum eis, & ut securius per viam incedant contra timorem hostium: Sic Christus ad patrem rediens, cicatrices in carne retinuit. Primo in ostensionem paternæ obedientiæ. Pater enim sibi commisit, ut humanum genus sua passione redimeret. Ubi igitur patri ostenderet, quod opus sibi injectum consummaverat, cicatrices retinuit. *Opus consummavi, quod dedisti mihi ut faciam.* Secundo in provocationem paternæ misericordiæ, ut scilicet his patri ostensis eum ad misericordiam provocet, nobis beneficiat, & misericordiam suam nobis impendat. *Introivit JESUS in ipsum cælum, ut appareat nunc vultui Dei pro nobis.* Heb. 9. *Advocatum habemus apud patrem JESUM Christum justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris.* 1. Joan. 2. Tertio in signum nostræ securitatis nobis acquisitæ ne scilicet de cætero hostes in via timeamus. Sicut enim hostes timent, & fugiunt, quando vident vexilla alicujus regis, sic demones timent, & fugiunt, quando vident crucis signaculum. *Super montem caliginosum, id est diabolium, levate signum.* Isai. 13.

EADEM FERIA SECUNDA POST PASCHA.

SERMO II.

*Quomodo Christus resurrexit potenter,
veraciter, & misericorditer ap-
paruit.*

Luc. 24.

Surrexit Dominus vere, & apparuit Simoni. Ubi, vel quando Dominus Simoni apparuit, non determinatur. Quidam tamen dicunt, quod quando ipse cum Joanne ad monumentum cucurrit, tunc Christus cum a monumento rediret, sibi in via apparuit. In historia tamen Scholastica dicitur quod quando Petrus Christum negavit, præ nimio dolore, & tristitia fugit in quandam foveam, quæ galli cantus dicitur; & ibi per tres dies in lachrymis fuit. Et potest esse, quod ibidem Christus sibi apparuit. Quicquid autem sit de tempore, vel loco, certum est, quod sibi apparuit, ideo dicitur; *Surrexit Dominus vere, & apparuit Simoni.*

I.

In quibus verbis ostenditur, quod Christus surrexit, potenter, veraciter, & apparuit misericorditer. Potenter quidem surrexit cum dicitur: *Dominus*. Nam Dominus est nomen potestatis. Ejus autem resurrectio est tantæ potestatis, quod est causa efficiens nostræ resurrectionis, quæ fit in præsentī & quæ fiet in futuro. Resurrectio nostra, quæ fit in præsentī est nostra justificatio, & dicitur resurrectio prima: *Beatus & sanctus qui habet partem in resurrectione prima*. Resurrectio, quæ fiet in futuro, est corporum resuscitatio; & dicitur resuscitatio secunda. Ad secundam nemo potest resurgere, nisi prius resurrexerit resurrectione prima, unde dicitur: *Vivificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos.*

Resurrectio
nostra du-
plex.
Apoc. 20.

Osee 6.

1. Cor. 15.

Ad resurrectionem quidem primam duo dies requiruntur scilicet ablutio culpæ, & collatio gratiæ: Ad resurrectionem vero secundam, tres dies requiruntur scilicet ablutio culpæ, & collatio gratiæ consummatæ, & depositio omnis miseriæ. Resurrectio igitur Christi tantæ est potentiæ, quod est causa effectiva utriusque resurrectionis primæ, & secundæ: Faciet enim in fine mundi resurrectionem secundam, scilicet corporum nostrorum resuscitationem. *Quoniam quidem per hominem mors*, scilicet mors per Adam, & *per hominem resurrectio mortuorum*, scilicet per Christum. Quotidie autem facit resurrectionem primam quæ est per justificationem, in qua peccator a culpa resurgit, & ad

gratiam Dei redit. *Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram.* Ista autem resurrectio oportet, quod sit integra, ut sicut homo in secunda resurrectione resurget cum toto corpore; sic in prima resurrectione oportet, quod resurgat cum toto corde: ut sicut in secunda resurrectione nihil deest de veritate naturæ, quod non resurgat ad gloriam; sic in prima resurrectione nihil sit in corde, quod non resurgat ad pœnitentiam.

Rom. 4.

In corde quidem quatuor potentiæ considerantur scilicet intellectiva, memorativa, affectiva, & operativa. Sunt igitur quidam qui intellectivam suam dant Deo, memorativam dant peccato, affectivam dant mundo, operativam dant diabolo. In talibus tres partes sunt mortuæ; quarta vivit, & ideo integraliter non resurgunt: Dant quidam suam intellectivam Deo, quia ipsum credunt per fidem: Tales sunt dæmones. *Tu credis quoniam unus est Deus, & bene facis; & dæmones credunt, & contremiscunt.* Memorativam dant peccato, de aliquibus immunditiis memorando, & delectando: Tales sunt illi qui dicebant: *In mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones, porrique, & cepe, & allia.* Cucumeres & pepones frigidi sunt; Porri, & cepe sunt caloris accensiva, & hæc omnia sunt vilia. Eodem modo peccata sunt vilia, & frigida; quia ignem amoris Dei extinguunt: Sunt incensiva, quia malam concupiscentiam accendunt: Sunt omnia vilia, quia animam vilem faciunt: *Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas.* Affectivam dant mundo, quærentes divitias, diligentes delirias, & honores; cum tamen dicatur: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt.*

In corde qua-
tuor potentia
consideran-
tur.

Jacob. 2.

Num. 11.

Jer. 2.

1. Joan. 2.

Et ponit Joannes duas causas quare mundum diligere non debemus. Una est, quia amor mundi non potest stare cum amore Dei; unde subdit: *Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo.* Alia est, quia amor mundi brevis est, & cito transit; ideo subdit: *Et concupiscentia ejus.* Operativam suam dant diabolo, quia faciunt opera grata diabolo. *Vos facitis opera patris vestri.* Quæ autem sunt opera subdit: *Ille homicida erat ab initio, &c. cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur.* Dicitur etiam: *Invidia diaboli mors intravit in orbem; terrarum* Dicitur etiam: *Ipsè est rex super universos filios superbiæ.*

Joan. 8.

Sap. 2.

Job. 41.

Ex quibus verbis habetur, quod opera diaboli sunt occidere, mendacia dicere, invidere,

dere, & superbire. Ut igitur homo integraliter resurgat, oportet, quod Deo cor totum tribuat, ut scilicet vivat in intellectiva in Deum veraciter credendo: vivat in memorativa, Christi passionem, & Dei beneficia memoriter retinendo: vivat in affectiva semper Deum super omnia diligendo: vivat in operativa, pietatis opera faciendo.

II. Secundo Christus resurrexit veraciter cum *Veraciter videtur: Surrexit Dominus vere.* Sic peccator debet veraciter a peccato surgere, & in gratia vivere: Quod autem homo veraciter vivat, duo sunt signa, scilicet sensus & motus.

Notandum est autem, quod spiritus conjungitur aliquando quantum ad motum tantum, sicut quando aliquis spiritus aliquod corpus assumit: aliquando quantum ad sensum tantum, sicut dicit Augustin. quod spiritus mali sunt conjuncti igni infernali, non dantes igni motum, sed recipientes ab illo igne sensum; nullum enim illorum corporum est vivum: aliquando conjungitur spiritus corpori quantum ad sensum & motum, sicut anima rationalis conjungitur corpori organico, & illud corpus est vivum. Est tamen quoddam corpus, quod non habet sensum, neque motum; sicut lapis qui nec sentit, nec movetur per se: Si quis igitur vult scire, si veraciter a peccato resurrexit, & si veraciter vivit, videat si habeat sensum, vel motum. Sunt enim quidam, qui habent sensum tantum id est fidem, per quam de Deo recte sentiunt; sed non habent motum, quia ad bona opera non moventur, sicut mali Christiani: isti non sunt vivi, sed mortui; quia sicut dicitur: *Fides sine operibus mortua est*, &c. Alii sunt, qui non habent sensum, quia de Deo veraciter non sentiunt. Videntur tamen habere motum; quia videntur facere aliqua opera de genere bonorum, sicut hæretici. Isti similiter sunt mortui, licet aliquibus videantur vivi: *Scio opera tua, quia nomen habes, quod vivas, & mortuus es.* Alii sunt, qui habent sensum fidei rectæ, & motum operationis bonæ, sicut boni Christiani: Isti veraciter surrexerunt, & vivunt servantes illud, quod dicitur: *Sobrie & juste, & pie vivamus in hoc sæculo.* Isti vivunt sobrie quantum ad seipsos, pie quantum ad Deum, & juste quantum ad proximum. Alii sunt pessimi, & indurati, qui nec Deo, nec de futura vita fidem habent, nec per opera bona se exercent: Tales sunt similes statuis, & lapidibus, qui nec habent sensum, nec motum: *Simulacra gentium, argentum, & aurum, opera manuum hominum.* Idem: *Os habent, & non loquentur.*

Tertio Christus apparuit misericorditer, quia apparuit Simoni. Petrus quidem ex eo, quod Christum negaverat in multa tribulatione erat, & flere non cessabat. Magna er-
Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

go misericordia, & pietas Christi fuit, quia discipulum negantem, & tribulatum non despexit, sed specialiter sibi apparuit, & eum benigne consolatus fuit. Fecit Christus contra humanam consuetudinem: Homines enim tria mala inducere consueverant: primo oblivionem, unde dicitur: *Quod Pincerna Pharaonis succedentibus prosperis, oblitus est interpretis sui.* Secundo inducunt elationem; Greg. Plerumque si ad regiminis culmen quis eruperit, in elationem protinus commutatur; sicut Saul, qui indignum prius se considerans fugerat; mox ut suscepit regni gubernacula, intumuit. Unde etiam vulgariter dicitur, quod honores mutant mores. Tertio inducunt in compassionem, quia magnates principes parum ad pauperes sunt compatientes: *Optimates capita populorum compatice domum Israel ingredientibus, & nihil compatiebantur super contritione Ioseph.* Christus vero post resurrectionem sic exaltatus fuit, quod cæli, & terræ potestatem accepit: *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra*, & tamen tanta ejus exaltatio non induxit ipsum in aliquam oblivionem: Non etiam pauperum suorum habuit oblivionem, sed benignam recordationem ideo benigne visitavit.

Deus enim suorum fidelium oblivisci non potest tribus de causis. Prima est propter maternum affectum, unde dicitur: *Nunquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui.* Secundo propter memoriale perpetuum, unde subditur: *Ecce in manibus meis descripsi te.* Tertio propter sollicitationem assiduam: Angeli enim, qui sunt dati nobis in marum contra hostes, semper pro nobis Deum sollicitant; unde subditur: *Muri tui coram oculis meis semper.* Secundo non induxit in eum aliquam elationem, sed solitam servavit humilitatem, unde dixit Magdalene: *Vade ad fratres meos, & dic eis: ascendo ad patrem meum & vestrum, &c.* In hoc, quod parvæ mulieri tam familiariter loqui voluit, & ipsam nuntiam destinavit, notatur magna humilitas. In hoc, quod eos fratres vocat, notatur magna æqualitas. In hoc, quod dixit: *Ad patrem meum, & patrem vestrum*; notatur magna communitas. Christus igitur sic exaltatus nullam habuit elationem, quia tantam habuit humilitatem, æqualitatem, & communitatem. Tertio non induxit in eo aliquam incompassionem, sed potius magnam servavit compassionem, omnibus discipulis apparendo, specialiter Petro; magnam ostendit compassionem, quia magnam habebat tribulationem: In tantum enim de negatione doluit, quod tota vita in lachrymis fuit. Unde dicit Clemens, quod in tantum flebat, quod tota facies sua ex lachrymis videbatur adusta: unde etiam sudarium in sinu habebat,
(A a 2)

Mala tria inducunt homines.

Gen. 40.

Amos 6.

Matth. ult.

Fidelium Oblivisci non potest Deus.
Isai. 49.

Joan. 20.

Jac. 1.

Apoc. 3.

Tit. 2.

Psal. 113.
134.

bat, quo flentes lachrymas detergebat: Insuper quando aliquem gallum cantantem audiebat, lachrymas continere non poterat;

quia igitur sic tribulatus erat, ideo Christus sibi specialiter apparuit, & eum benigne consolatus fuit.

FERIA TERTIA PASCHÆ.

SERMO I.

De tribus, quæ semper in usu Christus habuit, scilicet stare in medio, pacem offerre, turbatosque statim reconciliare.

S Tetit JESUS in medio discipulorum suorum & dixit: Pax vobis. Dominus noster in suos discipulos tria specialiter habuit in usu, scilicet in medio eorum stare; pacem eis semper offerre, & si aliquando turbabantur, eos statim reconciliare. Ista tria in præsentī Evangelio denominantur. Primo enim in medio discipulorum stetit: Ipse quidem semper medium dilexit; nam in nativitate stetit in medio duorum animalium; in morte stetit in medio duorum latronum; post resurrectionem stetit in medio discipulorum, sicut dicitur hic. Per hoc nos instruit, quod in omnibus operibus nostris debemus tenere medium, & fugere extrema. Aliter enim ipsa opera non essent virtuosa, quia omnes virtutes sunt in medio.

Et ponamus exempla in virtutibus Cardinalibus, & Theologicis. Prudentiam quidem circumstant duo extrema, unum per modum excessus scilicet nimia curiositas; aliud per modum defectus scilicet fatuitas. Prudentia vero tenet medium, non declinans ad extremum curiositatis, vel fatuitatis. Justitiam circumstant duo extrema: Unum per modum excessus, scilicet nimia severitas; aliud per modum defectus, scilicet nimia lenitas. Justitia vero tenet medium, non declinans ad extremum severitatis, nec nimie lenitatis. Temperantiam circumstant duo extrema: Unum per modum excessus, scilicet gulositas; aliud per modum defectus, scilicet nimia extenuatio. Temperantia vero tenet medium, non declinans ad extremum gulositatis, nec nimie extenuitatis. Fortitudinem circumstant duo vitia: unum per modum excessus scilicet crudelitas; aliud per modum defectus, scilicet pusillanimitas. Fortitudo vero stat in medio non declinans ad extremum crudelitatis, vel pusillanimitatis. Similiter fidem circumstant duo extrema: unum per modum excessus, scilicet nimia levitas, quando scilicet homo nimis est facilis, & le-

vis ad credendum omnia, quæ audit: aliud per modum defectus, scilicet nimia tarditas. Fides autem tenet medium, quia credit credenda, & ideo non declinat ad extremum levitatis, nec tarditatis. Similiter spem circumstant duo vitia: unum per modum excessus, scilicet nimia præsumptio; aliud per modum defectus, scilicet desperatio. Spes autem tenet medium, quia sperat speranda, & non sperat non speranda, & non declinat ad extremum præsumptionis, nec desperationis. Charitas autem non habet aliquod extremum per modum excessus, quia nullus posset diligere Deum nimis; ideo Christus in medio stabat, ut instrueret, quod semper in nostris operibus medium teneamus.

Secundo Christus pacem discipulis obtulit dicens: Pax vobis. Dicit autem Joannes, quod in illa apparitione, & in alia, quam fecit in octavo die Christus ter dixit eis: pax vobis; ad notandum, quod homo debet habere pacem in corde, in ore, & in opere: pax cordis est quies & tranquillitas mentis cum Deo, de qua dicitur: *In mundo pressuram habebitis, in me autem pacem.* Sed notandum, quod quidam sunt, qui habent pacem, & quietem cum Deo in mente, & in corpore, ut servi Dei, qui jugum Christi accipiunt, carnem suam mortificando, sed tamen in Deo quiescunt, mentem suam a malis phantasmatibus conservando. De talibus dicitur: *Tollite jugum meum super vos &c. Matth. 11. invenietis requiem animabus vestris.* Istud autem sabbatum est illud, de quo dicitur: *Lev. 16. Sabbatum requietionis est, & affligetis animas vestras religione perpetua.* Alii sunt, qui habent pacem & quietem in corpore, sed non in mente, sicut peccatores, de quibus dicitur: *Requievit in facibus suis. Anima mea habes multa bona, &c. requiesce, &c.* Sed non possunt quiescere in mente, quia sicut dicitur: *Cor impii quasi mare fervens, quod quiescere non potest.* Istam talem requiem demones derident: *Viderunt eam bo-* Thren. 1.
les, & deriserunt Sabbata ejus. Alii sunt, qui habent pacem, & quietem mente, & corpore, sicut beati. *Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiducia, & in requie opulenta.* Istud est sabbatum requiei, de quo dicitur: *Erit sabbatum ex sabbato, & ex requie mentis pervenitur ad requiem æternitatis.* Alii sunt qui non ha-

bent

Luc. ult.

1.
Medium
semper Christi
dilexit.

Virtutes omnes
medium
tenent.

2.
Pax vobis ter
Christus dixit,
& quare.

Joan. 16. 10.

Matth. 11.

Lev. 16.

Jer. 48.

Luc. 12.

Isai. 57.

Thren. 1.

Isai. 32.

Isai. 66.

Jer. 19.

bent pacem, nec quietem; nec corpore, nec mente, sicut damnati, de quibus dicitur: *Servietis diis alienis die ac nocte qui non dabunt vobis requiem.*

Prov. 12.

Secundo debemus habere pacem in ore, ut semper verba pacifica habeamus. *Qui autem pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium:* ex hoc enim cognoscitur, quod homo fit civis celestis, quando scilicet loquitur verba cæli. Deus enim tres provincias fecit, & in qualibet istarum proprium linguagium posuit, scilicet provinciam celestem, terrestrem & infernalem. Linguagium provincie celestis, est verba pacis, & ædificationis habere; hoc est Deum benedicere, & laudare: *Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.* Linguagium Provincie terrestris, est de terrenis tractare: *qui de terra est, de terra loquitur.* Linguagium provincie infernalis, est Deum maledicere, & blasphemare, unde dicitur de damnatis: *Cum esurierit, irascetur, & maledicet regi suo.* Cognoscitur igitur quis de qua provincia sit, ad loquelam suam; unde dictum fuit Petro de qua esset provincia?

Provincias tres fecit Deus.

Pf. 83.

Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.

Joan. 3.

qui de terra est, de terra loquitur.

Isai. 8.

Cum esurierit, irascetur, & maledicet regi suo.

Matth. 26.

Gallilæus es, nam & loquela tua manifestum te facit. Qui igitur loquitur verba pacis, & ædificationis, & laudis Dei, signum est quod ille spectat ad provinciam cæli; unde dicebat Domino, qui habebat linguagium cæli: *Quare loquelam meam non cognoscitis?* Qui loquitur verba terrena, & mundana, signum est, quod spectat ad provinciam mundi; *Ipsi de mundo sunt; ideo de mundo loquuntur, & mundus eos audit.* Qui loquitur verba mendacii, maledictionis, & detractionis, signum est, quod pertinet ad provinciam inferni; quia illud est proprium linguagium diaboli: *Qui loquitur mendacium, ex propriis loquitur; quia mendax est, & pater ejus.*

Joan. 8.

Qui loquitur mendacium, ex propriis loquitur; quia mendax est, & pater ejus.

1. Joan. 4.

Qui loquitur mendacium, ex propriis loquitur; quia mendax est, & pater ejus.

Joan. 8.

Qui loquitur mendacium, ex propriis loquitur; quia mendax est, & pater ejus.

Rom. 12.

Tertio debemus habere pacem in operibus nostris, ut scilicet cum omnibus hominibus pacem habeamus: *Si fieri potest quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes:* Ista enim pax ad tria videtur esse bona. Primo ex hoc multiplicantur bona temporalia. Hieronym. Concordia parvæ res crescunt, discordia vero maximæ dilabuntur. Secundo per pacem acquiruntur bona spiritualia, illud dicit Chrysost. super Joan. quod si decem homines unanimes habitaverint, unus est in decem, & decem, in uno; unusquisque eorum decem animas habet, viginti manus habet, viginti oculos, & viginti pedes. Dicuntur autem decem animas habere, quia communicant sibi sua desideria, & suas orationes: dicuntur habere viginti oculos, quia communicant sibi sua consilia, & suas provisiones: dicuntur habere viginti manus, quia communicant sibi sua opera, suas defensiones: dicuntur habere viginti pedes, quia communicant sibi sua onera, & supportatio-

nes. Tertio ex pace acquiruntur celestia: Deus enim in suo testamento pacem nobis dimisit: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.* Qui igitur testamentum patris non servabit, hæreditatem celestem non possidebit. Soli enim pacifici sunt filii Dei: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* Soli autem filii Dei sunt hæredes Dei: *Si autem filii & hæredes.*

Joan. 14.

Matth. 5.

Rom. 8.

Tertio Christus discipulos conturbatos confortavit, ipsi enim remanserant post passionem suam in multo mœrore, & multo timore, & multo errore; sed Christus resurgens, & eis apparens, mœstos lætificavit, unde dicitur: *Adbuc autem illis non credentibus & mirantibus præ gaudio.* Timidos confortavit: Quidam enim inter eos erant, qui credebant eum esse spiritum; sed illis dixit, *palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Alii credebant assumpsisse corpus suum sed Phantastice fuscitatum, ideo dixit: *Habetis hic aliquid, quod manducetur:* Phantastice enim resuscitati comedere non possunt. Alii credebant ipsum assumpsisse corpus alienum, & non corpus proprium, quod in cruce fuit confixum. Istis dixit: *Videte manus meas & pedes meos, quia ego ipse sum.* In hoc autem quod Christus cicatrices vulnorum suorum ostendere voluit, dat nobis exemplum, quod vulnera cordium nostrorum, non debemus abscondere, sed ea sananda manifestare.

Vulnerum diversitas.

Sed notandum, quod vulnera sunt alia quando recentia, aliquando inveterata, aliquando putrida effecta. Recentia curantur unctione, sive lenis emplastri appositione; inveterata sanantur adustione; putrida incisione. Tunc igitur vulnera peccatorum nostrorum sunt recentia, quando adhuc sunt in voluntate, sive in recenti opere: Tunc sanari possunt unguento, vel emplastro, id est lenis pœnitentiæ medio. *Languor prolixior gravat medicum, brevem languorem præcidit medicus.* Unguentarius faciet pigmenta suavitatis, & unctiones conficiet sanitatis. Tunc vero inveterata sunt, quando in longam consuetudinem sunt deducta, in quorum persona dicit Propheta: *Inveteravi inter omnes inimicos meos.* Et tunc sanantur adustione: Istam adustionem petebat Propheta dicens: *Ure venes meos, & cor meum.* Tunc vero sunt putrida, quando homo tam diu stat in peccatis, quod fœret coram Deo, & hominibus. *Computruerunt ut jumenta in stercore suo.* In persona talium dicit Propheta: *Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ a facie insipientiæ meæ.* Talia vulnera sanantur incisione, id est incisiva a Deo immissa tribulatione: Tunc enim sæpe carnes putridæ auferuntur, & ipsi tribulationibus provocati, ad Deum celeriter convertuntur: *Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt.*

Eccl. 10. 38.

Psal. 6.

Psal. 15.

Joel. 1.

Psal. 17.

Psal. 15.

EADEM TERTIA FERIA POST PASCHA.

SERMO II.

Quomodo Christus per omnes quinque sensus, suam ostendit resurrectionem.

Luc. ult.

Joan. 10.

S Tetit Iesus in medio discipulorum suorum, & dixit eis: Pax vobis, ego sum, nolite timere. Ista eadem apparitio plenius ponitur, ubi dicitur: Cum esset sero die illo una sabbatorum, venit Iesus, & stetit in medio & dixit: pax vobis.

Circa hanc apparitionem sciendum est, quod post Christi passionem discipuli non credebant, nec sperabant eum amplius resurrecturum; unde Christus in ista apparitione, per omnes quinque sensus corporis suam resurrectionem eis ostendit. Primo per visum, cum dixit: Videte manus meas, & pedes meos, quia ego ipse sum; & Joannes addit, quod ostendit ejus latus. Non sine causa autem Dominus voluit recipere in his tribus locis vulnera, quæ in hac apparitione eis ostendit, scilicet in latere juxta cor, in manibus, & pedibus. Si quis enim est frigidus in amando, videat latus Christi juxta cor perforatum, & inflammabitur ad amorem; unde sponsus alloquitur sponsam, dicens: *Pone me, ut signaculum super cor tuum: ut signaculum super brachium tuum, quia fortis est ut mors dilectio.* Si quis est tepidus in operando, videat ejus manus perforatas, & incitabitur ad laborem, *Ecce in manibus meis descripsi te.* Multum Christus manibus laboravit, quando in cruce eas extendit: *Extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret.* Si quis est infirmus in adversa sustinendo, videat ejus pedes perforatos, & animabitur ad supportandum: ejus enim pedes fuerunt perforati, & sanguine tincti. *Intingat pes tuus in sanguine.* Pedes enim sui totum corpus sustentaverunt, & inde dolorem maximum sustinuit, sustineamus & nos exemplo Christi adversa. *Recogitate eum qui talem adversus semetipsum sustinuit a peccatoribus contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes.*

Secundo manifestavit suam resurrectionem per auditum, cum dixit: Pax vobis. Audientes enim discipuli vocem Domini, eum ad loquelam cognoverunt, maxime quia habebat modum talem, scilicet Pax vobis: per quod datur intelligi nobis exemplum, ut verba pacis semper habeamus, Sed de mul-

ris dicitur: *Lingua tertia multos commovit, & disperfit illos de gente in gentem.* Con-
tingit aliquando magnum monstrum scilicet, quod unus homo habet tres linguas. Una est lingua adulationis, quæ blanditur in facie. Alia est detractionis, quæ mordet in absentia. Tertia est dissensionis, quæ seminat jurgia: omnes istæ linguæ abscindendæ sunt. Prima, quia decipit: *Po-*
pule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt. Secunda, quia infamat; ideo non debet aliquis morari, neque assidens esse cum talibus; unde de eo, qui cum talibus conversatur assidue, dicitur: *Ne forte assiduitate tua infatuatus impropertiam patiaris, & maluisses non nasci.* Tertia quia conturbat. *Calumnia conturbat sapientem,* imo talis
lingua valde a Deo oditur. *Sex sunt, quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima ejus.* Istud autem septimum, est ille: *qui seminat inter fratres discordias.*

Tertio manifestavit suam resurrectionem per olfactum, per hoc quod dixit Joannes: *Insufflavit & dixit eis: Accipite Spiritum sanctum.* Ejus etiam status erat valde odoriferus, quia ab illius pectore procedebat, quod apotheca omnium charismatum erat. In Christo quidem fuit myrrha, id est caro mortificata: fuit thus, id est anima devotissima. fuit balsamum, id est deitas pretiosissima. Ille igitur status habebat odorem myrrhæ, in quantum procedebat a carne mortificata: Habebat odorem thuris, in quantum procedebat ab anima devota: Habebat odorem balsami, in quantum procedebat a deitate pretiosa.

Quarto manifestavit suam resurrectionem per gustum, quia obrulerunt ei partem piscis assi, & favum mellis. In favo est cera, & mel. Per piscem assum intelligitur ejus caro in cruce assata. Per mel, ejus deitas dulcissima. Per ceram, ejus anima lumine sapientiæ plena. Illi igitur comedunt piscem assum, qui delectantur circa ejus passionem: Illi comedunt mel, qui delectantur in ejus deitate: Illi comedunt mel cum cera, qui delectantur in deitate beata, & in anima gratia plena, & veritate.

Quinto manifestavit resurrectionem suam per tactum, unde dixit: *Palpate & videte; quia spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Et Joannes dicit, quod præbuit palpanda sua vulnera, cum dixit Thomæ: *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, &c.* Christus enim servat cicatri-

Lingua tres
cum quis ha-
bet magnum
monstrum.
Eccl. 13.

Isai. 3.

Eccl. 28.

Eccl. 7.

Prov. 6.

Joan. 10.

*Cicatrices
vulnerum
quare Chri-
stus servat.*

trices vulnerum suorum, & ratione sui, & ratione nostri. Ratione sui, ut secum semper deferret insignia suæ gloriosæ victoriæ, unde dicit Beda super Luc. Miles in prælio fortiter agens, & victoriam obtinens, multis vulneribus confossus est, dicit ei Medicus: Vis sanari, sine omni cicatrice, sine omni deformitate? puto quod in signum victoriæ suæ cicatrices servaret. Illæ enim cicatrices sunt in Christo, non in deformitatem, sed in magnam pulchritudinem. Unde dicit Chrysost. quod cicatrices in Christo sunt radio solis lucidiores. Sicut enim honor est militi de prælio revertenti, deferre scutum fractum; sic honor est Christo deferre secum suæ victoriæ gloriosum triumphum, unde dicit super Luc. Non ex impotentia curandi cicatrices servavit; sed ut perpetuum victoriæ suæ circumferat triumphum. Secundo servat cicatrices vulnerum ratione nostri, ut scilicet eas pro nobis patri repræsentet, & ipsum nobis reconciliet.

Cicatricum enim repræsentatio, est quædam pro nobis apud patrem intercessio; sicut miles tacens ab Imperatore impetrat, quando vulnera quæ pro ipso recepit, sibi demonstrat; unde legitur in historia Scholastica in capitulo illo, quod incipit. Post hoc factum est; & in sequenti, quod Antipater Idumæus pater magni Herodis in quodam prælio in servitio Imperatoris vulnera multa suscepit; qui tandem ab æmulis accusatus, & ab Imperatore citatus, rejectis vestibibus dixit: Ego Cæsar nolo me excusare apud te, si ego diligo te; sed ista vulnera quæ recepi pro te loquantur pro me. Tunc Imperator placatus, in gratiam suam ipsum recepit. Sic Christus vulnera patri ostendit, ut insinuet quantum

nos dilexit, & quam care nos emit, ut sic ad misericordiam patrem inducat. Unde Beatus Anselmus assumens illum versum: *Respice in faciem Christi tui*, dicit; ac si dicat Propheta. Si non vis pater respicere in nos, respice in filium tuum, qui tam care emit nos. Bernard. Securum habemus accessum ad patrem, ubi mater ante filium, filius ante patrem; mater ostendit filio pectus, & ubera; filius ostendit patri latus, & vulnera. Nulla ergo poterit esse repulsa, ubi tot occurrunt charitatis insignia. Ex his igitur patet, quod Christus per omnes corporis sensus manifestavit suam resurrectionem: ipse enim filius Dei, *resurgens a mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur*. Idem faciat nos resurgere a peccato; faciat mori sine peccato; faciat ut ultra non dominetur nobis peccatum, ut sic a peccato resuscitati, peccato mortui, a peccato liberi, de ista prima resurrectione a culpa, pervenire mereamur ad secundam resurrectionem in gloriam. Ad quam meritis gloriosæ Virginis, & precibus matris suæ, beati Dominici patris nostri ipse Filius Dei nos perducatur. Qui cum Patre, & Spiritu sancto, per infinita sæcula regnat. Amen.

*Dulcia mellifluo manantia dogmata fonte,
Effundit nostri sacra Vorago libri.
Virtutis rivos plene gustaverit omnes,
Os quisquis nostris fluctibus imbuerit.
Respiciet siquidem Sermones totius anni,
Aurea qui vitæ dant documenta bonæ,
Grande sopsbos merito factori dicet abunde,
Ingenium si quis proferet eloquio
Nam quicumque sacri nitidissima flumina
verbi,
Eloquii fucō turbat, ineptus homo est.*

IN CIPIT
SERMO DE PASSIONE
DOMINI NOSTRI JESU
CHRISTI.

Cant. 5.

Quo abiit dilectus tuus, o pulcher-
rima mulierum? In omni tem-
pore virtuoso, & maxime san-
ctæ prædicationis, quæ est opus
Divinum, Angelicum, & Apo-
stolicum, imploranda est gratia Spiritus san-
cti, sine qua nullum rite fundatur exordium.
Et quia hujusmodi gratiæ, teste Angelo,
Beata Virgo est inventrix. *Invenisti*, inquit,
gratiam apud Deum: consuetum est in aliis

fermonibus ad ipsam Virginem gloriosam recurrere pro gratia impetranda, quia vero ipsa hodie est valde afflicta, & mirabiliter desolata propter dolores, derisiones & exprobrationes, alapas, sputa, spinarum punctiones, dura verba, duriora verbera, & horrenda mortis supplicia, quæ hodie unicus filius suus a Judæis sustinuit, ideo non consuevit Ecclesia eam hodie Angelica salutatione implorare, & merito. Si enim diceremus eadem:

LUC. I.

Gratia tripli- dem: *Ave gratia plena*: Respondere posset.
cifu: plena Verum est quia fui triplici gratia plena, sci-
Maria. licet corporali, quæ est gloria meæ virgini-
 tatis in carne mea; spiritali, scilicet abun-
 dantia virtutum, & donorum Spiritus sancti
 in mente mea; singulari, scilicet præsentia
 divinitatis novem mensium spatio in ventre
 meo. Sed jam omni gratia sum vacuata per
 mortem filii mei dulcissimi, qui mihi erat
 amor unicus, vita animæ meæ, gaudium sin-
 gulare, & omnium desiderabilium thesaurus.

Si vero dixerimus eidem: *Dominus tecum*,
 respondere poterit; verum est, quod Deus
 pater mecum erat, quia ego sponsa ejus uni-
 cum habens secum filium, cujus ipse est pater
 æternus, ego vero mater electa; mecum Do-
 minus filius, qui de mea substantia corpus
 suæ humanitatis assumpsit: mecum Spiritus
 sanctus, qui & animam, & corpus meum in
 tantum sanctificavit, ut digna essem redem-
 ptorem, & creatorem mundi de meis visceri-
 bus generare: sed jam illum perdidit, & a
 me est longius separatus; quem sine dolore
 peperit, quem pannis involvi; quem virgi-
 neo lacte lactavi; quem tenerrime educavi;
 quem meis brachiis frequenter, & studiose
 bajulavi; quem in Ægyptum transvexi; quem
 tantopere dilexi: hunc quippe mecum jam
 non habeo: sed inter manus inimicorum cer-
 no, sciens eum sustinere pœnam ignominio-
 sam, scilicet pœnam latronum: dolorosam,
 quia in toto corpore fuit vulneratus: acer-
 bam, quia in locis nervosis fuit transfixus:
 continuam, quia a media nocte duravit usque
 ad suam mortem: injustam, quia sine causa
 fuit condemnatus, vituperatus, dehonestatus,
 flagellatus, vulneratus, & interfectus.
 Si autem diceremus eidem: *Benedicta tu in*
mulieribus, id est super omnes mulieres, re-
 spondere poterit, quod aliquando ad supre-
 mum gradum benedictionis præ cunctis aliis
 mulieribus pervenit; quia fuit simul parens,
 & virgo, mater, & filia; plena filio Dei,
 & vacua semine virili: nunc autem tanta be-
 nedictione sum privata & dolore maledictio-
 nis primæ mulieris supra modum repleta.
 Si vero dicere eidem: *Benedictus fructus*
ventris tui, respondere poterit, verum est,
 quod benedictus fructus ventris mei; cujus
 benedictio tanta fuit, quod odor ejus patrem
 reconciliavit; sapor dæmones de mundo eje-
 cit; species ejus totum mundum replevit.
 Nunc autem cum iniquis reputatus est, ut
 dicitur: *Et maledictus omnis, qui pendet in*
ligno. Ego igitur, ait Virgo beata dolore
 afflictissima, ad quem deinceps refugiam, &
 quis mihi restituet lumen oculorum meorum,
 gaudium cordis mei, coronam meam, ut
 invenire queam aliquam consolationem? Ipsa
 igitur secundum Ecclesiæ representationem
 nunc est dolore afflictissima, quæ uberrime
 flendo, omnia, quæ Christus corporaliter
 patitur, in corde suo reponit, & omnes pla-
 gas, quas videt in Christi corpore, in se re-
 vocat, & sigillat in mente, sicque ex istis præ

dolore vulneratur, & cruciatur præ nimio
 amore. Non est igitur conveniens, ut sibi
 jam præsentemus salutationem Angelicam,
 quæ singularem continet lætitiæ materiam:
 sed nihilominus pro gratia impetranda, ad
 patrem misericordiæ mentes nostras devotius
 erigamus, dicentes sinceriter, Pater noster,
 &c.

Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima Cant. 5. 17.
mulierum? Hæc verba originaliter
 habentur, Cant. 5. & pro contem-
 platione tanti mysterii passionis, scilicet Jesu
 Christi Domini nostri, assumuntur; quæ sunt
 verba sapientis, prophetico spiritu olim pas-
 sionem ipsam præcognoscentis, & in perso-
 na cujuslibet animæ devotæ alloquentis Vir-
 ginem gloriosam, & dicentes: *Quo abiit di-*
lectus tuus, &c. Ipsa quidem mater Chri-
 sti fuit pulcherrima mulierum, & hoc quan-
 tum ad corpus, quod nunquam alia mulier
 habuit formosius, & quantum ad animam,
 quam habuit præ cunctis aliis gratia plenam.
 Ait ergo anima devota ipsi Virgini gloriosæ.
Quo abiit dilectus tuus? non enim quispiam
 de illo quærere debet a Petro; quia hodie
 ipsum ter negavit; neque a Juda, qui eum
 proditiose tradidit; neque a Joanne, qui se-
 cundum expositionem quorundam, fuit ille,
 de quo legitur: Qui relicta syndone nudus
 aufugit; neque a discipulis, quia relicto eo
 omnes fugerunt: neque ab Angelis, quia
 scriptum est: *Angeli pacis amare flebunt*: Isai. 33.
 fletu, scilicet compassionis, videntes maxi-
 mam pœnam, quam creator ipsorum injuste
 sustinebat.

Quæramus ergo ab ipsa Virgine gloriosa,
 in qua sola fides remansit, & dicamus illi;
Quo abiit dilectus tuus? &c. Et licet nobis
 respondere non valeat propter passionis filii
 sui ignominiam, mortem crudelissimam, pro-
 fundissima suspiria, amarissimos gemitus, &
 lachrymarum suarum inundatissimos fluctus;
 addamus tamen suæ resurrectionis lætitiā,
 quia ipsa piissima Virgo oculos suos lachry-
 mis conspersos a filio parumper avertere, &
 ad nos convertere dignetur. Dic igitur ob-
 secramus: *Quo abiit dilectus tuus*, &c.
 Respondet.

Primo ad ultimam vitæ præsentis refectionem,
 secundo ad tolerandam crudelem in
 horto legationem, tertio ad plurium judi-
 cum iniquorum præsentationem, quarto ad
 causæ innocentis perversam decisionem, quin-
 to ad sententiæ mortis in crucis patibulo exe-
 cutionem, sexto ad sui corporis in alieno mo-
 numento repositionem.

Primo si quærat a beata Virgine. *Quo*
abiit dilectus? &c. Respondet quod abiit
 ad ultimam vitæ, &c. Circa quam refe-
 ctionem Evangelistæ referunt tria anteceden-
 tia, tria concomitantia, & tria subsequencia.
 Tria

Isai. 53.

Deut. 21.

Tria quidem antecedentia fuerunt passionis, & tribulationum Christi prænuntiatio; principis Sacerdotum, & Scribarum consultatio; sceleris unius Apostolorum occasio.

Primo. De primo sciendum, quod ad ostendendum, quod Christus voluntarie sustinuit passionem, & non coactus, secundum illud: *Oblatus est, quia ipse voluit*; ipsam pluries prænuntiavit discipulis; unde cum præsciret eam, poterat evitare, & ad alia loca accedere; non solum autem mortem ipsam, ac genus mortis sed & diem prædixit; habetur enim quod dixit discipulis suis: *Scitis quia post biduum Pascha fiet, & filius hominis tradetur, ut crucifigatur.* Si intelligatur de biduo integro, hoc dicit feria tertia ante passionem; Si vero de biduo, sumendo partem pro toto, potuit hoc esse feria quarta.

Agnus.
Exod. 12.

Nota, *Pascha fiet*, id est comedetur agnus Paschalis; qui secundum legem erat immolandus & comedendus post vesperam ob memoriam beneficii recepti a Deo tali nocte; quando scilicet agno immolato in Ægypto a filiis Israel, & interfectis primo genitis omnium Ægyptiorum ab exterminatore, ipsi Judæi illæsi egressi sunt de servitute Pharaonis, & in figuram Passionis Christi agni immaculati, quæ inchoata fuit in tali nocte, per quam Israelitæ, id est veri fideles liberantur de servitute diaboli, occisis vitiis, salvi que fiunt: si tamen sanguine agni liniti sint postes domus, id est fides passionis habeatur in mente & opere.

Traditus fuit
a pluribus
Christus.

Rom. 8.
Joan. 3.

Ephes. 5.

Luc. 12.

Matth. 17.

Secundo.

Matth. 26.

Nota, filius hominis, id est Virginis tradetur, ut crucifigatur. Fuit autem traditus a Deo patre, ipsum ad mortem exponendo, & permittendo propter nimiam erga nos charitatem. *Qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. Traditus est a seipso ad nostram redemptionem. *Tradidit semetipsum pro nobis, oblationem & hostiam Deo in odorem suavitatis.* Traditus est a Juda Iscariotis, ad avaritiæ satisfactionem. *Accepta pecunia quærebat opportunitatem, ut eum traderet,* scilicet Judæis. Traditus est a Judæis Pilato, ob invidiæ infectionem. *Sciebat enim, quod per invidiam tradidissent eum.* De secundo, scilicet de Principis Sacerdotum, & Scribarum consultatione habetur. *Tunc,* scilicet illa die, qua Christus dixerat illa verba: *Congregati sunt Principes Sacerdotum, & seniores populi,* quidam scilicet officiales *in atrium Principis Sacerdotum, qui dicebatur Caiphas;* ubi concilium de captura factum, pretium per proditorem postulatum, & pactum circa hoc firmatum. Congregati igitur sunt ad concilium faciendum, & tractandum, *ut Jesum dolo tenerent, & occiderent;* alias Cayphadante consilium, decreverant eum occidendum: nunc quærunt de modo capiendi dila-

Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.

genti, ne evaderet, unde dicunt: *Non in die festo,* scilicet hoc faciamus, scilicet capere eum. Et ostendit Evangelista, quod hoc non dixerunt ex reverentia ad festum; sed ne extraheretur de manibus eorum a populo, unde subditur: *Ne forte tumultus fieret in populo.* Horum concilium, vel potius conspirationem prævidens Jacob Patriarcha detestatus ait; *Simeon, & Levi fratres vasa iniquitatis bellantia, in concilium eorum non veniat anima mea: & in cætu eorum non sit gloria mea,* & rationem assignans subdit: *quia in furore suo occiderunt virum, & postea maledictus furor eorum, quia pertinax: & indignatio eorum, quia dura.*

De tribu Levi certum est fuisse Sacerdotes; de tribu Simeon dicitur plurimos ex Scribis descendisse; Scribæ, qui fuerunt principales in concilio de morte Christi, quorum mentes fuerunt inique bellantes contra Christum; qui non ex ratione, sed furore, & invidia tractaverunt, & procuraverunt virum, id est Christum, totum virtuosum occidi. Furor eorum fuit pertinax; quia cum Pilatus eum veller liberare, ut innocentem, pertinares erant in clamando; *Crucifigatur.* De tertio, scilicet de sceleris Judæ occasione habetur. *Cum autem esset Jesus in Bethania in domo Simonis leprosi, &c.* usque ubi; *Amen dico vobis, ubicumque prædicatum fuerit, &c.* Quæ unctio facta Christo; & Judæ murmuratio hic ponitur: non quia die concilii Judæorum fuerit facta, immo sabbato præcedenti; sed forte ideo hic annexa est narratio hujus, quia illud fuit occasio accepta, non data Judæ ad prodicionem faciendam. Nam ut dicit Gloss. 13. quæst. 1. Judas consueverat furari decimam partem eorum, quæ sibi dabantur servanda; & unguentum illud effusum volebat vendi, cujus pretium erat ccc. denariorum, horum decima pars erat 30. Quia igitur non poterat furari decimam partem, quoniam venditum non fuit, quasi volens recompensare damnum sibi secutum, 30. denariis argenteis fecit prodicionem. Unde ipse Judas percipiens Sacerdotes congregatos ad tractandum de captura Christi, intrante in eum satana, ut dicit Lucas, non quidem per vexationem corporis, sed per novum malitiæ effectum; accessit ad congregatos in concilio dicens: *Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam?* O vocem temerariam præsumptione plenam; omnium Dominum, cui omnia tradita sunt a patre æterno, tanquam esset sub sua potestate, promittit se illis traditurum, unde dicit: *Quid vultis, &c.* O vox omni pœna dignissima: Dominum & magistrum suum, qui ei tot beneficia contulerat; ad dignitatem summam Apostolatus vocaverat; ad prædicandum, & faciendum miracula cum aliis miserat; suum procuratorem instituerat; & nunc eum venditioni exponit, ac ut vile mancipium pretium in emptorum voluntate proponit,

Tertio.

Matth. 26.

Judas quare
Christum
tradidit.

(Bb)

ponit, dicens: *Quid vultis? &c.* Hæc-
ne est doctrina, quam tradidit magister op-
timus? ipse te docuit temporalia contemne-
re, neminem lædere, proximum pro posse
juvare; & tu nunc pro avaritia innocentissi-
mum prodis, & ad mortem tradis, dicens:
Quid vultis, &c. At illi Judæi congregati,
hoc audito gavisi sunt, dantes ei 30. argen-
teos pro hoc opere. Sicque impleta fuit fi-
gura de Joseph Juvene perfectissimo, qui fuit
traditus 30. argenteis suggerente Juda fratre
suo, & traditus in manibus Ismaelitarum ex
zelo invidiæ, ne dominetur eis. Sed sicut
contrarium accidit eis, quod intendebant; quia
per hoc ille exaltatus est, adoratus, & voca-
tus Salvator mundi; ita & Jesum per istam
traditionem in manibus gentilium, & passio-
nem, *Deus exaltavit eum, & donavit illi
nomen, quod est super omne nomen.* Jesus,
qui interpretatur Salvator, *ut in nomine Je-
su, omne genu flectatur.* Et spopondit Ju-
das facere prodicionem recepta pecunia. Ex-
inde quærens opportunitatem tradendi, cum
esset sine turbis, in quo opere sceleratissimus
Judas perpetravit non solum prodicionem, &
plagium; sed sacrilegium, & simoniam ven-
dendo Christum fontem omnis gratiæ, unde
Gregor. Nazianzenus: Judas omnium re-
demptorem vendidit: mox laqueo suspensus,
tandem gratiam redemptionis non obtinuit;
& merito, quia nemo potest retinere, quod
vendidit; ubi etiam notandum, quod ait Be-
da super Marcum: Multi hodie Judæ scelus,
quod Dominum ac magistrum Deumque suum
pecunia vendiderit, velut immane, & nefa-
rium scelus horrent, nec tamen cavent:
Nam cum pro muneribus falsum contra ali-
quem testimonium dicunt, profecto quia ve-
ritatem pro pecunia negant, Deum pro pe-
cunia vendunt; ipse enim dixit: *Ego sum
veritas*, & cum societatem fraternitatis ali-
qua discordiæ peste commaculant, Deum pro-
dunt: quia *Deus charitas est*, maxime cum
non infirmitate, vel ignorantia peccatur; sed
in similitudinem Judæ quærunt opportunita-
tem, ut virtutem in crimina mutent, 11. q.
3: abii & de consec. distinct. jejunia. Dicit,
quod feria 4. Judas traditionem Domini co-
gitavit, id est tractavit. Unde antiquitus
tale jejunium servabatur, ut patet in dist.
can. ob reverentiam passionis; nunc autem
loco hujus a pluribus tali die carnes non
comedantur non ex præcepto, sed ex de-
votione.

Quæritur ad ipsam Christi ultimam re-
fectionem, & ejus concomitantiam, ut ha-
beretur, prima die azymorum, id est feria
quinta, quæ dicitur prima azymorum, quia
in sero illius diei, cum agno comedebant azy-
ma non fermentatum; quod postea servaba-
tur per septem alios dies sequentes, qui di-
cebantur dies azymorum, accesserunt disci-
puli ad Jesum dicentes: *Ubi vis paremus
tibi comedere Pascha?* id est agnum paschale

secundum legem ab omnibus Judæis debebat
comedi, & quia Christus cum Apostolis do-
mum propriam non habebat, ideo quærunt
de loco determinato. Tunc Christus, ut ha-
beretur: *Misit Petrum & Joannem*, Petrum Luc. 22.
ut magis diligentem, Joannem vero ut ma-
gis cæteris dilectum, dicens eis, & dans si-
gna: *Ecce introeuntibus vobis in civitatem,
occurret vobis homo quidam amphoram aquæ
portans: sequimini eum in domum in quam
intrat, & dicetis patri-familias domus:
Dicit tibi magister, ubi est diversorium,
id est locus secretus, ubi manducem Pascha,
id est agnum Paschalem cum discipulis meis?
Et ipse ostendet vobis cænaculum magnum
stratum, id est aulam, & ibi parate*, sci-
licet necessaria nobis. Noluit autem Chri-
stus nominare hominem, ne secundum Chry-
sost. Judas audiens ordinasset eum ibi capi
ante horam statutam. Eunt ergo & inve-
nientes, omnia paraverunt quæ oportebat.

In quo convivio sancto, nota tria, quæ In convivio
Christus egit; primo agnum paschalem co- tria Christi
medit; secundo pedes discipulorum lavit, egit.
tertio sacramentum Eucharistiæ instituit,
quantum ad tria subsequenda sciendum, quod
hæc fuerunt. Discipulorum deturbatio,
dulcis eorundem exhortatio, & gratiarum
reddidio.

De primo habetur: *Vespere autem facto
discumbebat cum duodecim discipulis suis*, Matth. 26.
& edentibus illis, scilicet in fine cænæ di-
xit: *Amen dico vobis, quia unus vestrum
me traditurus est: Et contristati valde cæ-
perunt singuli dicere: Nunquid ego sum
Domine?* quasi dicant: quamvis conscientia
nos non remordeat de cogitatione tanti sce-
leris, tu tamen qui nosti occulta cordium,
indica ut tantum nefas impediatur: Judas au-
tem ne tacendo se suspectum ostenderet ait:
Nunquid ego sum Rabbi? Christus. *Tu
dixisti*, quod non est intelligendum; quasi
dicat tu dicis veritatem, quia tu es ille: sic
enim illum manifestasset aliis. Sed, tu di-
xisti, id est, tu hoc dicis, ego non dico,
quod tu sis, & subdit: *Qui intingit mecum
manum in paropside, hic me tradet; vae au-
tem homini illi*, scilicet æternæ damnatio-
nis; *per quem tradar ego: Melius fuisset
homini illi, si natus non fuisset*: quia si mor-
tuus fuisset in utero matris ad limbum de-
scendisset; sed natus propter hoc flagitium
no. pœnitens, descender ad infernum; vel
quia esse melius est, quam non esse; tamen
non esse videtur melius, quam male esse,
quia privari malo habet rationem boni: ideo
melius ei esset si natus non fuisset etiam in
utero, id est non fuisset. Ex his tamen
verbis non fuit proditor manifestatus;
quia omnes simul intingebant in uno catino,
ubi erat siccus lactucarum aggressium, ut
falsa, secundum mandatum legis. In quo
ostenditur, quod peccata occulta non debent
aliis intimari. Unde August. 2. q. 1. ait,
unus

Gen. 37.

Philip. 2.

Vendere
Christum
quid sit?

1. Joann. 4.

Matth. 26.

unus ex vobis me traditurus est. Bene dixit ex vobis, non ex nobis. Ex vobis enim est, a quibus per judiciariam potestatem confessus, aut convictus exclusus non est: a me vero, qui nullius egeo argumentis, & omnia certissime novi, separatus, & divisus est. Tale est, ac si diceretur: & si ego per occulti iudicii sententiam damnatum habeo, vos tamen illum per tolerantiam sustinete, hæc ille: Petrus autem (zelo magistri) scire cupiens proditorem, quia si cognovisset, eum occidisset; ait Chrysost. non audens ipse per se, submittit socium scilicet Joannem Evangelistam, ut quærat ab eo de proditore. Cui Joanni quærenti, quis esset? Christus submitte responderet, ita ut alii non audirent. *Iste est cui intinxi buccellam dederam.* Per. Dam. O incomparabilem virum! protulit Christus verbum in medium, tacet totus senatus Apostolorum, Joannes solus consultor accedit. Dicitur autem Joannes recubuisse in sinu, vel supra pectus Jesu, quoad literam: quia cum juxta eum staret in mensa, vel e contra: inclinavit Joannes caput suum super pectus Jesu, ut secretius loqueretur. Mystice autem dabatur intelligi secundum Bedam, quod de dominici pectoris fonte, ubi sunt thesauri sapientiæ Dei absconditi, potandus erat, quo eructaret illud divinum mysterium. *In principio erat verbum. Et cum Jesus intinxisset panem, dedit Judæ. Et post buccellam introivit in eum Satanas:* non quidem de novo, jam enim intraverat; sed per novum effectum malitiæ, ut quod conceperat, executioni mandaret per proditorem. Non fuit buccella ista sacramentum, jam enim dederat; sed figura ejus, qui indigne accedit. Augustinus de consecrat. distinct. 2. Sicut cum buccellam tradidit ei Christus, non malum accipiendo, sed male accipiendo, locum dedit diabolo: sic quisque indigne sumens corpus Christi, non efficit, ut, quia malus est, malum accipiat: aut quia non ad salutem accipit, nihil accipiat. *Dixit autem ei Jesus, quod facis fac citius;* quasi dicat. Ex quo, nec misericordiæ, nec blanditiæ te a malo proposito revocant: quod facis, id est disponis facere, scilicet proditorem, fac citius: non sollicitans ad malum, sed desiderium ostendens humanæ redemptionis. Nemo tamen discipulorum (dicit Joann.) intellexit ad quid illa verba dixerat: sed quia oculos habebat Judas, putaverunt eum dicere, ut emeret necessaria in festo, vel egenis aliquid daret: Ubi Augustin. 12. quæst. 1. habebat Dominus oculos a fidelibus oblata conservantes; & suorum necessitatibus, & aliis indigentibus tribuebat. Post buccellam egressus est Judas ad exequendam proditorem, nocte jam facta. Hunc progressum Judæ ingrediendo, & egrediendo ad tractandum proditorem, & ipsius executionem in Psalm. *Si ingrediebatur,* scilicet in domum: *ut videret,* scilicet aptitudinem ad opus: *vana loquebatur,* id est, mala, & falsa murmurans *Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.*

de effusione unguenti, *cor ejus congregavit iniquitatem sibi,* multas iniquitates proponendo facere, ut sacrilegium, & alia. *Egre diebatur foras,* ad capiendum opportunitatem; *& loquebatur in idipsum,* id est, in malum perficiendum, *& qui edebat panes meos magnificavit super me supplantationem,* id est, magnam fecit super me proditorem, de supplantatione Christus antea loquens dixit: *Amen dico vobis, unus vestrum me traditurus est,* quod fuiturbationis Apostolorum occasio. De dulci autem ipsorum exhortatione vide a 14. Joann. usque ad 17. inclusive, ubi inter alia dixit: *Nunc clarificatus est filius hominis, & Deus clarificatus est in eo,* id est, secundum Augustinum. *Nunc clarificatus est,* &c. Quia excluso immundo Juda, remanserunt soli mundi cum suo mundatore, quasi dicat: Hæc est figura futuræ glorificationis universalis, in qua nullus malus erit, & nullus bonus exhibit. Et Deus glorificaturus est in eo, id est Dei gloria perfecte manifestabitur, & hoc per virtutem suam.

De tertio, scilicet gratiarum actione brevis mentio fit; ubi dicitur: *Et hymno dicto:* Matth. 26. Non enim fecit Christus sicut quidam dicuntur fecisse, ubi dicitur: *Sedit populus manducare, & bibere: & surrexerunt ludere,* & sequitur. *Et ceciderunt in illa die quasi* Exod. 32. *23. millia hominum.* Nec tamen ex hoc Dominus fuit pacificatus; quod patet in fine capituli, ubi Dominus ait: *Ego autem in die ultionis,* id est finalis iudicii, *visitabo hoc peccatum eorum:* sed hymno dicto gratias reddidit Deo Patri, dans nobis exemplum ut refectione accepta, nos ita faciamus. Et sic patet, quid Christus egerit in sua ultima præsentis vitæ refectione: quam ideo facere voluit cum Apostolis suis, ut sicut prævaricatio, & peccatum Adæ inceperat a refectione Adam, dum comedit de fructu vitæ, ita Christus ad ostendendum, quod per suam passionem illud reparare venerat, illam voluit a refectione inchoare. Si qua igitur fidelis anima Virginem beatam interrogaverit dicens: *Quo abiit dilectus tuus, &c.* Respondebit: ad ultimam vitæ præsentis refectionem.

Secundo abiit ad tolerandam crudelem in horto ligationem. Sic enim habetur: Hymno dicto exierunt in montem Olivarum, & venerunt in villam quæ dicitur Gethsemani; transeuntes prius quendam torrentem, qui dicebatur Cedron, qui erat in montis Olivarum radice. Et ab hoc transitu torrentis Cedron, Joannes incipit narrationem passionis: In dicta autem villa erat quidam hortus in quo Jesus solitus erat aliquando convenire cum discipulis ad orandum, & docendum secretiora. Quod autem prædixit negationem Petri, hoc Matthæus, & Marcus referunt factum, postquam egressus est de domo in montem Olivarum. Lucas vero & Joannes narrant hoc factum in domo, ubi

(B b 2)

cena-

Joan. 13.

Buccella panis an fuerit sacramentum.

Psalm. 40.

cānaverunt. Quod August. ad concordiam reducit dupliciter. Uno modo, quod illi duo, scilicet Matthæus, & Marcus illa dixerunt per recapitulationem, scilicet eorum, quæ omiserant facta in domo. Lucas autem, & Joannes per præoccupationem, id est narrando prius, quod factum est postea, qui modus frequentatus est ab Evangelistis. Alio modo potest dici, quod pluries Christus prædixit negationem Petri futuram, & Petri responsionem præsumptuosam, scilicet in domo, de qua Lucas & Joannes; & postea iterum in horto, de quo Matthæus & Marcus in monte Olivarum.

Thren. 4. Circa hoc tertium nota Petri negationem, quam Christus prædixit; orationem quam Christus prædixit; orationem quam ter fudit; & multitudinem quæ ad capiendum venit. De hac captura ejus prophetavit Jerem. dicens: *Christus Dominus captus est pro peccatis nostris, cui diximus in umbra tua, id est passione tua, obscura vivemus.* Egressus igitur cum discipulis; 11. dixit eis: *Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte ista.* Scandalum vocat amissionem fidei de ejus divinitate, in quam inciderunt visa ejus captura tam ignominiosa, unde & fugerunt: Confirmat autem dictum suum per Prophetiam Zachariæ hoc prædicentis: *Percute pastorem, & dispergentur oves.* Loquitur Propheta ad Deum patrem percute, id est permittit, ut percutiatur pastor, scilicet Christus passione a Judæis, & sequetur ex hoc dispersio, id est, fuga ovium suarum, id est discipulorum. Evangelista autem videns prophetiam impleram, loquitur in persona patris ad Prophetiam dicens: *Percutiam, id est, permittam, ut percutiatur: & sic dispergentur oves gregis, id est Apostoli.* Sed confortans eos subdit: *Postquam autem resurrexero, scilicet die tertia, ut prædixerat alias, inducens figuratiōnem ejus qui stetit tribus diebus in ventre cæti, Præcedam vos in Galileam,* apparens vobis. *Cui respondit Petrus: Et si omnes scandalizati fuerint in te, non ego:* Jesus autem ad Simonem Petrum, qui magis videbatur de sua virtute confidere, ait; *Simon* *Luc. 22.* *Simon ecce Sathanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum; id est quæsit, & licentiam a Deo accepit; alias non potuisset tentationem habere commovendi, & separandi vos a tritico electorum Dei. Nam ex commotione multa cribri, aliquando etiam triticum cum lolio descendit in terram. Ego autem, subdit, rogavi pro te, inquantum homo, ut non deficiat fides tua, scilicet finali defectione: non enim dixit, oravi, ut non neges. Non solum autem Christus oravit pro Petro, sed pro tota Ecclesia Petro commissa: non potest non fuisse exauditus. Nunquam enim fides Ecclesiæ defecit. Quamvis enim aliqui decidant a fide, semper tamen aliqui permanent in ea: unde de tempore passionis, & si in Apostolis defecit, remansit tamen in Virgine matre. Et tu aliquan-*

do conversus, subdit, confirma fratres tuos; conversus scilicet ad penitentiam de lapsu tuo. Et Petrus: Domine paratus sum tecum in carcerem, & in mortem ire. Cui Jesus: Dico tibi Petre, quia antequam gallus bis vocem dederit in nocte ista, (ut ait Marcus) ter me es negaturus. Et Petrus: Etiam si oportuerit me movi tecum, non te negabo. Non dixit Petrus mendacium, quia sic nunc proponebat; sed nimis præsumptuose loquebatur, ignorans suam infirmitatem, quam & Jesus cognoscens insinuarat. *Similiter autem, & omnes alii dixerunt.* Ambros. Hæc ideo dicta sunt, ut sciamus neminem jactare se debere. Nam & si Petrus lapsus est, qui dixit: *Et si alii scandalizati fuerint, sed non ego:* quis alius de se præsumat 6. q. 1. imitare. *Facta est autem contentio inter eos, quis eorum videretur esse major,* Luca referente. Hujus contentiōis, inquit Gregor. potuit esse causa, quia audierant Dominum migraturum ab eis, unde quærebant, quis post hoc esset gerens vices ejus? Sed ad humilitatem eos Dominus subito reduxit, ostendens Præsidentes animarum, non debere esse, ut principantes in sæculo, qui quærunt dominari subditis; sed qui major esset, ille omnibus ministraret, dans in hoc exemplum sui, qui Dominus existens, eis serviverat lavando pedes. Deinde, ut scribit Lucas solus, *dixit Jesus discipulis: Quando misi vos sine sacculo, & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis? Qui responderunt: Nihil.* Et ait: *Sed nunc, qui habet sacculum, scilicet pro victualibus, & qui non habet, vendat tunicam suam & emat gladium;* quasi dicat: Nunc usque sine prædictorum reservatione habuistis abundanter necessaria, me præsentem. Deinceps autem, quia persecutionem patiemini, non dabuntur ista; & ideo concedo vobis, ut pro necessitate de his vobis provideatis, non solum de victualibus ad vivendum, sed de armis ad defendendum cum oportet. Dixerunt autem discipuli: *Domine ecce, duo gladii hic, unus, scilicet qui incidit aurem servi, & apparuit virtus Domini in sanando: alter qui non evaginatur, ut ostendatur non fuisse factam omnem defensionem, quæ poterat pro Domino fieri. Dixit ergo Jesus: Satis est.* Habet Ecclesia utrumque gladium. Exinde ingressus in hortum illum villæ Gethsemani, assumptis Petro, Jacobo, & Joanne, cæpit Jesus rædere, pavere, & mæstus esse. Ostendens ex hoc veram humanitatem habere, quæ affligitur ex consideratione pænarum, quas sibi paratas videt. Unde dixit eis: *Tristis est anima mea usque ad mortem, id est tristitiam, & afflictionem sentio mortalem. Sustinete hic & Vigilate mecum.* Et quia in angustiis nihil decentius, quam per orationem ad Deum habere recursum; ideo recedens ab eis quantum jactus est lapidis (ut ait Lucas) pro-

Christi oratio in horto Luc. 22. si.

si vis transfer calicem istum a me. Calicem appellat passionem, quod tripliciter exponitur. Uno modo petens, ut virtus suae passionis transfiret a se ad omnes martyres, & patientes pro Christo afflictionem; ut scilicet merito ejus daretur illis constantia ad sufferendum; sicut & ipse habuit, & hæc Augustin. Secundo modo, quia sciebat populum illum Judæorum, pro cuius salute tantum laboraverat, ex ipsa passione propter perfidiam suam excæcandum, & damnandum, ei compatiens rogat, non ut non bibat calicem passionis, sed transeat ab illo populo, ut per alios procuretur. Hæc Ambrosi. Tertio modo, secundum Dionysium, & Alexandrum: Non hoc petit, ut non adveniat ei calix (nisi enim advenerit, transferri non poterit) sed ut perceperat jam præsentem passionem cœpit affici, & tristiari, & quasi jam propinquante ea, dixit: *Transfer calicem istum.* Lente ergo invadentem tentationem flagitat pelli. Et hoc est non intrare in tentationem, quod consulit esse orandum. *Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat.* Athanasius: geminum hic velle ostendit; alterum quidem humanum, quod est carnis, id est partis sensitivæ; alterum vero divinum: Humanitas enim ob carnis fragilitatem recusat passionem, sed divinus ejus affectus affectanter eam subit: Hæc ille. Quod ergo dicit: *Non mea voluntas:* intelligitur secundum instinctum naturalem, & sensualem. Et quod addit: *Sed tua fiat,* scilicet voluntas, quæ una, & Patris, & Filii, & Spiritus sancti, cui omnino semper subdita erat voluntas sua humana, secundum instinctum rationalem. Et ut dicitur magister in tertia sententia. Sciebat Christus orationem non exaudiendam; sed nec volebat secundum rationem exaudiri, nec tamen frustra hoc orabat. Unde in ejus persona: *Deus meus clamabo per diem & non exaudies; & nocte, & non tamen ad insipientiam mihi,* scilicet imputabitur, sed ad dandum nobis formam, quod in angustiis possumus petere licite ab eis liberari, si illud sit, secundum voluntatem Dei. Quod si non audimur, debemus asstimare Deum illud non velle: & ideo patienter ferre debemus. Oratione facta reversus est ad locum, ubi discipulos dimiserat, scilicet illos tres, Petrum, Jacobum, & Joannem, ad quos accesserat: Et inveniens eos dormientes dixit Simoni qui plenius promiserat pro eo mori: *Simon dormis? non potuisti una hora vigilare mecum?* Ad omnes autem etiam alios. *Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem,* id est, ne succumbatis tentationi. *Spiritus quidem promptus est,* id est, ratio, & fervor ad patientiam, & bene agendum; *caro autem infirma,* id est sensualitas debilis ad exequendum, quod dicat ratio, & instigat spiritus. Et eos dimittens, iterum accessit ad locum ubi prius oraverat, eandem orationem fundens. Et revertens secundo ad discipulos, & inveniens dormientes (præ tristitia enim & som-

no, gravati erant oculi eorum) dimisit illos, & tertio ad locum reversus eundem sermonem orando expressit; & ut dicit Lucas solus, *apparuit ei Angelus de cælo confortans eum,* id est, dicens aliqua verba consolatoria illi parti sensitivæ exterritæ ex representatione sibi facta pœnæ immensæ, quam jam debebat sustinere. O Domine Dominus noster, passio ista cito transibit, & ex ea fructus maximus sequetur: redemptio humani generis, quod tantum dilexisti: & restauratio ruinæ nostræ, & ideo confortetur cor vestrum: *& factus in agonia,* id est anxietate *prolixius orabat.* Tantam autem afflictionem sensit in illa agonia præ consideratione passionis imminens, quod *factus est sudor ejus sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.* Et cum venisset postea ad discipulos & dormientes invenisset, dixit: *Dormite jam, & requiescite; Sufficit.* Et ut ostendat se voluntarie pati, deposito omni timore ait. *Surgite eamus* versus nostros adversarios. Non dormivit Judas ad prosequendam prodicionem. *Ecce appropinquabit qui me tradet: Adhuc eo loquente: Ecce turba & Judas unus ex duodecim antecedebat eos.* Sciebat enim Judas locum, dicit Joan. quia frequenter Jesus illuc convenerat cum discipulis suis, & præcipue diebus festis, aliquid sublimis docens eos, quos ad capiendum magis volebat esse semotos a tumultu populorum; & ideo ut ait Theophylus, imaginatus est Judas, quod solemnitate jam inchoatâ ibi esset cum discipulis ad docendum: Nocte enim Jesus extra civitatem manebat sæpe; & ideo non accessit ad domum, ubi eum dimiserat. Non venit autem solus, sed ut dicit Joannes, *accipit cohortem,* scilicet militem a Præsede, & a Pontificibus, & a Phariseis ministros cum laternis, & facibus; ne scilicet posset occulte fugere, & armis ad resistendum, & offendendum, si forte turbæ devotæ ad eum vellent illum de manibus eorum liberare: propterea duxerunt gentiles milites, ut magis timerentur pecunia ducti. Processit ergo Jesus obviam eis, & ait, ut testatur Joan. solus. *Quem queritis?* Non hoc dixit quasi nesciens, sed ostendere volens, quod cum præsens esset, eum videre non poterant, vel ab aliis discernere. *Et cum respondissent, Jesum Nazarenum: dixit Jesus: Ego sum.* In medio eorum existens ait Chrysost. Excæcavit eorum oculos. Ut autem dixit Jesus: *Ego sum;* ad vocem istam omnes ceciderunt retrorsum in terra, simul cum Juda: Quod ideo fecit Jesus, secundum Chrysost. ut ostenderet, quod non solum comprehendere, sed nec eum videre possent, nisi ipse concederet. Augustin. Quid judicaturus faciet, quando judicandus hoc fecit? Et nunc ubique per Evangelium dicit Christus: Ego sum. Et a Judæis expectatur Antichristus, ut retro redeant, & in terram cadant: quoniam deferentes cælestia, terrena desiderant. *Iterum autem interrogavit*

Angeli apparitio.

Joan. 18.

Psal. 115.

Marc. 14.

eos: quem queritis? Chrylost. ne quis dicat, quomodo ipse Judæos ad hoc induxit, ut eum occiderent, seipsum in manibus eorum tradens, manifeste eis ostendit omnia, quæ revocare eos sufficebant. Sed quia permanebant in malitia, & nullam habebant excusationem, tunc in manibus eorum se tradidit. Unde respondentibus illis secundo; *Jesum Nazarenum, dixit: Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me queritis, finite hos abire*, scilicet discipulos meos, quasi dicat meipsum vobis trado: dimitte istos usque ad ultimam horam, ait Chrylost. ad suos dilectionis conservantiam ostendens. *Tunc Judas*, ut ait Lucas, *appropinquavit Jesu ut oscularetur eum*. Nam referente Marco, *dederat eis signum traditor dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est; tenete eum, & ducite caute*. Dicit magister in historia Scholastica quod Jacobus Minor erat valde similis Christo in effigie; adeo quod qui non habuisset familiarem conversationem cum eis, non scivisset discernere alium ab altero. Judas autem qui conversatus erat diu cum eis, sciebat discernere. Ne ergo datis signis aliis de Jesu effigie caperent Jacobum loco ejus; ideo dedit signum osculi, & addit: *Ducite caute*, ne scilicet evaderet de manibus eorum; cum tamen sceleratissimus expertus fuisset, quod cum volebat in medio eorum existentem nemo contingere poterat. *Accedens ergo osculatus est eum dicens: Ave Rabbi; cui Jesus. Amice ad quid venisti?* quasi dicat, cum te habuerim ut amicum charissimum, quomodo devenisti ad tantam offensam? *Juda osculo filium hominis tradis?* ut refert Lucas. Osculum est signum amoris, & pacis, & tu hoc signo prodicionem facis. Chrylost. Non est discedendum a fratrum admonitione, quamvis nihil propter ista verba eveniat: & si non persuaseris hodie, persuadebis forsitan cras; Piscator per totam diem retia trahens vacua, sero piscem capit. Unde & Dominus, & si sciret Judam non convertendum, non destitit facere, quæ sua inrererat; proprium nomen imponit dicens: *Juda*; quod magis dolentis erat, & revocantis, quam provocantis ad iram. Videntes autem discipuli quod futurum erat, id est capturam Jesu, dicunt secundum Lucam: *Domine si percutimus in gladio?* scilicet ut defendamus te. Petrus autem ferventior cæteris, non expectavit responsum: sed extrahens gladium de vagina, servum Principis Sacerdotum nomine Malchum, ut dicit Joan. percutiens, amputavit auriculam ejus dexteram. Ambros. Cum legitur passio Domini, non ad divinitatem ejus referimus infirmitatem corporeæ passionis, exciditur auricula, & exciditur a Petro, qui non est passus Christum Prophetam æstimari, sed Dei filium docuit fidei confessione singulari 24. q. 1. Si Petrus. Iste servus, ut audacior cæteris voluit extendere manus ad capiendum Jesum, propter quod Petrus intendens percutere ca-

Matth. 26.

put, declinantis ietum abscidit auriculam. Omnes Evangelistæ abscissionem hanc narrant; sed Joannes, & Matthæus addunt reprehensionem, quam Jesus fecit Petro dicens: *Mitte gladium tuum in vaginam*.

Non enim licebit Prælati Ecclesiæ uti gladio materiali, sicut licuit in veteri testamento, ut patet in Phinee, & aliis: sed gladio spirituali. *Calicem quem dedit mihi pater, non vis ut bibam illum?* id est, passionem non vis ut sustineam? *Omnes enim, qui acceperint gladium*, scilicet propria auctoritate, & non datum sibi a Deo; vel a lege, *gladio peribunt* temporali, si juste judicabitur: vel saltem gladio divinæ sententiæ in alia vita, si non poenituerit. August. 23. quæst. 4. Ille gladium accipit, quia nulla superiori, ac legitima potestate, vel jubente, vel concedente in sanguinem alicujus armatur. *An putas, quia non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi*, id est ad meam defensionem, *plus quam duodecim legiones Angelorum*. Legio est numerus sex millia sexcenta sexaginta sex continens. Et si unus Angelus solus de exercitu Senacherib occidit in una nocte centum octoginta tria millia; quid facerent tot millia Angelorum?

Non licet Prælati uti gladio materiali, sed spirituali.

Non est ergo nunc tempus vindicationis, sed humiliationis. *Quomodo ergo implebuntur Scripturæ* tot de passione loquentes, si non permittam eos inferre; *quia sic oportet fieri*, cum Deus hoc præordinaverit, & prænuntiaverit: Lucas autem scribit solus sanationem hujus. *Dixit enim Jesus: finite usque huc*, scilicet venire ad me. *Et cum tetigisset auriculam ejus sanavit eum*. Non poterat se continere fons pietatis ab exhibitione beneficiorum, etiam erga inimicos. *Dixit autem Jesus ad Principes Sacerdotum, & Magistratus templi, & seniores, Tanquam ad latronem existis cum gladiis, & fustibus comprehendere me; cum quotidie apud vos eram, & non me tenuistis*, quasi diceret per experientiam vidistis, quod non possetis me apprehendere, si non vellem; & ideo non erat necesse, quod veniretis ad me capiendum, sicut itur ad unum latronem, ne possit evadere. Sed hæc est hora vestra, id est, vobis ad me permessa ad capiendum; & potestas tenebrarum concessa vobis tenebris peccatorum derentis. *Et tunc injecerunt manus in Jesum, & ligaverunt eum*, ut captum ducerent. *Quo facto omnes discipuli fugerunt, eo relicto*. De ista captione, & ligatione habetur figura, ubi dicitur quod exercitus Chaldæorum comprehendens Sedechiam Regem Juda, duxerunt eum ad Regem Babylonis, qui multa opprobria exercuit in eum. Sic Judæi armati Christum capientes; duxerunt eum ad Annam inimicum Christi, sibi multa opprobria inferendo.

Luc. 12.

Matth. 16.

Christi captio.

Jer. 39.

Si ergo nunc quærat a Virgine gloriosa: *Quo abiit dilectus tuus?* &c. Respondere poterit, ad tolerandam crudelem in horto ligationem.

Tertio

Tertio abiit dilectus Virginis Mariæ ad plurium iudicum iniquorum præsentationem. Ubi sciendum, quod Christus primo fuit ante Annam præsentatus. Secundo ad Caypham, & ibi a Petro negatus, & falso contra eum testificatus. Tertio ad Pilatum assignatus. Ut ergo dicit Joan. Principes Sacerdotum, Magistratus templi, & Scribæ venientes, non per se, ut dicit Augustinus, sed per suos Ministros ad Jesum. Demum ligaverunt eum ut latronem, & ducebant eum captum ut credibile est, cum multis contumeliis, irrisionibus, & clamoribus, & percussionibus, habentes eum pro inimico capitali. Via erat satis longa. Sequebatur autem istos quidam adolescens, ut refert solus Marcus, indutus syndone super nudum, quem Ministri arbitantes discipulum Jesu tenere curarunt; sed relicta eis syndone, nudus aufugit ab eis. Dicunt aliqui hunc fuisse Joannem; alii Jacobum Minorem; sed communior, & verior opinio est, quod nullus illorum fuit, sed quidam, qui habebat habitationem suam in via per quam Jesus ducebatur; qui cum jam ivisset dormitum, audito rumore transeuntium surrexit; & ut citius percipere posset causam clamorum, sumens vestem lineam super carnem, exivit domo: & videns Jesum duci captum, motus devotione, vel curiositate sequebatur eos. Duxerunt autem ministri intrantes civitatem Jesum ad Annam Pontificem Socerum Cayphæ, qui cum esset Pontifex anni illis consilium dederat de morte Jesu. Erant enim plures Principes Sacerdotum, qui vel forte vel pretio, ut Cayphas secundum Josephum, officium exercebant ad tempus summi Pontificis. Ideo primo adduxerunt ad Annam, quod refert solus Joan. Vel quia habitatio ejus erat in via, qua ibatur ad domum Cayphæ, ut complacerent in hoc utrique. Erant enim affines non solum carne, sed & crimine, & ut magis excusaretur Cayphas consilio etiam senioris, si argueretur processisse contra Jesum. *Petrus autem sequebatur eum a longe, & alius discipulus*, qui creditur fuisse Joannes: ideo a longe sequebatur, quia timebat, ne putaretur esse ex discipulis Jesu: ideo a longe secundum Ambrosium, quia elongabatur jam a Christo mente, passionis timore ductus: ideo a longe secundum Bedam, quia & si Ecclesia signata in Petro, sequebatur Christum in passionibus: tamen a longe, quia Christi Ecclesia patitur pro suis peccatis: Christus autem pro ea. Et quia nimis distat utraque passio, quantum inter injuriam creatoris & creaturæ: Intrantes ergo in atrium Annæ Pontificis, Ministri statuerunt Jesum vinctum ante Annam: intravit autem cum multitudine illa & Joannes, quia notus erat Pontifici; forte quia ante discipulatum, cum esset piscator, reservabat sibi, & ferebat electos pisces; Petrus autem non ausus est intrare, sed socius ejus Joannes accessit ad ancillam ostiarum rogans, ut fineret eum intrare. Quod

Matth. 26.

cum faceret, intuita Petrum dixit: *Nunquid & tu es ex discipulis istius hominis?* Nota secundum Doctores, quod causa dominicæ passionis fuit prima culpa utriusque parentis, Adæ scilicet, & Evæ, ad innuendum, quod per eam passionem uterque sexus liberandus erat: ideo divina dispensatio providit, ut non solus sexus virilis, sed & muliebris ad eam operareretur. Et quod non potuit ancilla agere in persona Christi, quia vilioris conditionis, hoc facere curavit in discipulo, ad negandum instigando; vel potius ut discipulum esse repertum ad affligendum caperetur. *Qui subito negavit dicens; Mulier non novi illum.* Chrysost. Quid agis o Petre; vox tua repente mutata est: non tibi flagella, non dura tibi sunt illata tormenta. Nullus te interrogat, cujus auctoritatem possis formidare. Mulier est, quæ interrogat, & vilis ancilla, quia ostiaria. Ambros. Ideo negavit Petrus, quia promisit incaute. Augustin. 12. quæst. 3. Non solum abnegat Christum, qui dicit eum non esse Christum; sed ille etiam, qui cum sit, negat se esse Christianum. Dominus enim non ait Petro: Discipulum meum te esse negabis. Negavit ergo ipsum, cum se esse discipulum suum negavit. Quid autem isto modo cum se negavit esse Christianum? An Petrus non negavit Christum, sicut quidam cum perverso favore excusare nituntur, quia ab ancilla interrogatus, hominem se nescire respondit. Hæc ille. Ubi & Glossa dicit, quod licet corde credat in Christum, & ore neget, non excusaretur a mortali. Et idem Thomas in summa. *Annas vero Pontifex cepit Jesum interrogare de doctrina sua, & discipulis* (ut scribit Joan. solus:) & hoc non causa intelligendæ veritatis, sed occasione calumniandi: si esset doctrina ejus contra legem, vel quare discipulos congregasset quasi seditionem quærens. Cui Christus mitissime respondit dicens: *Ego palam locutus sum mundo. Ego semper docui in templo, & in Synagoga, ubi omnes Judæi conveniunt: & in occulto locutus sum nihil*, quin scilicet essent aliqui præsentis, saltem discipuli. *Quid me interrogas? Interroga eos, qui me audierunt; ecce hi omnes sciunt, quid dixerim ego*: nihil etiam in occulto locutus est, quia non ut trepidans, & seditionem concitans, ut aliqui aestimabant. *Interroga eos, qui audierunt, &c.* Quasi dicat secundum Chrysostomum. Quid me interrogas de meis? Interroga inimicos meos, qui mihi insidiantur. Sunt autem hæc verba confidentis de eorum quæ dicta sunt veritate. Hæc est enim veritatis inalterabilis demonstratio, cum quis inimicos inducit in testes. *Tunc unus ex ministris assistens dedit alapam Jesu*, ut refert Joan. solus. Hunc dicit Chrysost. fuisse Malchum, cui Jesus auriculam abscissam a Petro restituerat, & dixit: *Sic respondes Pontifici?* Cui Jesus ut agnus mansuetus qui portatur ad victimam, mitissime respondit, dicens: *Si male locutus sum;* vel

Joan. 18.
Causa dominicæ passionis fuit prima culpa utriusque parentis.

Luc. 22.

Joan. 18.

vel respondens Pontifici, vel docens in templo, *testimonium perhibe de malo*. August. Quid ista responsione verius, mansuetius, & iustius? Qui enim recipit alapam, nonne veller eum, qui percussit, aut cælesti igne consumi, aut terra dehiscente sorberi, aut correptum dæmonio volutari, aut pœna aliqua alia etiam graviore puniri? Quid horum per potentiam jubere non poterat, per quem factus est mundus? Nec tamen horum aliquid egit. Cyprianus, distinct. 93. Dominus Jesus Rex, Judex, & Dominus noster passioni subditus, cum alapam accepisset: nihil contumeliose in personam Pontificis locutus est, sed magis innocentiam suam tutatus est dicens: *Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo*; quæ omnia humiliter facta sunt, & patienter, ut nobis humilitatis & patientiæ tribueret exemplum. Sed nota, quod Dominus non præbuit alteram maxillam percutiendam; sed potius de illata, pie reprehendens ait: *Si autem bene, quid me cædis?* Ubi nota secundum August. quod Dominus percutienti se non præbuit alteram maxillam, sed potius prohibuit ne faceret, & injuriam augeret; & tamen paratus advenerat, non solum in facie percuti, sed etiam pro quibus hoc pariebatur crucifixus occidi. Ex hoc ostendens, quod præcepta, quæ dederat de patientia illa, scilicet si quis repercussit in dexteram maxillam, præbe ei & alteram, &c. Sunt in præparatione cordis retinenda magis, quam opere exequenda, ut in secrete teneatur animi patientia, cum benevolentia in aperto fiat id, quo eis prodesse videtur 23. quæst. 1. paratus. Demum misit eum Annas ligatum ad focerum suum Caypham, ubi accenso igne in medio atrii propter frigus, Petrus ingressus cum aliis, ut videret finem magistri, ne agnosceretur esse discipulus Jesu; & ipse cum aliis se calefaciebat ad ignem. Quia enim jam ignis charitatis in eo erat extinctus, igne accenso in medio Synagogæ vitiorum, ad illum Petrus se calefaciebat. *Intuita autem cum alia ancilla, dixit astantibus: Et hic de illis discipulis ejus est.* Cujus verbis moti sunt audientes, ex quibus unus dixit: *vere & tu ex illis es.* Petrus autem secundo negavit dicens: *O homo non sum.* Et quamvis Petrus intenderit dicere, quod non esset discipulus Jesu, tamen verum dixit, secundum alium sensum, quia scilicet non habebat esse spirituale. Et advertendum quod Joannes ponit Petri negationem primam factam in domo Annæ, & tunc primo gallus cantavit. Secundam vero & tertiam in domo Cayphæ & post tertiam immediate gallus secundo cantavit. Sed alii Evangelistæ describunt omnem trinam negationem factam in domo Cayphæ. Quod dici potest ideo sic enarrasse, quia illi tres Evangelistæ, non curarunt mentionem facere de præsentatione Jesu coram Anna, quia extraordinaria erat, cum non esset

summus Pontifex, qui haberet discutere causam; sed ad complacentiam utriusque, ut affinium fecerunt, tanquam pro uno judicio habentes: vel quia ambo simul fuerunt summi Pontifices pro illo anno: etsi contra legem. Unde quilibet habebat causam discutere, & pro uno tribunali habebatur. Et ideo in domo Cayphæ, ubi terminata fuit, omnem illam negationem referunt factam. *Post pusillum autem, quod pusillum quantum foret Lucas expressit, dicens: Inter-* Luc. 22. *vallo facto quasi unius boræ, cum quidam dicerent: Vere tu ex illis es, nam & Galilæus es: loquela tua manifestum te facit.* Non quod diversum esset idioma Galilæorum a Judæis; nam unum, scilicet Hebraicum erat commune eis; sed erat differens modus pronuntiandi, seu accentuandi, sicut inter Senenses, & Florentinos: Et cum Petrus veller se excusare, dixit cognatus Malchi, cui Christus auriculam sanavit: *Nonne ego te vidi in borto cum illo, quando apprehendimus eum?* Tunc Petrus, ut Matth. 26. magis sibi crederetur, *capit jurare, & anathematizare, & detestari, quod non novisset illum.* Et continuo gallus secundo cantavit: Ubi plura mysteria; & primo, quia ista negatio Petri signat offensam mortalem cujuslibet de Ecclesia. Nam ut dicit Hieronymus. Quoties vincimur a vitiis atque peccatis, toties Deum negamus 11. quæst. 3. extimant. Trina negatio significat offensam triplicem cordis, oris, & operis. Quæ negatio offensæ ad instigationem ancillæ, & virorum, id est ad suggestionem, vel incitationem sensualitatis, & dæmonum per se, vel persuasionem malorum virorum. Ad cantum galli Petrus recognoscit excessum suum, non primum, sed secundum cantum, quia ad prædicationem, vel admonitionem bonorum, non solum ad aures, sed ad mentem attingentem peccator compungitur, & pœnit. Secundo sciendum secundum Gregor. in homil. quod omnipotens Deus, eum quem cunctæ Ecclesiæ præesse disposuerat, ancillæ vocem pertimescere, & se negare permisit. Magnæ utique dispensatione pietatis, ut futurus Pastor Ecclesiæ in culpa sua disceret, qualiter aliis misereri deberet dictæ legi considerandum. *Conversus autem Dominus* (ait Lucas) *respexit Petrum, quasi diceret:* Luc. 22. *Recognosce peccatum.* Ubi ejus immensa pietas ostenditur, ut inter illusiones, & tortores positus, quasi suarum pœnarum oblitus, Petri lapsum dolens respicit, ut desleat. Quem tamen respectum, & conversionem August. magis dicit intelligendum de conversione, tam de respectu spirituali divinæ miserationis, qua dicitur per Prophetam; *Convertere* Psal. 6. *Domine, & eripe animam meam, & illud: Respice in me, &c.* Quam de corporali respectu. *Et egressus Petrus foras flevit amare.* Cum bonis discipulis conversans; confessus est Christum filium Dei: Inter malos se reperiens Judæos ipsum negavit; se-

Luc. 22.

Psal. 6.

gre-

Psal. 72.

Patientia
Christi.

Luc. 22.

gregatus a malis, flevit. Et nocte illa Mini-
stri iniquissimi, qui tenebant eum, scilicet
ligatum, multipliciter vexaverunt, juxta il-
lud: *Castigatio mea in matutinis.* Nam,
ut dicit Lucas, *illudebant ei cædentes, &
velaverunt eum, & percutiebant faciem
ejus dicentes; Prophetiza nobis Christe,
quis est, qui te percussit?* O ineffabilis hu-
militas & patientia Jesu Christi! O ine-
narrabilis crudelitas Judaici populi! faciem
illam plenam omnium gratiarum, sputis de-
turpare non verentur, in quam desiderant
Angeli prospicere. Caput illud gazophyla-
cium thesaurorum sapientiæ, & scientiæ Dei,
percutientes affligunt: Oculos Domini luci-
diores Sole, & pietate plenos, velis operue-
runt: aures, quæ audiunt organa sanctorum,
& thronos Angelorum, contumeliis, & bla-
sphemiis malignorum plenæ sunt, unde &
ipse Lucas dicit: *Et alia multa blasphemantes
dicebant in eum. Mane autem facto,
tempestive convenerunt omnes Principes Sa-
cerdotum, & seniores plebis, & Scribæ in
concilio, quærentes falsum testimonium con-
tra Jesum ut eum morti traderent, & non
inveniebant. Demum venerunt duo falsi te-
stes, (ut refert Matth. & Marcus) qui dixe-
runt: Nos audivimus, quia hic dixit: Pos-
sum destruere hoc templum manu factum &
in triduo reedificare aliud non manu factum.
Et non erant convenientia testimonia eorum.*
Et merito, quia hoc nunquam dixerat; sed
dixerat: *Solvite templum hoc, id est solve-
tis templum hoc, & in triduo excitabo illud;*
loquens de templo corporis sui, non de illo
Salomonis templo. Et surgens Princeps Sa-
cerdotum, scilicet Cayphas, dixit. *Nihil
respondes ad ea, quæ isti testificantur contra
te? Jesus autem tacebat, sciens, quia non
causa inveniendi veritatem, sed calumniandi
interrogabat: & dixerunt quidam alii ex pri-
moribus: Si tu es Christus dic nobis? Et
Christus respondit: (ut refert Luc.) Si di-
xero vobis, non creditis mihi, neque di-
mittetis. Ex hoc autem erit filius hominis
sedens a dextris virtutis Dei, quasi dicat,
quia injuste judicor, ex hoc dabitur mihi po-
testas mundum judicandi. Et quia non aper-
te dixerat se esse filium Dei; surgens Prin-
ceps Sacerdotum, motu corporis indicans in-
faniæ mentis, ait ut refert Matth. & Mar-
cus. *Adjuro te per Deum vivum, ut dicas
nobis, si tu es Christus Filius Dei benedicti.*
Jesus autem, & si non teneretur respondere,
quia superior suus non erat; unde & gravi-
ter peccavit sic eum adjurando: tamen ob re-
verentiam nominis Dei invocati respondit:
*Tu dixisti, quia filius Dei sum ego. Tunc
Princeps Sacerdotum scidit vestimenta sua
dicens: Blasphemavit. Quid amplius ege-
mus testibus? Ecce omnes audistis blasphemiam.*
*Quid vobis videtur? Responderunt
omnes, Reus est mortis. Et si isti pessimi
erant, & falso movebantur, dicentes Jesum*
*Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.**

blasphemare, cum se diceret filium Dei, in
quo dicebat summam veritatem; tamen ita
horrebant Dei blasphemias, quod non pote-
rant patienter audire, sed judicarent talem
reum mortis; & vestimenta sua scindebant in
signum detestationis. In quo etiam figuraba-
tur Sacerdotium Judæorum destruendum, ut
dicit Gratianus, 2. quæst. 7. Tunc ipsum
Jesum consputum, & colaphyzatum, vin-
ctum duxerunt ad Pilatum. Judas autem
traditor videns Jesum morti adjudicandum,
pœnitentia ductus, ut refert Matth. retulit
triginta argenteos Principibus Sacerdotum &
senioribus dicens: *Peccavi tradens sangui-* *Matth. 27.*
nem justum. At illi: *Quid ad nos? tu vi-
deris, quasi dicant. Si malum fecisti, tu
subeas pœnam.* August. Judas qui pœnitens
ivit ad Phariseos, relinquens Apostolos nihil
invenit auxilii, nisi augmentum desperatio-
nis. Dixerunt enim: *Quid ad nos? tu vi-
deris.* Si peccasti tibi sit, non tibi succurri-
mus; non peccata tua charitative suscipimus;
nec qualiter deponas onus docemus. Quid
nobis est misericordiæ, qui nec opera sequi-
mur justitiæ? Iffet ad fratres; iffet ad illos
qui oraverunt pro focu Petri febricitante;
Chananaeam improbam misericordiæ obrule-
runt, interrogaret Petrum pro se effunden-
tem lachrymas, non fugisset Mariam & Mar-
tham, quæ vitam Lazaro impetrarent: ivit
ad divites, scilicet Phariseos; & divisus
periit, de pœnit. distinct. 6. cap. 1. *Et pro-
jectis 30. argenteis in templo abiens laqueo
se suspendit.* Et dicitur Act. 1. *suspensus
crepuit medius, & diffusa sunt omnia vi-
scera ejus, & notum factum est verbum
istud omnibus habitantibus in Jerusalem.*
Hieron. de dist. 3. Nihil profuit Judæ egisse
pœnitentiam per quam scelus corrigere non
potuit. Si enim frater peccat in fratrem, ut
emendare valeat, potest ei dimitti. Si opera
permanent, frustra assumitur pœnitentia.
Hæc ille, item Leo Papa. Sceleratior, o
Juda omnibus, & infecilior extitisti; quem
non pœnitentia revocavit ad Deum, sed de-
speratio traxit ad laqueum, &c. de pœnit.
distinct. 3. *Principes autem Sacerdotum
acceptis argenteis dixerunt. Non licet mit-
tere, id est remittere in corbonam, id est
locum oblationum, quia pretium sanguinis
est. Et consilio inito, emerunt ex eis ag-
rum figuli in sepulturam peregrinorum, vo-
lentes crudelitatem sceleris cooperire sub
opere pietatis, scilicet emptionis agri pro
sepultura. Sed ne lateret mundum scelus
eorum, factum est Deo dispensante, quod
ager ille emptus, vocatus sit Haceldama,
quod Latine sonat, ager sanguinis. In quo
facto ostendit Evangelista Matth. prophetiam
Jeremiæ impletam, qua dicitur: *Acceperunt,*
scilicet Principes Sacerdotum *triginta ar-
genteos, pretium appretiati, id est, qui
triginta argentei fuerunt pretium Christi
appretiati, quem appretiaverunt, id est pre-
tio obrulerunt ipsi Judæi, acceperunt autem*
*(Cc) a filiis**

a filiis Israel, id est a Juda, qui fuit de filiis Israel: ponitur pluralis pro singulari, cum projecit eos in templum, & dederunt eos in agrum figuli; scilicet pro emendo agro, pro sepultura peregrinorum. Hæc prophetia pro parte etiam habetur Zach. 13. cap. Si quis ergo quærat a Virgine gloriosa: quo abiit dilectus tuus? &c. Respondere poterit, ad plurius iudicium iniquorum præsentationem.

Quarto abiit dilectus Virginis Mariæ, ad causæ innocentis perversam decisionem. Circa quod sciendum, quod adducunt Ministri Judæorum *Jesum a Caypha in prætorium: erat autem mane, & ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha. Exiit ergo Pilatus ad eos foras.* Prætorium dicitur sedes, id est locus ad dandam sententiam, & est locutio obscura: quia cum dicitur, quod Judæi non introierunt in prætorium, videtur loqui de prætorio Pilati, in cujus domum, quia gentilis erat, intrare in illa solemnitate existimabant se contaminari, id est immundos fieri. Sed quomodo prius dicitur, quod adduxerunt Judæi Christum in prætorium a Caypha? Hoc autem Augustin. sic concordat; quia in domo Cayphæ, quæ lata, & spatiosa erat, erat & prætorium Cayphæ judicantis de quibusdam: Et in alia parte domus erat prætorium Pilati judicantis etiam in causa sanguinis. Et sic de uno prætorio scilicet Cayphæ ductus fuit ad aliud scilicet Pilati. Vel quod Cayphas dimisso Jesu in palatio suo, accessit ad domum Pilati pro aliqua informatione, qui tamen cum suis noluit introire in prætorium ejus, quia gentilis; sed Pilatus exiit ad eum, & socios; & demum reversus Cayphas ad Palatium suum, misit Jesum vinctum ad Pilatum. *Exiens ad eos ait; Quam accusationem affertis adversus hominem istum?* At illi, ut refert Joan. *Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum.* Quibus Pilatus: *Accipite eum vos, & secundum legem vestram judicate,* eum scilicet ex quo non exprimitis mihi maleficium suum. Cui responderunt: *Nobis non licet interficere quemquam.* Cum enim essent Romanis subditi, non habebant Judæi causam sanguinis: sed præfides mittebant illuc Romani ad regendum eos. Et tunc erat Pilatus positus præses pro Romanis: Dixit ergo eis Pilatus: *Quid mali fecit iste?* At illi explicaverunt dicentes secundum Lucam, *Hunc invenimus subvertentem gentem nostram, prohibentem tributa dari Cæsari, & dicentem se Christum regem esse:* Quæ omnia falsa erant: non enim gentem subvertebat, quærens sibi gentem congregare ad seditionem: sed convertebat ad salutem inducens humilitatem & subjectionem. Nec prohibuit censum vel tributum dari Cæsari; sed proposita sibi quæstione a quibusdam super ea responderat? *Reddite quæ sunt Cæsari Cæsari:* Neque se regem faciebat; sed

cum voluit eum populus satiatus ab eo ex quinque panibus hordeaceis, & duobus piscibus, facere regem, fugit, & pauper cum pauperibus, & mitibus incedebat. Pilatus ergo duabus primis objectionibus omissis, ut frivolas, & falsas reputans, intrans prætorium quæsit a Jesu de tertia, dicens: *Tu es Rex Judæorum?* cui Jesus, ut refert Joann. ait: *A temetipso hoc dicis; an alii tibi dixerunt de me,* scilicet quod sim Rex Judæorum? Ad quem Pilatus: *Nunquid Judæus sum ego?* *Gens tua, & pontifices tradiderunt te mihi.* Quasi dicat, Ego non sum Judæus, ut sciam conversationem tuam; sed Judæi qui sciunt facta tua, dederunt te in manus meas; *quid ergo fecisti?* propter quam causam te ita vinctum duxerunt ad me ut reum? tum explicat Jesus ad eum; *Regnum meum,* ut narrat solus Joannes, *non est de hoc mundo,* quasi dicat. Non me habeo, ut rex temporalis; nec mihi usurpo dignitatem regalem, ut gens mea imposuit: sed ut pauper, & mendicus & abjectus incedo. *Si enim regnum meum esset de hoc mundo ministri utique mei decertarent, ut non traderer Judæis,* pugnarent enim pro me, & defenderent ne prævalerent contra me. *Nunc autem regnum meum non est hinc.* Regnum enim spirituale virtutum, quod perducit ad regnum æternum, erat quod nobis quærebat; & pro quo nobis conferendo patiebatur. Quando Pilatus interrogavit eum *quid fecisti?* Poterat respondere Jesus. Quæ ego feci in populo isto, ista sunt: Eduxi patrem eorum Abraham, de Ur Chaldæorum. Ego protector ejus, & Isaac, & Jacob fui ubicumque ambulaverunt. Ego Joseph in Ægyptum præmisi ad sustentandum eos tempore famis in Ægypto, quasi Dominum constituendo: Ego de dura servitute Pharaonis eduxi, flagellatis multipliciter Ægyptiis, & demum in mari submersis: Ego populum istum, ut peculiarem elegi ex cunctis nationibus dando eis legem meam: Ego 40. annis manna per desertum cibavi: Ego in terram promissionis adduxi expugnatis habitatoribus terræ illius, &c. Demum ergo ex eis carnem assumens, inter eos humiliter conversatus sum. Ego omnibus beneficia contuli, innumeras sanitates perficiens: Cæcis visum; claudis gressum; surdis auditum; loquelam mutis; munditiam leprosis; vitam mortuis restitui: peccatoribus donavi indulgentiam, mæstis lætitiā, plurimis gratiam, ignorantibus sapientiæ doctrinam. Hæc sunt Pilate quæ feci, de quibus possunt me accusare, si digna sunt ista. Tunc dixit ei Pilatus: *Ergo Rex es tu,* scilicet ex quo regnum habes, & si non de hoc mundo? Cui Jesus: *Tu dicis,* scilicet veritatem: *quia Rex sum ego:* Et merito: Habet enim omne dominium super omnia: *Cui flectitur omne genu caelestium terrestrium, & infernorum:* Ego in hoc natus sum, subdit; & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam

Joan. 18.

Luc. 23.

Matth. 22.

Phil. 2.

beam veritati, reprehendendo vitia, confundendo errores. Et quia veritas odium parit; ideo Judæi nolentes vitia eorum argui, ex odio mortem ejus procurarunt. *Omnis qui est ex veritate*, id est, cui placet veritas, seu qui est ex Deo per gratiam genitus qui est veritas, *audit vocem meam*, observando meam doctrinam verissimam. *Cui Pilatus: Quid est veritas?* Non expectavit Pilatus responsionem, anhelans ad liberationem ejus. *Sciebat enim*, dicit Matth. & Marc. *quod per invidiam tradidissent eum*. Exiit ergo ad eos Pilatus, dicens: *Ego nullam causam mortis invenio in homine isto*. At illi clamaverunt dicentes: *Commovit universum populum*, scilicet seditiones faciens, & congregans sibi gentes ad rebellandum: *docens a Galilæa usque huc*, scilicet in Judæam. *Pilatus audiens Galilæam nominare*: ut refert Lucas, *interrogans, & percipiens quod Galilæus esset*: id est, nutritus & conversatus in Galilæa: *misit Jesum vinctum cum accusatoribus suis ad Herodem regem Galilææ*, qui venerat tunc *Jerosolymam ad solemnitatem illam*; tanquam pertinentem ad jurisdictionem suam & judicium, ut subditum suum. Herodes autem viso Jesu coram eo adducto, gavisus est valde, cupiebat enim diu videre eum eo quod multa audisset de eo, & sperabat aliquod signum videre fieri ab eo. Stabant autem Principes Sacerdotum ante eum, in multis accusantes eum. Interrogavit autem eum Herodes de multis qui ad nihil eorum respondit: & hoc quia non causa veritatis, sed curiositatis illa quærebat: Quod cernens Herodes, sprevit eum cum exercitu suo, & ut insanum indutum veste alba linea, remisit illum ad Pilatum. Ex hac delatione honoris quam fecit Pilatus Herodi, facti sunt amici ad invicem Herodes, & Pilatus, qui antea inimici erant. Hæc inimicitia contracta erat; quia Pilatus videbatur perturbasse jurisdictionem Herodis, ex eo quod occidit quendam Judam Galilæum qui multos secum adunaverat quasi principem se faciens populi Judæorum, dum in monte quodam sacrificiis insisterent. Remisso igitur Jesu ad Pilatum, dixit Pilatus: *Obtulisti mihi hunc hominem, quasi subvertentem populum; & ecce ego coram vobis interrogans, nihil invenio causæ in eo, ex his in quibus accusatis eum: sed neque Herodes; nam remisisti vos ad illum & ecce nil morte dignum actum est ei*. Emendatum ergo illum dimittam. At illi clamabant dicentes: *Crucifige crucifige eum*. Pilatus igitur existimans, quod si faceret Jesum flagellari acriter, Judæi moti compassione non aliud pænæ, vel punitionis quærerent de eo. Apprehendit ergo Pilatus Jesum, & flagellavit; ut refert Joann. Et flagellationem istam fuisse diutinam ostendit Psalmus, dicens in ejus persona: *Fui flagellatus tota die*, id est in magna parte diei. *Disciplina pacis nostræ super eum, & livore ejus*, scilicet ex per-

cussionibus diris, *sanati sumus*. Flagellatum autem Pilatus adducit eum foras dicens: *Ecce homo*, quasi dicat nonne videtur vobis sufficienter castigatus? At illi clamabant: *Crucifige, crucifige eum*. Et ille: *Ego nullam causam mortis invenio in eo*. Est autem vobis consuetudo, ut dimittam vobis unum ex vinctis, scilicet morte dignum. Hunc enim morem introduxerant Judæi; ut scilicet in memoriam beneficii recepti a Deo in tali solemnitate, scilicet liberationis ipsius populi de morte primogenitorum, & de servitute Ægyptiaca mortifera, unus ex malefactoribus captis morte plectendus liber donaretur populo; alii ad mortem judicarentur; quem morem Romani præfides eis servabant. Dixit ergo eis Pilatus. *Quem vultis ex duobus dimitti, Jesum qui dicitur Christus; an Barrabam?* Hic Barrabas latro erat secundum Joann. secundum alios, homicida, qui in seditione fecerat homicidium. At principes Sacerdotum persuaserunt turbis, ut peterent Barrabam: Clamaverunt ergo omnes dicentes: *Non hunc, sed Barrabam*; Dixit eis Pilatus: *Quid igitur faciam de Jesu qui dicitur Christus?* At illi: *Crucifigatur*. Dixit eis Pilatus: *accipite eum vos, & crucifigite*. *Ego enim nullam causam invenio in eo*. At illi. *Nos legem habemus, & secundum legem nostram debet mori, quia filium Dei se fecit*. Videntesque quod Pilatus tendebat ad liberationem ejus, dixerunt: *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris: Omnis enim qui se regem facit, contradicit Cæsari*. Pilatus autem hæc audiens magis timuit, sed timore tamen mundano; ne scilicet incurreret indignationem Cæsaris si accularetur, & dignitate illa privaretur. Iterum ergo introivit Pilatus prætorium, & interrogavit Jesum. *Unde es tu?* *Jesus autem responsum non dedit ei*. Cui Pilatus: *mibi non loqueris?* *Nescis quia potestatem habeo, crucifigere te: & dimittere te?* At *Jesus ait, potestatem non haberes in me ullam, nisi tibi datum esset desuper, scilicet Deo permittente*. Propterea qui me tradidit tibi majus peccatum habet; quasi diceret. Et si Deo permittente hoc agas, non tamen excusaris a peccato, me condemnando, cum tu ipse dicas, quia habes potestatem dimittendi, & jam confessus es publice, quia non invenisti causam mortis, & tamen non dimittis; peccatum tamen non est ita grave, cum ex infirmitate procedat, sicut Judæorum, qui me tibi tradiderunt ad mortem, cum procedat ex malitia. Pilatus ergo videns quia nihil proficeret, sed magis tumultus fiebat vocibus magnis postulanti- bus, ut crucifigeretur: dimisso eis Barrabam ut postularunt; duxit foras Jesum, & sedit pro tribunali, in loco qui dicitur lithostratos, Hebraice gabatha. Erat autem parasceve Paschæ quasi sexta. Marcus autem dicit, quod hora tertia crucifixerunt eum, quam superficalem dissonantiam August. de pœnit. dist. 1. periculose, sic resolvit: quia videli-

Luc. 23.

Joan. 19.

Psal. 71.
Isai. 53.

Math. 27.

cet Christus hora tertia crucifixus est linguis, scilicet Judæorum, hoc perentibus, quod scribit Marc. sed actualiter, & manibus gentilium, hora sexta crucifixus est, prout refert. Joan. *Sedente autem pro tribunali Pilato, misit ad eum uxor sua, teste Matthæo, dicens: Nihil tibi, & justo illi scilicet commune, quasi dicat: Vide ne feras sententiam contra eum. Nam multa passa sum ista nocte per visum propter eum, scilicet terribiles visiones & comminationem. Creditur quod quia diabolus cepit perpendere Jesum esse redemptorem humani generis: virtutem crucis, quia sentiebat patres limpi jam exultare, pro sua quam expectabant liberatione, ideo tentabat impedire. Et ideo in somnis immisit visiones uxori Pilati comminatorias malorum, quæ Pilato evenirent, si ipsum condemnaret, ut his auditis Pilatus se retraheret, sed non valuit aliquid efficere. Nam Pilato dicente: *Ecce Rex vester*, quasi derisorie clamaverunt illi: *Tolle tolle, crucifige eum.* Quibus Pilatus: *Regem vestrum crucifigam: At illi. Non habemus regem nisi Cæsarem.* Pilatus ergo: ut dicit Matthæus, *accepta aqua coram populo lavit manus suas dicens. Innocens ego sum a sanguine justi hujus, quasi dicat. Ego quantum est ex me, non condemno eum, sciens esse justum: sed importunitas vestra, me cogit ad condemnandum, vos videritis.* Sed certe hoc non excusavit eum: quia nunquam Judex propter quodcumque malum, vel scandalum evitandum, debet innocentem condemnare contra ordinem, & formam juris, ut hic occidit. *Clamavit autem populus: Sanguis super nos & super filios nostros;* quasi dicat: Si tu in hoc peccas, pœna hujus peccati, & vindicta veniat super nos, & filios nostros. Quæ imprecatio utique accidit eis. Nam in punitione tanti sceleris Jerusalem capta fuit; innumeris millibus hominum mortuis, ferro, peste, & fame, qui remanserunt, venditi sunt in servos, & dispersi per orbem: Forma autem hujusmodi condemnationis prout pie contemplari possumus talis fuit: Jesu Nazarene tuum genus te reprobavit; regem te fecisti contra Imperatorum statuta: Filium Dei te nominasti contra legis Judæorum mandata: tributum Cæsari dare prohibuisti, contra ejus imperia: seditionem in populo concitasti in maxima communis dispendia, ideo morti te adjudico, & inter duos latrones te jubeo crucifigi. O quam iniqua est hæc sententia, crudelis, & injusta, de qua dicitur: *Causa tua quasi impii judicata est: judicium, causamque recipies.* Causa quidem Christi judicata est a Pilato, quasi impii, & pejus quam impii, quia si latro, vel homicida a curia capitur, non condemnatur, nisi prius fiat processus ordinarius datis terminis, & dilationibus ad probandum, & reprobandum, increpandum, vel excusandum: sed Christus absque processu ordinario condemnatus est; de*

qua condemnatione ait: *Asiterunt reges terræ, & principes scilicet Annas, Cayphas convenerunt in unum adversus Dominum, & adversus Christum ejus.* Si quis igitur beatam Virginem interrogare voluerit: *Quo abiit dilectus tuus?* statim respondere poterit dicens: Abiit ad causæ innocentis perversam decisionem.

Quinto abiit dilectus Virginis Mariæ ad sententiæ mortis in crucis patibulo executionem. Data itaque sententia contra Jesum, ut crucifigeretur, *milites præsidis congregaverunt circa eum universam cohortem,* teste Matthæo, *& exuentes eum vestimentis suis, Chlamidem coccineam circumdederunt ei,* scilicet coloris, quasi purpuream vestem; *& plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti ejus,* loco coronæ. Hæc corona, seu ferrum dicitur fuisse de spinis duris, & oblongis quæ perforabant caput suum usque ad cerebrum, dederuntque ei arundinem in manu ejus & percutiebant caput ejus. Demum post illas contumelias & illusiones, exuta chlamide coccinea, & vestimentis propriis indutus, ducebatur ad locum Calvariæ, sociatus duobus latronibus condemnatis etiam ad crucem prosceleribus suis, ut impleretur propheta: *Cum iniquis reputatus est.* Et bajulans sibi crucem secundum figuram Isaac; qui ligna portavit in humeris, super quibus fuit extensus, ut occideretur; & in dicto loco, ut dicit Chrysost. in quo Jesus crucifixus est ibi non filius Abraham, sed aries habens caput spinis inhærens occisus est: quia non filius Dei patris, sed humanitas dux Ecclesiæ spinis coronata mortua est. Et bajulans sibi crucem: Theophyl. hic, ut adimpleretur illud. *Factus est principatus super humerum ejus:* principatus enim Jesu crux est, propter quam Deus exaltavit eum secundum Apostolum. Et sicut in signum dignitatis alii portant baltheum; alii mitram: sic Christus crucem: & si inquiras, invenies, non aliter in nobis regnare Jesum, nisi per asperitates; quo fit ut delitiosi inimici fiat Christi. Verum, quia debilitatus Jesus flagellis, & spinis, ac vigiliis noctis, quibus fuerat afflictus, tarde incedebat cum cruce; timentes Judæi ne ista tarditate Pilatus, quem viderant invitum ferre sententiam, eam revocaret, & vitæ donaret: *invenientes in via quemdam, nomine Simionem Cyrenæum, venientem de villa,* patrem Alexandri, & Rufi, ut referunt Matth. & Marc. *Hunc angariaverunt portare crucem Jesu,* ut citius ambulare posset. Portabat autem Simon Crucem post Jesum, quia secundum Ambr. congruum erat, ut prius ipse crucis trophæum erigeret, postea illud martyribus traderet erigendum. Nec Judæus est iste Simion: sed alienigena & peregrinus, quia Cyrenæus; nec ante, sed post Jesum portat crucem: gentilis enim populus, non Judæus, sequitur crucem,

Sententia
forma.Sententia in-
justa est &
iniqua.
Job. 36.

Matth. 15. crucem, & fert eam implens illud: *Tollat crucem suam, & sequatur me.* De villa veniens crucem amplectitur; cum paganis ritibus derelictis, ait Beda, vestigia Christi sequitur. Villa enim Latine, pagos græce dicitur. Unde dicti sunt pagani scilicet a pagos. Simon intepretatur obediens, quia obedit divinis præceptis. *Sequebatur autem illum multa turba populi & mulierum, quæ ex devotione ei compatientes, plangebant, & lamentabantur eum.* Jesus autem conversus ad eas, ut refert solus Luc. consolatus est eas dicens: *Filiæ Jerusalem, nolite flere super me moriturum, quia scilicet mortem cito resurrectio gloriosa dissolvit, & ipsa mea mors mortem ipsam, & mortis auctorem diabolum destructura est, inquit Beda. Sed super vos ipsas flete, & super filios vestros, scilicet propter mala, quæ ventura sunt vobis. Quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: beatæ steriles & ventres, qui non genuerunt, & ubera quæ non lactaverunt.* Quod dicit propter obsidionem futuram a Romanis; in qua ad tantam calamitatem famis devenerunt, ut matres aliquæ comederent filios proprios: *Tunc incipient dicere montibus: videntes se, in tantis angustis: Cadite super nos, & collibus cooperite nos.* Beda. Refert enim Josephus, Romanis insistentibus Judæos catervatim petisse montium, & collium cavernas ad evadendum: *Quia si in viridi ligno hoc faciunt in arido quid fiet?* id est secundum Theophyl. Si in me, qui sum lignum viride per virtutem faciens fructum, Romani hoc faciunt, quid facient populo Judæorum arido, & infructuoso? Vel secundum Bedam. Si ego qui sum sine peccato, lignum vitæ appellatus; sine igne passionis, de hoc mundo non exeo; quid eis putas imminere tormenti, qui sunt fructibus bonorum operum vacui? *Et postquam venerunt in locum qui Calvaria dicitur, ibi crucifixerunt eum.* Quidam voluerunt dicere, ut Hebræi: ideo dictum locum Calvaria, quia ibi erat Calvaria, id est caput Adam primi hominis sepulti. Sed Hieron. reprobatur hoc: quia in Ebron dicitur sepulchrum Adæ esse. Sed Beda dicit, quod foris portam erant loca ubi truncabantur capita damnatorum; ideo Calvaria locum illum appellatum; sic, pro omnium salute, innoxius, quasi noxius inter noxios crucifigitur, ut ubi abundavit delictum, superabundet & gratia. Crucifixerunt eum prius quam crucem figerent; dederunt ei vinum myrratum, id est myrrha amarissima mixtum, vel ut dicit Matth. vinum felle mixtum. Mos erat Judæis, qui adhuc servatur apud Christianos in multis locis, ut debilitati rei, cum ducuntur ad mortem, ex horrore hujus, confortarentur confectionibus, & optimo vino: loco cujus ad augmentum pænæ, Christo dederunt vinum mirratum. Exuentes autem eum omnibus vestibus, vulnera renovarunt. Nam cum per flagella durissima totum cor-

pus ejus esset dilaceratum, seu decorticatum; vestimenta sua resumpta fortiter inhaerant carni, a qua nunc separantes, non sine magno dolore, & vulneratione fieri potuit; ut accidit in vulneribus fasciis resolutis: Modum autem crucifixionis, nullus Evangelistarum explicat; unde potuit fieri secundum aliquos, ut cruce in terram extensa, super eam affigerent corpus Jesu manibus & pedibus, & postea erigerent ipsam. Vel etiam quod prius erigentes crucem, & in terram truncum figentes, & firmantes, postea in ea corpus confixerunt: aliquo corpus sustentante, dum confingerentur manus ejus: deinde pedes clavis ferreis satis grossis, ut ostenditur. Et quia ex confixione, & maximo dolore, nervi erant retracti, & membra decurtata, quando secundam manum affixerunt, & pedes: etiam fune per violentiam brachium aliud, & pedes protraxerunt in tantum, quod omnia ossa corporis dinumerari possent, impleto quod prædictum erat in persona Christi: *Foderunt manus meas & pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea.* Nulla historia docet hoc in David impletum, vel alio de populo illo: sed in Domino nostro Jesu Christo. Erat autem titulus continens causam mortis in quadam tabula parva scriptus literis Græcis, Latinis, & Hebraicis; ut ex omni natione, qui convenerant in die festo legere possent; quæ tabula affixa erat paxillo posito in parte superiori crucis in medio, versus quam caput Jesu pendebat. Nam crux per se erat ad modum Thau, nec habebat aliquid super lignum, quod erat pertransversum. Sed appositus fuit paxillus, cum tabula, ut dictum est. Scriptura autem tituli hæc erat: *Jesus Nazarenus Rex Judæorum.* Sed ut refert solus Joann. quia locus, ubi crucifixus erat prope civitatem, extra tamen Jerusalem est. Bene omnes de civitate ibant ad videndum: quod fuit ad maximam pœnam confusionis ipsi Jesu, secundum illud. *Tota die verecundia mea contra me est, & confusio faciei meæ cooperuit me, &c.* Pontifices ergo cum legissent scripturam, reputantes hoc esse ad injuriam suam, scilicet, quod rex suus crucifixus esset, dixerunt Pilato; *Noli scribere Rex Judæorum, scilicet quod sit; sed quia ipse dixit: Rex sum Judæorum:* ut scilicet appareat, quod propter istam arrogantiam, & ambitionem, quæ se voluit facere regem, sit crucifixus. Quibus Pilatus: *Quod scripsi scripsi,* id est scripturam illam volo sic permanere firmam, hoc disponente Deo; quia vere est Rex Judæorum: ad literam, & Judæorum, & omnium nationum. Moraliter Rex Judæorum, id est confitentium; interpretatur enim Judas, confessio, vel confitens: Est enim speciali modo Rex, id est regnans per gratiam, & postea per gloriam eorum; qui confitentur, scilicet fidei articulos credendo, defectus proprios Sacerdoti pandendo, & divinas laudes, gratias agendo. Milites autem gentiles, qui eum

eum cruci affixerunt, lictores Pilati, diviserunt sibi ad invicem vestimenta sua per sortem, statuentes, quis quid acciperet: quod narrant omnes Evangelistæ. Sed Joannes plenius, dicit enim, quod milites, qui crucifixerant, quatuor fecerunt partes de vestibus: unicuique suam dantes. Tunicam autem, quæ erat inconsutilis, & desuper contexta per totum, id est facta ad acum, non diviserunt dicentes: *Non scindamus eam, sed sortiamur de ea cujus sit.* Quod factum inducit Joannes. Hoc prænuñtiavit cum ait, in persona Christi: *Partiti sunt, seu diviserunt sibi vestimenta mea*, scilicet qui me crucifixerunt: *& super vestem meam miserunt sortem*, id est super tunicam inconsutilem Augustinus, Matthæus autem dicendo: diviserunt sibi vestimenta ejus sortem mittentes: ad totam vestimentorum divisionem voluit intelligi, etiam illam tunicam pertinere, de qua sortem miserunt. Tale est etiam, quod ait Lucas *dividentes vestimenta ejus, miserunt sortem.* Dividentes enim venerunt ad tunicam, de quo facta est sortitio; dicendo autem sortes, pluraliter, pro singulari posuit. Marcus autem solus videtur inroluisse aliquam quæstionem; dicendo enim mittentes sortem super eis, ut quis quid tolleretur, tanquam super omnibus vestimentis; non super sola tunica fors missa sit locutus videatur. Sed etiam hæc brevitatis obscuritas facit. Sic enim dictum est, mittentes sortem super eis, ac si diceretur: mittentes sortem cum dividerentur, quod autem dicit, quis quid tolleretur, id est quis tunicam tolleretur, tanquam si totum ita diceretur. Mittentes sortem super eis, quis tunicam, quæ partibus æqualibus superfuerat, tolleretur. Spiritualiter vero quadripartita vestis Domini nostri Jesu Christi, quadripartitam figuravit ejus Ecclesiam, quatuor scilicet partibus in orbem diffusam, & in eisdem æqualiter id est exorditus distributam. Tunica vero illa sortita omnium partium significat unitatem, quæ charitatis vinculo continetur. Si autem charitas supereminentiorem viam habet, supereminet scientiæ, & super omnia præcepta, est merito vestis, quæ signatur desuper contexta, & addidit per totum, quia nemo est expers ejus, qui pertinere invenitur ad totum, a quo tota Catholica vocatur Ecclesia. Inconsutilis autem, ne aliquando discindatur; & ad unum pervenit, quia omnes in unum colligit. In sorte autem Dei gratia commendata est. Cum enim fors mittitur, non personæ cujuscumque, vel meritis, sed occulto judicio Dei cedunt. Hæc Augustinus. Quare autem potius mortem crucis sustinuerit, quam aliam omitto hic ponere. *Et prætereuntes turbæ* (inquiunt Matth. & Marc.) *blasphemabant eum dicentes: Vab, qui destruis templum Dei & in triduo illud reedificas. Sed & Principes Sacerdotum cum Scribis & Senioribus illudebant dicentes. Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum*

facere, quasi dicant: Nunc apparet, quia non vere sanabat infirmos, sed in virtute Belzebug, *Filius Dei est, descendat nunc de cruce, & credimus ei.* Dixit enim: *Filius Dei sum. Sed & milites*, scilicet Pilati, *illudebant ei dicentes: Si tu es Rex Judæorum, salvum te fac.* Jesus autem in cruce manens, sustinet tot dolores immensos, tot irrisiones, & contumelias. Primum quidem verbum dixit in cruce, ut refert solus Lucas, instruens ad dilectionem inimicorum. Dixit enim *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Contra omnem justitiam ostenditur, quia innocentissimus sine aliquo peccato, solus ab his, quibus semper benefecerat: a populo, quem in peculiarem assumpserat, læditur: in omnibus summe: in substantia ablatis sibi vestibus, in fama contumeliis, & blasphemis: in persona morte turpissima ac acerbissima condemnatus; & tamen pro illis orat dicens: *Pater ignosce, &c.* Et sic impleta est prophetia Isai. 53. *pro transgressoribus*, id est, contra legem agentibus *rogavit ne perirent.* Cum autem cum eo crucifixi essent duo latrones, unus a dextris, alius a sinistris, dicunt Matthæus & Marcus abbreviando, quod idipsum improperabant ei & convitiabantur, qui cum eo crucifixi erant. Sed Luc. plenius hoc exprimit. Dicit enim, quod unus ex latronibus, qui scilicet erat a sinistris, blasphemabat eum dicens: *Si tu es Christus, salvum fac te ipsum & nos.* Dicendum est ergo, quod vel in eo, quod dicitur Matthæus, & Marcus de ambobus latronibus convitiantibus Christo, ponitur ibi pluralis pro singulari, quia unus eorum fuit tantum, prout dicit Lucas: vel quia si ambo fuerunt, qui convitiati sunt Christo, hoc fuit in principio: Sed postea qui a dextris erat, pœnitentia ductus reprehendit socium, & Christo se commendans ait: *Memento mei, &c.* Ut dicit Lucas. Unde subditur: *Respondens autem al-* Luc. 23. *ter increpabat eum dicens: Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es; sicut isti perfidi Judæi qui crucifixerunt hunc tam innocenter.* Et nos quidem iuste scilicet condemnati sumus propter scelera nostra: *Nam digna factis recipimus; Hic vero nihil mali fecit. Et dicebat ad Jesum: Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum. Et dixit ei Jesus: Quod est secundum verbum, Amen dico tibi: Hodie mecum eris in Paradiso.* Quod utique verum fuit; nam mortuo Jesu, illa die anima separata a corpore, sociata divinitate, descendit ad limbum patrum; & anima hujus latronis post mortem Christi, & ipsa a corpore separata; descendit non ad infernum damnatorum, vel purgatorium, sed ad limbum; ubi clare videns divinitatem Christi fuit beata. Et hoc est vere Paradisus, locus scilicet qui parat Dei visum. Hodie mecum, &c. Hieronymus ut parvum magnus aspicias, & dives pastor morbidam non contemnas ovem; Christus de

Primum
Verbum.

Secundum
verbum.

de cruce in Paradisum latronem tulit. Et ne quis seram aliquando putaret pœnitentiam, fecit homicidii pœnam martyrium.

De pœnit. dist. 1. Importuna. Hinc & Julius Papa. Vera confessio in ultimo esse potest, sicut latro unius momenti pœnitentia, meruit esse in Paradiso in hora ultimæ confessionis; 26. quæst. 6. Si Presbyter Augustin. Qui prius a peccatis relinquitur, quam ipse relinquat ea; non libere, sed quasi necessitate condemnatur: Licet enim latro veniam meruisset in fine de omni crimine, non tamen dedit baptizatis peccandi, & perseverandi auctoritatem. Tunc enim primum baptizatus est, scilicet baptismo flaminis, quia tunc primum in cruce Christum confessus est. De pœnit. dist. 7. Nullus. Sed vere mirabilis fuit devotio, & fides hujus latronis. Nullum viderat eum facere miraculum, non prædicantem, non turbis circumdantem ejus doctrinam sitientibus; sed crucifixum cum eo: Omnesque majores, scilicet Principes Sacerdotum, & milites, & doctores legis eum subsannantes, & exprobrantes; & socium suum in idipsum facientem, & tamen veneratur ut Deum, sua delicta confitens, socium increpans, & omnes ei injuriantes; non veritus sævitiam Judæorum, seque ei humiliter recommendans, & dicens: *Memento mei, &c.* Petrus Apostolus, & cæteri negant, & populi derident: & ipse ipsum commendat; ipsum regem fatetur se sibi commendans: Jesus autem ut oblitus suarum pœnarum, ipsum confortat de sua conversione, & fide, promittens ei præmium maximum. Hodie inquit, *mecum &c.* Et de tanto labore suæ passionis, quod erat sufficiens pretium redemptionis omnium; non solum hujus mundi, sed & mille, si essent: Jesus nunc videns non sequi fructum, nisi conversionis unius latronis, nec hunc minimum despicit, sed & ipsum colligit. *Stabat autem juxta crucem Mater Jesu, & soror matris ejus Maria Cleopha, & Maria Magdalene.* Quod refert solus Joannes de matre Jesu, & ipso Joanne. Stabat dolore anxiosa, amaritudine vulnerata, mente autem, & intellectu erecta, & firmata in Dei voluntate, quia sciebat esse, ut filius suus pateretur pro redemptione humani generis. Et cum omnes discipuli, & discipulæ cecidissent a fide suæ divinitatis, ipsa sola stabat in fide firma. Et quia sciebat ipsum, qui patiebatur esse Dei filium, inde maxime dolebat de tanta offensa Deo facta. Et sicut nulla mater unquam tantum dilexit filium suum; tum non solum quia unigenitum, sed quia ex se totum sine patre generatum, tum quia optimum, & sanctissimum, tum quia verum Deum; ita nulla mater unquam dolorem tantum habuit de morte filii. Tunc fuit impleta prophetia Simeonis dicentis: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius*, ipsius scilicet passionis. Unde dolores quos aliæ

mulieres sustinent in partu, sibi reservatæ fuerunt in passione filii, ut congruere sibi posset illud Psal. *Ibi dolores ut parturientis.* Psal. 47. Nec unquam aliquis martyr sustinuit tantam pœnam in suis tormentis, sicut Virgo Maria juxta crucem filii; unde plusquam martyr fuit, ut ait Hier. *Cum ergo vidisset Jesus matrem*, ne videretur ejus oblitus, in hoc ostendens pietatem, quam debent filii exhibere parentibus, & providere pro posse cum ab eis discedunt, *dixit matri suæ, Mulier ecce filius tuus.* Dicere noluit mater: ne sic nominando, magis vulneraret dolore cor ejus; sed mulier exprimens sexum, non virginis violationem. *Ecce filius tuus*, quasi dicat humanitas ista, quæ cernitur, est filius tuus qui patitur, & quia dissolvenda est ista humanitas per mortem, ne sola remaneas, ecce Joannes erit filius tuus pro me: Ipse Virgo Virginem sociabit. Nam, tunc creditur mortuum fuisse sponsum ejus Joseph, alias non alteri eam commendasset, quam sponso suo si viveret, ut dicitur 27. q. 2. *Deinde dicit discipulo* scilicet Joanni, licet non se nominet, sicut nec alibi, cum de se loquitur: *Ecce mater tua*, id est habeas eam commendatam, ut matrem. Thesaurum maximum quem in terra relinquo, nulli alteri quam tibi præ cæteris dilecto, relinquo. *Ecce mater tua.* *Ex illa hora accepit eam* scilicet Joannes *in sua*, scilicet in matrem vel curam. Incomparabilis certe ista permutatio, qua datur Mariæ Discipulus pro magistro, servus pro Domino, rivulus pro sapientiæ fonte, nepos pro filio, creatura pro Creatore: Et tamen acquievit humiliter, quod filius instituit. *A sexta autem hora, usque in nonam*, ut referunt Evangelistæ omnes, *tenebræ factæ sunt super universam terram*, Sole scilicet patiente Eclipsim, quod naturaliter esse non potuit. Nam Eclipsis naturalis accidit ex interpositione Lunæ inter Solem, & nos: cum est super nostrum hemispherium Sol ipse in cursu suo: Tunc autem cum esset Luna quinta decima primi mensis (quia secundum legem, tunc inchoabat festum azymorum) directe ex opposito erat Luna ad Solem. Unde cum tunc Sol esset hora sexta diei in medio hemispherii nostri, Luna erat in medio hemispherii, quod est infra seu subtus nos: unde non poterat naturaliter esse Eclipsis. Quod cernens Dionysius Areopagita maximus Philosophus, cum tunc esset in Ægypto, quando facta est ista Eclipsis, perpendens, non esse naturalem, inquit: Aut Deus naturæ patitur, aut totius mundi machina cito dissolvetur. Secundum autem non accidit adhuc, sed bene primum impletum est, quia Jesus Deus verus, & homo passus est. Et tunc ab Atheniensibus fabricatum est altare in venerationem illius, qui tunc passus est; intitulantes illud altare, ignoto Deo. Ubi etiam aliæ eclipsationes solis non durant per horam, hæc permansit per tres horas. Ad literam tanta erat iniquitas, &

Joan. 19.

Luc. 2.

& crudelitas Judæorum, ut ipse Sol quasi non ferens tantam injuriam sui Creatoris, subtraheret radios suos ab eis, & quasi compatiens morti ejus, tenebris ut nigro indueretur. Spiritualiter: Tantus fuit dolor hujus passionis, ut Sol intelligentiæ nostræ eclipsetur, & obscuraretur ad intelligentiam ejus: nec plene capere potest. Et ex immensitate hujus doloris, clamavit magna voce, secundum Matth. & Marcum. *Hely, Hely*, id est, *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Quæ verba sunt sumpta originaliter ubi David loquitur in persona Christi, totum illum Psalmum, de sua passione. Dixit enim: *Deus meus respice in me; quare me dereliquisti? longe a salute mea, corporali scilicet, faciunt me esse verba delictorum meorum.* Appellat autem delicta sua, peccata membrorum suorum, id est humani generis, pro quibus patiebatur. Dicit autem se derelictum a Deo, non quia divinitas foret separata ab humanitate, quia nunquam eam deseruit postquam assumpsit, sed quia subtraxerat potentiam suam non impediendo illos ab illo opere; & non liberando eum de manibus eorum; sed permittendo facere, quæ eis placebant erga ipsum. Vel etiam dicit se derelictum a Deo, eo quod pars intellectiva, quæ etiam tunc fruebatur, Deo cum summo gaudio; nihil refrigerii, & consolationis influebat in sensitiva. Et cum ex maximis doloribus esset anxius, & desiccatus in spiritibus, dixit quintum verbum, ut refert solus Joannes. *Sitio.* Sitiebat autem non solum corporaliter, sed & mentaliter, summe cupiens fructum suæ passionis ad omnes extendi, ac etiam virtutem ejus communicari omnibus martyribus, & adversa patientibus pro eo, ut merito ipsius patientes, & fortes redderentur: & ut ait Apostolus ad Heb. *Orans cum lacrymis*, scilicet Jesus in cruce, & clamore valido exauditus est pro sui reverentia; ut omnes qui devote suscipiunt sacramenta, in quibus virtus passionis remansit, salutem consequantur. Cum autem sic clamasset, quidam qui portabat vas plenum vino acetoso, quod dicitur felle, vel myrrha mixtum amarissimo: & intingens spongiam implevit liquore illo amarissimo, & imposita spongia calamo de hyssopo apposuit ori ejus ad bibendum. Quidam alii ex Romanis Ministris, qui non intelligebant idioma Hebræum, cum audissent, Jesum prius clamasse: *Hely, Hely, &c.* Dicebant illi, qui offerebat spongiam ad bibendum: *Helyam vocat iste.* *Sine, si forte veniat Helyas ad deponendum eum. Sed Jesus cum gustasset noluit bibere propter amaritudinem. Et impleta est prophetia David dicentis in persona ejus: Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto.* Solebant Judæi quando aliqui illa morte condemnabantur, portare vas optimi vini ad confortandum: Sed nunc ad magis affligendum, dederunt vinum acetosum felle mixtum, in quo

signabant malitiam suam: populus enim ille erat ut spongia vacua virtutibus, cavernosa simulationibus, plena aceto frigida malitiæ; ubi prius in patribus fuerat, vinum bonum charitatis, & mixto felle amarissimo odii, & invidiæ: Et ideo Jesus noluit bibere, id est incorporari in Ecclesia sua talem populum, sed abiecit a se. *Cum ergo accepisset acetum, non quidem bibendo, sed gustando dixit, teste solo Joanne: Consummatum est, sextum verbum, id est adimpletum quod præ-nuntiatur, & figuratum est de mea passione.* Unde & præcedentibus diebus cum prædixit passionem suam Apostolis dixerat: *Ecce ascendimus Hierosolimam, & consummabuntur omnia quæ scripta sunt de filio hominis.* Cum ergo sciret omnia impleta, dixit: *Consummatum est.*

Et omnia illa sacrificia in lege mandata, & multa alia cæremonialia hanc passionem figurabant. Ideo illis impletis omnia illa cessaverunt, & virtute caruerunt. Et ideo dixit consummatum est verum, & signatum sacrificium. In omnibus aliis sensibus in cruce fuerat afflictus. In tactu manibus, & pedibus in quibus maxime viget clavis confixis. Visus, videndo irrisiones Judæorum & crudelitates. Auditus audiendo contumelias ipsorum, & blasphemias. Odoratus sentiendo fætores cadaverum, quæ in illo loco erant. Restabat solus gustus illæsus in cruce. Reliquum corpus totum erat cruciatum, & fractum per flagella, & coronationem. Quia igitur primus Adam cum mortificavit totum genus humanum visu offendit aspiciendo lignum, seu fructum ejus, quod erat pulchrum visu: & verisimile est quod odoriferum erat sentiens olfactu: Auditum, audiens verba serpentis in injuriam Dei: Tactu quoque cum tulit de pomo vetito: Gustu, cum sensit comedendo suavitatem cibi. Per quos sensus velut per portas, peccatum intravit in mundum. Decuit multiformis proditoris diaboli ars, ut artem falleret, & medelam ferret inde, hostis unde læserat. Ideo gustato amaritudinis potu: ait *consummatum est*, id est, impleta solutio debiti humani generis; insuper & matrimonium contractum inter Christum, & Ecclesiam, initiatum in Patriarchis, & Prophetis, per promissiones etiam juratas; ratificatum in ejus incarnatione in cruce; per cuius virtutem Ecclesia mundata unita est Christo. Consummatum est, & ibi ostensa est maxima plenitudo suæ ad nos dilectionis, quæ est finis omnis consummationis, & secundum Psalm. Demum inclinato capite dicit: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum:* Quod fuit septimum, & ultimum verbum, ut testatur solus Lucas; *tradidit spiritum*, id est animam suam; quæ tunc separata a corpore est, & sociata deitate ad Limbum Patrum descendit. Commendo, inquit, in manus tuæ potestatis, ad carnem reassumendam. In manus tuæ misericordiæ, & beni-

Quartum
verbum.

Psalm. 21.

Quintum
verbum.

Hebr. 5.

Matth. 27.

Psalm. 68.

Sextum ver-
bum.

Matth. 20.

Luc. 23.

benignitatis ad visitandum animas, quæ erant in pœnis tenebrarum. In manus tuæ voluntatis, ut semper tibi ab ea deserviat.

Psal. 10.

Et hoc quidem verbum sumptum ex Psalmo, ubi ait: *In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me Domine Deus veritatis.* Quod sic videtur exponendum: O Domine, qui es Deus auctor veritatis, ut redemisti, scilicet morte tua, qua dixisti: *In manus tuas commendo spiritum meum, redemisti me Domine Deus veritatis.* Verbo igitur prædicto terminato, cum valido, & magno clamore emisso, & *inclinato capite* Christus mundi redemptor, & Salvator, *emisit* suum benedictum *Spiritum*. Super quo Bernard. ait. O bone Jesu quid tibi, & morti? nos peccavimus & tu luis: nos debemus, & tu solvis; nobis debebantur flagella, & afflictiones æternæ, & tu pro nobis traditus flagellari voluisti, ut nos flagellis æternis misericorditer liberares. Æternam demerueramus mortem, & tu pro nobis mori dignatus es. Hæc ille Et tunc impleta est prophetia dicentis.

Isai. 53.

Qui tradidit animam suam in mortem, & cum sceleratis reputatus est; & ipse peccata multorum tulit. Si quis igitur a Virgine Gloriosa quæreretur: Quo abiit dilectus tuus? utique respondere poterit, quod abiit ad sententiæ mortis in crucis patibulo executionem.

Sexto, & ultimo, abiit dilectus Virginis Mariæ ad sui corporis in alieno monumento repositionem. Nam Spiritu Christi a suo corpore emisso, tunc omnia insensibilia visa sunt compari, & dolere de morte Domini sui. Nam terra mota est; petra scissæ sunt, velum templi quod erat ante Sancta Sanctorum, divisum est a summo usque deorsum, ut paterent Sancta Sanctorum, signans regnum cæleste prius nobis clausum, jam referatum. Tenebræ factæ sunt super universam terram, monumenta aperta sunt: & ut ait, Matthæus, per præoccupationem tamen, *multa corpora sanctorum surrexerunt*; quod utique fuit factum tunc, sed Christo resurgente. Et venerunt in Jerusalem, & apparuerunt multi referentes ut pie credi potest, de divinitate Christi, & redemptione humani generis facta per ejus passionem, & de visitatione patrum in Limbo. Multi autem ex simplicioribus Judæis, vel Gentilibus, videntes hujusmodi signa compuncti sunt: & revertentes ad pœnitentiam, percutiebant pectora sua: confitentes scilicet peccatum suum quod commiserant in cooperando passioni Christi, dicentes: *vere hic homo justus erat.* Centurio autem qui missus fuerat a Pilato ad exequendam justiciam, & ipse compunctus dicebat: *Vere filius Dei erat iste.* Cum autem fero fieret, ne corpora illa remanerent in crucibus die sequenti Sabbati, qui erat solemnior inter dies illius festi, & sic videretur festum dehonoriari; accesserunt ad Pilatum Judæi postulantes, ut possent eos, qui in cruce erant erurifragio *Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.*

Matth. 27.

occidere, & inde deponere. Quod cum concessisset eis Pilatus, venerunt Ministri ejus, & cum adhuc latrones in cruce viverent, fregerunt crura eorum. Ex qua confractione ossium, ex vehementia doloris, mortui sunt. Ex quibus anima ejus qui erat a dextris, qui vulgariter dicitur nuncupatus Dismas, descendens ad limbum patrum, fuit subito glorificata ex visione divinæ essentiae, cui unita erat Christi anima, & sic habuit Paradisum sibi promissum. Alter latro dictus Gesmas impœnitens mortuus, descendit ad locum damnatorum. In quibus duobus latronibus figurati sunt omnes homines electi, & reprob. Omnes enim furati fuimus in primis parentibus secundum virtutem feminalem, affectantes divinitatem quantum in eis fuit, cum eis dictum fuit a serpente: *Eritis sicut dii.* Hoc affectantes voluerunt ait August. rapere divinitatem, & perdiderunt felicitatem: Et propter istam rapinam, omnes damnatur ad crucem, & pœnalitatem hujus vitæ, & mortem Sed cum hac differentia, quia reprobi patiuntur crucem suarum pœnarum, sed sine fructu salutis, quia non eos pœniter: neque se recognoscunt: sed Deum vira sua blasphemant; & ideo damnantur. Electi autem confitentes peccata sua, & se Deo humiliantes, ad gloriam pervenerunt: non virtute sua, sed misericordia Christi, virtute passionis ejus. Qui ut serpens æneus, id est, sine veneno peccati; sed carnem similem nobis peccatoribus habens, suspensus fuit in ligno crucis propter debitum furti nostri solvendum, juxta illud: *Quæ non rapui,* inquit Jesus, *tunc exolvebam,* scilicet, in cruce, unde Apostolus: *Cum in forma Dei esset,* scilicet, Jesus, id est, verus Deus; *non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo,* scilicet ipse in quantum homo sicut primi parentes, *sed semetipsum exinanivit, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Cum autem venissent ad Jesum videntes eum mortuum, non ejus crura fregerunt, ut impleretur scriptura (inquit Joannes) *quæ habetur,* de agno ejus figurativo: *Os non comminuetis ex eo.* Sed unus militum illorum gentilium, lancea sua directa contra latus ejus, transfixit magnum vulnus infigans, & continuo ex latere ejus exivit sanguis, & aqua, ut testatur Joannes solus, impleta est illa prophetia; *Videbunt in quem transfixerunt.* Hic dictus est Longinus, qui postea conversus ad fidem, martyrium pro Christo sustinuit. Dicunt etiam aliqui, quod cum esset cæcutiens, id est parum, vel nihil videret, ex stilla sanguinis tangente oculos ejus, subito perfecte vidit. Ex his etiam ostensa est vera humanitas Christi, nobis si milis. Unde dicitur: *Tres sunt qui testimonium dant in terra,* scilicet de Christi humanitate vera, homo autem de terra originaliter: *Spiritus, aqua, & sanguis.* Quod Christus habuerit spiritum, id est animam patet: quia *inclinato capite,* (ut dictum est)

Dismas latro a dextris Christi.

Gesmas latro a sinistris Christi.

Gen. 3.

Psal. 86.

Philipp. 2.

Joan. 19.

Exod. 12.

Joan. 19.

Zach. 12.

Longinus.

Humanitas Christi.

1. Joan. 15.

tradidit spiritum: scilicet Deo commendans ipsum spiritum, id est, animam suam. Aqua autem, & sanguis, quæ exierunt, de latere, qui sunt duo humores in corpore nostro magis noti, & copiosi ostenderunt corpus suum verum esse non fantasticum, quia tales non habent sanguinem, neque aquam. Et spiritualiter signat Sacramenta Ecclesiæ, eo quod virtutem habent ex passione Christi. Nam baptismus, qui est primum sacramentorum, & maximum, in effectu signatur in aqua: Eucharistia, quæ est ultimum, & finis aliorum sacramentorum, & maximum in esse, innuitur in sanguine. Unde Chrysost. Quia hinc sumunt initium Sacramenta cælestia, vide ut sicut a Christi costa bibiturus accedas scilicet ad ipsa. Quidam autem Judæus nobilis Decurio, & dives ab Arimathæa civitate oriundus, id est Ramatha, discipulus Jesu, qui non consenserat actibus & consilio Judæorum, de morte Jesu, sed contradixerat potius: *Hic accessit ad Pilatum, & petiit sibi dari corpus Jesu*, ut scilicet deponere posset de cruce, & sepelire. Pilatus autem miratus, quod ita cito abiisset, accersito Centurione, qui executor fuerat justitiæ, si res ita se haberet; comperto hoc esse, dedit illi licentiam deponendi; unde veniens cum Nicodemo legisperito, qui discipulus occultus erat Jesu, & ad eum nocte venerat pro informatione sui circa eum; deposuerunt eum de cruce clavis evulsis. Quis autem habere dubium potest, quin mater corpus ejus depositum susceperit in gremio suo, in brachiis suis; & nunc caput spinis perforatum; nunc manus sanctissimas, quarum tactu infirmi sanati fuerant aspiciens clavis perfossas; nunc pedes, qui quotidie discurrebant ad quærendam hominum salutem; nunc latus lancea apertum copiosissimis lachrymis perfundebar. Sed & Maria Magdalena, ad cujus pedes remissionem peccatorum acceperat, non oblita beneficii magistri sui, illos lachrymis irrigabat, & aliæ Mariæ, & discipulæ Jesu. Et quod dicit Luc. *stabant a longe noti ejus, & mulieres, &c.* Priusquam in cruce pateretur locum habuit. A principio quidem stabat juxta crucem Mater Jesu, & Joannes; sed post verbum ad eam: *Ecce filius tuus, &c.* Multitudine succrescente elongati fuerunt a cruce mater, & alii noti. Demum, quia nox appropinquabat Joseph, & Nicodemus attulerunt myrrhæ, & aloes libras centum, ad condiendum corpus Jesu. Quod servabatur in corporibus hominum nobilium ad præservandum a corruptione, involventes corpus ipsum in syndone munda, id est linteaminibus & sudario posito super faciem ejus, secundum morem Judæorum. Posuerunt eum in monumento novo ipsius Joseph in petra exciso, in quo nondum quisquam positus fuerat; quod monumentum erat in quadam spelunca cujusdam horti juxta montem Calvariæ, ubi crucifixus fuerat. Quod alii Evangelistæ narrent solum de Josepho, non est

contrarium ei, quod dicit Joannes de Nicodemo. Sed quod illi tacuerunt, iste expressit, ait Augustin. Et quod alii dicunt de syndone, Joannes de linteis scripsit. Qualiter autem corpus Christi sepulturæ datum fuerit, ipsi sic possumus contemplari: dum Joseph & Nicodemus vellent eum in sepulchro ponere, postulabat mæstissima mater sepeliri cum illo: Amplexabatur filium suum inexplicabili amoris dulcedine, deosculans illum, & dicens teste August. in lib. de passione Domini. Quid fecisti, inquit, fili charissime? quarete Judæi crucifixerunt? quænam causa mortis tuæ? comisistine scelus, ut tali morte perires? non fili, non: sed sic nos redimere dignatus es & modo te mortuum in gremio teneo: ubi est gaudium illud indicibile, quod in tua nativitate habui? dic fili charissime, dic amor meus unice, vita animæ meæ, singulare gaudium, unicum solatium? Quare me sic in dolore permittis, cur tam longe factus es a me, mi nate? Tu mihi pater, tu mihi sponsus, tu mihi filius, tu mihi omnia eras: nunc orbor patre, viduor sponso, desolor prole, quid faciam? quo vadam? quo me vertam dulcissime? quis mihi solatium præstabit? O fili mi quantum dura, & amara est tibi humani generis redemptio, pro qua tamen patri & tibi gratias ago. Hæc Aug. in forma. Tandem Nicodemo, & Joseph, cæterisque qui adhærent volentibus corpus Christi de manibus virginis auferre, & sepulturæ tradere, dicebat illud, quod cantat Ecclesia. Tollentibus occisum vobis gratias agam: sustinere modicum, ut natum meum tangam. Complectar nunc filium: deosculer, & plangam: illum saltem mortuum amplexibus constringam: Et illud: *Miseremini mei, mi- Job. 19. seremini mei saltem vos amici mei.* Illum adhuc paululum relinquit mihi, ut faciem ejus subtracito velamine valeam contemplari, ut videndo aliquantulum possim consolari. Ponitur tandem Dominus sepulchro, ac revolvitur lapis super illud: Lapidem sepulchri Maria amplectitur, & deosculatur, ac madefacit irriguo lacrymarum fonte mæstissima mater; ac genuflectens, & filium adorans omni corde, & qua potuit voce filium benedixit. O quis enarrare valeret Mariæ gemitus, & singultus, ac cordis dolorem, cum extinctum cernebat, & in sepulchro ponebatur, quem diligebat anima sua. Cum autem in his diutius moraretur mæstissima mater, usque ad completorii horam, accessit Joannes, cui eam commendaverat Christus, lugensque & ipse multum. Non enim poterat se continere, levavit eam lugentem. Nam cruciata gemitibus, fatigata doloribus, afflicta plorantibus, pedibus stare nequibat. Attendite anima mea, quantum duræ jaculationis aspectus maternus contuitus præbet; quando a sepulchro filii dolorose avulsa palens: facie aspersa sanguine, anhelosis suspiriis, & gemitibus interrupti lachrymosis versus civitatem reducit: adjuta manibus fide-

Math. 27.

Luc. 23.

fideliū mulierum: vertebat se sapius mœsta mater, dum tardo gressu rediret Jerusalem; & locum in quo extinctum filium reliquerat perspiciebat, gemitus renovat. Interim cum portæ civitatis appropinquaret (forte procurantibus sororibus matris Dei) portata sunt vestimenta, & capitis vela novæ & mœstæ viduitatis, quæ illam induerunt, & caput ejus velaverunt. Cum autem hora tarda ingrederetur Jerusalem, plorantibus cunctis, fœminæ multæ sentientes ploratus accurrentes pietate, motæ super tam afflictæ matris dolore, ad luctum convertebantur amarum, & illarum quædam sequentes eam, cum illa uberrime plorabant. Tam pie plorabat, & tam amare dolebat beata virgo, quod vix poterat continere lacrymas quicumque videbat, vel sentiebat eam: fiebat luctus quocumque transibat: plorabat ipsa, plorabant ambulantes cum ea: plorabant multæ venientes obviam ei: sic tandem deducitur a plorantibus quousque ventum est ad domum, in qua quandoque cum filio suo residere solebat. Quam cum ingressus esset rememorans loca domus, in quibus cum ea fuerat conversatus filius suus renovabat ploratus & ululatus lacrymabiliter dicens: Heu me dolentem ubi est nunc filius meus dilectus? ubi amor meus? ubi honor meus? ubi est lumen oculorum meorum? ubi corona capitis mei? ubi es tu gaudium cordis mei? ubi es vita mea? ubi es affectus meus? ubi solatium meum? ubi spes animæ meæ? Jesu fili mi. O fili mi Jesu. O amor meus Jesu. O spes mea Jesu. Nec

erat qui eam consolari posset, ex omnibus caris ejus, sicque impleta est figura ubi dicitur: *Flebat igitur mater ejus irremediabilibus lacrymis atque dicebat: Heu heu me fili mi.* Accedentes autem Principes Sacerdotum, & Pharisæi ad Pilatum dixerunt: *Domine recordati sumus, quia seductor ille dixit adhuc vivens; post tres dies resurgam. Jube ergo custodiri sepulchrum usque ad diem tertium, ne forte veniant discipuli ejus nocte, & furentur eum? & dicant plebi, surrexit a mortuis, & erit error novissimus pejor priore.* Quibus ait Pilatus. *Habetis custodiam: Ite, & custodite sicut scitis.* Illi autem abeuntes signaverunt lapidem, scilicet cum sigillo, & dimiserunt ibi custodes, ut custodirent ne quis ipsum raperet. Mariæ autem sorores Matris Jesu cum Magdalena postquam corpus ejus fuit in sepulchro collocatum, ut dictum est, quod semper erat deitati unitum, illo sero emerunt aromata pretiosa, composuerunt unctionem pretiosam, ut ungerent postea corpus Jesu, tanquam hominis sanctissimi, ad ipsum conservandum, non credentes eum Deum esse. Et sabbato quidem sequenti quo corpus Christi jacuit in sepulchro siluerunt populus propter solemnitatem sabbati expectantes dominicum diem: in quo quid fecerint, ipso die dominico favente Deo declarabitur. Si ergo quærat a Virgine gloriosa: Quo abiit dilectus tuus? Respondere potuit, ad sui corporis in alieno monumento repositionem.

IN CIPIT

SERMO DE PLANCTU

BEATE MARIÆ

VIRGINIS.

Joan. 19.

Stabat juxta Crucem Mater Jesu. Tanta est pietas hujus Virginis matris, non solum erga filium naturaliter, juxta cujus crucem stabat: sed etiam erga filios suos adoptionis: tanta facultas impetrandi, quod velit apud Deum patrem, ut sermocinantes quinque nutrices populorum non aliunde confidant lac doctrinæ per eos propinandum, nisi meritis ejus, & precibus procuratum. Ad quod efficiendum cythara dulcisonæ salutationis ad eam utuntur. Sed consuetudo Ecclesiæ cum de passione Filii ejus Jesu est sermo, prædicanti dicere videtur illud, quod Elisæus Propheta ait Giezi discipulo suo de Sunamite mortui Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

tem unigeniti sui deplorante, scilicet, *dimitte eam, anima enim ejus in amaritudine est.* Quasi diceret non salutes. Nam cythara illa Angelicæ salutationis in luctum versa apparet. Nam quomodo Ave ei dices, ab *a* quod est sine, & *ve* derivatum, quæ doloribus plena est, ut dicere valeat illud: *Væ animæ quia deficit timoratus a terrâ filius meus, quem implevit spiritus timoris Domini.* Mariam apte nuncupare non possumus prout domina, vel illuminatrix interpretatur; cum satis obscura, quasi Luna Eclipsata inveniatur. *Ne vocetis me Noemi, id est Ruth. 1. pulchram; sed vocate me mara, id est amar-*
(D d 2)
ram,

4. Reg. 4.

Ruth. 1.

ram, quia amaritudine valde replevit me Omnipotens. Dicere potest cum illa Noemi, quæ de felicitate ad infortunium devenerat Ruth, non gratia plena, sed vacua judicor hodie. Flecto enim genua mea ad patrem Domini mei Jesu, ut misereatur filii communis; & me non audit. Deprecor ipsum filium, ut suis verbis mellifluis me confoletur, mihi non loquitur, nisi illud: *Ecce filius tuus*. Quod verbum ut gladius pertransit animam meam, cum pro magistro, & filio, mihi datur discipulus: Judæis supplico, ut amodo filio meo compatiantur; & ipsi contumelias, & subsannationes adjungunt. Mortem invoco, ut post filium non superstes remaneam, & fugit a me. Juxta crucem sita ad ipsam clamo, *flecte ramos arbor alta, tensa laxa viscera*, ut deosculer filium meum: & rigida, & immobilis perseverat. Dominus tecum: utique in me usque Dominus filius fuit mecum, me confortans, me reficiens: & ego secum ipsum sequens, verba ejus dulciora super mel, & favum audiens, miracula ejus videns, & gloriam Dei ex ejus operibus magnificari perspicuens; nunc autem me reliquit animam corpore egredientem patri recommendans. Benedictam me in mulieribus Angelus dixit, quæ nunc infeliciores cunctis mulieribus invenior: nam quæ mater unquam fuit, quæ in præsentia filii constituta, angustiis, & afflictionibus circumdari non valuerit, vel in aliquo refrigerium præstare. Audio eum ad mortem usque sitientem ex maximis pœnis nec potum aquæ frigida porrigere valeo, sed video spongiam aceto plenam, & felle ad os ejus apponi. Et si felix fui, & benedicta in mulieribus in partu ejus non sentiens dolorem; sed mihi video reservatos, & nunc adauctos, quoniam nulla mater tantum dolorem unquam sensit in partu filii, sicut nunc ego in passione Christi. Sed nec martyr aliquis in suis variis cruciatibus unquam tantam pœnam passus est, ut nunc ego. Est ne benedictus fructus ventris mei Jesus, cui omnes maledicunt Judæi, & Gentiles? Unus eum appellat malefactorem, alius seditiosum, alter blasphematorem; multi ambitiosum, regnum usurpare volentem, reliqui mendacem, aut seductorem; ut vermis, & non homo opprobrium hominum, & abjectio plebis est effectus, quia secundum legem, *maledictus omnis, qui pendet in ligno*, id est infamis. Ex quo ergo in luctu conversa apparet cythara illa Angelicæ salutationis dimitte eam, ut non salutes, sed nihilo minus cum ea juxta crucem maneat, ipsam meditando, ipsam adorando, ipsam salutando, & ejus auxilium implorando, & dicendo. *O crux ave spes unica, hoc passionis tempore, auge piis justitiam, reisque dona veniam*. Stabat igitur juxta crucem mater Jesu. In quibus verbis tria possunt notari de Virgine Maria Sanctitatis excellentia incomparabilis: Stabat. Pœnalitatis eminentia ineffabilis; juxta crucem. Propinquitatis attinentia ve-

nerabilis; Mater Jesu. Quantum ad primum cum dicitur: Stabat; Reperimus in scripturis, stare dici de creatore, & de creatura; sed aliter, & aliter. Nam stare de creatore dicitur propter immutabilitatem: De creatura autem propter virtuositatem, sive sanctitatem. Stat ad judicandum Dominus, dicit Isaias de Deo vero, quia etiam Deus ait per Joannem. *Ego sto ad ostium*, scilicet animæ, & pulso scilicet inspirando, & illustrando intellectum, qui est ostium animæ; si quis aperuerit mihi januam hic acceptando, intra-bo ad illum per gratiam, & cenabo cum illo, & ipse mecum; præcipue de agno affato in cruce igne charitatis reficiendo: in his tamen, ego sto semper immotus, & invariabilis. Ego enim Dominus, & non mutor (dicit ipse) Creatura vero stare dicitur cum juste, & sancte vivit, non cadendo in peccata: unde dicitur: *Sta in justitia, & timore*, scilicet non cadendo, secundum illud Apost. *Qui stat, videat ne cadat*. Et Boet. de Deo ait: Stabilisque manens dat cuncta moveri. Stabat ergo beata Virgo Maria non insensibilitate, vel immutabilitate; sed sanctitate, & hoc tripliciter. Stabat fide levata; Stabat peccato non inclinata; Stabat Dei voluntati conformata. De primo dicit Apostolus de quolibet fidei: *Tu fide stas*. Prima enim rectitudo mentis, est vera fides, fundamentum virtutum. Tempore quidem Passionis, omnes Apostoli, & discipuli Christi, qui prius stabant fide elevati ad Christum credendum, non solum verum hominem, sed & verum Deum; unde Petrus pro omnibus dixerat: *Tu es Christus Filius Dei vivi*; Omnes prostrati sunt in infidelitatem: Et sicut cum caprus fuit Christus in horto a Judæis, omnes corpore ab eo fugerunt, (ut dicunt Evangelistæ) ita & mente, credentes quidem eum esse verum hominem sanctum, & justum virum, Prophetam in opere, & sermone, sed non verum Deum, cernentes passionem ejus iam ignominiosam. Quamvis enim Petrus & Joannes post fugam, reversi sunt ad eundem, post magistrum captum, Petrus tamen sequebatur eum a longe, ne agnosceretur, ut discipulus. Quinimo & ipsum cum juramento negavit se novisse. Joannes, & si usque ad crucem secutus, juxta crucem stabat corpore, a longe tamen mente, nec ipse agnoscens divinitatem. Sola beata Virgo stabat fide elevata, & fixa; de ejus divinitate expectans indubie suam tertia die resurrectionem, ut merito dicatur maris stella a stando, & lumen fidei mundo naufrago retinendo. In hujus signum triduo officio dominicæ passionis cum quindecim candelæ accensæ firmentur ante Altare paulatim, & successive, omnes extinguuntur: sola una accensa absconditur, quæ post officium omnibus profertur ad illuminandum. Quindecim candelæ significant undecim Apostolos, & tres Marias. Magdalene, Salome, & Alphæi: quæ præ cæteris cum Apostolis videbantur fide illustratæ, & firma-

Isai. 3.

Apoc. 3.

Malach. 3.

Luc. 2.

1. Cor. 10.

Rom. 11.

Matth. 26.

firmata. Sed in illo triduo omnes extincti sunt lumine fidei deitatis Christi: solum in Virgine remansit lumen fidei occultum. Quod postea omnibus patefactum est, ad omnes suo exemplo illuminandum. Et hinc est, quod non accessit mane dominica suæ resurrectionis ad monumentum cum præfatis Mariis: non quia minus arderet amore ad filium, sed quia expectabat eum resuscitatum se visuram ante omnes: ideo non quærebat viventem cum mortuis, ut illæ. Quantum ad secundum stabat a peccato non inclinata: non jacebat, non sedebat, non curva erat, sed stabat. Jacet quis in peccato per pravam operationem: sed per mentis confessionem inclinatur per sensualem delectationem.

Isai. 64.

Cecidimus quasi folium universi, scilicet a perfectione virtutum; saltem quoad complacentiam sensualem, ubi consistit veniale. Nam ut ait Beatus Augustin. lib. de natura & gratia: Si omnes Sancti, & Sanctæ interrogati fuissent dum hic viverent, utrum peccatum haberent: omnes responderent illud

1. Joan. 1.

Joan. in Canonica. *Si dixerimus quia peccatum non habemus, veritas in nobis non est.* Excepta hac sancta Virgine, de qua cum de peccatis agitur, nullam prorsus de ea volo haberi mentionem. Non ergo cecidit nec in veniale, de quo Salomon: *Septies in die cadit justus*; sed semper stabat,

Prov. 24.

ad quod etiam hortabatur Apostolus discipulos dicens: *State ergo succincti lumbos vestros in veritate; ne delectatio venialis sit in vobis pro posse.* Et tamen cum beata Virgo fuerit immunis ab omni peccato, voluit Deus ipsam experire tantam passionem in morte filii, quantam nullus unquam Martyr sustinuit in sua passione, ut dicit beatus Hieron.

Eph. 6.

Hinc discas non turbari, non mirari, si vides Sanctos, & Sanctas multa adversa sustinere in mundo: sed intellige verbum Salomonis in Proverbiis: *Quem diligit Deus corripit, & flagellat omnem filium quem recipit.* Nam velut, dicit Apostolus, *proprio filio suo non pepercit*, ita nec matri ejus, cum tamen nullum haberet peccatum. Et si quis bene consideret, inveniet quod qui acceptior fuit Deo & sanctior, ille magis afflictus est in mundo; non quidem ad purgationem peccatorum quæ habeat, cum nullum habuerit beata Virgo: sed ad majus meritum, & præmium consequendum: *Sta ergo supra pedes tuos, dicit Dominus*: Super affectus ne cadas. Quantum ad tertium stabat beata Maria firma voluntati Dei, conformans se,

Prov. 3.
Hebr. 12.

ad quod hortatur Apostolus fideles, Philip. 4. *Sic state in Domino charissimi*, scilicet conformando vos Dei voluntati. Sciebat beata Virgo quod Dei voluntas erit filium suum pati, & propter hoc in mundum venerat; & scripturæ, quæ sibi satis notæ erant hoc prænuntiabant, quæ falli non poterant. Et cum in omnibus requiem quæreretur, ut de ipsa canitur, quæ non aliter vere quæritur, & possideretur, nisi conformando se di-

Ezech. 1.

vinæ voluntati, secundum rationem; ideo stabat, non murmurabat quod filius innocentissimus pateretur: Non blasphemabat Judæos, quod ab eis quibus tot beneficia fecerat, tam crudeliter tractaretur: Non vindictam a Deo petebat, quod illi a terra vivi absorberentur, ut merebantur: Non capillos, vel vultum scindebat, quia vidua, & sine filio consolatore remanebat: sed stabat verecunda, modesta, lachrymis plena, doloribus immersa. Anselm. O Domina quos fontes lachrymarum dicam erupisse de lucidissimis oculis tuis, cum attenderes unicum tuum innocentem coram te flagellari, ligari, mactari, & carnem de carne tua ab impiis crudeliter dissecari! Et tamen ita divinæ voluntati conformis fuisti, ut salutis humani generis avidissima esses, ut dicere audeam, quod si nullus fuisset repertus, qui filium crucifigeret ad hoc ut sequeretur salus hominum, & adimpleretur voluntas Dei secundum rationem si oportuisset, ipsa posuisset se in cruce. Neque enim credendum est minoris fuisse perfectionis, & obedientiæ ad Deum, quam Abraham, qui proprium filium suum obtulit Deo in sacrificium, manibus propriis occidendum & comburendum: Stabat ergo fixa in Dei voluntate.

IN secunda parte notatur pœnalitatis eminentia ineffabilis, quia juxta crucem, ubi advertendum, quia aliquis statit in cruce, stat aliquis juxta crucem, aliquis longe a cruce. In cruce fuit solus Christus, id est, in maximo cruciatu totus: Crux enim dicitur a cruciatu; & magnum cruciatum sustinet qui vim sustinet. 3. q. 1. nulli dubium. Dicit autem in persona Christi, *vim faciebant, qui quærebant animam meam*, id est vitam tollere. In omnibus enim illis locis, in quibus existimatum est vitam hominis consistere, fecerunt maximam vim. Nam cum aliqui dicant vitam reperiri in capite: alii in corde, vel epate; alii in sanguine; in omnibus illis locis fecerunt maximam vim, in capite per coronam spineam; in corde per apertionem lateris; in epate vel sanguine per flagella in dorso, & clavos in manibus & pedibus, unde totus sanguis exiret. In cruce ergo totus, in vi cruciatus, & solus; unde ipse ait: *Torcular, scilicet crucis calcavi solus; & de gentibus non est vir mecum*; & in Psalmis. *Singulariter sum ego donec transeam*, sci-

Ps. 17.

licet ex hoc mundo ad patrem, quia ipse solus non erat subditus morti, ex debito ramen ipse solus peccata nostra super lignum Crucis in corpore suo, id est pœnam peccatorum portavit; ipse solus fuit in passione sine consolatione, cum alii qui passi sunt habuerunt aliquod refrigerium, ut dicitur. Unde quando in horto oravit pro Calice passionis transferendo, avulsus est a discipulis quantum jactus est lapidis, ut dicitur; ad innuendum quod tanta distantia est inter cruciatum Christi in passione & cruciatum aliorum sanctorum,

(D d 3)

rum, quantum distat purus homo a Christo. Petra enim seu lapis ait Apostolus, est Christus, qui quasi infinitum distat in perfectione ab aliis. Remoti a cruce sunt omnes illi, qui nolunt sustinere adversa in mundo, sed murmurant contra Deum, nec compatiuntur Christo, & si sustinent, inviti hoc agunt; isti & si juxta Christi crucem esse videantur in quantum patiantur, corpore quidem sunt juxta, sed non mente; & similes sunt latroni a sinistris Christi, qui crucifixus cum ipso blasphemabat eum cum aliis, eo quod non liberaret eum a pœna quam invitus sustinebat; unde & reprobatus: Similes Simoni Cyrenæo, qui Angariatus fuit portare post Christum: Juxta crucem vero stant omnes electi, qui ut membra Christi carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis, ut ait Apostolus, qui non solum patienter adversa ferunt, sed gaudent; quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Qui compatiuntur doloribus, & afflictionibus ejus, quas pro eis est passus, imitantur hi latronem qui juxta crucem fuit a dextris, arguentem socium eo quod non patienter ferebat crucem, & se dignum proclamantem tantis pœnis. Et nos quidem juste; nam digna factis recipimus: Exultantem Christum, & compatiensem tantæ ignominiae; hic vero nil mali egit: Rogantem illum ut Deum, pro salute animæ suæ: Memento mei Domine, dum veneris in regnum tuum. Hoc igitur sentientes quod in Christo Jesu fuit: cum non deceat sub capite spinolo, membrum fieri delicatum; dicunt cum affectu, & effectu illud Psalmi: Calicem salutaris accipiam, scilicet voluntarie bibendo; & nomen Domini invocabo, ut me adjuvet ad sumendum, & non horrendum: ut sim juxta crucem, & inde a dextris ejus collocatus. Nullus fuit cum Christo in cruce sustinendo, scilicet tantam pœnam quantam ipse, sed nec Paulus, quamvis enim dicat crucifixus sum, non dicit, quod sit affixus cruci Christi, sed suæ: Quis enim ferre posset crucem Christi? certe nullus. Omnes igitur sancti juxta crucem stant, propinquius tamen alter altero. Nulla autem propinquior ad eam matre ejus; & merito cum esset illud corpus de ejus substantia, licet alia persona ab ea. Per maxime igitur stabat juxta crucem mater ejus propinquissima in doloribus, ut dicere posset illud Th. 1. O vos omnes qui transitis per viam, scilicet, vitæ præsentis, unde dicitur viatores, attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus. Tunc impleta est in ea prophetia Simeonis dicentis: Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Animam si quidem intellectivam pertransibit gladius verbi Dei, penetrabilior omni gladio ancipiti: tunc ruminando, & intelligendo scripturas, quæ ostendunt immensitatem doloris Christi in passione. Ita videtur exponere B. Ambros. Et ex hujus meditatione gladius doloris ejus pertransivit animam sen-

sitivam; nec istud est contra id quod dictum est supra, scilicet quod Beata Maria erat conformis voluntati Dei, qui volebat filium suum pati: Nam sicut de Christo ejus filio dicimus, quod secundum voluntatem rationalem volebat pati, & tamen secundum partem sensitivam summe doluit, & acerbissimos passus est dolores; quia ut ait Isa. 53. Vere dolores nostros ipse portavit, ita & mater ejus cum stabat juxta crucem, secundum rationem assentiebat, quod filius pateretur, & quieta erat; secundum sensualitatem summe dolebat; ut merito dicat: Attendite, & videte si est dolor, sicut dolor meus. Noverat utique sacras literas, & Spiritu sancto revelante optime intelligebat: Et ex his, & naturali ratione tripliciter poterat deprehendere immensitatem doloris in filio patiente, qui erat sibi gladius summæ afflictionis, nec ei similis. Ex passionis causalitate: ex afflictionis puritate: ex cruciationis circumstantialitate: Considerando causam Passionis filii mei videte, si est dolor sicut dolor meus. Considero enim quod causa hujus passionis est, ut redimatur genus humanum, & ut satisfiat Deo, pro peccatis humani generis totius: Pro peccatis dico non solum originalibus, sed etiam actualibus, mortalibus, & venialibus totius humani generis; non solum pro electis, sed etiam pro reprobis; dicit enim Isa. 53. Omnes quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit, scilicet per diversa peccata commissa: & Dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrorum, id est pœnam peccatorum omnium nostrorum: Et ipse Dominus Jesus dixerat; Venit filius hominis salvare quod perierat. Sed totum perierat, totum ergo salvavit, quantum in eo fuit; scilicet sustinendo pœnam pro peccatis omnium. Deus autem sicut omnium rerum, ita & culparum & pœnarum eis debitarum habet notitiam, & nil impunitum sua justitia dimittit. Cum ergo pro quolibet mortali debeat pœna infinita, id est infernalis; nec homo, cum sit virtutis infinitæ, potest per se satisfacere debito infinito, ut Deo satisfaceret de tantis offensis, oportebat quod Christus filius meus, qui infinitus est, sua divinitate in humanitate assumpta patiando sic satisfaceret pro omnibus per passionem meriti infiniti; unde pœnam sustinebit pro omnibus peccatis nostris, & sic pœna ejus erit quasi infernalis. Et propterea Psalmista dicit in ejus persona: Repleta est malis anima mea, scilicet sensitiva; malis scilicet pœnarum; & vita mea in inferno appropinquavit, propter similes pœnas; & hoc pro peccatis omnium; quia quæ non rapui, ait idem per Psalmum, tunc scilicet in passione exolvebam. Fecerunt primi parentes, & alii succedentes furtum se subtrahendo, & suum obsequium Deo, & ego hanc rapinam exolvi: me ipsum exinanivi, vermis exinanitus, & non homo, usque ad mortem Crucis totum me exhibendo. Cum ergo filius

Gal. 5.

Act. 5.

Luc. 23.

Psalm. 119.

Psalm. 37.

Psalm. 69.

Luc. 20.

Psal. 17.

filii meus sustineat tales cruciatus, ego quæ sum mater & pater ejus; quia non alium patrem habet in terris optimus amantissimus, videte si est dolor, sicut dolor meus: ut & ego dicere valeam; *Dolores inferni circumdederunt me*, gemitus mortis, ut dolores inferni circumdederunt me. Et quod adauget dolorem meum est, quia cum filius meus sustineat tot immensos dolores, & tantam pœnam, quæ sufficiat pro omnibus satisfacere, & omnium debita solvere; tamen pluri propter suam cæcitatem, & ingratitude, se privabunt tanto fructu. Secundo ostenditur magnitudo doloris in Virgine ex puritate afflictionis in filii sui passione. Ex puritate autem dico, quia non habuit mixturam consolationis, sicut vinum dicitur purum, quod non habet mixturam alterius liquoris. Dolor fundatur in amore; tantum enim quis dolet de amissione vel læsione alicujus rei, quantum ipsam diligit: Et quia summe diligebat mater Virgo filium suum dilectione naturali, & gratuita, & quia filius, & quia optimus, ut dici posset utriusque una anima, unum cor; ideo benedictum fuit a Simeone: *Tuam ipsius*, scilicet animam tuam, quæ est quasi anima ejus propter summam ad invicem dilectionem, *pertransibit gladius afflictionis*; *pertransibit*, id est, per totum transibit absque refrigerii admixtione. Siquidem quanto quis est delicatior, & complexionem habet corporis melius dispositam; tanto magis affligitur, & dolorem sentit ex aliqua læsione corporis ipsius. Et hinc est quod de eadem persecutione, & omnino simili infirmitate magis gravatur, & dolet delicatus, quam rusticus: Quanto etiam pars corporis, quæ patitur læsionem, est magis sensibilis, tanto læsio magis affligit. Unde videmus per experientiam, quod frigus vel alia læsio magis affligit in manibus, vel pedibus, quam in reliquis partibus corporis, ex eo quia est pars magis sensibilis, propter concurrentiam plurium ossium, nervorum, & venarum. Cum autem præcipue passio Christi fuerit in manibus, & pedibus facta propter confixuram eorum cum clavis in cruce, & suspensionem totius corporis in illis; ideo quando Virgo mater vidit impleri illud in persona filii sui dictum: *Foderunt manus meas, & pedes meos, & dinumeraverunt omnia ossa mea*, id est, ita violenter extenderunt in cruce, ut possent sigillatim omnia ossa dinumerari: maxime doluit filius per passionem: ipsa per compassionem, & in tanta passione nullam habuit ab alio consolationem; unde dicebat per Prophetam. *Qui me consolaretur*: non enim consolabatur sicut fieri solet morti abdicatis a ducentibus eos. Non Judæi; sed illudebant ei cum Principibus Sacerdotum, & blasphemabant. Non gentiles; sed coronam spineam imponentes capiti percutiebant eum. Non discipuli, qui fugerant secundum illud: *Longe fecisti notos meos a me*. Non Maria cum

Psal. 21.

Psal. 87.

Joanne; quæ fidem divinitatis ejus amiserant: Non Pater æternus consolatus est eum, scilicet ad liberandum eum de manibus inimicorum, sed *pro nobis tradidit illum*, ait Apostolus, scilicet voluntati eorum, permittendo agere quæcumque crudelia voluerunt. Et quod plus est, omni admiratione, & compassione dignissimum; quia ipsa pars intellectiva Christi, quæ fruebatur continue Deo, non est consolata eum: sed dereliquit illam partem sensitivam tantis doloribus immerfam. Et propterea ipse in Cruce clamavit cum lacrymis & clamore valido, ut ait Apostolus ad Heb. *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? clamaverunt justi, & Dominus exaudivit eos*. Ait: Patres veteris & novi testamenti in tribulationibus suis, & cruciatibus Dominus exaudivit: & si non semper liberando ab illis pœnis, tamen semper consolando mentem eorum; ut in virtute persisterent respectu præmii, & divini beneplaciti: Ego autem *clamabo per diem, & non exaudies*, dicendo *Deus meus, &c.* Clamans se derelictum non ex eo quod divinitas separata esset ab illa humanitate, quia quod semel accepit Dei filius, nunquam dimisit, ait Damasc. sed se derelictum dicebat, quia pars ejus intellectiva, ejus gaudii, & consolationis quo fruebatur in verbo, nil influebat, aut communicabat sensitivæ ad consolationem; & in hoc non audiebatur: quod in nullo sanctorum accidit. Et ideo dictum est, quod hæc afflictio, vel passio fuit pura, scilicet sine admixtione consolationis. Hæc autem verba audiens mater, gladius pertransivit animam ejus, intelligens eum, non derelictum per separationem deitatis, sed per subtractionem omnis suffragii, refrigerii, & suavitatis. *Attendite ergo & videte, &c.* Nam & si præsens fui, & juxta crucem steri hoc totum ad augmentum doloris fuit. Quæ enim mater, quæ habens filium præsentem etiam in tormentis non valeat, vel in aliquo consolari, ipsum amplexari, osculari, potum porrigere sitienti; ecce filius meus dilectus ad mortem sitit, hoc exprimens ut refocilletur, nec stillam aquæ possum præbere, sed sibi offertur in mei præsentia acetum, & fel; vulnera video, nec possum alligare; sanguinem effluere, nec possum ipsum extergere; caput ex gravamine inclinatum, nec valeo illud brachiis sustentare: a me remotum, unde nec amplexari. Et si audio verbum ex ore ejus: *Ecce filius tuus*, scilicet Joannes: & hoc utique verbum Dei gladius acutus, quod pertransivit animam meam. Revera inquit beatus Bernardus. Hoc verbum, *ecce filius tuus* plusquam gladius fuit, quod pertransivit animam ejus usque ad divisionem animæ, & spiritus. O qualem commutationem! Joannes pro Jesu traditur, servus pro Domino, discipulus pro magistro, filius Zebedei pro filio Dei, purus homo pro vero Deo. Quomodo tuam affectuosissimam animam non pertransivit, hoc audito quando & nostra

Psal. 33.

Psal. 21.

nostra, licet saxea, licet ferrea pectora scindat sola hujus recordatio; Anselm. O Domina mea quibus singultibus aestimabo purissimum pectus tuum vexatum, cum audires: *Mulier ecce filius tuus.* Unde congrue dicere poterat illud Jeremiae. *Amaritudine replesti me, &c.*

Quantum ad tertium scilicet de circumstantiis ipsius passionis, potest perpendi immensitas doloris Virginis Matris, quæ stabat juxta crucem. Norandum, quod septem sunt circumstantiæ circa ipsam passionem Christi: Ex patientis dignitate; ex inferentis perversitate; ex temporis solemnitate; ex loci vilitate; ex afflictionis universalitate; ex consustinentis societate, & ex fructus paucitate. Quantum ad primum manifestum est, quod quanto dignior est persona, quæ offenditur; tanto major est offensa, & per consequens sustinenti, & omni attinente ei; & si diligit eum, occasio est majoris doloris. Dominus Jesus, Deus erat, & homo; unde dignior persona esse non poterat; & quamvis divinitas sua pati non possit, nec aliquis eam attingeret ad offendendum; tamen quia humanitas illa erat organum quoddam, & vestimentum quasi divinitatis, ut Apostolus ait: *Et habitu inventus in homo*; ideo omnis injuria facta illi humanitati, & corpori potest dici facta Deo: sicut qui frangeret vellem, qua indutus est Imperator, non diceretur facere injuriam vesti, sed Imperatori: quia ea indutus est. In quantum etiam homo erat de progenie regali, & sacerdotali genitus Rex, & sacerdos summus innocentissimus, ex miraculis, sanctitate, & doctrina famosissimus; cum igitur ei fuerint illatae tot contumeliæ, irrisiones, maledictiones, infamationes, & afflictiones corporis: inde magnus sibi exurgebat dolor, & matri ejus, quæ stabat juxta crucem: omnia illa audiens, & videns, dicere poterat illud Job. *Os meum perforatur doloribus*; Ossa sunt potentia animæ, in quibus consistit robur ejus: Os autem dicit, in singulari, quia potentia sensitiva: Nam ut ait Beatus Bernard. Captivorum libertas capitur: gloria Angelorum illudatur: Deus omnium flagellatur, candor lucis æternæ, & speculum sine macula conspuatur: Et cum vita hominum occidatur, quid restat nobis miseris agendum, nisi ut eamus & nos, & moriamur cum eo per compassionem ejus, & ad matrem ejus: Dolebat liquidem de injuriis tanti filii, tam sancti, tam innocentis; sed non minus de offensa Dei. Et ideo *attendite, & videte, &c.* Sed dicere posset, quod ait Bernard. in persona Christi patientis, cum sit tantus dolor, quem patior: tamen plus crucior cum te ingratum experior, scilicet de tanto beneficio. Ostenditur secundo magnitudo doloris in Virgine, ex circumstantia inferentis istam passionem filio. Quanto enim plures concurrunt, & diversorum

statuum, & magistratum, & amici, & valde beneficiati ad inferendum injuriam, & mortem valde ignominiosam alicui: tanto major dolor, & afflictio sequitur in passio, & in quolibet attinente, & amico ejus. Sed ad inferendam passionem tam amaram, & opprobriosam Christo, concurrerunt de omni genere, & statu, ac etiam qui priuserant discipuli, & etiam summe beneficiati: Et ideo Virgo Mater ejus dilectissima summe doluit, stans juxta crucem: *Astiterunt, reges terræ,* (ait Psalmus secundus,) *& principes convenerunt in unum adversus Dominum, & adversus Christum ejus,* scilicet ad mortem ei inferendam. Reges quidem astiterunt, scilicet Herodes Rex Galileæ, qui sprexit illum cum exercitu suo indutum veste alba, & ut fatuum remisit illum ad Pilatum, ut judicaret eum. Rex Romanorum Monarcha, scilicet Tyberius Imperator, & si non in persona, tamen per suum locum tenentem Pilatum Præsidem Judæi, qui dedit sententiam mortis contra eum, ad tumultum populi clamantis: *Crucifige, crucifige eum.* Marc. 15. Principes quoque Sacerdotum omnes isti astiterunt, id est, ante alios omnes & gentiles, & populos Judæorum, ut principaliores: Nam Principes Sacerdotum colligentes concilium propter hoc, & principales eorum, summo Sacerdote Caypha consulente, & decernente quia expedit vobis, ut unus moriatur pro populo, exinde quæsierunt opportunitatem capiendi. Quem cum cepissent nocte, prodicionem faciente Juda discipulo suo, iterum summo mane convenerunt ad inquirendum falsum testimonium contra eum; & cum non invenire possent testimonia convenientia multa falsa dicentibus ad interrogationem, & ad adjurationem Cayphæ summi Sacerdotis, cum diceret se esse Christum filium Dei benedicti: ad expressionem tantæ veritatis, & tantis miraculis suis approbatæ doctrinæ suæ, judicaverunt eum reum mortis, & post sputa, alapas, & contumelias, ut malefactorem Pilato præsentaverunt occidendum. Et etiam in ipsa passione sexus fœmineus affuit, & vilissima ancilla ostiaria: quæ si non potuit audire Jesum propter multitudinem aliorum eum iridentium, & affligentium; offendit discipulum quærens ut caperetur tanquam Discipulus Christi; Sed quia hoc inconsulte negavit, evasit capturam. Milites autem Pilati, qui gentiles erant, post sententiam latam a Pilato: postquam illuserunt satis, indutum veste coccinea ad crucis patibulum deduxerunt. Et sic omnes convenerunt in unum adversus Christum. Quantum autem fuerunt beneficiati ab eo, non posset etiam prolixo sermone, & tempore explicari: Aliquid tamen vel breviter perstringam utens verbis Prophetæ in persona Christi ad populum illum scelestum, & ingratißimum. *Popule meus quid feci tibi, aut quid, &c.* Hoc boni tibi feci, patres tuos, Jacob cum filiis suis in Ægypto per Joseph

Primum.

Phil. 2.

Job. 30.

Mich. 6.

Joseph enutrivisti famis tempore, ne perires: & post tempora multiplicatos supra numerum de dura servitute Ægyptiorum te eduxi; A flagellis quibus Ægyptum totam percussisti, te liberum feci: Mare rubrum tibi aperui, ut per eum sicco vestigio transires; Pharaonem autem cum exercitibus suis ibi submersi: Manna de cælo præstito per 40. annos te pavi: Aquam tibi de petra fluxi: Insurgentes contra te hostes prostravi: Seon Regem Amorreorum, & Og Gygantem Regem Basan: Terram fluentem lac & mel, patribus tuis a me promissam exterminatis 30. inde regibus Judæ, & plurimis nationibus tibi largitus sum: & prius in monte Sina legem servandam tradidi: A captivitate diutina, scilicet per 70. annos propter scelera tua, in Babylonia patrata, te liberans ad propria sub Esdra, Neemia & Zorobabel reduxi: De gravi oppressione Antiochi Regis per Judam Macchabæum cum fratribus te excussisti. *Ecce quid feci tibi: Responde ergo mihi:* Si tanta beneficia a me tibi collata hanc talem retributionem meruerint, ut me crucifigas. In quo molestus fui: responde? Ego ex genere tuo carnem sumens, regale solium cæli dimisi, ut tibi frater essem. Ego per civitates tuas, castra & vicos discurrebam, in tui utilitatem laborans. Ego semper in templo docebam, quæ te salvum facere possent. Ego cæcos tuos illuminavi; leprosos mundavi; claudos erexi; obsessos a dæmonibus liberavi; surdis auditum restitui; mutis loquelam; infirmis variis sanitatem, mortuis vitam. Nunquid in his molestus fui? Præcepta declaravi, errores confutavi, vitia reprehendi, consilia perfectionis adjeci: Sed quia veritas odium parit apud insipientes, quæ gignere debet dilectionem; ideo in his tibi molestus fui, nolenti veritatem audire. Quid ultra tibi facere potui, & non feci? *Hæcine reddis Domino popule stulte & insipiens?* Considerans virgo mater beneficia facta a filio suo populo illi, & tunc ab eo tanta perversitate, tanta crudelitate cruci affigi, valde dolebat, ut dicere posset illud: *Defecit in dolore vita mea: Attendite ergo, & videte si est dolor; sicut dolor meus.* Ex temporis solemnitate etiam ampliatus est dolor in Virgine Matre. Erat enim solemnitas Paschæ, seu azymorum; quæ erat præcipua super omnes alias, qua tenebantur ex lege omnes Judæi de quibuscumque civitatibus & locis venire ad templum in Hierosolymis firum, ad sacrificium offerendum; nisi legitimum haberent impedimentum: Nam per varias captivitates eorum erant satis dispersi per orbem, & in Italia, & in Asia, & in Africa, ut patet: *De omni pene natione convenerant Jerusalem ad illud festum.* Quanto autem quis damnatur ad mortem propter maleficium concurrente majori concursu populi; tanto major ei insurgit pœna confusionis & erubescentiæ. Considerat enim, quod quilibet videns narrat aliis, & si peregrinus est reversus in patriam suam refert, & divul-

Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.

gat civitati suæ de illo malefactore, & ignominiosa punitione, & sic ubique infamis abominatur: De gravi autem crimine calumnioso accusarunt, de blasphemia Dei gravissima apud Judæos, quia Dei filium se dixerat: De crimine læsæ majestatis, maximo apud leges Gentilium; unde in titulo super crucem scribi fecit Pilatus: *Jesus Nazarenus Rex Judæorum*, quasi dicat; Hæc est causa passionis hujus; quia usurpavit sibi regnum Judæorum, faciendo se regem, & prohibendo tributa dari Cæsari, & per hoc quasi rebellare faciendo populum Tiberio Imperatori; & ut omnes possint legere, eo quod de omni gente ibi erant scilicet Judæorum, Græcorum & Latinorum, scribi fecit literis Græcis, & Hebraicis, & Latinis. Considerans ergo Virgo Mater, quæ stabat juxta crucem tantam confusionem, tam publicandam per orbem filii sui diffamationem, non poterat non valde dolere; sed & de offensa Dei in tantæ solemnitatis tempore, in quo magis debebant Deum venerari pro beneficiis collatis illi populo: Erat festum illud institutum in recognitionem liberationis illius populi de servitute Ægypti per sanguinem agni. Ubi ergo debebant Sacerdotes templum Dei ornare, vasa Domini mundare, sacrificia præparare; omnibus dimissis ad hoc totum studium ponunt, ut agnus immaculatus qui tollit peccata mundi occidatur; non ut sanguine ejus fuso mundus redimatur; sed ne terrena amittamus, ne veniant Romani, & tollant locum nostrum, & gentem; ne correctorem vitiorum nostrorum habeamus; ne eum magis honoratum quam nos a populo videamus. Quod autem dicunt: *Non in die festo*; hoc agamus, non ob reverentiam festi conveniunt hoc facere, ne Deus offendatur, sed ne tumultus populi congregati fieret, & de manibus eorum auferatur: Et ideo dicere poterat Virgo Mater illud: *Posuit me Dominus desolatam, tota die mœrore confectam*, & infra; *Audite obsecro universi populi, & videte dolorem meum*, scilicet si est ei similis. Quarto ostenditur ex loci vilitate augmentatio doloris ejus, quia in loco vilissimo crucifixus est: Nam ut narrant Evangelistæ, duxerunt eum in Gologota quod est Calvariæ locus, & ibi eum crucifixerunt: Qui locus ideo dicitur Calvariæ, quia ibi erant ossa mortuorum, & Calvariæ, & alia cadavera, & ibi occidebantur vilissimi homines, & maligni malefactores. Ibi stabat juxta crucem mater ejus, videns locum tam vilem, ac filium ejus Regem Regum, Dominum dominantium factum opprobrium hominum, & abjectionem plebis, dicere poterat illud: *Idcirco ego plorans, & oculi mei deducens lacrymas, quia longe factus est a me consolator.* Sed iste locus fuit ultimus terminus passionis, considerans & alia loca in quibus passus est, & quam vilia. Et primus quidem fuit in horro, vel prope hortum, in quo fecit orationem, ne biberet calicem passionis, secundum instinctum sensualitatis, non secundum determinationem

(E c)

Thren. i.

Thren. i.

ratio-

Cap. 8.

rationis. In horto deliciarum, scilicet Paradisi fuit furtum perpetratum a primo Adam de fructu arboris interdictæ; & prope hortum fuit principium & finis passionis, quæ a secundo Adam Christo solutum est furtum in arbore crucis; Unde in Canticis dicitur: *Sub arbore malo suscitavi te mortuam in peccatis. Ibi violata est genitrix tua Eva, scilicet per fructum decepta.* Ad illum locum accedens prope hortum multitudo magna cum fustibus, gladiis, & laternis, ut ad latronem magnum capiendum (duce eorum Juda proditore,) cum appropinquasset ei, ostendit Dominus Jesus, & potentiam suam, & benevolentiam. Potentiam quidem, quia eo dicente, *ego sum, quem quæritis:* subito omnes ceciderunt in terram retrorsum, amissis corporis viribus, ut pateret omnibus, quod non coactus patiebarur. Benevolentiam, quia etsi tanta crudelitate ad capiendum venerant, abscissam tamen auriculam Malcho a Petro, quia primus injecerat manum in magistrum, ei restituit. Eo autem capto & discipulis ejus fugientibus, unus forte Joannes, (ut pie credi potest, etsi Evangelium non ponat) venit in Bethaniam, ubi Mater Jesu erat cum aliis Mariis, nuntians cum lacrymis capturam filii; quo audito pertransivit doloris gladius animam ejus, noctem ducentis insomnem, & lachrymis plenam. Et quid orare aptius poterat, quam illud: *Exaudiat te Dominus in die tribulationis, protegat te nomen Dei Jacob: mittat tibi auxilium de sancto, &c.* Ligatus autem Jesus, ut a vinculis peccatorum solveremur de loco illo ductus fuit ad Annam primum focerum Cayphæ, ubi a ministro ejus crudeliter alapatus est. Indeque ad atrium Cayphæ Principis Sacerdotum ductus est, & tota nocte afflictus secundum illud: *Castigatio mea in matutinis:* Mane autem facto, matre ejus civitatem intrante, plurimis devotis mulieribus associata, lachrymis plena, omnes inclinabat ad fletum mulieres occurrentes. Vidensque filium jam afflictum sputis: manibus ligatum duci ad Pilatum: gladius pertransivit animam ejus: Ipsumque sequens, nec loqui valens impedita a militibus, pervenit ad plateam domus Pilati, ubi judicium de eo exercebatur: flagellari filium plurimis & durissimis ictibus audiens, nec flagellis fatiatis, adhuc clamare, *crucifige, crucifige eum, & non hunc, sed Barrabam nobis dimitte:* O quot de pudicissimis oculis suis lachrymarum fontes exhibant: certe gladius pertransibat animam ejus. Demum sententia iniquissime data, cum duceretur ad locum Calvariæ sequebatur eum multitudo mulierum plangentium, & lamentantium de morte ejus, quarum prima ipsa erat. Vidensque filium cum corona spinea, quam capiti infixerant milites Pilati: faciemque illam speciosam præ filiis hominum, sanguine de puncturis spinarum fluente cruentatam; sputis, spinis deturpatam: Crucem sibi impositam in humeris, præ lassitudine ferre non valentem dicere poterat, quis det mihi pro te mori fi-

Psal. 19.

Psal. 72.

Luc. 23.

li mi? O fili mi, lumen non solum oculorum meorum, sed gloria omnium populorum. Ad eos autem qui eum sequebantur, & illas conversus compensans affectum consolatus est dicens: *Filiæ Jerusalem nolite flere super me, prænuntians eis futurum excidium; ut sibi provideant subdens: Sed super vos omnes flete, & super filios vestros, &c.*

Demum in illo vilissimo loco Calvariæ crucifixerunt eum. Unde stans ibi juxta crucem dicere poterat: *Attendite, & videte, Thren. 1. si est dolor similis sicut dolor meus.* Quinto ex afflictionis generalitate ostenditur magnitudo afflictionis in Christo patiente, & matre compatiante. Ad literam verificatum est in eo illud; *A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas, & a vertice inchoando caput illud sanctissimum Gazophylacium sapientiæ Dei puncturis acutissimis coronæ spinæ penetrantibus usque ad os perforatum fuit. Egredimini filiæ Sion animæ fideles ab aliis mundi cogitationibus, & videte meditando Regem Salomonem sapientissimum, qui dedit sapientiam Salomoni, in diademate spineo, quo coronavit eum mater sua Synagoga Judæorum, ex qua secundum carnem natus est. Oculi piissimi, a quibus intuitus Petrus cognoscens peccatum suum fleuit amare, in derisum velati sunt. Facies ejus plena gratiarum deturpata est sputis, & sanguine, ita ut leprosus videretur. Nos vidimus eum quasi leprosum: unde nec reputavimus eum. Genæ ejus candidæ, & rubicundæ alapis percussæ sunt. Ecce dedi corpus meum percutientibus, ait ipse per Isa. 50. Et genas meas vellentibus. Aures illæ, quæ melos audiunt Angelorum, replete sunt blasphemis, detractionibus, contumeliis, irrisionibus populorum. Propheta inquit in ejus persona: *Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die. Et iterum: Omnes maledicunt mihi. Nares beatissimæ ejus ad cujus odorem reviviscunt mortui, ut balsami aromatizantis, fatigantur foetibus cadaverum Calvariæ loci. Capilli ejus capitis & Barbæ delicatissimæ, violentia tracti, aut evulsi sunt. Os ejus, quod tam sanam, tam sapidissimam, tam utilissimam, & verissimam doctrinam protulerat, percussum est, & tanquam ovis ad occisionem ductus, non aperuit os suum ad excusandum, vel comminandum, vel maledicendum, sed benedicendum, & orandum pro inimicis. Collum ejus suavissimum colaphis attritum est. Manus ejus potentissimæ, ex quarum contactu infirmi plurimi sanati sunt, & leprosi mundati, clavis durissimis cruci affixæ sunt. Pedes ejus quorum terra scabellum est; quique discurrentes per civitates, villas, & castra, tantum laboraverunt pro hominum salute, in cruce extensi sunt, secundum illud: *Foderunt manus meas, & pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa, &c.* Totum corpus illud dulcissimum, quod in cibum illum salutarum nobis reliquit, flagellis multis, & diris cæsum, & dilaceratum**

Isai. 1.

Cant. 3.

Isai. 53.

Thren. 3.

Jer. 15.

Psal. 21.

- Pfal. 22. rum, & sanguine cruentatum, secundum illud: *Fui flagellatus tota die*. Remanserat sola lingua, & cor integrum: Sed illa ne sine sua læsione manerent: Lingua ejus aceto, & felle in siti mortis amaricata est, ut impleretur illud: *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto*. Demum eo mortuo non satiat de cruciatibus viventis, & morte ejus spiritu tradito, latus ejus lancea apertum est. Unde exierunt sanguis & aqua, medicina nostrarum animarum. Sed & in rebus sibi adhærentibus, scilicet vestibus injuriati sunt. Nam *diviserunt sibi vestimenta mea*, ait ipse Psal. *Et super vestem meam*, illam scilicet inconfutilem, quam fecerat ei mater sua, *miserunt sortem*. Conversantes quoque cum eo discipulos eum derelinquere compulerunt: capere cupientes adolescentem, qui eum sequebatur syndone super nudo indutum, nisi fugisset. *Stabat ergo juxta crucem mater ejus*; & hæc videns, & scripta, & prænuntiata recolens, dicere poterat illud: *Oculus meus afflictus est, nec tacuit: eo quod non esset requies, donec aspiceret & videret Dominus de cælis*: id est non tacui a fletu, eo quod non esset requies alicui membro filii mei, donec aspiceret Dominus, scilicet resuscitando ipsum a mortuis. *Attendite igitur, & videte, o vos omnes, si est dolor sicut dolor meus*. Sexto non modica causa doloris sicut fuit in Christo patiente, ita in matre compatiēte, hoc scilicet quod cum latronibus crucifixus est: Sicut enim pati justum, & innocentem cum aliis sanctis, & probis viris, & injuste condemnari ad mortem, est aliquod refrigerium; ita econtra condemnari cum sceleratis est augmentum pænæ, cum ex hoc videntes judicent illum scelestum: Unde & pro speciali injuria, & crudelitate erga eum prædixit: *Et cum sceleratis reputatus est*, scilicet ad mortem. Quod videns Virgo Mater in filio impleri, cum in medio latronum crucifixus est, valde doluit. Hoc etiam horrens secundum sensitivam, orabat per Psal. *Ne perdas cum impiis Deus animam meam*, scilicet vitam; unde subdit quasi declarans se: *neque cum viris sanguinum vitam meam*. Erat siquidem crux illo tempore supplicium latronum. Licet nunc propter Christum in eam extensum cum summa veneratione transeat ad frontes Imperatorum, & omnium Christianorum. Erat mors maximæ infamiæ, & acerbissimæ pænæ; Unde in lege dictum est: *Maledictus omnis qui pendet in ligno*, maledictione scilicet infamiæ. Quod intelligentes ipsi maligni Judæi (ut refert quidam sapiens hoc prænuntiando) dixerunt non recte sed perverse cogitantes, *morte turpissima condemnemus eum*. Hoc genus mortis ideo Christus elegit potius quam aliam mortem, ut doceret, & confortaret quemlibet propter nullum genus mortis quantumcumque ignominiosum, quantumcumque asperum, Deum, seu mandatum ejus quodcumque deserventem, dum ut notat B. Thom. post Augustinum in tertia parte, cum & ipse Rex regum, & Dominus Dominantium mortem sustinuit immaturam, quia in flore juventutis, violentam, quia ab aliis, & beneficiis; & acerbissimam, quia crucis; vilissimam, quia in medio latronum. *Humiliavit* (inquit Apostolus) *semetipsum*: usque Philip. 2, ad incarnationem (inquit Glossa) usque ad humanæ mortalitatis participationem; usque ad diaboli tentationem; usque ad populi derisionem, usque ad sputa, vincula, flagella, & alapas. Et si hoc parum aliquid de genere mortis, addendum est non cujuscunque, sed crucis, quæ cæteris ignominiosior est. Et quanto ait Bernard minorem se fecit humilitate, tanto se ostendit majorem bonitate. Et quanto vilior, inde carior. Idem super Canticum: O humilem, & sublimem, o altissimum, & novissimum: o opprobrium hominum, & gloria Angelorum: Nemo sublimior, nemo despectior? esto vilis quantumcumque, nunquam Christo vilior eris. Ipse siquidem Rex regum, & Dominus dominantium fuit vilissimo pretio venalis expositus a vilissimo populo, vilissima passus; vilissimo loco crucifixus; crucis supplicio traditus: inter latrones positus: Cum iniquissimis, & vilissimis hominibus deputatus; modo vilissimo tractatus: Etenim tanquam malefactor Dominus capitur: tanquam furiosus mansuetus vinculis astringitur; tanquam pestifer salvator accusatur: tanquam fatuus Dei sapientia irridetur: tanquam homicida vita hominum morti damnatur: tanquam leprosus & immundus mundator criminum extra mœnia ejicitur: tanquam latro crucifigitur; tanquam flagitiosissimus confutandus ab omnibus & intueudus nudatur: & tanquam vermis vilis, & vilissimus summus Deus conspuitur, abjicitur & conculcatur. Hæc ille. Et tamen inter tantas injurias, & vilificationes pro crucifixoribus suis deprecatur; latroni (etsi propter scelera sua crucifixo ad pœnitentiam converso) non solum veniam, sed Paradisum pollicetur dicens; *Hodie mecum eris in Paradiso*. *Stabat juxta crucem Mater Jesu* hæc meditans; & doloribus quasi defecta; ait ad crucem, ut pie credi potest; *flecte ramos arbor alta, tensa laxa viscera*, &c. Ad filium autem; mihi non loqueris, pro Judæis intercedis, latronem consolaris. Ad quam ille: Ecce filius, ex quo ad patrem per mortem vado, loco mei Joannem dimitto. Sed ista commutatio adauget dolorem, cum filius hominis mihi datur, pro filio virginis, immo, & Dei. *Attendite ergo & videte*, &c. Septimo ostenditur magnitudo doloris, sicut in Christo patiente; ita & in matre compatiēte; ratione paucitatis fructus, seu utilitatis ipsius passionis ex parte miseriæ, & perversitatis, & ingratitude hominum. Nam cum copiosa fuerit apud Deum redemptio: adeo quod pretium sanguinis ejus

nedum omnes homines erat sufficiens ad redimendum, sed mille mundos si fuissent; tamen pauci sunt qui se faciant participes fructus ipsius passionis propter desidiā, & ingratitude[m] hominum: Sicut autem ex magno lucro, quod quis videt se consequi ex suo labore, multum gaudet, & consolatur; ita econtra cum maximo labore quem quis tolerat, videt consequi modicum fructum, vel nullum: multum contristatur, & dolet. Clamabat Jesus in cruce. *Sitio*; Et licet ad literam propter intensum dolorem sitiret corporaliter, major tamen erat sitis spiritualis desiderii salvationis humani generis: Et cum videret ipse, & mater ejus pene nullum fructum tunc sequi; sed potius ruinam preparari Judæorum propter perfidiam suam: casum contigisse Apostolorum, & in futurum multos perituros Christianorum, dicere poterat cum dolore illud Micheæ 7. *Væ mihi quia factus sum, sicut qui colligit racemos in autumno*, nam tunc vindemiata vinea non reperitur nisi aliquis racemus; ita tempore passionis totam pene vineam humani generis vindemiaverat diabolus, ut sibi subditam: remansit aliquis parvus racemus, ut Latro conversus; Centurio fidem Christi confessus; & aliquis alius quem Christus collegit. Multum ergo dolet Christus, & mater ejus de tanta ingratitude: Unde clamat per Beatum Bernardum. Ad te clamo, qui per te morior: te exhortor, qui in Cruce patior: vide clavos, quibus confodior: vide latus, quo aperior, & cum sit tantus dolor intus, & exterior: plus tamen cruciat, quod te ingratum experior. Hæc ille. Et per Beatum August. Cum esses inimicus, patri meo reconciliavi te per me; & cum longe esses, veni ut redimerem te; & inter montes & sylvas cum errares quæsi te: inter lapides, & ligna inveni te, & ne luporum, ferarumque rapido ore laniareris collegi te; laboravi, sudavi, caput meum spinis opposui, latus meum perforari permisi, tot injuriis laceffitum sum, ut conjungerem mihi te, & tu divideris a me, tanta scilicet est ingratitude tua. Et conquerens Dominus ait: *Misericordia vestra quasi nubes matutina, & quasi ros mane pertransiens. Misericordia vestra*, id est quam vobis feci in redimendo *quasi nebula matutina*, quæ scilicet cito pertransiit: ita illud a memoria vestra, *& quasi ros*, qui adveniente sole cito desiccatur, ita adveniente calore tentationum, & tribulationum, subito periit a vobis memoria passionis, & gratia per eam recepta: Sed & anima devota dicit illud. *Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea ex compassione.*

Osee. 6.

Thren. 3.

DE tertio principali, cum dicitur Mater Jesu; Mater Immaculata: Mater Intacta; Mater Unigeniti dicta; Mater Dei, & plasmatoris omnium ejus qui in cælis est sine matre; in terris sine patre; Mater unici filii Jesu, & ideo plus amans, & plus dolens. Mater sola genitrix totius Jesu: & ideo plus amans, quam si patrem habuisset, quia plus sua res, & inde plus dolens:

Unde ait Jerem. *Femina circumdabit virum.* Jer. 31. Solet homo circumdare quod suum est proprium, non quod alienum. In aliis filiis substantia filii non est tota propria matris, sed & patris & ideo nulla mater circumdat filium, ut Virgo Maria. Omnis alia figura pluribus lineis formatur; circularis vero figura una linea clauditur: sic B. Virgo Maria sola clausit intra viscera sua Christum. Alii filii duabus lineis figurantur; scilicet patre, & matre; quod circumdatur ex nulla parte est apertum, sed undique clausum; sic beata Virgo Maria ante partum, in partu, & post partum, & ideo circumdabit virum, sive Jesum totum perfectum: Sed dolores partus quos evasit parturiendo sibi reservati fuerunt in passione filii, ut dicit Joannes Damascenus: Nec ulla unquam patiundo experta est tantum dolorem, sicut ipsa juxta crucem, in compatiendo. Ex ipsa autem maternitate, id est generatione Jesu facti sumus fratres Jesu; propter quod non confunditur homines vocare fratres, ut ait Apostolus ad Hebræos dicens per Psalmist. *Narrabo nomen tuum fratribus meis.* Psal. 21. Et ideo sicut debemus compati fratri nostro Jesu Christo in tanta ejus passione pro nobis; ita & matri nostræ de morte fratris nostri, & filii sui: Unde ut dicit B. August. Cum annuatim Christi passio ab Ecclesia recolitur; ita debet nos movere ad compassionem, sicut nunc videmus impleri. Sic & matri nostræ compati, quæ stabat juxta crucem. Ipso autem vespere depositum sacratissimum corpus per Nicodemum & Joseph, suscipiens in gremio mater: quot lachrymarum flumina, quam amarissimos singultus, quam alta suspiria, quæ verba mœstitiæ, plena, ex ea processerint, quis posset exprimere? cum singula membra perquireret tam dire cruciata, tam turpiter delusa oscularetur, & lacrymis irrigaret; sociata Mariæ Magdalene, & aliis Mariis, & devotis mulieribus. Cum autem fero factum esset devoti homines, pie, & devote corpus illud de brachiis accipientes, posuerunt in monumento, mente consépulta cum eo: Reminiscens ergo beati sanguinis, ait Dominus Latinus Ord. Præd. Cardinalis; quem profudit amator hominis, perfunde lachrymas. Non est locus ingratitude[m], ubi torrens tantæ dulcedinis attigit animas. Jesu bone cur tanta pateris, cum nihil peccati commiseris flos innocentie? Ego latro; tu in cruce moreris: Ego reus; tu pœna plecteris nostræ nequitie. An te fecit sic amor ebrium, ut nec crucem putes opprobrium, amoris gratia? Sed væ mihi misero si non recognovero. Væ mihi misero, si non recompensavero dignis operibus. Regnum quæritis, non intrabitis sine crucis navi. Portum petitis, non venietis sine crucis clavo. Sola enim digna fuit ferre sæculi pretium atque portum præparare nauta mundo naufrago vitæ æternæ, quam ipse concedat, qui est benedictus in sæcula sæculorum, Amen.

IN-

INDEX

Rerum & Verborum, quæ in his Sermonibus Quadregesimalibus continentur.

A. <i>Abraham.</i> Abraham tria opera commendabilia fecit contra quæ Judæi egerunt. pag. 30 <i>Abscondens.</i> Abscondentium se varietas. 98 <i>Accusator.</i> Accusatores in judicio, qui erunt. 20 <i>Adulator.</i> Adulatorum natura. 88 <i>Advocatus.</i> Advocatus bonus tria debet habere. 91 Neronis verba ad advocatos. 49 <i>Ægrotans.</i> Ægrotantes diversi. 137 <i>Æqualitas.</i> Æqualitas divina, dupliciter ostenditur. 44 <i>Agnus.</i> Agnus appellatur Christus, & quare. 158 Agnus Dei, quare ter in Missa dicitur. 159 Agnus quomodo comedi debet. 168 <i>Aliquid.</i> Quot modis aliquid fieri possit. 93 <i>Amaritudo.</i> Amaritudo triplex. 168 <i>Amor.</i> Amor cordis est sicut calor naturalis corporis. 9 Amor duplex. 134 Amor illicitus triplex est. 31 Amor per quatuor signa manifestari potest. 182	<i>Angelus.</i> Angeli apparitio. 197 Angelus in monumento, quatuor erga mulieres signa fecit. 181 Quomodo Angeli Christo ministrarunt. 20 <i>Anima.</i> Cura major de anima quam de corpore haberi debet. 101 Animam angelus ponderat quatuor ordinibus. 22 Animam ad tria hortatur Deus. 2 Anima dicitur vinea, & quare. 60 Animarum differentia. 54 Animam in corpore plantavit Deus propter tres causas. 61 In anima tria sunt ubera. 178 Animæ principalis sedes, quæ sit. 172 Animæ sanctorum status tres. 131 Animæ tres camerae. 66 Animæ Christi cruciatus. 172 <i>Apostolus.</i> Periculum Apostolorum. 12 <i>Aqua.</i> Aquarum communicatio varia. 87 Aquarum differentia. 86 Aquam spirituales gratis pollicetur Deus. 87 Quid per motum aquæ signatur. 34 <i>Asinus.</i> Sepultura Asini qualis sit. 56 <i>Avaritia.</i> Avaritia cito hominem occidit. 84 Avaritiam sacerdotum Christus damnat, & cur. 99 In quo erat Sacerdotum avaritia. ibid <i>Avarus.</i> Avarus insatiabilior omnibus. 72
--	---

Index

Avarus in omnibus sensibus avaritiam habet.	99	Christi captio.	198
Auxilium.		Ceræ Christus assimilatur.	165
Auxilia pro pugnantis.	13	Christus semper medium dilexit.	188
B.		Christum vendere quid sit.	194
Balsamum.		Christus in convivio tria egit.	ibid
In Balsamo omnia sunt virtuosa.	162	Christus omnibus regulas dedit.	46
Beneficium.		Christus cito curat.	9
Beneficia Dei Judæis collata.	204	Christus quos curat.	24
Bonum.		Christi miraculosa curatio.	8
Bonorum quatuor differentia.	28	Cicatrices vulnerum, quare Christus servat.	191
Bonorum tres differentia.	154	Contristatus Christus de tribus.	183
Dignitas Bonorum	28	Corpus Christi tribus disciplinis flagellatum fuit.	171
Buccella.		Corpus Christi tribus assimilatur.	162
Buccella panis an fuerit sacramentum.	195	Christi mors quare tribus diebus ab Ecclesia plangitur.	173
C.		Corpus Christi dicitur templum multiplici ratione.	98
Cadere.		Christi Corpus recipere volentes quæ habere debeant.	176
Fortiter quid cadit dupliciter.	59	Christi campanæ duodecim.	173
Cancellarius.		Christus cur oravit.	113
Deus habet tres Cancellarios in sua Curia.	118	Christus curam de matre semper habuit.	39
Calix.		Christo & matri, quæ communia extiterunt.	65
Calices tres Dominus habet.	53 & 54 & 153	Christi exemplo parentes honorare debemus.	78
Campana.		Christus in cælo quomodo sit templum.	100
Campanæ Christi.	173	Christus in justitia tria servavit.	99
Cananæa.		In Christo duo fuerunt.	89
Cananæa misericordiam tantum petit.	41	In Christo tres fuerunt substantia.	146
Cananæa optimam societatem secum duxit.	40	In Christo tria fuerunt.	88 & 92 & 116.
Duritias quatuor Christus Cananææ ostendit.	39	Inter Christum & cognatos ejus differentia tres.	129
Cananæa quomodo ad duritias singulas se habuerit.	ibid	Christus in mundo tria de patre manifestavit.	146
Cananæa tripliciter humilitatem ostendit.	40	Christi liberalitas.	157
Charitas.		Christi liberalitas in passione.	51
Charitas Christi omnem superat amorem.	170	Christus luci assimilatur, & quare.	116
Centurio.		Christus nullo modo de peccato argui potest.	120
Centurio ex quatuor commendatur.	6	Christus dicitur Pontifex triplici de causa.	123
Christus.		Medium semper Christus dilexit.	188
<i>Fere omnia quæ sub hoc nomine inveniri possunt contenta in hoc Tomo Quadragesimali hic locantur.</i>		Christus omnia tribuebat patri.	100
Christus ad gratiam quomodo vocat.	125	Christi patientia.	201
		Christi opera varia, humanitatem & divinitatem ostendentia.	133
		Christi oratio in horto.	196
		Christi passio vocatur calix, & quare.	52
		Doloris Christi magnitudo.	53
		In Christo duplex natura.	70
		Chri-	

Rerum & Verborum Quadragesimalium:

Christum 4. personæ osculatæ sunt.	172
Christus per rosam significatur & quare.	95
Peregrinus fuit Christus.	183
Quare Christus in monte transfiguratus sit.	36
Christus quæ secum portaverit.	125
Christus quadruplici igne fuit inflammatus.	160
Christus quare flevit super Jerusalem.	153
Christus quare in morte in aere voluit elevari.	44
Christus triplici ratione in aere mori voluit.	155
Quærentium Christum diversitas.	182
Christum quare multi quærentes non inveniunt.	125
Quid per dexteram Christi, & sinistram intelligatur.	52
Christus quid in terram scripserit.	89
Christus habebat 3. genera vestimentorum.	173
Christi quinque verba ad petitionem prolata.	7
Christi quinque vulnera, quid significant.	96
Christus quid sitiebat.	170
Christus quadrupliciter tentari voluit.	19
Christus quare voluit tentari.	16
Christus quos ferventer diligit.	114
Christi responsio filiis Zebedei.	52
Christus septies sanguinem effudit & quare.	71
Christus est speculum.	107
Christi status triplex.	129
Traditus fuit Christus a pluribus.	193
Trahit nos Christus triplici similitudine.	155
Christus triplex tempus habuit.	129
Christus tres mortuos suscitavit.	108
Christus tria habet.	43
Christus tria loca intravit.	23
Christum tria induxerunt ut nos redimeret.	144
Tria de Christo dicuntur ut fil. hom.	44
Christus tribus vicibus esurivit.	51
Christus triplex opus magnæ potentiæ ostendit circa dæmoniacum.	66
Vacuus fuit Christus tripliciter.	156
Christus ubi inveniatur.	125
Quare Christus viridis dicatur.	36
Christi voces.	159

Cilicium.

Cilicium quid.

Cinis.

Cineris memoria utilis est triplici de causa. 3

Cæcitas.

Cæcitas spiritualis tribus modis causatur. 104

Cogitatio.

Cogitationes sæpe in tres partes dividuntur. 140

Collirium.

Collirium triplex. 105

Color.

Color purpureus. 149

Columba.

Quid per Columbas, Numularios, oves, & boves denotatur. 24

Concilium.

Quæ requirantur ad Concilium. 141

Conceptio.

Conceptiones & Nativitates tres. 64

Concupiscentia.

Remedium triplex contra ignem concupiscentiæ. 104

Conscientia.

Conscientia cubiculum nuncupatur. 12

Consuetudo.

Consuetudo antiqua. 46

Contritio.

Contritio cui assimilatur. 103

Contritus.

Contriti, qui dicantur. 23

Convivium.

In convivio tria Christus egit. 194

Cor.

In corde sunt duo. 42

In corde quatuor potentiæ considerantur. 186

Corrigens.

Corrigens alium, quinque servare debet. 75

Corripiendus.

Corripiendorum diversitas. 73

Creatura.

Creaturarum verba contra peccatores. 21

Crux.

Index

Cruce.

Christus in cruce quatuor docuit lēctio- nes.	45
Christus multipliciter clamavit in cruce.	ibid
Christus quare in cruce exaltari voluit.	ibid
Cruce ex quatuor lignis facta fuit.	123
Christus in cruce existens tria genera perso- narum agnovit.	158

D.

Damnatus.

Damnatorum sententia.	22
Damnati angustiam magnam patientur.	21
Damnati gratiam recipere non possunt.	126

Dæmon.

Dæmonis astutia Lupo assimilatur.	69
Dæmoniorum potentia magna.	82
Quatuor principes inter dæmones.	68
Dæmones quare a Christo loqui prohiberi sunt.	81

Despero.

Desperare nemo debet.	74
-----------------------	----

Deus.

Deus ad misericordiam pronior, quam ad justitiam.	63
Deus dicitur paterfamilias, & quare.	60
Dei essentia invariabilis.	43
Deum tentare quis dicitur.	16
Deus habet tres Cancellarios in sua cu- ria.	118
Deus tres provincias fecit.	189
Deus habet tres Calices in præsentī, & tres in futuro.	53 & 54 & 153.
Inter Deum & hominem est major frater- nitas, quam inter Deum & Angelum.	29
Dei nomina plura.	98
Deus nobis quatuor commisit.	22
Deus duos oculos habet.	92
Deus quid in Ecclesia ponat.	25
Deum quomodo laudare debemus.	146
Deus tribus modis dicitur.	134
Dei liberalitas.	53
Deus de tribus a nobis pensionem petit.	66

Diabolus.

Diabolus conjecturis tantum, non certe Chri- stum cognovit.	16
Diabolum Christus decepit tanquam mu- rem.	165
Diabolus habitat in corde umbroso, vacuo, & humido.	28
Diaboli modus tentandi.	17

Diaboli tela tria.	16
Diaboli nomina.	18
Diabolus in aliquibus manet, a quibusdam exit.	17
Diabolus quatuor genera personarum ten- tat.	66
Diabolus quomodo expellitur.	68
Christus quomodo Diaboli tentationes su- peravit.	17
Diabolus quinque allegationes contra pecca- tores in ultimo iudicii die faciet.	20

Diligo.

Quomodo Deum diligere teneamur.	32
---------------------------------	----

Diligens.

Diligentium varietas.	179
Inordinate diligens quis sit.	10

Discipulus.

Discipulorum tres differentiæ.	93
--------------------------------	----

Dives.

Dives tripliciter circa divitias peccabat.	55
Divitis petitio qualis fuerit.	58
Quot modis dives peccaverat.	56

Divitiæ.

Divitiarum instabilitas.	5
Divitiæ, spinæ vocantur.	47
Divitias sprexit Socrates.	55

Dolor.

Doloris Christi magnitudo.	53
----------------------------	----

Dominus.

Domini cum servis quatuor habent Com- munia.	6
---	---

Durus.

Quatuor dura olim fuerant.	41
----------------------------	----

E.

Ecclesia.

Ecclesia Dei ad duplex Officium ædifica- tur.	25
Ecclesiæ intentio in Quadragesima est ut ad pœnitentiam redeant peccatores.	8
Ecclesia quare pro omnibus orat in para- sceve.	175
Ecclesiæ quare visitentur in parasceve.	ibid

Eleemosyna.

Eleemosyna ad gratiam disponit.	80
---------------------------------	----

Elee-

Rerum & Verborum Quadragesimalium.

Eleemofyna cum jejuniis est jungenda.	96
Eleemofynæ munus.	114
Eleemofyna valet homini in vita, in morte, & post mortem.	12
Eleemofynæ quas nobis dat Maria.	149
Quare de eleemofyna fit mentio in Evan- gelio.	21
Eleemofynæ utilitas.	151

Encœnia.

Encœnia quid significant.	231
---------------------------	-----

Epulæ.

Epulæ unde.	55
-------------	----

Evangelium

In Evangelio Dominicæ Passionis Christus ponit quatuor veritates.	120
--	-----

Eucharistia.

Eucharistiam indigne sumentium pœnæ.	167
Eucharistiam fumere volens tria probare de- bet.	166
Eucharistiæ sumptionis utilitas.	ibid.

F.

Febris.

Febris mortale peccatum significat.	81
-------------------------------------	----

Festum.

Diabolicum festum non est fiendum, tri- plici de causa.	131
Fit festum de Sanctis triplici de causa.	132
Sanctis in vita non debet fieri festum, tri- plici de causa.	131
Triplex festum.	ibid.

Fides.

Fides magna quando est.	40
-------------------------	----

Fidelis.

Fideles per prospera, & adversa impugnan- tur.	60
Fideles quotidie quinque panibus a Christo reficiuntur.	95
Fidelium oblivisci non potest Deus.	187

Fœmina.

Fœmina circumdabit virum, tripliciter ex- ponitur	38
--	----

Fœtor.

Fœtor a quatuor in inferno causatur.	72
--------------------------------------	----

Jacobi de Voragine, Quadrag. Tom. I.

G.

Generatio.

Generatio duplex a mundi exordio fuit.	26
Gloria vana quomodo possit accidere.	10

Grabatum.

Grabatum unde dicatur.	35
------------------------	----

Gratia.

Gratiæ effectus.	127
Gratiæ fons omnibus patet.	ibid.
Gratiæ gustus extinguit sitim.	ibid.
Gratia triplex.	ibid.

H.

Homo.

Homo compositus ex quatuor elementis.	4
Homo duo habet extrema.	106
Homo quadruplici morte mortuus erat.	143
Homo ubique infirmus.	163
Hominem tria impediabant ne rediret ad cæ- lum.	164
Hominis status triplex.	55 & 159
Hominum genus triplex.	123
Homines mundani quatuor habent hæredes post mortem.	5
Homines sex appetunt in hac vita.	54
Inter hominem & Deum qualis fraterni- tas. vide Deus.	
Plorandi sunt tres homines.	109
Reprehendi nolunt tria hominum gene- ra.	153
Tria genera hominum.	23
Tria homini non dant quietem.	43
Triplici de causa homines ad Deum re- deunt.	46

Honorare.

Honorare parentes inducimur, propter qua- tuor.	78
--	----

Honor.

Honor parentum.	ibid.
-----------------	-------

Hortus.

Boni sunt hortus Virginis.	148
----------------------------	-----

Hospitium.

Hospitia tria Christi.	185
------------------------	-----

Hostia.

Hostiæ divisio, quid significat.	60
----------------------------------	----

Humilitas.

Humilitas Christi.	90
Humilitas est pacis causa.	52
Humilitas orationi conjuncta tria bona fa- cit.	42

(F f)

Humi-

Index

Humilitas quid mereatur. 50

I.

Jejunare.

Jejunare debemus tribus de causis. 18

Jejunium.

Jejunii alæ duæ. 102

Jejunii effectus. 18

Jerusalem.

Jerusalem quare vocatur castellum. 150

Ignobilis.

Ignobilis vide nobilis.

Illuminatus.

Cognitio illuminati, in duobus consistit. 107

Infernus.

Greges multi in inferno. 135

Inferni fames. 93

In inferno duo prata. 135

Infernus calix dicitur. 54

Infernus quid. 57

In inferno quatuor fœtores causantur. 72

Infirmitas.

Infirmitas spiritalis, sicut & corporalis ex pluribus causatur. 102

Infirmorum varietas. 112

Remedia quatuor contra infirmitates spirituales. 102

Inimicus.

Duplex fructus ex dilectione inimicorum. 11

Inimicis debetur amor, odium, compassio, & beneficium. ibid.

Inimicos diligere perfectorum tantum est. ib.

Inimici quadrupliciter considerantur. ibid.

Inimicos diligere debemus propter tria. ibid.

Inimicos quadrupliciter diligere debemus. 9

Injuria.

Injuriarum diversitas. 159

Injuriarum varietas, & quid circa quamlibet agendum. 97

Ira.

Ira quid. 71

Judæi.

Judæi Christo quid agere intenderunt. 133

Judæi in die Palmarum Christo sex magnos honores fecerunt, contra quos in Parasceve sex magna vituperia. 154

Judæi quæ Christo imponebant. 116

Judæi in tribus diabolus imitantur. 30

Judæi triplici libertate se liberos ostendunt. ibid.

Judæi multipliciter Christum comprehendere voluerunt. 124

Christus præsentiam suam e Judæis subtraxit triplici de causa. 129

Judæi quatuor mortes Christum pati voluerunt. 122

Judas.

Judas in aere mortuus quid notat. 84

Judæ buccella panis data, an fuerit Sacramentum. 195

Judas quare Christum tradidit. 123

Judex.

Judex prælatus propter honorem justitiam dimittere non debet. 23

Judicium.

Deus ab hominibus quomodo in judicio videbitur. 29

Quot modis judicium corrumpitur. 20

Justitia & Justus.

Justorum sententia. 22

Justus recte ire debet. 106

Judex ut recte judicet, quid agat. 89

L.

Labium.

Labia duo Dei, & duo hominis. 157

Laudare.

Laudari quare hic nemo velle debeat. 88

Lapis.

Quid significatur per lapides Christo oblatos dum esurivit. 18

Lavare.

Lavit pedes Christus in exemplum & documentum. 169

Legatum.

Legata octo in novo Testamento dimisit Christus. 160

Lepra.

Lepra quam sit abominabilis. 71

Liberalitas.

Liberalitas Dei. 53

Lingua.

Lingua divitis tripliciter peccaverat. 56

Lin-

Rerum & Verborum Quadragesimalium.

Lingua ad tria officia est data. 66
Linguas tres cum quis habet, magnum mon-
strum. 190

Locus.

Tria loca post hanc vitam. 44

Luctus.

Luctus tres sunt. 110

Lupus.

Lupus si ovina pelle regatur per tria cognos-
cetur sicut hypocrita. 135

Luxuria.

Luxuria dissipavit omnia bona. 62
Luxuria lepræ assimilatur. 71

M.

Magdalena.

Magdalena duo habuit. 140
Magdalene lachrymarum tres efficaciae. ib.
Magdalena per quatuor Deum offenderat. 137
Magdalene quatuor genera lachrymarum. ibid.
Magdalena tria habuit peccatum causantia. 139
Magdalena triplex unguentum Christo obtu-
lit. 138

Malum.

Mala tria inducunt homines. 187

Malus.

Malorum duæ differentiae. 154

Maria.

Maria auroræ, lunæ, & foli assimilatur. 14
Mariæ Christus cur primo apparuit tripliciter
ostenditur. 180
Maria dicitur navis, & quare. 14
Mariæ dolor ex tribus causabatur. 178
Maria gratia triplici fuit plena. 192
Maria est peccatoribus sicut aurora. 118
Maria est sicut luna tribulatis. ibid
Mariæ excellentia. 90
Maria ex humilitate Christum concepit. 40
Maria filio tria dedit. 149
Maria fuit tota mater, & vera mater Chri-
sti. 38
Maria in hac vita tres habuit tribulatio-
nes. 118
Maria iustis est sicut Sol. 119
Mariæ misericordia. 91
Mariæ humilitatem Nardus significat. 65
Maria potest nos semper adjuvare. 91
Maria nunquam a fide cecidit. 92

Jacobi de Voragine, Quadrage. Tom. I.

Mariæ quare dies sabbati dedicatur. 14
Maria quibus assimilatur. 64
Maria quomodo Christum dilexit. 38 & 177
Maria quomodo mater Christi fuit. 64
Maria sapiens est ad adjuvandum. 91
Maria sapienter Christum dilexit, per tria fig-
na. 38
Maria tentatis est sicut acies ordinata. 119
Maria tribus de causis habet magnum posse
in cælo. 147

Mediator.

Mediator tria habere debet. 155

Medicus.

Medicus peritus quid erga infirmum agat. 35

Medicina.

Medicina aspera melius curat. 2

Mater.

Mater plus diligit filium, quam pater tripli-
ci de causa. 109

Miles.

Militis conditiones. 17

Minimus.

A minimo debemus incipere, & paulatim
ascendere. 86

Miraculum.

Ejicere vendentes, & ementes fuit potissi-
mum Christi miraculum. 25
Intentio miraculorum. 73
Quadrupliciter in primitiva Ecclesia mira-
cula frequentius fiebant. 60

Misereor.

Duo ad miserendum Deum inclinant. 42

Miseria.

Miseries aliorum quomodo quis cognoscat. 19

Misericordia.

Misericordiæ opera in cælo necessaria non
sunt. 79

Molle.

Molle, dissolutum, & dissipatum quid. 8

Morior.

Mori in peccato quid sit. 45

Mors.

Mors Christi quare tribus diebus ab Ecclesia
plangitur. 173
Mortis memoriæ effectus. 89

Index

Mortuus.

Mortui dicuntur dormientes triplici de causa.

Mortui ea quæ in mundo fiunt scire pos-
sunt.

Motus.

Motus triplex.

Mulier.

Mulier, & non vir, lapidari debebat quare.

Mulier habet quatuor retrahentia.

In muliere duo fuerunt.

Mulieris pulchritudo tribus assimilatur.

Mulieres magis compatiuntur quam viri.

Mulieris quatuor custodiae.

Mundus.

Ambulantium mundi viam, diversa peri-
cula.

Mundus & ejus contemptor quomodo se ha-
beant.

Mundus est ficus infructuosa.

Mundus mare dicitur.

Totus mundus contra peccatores infur-
get.

Mutabilitas.

Mutabilitatis humanae status triplex.

N.

Nardus.

Nardus Mariae humilitatem signat.

Nativitas.

Nativitates tres, vide conceptio.

Natura.

Natura divina, & humana, quasi duo ex-
trema sunt.

In Christo duplex natura.

Naufragium.

Adjutorium triplex contra naufragium.

Nobilis.

Nobiles, & ignobiles æquales sunt quoad
Tria.

Numularius.

Numularius, vide columba.

O.

Occisor.

Occisores Christi quatuor.

Oculus.

Deus duos oculos habet.

Odium.

Odium quadrupl. consideratur.

Odor.

Odor famæ Christi cui assimilatur.

Opus.

Operum diversitas.

Orans.

Orantium varii modi.

Oratio.

Oratio Centurionis, propter tria meruit ex-
audiri.

Oratio quatuor in se habere debet, ut pro-
fit.

Oratio tria habere debet.

Triplici de causa Orationes non exaudiun-
tur.

Osculor.

Osculatae sunt Christum 4. personæ.

Ovis.

Ovis vide Columba.

Oves Dei per quatuor signa cognoscuntur.

Ovium duæ differentia.

P.

Phariseus.

Phariseorum perversitas.

Paranymphus.

Paranymphum quare Christus Virgini lega-
vit.

Paralyticus.

Paralyticorum diversitas.

Quomodo quis est paralyticus.

Quare Christus potius Paralyticum juxta
piscinam jacentem quam alium ægro-
tum curat.

Quare ex omnibus unum tantum Paralyti-
cum Christus sanavit triplex ratio.

Parentes.

Parentes honorare debemus.

Passio.

Passio Christi cæcos sanat.

Passio Christi quare calix vocatur.

Passio Christi fuit communis.

Passionis Christi memoriale triplex.

Rerum & Verborum Quadragesimalium.

Passionem Christi, quare cum lamento celebramus. 174

Causa Dominicæ Passionis fuit prima culpa utriusque parentis. 199

Quare de Passione Christi fit mentio in quarta feria secundæ hebdomadæ. 51

Patientia.

Patientia Christi. 201

Patientia in tribus injuriis comprobatur. 40

Pater.

Pater numquam filium reliquit. 44

Tria de patre æterno incognita sunt. 117

Pauper.

Pauper tria magna incommoda patiebatur. 55

Pax.

Pax olim quomodo initiabatur sive firmabatur. 163

Pax quando est perfecta. 151

Pax vobis ter Christus dixit, & quare. 188

Peccare.

Peccandi ordo. 72 & 96

Peccator.

Peccator a multis plangitur. 109

Peccator quomodo bestialis. 151

Peccator de peccato in peccatum cadit triplici de causa. 82

Peccator in cœna pœnitentiæ ponit tria fercula. 19

Peccator mortuo assimilatur. 107

Peccatoris qualitates. 82

Peccator signatur per filiam Cananæ veritatem. 42

Peccator tria patitur incommoda. 2

Peccator tres misérias incurrit. ibid.

peccatores melius stant in inferno. 161

Peccator tria bona perdit. 3

Peccatum.

Peccata duæ res faciunt. 83

Peccatum quot modis fit. 33

Peccatum relinquentium varietas. 19

Peccatum sanguini, nubi, & plumbo assimilatur. 26

Peccati tres sunt differentiæ. 108

Pensio.

Deus de tribus a nobis pensionem petit. 66

Pes.

Pedes quare non lavantur triplex ratio. 169

Perfectus.

Perfecti pro inimicis orare debent. 9

Persequens.

Persequentium varietas eorumque pœna. 49

Persona.

Osculata sunt Christum quatuor personæ. 172

Petrus.

Petrus tantum a Christo nominatur triplici ratione. 181

Philosophus.

Philosophi libertatem animi habuerunt. 32

Philosophorum taciturnorum responsio. 78

Piscina.

Piscina a tribus virtutem habebat. 33

Planta.

Plantam infructuosam tria faciunt fructificare. 80

Planctus.

Planctus pœnitentis, Planctui triplici debet assimilari. 3

Ploro.

Plorandi sunt tres. 109

Pœna.

Pœna Christi triplex. 162

Pœna divitis ex multis augetur. 57

Pœnitentia.

Pœnitentia per piscinam intelligitur. 33

Pœnitentia quando est virtuosa. 34

Pœnitentia quomodo esse debeat. 2

Pœnitentia signatur per navem. 13

Qui lavantur in fonte pœnitentiæ. 34

Pœnitens.

Pœnitentium diversitas. 69

Pœnitens ebrio assimilatur. 34

Pœnitentium varii modi. 2

Tria pœnitenti sunt necessaria. 28

Index

Pœnitere.

Pœnitere volentes, quatuor patiuntur pe-
ricula. 13

Pontifex.

Pontificis triplex officium. 123

Prælatus.

Prælatorum autoritas. 76

Prælatorum malorum bona verba despici non
debent triplici exemplo. 46

Prælati quomodo iustitiam exercere de-
bent. 99

Prælatorum tres Regulæ, 46

Prælatis commune est vanæ gloriæ vitium.
47

Non licet prælatis uti gladio materiali sed
spirituali. 198

Provincia.

Provincias tres fecit Deus. 189

Pulchritudo.

Pulchritudo mulieris tribus assimilatur. 139

Purgatorium.

Purgatorium quare calix dicitur. 54

Q.

Quadragesima.

Quadragesima cum a Dominica incipiat, cur
feria 4. inchoetur tres rationes. 1

Quadragesimæ quarta Dominica cur vocatur
Dominica de rosa. 94

In Quadragesima qualis sit intentio Eccle-
siæ, vide Ecclesia.

In Quadragesima quid habere debeamus.
51

R.

Recidivus & Recidivatio.

Recidivatio quantum sit periculosa. 36

Quomodo fiendum ut a recidivo caveatur.
35

Refectio.

Spiritualis refectio hic non est perfecta.
70

Regula.

Regulas omnibus Christus dedit. 46

Regulæ tres Prælatorum. ibid.

& tres subditorum. 48

Religiosus.

Religiosus mortuo assimilari debet. 177

Reliquiæ.

Reliquiæ multiplices. 93

Resurrectio.

De Resurrectione omnes creaturæ læta-
tæ sunt. 178

Resurrectio nostra duplex. 186

S.

Saliva.

Salivæ varietas. 105

Sancti.

Sanctorum differentiæ in cælo. 91

Quatuor dotes Sanctorum. 37

Sanctorum nomina ubi scripta sint. 89

Sancti viri Deo de omnibus sensibus &
membris serviunt. 79

Samaritana.

Samaritanæ cum Christo colloquutiones. 85

Sanitas.

Sanitatis signa quatuor. 103

Satisfactio.

Satisfactionis species tres sunt. 35

Satisfactio triplex. 24

Scriptura.

Scripturis magis quam mortuis est creden-
dum. 58

Sententia.

Sententia damnatorum. 22

Forma sententiæ condemnationis Christi.
204

Sententia Judæorum contra Christum fuit
iniqua tripliciter. 143

Sententia iustorum. 23

Ne sententia executioni mandetur, qua-
tuor modis quis juvari potest. 22

Sepulchrum.

Sepulchrum Christi quare alienum fuerit.
175

Sepulchrum Christi triplici de causa fuit no-
vum. ibid.

Sepulchrum Christi quare fuit clausum la-
pide magno. 176

Virgo ad sepulchrum non venit & quare.
180

Serpens.

Serpens per quatuor expellitur. 68

Socie-

Rerum & Verborum Quadragesimalium.

Societas.

Societates malas vitans quatuor mala vitat. 73

Socrates.

Socrates projecit in mare divitiās. 55

Saeculum.

Qui dicantur demergi a saeculo. 13

Sol.

Sol dupliciter oriri dicitur. 180

Somnus.

Somnus Sanctorum non est absque merito. 13

Sperare.

Semper in Deum sperandum. 8

Spiritus.

Spiritum Deo commendare debemus triplici de causa. 158

Spiritus sancti aquae effectus. 87

Spiritus sanctus aqua viva dicitur. 127

Spiritus sanctus quare flumen vocatur. ibid.

Subditus.

Subditorum regulæ tres. 48

Superbia.

Superbia multiplex. 104

Superbia primo advenit & ultimo recedit. 72

Superbia quo ducat. 49

Superbiae species quatuor. 84

Superbiae species tres. 49

Superbus.

Notandum contra superbs. ibid.

Status.

Status pauperis. 55

Status triplex hominis. 55 & 159

T.

Tabernaculum.

Tabernacula tria habet homo in anima. 37

Tabula.

Tabularum percussio in Parasceve quinque significat. 174

Templum.

Templi dedicationes tres. 133

Temporalis.

Temporalia distribuens bona quæ recipit. 71

Temporalia non sunt vere bona. 116

Tempus.

Tempus quod Deo impendere debemus. 18

Tenebrae.

Quid per tenebras exteriores intelligatur. 7

Tentatio.

Tentationis diaboli ordo. 19

Tentationibus diaboli quomodo sit resistendum. 17

Transfiguratio.

Quare plures fuerunt in transfiguratione. 37

Tres & Tria.

Tres moveri non possunt. 83

Trahunt tria naturaliter. 155

Turba.

In Turbis tria fuerunt. 207

V.

Ubera.

Ubera tria in anima. 178

Verbum.

De efficacia verbi Dei 31

Qui servaverint verbum Christi tria bona consequentur. 29

Verbum Dei triplicem virtutem habet. 31

Vendere.

Vendere Christum quid sit. 194

Veritas.

Veritas cui opponatur. 32

In veritatem tripliciter peccatur. 130

Veritas odiosa est malis. 121

Vestimentum.

Vestimentorum tria genera Christus habebat. 173

Via.

Errare in via quatuor non permittunt. 184

Via

Index Rerum & Verborum Quadragesimalium.

Via triplex eundi ad cælum.	113	<i>Vivere.</i>	
<i>Vidua.</i>		Veraciter vivendi duo signa.	187
Viduarum genera tria sunt.	110	<i>Vanus.</i>	
Viduæ quomodo esse debeant.	ibid.	Vanæ gloriæ vitium quomodo potest acci- dere.	10
<i>Viduitas.</i>		Vanæ gloriæ vitium varie se ingerit.	ibid.
In viduitate manere melius est, quam ad secundum conjugium transire quadru- plici de causa.	111	Vanæ gloriæ vitium Prælati est commune.	47
<i>Victima.</i>		<i>Vita.</i>	
Differentia inter hostiam, & victimam.	159	Tres calices post hanc vitam.	53 & 54
<i>Vigilia.</i>		Tria loca post hanc vitam.	44
Vigilias quatuor qui faciunt.	14	<i>Voluntas.</i>	
<i>Vinco.</i>		Beneplacens voluntas Dei.	28
Quis sapienter vincat.	17	Voluntas Dei bona, in quo consistat.	ibid.
Vincendi modus.	19	<i>Vox.</i>	
<i>Vinea.</i>		Vox Christi suis ovibus quadruplex.	136
Vinea in morte & iudicio vindemiatur.	61	Vocem Christi qui non audiunt.	145
Sepes vineæ, quæ sit.	ibid.	<i>Usurarius.</i>	
Vineæ fossiores quatuor.	ibid.	Usurarius continue peccat.	84
<i>Virtus.</i>		<i>Vulnus.</i>	
Virtutes omnes medium tenent.	188	Vulnerum diversitas.	189
<i>Visio.</i>			
Anselmi visio, quidve significat.	96		

F I N I S.

Jacobus, Genua, Erzbischof, 1228-1298

Reverend. Ac Illustr. P. F. Jacobi De Voragine Archiepiscopi Januensis
Ordinis Praedicatorum Sermones Aurei In Omnes Totius Anni Dominicas,
Quadragesimam, Et Praecipua Sanctorum Festa, Quae Ab Ecclesia Celebrantur,
Ac In Laudes Deiparae Virginis Cum Novis Notis Marginalibus, Recentique
Bd.: 1,[2]

Augustae Vindelicorum [u.a.] 1760

Augsburg, Staats- und Stadtbibliothek -- 2 Th Pr 274 -2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11205019-7

VD18 80185614-001